

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

Kotnikova ulica 5, 1000 Ljubljana

NAČRT ZA OKREVANJE IN ODPORNOST

PREDLOG

Ljubljana, december 2020

KAZALO

1	UVOD.....	1
2	RAZVOJNA PODROČJA.....	3
2.1	TRG DELA	3
2.2	ZDRAVSTVENI SISTEM	17
2.3	SOCIALNO VARSTVO IN DOLGOTRAJNA OSKRBA	40
2.4	FISKALNI IN FINANČNI SISTEM	52
2.5	PODPORNO OKOLJE ZA PODJETJA.....	57
2.6	TRAJNOSTNI IN ZELENİ PREHOD.....	99
2.7	DIGITALNA SLOVENIJA	235
2.8	NA ZNANJU TEMELJEČA DRUŽBA.....	294
2.9	TURIZEM IN KULTURA.....	354
3	FINANČNI OKVIR.....	371
4	POSVETOVANJA Z DELEŽNIKI	373
5	ČASOVNICA PRIPRAVE IN IZVAJANJA.....	374
6	SHEMA IZVAJANJA	375
7	ZAKLJUČEK	375
8	PRILOGE:	376

1 UVOD

Voditelji držav članic so na Evropskem svetu dne 21. 7. 2020 sprejeli dogovor glede Večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 in Instrumenta za okrevanje. Slovenija si je izpogajala izjemen razvojni okvir EU financiranja. Na časovnici do leta 2029 bo upravičena do okvirno 10,2 milijarde evrov, od tega gre za 6,6 milijarde evrov nepovratnih sredstev in 3,6 milijarde evrov posojil. Dogovor prinaša obsežna dodatna sredstva za Slovenijo, ki bodo olajšala okrevanje po krizi COVID-19 in spodbudila investicije v zeleni in digitalni prehod.

V okviru Instrumenta za okrevanje »NextGenerationEU« bo Slovenija lahko izkoristila okvirno 5,7 milijard evrov, od tega je 3,6 milijard evrov posojil in 2,1 milijarde evrov nepovratnih sredstev (312 milijonov evrov iz pobude React-EU, 134 milijonov evrov iz Sklada za pravični prehod, 1,6 milijarde evrov iz Mehanizma za okrevanje in odpornost ter 68 milijonov evrov za Razvoj podeželja).

Vlada RS je na redni seji 27. avgusta 2020 obravnavala izhodišča za pripravo nacionalnega Načrta za okrevanje in odpornost (NOO), ki so opredelila okvirne vsebine oziroma predvidena področja financiranja. Na osnovi tega je bil pripravljen osnutek NOO, ki je bil 8. oktobra obravnavan in potrjen na redni seji Vlade RS. 19. oktobra je bil osnutek NOO posredovan v neformalno usklajevanje na EK. V novembru in decembru so potekali tehnični sestanki po posameznih področjih NOO z EK in posvetovanja z vsemi relevantnimi deležniki.

S strani vlade potrjen načrt bo Slovenija na Evropsko komisijo formalno posredovala po sprejetju Uredbe o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost.

EK glede na pomen projektov v državah članicah, zelo velike naložbe, ki so za njih potrebne, ter njihov potencial za ustvarjanje delovnih mest in rast ter za izkoriščanje prednosti zelenega in digitalnega prehoda državam članicam močno priporoča, naj v svoje načrte vključijo naložbe in reforme na naslednjih vodilnih področjih:

1. Zagnati – prednostna obravnava čistih tehnologij, ki bodo kos izzivom prihodnosti, ter pospešitev razvoja in uporabe obnovljivih virov energije.
2. Prenoviti – izboljšanje energijske učinkovitosti javnih in zasebnih stavb.
3. Napolniti – spodbujanje čistih tehnologij, ki bodo kos izzivom prihodnosti, da bi se pospešila uporaba trajnostnih, dostopnih in pametnih prometnih sistemov ter polnilnih in oskrbovalnih mest, ter razširitev javnega prevoza (vodik, e-mobilnost, polnilnice, elektrifikacija javnega prevoza).
4. Povezati – hitra uvedba hitrih širokopasovnih storitev v vseh regijah in gospodinjstvih, vključno z optičnimi omrežji in omrežji 5G.
5. Modernizirati – digitalizacija javne uprave in storitev, vključno s pravosodnimi in zdravstvenimi sistemi.
6. Povečati – povečanje evropskih zmogljivosti industrijskih podatkovnih oblakov ter razvoj najmočnejših, najsodobnejših in trajnostnih procesorjev.
7. Preusposabljanje in izpopolnjevanje – prilagoditev izobraževalnih sistemov v podporo digitalnim znanjem in spretnostim ter izobraževanju in poklicnemu usposabljanju za vse starosti.

Po pandemiji so se uveljavili tudi novi pogledi EK na razvoj EU na nekaterih področjih, ki so bila do sedaj zapostavljena in lahko bistveno pripomorejo h krepitvi ekonomske in socialne odpornosti. Velik poudarek je tako na področju zdravstva in dolgotrajne oskrbe, in sicer:

- potrebno je skupno, koordinirano ukrepanje v zdravstveni krizi (oprema, krizni centri, cepivo...);
- predvidena so velika vlaganja v zdravstveno infrastrukturo;
- velik poudarek je na dolgotrajni oskrbi starejših;
- vedno več je govora o skupni zdravstveni politiki.

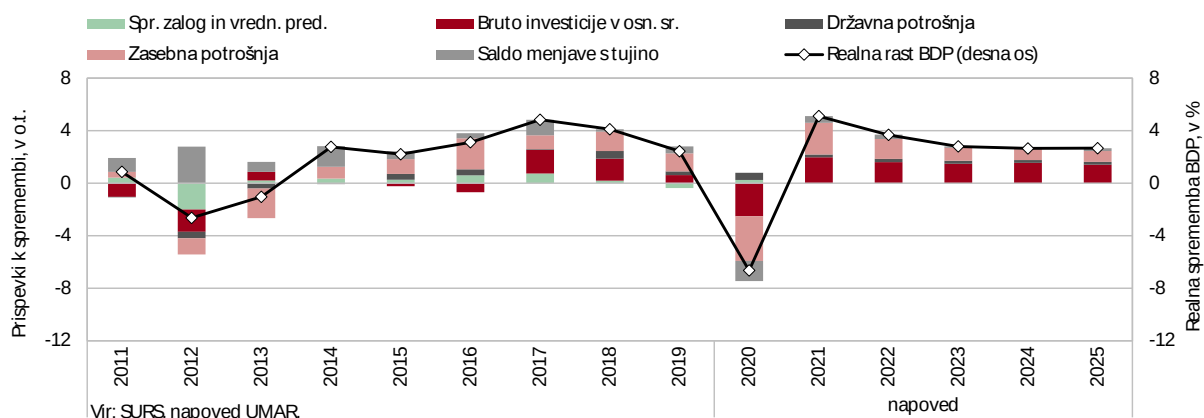
Možna so tudi vlaganja v nekatera druga področja, ki jih države članice določijo kot prioriteta. Slovenija je tako oblikovala poseben razvojni steber turizem in kultura. Podobno se je odločila Italija.

Na splošno bi morali ukrepi, ki jih je treba financirati v okviru NOO, zagotoviti, da je vsaj 37 % ukrepov v načrtu namenjeno izpolnjevanju podnebnih ciljev in 20 % digitalnih ciljev.

Pri pripravi nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost smo izhajali iz napovedi gospodarskih gibanj UMAR.

Pandemija COVID-19 v kombinaciji s strogimi zdravstvenimi in zaščitnimi ukrepi pomeni velik negativni šok za gospodarsko aktivnost. Gospodarska aktivnost je bila v Sloveniji v prvem polletju 2020 za okoli 8 % nižja kot v enakem obdobju lani. Izrazito se je zmanjšala v drugem četrtletju, ko je bil medletni upad BDP 13-odstoten. Za omilitev negativnih posledic epidemije so bili na ravni države, ECB in Evropske komisije sprejeti obsežni paketi ukrepov, usmerjeni v blaženje izpada prihodkov gospodarstva in prebivalstva, zagotavljanje likvidnosti in podporo pri ponovnem okrevanju gospodarske aktivnosti. Ukrepi se glede na epidemiološke in gospodarske razmere še vedno dopolnjujejo. Upada gospodarske aktivnosti sicer niso preprečili, pomembno pa vplivajo na njegovo globino in so ključni za ponovni zagon aktivnosti. Vidno so ublažili tudi poslabšanje razmer na trgu dela, zaradi česar bosta letos znižanje zaposlenosti in rast brezposelnosti manjša, kot bi bila sicer glede na upad BDP, kar blaži negativne socialne posledice krize.

Slika 1: Prispevki kategorij izdatkov k realni rasti BDP

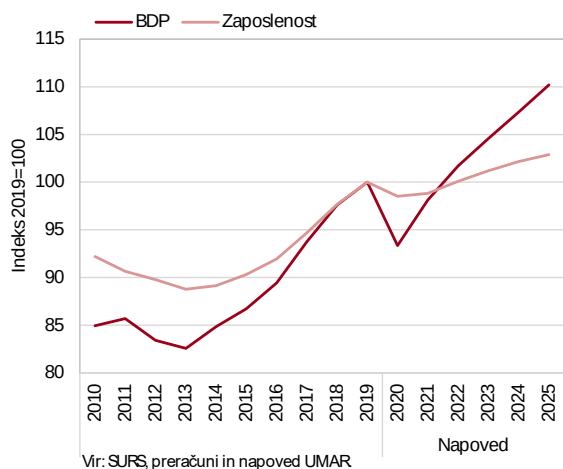

Jesenska napoved gospodarskih gibanj UMAR, ki je bila kot podlaga proračunskemu načrtovanju pripravljena v začetku septembra, napoveduje 6,7-odstotni realni upad BDP v letu 2020. Ob postopnem okrevanju, ki bo diferencirano po dejavnostih, pa naj bi BDP leta 2022 dosegel predkrizno raven. Predpostavka Jesenske napovedi je, da zaradi prisotnosti virusa ostajajo v veljavi nekateri omejitveni ukrepi, s katerimi se bo obvladovalo njegovo širjenje, zato bo okrevanje postopno in neenakomerno. Razmere ob prisotnosti virusa in ponovnem povečevanju števila okužb v začetku septembra ostajajo negotove, zato je pričakovati tudi nadaljnja nihanja gospodarske aktivnosti.

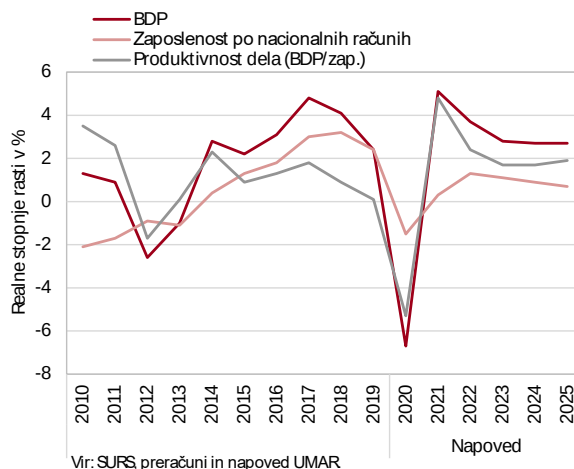
Na pričakovano postopno okrevanje v prihodnjih letih, ki se je po sproščanju najstrožjih zaščitnih ukrepov v zadnjih mesecih že začelo, poleg številnih interventnih ukrepov in protikورونا paketov v prihodnjih letih pomembno vpliva dogovor na ravni EU. Dogovor, sestavljen iz večletnega finančnega okvira za obdobje 2021-27 in izrednega instrumenta za okrevanje »Naslednja generacija EU«, gradi na izkušnjah predhodne gospodarske krize in v ospredje postavlja investicije, kot osrednji odziv politik držav EU pri izhodu iz krize. Načrt za okrevanje in odpornost ob pripravi Jesenske napovedi sicer še ni bil konkretiziran, vendar skladno s temi izhodišči napoved v prihodnjih letih predvideva visoko investicijsko aktivnost države ter dostop do ugodnih virov financiranja zasebnega sektorja, ki bodo vplivali na pričakovano okrevanje. V prihodnjih dveh letih naj bi na predkrizno raven okrevali tudi mednarodna menjava in zasebna potrošnja.

Slika: Raven realnega BDP in zaposlenosti (levo), realna rast BDP, zaposlenosti in produktivnosti (desno)

Slika 2: Raven realnega BDP in zaposlenosti (levo) produktivnosti (desno)

Slika 3: realna rast BDP, zaposlenosti in produktivnosti

Okrevanje doma in v tujini bo vplivalo na rast dodane vrednosti v naslednjih dveh letih, ki bo različno hitro po dejavnostih. Pričakujemo hitreje okrevanje predelovalnih dejavnosti, ki je povezano z okrevanjem trgovinskih partneric in rastjo tujega povpraševanja. S tem naj bi se njihova dodana vrednost že pred koncem leta 2022 vrnila na predkrizno raven. Nadaljevala se bo rast v farmacevtski industriji, počasneje pa bodo okrevale predvsem nekatere panoge povezane z avtomobilsko industrijo (npr. kovinarji), tudi zaradi njenega predvidenega prestrukturiranja. Hitro naj bi okrevale tudi gradbeništvo, kjer bo rast investicij spodbujena z dodatnimi EU sredstvi mehanizma za okrevanje in odpornost. Okrevanje storitev, ki jih je koronakriza relativno bolj prizadela, pa bo bolj diverzificirano. V letu 2021 je namreč še vedno verjetna prisotnost določenih ukrepov (nošenje mask in fizično distanciranje) in omejitev zbiranja, kar bo otežilo popolno normalizacijo poslovanja podjetij predvsem v potovalnih, gostinskih, rekreacijskih, športnih ter kulturnih storitvah. Po drugi strani pa bodo storitve, ki so bolj vezane na aktivnost predelovalnih dejavnosti in gradbeništvo (npr. arhitekturno-projektantske, svetovalne in zaposlovalne storitve) hitreje okrevale k predkriznim ravnam. Rast dodane vrednosti v javnih storitvah se bo nadaljevala in bo predvsem izvirala iz zaposlovanja v zdravstvu in socialnem varstvu.

2 RAZVOJNA PODROČJA

2.1 TRG DELA

2.1.1 KOMPONENTA 1: Trg dela – ukrepi za zmanjševanje posledic negativnih strukturnih trendov

1. Opis komponente

Povzetek

Domena politike: Trg dela

Cilj: Krepitev odpornosti trga dela, kar bo doseženo z ukrepi za: podaljševanje delovne aktivnosti in hitrejši vstop mladih na trg dela, zniževanje ogroženosti zaposlitve posebnih ciljnih skupin (invalidov) in skrb za varnost ter zdravje pri delu.

Reforme in/ali investicije, vključno s CFOG (splošni izdatki države po funkcijah) klasifikacijo: Reforma krepitve odpornosti trga dela bo dosežena z neposrednimi, normativnimi ukrepi in spodbudami ter ozaveščanjem javnosti na prej navedenih področjih tj. podaljševanje delovne aktivnosti, hitrejši vstop mladih na trg dela, zniževanje ogroženosti zaposlitve posebnih ciljnih skupin (invalidov) in skrb za varnost ter zdravje pri delu. Skladno s CFOG klasifikacijo gre za področje 4 Ekonomske dejavnosti, skupini 04.1 Splošne ekonomske in trgovinske zadeve in zadeve, povezane z zaposlovanjem in 04.7 Druge dejavnosti.

Ocenjeni stroški: 29 mio EUR.

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

Pri pripravi projektov v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost (RRF) je Ministrstvo za delo, družino socialne zadeve in enake možnosti v skladu z usmeritvami EK izhajalo iz priporočil Sveta EU iz let 2019 in 2020 ter aktualnih izzivov, povezanih z epidemijo. Pri tem smo upoštevali tudi, katere izzive že naslavljamo oz. kateri ukrepi so že načrtovani v okviru ostalih finančnih in drugih mehanizmov ter se nato osredotočili na ukrepe, ki nam na trgu dela umanjajo na poti k uspešnejšemu okrevanju in večji odpornosti trga dela.

Glede na trenutno stanje na trgu dela in okoliščine epidemije Covid-19 kot tudi demografske napovedi in gospodarske cikle je še naprej potrebno aktivnosti usmerjati k zagotavljanju večje vključenosti na trg dela in krepitvi odpornosti trga dela. V tem kontekstu bomo posebno pozornost na trgu dela namenili odpravljanju ovir za:

- večjo vključenost dolgotrajno brezposelnih,
- večjo vključenost nizko usposobljenih,
- podaljševanje delovne aktivnosti,
- večjo in hitrejšo vključenost mladih ter
- večje možnosti prilagajanja hitro spreminjajočim se razmeram na trgu dela.

Navedene izzive je potrebno nasloviti z vidika **negativnih demografskih napovedi** in z njimi povezanimi tveganji za javnofinančno vzdržnost pokojninskega sistema in višino pokojnin ter stanja na trgu dela, za katerega sta značilna **nizka delovna aktivnost starejših in pozen vstop mladih na trg dela**. Koeficient starostne odvisnosti starejšega prebivalstva se bo po podatkih EUROSTAT v Sloveniji iz 30,5 % v letu 2019 (EU27: 31,4 %) do leta 2050 povišal kar na 54,9 % in za skoraj 3 o. t. presegel povprečje EU27 (52,0 %). Nizka delovna aktivnost v starostni skupini 55 - 64 let (OECD 2020Q1: SI – 49,3 %; EU27 – 59,8 %; najvišji SWE – 77,0 %) bo postala še bolj problematična z vidika učinkovitosti trga dela in zagotavljanja socialne varnosti posameznikov po upokojitvi. Slovenija odstopa tudi z vidika delovne aktivnosti mladih (15 do 24 let) (OECD 2020Q1: SI – 32,4 %; EU27 – 32,8 %; najvišje: NLD - 65,8 %), kjer večinski **delež delovne aktivnosti predstavljajo atipične oblike dela (npr. študentsko delo, (lažna) samozaposlitev) in ne zaposlitev**. Nizka delovna aktivnost je prisotna tudi med invalidi. Po podatkih ZRSZ za oktober 2020 je delež invalidnih oseb med vsemi brezposelnimi znašal 14,7 %, skoraj 80 % brezposelnih invalidnih oseb pa je brezposelna več kot eno leto.

Podaljševanje delovne aktivnosti, usposabljanje in zaposlovanje so bili ključni izzivi, ki jim je Slovenija namenjala pozornost v okviru različnih instrumentov in z različnimi finančnimi viri, kot je razvidno iz poglavja o komplementarnosti. Učinki so bili jasno razvidni v zadnjih mesecih pred epidemijo Covid-19, ko je Slovenija na trgu dela beležila rekordno zaposlenost (SURS 2019Q4: 862.000 zaposlenih) in eno najvišjih delovnih aktivnosti v zadnjih 10-ih letih (SURS 2019Q4: 980.000 delovno aktivnih). Stopnja registrirane brezposelnosti je septembra 2019 s 7,2 % dosegla rekordno nizko raven, brezposelnih je bilo samo 69.834 posameznikov (ZRSZ). Delež dolgotrajno brezposelnih med delovno aktivno populacijo (EUROSTAT) je v letu 2019 znašal 1,9 % in je bil eden najnižjih v zadnjih desetih letih. Stopnja delovne aktivnosti starejših je narasla iz 36 % (SURS 2009Q4) na 48 % (SURS2019Q4) po zadnjih podatkih pa znaša že 51,4 % (SURS 2020Q2). Razmere na trgu dela so se močno poslabšale

s sprejetjem ukrepov za zaježitev epidemije Covid-19 v marcu 2020, ko je v aprilu 2020 prišlo do izrazitega porasta registriranih brezposelnih. V kontekstu boja proti posledicam epidemije Covid-19 je Slovenija do sedaj sprejela več interventnih zakonov, ki so bili v največji meri usmerjeni v ukrepe za ohranitev delovnih mest. Po nekaterih podatkih je bilo s temi ukrepi do sedaj ohranjenih okoli 300.000 delovnih mest. Navkljub temu bo po napovedih zaposlenost v letu 2020 nižja za 1,5 %, število brezposelnih pa višje za okoli petino (UMAR, Jesenska napoved gospodarskih gibanj).

Mladi so bili v času razglašene epidemije tisti, ki so po zaključku izobraževanja težje našli redno zaposlitev, kar kaže na tradicionalno slabši položaj te skupine na trgu dela v obdobjih, ko se brezposelnost povečuje. Ob upoštevanju priporočil Sveta EU je cilj pospešitev prehoda mladih iz izobraževanja na trg dela. V slovenskih razmerah, ki mladim ob študiju in z njim povezanimi ugodnostmi omogočajo tudi opravljanje t. i. študentskega dela, je zaradi razlogov na strani delodajalca (fleksibilnost) in študenta (zaslužek) prehod iz izobraževanja v zaposlitev še nekoliko počasnejši kot v drugih državah. Med mladimi je še vedno prisoten problem neustreznih in nezadostnih spretnosti ter pomanjkanje izkušenj, pozen vstop na trg dela in nestabilnost zaposlitve.

Ugotoviti je mogoče tudi, da pokojninska reforma iz leta 2013, skupaj z drugimi podpornimi projekti iz programskega obdobja 2014 - 2020, še vedno daje pozitivne učinke z vidika dvigovanja dejanske upokojitvene starosti, kar pozitivno vpliva na srednjeročno javnofinančno vzdržnost pokojninske blagajne. Dejanska upokojitvena starost se je v letu 2019 za oba spola ponovno povišala za 2 meseca, in sicer na 60 let in 8 mesecev za ženske in na 62 let in 6 mesecev za moške. Pozitiven trend zviševanja dejanske upokojitvene starosti se pričakuje tudi v letu 2020. Konec leta 2019 so bile sprejete tudi spremembe pokojninske zakonodaje, namenjene zagotavljanju primernejših pokojnin (sprememba odmernih odstotkov) in dodatnemu stimuliranju podaljševanja delovne aktivnosti tudi po izpolnitvi pogojev za upokožitev (prejemanje 40 % predvidene pokojnine ob aktualni plači). Število posameznikov, ki so z delom nadaljevali tudi po izpolnitvi pogojev za upokožitev in izkoristili možnost prejemanja 20/40% predčasne ali starostne pokojnine, se je v zadnjih treh letih v povprečju na leto povečalo za približno 24 % in je v oktobru 2020 znašalo že 13.150 posameznikov.

Prožnejše ureditve dela (npr. organizacija dela na daljavo, gibljiv delovni čas, uporaba prednosti digitalizacije v delovnih procesih) omogočajo večjo odpornost trga dela, spodbujajo lažje usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja ter, ob ustreznih ukrepih na področju krepitve digitalnih kompetenc (s poudarkom na starejših zaposlenih), omogočajo podaljševanje delovne aktivnosti posameznikov. Ob izrednih okoliščinah (zdravstvene, naravne nesreče, omejitve gibanja ipd.) takšna ureditev dela omogoča vsaj delno nadaljevanje delovnega procesa pri delodajalcih in s tem preprečuje brezposelnost na strani delavcev. S krepitvijo digitalnih znanj in spretnosti zaposlenih se spodbuja tudi digitalne zmogljivosti delovnih organizacij ter širše družbe in krepí naložbe za zeleni in digitalni prehod. Hkrati pa se skladno s priporočili Evropske komisije z boljšo usklajenostjo digitalnih znanj in spretnosti z zahtevami trga dela omogoča tudi intenzivnejše vključevanje ranljivih skupin, kot so invalidi.

Glede na trenutno stanje na trgu dela, z upoštevanjem posledic epidemije Covid-19, pozitivnih trendov na področju pokojninskega zavarovanja in negativnih demografskih trendov je potrebno v okviru Načrta za okrevanje in odpornost posebno pozornost namenjati aktivnostim, ki bodo prispevale k podaljševanju delovne aktivnosti posameznikov, hitrejšemu vstopu mladih na trg dela in zagotavljanju ustreznih pogojev ter organizacije dela, med drugim tudi za najbolj ranljive ciljne skupine.

b) Cilji

Večjo odpornost trga dela je mogoče doseči s skupkom aktivnosti, ki iz različnih vidikov prispevajo učinkovitejšemu trgu dela.

V tem kontekstu je potrebno posebno pozornost nameniti **odpravljanju ovir za:**

- večjo vključenost dolgotrajno brezposelnih,
- večjo vključenost nizko usposobljenih,
- podaljševanje delovne aktivnosti,
- večjo in hitrejšo vključenost mladih ter
- večje možnosti prilagajanja hitro spreminjajočim se razmeram na trgu dela, še zlasti za najbolj ranljive skupine na trgu dela (invalidi).

Na področju trga dela bo Slovenija z izvedbo različnih ukrepov do leta 2026 za **10 o.t. povišala število zaposlenih** v starostnih skupinah 15 – 24, 25 – 34 let in 55 – 64 let.

	Vrednost 2019	Ciljna vrednost 2026
15-24 let	37.000	40.700
25-34 let	187.000	205.700
55-64 let	114.000	125.400

Upoštevanje enakosti spolov

Pri izvedbi ukrepov bomo spoštovali načela enakosti spolov, enakih možnosti in nediskriminacije. Skladno z 12. členom Zakona o enakih možnostih žensk in moških bomo pri načrtovanju in izvajanju investicij zagotavljali aktivno in enako sodelovanje obeh spolov.

Nediskriminatornost pri javnem naročanju

Pri naročanju in dobavi blaga in storitev bomo spoštovali temeljna načela javnega naročanja, zagotavljali bomo enakopravno obravnavo in konkurenco med ponudniki.

3. Opis reform in investicij za komponento

REFORME

3.1. Opis reforme: Krepitev (odpornosti) trga dela

(1) Analitični del:

Večjo odpornost trga dela bomo naslavljali s skupkom aktivnosti, ki z različnih vidikov prispevajo k učinkovitejšemu trgu dela. Kot izzive, ki še niso zadostno podprti v okviru drugih mehanizmov in so vsaj deloma tudi posledica aktualne situacije, smo identificirali potrebo po zagotavljanju ustreznih pogojev in organizacije dela, ki bo med drugim olajšala vključevanje ranljivejših skupin na trg dela, hitrejši vstop mladih na trg dela in podaljševanje delovne aktivnosti posameznikov. V kontekstu krepitve trga dela v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost (RRF) Slovenija tako načrtuje izvedbo naslednjih investicij, ki se bodo dopolnjevale z vrsto drugih ukrepov na področju trga dela:

- izvedbo projekta Podpora prožnejšim ureditvam dela;
- izvedbo projekta Prilagoditev delovnih mest invalidov v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih prožnejšim oblikam dela ter
- izvedbo posebnega projekta Hitrejši vstop mladih na trg dela.

Navedene investicije bodo ob sodelovanju in ob doseženem soglasju socialnih partnerjev spremljali dodatni zakonodajni, institucionalni in procesni ukrepi, ki z različnih vidikov prispevajo k učinkovitejšemu trgu dela.

V kontekstu krepitve trga dela Slovenija v srednjeročnem obdobju tako načrtuje:

- Prilagoditev institutov na področju zavarovanja za brezposelnost z namenom omejevanja prehodov v upokožitev;
- Preučitev možnosti implementacije rešitev na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja;
- Preučitev možnosti vzpostavitve neodvisne, strokovne institucije za varnost in zdravje pri delu;
- Nadaljevanje projektov, namenjenih krepitvi koncepta dostojnega dela v praksi tj. kot so krepitev regionalnih centrov dostojnega dela, komunikacijske kampanje za krepitev medgeneracijskega sodelovanja, spodbujanje mediacije za odpravljanje konfliktov na delovnem mestu).

Posebna pozornost bo namenjena povečanju digitalnih kompetenc in veščin vseh ciljnih skupin.

Z vidika podaljševanja delovne aktivnosti je potrebno preučiti in po potrebi ter ob soglasju socialnih partnerjev prilagoditi določene institute na področju zavarovanja za primer brezposelnosti z namenom omejevanja prehajanja v neaktivnost, še pred izpolnitvijo pogojev za upokožitev (bridges to retirement). Hkrati bo potrebno prilagoditi tudi segmente pokojninske in zdravstvene zakonodaje, ki bodo na področju poklicne rehabilitacije omogočili hitrejšo vračanje na delo in celoten institut naredili učinkovitejši in privlačnejši tako za delodajalce kot delavce ter preučiti možnosti implementacije rešitev pripravljenih

v okviru programa za podporo strukturnim reformam (EU, SRSS) na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

V vseh okoliščinah opravljanja dela je potrebno dvigniti raven ozaveščenosti in kulture preventive tako delavcev in delodajalcev na področju varnosti in zdravja pri delu ter jim zagotoviti neposredno strokovno podporo. Delodajalci, delavci, strokovni delavci za varnost pri delu in izvajalci medicine dela za obvladovane obstoječih in prihajajočih izzivov na tem področju, potrebujejo pomoč strokovne institucije.. Nadaljevati je potrebno z aktivnostmi namenjenimi krepitvi koncepta dostojnega dela v praksi tj. z delom na področju odpravljanja negativnih posledic naraščanja uporabe atipičnih oblik dela (prekarnost), informiranjem in osveščanjem delavcev in delodajalcev o zakonitih oblikah opravljanja dela in izvajanjem promocije instituta mirnega reševanja sporov ter svetovalne vloge Inšpektorata RS za delo. Zgoraj navedene aktivnosti se bodo izvajale s sofinanciranjem iz različnih virov tj. z lastnimi sredstvi, in sredstvi večletnega finančnega okvira EU.

V okviru Načrta za okrevanje in odpornost bodo sredstva investirana za izvedbo treh posebnih projektov: (i) Podpora prožnejšim ureditvam dela; (ii) Prilagoditev delovnih mest invalidov v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih prožnejšim oblikam dela in (iii) projekt Hitrejši vstop mladih na trg dela.

(2) Ciljne skupine reforme:

Rešitve bodo v prvi vrsti namenjene delavcem in delodajalcem ter specifičnim ranljivim skupinam (starejši, nižje izobraženi in invalidi).

(3) Izvedbena določila:

Vse aktivnosti se bodo izvajale na nacionalni ravni, kjer bo osrednjo koordinacijsko vlogo prevzelo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, kot nosilec resorne politike Trga dela. Zagotovljeno bo usklajevanje z vsemi relevantnimi resorji in izvajalskimi institucijami, kot so Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, ZRSZ, Inšpektorat za delo. Postopke za izvedbo posameznih aktivnosti/investicij (javna naročila in javni razpisi za sofinanciranje) bodo izvedle strokovne službe Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti oziroma izbrane izvajalske institucije tj. Zavod RS za zaposlovanje, Inšpektorat RS za delo

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

1. Tveganja povezana s Covid19 na vseh ravneh;
2. Tveganja povezana s cikličnimi gibanji v gospodarstvu (recesija/konjunktura);
3. Nezmožnost ali nezainteresiranost za absorpcijo ukrepov na trgu dela (zagotovitev soglasja socialnih partnerjev, zagotovitev ustrezne informiranosti in vključitve socialnih partnerjev ter drugih deležnikov, pravočasno vključevanje delodajalcev in drugih deležnikov pri oblikovanju ukrepov, zainteresiranost mladih za zaposlovanje).

Opis vključevanja deležnikov: Aktivnosti bodo potekale ob spoštovanju socialnega dialoga in pravil Ekonomsko-socialnega sveta kot njegove osrednje institucije. V strokovno in širšo javno razpravo se bo ob zainteresirani in strokovni (domači in tuji) javnosti, vključila tudi splošna javnost. Aktivnosti so bile usklajevane več srečanjih Strokovnega odbora Ekonomsko-socialnega sveta (22. 11. 2020, 1. 12. 2020), na katerih so socialni partnerji podali svoje videnje.

Komplementarnost:

V skladu s priporočili (CSR) Sloveniji v letih 2019 in 2020 mora le ta ob spopadu s posledicami epidemije Covid 19 ustrezno nasloviti tudi vprašanja dolgotrajne javnofinančne vzdržnosti pokojninskega sistema in primernih pokojnin ter dvig zaposljivosti nizko usposobljenih in starejših delavcev z izboljšanjem ustreznosti izobraževanja in usposabljanja za potrebe trga dela ter z ukrepi vseživljenjskega učenja in aktivacijskimi ukrepi. Navedeni izzivi izhajajo iz negativnih demografskih napovedi in z njimi povezanimi tveganji za javnofinančno vzdržnost pokojninskega sistema in višino pokojnin ter stanja na trgu dela, za katerega sta značilna nizka delovna aktivnost starejših in pozen vstop mladih na trg dela.

V skladu s priporočili Evropske komisije, OECD in drugimi domačimi in tujimi strokovnimi institucijami je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju MDDSZ) v zadnjem desetletju med najpomembnejše prioritete svojega dela umestilo podaljševanje delovne aktivnosti in

dvig učinkovitosti trga dela. MDDSZ je k naslavljanju navedenih izzivov pristopilo v najširšem možnem smislu in ob intenzivnem sodelovanju s socialnimi partnerji. V tem kontekstu so bile od leta 2010 tako izvedene reforma socialne zakonodaje (ZUPJS, ZSVarPre, 2012), reforma pokojninskega sistema (ZPIZ-2, 2013) in reforma trga dela (ZUTD-A in ZDR-1, 2013), sprejet je bil nov Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (2014), uveljavljene spremembe zakonodaje na področju minimalne plače (2015 in 2018), spremembe na področju nadomestila za brezposelnost (ZUTD-D, 2017 in ZUTD-E, 2019), uvedene dodatne spodbude za zaposlovanje prejemnikov denarnega nadomestila (ZUTD-E, 2019) sprejet nov Zakon o vajeništvu (2017), uveljavljena nova Resolucija o nacionalnem programu varnosti in zdravja pri delu (2018) in zagotovljene dodatne spodbude za podaljševanje delovne aktivnosti (ZPIZ-2G, 2019).

Ob navedenih zakonodajnih in vsebinskih spremembah so bile v tem obdobju uveljavljene še številne druge manjše spremembe, ki so naslavljele specifične identificirane probleme npr. na področju zviševanja socialne varnosti v atipičnih oblikah dela (študentsko delo, ZUJF-C, 2015) preprečevanja zlorab atipičnih oblik dela (nova pooblastila inšpektorjev, ZID, 2017), hitrejše aktivacije neaktivnih posameznikov (intenzivnejše sodelovanje ZRSZ in CSD), razširitev možnosti opravljanja začasnega in občasnega dela upokojencev (ZUTD-E), aktivno izvajanje Jamstva za mlade, hitrejše aktivacije dolgotrajno brezposelnih oseb (v večino programov aktivne politike zaposlovanja se lahko vključujejo dolgotrajno brezposelni), krepitve usposabljanja in izobraževanja brezposelnih oseb (sofinancirani programi usposabljanja in izobraževanja so bili prilagojeni potrebam trga dela; poudarek je bil dan tudi digitalnim veščinam brezposelnih in iskalcev zaposlitve).

Podaljševanje delovne aktivnosti, usposabljanje in zaposlovanje so bili ključni izzivi, ki smo jih naslovili v okviru programskega obdobja 2014 do 2020 in sofinancirani s sredstvi Evropskega socialnega sklada. Podaljševanju delovne aktivnosti je bilo tako recimo namenjenih dobrih 40 mio evrov, v različne oblike aktivnosti pa vključenih več kot 6.000 podjetij in več kot 36.000 zaposlenih. Aktivnosti za delodajalce in zaposlene so se nanašale na neposredno podporo pri upravljanju starajoče se delovne sile, usposabljanju delavcev in delodajalcev, zagotavljanju varnega in zdravega delovnega okolja in uveljavljanju koncepta dostojno delo.

Tudi na področju zaposlovanja smo bili osredotočeni na temeljne izzive slovenskega trga dela in sicer je bila pozornost usmerjena v čim hitrejše aktiviranje brezposelnih oseb, še posebej ranljivih skupin kot so dolgotrajno brezposelni, starejši, nizko izobraženi in mladi.

Na področju vseživljenjskega učenja je bil v letu 2019 objavljen javni razpis za sofinanciranje Kompetenčnih centrov za razvoj kadrov, kjer se je do sedaj v različne oblike usposabljanj vključilo 13.461 zaposlenih pri 327-ih podjetjih (10 KOC-ov). Izobraževanja za zaposlene izvaja tudi JŠRIP v okviru aktivnosti Kompetentna Slovenija. Usposabljanja so namenjena vsem zaposlenim. Prav tako od leta 2019 sofinanciramo Karierne centre za mlade, ki prispevajo k čim bolj učinkovitemu mreženju deležnikov na področju trga dela, strokovnih delavcev šol na vseh ravneh izobraževalnega sistema ter k osveščanju splošne javnosti o izzivih, ki mlade čakajo na karierni poti. Mladim med 6. in 19. letom je nudena možnost individualnega informiranja, testiranja, svetovanja s področja načrtovanja in vodenja kariere ter strokovna pomoč in podpora pri odločanju o nadaljnji karieri. S pomočjo najnovejših orodij (interaktivnega portala, aplikacije, VR tehnologije) lahko spoznavajo poklice, izboljšajo poznavanje samega sebe, svojih veščin vodenja kariere in poznavanja trga dela oziroma zavedanja nenehnih sprememb na trgu dela.

V letu 2019 je bilo v programe aktivne politike zaposlovanja vključenih nekaj več kot 27.700 brezposelnih, med njimi jih je bilo v ukrepe usposabljanja in izobraževanja vključenih 48,7 %. V razna usposabljanja za krepitev veščin je bilo vključenih tudi skoraj 3.500 zaposlenih (KOC, ASI).

Z vidika aktivacije tistih, ki so bolj oddaljeni od trga dela, se izvajajo projekti projekt socialne aktivacije. Projekti socialne aktivacije (SA) so usmerjeni na dolgotrajno brezposelne osebe in na dolgotrajne prejemnike denarnih socialnih pomoči, ki se hkrati soočajo še z različnimi kompleksnimi socialnimi izzivi in so dalj časa neaktivni ter na druge ranljive skupine (kot so npr. ženske iz drugih kulturnih okolij in romske ženske). Namen SA je ponovna socialna in zaposlitvena vključenost oseb iz ciljnih skupin. Do novembra 2020 je bilo izvedenih 300 programov (kratkih, dolgih in šestmesečnih), vključenih je bilo 3.152 oseb.

S sredstvi Evropskega socialnega sklada smo krepili tudi usposobljenost socialnih partnerjev za kolektivno dogovarjanje in delovanje na področju trga dela in prenovili procese osrednje institucije na tem področju, Ekonomsko socialnega sveta (nova Pravila ESS, 2019).

Učinki navedenih aktivnosti so bili jasno razvidni v zadnjih mesecih pred epidemijo covid19, ko je Slovenija na trgu dela v letu 2019 beležila rekordno zaposlenost (SURS 2019Q4: 862.000 zaposlenih) in eno najvišjih delovnih aktivnosti v zadnjih 10-ih letih (SURS 2019Q4: 980.000 delovno aktivnih). Stopnja registrirane brezposelnosti je septembra 2019 s 7,2 % dosegla rekordno nizko raven, brezposelnih pa je bilo samo 69.834 posameznikov (ZRSZ). Delež dolgotrajno brezposelnih med delovno aktivno populacijo (EUROSTAT) je v letu 2019 znašal 1,9 % in je bil eden najnižjih v zadnjih desetih letih. Stopnja delovne aktivnosti starejših je narasla iz 36 % (SURS 2009Q4) na 48 % (SURS2019Q4) po zadnjih podatkih pa znaša že 51,4 % (SURS 2020Q2). Ugotoviti je mogoče, da pokojninska reforma iz leta 2013 še vedno daje pozitivne učinke z vidika dvigovanja dejanske upokojitvene starosti. Ta se je od leta 2013 do leta 2019 za ženske povišala za 2 leti in 2 meseca, za moške pa za 1 leto in 11 mesecev (ZPIZ) in se je tudi v zadnjem letu ponovno povišala za 2 meseca za oba spola na 60 let in 8 mesecev za ženske in 62 let in 6 mesecev za moške.

V kontekstu boja proti posledicam epidemije Covid-19 je Slovenija do sedaj sprejela več interventnih zakonov, ki so med drugim zajemali tudi ukrepe za ohranitev delovnih mest. Od uveljavitve ukrepa povračila nadomestila za čakanje na delo do sredine novembra 2020 je bilo do sredstev upravičenih več kot 29 tisoč podjetij za več kot 200 tisoč zaposlenih. Ukrepi se bo izvajal do konca januarja 2021.

Od uveljavitve ukrepa subvencioniranja krajšega delovnega časa do sredine novembra 2020 je bilo po trenutnih podatkih, ki so začasne narave, do sredstev upravičenih 5.230 poslovnih subjektov za 29.440 zaposlenih (vložene so bile vloge za več kot 60 tisoč oseb), ukrep se podaljšuje do 30. junija 2021.

Ocenjujemo, da je bilo z interventnimi ukrepi za ohranitev delovnih mest do sedaj ohranjenih kar 300.000 delovnih mest.

Glede na trenutno stanje na trgu dela, pozitivne trende na področju pokojninskega zavarovanja in trenutne okoliščine epidemije Covid-19 ocenjujemo, da je za nadaljnjo podaljševanje delovne aktivnosti in zagotavljanje učinkovitega trga dela potrebno v prvi vrsti okrepiti odpornost trga dela tako z vidika trenutnega stanja in okoliščin kot demografskih napovedi in gospodarskih ciklov. V tem kontekstu bomo posebno pozornost namenili naslednjim področjem:

- dolgotrajno brezposelnim,
- nizko usposobljenim,
- starejšim delavcem,
- mladim,
- vseživljenjskemu izobraževanju in usposabljanju,
- krepitvi digitalnih veščin.

Posebna pozornost v okviru APZ bo tudi v prihodnje namenjena dolgotrajno brezposelnim in nizko izobraženim. Prav tako bomo nadaljevali z izvajanjem priporočil Sveta EU za vključevanje dolgotrajno brezposelnih na trg dela.

Nizka izobrazba brezposelnim osebam vsekakor otežuje ponovno vključevanje na trg dela, zato je za to skupino bistveno, da pridobi in krepí sposobnosti, znanja, veščine in spretnosti za izboljšanje zaposlitvenih možnosti ter povečanje konkurenčnosti na trgu dela. Poudarek v prihodnje mora biti na usposabljanjih, ki bodo temeljila na digitalnih veščinah, pismenih spretnosti in krepitvi vseživljenjskega učenja. S takšnimi znanji bodo osebe lahko vključene v različne oblike e-učenja oziroma učenja na daljavo, kar bo še dodatno prispevalo k njihovi zaposljivosti.

Vsebine programov usposabljanj in izobraževanj bodo v prihodnjem programskem obdobju 2021 – 2027 (financiranje s sredstvi Evropskega socialnega sklada plus, Evropskega sklada za regionalni razvoj in Sklada za pravični prehod) usmerjena v odgovarjanje na potrebe delodajalcev, upoštevajoč trajnostni razvoj in zelena delovna mesta, avtomatizacijo in digitalizacijo delovnih procesov in delovnih mest.

V trenutni finančni perspektivi 2014-2020 MDDSZ na področju varnosti in zdravja pri delu, podaljševanja delovne aktivnosti, zmanjševanja absentizma, managementa starejših, prilagajanja delovnega okolja in uveljavljanja koncepta dostojno delo izvaja več kot operacij, sofinanciranih iz Evropskega socialnega

sklada, v skupni vrednosti več kot 40 mio evrov. V programskem obdobju 2021 – 2027 je predvidena nadgradnja projektov na področju varnosti in zdravja pri delu, podaljševanja delovne aktivnosti, zmanjševanja absentizma, managementa starejših, prilagajanja delovnega okolja in uveljavljanja koncepta dostojno delo tudi z vidiki svetovanja in podpore pred upokojitvijo in po upokojitvi, glede podaljševanja delovne aktivnosti in pri ponovni aktivaciji starejših. Izvedeni bodo tudi projekti celostnega pristopa k varnosti in zdravju pri delu, izvedba ukrepov za zagotavljanje dostojnega dela in osveščanja ter informiranja javnosti o pomenu medgeneracijskega sodelovanja.

Za povečanje zaposljivosti posameznikov ter spodbujanje konkurenčnosti podjetij bodo potrebni kakovostno osnovno izobraževanje kakor tudi usposabljanje, izpopolnjevanje, prekvalifikacija in vseživljenjsko učenje. Znotraj ukrepov APZ bo treba iskalcem zaposlitve na eni strani omogočiti usposabljanja, izpolnjevanja za nova znanja in spretnosti, ki jim bodo omogočala boljšo zaposljivost na hitro spreminjajočem se trgu dela, na drugi strani pa upoštevati potrebe delodajalcev in trga dela. V prihodnje bo za izvajanje APZ pomemben izziv doseganje tistih skupin brezposelnih, ki se spopadajo s kombinacijo različnih težav (npr. zdravstvenih, psiholoških ipd.). V podporo ukrepom APZ se bo treba posvetiti individualnemu usmerjanju teh oseb in v tesnem povezovanju z drugimi institucijami, predvsem s centri za socialno delo, ter uporabljati prilagojene ukrepe.

Na področju vseživljenjskega učenja se v prihodnjem programskem obdobju predvideva izvajanje projekta Platforme za napovedovanje kompetenc, v okviru katerega bodo zagotovljena ustrezna orodja za dolgoročne napovedovanje kompetenc. Glede na to, da se neskladje med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela, ki nastaja zaradi hitrih sprememb tehnologij in s tem povezanih potreb po novih znanjih povečuje, je smotno, da MDDSZ v sodelovanju ZRSZ in z drugimi institucijami na trgu dela okrepi sistem napovedovanja potreb na trgu dela. Še posebej se kaže potreba po vzpostavitvi enotnega modela za napovedovanje potreb na trgu dela, platforme za napovedovanje kompetenc, ki bo nadgradila kratkoročne napovedi z novimi srednjeročnimi in dolgoročnimi napovedovanji potreb na trgu dela.

Eden izmed glavnih ciljev pri izvajanju APZ v prihodnjem obdobju bo tudi hitrejši prehod mladih do 29 let na trg dela. Poudarek bo na aktiviranju mladih brezposelnih, predvsem tistih, ki jim pretehta dolgotrajna brezposelnost. APZ programi za mlade bodo usmerjeni v tista usposabljanja in izobraževanja, ki jih potrebuje trg dela, programi za spodbujanje zaposlovanja pa bodo spodbujali zaposlovanje mladih za nedoločen čas. Cilj bo trajnejša integracija na trg dela, zato bodo podprti programi, ki bodo dolgoročno povečevali zaposljivost mladih in krepili njihovo odpornost na spremembe na trgu dela.

Večjo odpornost trga dela je tako mogoče doseči s skupkom aktivnosti, ki iz različnih vidikov prispevajo k učinkovitejšemu trgu dela, med njimi je z vidika Slovenije potrebno izpostaviti tudi zagotavljanje ustreznih pogojev in organizacije dela, hitrejši vstop mladih na trg dela in podaljševanje delovne aktivnosti posameznikov. V kontekstu krepitve trga dela v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost (RRF) Slovenija načrtuje izvedbo naslednjih investicij: (i) Podpora prožnejšim ureditvam dela, (ii) Prilagoditev delovnih mest invalidov v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih prožnejšim oblikam dela in (iii) Hitrejši vstop mladih na trg dela.

Digitalno preobrazbo institucij na področju trga dela (ZRSZ, IRSD, JŠRIPS) in pokojninskega sistema (ZPIZ) ter razvoj novih ali digitaliziranih storitev za podjetja in državljane pa smo umestili v projekt Digitalne transformacije, ki se bo prav tako izvajal v okviru Načrta za okrevanje in odpornost.

INVESTICIJE

Projekt 1: Podpora prožnejšim ureditvam dela

(1) Analitični del:

Predlog projekta naslavlja potrebo po krepitvi možnosti za prožnejše ureditve dela v okviru pogodbe o zaposlitvi (npr. organizacija dela na daljavo, gibljiv delovni čas, uporaba prednosti digitalizacije v delovnih procesih) in po večji podpori pri njihovi uporabi, tako v smislu upoštevanja pravnih podlag, organizacije delovnega procesa s strani delodajalca (npr. digitalizacija procesov, zagotavljanje varnega in zdravega delovnega okolja) in krepitvi digitalnih kompetenc zaposlenih, ki bodo omogočale njihovo vključevanje v posodobljene delovne procese. Namen projekta je omogočiti večjo odpornost trga dela, spodbuditi lažje usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja ter, ob ustreznih ukrepih na področju

krepitev digitalnih kompetenc (s poudarkom na starejših zaposlenih) ter varnosti in zdravja pri delu, omogočiti podaljševanje delovne aktivnosti posameznikov.

Po podatkih EUROSTAT iz Ankete o delovni sili za leto 2019 je v EU običajno delalo od doma 5,4 % zaposlenih v starostni skupini 15 - 64 let. V Sloveniji je bilo leta 2019 zaposlenih, ki so običajno delali od doma, 6,8 %. V času epidemije Covid-19 je obsežnejša uporaba prožnejših ureditev dela številnim poslovnim subjektom omogočila vsaj delno nadaljevanje delovnih procesov in hkrati ohranitev zaposlitev delavcev. Po podatkih Eurofound (Living, working and COVID-19 data) je kar 22,5 % respondentov raziskave odgovorilo, da so v obdobju od začetka aprila do konca maja zaradi okoliščin začeli z delom od doma. Pri obsežnejši uporabi prožnejših oblik dela v praksi se pojavljajo izzivi, izhajajoči iz različnega razumevanja obstoječega delovno-pravnega okvirja in zagotavljanja ustrezne ravni varnosti in zdravja pri delu. Na nejasnosti, različne interpretacije ali težave, opozarjajo tako predstavniki delavcev kot predstavniki delodajalcev. Pri tem je potrebno poudariti, da je takšno ureditev dela možno vzpostaviti samo ob soglasju interesov in volji strank tako na strani delodajalca kot na strani delavca.

Projekt predstavlja neposredno podporo uporabi prožnejših ureditev dela za ohranjanje kakovostnih zaposlitev (v času omejitev gibanja in ob ponovni vzpostavitvi gospodarske aktivnosti) ter zagotavljanju prožnosti v delovnih organizacijah in podaljševanju delovne aktivnosti.

Cilj projekta je usposobiti delodajalce za uporabo prožnejših oblik dela, s poudarkom na mikro in malih podjetjih (2018: 98,7 % vseh podjetij).

V okviru projekta bo vzpostavljena posebna spletna platforma, ki bo delodajalcem in delavcem omogočala dostop do izobraževanj in primerov dobrih praks. Na spletni platformi bodo objavljeni tudi postopkovniki in druga pomožna gradiva za delodajalce (npr. vzorci pogodb, dogovorov, internih aktov ipd.). Spletna platforma bo predstavljala tudi vhodno točko za izvedbo neposredne podpore pri prilagoditvi delovnih procesov (izobraževanje, svetovanje, prilagoditev internih aktov), ki bodo omogočili neposredno urejanje dela na domu. Posebna pozornost bo namenjena krepitevi digitalnih kompetenc zaposlenih, predvsem nizko izobraženih in starejših. Ob navedenem se bo spodbujalo zagotavljanje najvišje možne ravni varnosti in zdravja pri delu, še posebej v primeru specifičnih tveganj ali posebnosti tovrstne oblike opravljanja dela, kot na primer ureditvi delovnega mesta, preprečevanju psihosocialnih tveganj in ureditvi dosegljivosti delavca.

V sklopu aktivnosti na področju dela od doma, bo na Inšpektoratu RS za delo razvita tudi posebna platforma za beleženje delovnega časa, kjer bo posebna pozornost namenjena beleženju delovnega časa pri delu od doma in še posebej pri delu od doma v nestandardnih oblikah dela. Takšen način beleženja delovnega časa bo delodajalcem olajšal poročanje, dvignil učinkovitost nadzora in omogočil dostop do analitičnih podatkov za oblikovalce politik.

Izvedene bodo tudi aktivnosti za osveščanje delodajalcev in zaposlenih o možnostih in prednostih uporabe prožnejših ureditev dela. Predvidena je neposredna vključitev vsaj 200 podjetij in izvedba več kot 20.000 storitev svetovanja in informiranja.

(2) Ciljne skupine: delodajalci (mikro in mala podjetja) in delojemalci

Izvedbena določila: Izvedbo projekta bo koordiniralo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in izvedlo vse potrebne postopke za izbor zunanjih izvajalcev za razvoj storitev sistema izobraževanja, nabavo IKT. Izvedeno bo javno povabilo za delodajalce za vključevanje v aktivnosti projekta tj. povračilo stroškov uvedbe prožnejših oblik dela. Pri izboru izvajalcev in sodelujočih podjetij bo ministrstvo upoštevalo načela enakopravnosti obravnave in transparentnosti postopkov ter gospodarnosti in učinkovitosti.

Opredelitev vrste investicije in višine sredstev: Nepovratna sredstva. Investicije v svetovalno podporo za razvoj storitev in sistema izobraževanj, razvoj programske opreme, nakup IKT opreme, stroške priprave analiz in evalvacij ter strokovne podpore delodajalcem in delavcem. Skupna višina sredstev investicije 10 mio EUR.

Opis in časovnica porabe sredstev: 2021 – izvedba analiz, strategij, razvoj storitev ter sistema izobraževanj, izvedba postopkov za nabavo programske in strojne informacijske opreme; 2022 - vzpostavitev spletne platforme in pripomočkov za delodajalce, vzpostavitev in testiranje informacijske podpore za beleženje delovnega časa in priprava in objava poziva podjetjem, za vključitev v aktivnosti; 2023 - 2026 - strokovna podpora delavcem in delodajalcem, izvajanje usposabljanj in izobraževanj, osveščanje in informiranje, dodatni razvoj in nadgradnje spletne platforme in drugih orodij, merjenje

zadovoljstva in evalvacija. Projektne faze sledijo ključnim mejnikom projekta in predstavljajo vsebinsko zaključene faze.

Projekt 2: Prilagoditev delovnih mest invalidov v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih prožnejšim oblikam dela

Projekt bo pripomogel k uvajanju prožnejših oblik dela v specifičnih delovnih organizacijah, in sicer invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih. V kriznem obdobju se zaradi specifičnosti invalidskih podjetij in zaposlitvenih centrov zaostrejo vprašanja povezana z ohranjanjem delovnih mest, uvajanjem prožnosti v organizaciji, digitalizacijo poslovanja, uvajanjem novih poslovnih modelov. Pa tudi vprašanja povezana s kompetencami zaposlenih.

V okviru invalidskih podjetij (v letu 2020 - 151) in zaposlitvenih centrov (v letu 2020 - 66) so zaposleni invalidi, ki na običajnem trgu dela ne bi dobili zaposlitve, tako zaradi omejitev (invalidnost) kot tudi usposobljenosti, pri čemer še posebej izstopajo primanjkljaji na področju digitalnih kompetenc.¹

V okviru projekta bo pripravljena analiza prestrukturiranja organizacije dela v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih, analiza potrebnih kompetenc delodajalcev in zaposlenih, metodologija za oblikovanje delovnih mest glede na spremembe delovnih procesov, izvedena bodo usposabljanja za invalide s poudarkom na usposabljanjih za krepitev digitalnih kompetenc in za zaposlene, ki sodelujejo z invalidi v delovnem procesu ter invalidom zagotovljena psihosocialna pomoč.

Projekt posebej podpira cilj zagotavljanja enakosti za vse in socialno vključevanje invalidov skladno s Konvencijo ZN o pravicah invalidov.

Predvidena je vključitev 70 organizacij, in sicer 50 invalidskih podjetij in 20 zaposlitvenih centrov.

Ciljne skupine: Projekt bo usmerjen v zaposlene v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih in delodajalce tj. invalidska podjetja, zaposlitveni centri.

Izvedbena določila: Projekt bo na nacionalni ravni izvedlo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki bo pripravilo in izvedlo postopke javnega razpisa za dodelitev sredstev. Pri izboru izvajalcev in sodelujočih podjetij bo ministrstvo upoštevalo načela enakopravnosti obravnave in transparentnosti postopkov ter gospodarnosti in učinkovitosti.

Opredelitev vrste investicije in višine sredstev: Nepovratna sredstva. Finančna sredstva bodo uporabljena za stroške priprave analiz in metodologije, stroške usposabljanj tj. krepitev kompetenc in zagotavljanje psihosocialne pomoči. Stroški celotne investicije znašajo 4 mio EUR.

Opis in časovnica porabe sredstev: 2021 – priprava in izvedba javnega razpisa za sofinanciranje in izbor prejemnikov sredstev, 2022 – 2023 – razvoj metodologij in implementacija razvitih rešitev ter izvedba podpore za invalide in delodajalce.

Projekt 3: Hitrejši vstop mladih na trg dela

V zadnjih nekaj letih gospodarske rasti smo za mlade beležili pozitivne trende na trgu dela. Število registrirano brezposelnih mladih je postopno upadalo že od leta 2013, hkrati se je povečevalo število delovno aktivnih. Po razglasitvi epidemije Covid – 19 se je močno povečal priliv v evidenco brezposelnih oseb, med katerimi je najbolj poraslo prav število mladih. Od januarja do oktobra 2020 se je v evidenco brezposelnih na novo prijavilo 12.363 oseb, starih od 15 do 24 let, kar je skoraj 30 % več kot v enakem obdobju lani. Konec oktobra 2020 je bilo registrirano brezposelnih 8.505 oseb v tej starostni skupini (vir: ZRSZ). Podoben trend izkazujejo tudi podatki o delovni aktivnosti mladih. Število delovnih aktivnih, starih od 15 do 24 let, je v letu 2020 upadlo na 37.861 (decembra 2019 je bilo delovno aktivnih 43.688 mladih). Stopnja delovne aktivnosti mladih do 24 let, se je znižala iz 30,8 % v 4.četrtnetju 2019 na 23,3 % v 2.četrtnetju 2020 (vir: SURS). Mladi na trg dela večinoma vstopajo po končanem šolanju, zato večina začne aktivno iskati zaposlitev po dopolnjenem dvajsetem letu starosti, še izraziteje pa v drugi polovici dvajsetih let. Povprečna starost iskalcev prve zaposlitve na ZRSZ presega 25 let (vir: ZRSZ).

Izziv Slovenije - ob upoštevanju priporočil Sveta EU - je med drugim okrepiti aktivnosti za hitrejši prehod mladih iz sfere izobraževanja na trg dela. Projekt naslavlja ključne izzive, s katerimi se mladi soočajo na prehodu na trg dela: (1) pomanjkanje delovnih izkušenj in kompetenc ter (2) večje pojavnosti zaposlovanja v nestandardnih oblikah (pogodbe o zaposlitvi za določen čas, študentsko delo, samozaposlitev itd.), hkrati pa (3) spodbuja hitrejši prehod na trg dela. Z zagotavljanem pridobivanja prvih delovnih izkušenj in spodbujanjem zaposlovanja za nedoločen čas se dolgoročno krepiti tudi večja odpornost mladih zaposlenih na nihanja v gospodarstvu ob nastopu kriz.

Splošni namen projekta je spodbuditi hitrejši vstop mladih na trg dela, predvsem po zaključku izobraževanja, s subvencijami za zaposlitev za nedoločen čas, ki jim bo omogočala večjo socialno

¹ Glej npr. Kompetence in omejitve pri delu delovnih invalidov, 2016, Razvojni model programa socialne vključenosti, 2019.

varnost. S hitrejšim prehodom na trg dela in v zaposlitev bodo mladi tudi pridobili potrebne praktične izkušnje, ki jim pri tej starosti še manjkajo, da bi lahko konkurirali na trgu dela. Ukrepi bodo oblikovani na način, da bodo za sklenitev delovnega razmerja motivirali tako mlade kot delodajalce. Ukrep bo spodbujal vključevanje mladih v dodatno pokojninsko zavarovanje.

Cilj projekta je hitrejša aktivacija iskalcev prve zaposlitve, starih do vključno 24 let in so zaposljive tj. 2.500 iskalcev prve zaposlitve, za nedoločen čas.

Z namenom doseganja cilja projekta se bodo oblikovale spodbude za delodajalce, ki bodo zaposlili osebe do vključno 24. leta starosti, pri čemer bodo spodbude pretehtale prednosti predvsem študentskega dela in drugih nestandardnih oblik dela ter pri delodajalcih povzročile odločanje za sklenitev delovnega razmerja z mlado osebo, kljub pomanjkanju praktičnih izkušenj. Subvencija za zaposlitev je namenjena spodbujanju zaposlovanja oseb iz ciljne skupine za nedoločen čas, hkrati pa pomeni zavezo delodajalca, da iskalcu prve zaposlitve zagotovi ustreznega mentorja, ki bo mladega spremljal v času subvencioniranja zaposlitve, mu nudil pomoč in ga usposabljal na konkretnem delovnem mestu. V obdobju subvencioniranja bo mlada oseba pridobila dodatne kompetence, ki so potrebne za opravljanje poklica in oplemenitila teoretično znanje s konkretnimi delovnimi izkušnjami, s tem pa bo povečala svojo zaposljivost na trgu dela.

Izvedene bodo tudi aktivnosti za osveščanje javnosti in promocijske aktivnosti za delodajalce in mlade. Promocijske aktivnosti bodo zajele širši vidik zaposlovanja mladih in promocijo vseh aktivnosti, ki jih Slovenija izvaja v okviru Jamstva za mlade. Ob zaključku projekta bo izvedena evalvacija.

Predvideno je konstruktivno sodelovanje socialnih partnerjev, predvsem v fazi priprave komunikacijske strategije in izvajanja promocijskih aktivnosti. Ker bodo promocijske aktivnosti zajele tudi aktivnosti, ki jih Slovenija izvaja v okviru Jamstva za mlade, bodo v aktivnosti vključeni tudi predstavniki mladinskih organizacij.

Ciljna skupina: mladi, iskalci prve zaposlitve, stari do vključno 24 let in delodajalci.

Izvedbena določila: Projekt bo na nacionalni ravni koordiniralo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Zavod RS za zaposlovanje (ZRSZ) pa bo izvedel postopke javnega povabila za dodelitev sredstev delodajalcem ter postopke za izbor zunanjih izvajalcev za izvedbo promocijskih aktivnosti in ex-post evalvacije. Pri izboru izvajalcev in sodelujočih podjetij bo ZRSZ upošteval načela enakopravnosti obravnave in transparentnosti postopkov ter gospodarnosti in učinkovitosti.

Opredelitev vrste investicije in višine sredstev: Nepovratna sredstva, stroški priprave in izvedbe analitičnih podlag za projekt, stroški priprave in izvedbe komunikacijskih aktivnosti, stroški subvencije za zaposlitev. Stroški celotne investicije znašajo 15 mio EUR.

Opis in časovnica porabe sredstev: 2021 in do konca leta 2025. 2021 - izvedba analize stanja, priprava javnega naročila za izbor zunanjega izvajalca promocijskih aktivnosti in izbor izvajalca, priprava strategije komuniciranja in izvedba promocijskih aktivnosti, priprava javnega razpisa za spodbude delodajalcem, vključevanje mladih in delodajalcev, 2022 – 2023 - vključevanje mladih v subvencionirane zaposlitve pri delodajalcih, spremljanje in nadzor nad vključenimi, izplačevanje zahtevkov, nadaljnja izvedba promocijskih aktivnosti; 2024 - izvajanje spremljanja in nadzora nad vključenimi delodajalci in zaposlenimi in izvedba javnega naročila za izbor zunanjega evaluatorja; 2025 – izvedba ex-post evalvacije.

4. Zelena in digitalna dimenzija komponente

Referenca na zeleno in digitalno:

Predlagana komponenta sledi politiki zelenega in digitalnega prehoda, in sicer predvsem z vidika:

- zelenih delovnih mest (brezpapirno poslovanje)
- digitalizacijo poslovnih procesov (implementacija novih informacijskih tehnologij, povečanje digitalnih kompetenc in veščin in optimizacija poslovnih procesov)
- prijazne javne uprave (učinkovit javni servis).

V okviru investicij bomo zasledovali ključne okoljske cilje, kot so določeni z Uredbo (EU) 2020/852, in sicer blažitev podnebnih sprememb, prilagajanje podnebnim spremembam, trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov, prehod h krožnemu gospodarstvu, preprečevanje in nadzor onesnaževanja in obnova biotske pestrosti. Ukrepi na trgu dela bodo spodbudili prilagoditev delavcev

in podjetij na spremembe v smeri zelenega in digitalnega prehoda. Pri izvedbi ukrepov bodo upoštevana načela zelenega javnega naročanja in uporabljena načela »neškodovanja«.

Uvajanja dela na daljavo prispeva k ciljem trajnostne mobilnosti (nižji ogljični odtis organizacije). Družbene spremembe na področju trajnostne mobilnosti in digitalizacije ne bodo le prehodnega značaja, ampak bodo dolgoročno vplivale na razumevanje prispevka posameznika in organizacij k trajnostnemu razvoju družbe. V okviru investicije bodo razvite nove digitalne rešitve (spletna platforma) z uporabo katere se bodo krepile digitalne kompetence, s čimer projekt prispeva k digitalnemu prehodu.

K digitalizaciji poslovanja, uvajanju novih oblik dela kot tudi h krepitvi digitalnih kompetenc bo prispevala tudi prilagoditev delovnih mest invalidov v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih prožnejšim oblikam dela. Prav tako bo podpora hitrejšemu vstopu mladih na trg dela, v okviru katere bodo nadgrajene tudi digitalne spretnosti vključenih, prispevala k digitalnemu prehodu.

Tabela 1 Učinek na zeleni in digitalni prehod

Kratek naziv	Zeleni cilji				Digitalni cilji	Izzivi prehoda	
	Podnebno	Okoljsko	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Vrednost	Vrednost					
Trg dela – ukrepi za zmanjševanje posledic negativnih strukturnih trendov	0 %	0 %	109	da	40 %		
Projekt 1: Podpora prožnejšim ureditvam dela	0 %	0 %	109	da	40 %		
Projekt 2: Prilagoditev delovnih mest invalidov v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih prožnejšim oblikam dela	0 %	0 %	109	da	40 %		
Projekt 3: Hitrejši vstop mladih na trg dela	0 %	0 %	099	da	0 %		

5. Mejniki, cilji in časovnica

5.1. Mejniki/cilji za reformo

1. Obravnava Poročila Strokovnega odbora Ekonomsko socialnega sveta za delo na daljavo (ESS) na seji ESS, 3 Q 2021
2. Pripravljena analiza in nabor možnih predlogov sprememb na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja 3 Q 2022
3. Pripravljena analiza in nabor možnih predlogov sprememb na področju zavarovanja za brezposelnost z namenom omejevanja predčasnega upokojevanja preko Zavoda RS za zaposlovanje, 3 Q 2021

5.2. Mejniki za projekte

Projekt 1: Podpora prožnejšim ureditvam dela

Cilj projekta:

- 200 podjetij z vpeljanimi prožnimi oblikami dela do 2026.
- Zagotovljenih 20.000 storitev svetovanja in informiranja.

Ključni mejniki/cilji projekta:

1. Pripravljena analiza stanja na trgu dela, izvedbena strategija in načrt izobraževanj za delavce in delodajalce do konca leta 2021;
2. Izvedba javnih naročil in drugih postopkov potrebnih za nakup IKT opreme do konca leta 2021;
3. Vzpostavljena spletna platforma za delodajalce do konca leta 2022;
4. Vzpostavljena informacijska podpora za beleženje delovnega časa do konca leta 2022;
5. Objavljeni pripomočki za delodajalce do konca leta 2022;
6. Objava poziva podjetjem za vključitev v aktivnosti projekta do konca leta 2022. Izvedba javnega razpisa in vključevanje podjetij:
 - 2023 vključitev 60 podjetij in izvedba 6.000 storitev svetovanja in informiranja.
 - 2024 vključitev 60 podjetij in izvedba 6.000 storitev svetovanja in informiranja.
 - 2025 vključitev 60 podjetij in izvedba 6.000 storitev svetovanja in informiranja.
 - 2026 vključitev 20 podjetij in izvedba 2.000 storitev svetovanja in informiranja ter evalvacija posameznih aktivnosti
7. Med leti 2023 in 2026 bo potekala stalna, neposredna strokovna podpora delavcem in delodajalcem, izvajanje usposabljanj in izobraževanj, osveščanje in informiranje, vzdrževanje spletne platforme in drugih orodij.

Projekt 2: Prilagoditev delovnih mest invalidov v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih prožnejšim oblikam dela

Ključni mejniki/cilji projekta:

1. Pripravljene strokovne podlage za pripravo načrtov prestrukturiranja in priprava strokovnih podlag za javni razpis do konca leta 2021;
2. Objava javnega razpisa za vključevanje podjetij do konca leta 2021;
3. Pripravljene načrte prestrukturiranja, pripravljeni spremenjeni opisi delovnih mest ter izdelane analize potrebnih kompetenc:
 - 2021 – 10 IP in 6 ZC; 2022 – 20 IP in 7 ZC, 2023 – 10 IP in 7 ZC
 - 2022 – 20 IP in 6 ZC; 2023 – 30 IP in 14 ZC.

Projekt 3. Hitrejši vstop mladih na trg dela

Cilji projekta bodo:

1. Vključitev 2.500 mladih, iskalcev prve zaposlitve v zaposlitev do leta 2023.
2. Izvedena promocijska kampanja do konca leta 2022.

Ključni mejniki/cilji projekta:

1. Pripravljena analiza stanja, pripravljeno javno naročilo za izbor zunanega izvajalca promocijskih aktivnosti in izbor izvajalca, pripravljena strategija komuniciranja in priprava ter izvedba javnega razpisa za spodbude delodajalcem – do konca 2021. Mejniki so podrobneje predstavljeni v priloženi tabeli;
2. Izvedena promocijska kampanja – do konca leta 2022;
3. Vključevanje mladih v subvencionirano zaposlitev:
 - 500 do konca leta 2021;
 - dodatnih 1.200 do konca leta 2022;
 - dodatnih 800 do konca leta 2023.
4. Izvedena ex-post evalvacija do konca leta 2025.

Tabela 2: Mejniki in cilji (v prilogi)

6. Financiranje in stroški

Stroški - reforma: 29 mio EUR, od tega

Stroški na ravni reforme ne bodo zajemali stroškov Načrta za okrevanje in odpornost. Stroški izvedbe investiciji v okviru Načrta za okrevanje in odpornost znašajo skupaj 29 mio EUR.

5. Podpora prožnejšim ureditvam dela:

Stroški investicije v obdobju 2021 do 2026 znašajo 10.000.000 EUR, in zajemajo:

- Stroške dela,
- Stroške zunanjih izvajalcev;
- Stroške opredmetenih in neopredmetenih sredstev (npr. nakup IKT opreme, razvoj spletne storitve);
- Stroške informiranja in komuniciranja;
- Stroške DDV;
- Posredne stroške za izvedbo investicije.

Pri izvedbi bodo uporabljene tudi poenostavljene oblike stroškov (npr. standardni stroški na enoto).

1. Prilagoditev delovnih mest invalidov v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih prožnejšim oblikam dela:

Stroški investicije v obdobju 2021 do 2023 znašajo 4.000.000,00 EUR in zajemajo stroške dela,

- Stroške zunanjih izvajalcev;
- Stroške opredmetenih in neopredmetenih sredstev (nakup opreme);
- Stroške informiranja in komuniciranja;
- Stroške DDV;
- Posredne stroške za izvedbo investicije.

Pri izvedbi bodo uporabljene tudi poenostavljene oblike stroškov (npr. standardni stroški na enoto).

1. Hitrejši vstop mladih na trg dela:

Stroški investicije v obdobju 2021-2025 znašajo 15.000.000,00 EUR in zajemajo:

- Stroške dela,
- Stroške zunanjih izvajalcev;
- Stroške subvencij za delodajalce;
- Stroške informiranja in komuniciranja;
- Stroške DDV;
- Posredne stroške za izvedbo investicije.

Pri izvedbi bodo uporabljene tudi poenostavljene oblike stroškov (npr. standardni stroški na enoto).

Vrednosti

Projekt/ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Podpora prožnejšim ureditvam dela	10 mio EUR	10 mio EUR	-
Prilagoditev delovnih mest invalidov v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih prožnejšim oblikam dela	4 mio EUR	4 mio EUR	-
Hitrejši vstop mladih na trg dela	15 mio EUR	15 mio EUR	-
Skupaj	29 mio EUR	29 mio EUR	

Finančna dinamika izvajanja po letih:

Tabela 2 Ocena stroškov načrta

Predvideni stroški načrta											
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški RRF iz	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
Ureditev prožnih oblik dela, vključno z delom na daljavo	Podpora prožnejšim ureditvam dela	2020-2026	10.000.000	2.200.000	4.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	800.000		
	Prilagoditev delovnih mest invalidov prožnejšim oblikam dela	2020-2023	4.000.000	320.000	1.880.000	1.800.000					
Mladi	Hitrejši vstop mladih na trg dela	2021-2025	15.000.000	2.100.000	7.050.000	4.450.000	1.300.000	100.000			
SKUPAJ			29.000.000	4.620.000	12.930.000	7.300.000	2.300.000	1.100.000	800.000		

7. Utemeljitev zahteve po povratnih sredstvih (če je relevantno)

Ni potrebe

2.2 ZDRAVSTVENI SISTEM

2.2.1 KOMPONENTA 1: Zdravstveni sistem

1. Opis komponente

Povzetek

Domena politike: Zdravstveni sistem

Cilji reforme zdravstva:

- Zagotovitev oziroma ohranitev univerzalne dostopnosti do potrebnih zdravstvenih storitev, vključno s preventivnimi storitvami; obvladovanje pretečnih groženj, ki jih za zdravstvo predstavljajo: naraščanje bremena kroničnih bolezni in stanj, nove nalezljive bolezni, odpornost mikrobov na zdravila in agensi iz okolja, pa tudi mobilnost pacientov,
- Boljša pripravljenost in odziv na zdravstvene grožnje, s kakršno se soočamo pri epidemiji COVID-19,
- Povečanje učinkovitosti upravljanja in delovanja zdravstvenega sistema v kriznih situacijah, v smislu izboljšave upravljanja, ustrezne usposobljenosti zdravstvenih kadrov, pretoka informacij, uporabe digitalnih tehnologij in vzpostavitve novih oblik sodelovanja na lokalni in regionalni ravni.

Reforme in/ali investicije, vključno s CFOG (splošni izdatki države po funkcijah) klasifikacijo: Reforma zdravstva bo usmerjena v zagotovitev solidarnega, pravičnega in univerzalnega zdravstvenega varstva, obenem bo s proticikličnimi mehanizmi, omogočen ustrezen odziv na ekonomske in druge krize.

Zdravstvena reforma bo razdeljena na več področij, in sicer:

1. Optimizacija zdravstvene oskrbe v smislu krepitve primarnega zdravstvenega varstva, s poudarkom na vlaganje v kompetence medicinskega osebja na primarni ravni ZV

S krepitvijo primarnega zdravstvenega varstva, vključno z vsemi preventivnimi programi, bomo pomembno prispevali k znižanju preprečljivih hospitalizacij in podaljšanju zdravih let življenja. Poleg tega bomo vlagali v kadre, na način, da bomo strmeli k povečanju kompetenc, znanj in veščin zdravstvenega osebja na primarni ravni ter izboljšali opremljenost za povečanje možnosti izvajanja bolj zahtevnih postopkov, strmeli bomo k razbremenitvi administrativnega dela tako zdravnikov kot drugega osebja, tudi z nadgradnjo povezljivosti informacijskega sistema. Da bi povečali število kadra, bomo izvajali aktivnosti za promocijo poklica zdravnika družinske medicine. Nadalje bomo v okviru tega dela reforme krepili mobilne paliativne time na vseh ravneh zdravstvenega varstva in na domu.

2. Optimizacija nudenja pomoči nujno potrebnim tudi v težko dostopnih predelih Slovenije

Z nadgradnjo sistema NMP na primarni in sekundarni ravni zdravstvene dejavnosti bi še bolj okrepili hitro in učinkovito obravnavo nujnih stanj pri prebivalcih na različnih območjih Slovenije. To bi dosegli z ureditvijo področja NMP, v smislu dopolnitve Strategije področja in reorganizacijo službe NMP v smislu samostojne organizacije službe s centralno koordinacijo sistema na nivoju države.

3. Investiranje v kapacitete potrebne za učinkovito obravnavo nalezljivih bolezni, spremljanje nalezljivih bolezni in z njimi povezanim ukrepanjem za obvladovanje epidemij.

Reforma zajema ureditev zdravstvene infrastrukture na področju obvladovanja nalezljivih bolezni, zasnovano analize stanja zdravstva na področju investicijskih kapacitet, opreme in delovne sile.

Ocenjeni stroški:

Skupni stroški celotne reforme vključno z naložbami za obdobje 2021-2026 znašajo predvidoma 400 mio EUR in bodo financirani iz sredstev Sklada za okrevanje in odpornosti ter drugih virom (predvsem integralnih sredstev proračuna in sredstev evropske kohezijske politike). Skupaj bodo prispevali k zastavljenim ciljem reforme. Iz drugih virov poleg RRF bodo financirane tudi ostale aktivnosti in drugi stroški, ki jih RRF ne predvideva. Strošek, ki bo bremenil Sklad za okrevanje in odpornost znašajo 202 mio EUR, in sicer:

- Strošek krepitve kompetenc zdravstvenega osebja z namenom celovitega pristopa pri razbremenitvi primarnega zdravstvenega varstva: 80 mio EUR
- Strošek gradnje, opreme, vozil in ostalih investicijskih del: 122 mio EUR

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

Epidemija COVID-19 je močno vplivala na poslabšanje razmer v zdravstvu. Pustila je posledice na področju ustvarjanja prihodkov in izdatkov v slovenskem zdravstvenem sistemu. Ob finančnih omejitvah, naraščanju kronično bolnih in novih grožnjah nalezljivih bolezni se v zdravstvu spreminjata tudi struktura zaposlenih in tehnologija, ki je na voljo. Tudi v Sloveniji raste tako število novih primerov kronično bolnih kot tudi skupno število pacientov, kar povečuje breme za sistem zdravstvenega varstva ter slabša delovni in razvojni potencial družbe, in sicer v smislu absentizma, slabše produktivnosti, prezgodnjega upokojevanja in skrajševanja zdravih let življenja. Na področju zdravstvenega varstva se povečujejo stroški za diagnostiko, zdravljenje in rehabilitacijo kronično bolnih.

- Znižanje stopnje preprečljivih hospitalizacij in podaljšanje zdravih let življenja s krepitvijo primarnega zdravstvenega varstva, vključno z vsemi preventivnimi programi: Slovenija je glede na zdrava leta življenja v vseh starostnih skupinah pri obeh spolih pod povprečjem EU. Kazalniki zdravja so se v zadnjih letih sicer izboljševali, **poslabšali pa so se nekateri kazalniki življenjskega sloga, ki se zrcalijo v stopnji prezgodnje umrljivosti in stopnji izostajanja od dela.** Bolezni srca in ožilja, rak, kronične bolezni dihal, sladkorna bolezen in druge bolezni, so v EU in Sloveniji med glavnimi vzroki za nezmožnost za delo, prezgodnjo upokojeitev iz zdravstvenih razlogov in prezgodnjo smrt. Na nacionalni ravni predstavljajo socialni problem in povzročajo visoke stroške. Zaradi nenalezljivih bolezni po podatkih OECD v EU vsako leto prezgodaj umre približno 550.000 delovno aktivnih ljudi. Evropska komisija podpira prizadevanja držav EU, da do leta 2025 uresničijo cilje Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) in 3. cilj trajnostnega razvoja OZN, ki zavezuje k tretjinskemu zmanjšanju števila smrti zaradi kroničnih nenalezljivih bolezni do leta 2030. V Sloveniji je Državni zbor potrdil Resolucijo nacionalnega plana zdravstvenega varstva 2016–2025 "Skupaj za družbo zdravja", ki med prednostna razvojna področja uvršča področje krepitve in varovanja zdravja ter preprečevanje kroničnih nenalezljivih bolezni. Pri tem je nenadomestljiva vloga primarnega zdravstvenega varstva.
- Še vedno **ni vzpostavljeno ustrezno povezovanje sistema javnega zdravja s primarno ravno** in drugimi deli zdravstva za podporo izvajalcem zdravstvene dejavnosti pri vključevanju preventive v njihovo delo. Doseči moramo komplementarnost in sinergijske učinke med sistemom javnega zdravja in primarnim zdravstvenim varstvom. Študija iz leta 2013, ki jo navaja

analiza zdravstvenega sistema, ki smo jo izvedli s SZO v sodelovanju z Evropskim observatorijem za zdravstvene sisteme in politike, in je bila opravljena v 31 državah v Evropi, je pokazala, da Slovenija sodi med države z dobro razvitim in zelo dostopnim primarnim zdravstvenim varstvom, slabši pa smo pri zagotavljanju kontinuitete (sledljivosti gibanja pacienta v sistemu zdravstvenega varstva) in celovitosti obravnave. Razdrobljenost sistema in sodelovanje med različnimi ravni, izvajalci in profili predstavlja velik izziv. Javno zdravje mora prevzeti svojo vlogo pri načrtovanju, spremljanju, izobraževanju in vrednotenju preventivnih programov v tesnem sodelovanju s primarnim zdravstvenim varstvom. Izvajanje preventivne dejavnosti pa mora postati pomembna naloga zdravstvenega doma v lokalnem okolju, ki naj v ospredje postavlja potrebe prebivalcev in skupnostni pristop. Aktivnosti v lokalnih okoljih morajo biti usmerjene v čim širši krog prebivalcev in hkrati zadovoljiti potrebe ranljivih skupin in tistih, ki so socialno-ekonomsko ogroženi in pri katerih prihaja do kopičenja in prepletanja težav – tako z vidika zdravja kot tudi vidika socialne varnosti in blaginje.

- Nadalje se soočamo tudi **s težavami, povezanimi s kadri in upravljanjem**. Premajhno je namreč povezovanje izvajalcev zdravstvene dejavnosti z namenom večje specializacije, racionalizacije pri obravnavah pacientov in zmanjševanja administrativnih obremenitev. Koncentracija znanja v visoko specializiranih centrih, mrežno sodelovanje specialistov, doseganje visokih standardov glede količine in zahtevnosti obravnavanih primerov so pogoj za izboljševanje uspešnosti zdravljenja in zagotavljanje enake dostopnosti do kakovostne in varne obravnave za vse. Zdravniki so preobremenjeni z administrativnim delom, in hkrati se soočamo s težavo, da ostaja za nove generacije in zaradi narave dela, poklic zdravnika družinske medicine, nezanimiv.
- **Nepovezana in neustrezna je tudi zdravstvena obravnava tistih, ki imajo več zdravstvenih problemov**, socialne in druge probleme, potrebujejo geriatrično obravnavo, rehabilitacijo in paliativno oskrbo ali pomoč na domu po zaključenem zdravljenju pri skrbi za svojo kronično bolezen in pri dnevnih aktivnostih. Zaradi navedenega bo reforma usmerjena v krepitev primarnega zdravstvenega varstva, paliativnih timov, nujne medicinske pomoči in deinstitucionalizacije. S tem bo zagotovljena povezanost med posameznimi ravni zdravstvenega varstva za usklajeno delovanje, ki bo omogočilo prepoznavanje posameznikovih specifičnih potreb, ustrezno diagnostiko in smeri zdravljenja.
- Na večini področij **manjkajo ključna orodja za poenotenje zdravstvene obravnave**, kot so strokovne smernice in klinične poti, pomanjkljiv je tudi nadzor nad kakovostjo oskrbe.

V predhodni finančni perspektivi smo s podporo evropskih kohezijskih sredstev investirali v izgradnjo devetih Urgentnih centrov, ki so izvajalci bolnišničnega in predbolnišničnega dela službe nujne medicinske pomoči (NMP). Nujna medicinska pomoč obsega izvajanje nujnih zdravstvenih storitev, katerih opustitev bi vodila v nepopravljivo in hudo okvaro zdravja ali smrt pacienta, pa tudi nujne prevoze pacientov. V Sloveniji zagotavljamo 24-urno zdravstveno varstvo vsem prebivalcem. Na področju nujne pomoči nujno potrebni tudi **v težko dostopnih predelih Slovenije pa se soočamo z nekaterimi težavami**, in sicer:

- Sedanja organizacija NMP ne omogoča optimalne kakovosti in uspešnosti obravnave življenja ogrožajočih akutnih zdravstvenih stanj. Zato je potrebna nadgradnja sistema za hitro in učinkovito obravnavo nujnih primerov na primarni in sekundarni ravni zdravstvene dejavnosti. Dostopnost nujne medicinske pomoči predvsem na ruralnih področjih, ki so oddaljena in težko dostopna, je slabša. V državi imamo neprekinjeno odprtih 54 lokacij, kjer se izvaja NMP na terenu in v ambulantni in na letnem nivoju je zaradi potrebe po nujni medicinski pomoči obravnavanih 660.000 obiskov. Da bi dosegli bistveno boljšo dostopnost, predvsem v ruralnih okoljih, kjer čas dostopa NMP traja od 45 min in tudi do 1,15 ure, je izrednega pomena prenova mreže enot NMP.
- Krepitev programov NMP zajema predvsem zagotavljanje prisotnosti dodatnih zdravnikov in osebja v devetih SUC na t.i. sivih območjih, kjer je slabša pokritost z urgentno medicinsko pomočjo. Razvijati pa je potrebno približevanje zdravljenja potrebam ljudi v lokalnih skupnostih, upoštevajoč slabše dostopnosti do urgentnih centrov.

Dostopnost tako do preventivnih programov kot do zdravstvene obravnave na posameznih območjih Slovenije je različna.

- Na primarni ravni se paliativna oskrba izvaja na pacientovem domu, v institucionalnem varstvu in dnevnem varstvu. Timi osnovne oskrbe se oblikujejo na ravni sodelujočih zdravstvenih domov, socialnovarstvenih ustanov, centrov za socialno delo in hospicev. V obravnavo pacienta na primarni ali sekundarni ravni se lahko vključijo tudi mobilni timi.

- Paliativna oskrba je kljub državnemu programu paliativne oskrbe še vedno marsikje v Sloveniji nepovezana, različno dostopna in nedorečena. Najpogostejše pomanjkljivosti paliativne oskrbe na primarni ravni zdravstvenega varstva so: nezadostna priprava pacienta na odpust iz bolnišnice, slaba ocena pacientovih telesnih, psiholoških, socialnih in duhovnih potreb ter ciljev, neustrezna in prepozna obravnava simptomov, nezadostna informiranost pacienta (seznanitev s prognozo bolezni), pomanjkanje informacij o pacientu, pomanjkljiva koordinacija med službami in izvajalci, nepokritost izvajanja paliativne oskrbe prek celega dneva vse dni v tednu, nezadostna psihološka, socialna in duhovna podpora pacientu in njegovim bližnjim.
- Soočamo se s pomanjkanjem kadra za področje paliativne oskrbe oziroma premalo je zanimanja za tovrstno delo in pomoč.

Nazadnje pa so *nalezljive bolezni stalna in težko odstranljiva grožnja prebivalcem*, v celoti pa predstavljajo globalno grožnjo zdravju. Zaradi svojega obsega in globalnih razsežnosti širjenja lahko privedejo do pomembnejših motenj v gospodarskih tokovih, mednarodni trgovini ter migracijah. Zato moramo v Sloveniji slediti vsem domačim in mednarodno sprejetim obveznostim v sklopu celovitega obvladovanja groženj zdravju, predvsem nalezljivim boleznim.

- Nujno je potrebno pristopiti k ureditvi zdravstvene infrastrukture, saj sta infekcijski kliniki stari vsaj 100 in več let in ne omogočajo optimalne obravnave nalezljivih stanj in bolezni. Imamo premalo postelj za intenzivno terapijo, otroške postelje, prostori niso ustrezno dimenzionirani, funkcionalni, varni in ne omogočajo kakovostne in uspešne obravnave bolnikov.
- V obstoječih prostorih (tako v bolniških sobah, kot tudi v ambulantah in v čakalnicah) ni ustreznih možnosti za potrebne različnih vrst izolacij bolnikov z nalezljivimi boleznimi, še zlasti kritična pa je v zadnjem letu ob pandemiji covid-19 odsotnost možnosti ustrezne aerogene izolacije.
- Nujno potrebna bi bila tudi posodobitev opreme za zdravljenje bolnikov z najtežjimi nalezljivimi boleznimi, kot tudi dodatno izobraževanje osebja.
- Pojav, širitev COVID -19 in naraščajoče obolevnosti je pokazala pomanjkljivosti v sistemu zdravstvenega varstva, predvsem v okviru infekcijskih klinik, ki jih je nujno potrebno obnoviti, dograditi, energetsko sanirati in urediti, saj so prostori izjemno dotrajani. S tem bi lahko obolelim nudili hitro, učinkovito, organizirano obravnavo nalezljivih bolezni.

b) Cilji

Kot enega ključnih odgovorov na spremenjene zdravstvene potrebe in razmere je potrebno krepiti primarno zdravstvo, ki lahko zagotovi večjo odzivnost sistema zdravstvenega varstva na spremenjene potrebe; bolj celovito obravnavo pacientov; povečanje uspešnosti sistema zdravstvenega varstva nasploh. Hkrati deluje kot povezovalce in usmerjevalce med zdravstveno in socialno obravnavo kroničnega bolnika in starostnika. S tem bo zdravje prebivalstva boljše, manjše bodo razlike v zdravju in manjše število nepotrebnih hospitalizacij, ki predstavljajo finančno breme za zdravstvo. Cilji reforme zdravstva so:

1. Boljšo pripravljenost in odziv na zdravstvene grožnje, s kakršno se soočamo pri epidemiji COVID-19, bomo dosegli z:
 - ureditvijo področja zbiranja podatkov, poročanja in obveščanja ob hkratni promociji zdravega načina življenja, pri čemer bomo sistem spremljanja, pripravljenosti in odziva v primeru nalezljivih bolezni in drugih zdravstvenih groženj stalno preizkušali in ga nadgrajevali;
 - ohranitvijo visoke stopnje precepljenosti prebivalstva, kar bo glavno vodilo pri pripravi ukrepov, saj je cepljenje najučinkovitejši javnozdravstveni ukrep za preprečevanje tistih nalezljivih bolezni pri katerih je cepljenje na razpolago.;
 - zagotovitev preskrbe s cepivom (izvedbe cepljenja) in preskrbe z zdravili;
 - zagotovitev učinkovitega zdravljenja obolelih z nalezljivo boleznijo in morebitnih zapletov;
 - zagotovitev ustreznih zaščitnih ukrepov in sredstev;
 - uskladitev delovanja z drugimi resorji in službami;
 - zagotovitev ustreznih kapacitet in virov za odzivanje na tveganje za nalezljive bolezni;
 - zagotovitev stalnega preverjanja sistema pripravljenosti in izobraževanja (priprava programov usposabljanja za zdravstvene delavce).
2. Povečanje učinkovitosti upravljanja in delovanja zdravstvenega sistema v kriznih situacijah, v smislu izboljšave kriznega upravljanja, ustrezne usposobljenosti zdravstvenih kadrov, pretoka

informacij, uporabe digitalnih tehnologij in vzpostavitve novih oblik sodelovanja na lokalni in regionalni ravni bomo zagotovili z/s:

- ukrepi na področju upravljanja, organizacije in financiranja znotraj sistema zdravstvenega varstva tako, da vzpostavimo pogoje za učinkovito, kakovostno in finančno vzdržno zdravstveno oskrbo prebivalstva;
 - krepitvijo znanj in veščin zdravstvenega osebja, da bodo učinkovito in kakovostno opravljali svoje delo;
 - vlaganji v raziskovanje, načrtovanje in razvoj kadrovskih virov, informacijske sisteme in druge zdravstvene zmogljivosti s čimer omogočamo trajnostni razvoj in zagotavljamo pogoje za nenehno izboljševanje zdravstvene oskrbe;
 - spremembami na področju upravljanja in organizacije v sistemu zdravstvenega varstva ter s pomočjo pospešene informatizacije in poenostavitve administrativnih postopkov, s čimer se bo sistem zdravstvenega varstva v Sloveniji hitreje odzival na potrebe in pričakovanja pacientov, hkrati pa bodo zagotovljeni boljši pogoji dela za zaposlene v zdravstvu;
 - načrtovanjem kadrovskih in materialnih virov glede na potrebe prebivalstva s čimer bomo zagotovili boljšo dostopnost do zdravstvene oskrbe in preprečili nezaposlenost med zdravstvenimi delavci;
 - izboljšanjem uspešnosti vodenja in nadzora nad poslovanjem javnih zdravstvenih zavodov s tem, da bomo v procese odločanja bolje vključili uporabnike in plačnike prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje;
 - vzpostavitev celovitega sistema spremljanja in nenehnega izboljševanja kakovosti in varnosti v zdravstvu s čimer bomo vsem državljanom zagotovili dostop do enako kakovostnih in varnih storitev;
 - načrtovanjem razvojnih virov s čimer bomo v zdravstvu omogočali neodvisno raziskovalno dejavnost in strokovni razvoj;
 - zagotovitev pogojev za boljše medpoklicno sodelovanje in boljšo komunikacijo v zdravstvu in komunikacijo zdravstva z drugimi deležniki;
 - prizadevanjem, da bomo zmanjšali neenakosti na področju zdravja in zagotavljali storitev, ki so odraz posameznikovih potreb.
3. Zagotovitev oziroma ohranitev univerzalne dostopnosti do potrebnih zdravstvenih storitev, vključno s preventivnimi storitvami, v smislu obvladovanja pretečih groženj, ki jih za zdravstvo predstavlja naraščanje bremena kroničnih bolezni in stanj, nove nalezljive bolezni, odpornost mikrobov na zdravila in agense iz okolja, mobilnost pacientov bomo dosegli z/s:
- ozaveščanjem in opolnomočenjem posameznika in vseh ključnih institucij, ki lahko s svojim ukrepanjem in aktivnostmi prispevajo k izboljšanju zdravja prebivalstva in zmanjševanju neenakosti v zdravju saj lahko samo informiran in opolnomočen posameznik prevzame odgovornost za svoje lastno zdravje; delodajalec zagotovi varne in zdrave delovne pogoje v tvornem sodelovanju s sindikati; lokalna skupnost ustvari pogoje za kakovostno življenje; nevladna organizacija v svoji vlogi izvajalca in zagovornika zdravja in pravic bolnikov prispeva k pogojem za bolj zdrav način življenja in bolj odziven zdravstveni sistem; država s svojimi politikami in zakonodajo na področju zagotavljanja socialne varnosti, zaposlovanja, okolja, stanovanjske politike, vzgoje in izobraževanja, prometa, kmetijstva, davkov ter ne nazadnje z zagotavljanjem dostopnega, varnega, učinkovitega in kakovostnega zdravstvenega varstva prispeva k boljšemu zdravju prebivalstva;
 - krepitvijo zdravstvene pismenosti vključno s področjem digitalne pismenosti uporabnikov zdravstvenega sistema, digitalnih kompetenc in veščin vseh ciljnih skupin;
 - pripravo strategij in izvedbenih načrtov ter zagotovitev koordinacije njihovega izvajanja na področjih prehrane in gibanja, tobaka, alkohola in prepovedanih drog Pri čemer bo posebna pozornost pri vseh ukrepih namenjena ranljivim skupinam, med njimi še posebej socialno izključenim in tistim s slabšim socialno-ekonomskim položajem;
 - ohranitev visoke stopnje precepljenosti prebivalstva;
 - celovit in integriran pristop obvladovanja problema staranja populacije pri čemer bomo krepili patronažno službo ter umestili geriatrične obravnave v dejavnost primarne in sekundarne ravni zdravstvenega varstva kar zahteva več pozornosti izobraževanju zdravstvenega osebja za obravnavo kroničnih bolnikov in prilagajanju kapacitet za kakovostno oskrbo starejših, ter vključevanje lokalne skupnosti in nevladnih organizacij pri zagotavljanju pomoči in podpore pacientom, ki potrebujejo tujo pomoč v dnevnih aktivnostih in so zaradi bolezni in onemoglosti socialno izključeni;

- zagotovitev povezanosti med posameznimi deležniki za usklajeno delovanje, ki bo omogočalo prepoznavanje posameznikovih specifičnih potreb, ustrezno diagnostiko in smeri zdravljenja.

Obvladovanje nalezljivih bolezni ostaja med javnozdravstvenimi prioritetami, predvsem zaradi pojava novih nalezljivih bolezni, globalizacije in hitrosti njihovega širjenja. Poleg tega pa pojav nalezljivih bolezni pomembno vpliva tudi na ostale dejavnosti znotraj zdravstva, saj ob povečanih potrebah za področje nalezljivih bolezni umanjajo kapacitete za druge obravnave. Zaradi omenjenih razlogov je celovito obvladovanje nalezljivih bolezni nujno pri čemer je sodelovanje na evropski in mednarodni ravni izjemnega pomena.

Prispevek k enakim možnostim, trajnosti projekta in upoštevanje enakosti spolov:

V okviru reforme bomo sprejeli ukrepe za zmanjšanje neenakosti v zdravju, povečali blagostanje ljudi ter ohranili zdravo okolje tudi za prihodnje generacije. Spodbujali bomo višjo stopnjo zaposlenosti, enake možnosti za moške in ženske ter trajnostni razvoj. Z naložbami v krepitev primarnega zdravstvenega varstva in infrastrukturo bomo zagotovili podaljševanje zdravih let življenja in obenem omogočili podaljševanje delovne dobe in krepili zdravje prebivalcev v vseh življenjskih obdobjih, s poudarkom na starejši populaciji. Nadalje bo krepitev zdravstvene infrastrukture prispevala k razvoju nacionalne, regionalne in lokalne ravni, zmanjšanje neenakosti v zdravju, spodbujanje socialnega vključevanja z lažjim dostopom do preventivnih zdravstvenih storitev ter prehod z institucionalnih storitev na storitve integrirane oskrbe, predvsem v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi.

3. Opis reform in investicij komponente

REFORME:

Reforma 1: Optimizacija zdravstvene oskrbe v smislu krepitve primarnega zdravstvenega varstva, s poudarkom na vlaganje v kompetence medicinskega osebja na primarni ravni ZV

(1) Analitični del

- 1.1. Povečevanje kompetenc, krepitev znanj in veščin zdravstvenega osebja na primarni ravni ter izboljšanje opremljenosti za povečanje možnosti izvajanja bolj zahtevnih postopkov.
- 1.2. Razbremenitev administrativnega dela tako zdravnikov kot drugega osebja z nadgradnjo povezljivosti informacijskih sistemov;
- 1.3. Povečanje financiranja dela timov družinskih zdravnikov z vpeljavo stimulatívne nagrajevanja, tudi za delo na območjih s težjo dostopnostjo.
- 1.4. Izvedba aktivnosti za promocijo poklica zdravnika družinske medicine, saj ostaja, zaradi različnih specifik, za nove generacije, nezanimiv.
- 1.5. Vzpostavitev boljše celostne obravnave pacientov, da se zagotovi spremljanje pacienta v domačem okolju, ob sprejemu v bolnišnično obravnavo, kar bi vplivalo na dolžino hospitalizacije pa tudi na kakovost življenja po zaključeni obravnavi.
- 1.6. Krepitev mobilnih paliativnih timov, ki jih izvajajo multidisciplinarni paliativni timi in morebitna vključitev prostovoljcev na vseh ravneh zdravstvenega varstva za delo v paliativnem timu, v SVZ in na domu.

Izzivi:

- 1.1 Zaradi izjemne zasedenosti zdravstvenega kadra, bo težko prepričati kader v dodatna usposabljanja, hkrati se zaposleni soočajo s strahom pred neznanjem pri uporabi nove opreme s ciljem povečanja možnosti izvajanja zahtevnejših postopkov.
- 1.2 Doseči večje povezovanje izvajalcev zdravstvene dejavnosti z namenom večje specializacije, racionalizacije pri obravnavah pacientov in zmanjševanja administrativnih obremenitev. Koncentracija znanja v visoko specializiranih centrih, mrežno sodelovanje specialistov, doseganje visokih standardov glede količine in zahtevnosti obravnavanih primerov so pogoj za izboljševanje uspešnosti zdravljenja in zagotavljanje enake dostopnosti do kakovostne in varne obravnave za vse. Hkrati predstavlja dodaten izziv centralizacija zdravstvenih podatkov.

- 1.3 Oviro predstavlja sedanji plačni sistem, ki teži k uravnilovki in premalo nagraduje uspešnost zaposlenih v zdravstvu. Dodatno nagrajevanje je vezano le na delovno dobo in stalnost v javnem sektorju. Za uveljavitev večje učinkovitosti in kakovosti zaposlenih v zdravstvu je plačni sistem treba spremeniti tako, da bo omogočal nagrajevanje po uspešnosti opravljenega dela zagotavljal pa tudi stimulacijo za manj zanimiva področja.
- 1.4 V sodelovanju z lokalnimi skupnostmi uvedba spodbud za delo v območjih, ki so za zaposlitev manj privlačna. Sprememba načrtovanja, organiziranja, izvajanja in nadzora specializacij.
- 1.5 Zagotoviti boljšo informacijsko podporo in več možnosti dodatnega izobraževanja koordinatorjem zdravstvene oskrbe.
- 1.6 Zagotoviti ustrezen kader za paliativno oskrbo in vključiti v delo prostovoljce, saj ostaja poklic nezanimiv. Povečati zainteresiranost bolnišnic za aktivno sodelovanje v okviru mobilnih paliativnih timov.

Cilji:

- 1.1 Doseči večje kompetence, znanje in veščine zdravstvenega osebja na primarni ravni ter izboljšati opremljenost za povečanje možnosti izvajanja zahtevnejših postopkov, tudi prek oddaljenih dostopov.
- 1.2 Doseči administrativno razbremenitev zdravnikov predvsem na način, da bi se nekatere uradniške oz. administrativno tehnične zadolžitve, ki jih trenutno za Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju ZZZS) izvajajo zdravniki v osnovnem zdravstvu, prenesle na sam ZZZS ali pa se postopki poenostavili. V prihodnjih dveh letih pa tudi zagotoviti ustrezen način načrtovanja kadrovskih virov v zdravstvu, ki bo temeljil na potrebah prebivalstva in upošteval spreminjajočo se demografsko strukturo.
- 1.3 Zasnova novega modela financiranja družinskih ambulant.
- 1.4 Izvajati promocijo poklica v srednjih šolah, doseči večje število specializacij iz družinske medicine.
- 1.5 Doseči integrirano oskrbo celostne obravnave, ki izhaja iz potreb uporabnika s predhodnimi in z dolgotrajnimi zdravstvenimi in socialnimi stanji.
- 1.6 Krepi vzpostavljene paliativne time in jih oskrbeti s prenosno opremo za nemoteno delo ter promovirati poklic. Zagotoviti tudi koordinacijo izvajalcev PO in kontinuiteto obravnave pacienta. Cilj je tudi povečanje števila pacientov, ki ostaja v paliativni oskrbi na domu.

(2) Ciljne skupine

Zaposleni v zdravstvenem sistemu in uporabniki zdravstvenega varstva.

(3) Izvedbena določila

1.1+ 1.2 + 1.3 + 1.4 Vzpostavitev sistema spremljanja kadrovskih potreb v sistemu zdravstvenega varstva in nacionalnega registra zdravstvenih delavcev. Nadaljevanje s prizadevanji za informacijsko in komunikacijsko podporo v zdravstvu, kar bo omogočalo učinkovito spremljanje v sistemu zdravstvenega varstva, zdravstvene delavce razbremenila nepotrebne administracije in omogočala informirano odločanje. Zagotoviti strukturo usklajenega delovanja. Zaradi naraščajočega obsega administrativnega dela za ZZZS, zdravnikom zmanjkuje časa za delo z bolniki. Reforma bo predstavila strateške dokumente, ki bodo vključevale organizacijske in procesne spremembe na tem področju. Ministrstvo bo pripravilo plan sprejetja ustreznih strategij, predvsem na področju:

- prenosa aktivnosti v zvezi z odobritvijo potnih stroškov na ZZZS,
- prenosa ugotavljanja pogojev o upravičenosti do nege in spremstvo otroka (z izjemo ugotavljanja s tem povezanih medicinskih dejstev) na ZZZS
- podaljšanje obdobja trajanja veljavnosti napotnice preko enega leta
- možnost izdaje napotnic s stopnjo »nujno« za daljše obdobje (v »večkratno« veljavnostjo)
- prenos predpisovanja medicinskih pripomočkov na delavce, zaposlene pri ZZZS na podlagi diagnoze zdravnika

Poleg formalnega izobraževanja je potrebno zagotoviti sistematično sprotno izobraževanje za potrebe delovnega mesta, ki bo sledilo spremenjenim potrebam v okolju. Doseči uravnoteženje zdravstvenega kadra – tudi s prenosom določenih kompetenc in odgovornosti med poklicnimi skupinami in uvajanjem novih vsebin v skladu z razvojem medicine in drugih zdravstvenih strok. Zagotoviti je treba povezanost med posameznimi deležniki za usklajeno delovanje, ki bo omogočalo prepoznavanje posameznikovih

specifičnih potreb, ustrezno diagnostiko in smeri zdravljenja. Na večini področij manjkajo ključna orodja za poenotenje zdravstvene obravnave, kot so strokovne smernice in klinične poti, pomanjkljiv pa je tudi nadzor nad kakovostjo oskrbe. Zagotoviti bo treba tudi ustrezne oblike usposabljanja za vse profile zdravstvenih delavcev.

V podporo vodenju in upravljanju bo v Sloveniji nujno nadaljevati s prizadevanji za celovito informacijsko in komunikacijsko podporo v zdravstvu (e-recept, e-karton, e-napotnice ipd.), ki bo omogočala učinkovito spremljanje v sistemu zdravstvenega varstva, zdravstvene delavce razbremenila nepotrebne administracije in omogočala informirano odločanje.

Vpeljava stimulativnega nagrajevanja splošnih/družinskih ambulant v okviru Splošnega dogovora. Omogočanje uvoza tujih zdravnikov in prilagoditev kriterijev za znanje slovenskega jezika.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

- Zagotoviti ustrezne izvajalce, poiskati način za povečanje kompetenc, znanja in veščin zdravstvenega osebja na primarni ravni.
- Doseči usklajeno delovanje zdravstvenih deležnikov za enotno delovanje, skupen interes in kontinuirano povezljivost zdravstvenih podatkov.
- Ovira pri sprejemu Splošnega dogovora zaradi nedoseženega konsenza z zdravstvenimi deležniki.
- Promocija poklica neuspešna, pomanjkanje časa ministra za zdravje, dekanov fakultet za izvedbo javnih nastopov, nagovorov na tem področju.
- Nezainteresiranost stroke za usposabljanja koordinatorjev.
- Nezainteresiranost izvajalcev za paliativno oskrbo.

Reforma 2: Optimizacija nudenja pomoči nujno potrebnim tudi v težko dostopnih predelih Slovenije

(1) Analitični del

- 2.1 Z nadgradnjo sistema nujne medicinske pomoči na primarni in sekundarni ravni zdravstvene dejavnosti (NMP) bi še bolj okrepili hitro in učinkovito obravnavo nujnih stanj pri prebivalcih na različnih območjih Slovenije.
- 2.2 Ureditev področja nujne medicinske pomoči, da bo omogočala optimalno, kakovostno in uspešno obravnavo življenj ogrožajočih akutnih zdravstvenih stanj, kar zajema dopolnitev Strategije področja.
- 2.3 Reorganizacija službe NMP v smislu samostojne organizacije službe s centralno koordinacijo sistema na nivoju države, kar bo omogočilo, hitro oskrbo pacienta ter učinkovito razpolaganje s kadrovskimi viri in opremo. Projekti bodo usmerjeni tako v izobraževanje kadra kot v posodabljanje transportnih sredstev in opreme.

Izzivi

2.1 Ureditev področja helikopterske nujne medicinske pomoči (NMP), s ciljem razširitve obstoječih baz, ločitev HNMP od gorske reševalne službe (reševanje v gorah), ureditev področja sekundarnega transporta.

2.2 Redefinicija vloge družinskega zdravnika – širitev kompetenc ostalemu kadru na način, da je zdravnik na terenu prisoten manj časa kot v obstoječem sistemu, zato je potrebno opolnomočiti diplomirane izvajalce za samostojno delo na terenu (specializacija).

Cilji

Okrepitev delovanje HNMP, izboljšanje dostopnosti do oddaljenih območij s poudarkom na ruralnih območjih s ciljem zasnove prenove mreže.

(2) Ciljne skupine

Koristniki NMP in zaposleni na tem področju s ciljem razbremenitve in izboljššan dostop do družinskega zdravnika

(3) Izvedbena določila

V okviru strateških dokumentov si bo ministrstvo prizadevalo k izvedbi meril za dostopnost in opredelitvi SUC v določenih okoljih ter stremeli bomo k redefiniciji vloge zdravnika družinske medicine in posledično povečevanje kompetenc kadra DMS oziroma diplomirani zdravstvenik v NMP. Reformo bo izvajalo Ministrstvo za zdravje, v sodelovanju z ZZSZ, LS, Dispečerska služba zdravstva UKC LJ, Ministrstvo za obrambo, v primeru HNMP pa še z Ministrstvom za infrastrukturo in Agencija za ciljno letalstvo. Vzpostavljeni bomo pilotni projekti ter več delovnih skupin, ki bodo spremljala posamezna področja in pripravilo predloge za odločanje.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Soočamo se s težavo pomanjkanja zdravniškega kadra na tem področju ter z razdrobljenostjo sistema (nosilci dejavnosti: 57 ustanov na primarni ravni). Nadalje se soočamo s težavo velike razdalje do urgentnih centrov v nekaterih okoljih: Postojna, Idrija, Tolmin, Ribnica, Kočevje), kar povzroča dolgotrajno odsotnost zdravnika iz matične enote (zdravniki so 2-3 ure na terenu, ki ga pokriva NMP in zato ne morejo opravljati delo v svoji matični enoti).

Reforma 3: Investiranje v prostorske kapacitete z namenom ureditve optimalnih prostorskih zmoglosti in zagotovitev ustrezne opreme, potrebne za učinkovito obravnavo nalezljivih bolezni, spremljanje nalezljivih bolezni in z njimi povezanim ukrepanjem za obvladovanje epidemije

(1) Analitični del

- 3.1. Ureditev zdravstvene infrastrukture na področju obvladovanja posameznih ogrožajočih nalezljivih bolezni in epidemij po veljavnih standardih, smernicah in predpisih, da zagotavlja primerno stopnjo kakovosti, varnosti in zanesljivosti in omogoča nižje stroške vzdrževanja, energetske učinkovitost.
- 3.2. Zasnova analiza stanja zdravstva na področju investicijskih kapacitet, opreme, delovne sile v zdravstvu.

Izzivi

- 1.1 Eno ključnih področij preprečevanja in obvladovanja nalezljivih bolezni in okužbe, ki ga je potrebno na novo urediti, je epidemiološko spremljanje nalezljivih bolezni in okužb, s katerim se zagotavljajo podatki o pojavljanju nalezljivih bolezni in njihovih povzročiteljih ter dejavnih tveganja. Temeljiti mora na rednem zbiranju podatkov z obvezno prijavo nalezljivih bolezni in okužb ter njihovih povzročiteljev; s pridobivanjem podatkov iz drugih zbirk podatkov v zdravstveni dejavnosti; s spremljanjem nalezljivih bolezni oziroma okužb z opozorilnim epidemiološkim spremljanjem v priložnostnih vzorcih; z nevezanim anonimnim testiranjem ostankov kužnin na označevalce okužb; s preiskavami skupkov in izbruhov bolezni; z iskanjem in obravnavo kontaktov zbolelega z nalezljivo boleznijo ali okužbo; ter z zbiranjem drugih podatkov za spremljanje ter ocenjevanje ukrepov in programov za varstvo prebivalstva pred nalezljivimi boleznimi in okužbami.
- 1.2 Z zdravstvenimi deležniki doseči učinkovito analizo stanja zdravstva na področju delovnih virov, opreme, kapacitet ter zasnovati usmeritve investicijskih in kadrovskih potreb v zdravstvu.

Cilji

- 3.1 Postavitev dveh centrov za obvladovanje nalezljivih bolezni.
- 3.2 Zasnova strateškega dokumenta, ki bo prikazal analizo zdravstvenega stanja ter ključne rešitve glede investiranja v prostorske kapacitete in ostale resurse.

(2) Ciljne skupine

Zaposleni v zdravstvu na vseh ravneh zdravstvenega varstva in vsi uporabniki sistema zdravstvenega varstva.

(3) Izvedbena določila

3.1 + 3.2 Imenovanje delovne skupine, ki bo sprejela Strategijo za obvladovanje odpornosti mikrobov, izvedla analizo zdravstvenega stanja in zasnovala rešitve in pridobitev potrebne projektne in investicijske dokumentacije za ustrezno ureditev prostorov, kadrov in informacijske poveztljivosti.

Na MZ bo imenovana koordinacijska skupina, ki bo upravljala, vodila, usmerjala izvedbo reforme, pripravljala obdobjne usklajene izvedbene načrte za izvedbo reforme in poročila o uspešnosti izvedbe reforme, ki bodo predstavljeni Vladi Republike Slovenije, strokovni in splošni javnosti in bodo podlaga za načrtovanje prihodnjih izvedbenih načrtov. Hkrati bo sodelovala z ZZZS, predstavniki izvajalcev zdravstvene dejavnosti (združenja in zbornice), predstavniki pacientov, NIJZ. Reformo zdravstva bo vodilo Ministrstvo za zdravje, v katerega bo vključevalo: NIJZ in ZZZS, predvsem v smislu zagotavljanja podatkov, analiz in strokovne podpore, ter hkrati bodo v pripravo reforme vključeni tudi drugi deli sistema zdravstvenega varstva, resorji in nevladne organizacije ter lokalne skupnosti, delovne organizacije in socialni partnerji, ki delujejo na področju javnega zdravja.

Na usklajevanjih, ki smo jih imeli v okviru ESS, smo skladno z njihovimi usmeritvami, v okviru reforme dali večji poudarek na kadrih in digitalizaciji zdravstva. Obe komponenti smo upoštevali v okviru projektov in reform.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

3.1 + 3.2 Zaradi obsežnosti dela in premalo specifičnega znanja na ministrstvu Strategija in Analiza Stanja obstaja tveganje, da ne bosta pravočasno izvedeni. Zaradi dolgotrajnih in številnih administrativnih postopkov obstaja tveganje, da centra ne bosta pravočasno postavljena.

INVESTICIJE:

Projekt 1: Investiranje v prostorske kapacitete potrebne za učinkovito obravnavo nalezljivih bolezni, spremljanje nalezljivih bolezni in z njim povezanim ukrepanjem za obvladovanje epidemij v Zahodni regiji

Analitični del

Investicija ureditev Infekcijske klinike UKC LJ obsega izgradnjo novega objekta z ohranitvijo funkcije obstoječih objektov UKCL na lokaciji (vključno s pripravo tehnike (energentov, napajanje, itd...) za predvideno 2. fazo gradnje, ki bo obsegala adaptacijo obstoječega objekta Infekcijske klinike (predvidena celovita energetska sanacija in adaptacija ter preureditev prostorov za predvidene nove programe). V novem objektu nadomestne Infekcijske klinike bodo umeščeni prostori za tehniko in energetski prostori, garderobe, gospodarski uvozi, specialistične ambulante, glavni vhod in dovoz, diagnostika, 24h bolnišnica, urgencia, medicinski laboratorij, intenzivna terapija, komunikacijski prostori, bolniški oddelki za otroke in odrasle, polintenzivne sobe, operacijski blok za zelo nalezljive bolezni in ostali potrebni prostori, vključno s povezavami na obstoječi objekt.

Cilj projekta je zagotoviti vsaj:

- 24 postelj za odrasle paciente + eventualno dodatnih 18 v dvoposteljni rabi sob,
- 17 otroških postelj (4 intenzivne sobe) + 13 postelj za mamice ali 13 otroških postelj v dvoposteljni rabi sob,
- 14 postelj za intenzivno terapijo (10 postelj IT III. In 4 ZNB (za zelo nalezljive bolezni),
- 15 postelj v 24h bolnišnici,

Skupaj cca 70 postelj in 31 dodatnih postelj v primeru dvoposteljne rabe.

Namen projekta je:

- izboljšati infrastrukturno pripravljenost javnega zdravstva v Republiki Sloveniji za odkrivanje, omejevanje širjenja in zdravljenje kužnih bolezni ter okrepiti odpornost slovenske družbe kot celote na pandemije in epidemije;
- Kliniko za infekcijske bolezni in vročinska stanja UKC Ljubljana kot edini področni terciarni zdravstveni ustanovi zagotoviti veljavnim predpisom in drugim uveljavljenim normativom ustrezne pogoje prostorov in opreme;
- zmanjšati breme kužnih bolezni, zlasti pa vpliva epidemij in pandemij na družbo in posameznika;
- preprečiti oziroma omejiti na najmanjšo mero motnje v dejavnosti in poslovanju UKC Ljubljana, povzročene s sezonskimi pojavi ali epidemijami prenosljivih bolezni.

Širši cilj projekta je v okviru Klinike za infekcijske bolezni in vročinska stanja UKC Ljubljana zagotoviti pogoje za izvajanje kakovostne zdravstvene obravnave bolnikov s kužnimi boleznimi in s tem omogočiti javnemu zdravstvenemu sistemu v Osrednjeslovenski (največji) statistični in zdravstveni regiji, za nekatere okužbe in bolezni pa v nacionalnem okviru, da nadalje izboljša uspešnost odkrivanja in zdravljenja prenosljivih bolezni. Ožji cilji investicije so na Kliniki za infekcijske bolezni in vročinska stanja UKC Ljubljana:

- zagotoviti ustrezno dimenzionirane, funkcionalne, varne, gradbeno-tehnično potrebam ustrezne, s predpisi in drugimi normativi skladne prostore in opremo za bolnišnično in specialistično ambulantno dejavnost,
- zagotoviti kakovostne pogoje za varno in uspešno zdravstveno obravnavo bolnikov, za zdravje in varnost pri delu zaposlenih ter za varnost in dobro počutje bolnikov,
- preprečiti stigmatizacijo zlasti ambulantnih bolnikov, ki sedaj izvira iz neustrezne prostorske ureditve,
- zagotoviti trajnostno in kakovostno novogradnjo objekta, dolgoročno odpraviti potrebo po njegovem investicijskem vzdrževanju in zmanjšati na najmanjšo možno mero potrebe in stroške tekočega vzdrževanja in obratovanja.

Ciljne skupine: Zaposleni v zdravstvu in uporabniki zdravstvenih storitev

Izvedbena določila: JZZ bo pripravil potrebno dokumentacijo za izvedbo projekta do predvidoma septembra 2023. Komisija za pregled investicijske dokumentacije bo dokumente pregledala in nato bo minister za zdravje s sklepom sprejel odločitev o upravičenosti izvedbe investicije. Temu bo sledil postopek izvedbe JN, ki ga bo izvedel projektni tim na MZ in bo temeljil na projektni dokumentaciji. Po izbranem izvajalcu, bo MZ pripravilo JN za izbor nadzornika, ki bo izvajal nadzor nad gradnjo, v tesnem sodelovanju z vodjo projekta, zaposlenim na MZ.

Projekt bo uspešno zaključen, ko dosežemo naslednje kazalnike:

- Vzpostavljena in delujoča terciarna zdravstvena ustanova za infekcijske bolezni in vročinska stanja (1)
- Higiena rok – doslednost pri upoštevanju higiene rok pri zaposlenih, v % (>75 %)
- Zadovoljstvo pacientov: ocena pacientov z bolnišnično obravnavo (nad 9,5), ocena pacientov s specialistično obravnavo (nad 9,2), delež pacientov, ki čakajo manj kot 30 minut (nad 75%)
- Pričakovani čas ambulantne obravnave odraslih bolnikov Urgentni ambulantni za odrasle od prihoda do zaključka obravnave ≤ 210 min (3,5 ure).

V bolnišnici pridobljene kolonizacije/okužbe z večkratno odpornimi bakterijami (VOB) na 1000 bolnišnično oskrbnih dni (BOD) - kolonizacije/okužbe z VOB x 1000 / BOD (pod 0,5); preprečevanje prenosa ZNB (0).

Vrsta in velikost investicije: Vlaganje v gradnjo objektov

Opis časovnice

Pripravljalna dela (raziskave trga, storitve itd.): marec 2020 – januar 2021

Investicijska dokumentacija: maj 2020 – september 2023

Arhitekturni natečaj: september 2020 – oktober 2021

Projektna dokumentacija: oktober 2021 – oktober 2025

Razpisi oz. javna naročila: marec 2021 – maj 2024

Izvedba del: maj 2024 – oktober 2025

Dobava in montaža opreme: januar 2025 – april 2026

Zaključevanje izvedbe projekta: oktober 2025 – junij 2026

Projekt 2: Investiranje v prostorske kapacitete potrebne za učinkovito obravnavo nalezljivih bolezni, spremljanje nalezljivih bolezni in z njim povezanim ukrepanjem za obvladovanje epidemij v Vzhodni regiji

Analitični del:

Investicija v nadomestno novogradnjo stavbe Oddelka za infekcijske bolezni in vročinska stanja v UKC Maribor ima namen zagotoviti strokovno in varno ambulantno in bolnišnično obravnavo bolnikov z infekcijskimi boleznimi. Prostori Oddelka za infekcijske bolezni in vročinska stanja (celotni oddelek, tako

bolnišnični, kot tudi ambulantni del) so neustrezni in ne omogočajo strokovne in varne obravnave bolnikov. Stavba je povsem dotrajana in ni zasnovana tako, da bi lahko varno obravnavali bolnike z različnimi, tudi novjšimi nalezljivimi boleznimi. V obstoječih prostorih (tako v bolniških sobah, kot tudi v ambulantah in v čakalnicah) ni ustreznih možnosti za potrebne različnih vrst izolacij bolnikov z nalezljivimi boleznimi, še zlasti kritična pa je v zadnjem letu ob pandemiji covid-19 odsotnost možnosti ustrezne aerogene izolacije.

Nabor strukturnih reform za okrevanje in krepitev odpornosti za področje zdravstvenega sistema predvideva tudi ukrepe za izboljšanje in prenovo zdravstvenih kapacitet, tako prostorskih, kot tudi raziskovalno-tehnoloških, kar je namen predloga projekta. Investicija pomeni tudi vlaganje v varčne, nizkoogljične in energijsko učinkovite objekte, kar prispeva k hitrejši transformaciji v nizkoogljično – zeleno družbo.

Ciljne skupine: Zaposleni v zdravstvu in uporabniki zdravstvenih storitev

Izvedbena določila: JZZ bo pripravil potrebno dokumentacijo za izvedbo projekta do predvidoma novembra 2022. Komisija za pregled investicijske dokumentacije na MZ bo dokumente pregledala in nato bo minister za zdravje s sklepom sprejel odločitev o upravičenosti izvedbe investicije. Temu bo sledil postopek izvedbe JN, ki ga bo izvedel projektni tim na MZ in bo temeljil na projektni dokumentaciji. Po izbranem izvajalcu, bo MZ pripravilo JN za izbor nadzornika, ki bo izvajal nadzor nad gradnjo, v tesnem sodelovanju z vodjo projekta, zaposlenim na MZ.

Kazalnika:

- Vzpostavljena ločena enota intenzivne medicine za bolnike z infekcijskimi boleznimi (1)
- Vzpostavljena ločena enota za pediatrične bolnike z infekcijskimi boleznimi (1)

Vrsta in velikost investicije: Vlaganje v gradnjo objektov

Opis časovnice:

Izdelava prostorskega koncepta: junij 2020 – julij 2020

Izdelava investicijske in DGD dokumentacije, izvedba JN za izdelavo projektne dokumentacije: avgust 2020 – avgust 2022

Izvedba JN (izvajalec GOI del, strokovni nadzor, koordinator varstva pri delu): julij 2022 – november 2022

Izvajanje GOI del: november 2022 – maj 2025

Izvedba JN za dobavo in montažo opreme, dobava in montaža opreme: maj 2024 – maj 2025

Primopredaja investicije, končni obračun: avgust 2025 – november 2025

Projekt 3: Interdisciplinarna zdravstveno-socialna oskrba za izboljšanje dostopnosti in kakovosti na poti k deinstitucionalizaciji

Analitični del

Namen projekta je vzpostavitev novega koncepta celovite, interdisciplinarne deinstitucionalizirane zdravstveno - socialne oskrbe. S projektom sledimo usmeritvam Evropske Komisije, ki spodbuja premik iz institucionalizirane storitve na deinstitucionalno, skupnostno oskrbo, s čimer bi spodbujali izvajalce institucionalnega varstva, da razvijajo in širijo ponudbe s skupnostnimi storitvami za uporabnike. S tem bi vzpostavili sistem, ki bi pozitivno prispeval k večji socialni vključenosti uporabnikov storitev geriatrije in zmanjševanje tveganja revščine. Projekt zajema vzpostavitev boljše celostne obravnave pacientov, da se zagotovi spremljanje pacienta v domačem okolju, ob sprejemu v bolnišnično obravnavo, kar bi vplivalo na dolžino hospitalizacije pa tudi na kakovost življenja po zaključeni obravnavi.

Namen projekta je zagotoviti tudi dostopnost do ustrezne obravnave, vključno s preventivnimi storitvami posameznikom in populacijskim skupinam v vseh življenjskih obdobjih z namenom ohranjanja zdravja in preprečevanja kroničnih bolezni. Hkrati je potrebno zagotoviti ustrezno obravnavo najbolj ranljivim skupinam, vključno z obravnavo na domu. V okviru projekta bomo zagotovili, da bodo diplomirane medicinske sestre, vključno s patronažnimi, sistematično in hitreje prepoznavele ogroženost za kronične nenalezljive bolezni, za razvoj krhkosti, izgubo samostojnosti in socialno izključenost ter v skladu s svojimi kompetencami in pristojnostmi ustrezno ukrepale. S tem bomo razbremenili zdravnike družinske medicine. S projektom bomo še posebej okrepili patronažne službe v smislu celovitega pristopa pri obvladovanju problemov starostnikov in razvoja dolgotrajne oskrbe, predvsem na težko dostopnih in oddaljenih krajih.

Z investiranjem v organizacijske oblike zdravstvenega varstva, ki pravočasno prepoznava ranljive skupine starejših in zagotavljanje primerne oblike zdravstvene oskrbe bo narejen dodaten prispevek h krepitvi odpornega zdravstvenega sistema. Aktivnosti v okviru projekta bodo prispevale tudi k boljši pripravljenosti in odzivu na zdravstvene grožnje, s kakršno se soočamo pri epidemiji COVID-19, v smislu boljšega kriznega upravljanja, ustrezne usposobljenosti, komunikacije v kriznih razmerah, uporabe novih digitalnih tehnologij in vzpostavitve novih oblik sodelovanja na lokalni in regionalni ravni.

Zdravstveni sistem RS bo del sredstev za okrepanje investiral v nove storitve na področjih telemedicine, zdravja na daljavo in v inovativne tehnologije. S celovitim načinom uvajanja novih zdravstvenih storitev bomo povečali njihovo kakovost in učinkovitost, razbremenili bomo zdravnike in zdravstveno osebje, omogočili bomo rednejšo oskrbo kroničnih bolnikov, večji poudarek bomo dali zgodnji diagnostiki in preventivi, vse skupaj pa bo naravnano v zagotavljanje dolgoročne vzdržnosti financiranja in delovanja zdravstva kot dela sodobne in človeku prijazne družbe.

Cilj projekta je prispevati k povečanju zmogljivosti za pospešeni razvoj diagnostike, obravnav, zdravljenj, rehabilitacij in strategij pri upravljanju javnega zdravstva v času epidemij.

Ciljne skupine: Zaposleni v zdravstvu in uporabniki zdravstvenih storitev

Izvedbena določila: Projekt zajema izvedbo javnega razpisa in izbor potencialnih upravičencev skladno z zasnovanimi merili in kriteriji za izbor kandidatov. MZ bo izvajalo nadzor. Del projekta se nanaša tudi na izvedbo postopka javnega naročila za investiranje v področje zdravja na daljavo. JN bo izvedbo in pripravilo Ministrstvo za zdravje, ki bo izvajalo pregled in evalvacijo učinkovitosti izvedbe projekta..

Kazalniki:

- Število obravnavanih oskrbovancev in delež vrnitev v matična okolja
- Izboljšanje dostopnosti do celovite oskrbe
- Odstotek znižanja obravnav kroničnih bolnikov pri zdravniku splošne medicine zaradi obravnave bolnikov pri diplomirani medicinski sestri

Vrsta in velikost investicije: Vlaganje v znanje, veščine, kompetence, opremo, razvoj, IT

Opis časovnice: Maj 2021 – september 2026

Projekt 4: Krepitev kompetenc tima zdravnika družinske medicine na primarni ravni

Analitični del

Z namenom bolj učinkovitega delovanja primarne ravni zdravstvenega varstva in boljšega sodelovanja in integracijo z ostalimi ravnmi, je potrebno okrepiti in razširiti nekatere kompetence zdravnikov in njihovih timov ter povečati pomembnost in poznavanje delovanja primarne ravni zdravstvenega varstva. V okviru projekta bi zagotovili vzpodbude za zaposlovanje zdravstvenega kadra na primarni ravni v krajih, kjer je največje pomanjkanje ter financiranje vključevanja mladih zdravnikov pred začetkom katerekoli specializacije v delo na primarni ravni v trajanju največ pol leta. Preko teh vzpodbud bi bili zdravniki bolj motivirani za delo na primarni ravni zdravstvenega varstva, saj tekom študija zdravniki ne dobijo dovolj vpogleda v delo na primarni ravni zdravstvenega varstva. V okviru projekta bo za zdravnike in člane njihovih timov zagotovljeno usposabljanje za izvajanje izbranih diagnostičnih postopkov, vključno z zagotovitvijo diagnostične opreme, kar bo prispevalo k manjšemu številu nepotrebnih napotitev na sekundarni nivo. V okviru projekta bodo vzpostavljene tudi nove prakse sodelovanja med primarnim zdravstvenim varstvom in specialisti iz bolnišnic, po načelu integrirane oskrbe, ter pripravljeni novi obračunski modeli plačevanja storitev.

Nadalje projekt predvideva razbremenitev administrativnega dela tako zdravnikov kot drugega osebja z nadgradnjo uporabniških informacijskih sistemov ter medsebojno povezanost. Vpeljano bo stimulatивно nagrajevanje ter izvedba aktivnosti za promocijo poklica.

Ciljne skupine: Zaposleni v zdravstvu, predvsem zdravniki družinske medicine in drugi

Izvedbena določila: MZ bo v sodelovanju z Zdravniško zbornico, ZZS uskladilo in pripravilo ustrezno podlago za izpeljavo postopka specializacije mladih zdravnikov na primarni ravni. Nato bo MZ preverjalo mlade diplomante in izvajalo nadzor nad opravljenimi specializacijami. Skladno z ZJN-3 bo primarnemu zdravstvenemu varstvu omogočilo nakup in usposabljanje za uporabo izbranih diagnostičnih orodij oz.

postopkov. V okviru postopka skladno z ZJN-3 bo MZ izvedlo evalvacijo projekta in merilo izveden napredek na področju razbremenitve administrativnega dela in učinkov izvedenih specializacij.

Kazalnik:

Delež zdravnikov, ki pred specializacijo opravljajo delo na primarni ravni zdravstvenega varstva, število zdravnikov, ki se odločajo za oddaljene ali kadrovske podhranjene lokacije

Vrsta in velikost investicije: Vlaganje v kompetence, znanje, usposabljanje, v diagnostično in IT opremo

Opis časovnice: Maj 2021 – september 2026

Projekt 5: Vzpostavitev in delovanje paliativnih timov

Analitični del

Mobilni paliativni tim je organizacijska enota, ki je opredeljena v Državnem programu razvoja paliativne oskrbe. Namenjena je vertikalnemu povezovanju obstoječih organizacijskih oblik v zdravstveni dejavnosti in vodenju bolnika v okolju, kjer biva. Glede na dogovor z osebnim zdravnikom lahko člani mobilnega tima bolnika vodijo samostojno z vsemi pooblastili, lahko pa so samo njegovi svetovalci. Člani mobilnega tima opravljajo tudi svetovalno dejavnost v bolnišnicah za druge specialiste. Za prvo obravnavo v okviru mobilnega tima ni potrebna napotnica, za pomoč lahko pokličejo poleg zdravstvenih delavcev, tudi bolnik in njegovi svojci. Naloge tima: ocenjevanje simptomov napredovale bolezni in njihovo lajšanje, izdelava načrta obravnave, ukrepanje v kriznih situacijah, izvajanje invazivnih posegov (punkcije telesnih votlin, blokade živčnih pletežev), prebrizgavanje VAP, oskrba zahtevnejših ran, klistiranje, podpora svojcem med boleznijo in v času žalovanja. Vpeljava mobilnih paliativnih enot bo omogočila bolnikom in njihovim svojcem, ki si tega želijo bivanje v domačem okolju. Prenos zahtevnejše oskrbe v domače okolje zahteva dobro usposobljene strokovnjake, ki obvladajo veščine paliativnega ukrepanja.

Digitalna podpora ukrepu bo usmerjena v zmanjševanje administrativnih ovir, večjo usmerjenostjo zdravstvenih timov v izide zdravljenja, boljšo podporo celoviti in integrirani obravnavi ter boljšo dostopnost do informacij za uporabnika in s tem večjo zdravstveno pismenostjo prebivalstva.

Ciljne skupine: Zaposleni v zdravstvu, uporabniki zdravstvenih storitev

Izvedbena določila: MZ bo izvedlo postopek JR za izbor JZZ, ki izvajajo paliativo. S pomočjo izbranih JZZ bo delovni tim na MZ izvedel evalvacijo in nadzor nad projektom.

Vrsta in velikost investicije: Vlaganje v usposabljanje, delo, opremo timov za terensko delo, nakup ustreznih aparatov, ki omogočajo prenos zahtevnejših posegov v domače okolje. Izdelava informacijske tehnologije za podporo delovanju timov

Opis časovnice: Maj 2021 – september 2026

Projekt 6: Posodobitev in nadgradnja sistema NMP in HNMP

Analitični del:

Vzpostavitev in delovanje mreže UC in enotne dispečerske službe zdravstva (dispečerskih centrov) za zagotavljanje zmogljive in hitre podatkovne ter transportne povezave. V zdravstvu nimamo vzpostavljenega sistemsko urejenega in enotnega dispečerstva ter sistema zvez. Do njegove vzpostavitve je treba delo organizirati, da bo potekalo čim bolj nemoteno in učinkovito ob upoštevanju obstoječe ureditve in stanja. Posamezne naloge, ki naj bi jih opravljal dispečer oziroma dispečerski center, zato začasno prevzamejo oziroma opravljajo nosilci posameznih funkcij na predbolnišnični in bolnišnični ravni. Ključno usklajevalno vlogo na bolnišnični ravni zato pripisujemo glavni sprejemni bolnišnici. To je praviloma najbližja bolnišnica glede na kraj dogodka in je sposobna sprejeti največ hudo poškodovanih. Pomembno usklajevalno vlogo ima tudi regijski center za obveščanje. Z ukrepom bi pripomogli k razbremenitvi primarnega zdravstvenega varstva. Projekt vključuje nakup helikopterjev in drugih transportnih sredstev za nemoteno, varno, hitro in učinkovito delo na oddaljenih in težko dostopnih lokacijah. Investicija pomeni tudi vlaganje v varčne, nizkoogljive in energijsko učinkovita prevozna sredstva, kar prispeva k hitrejši transformaciji v nizkoogljivo – zeleno družbo. Hkrati bomo krepili povezanost informacijskih sistemov, s čimer bomo vplivali na digitalizacijo tudi na tem področju.

Ciljne skupine: Uporabniki NMP, zaposleni v zdravstvu

Izvedbena določila: MZ bo najprej pripravilo Strateški dokument, ki bo vseboval ključna določila v okviru NMP kar bo predstavljalo podlago za določitev SUC in mreže NRV. Nato bo s postopkom JN oziroma JR izbralo deležnike v okviru SUC, ki bodo krepili NMP. MZ bo vloge pregledalo, potrdilo in izvajalo kontrolo izvedenih del. V sodelovanju z deležniki bo izvedlo evalvacijo projekta.

Kazalnik:

Delež izvajalcev NMP vključenih v dispečersko službo

Vrsta in velikost investicije: Nakup opreme, investiranje v usposabljanje, kompetence, informacijski sistem

Opis časovnice: Maj 2021 – september 2026

2. Zelena in digitalna dimenzija komponente

Referenca na zeleno in digitalno – komponenta:

Prizadevali si bomo za ničelno onesnaževanje okolja brez strupov, saj bomo investirali v energetsko učinkovitost stavb. Nadalje bomo promovirali pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem, temelječ na lokalni preskrbi. Krepili bomo tudi področje digitalizacije zdravstvenega sistema in telemedicino, kot dopolnilno obliko izvajanja storitev, s čimer bomo posledično vplivali na nizkoogljičnost, zagotovili ekonomske, geografske, informacijske, etične in časovne dostopnosti.

Tabela 3 Učinek na zeleni in digitalni prehod

Krajši naziv	Cilji »Zeleno«				Cilji »Digitalno«	Izzivi prehoda	
	Podnebni	Okoljski	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Vrednost	Vrednost					
Reforma 1: Optimizacija zdravstvene oskrbe v smislu krepitve primarnega zdravstvenega varstva, s poudarkom na vlaganje v kompetence medicinskega osebja na primarni ravni ZV	100 %	0%		Da	40 %		
Reforma 2: Optimizacija nujenja pomoči nujno potrebnim tudi v težko dostopnih predelih Slovenije	100 %	0 %		Da	40 %		
Reforma 3: Investiranje v prostorske kapacitete z namenom ureditve optimalnih prostorskih zmožnosti in zagotovitev ustrezne opreme, potrebne za učinkovito obravnavo nalezljivih bolezni, spremljanje nalezljivih bolezni in z njimi povezanim ukrepanjem za obvladovanje epidemije.	100 %	0 %		Da	0 %		

3. Mejniki, cilji in časovnica

Reforma 1: Optimizacija zdravstvene oskrbe v smislu krepitve primarnega zdravstvenega varstva, s poudarkom na vlaganje v kompetence medicinskega osebja na primarni ravni ZV

Mejniki:

1. Povečevanje kompetenc, krepitev znanj in veščin zdravstvenega osebja na primarni ravni ter izboljšanje opremljenosti za povečanje možnosti izvajanja bolj zahtevnih postopkov.
 - Do decembra 2021 zasnovan Program izobraževanj za zaposlene v zdravstvu
 - Do marca 2022 objavljen JR/JP za vključitev ZD v projektne aktivnosti
2. Razbremenitev administrativnega dela tako zdravnikov kot drugega osebja z nadgradnjo povezljivosti informacijskih sistemov;
 - Do septembra 2021 potrditev strateškega dokumenta oziroma pravnega akta, s katerim bomo sprejeli strategijo na področju zmanjšanja administrativnih bremen zdravnikov.
3. Povečanje financiranja dela timov družinskih zdravnikov z vpeljavo stimulatívne nagrajevanja, tudi za delo na območjih s težjo dostopnostjo.
 - Do marca 2022 priprava dokumenta z opredelitvijo načina stimulatívne nagrajevanja splošnih/družinskih ambulant
4. Izvedba aktivnosti za promocijo poklica zdravnika družinske medicine, saj ostaja, zaradi različnih specifik, za nove generacije, nezanimiv.
 - Vsako leto v prvi polovici leta pri odločanju zdravnikov ob specializaciji bo izdana brošura oziroma nagovor dekana ali ministra
5. Vzpostavitev boljše celostne obravnave pacientov, da se zagotovi spremljanje pacienta v domačem okolju, ob sprejemu v bolnišnično obravnavo, kar bi vplivalo na dolžino hospitalizacije pa tudi na kakovost življenja po zaključeni obravnavi.
 - Do aprila 2022 pripraviti strateški dokument za usposabljanje koordinatorjev zdravstvene oskrbe
6. Krepitev mobilnih paliativnih timov, ki jih izvajajo multidisciplinarni paliativni timi in morebitna vključitev prostovoljcev na vseh ravneh zdravstvenega varstva za delo v paliativnem timu, v SVZ in na domu.
 - Do maja 2022 vzpostaviti mrežo paliativne oskrbe in kontinuirano izobraževanje vseh poklicnih skupin, ki se vključujejo v paliativno oskrbo

Cilji:

1. Doseči večje kompetence, znanje in veščine zdravstvenega osebja na primarni ravni ter izboljšati opremljenost za povečanje možnosti izvajanja zahtevnejših postopkov, tudi prek oddaljenih dostopov.
2. Doseči administrativno razbremenitev zdravnikov predvsem na način, da bi se nekatere uradniške oz. administrativno tehnične zadržitve, ki jih trenutno za Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju ZZVS) izvajajo zdravniki v osnovnem zdravstvu, prenesle na sam ZZVS ali pa se postopki poenostavili. V prihodnjih dveh letih pa tudi zagotoviti ustrezen način načrtovanja kadrovskih virov v zdravstvu, ki bo temeljil na potrebah prebivalstva in upošteval spreminjajočo se demografsko strukturo.
3. Zasnova novega modela financiranja družinskih ambulant.
4. Izvajati promocijo poklica v srednjih šolah, doseči večje število specializacij iz družinske medicine.
5. Doseči integrirano oskrbo celostne obravnave, ki izhaja iz potreb uporabnika s predhodnimi in z dolgotrajnimi zdravstvenimi in socialnimi stanji.
6. Krepi vzpostavljene paliativne time in jih oskrbeti s prenosno opremo za nemoteno delo ter promovirati poklic. Zagotoviti tudi koordinacijo izvajalcev PO in kontinuiteto obravnave pacienta. Cilj je tudi povečanje števila pacientov, ki ostaja v paliativni oskrbi na domu.

Časovnica:

1. Do leta 2022 zasnovati program izobraževanj.
2. Do druge polovice leta 2021 zasnovati strateške dokumente oziroma pravne akte, ki bodo vključevale organizacijske in procesne spremembe dela na področju zmanjšanja administrativnih bremen zdravnikov.
3. Do prve polovice leta 2022 zasnovati strateške dokumente za vpeljavo stimulatívne nagrajevanja zaposlenih.
4. Na letnem nivoju, ko potekajo vpisi v srednje šole, izvajati promocijo poklica in hkrati študentom pred specializacijo promovirati poklic.

5. + 1.6 Do druge polovice leta 2022 pripraviti strateški načrt za zasnovo celostne obravnave pacientov in delo paliativnih timov.

Reforma 2: Optimizacija nudenja pomoči nujno potrebnim tudi v težko dostopnih predelih Slovenije

Mejniki:

1. Ureditev področja nujne medicinske pomoči, da bo omogočala optimalno, kakovostno in uspešno obravnavo življenj ogrožajočih akutnih zdravstvenih stan, kar zajema dopolnitev Strategije področja.
 - - Do septembra 2021 izdan strateški dokument za določitev SUC in mreže NRV
2. Reorganizacija službe NMP v smislu samostojne organizacije službe s centralno koordinacijo sistema na nivoju države, kar bo omogočilo, hitro oskrbo pacienta ter učinkovito razpolaganje s kadrovskimi viri in opremo. Projekti bodo usmerjeni tako v izobraževanje kadra kot v posodabljanje transportnih sredstev in opreme.
 - - Do junija 2022 vzpostavljen SUC

Cilji:

Okrepitev delovanje HNMP, izboljšanje dostopnosti do oddaljenih območij s poudarkom na ruralnih območjih s ciljem zasnove prenove mreže

Časovnica:

Jeseni 2021 strateški dokument, ki bo vključeval/opredeljeval mrežo NMP, vlogo lokalnih skupnosti, odgovorne deležnike za primarni nivo zdravstvenega varstva.

Reforma 3: Investiranje v prostorske kapacitete z namenom ureditve optimalnih prostorskih zmoglosti in zagotovitev ustrezne opreme, potrebne za učinkovito obravnavo nalezljivih bolezni, spremljanje nalezljivih bolezni in z njimi povezanim ukrepanjem za obvladovanje epidemij.

Mejniki:

3. Ureditev zdravstvene infrastrukture na področju obvladovanja posameznih ogrožajočih nalezljivih bolezni in epidemij po veljavnih standardih, smernicah in predpisih, da zagotavlja primerno stopnjo kakovosti, varnosti in zanesljivosti in omogoča nižje stroške vzdrževanja, energetske učinkovitost.
 - Do septembra 2023 izdelana in potrjena projektna dokumentacija ter pridobljeno gradbeno dovoljenje
 - Do maja 2024 izbran ustrezni izvajalec za izvedbo del
 - Do junija 2024 izbran nadzornik gradbenih del
 - Do junija pridobljeno uporabno dovoljenje
4. Zasnova analiza stanja zdravstva na področju investicijskih kapacitet, opreme, delovne sile v zdravstvu.
 - Do oktobra 2022 izdelana analiza stanja s poudarkom na potrebnih investicijah v zdravstvu in kadrih

Cilji:

3.1 Postavitev dveh centrov za obvladovanje nalezljivih bolezni.

3.2 Zasnova strateškega dokumenta, ki bo prikazal analizo zdravstvenega stanja ter ključne rešitve glede investiranja v prostorske kapacitete in ostale resurse.

Časovnica:

3.1 Ureditev zdravstvene infrastrukture in sprejetje Strategije za obvladovanje odpornosti mikrobov do maja 2022. Postavitev dveh centrov do leta 2025

3.2 Zasnova analize stanja z opredelitvijo potreb po investicijah in kadrih v zdravstvu do septembra 2022

Projektni del

1. Investiranje v prostorske kapacitete potrebne za učinkovito obravnavo nalezljivih bolezni, spremljanje nalezljivih bolezni in z njim povezanim ukrepanjem za obvladovanje epidemij v Zahodni regiji

Mejniki:

Pripravljalna dela (raziskave trga, storitve itd.): marec 2020 – januar 2021

Investicijska dokumentacija: maj 2020 – september 2023

Arhitekturni natečaj: september 2020 – oktober 2021

Projektna dokumentacija: oktober 2021 – oktober 2025

Razpisi oz. javna naročila: marec 2021 – maj 2024

Izvedba del: maj 2024 – oktober 2025

Dobava in montaža opreme: januar 2025 – april 2026

Zaključevanje izvedbe projekta: oktober 2025 – junij 2026

Cilji:

- Zagotoviti ustrezno dimenzionirane, funkcionalne, varne, gradbeno-tehnično potrebam ustrezne, s predpisi in drugimi normativi skladne prostore in opremo za bolnišnično in specialistično ambulantno dejavnost,
- zagotoviti kakovostne pogoje za varno in uspešno zdravstveno obravnavo bolnikov, za zdravje in varnost pri delu zaposlenih ter za varnost in dobro počutje bolnikov,
- preprečiti stigmatizacijo zlasti ambulantnih bolnikov, ki sedaj izvira iz neustrezne prostorske ureditve,
- zagotoviti trajnostno in kakovostno novogradnjo objekta, dolgoročno odpraviti potrebo po njegovem investicijskem vzdrževanju in zmanjšati na najmanjšo možno mero potrebe in stroške tekočega vzdrževanja in obratovanja.

Časovnica

marec 2020 – januar 2021: Pripravljalna dela (raziskave trga, storitve itd.)

maj 2020 – september 2023: Investicijska dokumentacija

september 2020 – oktober 2021: Arhitekturni natečaj

oktober 2021 – oktober 2025: Projektna dokumentacija

marec 2021 – maj 2024: Razpisi oz. javna naročila

maj 2024 – oktober 2025: Izvedba del

januar 2025 – april 2026: Dobava in montaža opreme

oktober 2025 – junij 2026: Zaključevanje izvedbe projekta

2. Investiranje v prostorske kapacitete potrebne za učinkovito obravnavo nalezljivih bolezni, spremljanje nalezljivih bolezni in z njim povezanim ukrepanjem za obvladovanje epidemij v Vzhodni regiji

Mejniki:

Izdelava prostorskega koncepta: junij 2020 – julij 2020

Izdelava investicijske in DGD dokumentacije, izvedba JN za izdelavo projektne dokumentacije: avgust 2020 – avgust 2022

Izvedba JN (izvajalec GOI del, strokovni nadzor, koordinator varstva pri delu): julij 2022 – november 2022

Izvajanje GOI del: november 2022 – maj 2025

Izvedba JN za dobavo in montažo opreme, dobava in montaža opreme: maj 2024 – maj 2025

Primopredaja investicije, končni obračun: avgust 2025 – november 2025

Cilji:

- Zagotoviti ustrezno dimenzionirane, funkcionalne, varne, gradbeno-tehnično potrebam ustrezne, s predpisi in drugimi normativi skladne prostore in opremo za bolnišnično in specialistično ambulantno dejavnost,
- zagotoviti kakovostne pogoje za varno in uspešno zdravstveno obravnavo bolnikov, za zdravje in varnost pri delu zaposlenih ter za varnost in dobro počutje bolnikov,

Časovnica:

junij 2020 – julij 2020: Izdelava prostorskega koncepta:

avgust 2020 – avgust 2022: Izdelava investicijske in DGD dokumentacije, izvedba JN za izdelavo projektne dokumentacije

julij 2022 – november 2022: Izvedba JN (izvajalec GOI del, strokovni nadzor, koordinator varstva pri delu)

november 2022 – maj 2025: Izvajanje GOI del

maj 2024 – maj 2025: Izvedba JN za dobavo in montažo opreme, dobava in montaža opreme

avgust 2025 – november 2025: Primopredaja investicije, končni obračun

3. Interdisciplinarna zdravstveno-socialna oskrba za izboljšanje dostopnosti in kakovosti na poti k deinstitucionalizaciji

Mejniki:

Do tretjega četrtertja 2021 pripraviti JR za izvedbo projekta

Do četrtega četrtertja 2021 pričetek izvedbe projekta

Do prvega četrtertja 2023 zasnovati platformo za uvedbo zdravja na daljavo

Do tretjega četrtertja 2023 začeti s pripravo JN za uvedbo zdravja na daljavo

Do prvega četrtertja 2024 začetek uporabe zdravja na daljavo

Od tretjega četrtertja 2024 do tretjega četrtertja 2025 izvesti evalvacijo

Cilji:

- Cilj projekta je prispevati k povečanju zmogljivosti za pospešeni razvoj diagnostike, obravnav, zdravljenj, rehabilitacij in strategij pri upravljanju javnega zdravstva v času epidemij.
- Celostna obravnava pacientov, da se zagotovi spremljanje pacienta v domačem okolju, ob sprejemu v bolnišnično obravnavo
- Namen projekta je zagotoviti tudi dostopnost do ustrezne obravnave, vključno s preventivnimi storitvami posameznikom in populacijskim skupinam v vseh življenjskih obdobjih z namenom ohranjanja zdravja in preprečevanja kroničnih bolezni
- Okrepiti dms, vključno s patronažnimi, da bodo sistematično in hitreje prepoznavale ogroženost za kronične nenalezljive bolezni, za razvoj krhkosti, izgubo samostojnosti in socialno izključenost ter v skladu s svojimi kompetencami in pristojnostmi ustrezno ukrepale.
- Uvedba zdravja na daljavo

Časovnica:

Q3/2021 – Priprava JR

Q4/2021 – pričetek izvedbe projekta

Q1/2023 – zasnova platforme za uvedbo zdravja na daljavo

Q1/2024 – začetek uporabe zdravja na daljavo

Q3/2024-Q3/2025 – izvedba evalvacije

4. Krepitev kompetenc tima zdravnika družinske medicine na primarni ravni

Mejniki:

Do Q4/2022 zagotoviti projektno dokumentacijo za izvajanje specializacije na primarni ravni

Do Q2/2022 izvesti JR/JP za izvedbo pilotnega testiranja

Do Q3/2022 zagotoviti pravno podlago za uvedbo stimulatívne nagrajevanja zdravnikov

Do Q1/2023 začetki izvajanja specializacije na primarni ravni in uvedba stimulatívne nagrajevanja

Cilji:

- Okrepiti in razširiti kompetence zdravnikov in njihovih timov
- Povečati pomembnost in poznavanje delovanja primarne ravni zdravstvenega varstva
- Zagotoviti pravno podlago, da mladi zdravniki izvajajo specializacijo na primarni ravni
- Zagotoviti opremljenost primaru izobraževanje in uporabo posebne opreme za izvedbo izbranih diagnostičnih postopkov

Časovnica:

Q3/2021 imenovati projekti tim za izvedbo in nadzor nad projektom

Q4/2021 pripraviti projektno dokumentacijo

Q1/2022 zagotoviti pravno podlago za izvajanje specializacije na primarni ravni

Q2/2022 izvesti JR/JP za izvedbo pilotnega testiranja

Q3/2022 zagotoviti pravno podlago za uvedbo stimulatívne nagrajevanja zdravnikov

Q1/2023 začetki izvajanja specializacije na primarni ravni in uvedba stimulatívne nagrajevanja

5. Vzpostavitev in delovanje paliativnih timov

Mejniki:

Do Q3/2021 imenovati projektni tim na MZ, ki bo koordiniral projekt
Do Q4/2021 pripraviti projektno dokumentacijo
Do Q2/2022 izvesti ustrezen postopek za izvedbo projekta
Do Q4/2024 zaključiti izvedbo projekta
Do Q3/2025 izvesti evalvacijo projekta
Do Q3/2026 predlagati sistemske rešitve

Cilji:

Digitalna podpora paliativnemu timu
Okrepiti mobilne paliativne enote s prenosno opremo za učinkovito delo
Predlog sistemskih rešitev
Zagotovitev dostopnosti do storitev mobilne paliative tako bolnikom kot tudi svojcem

Časovnica:

Q4/2021 - priprava projektne dokumentacije
Q2/2022 – izvedba ustreznega postopka za izvedbo projekta
Q4/2024 – zaključek izvedbe projekta
Q3/2025 – izvedba evalvacije projekta
Q3/2026 – predlog sistemske rešitve

6. Posodobitev in nadgradnja sistema NMP in HNMP

Mejniki:

Do Q2/2021 imenovan projektni tim, odgovoren za pripravo in izvedbo projekta
Do Q4/2021 pripravljen strateški dokument za določitev SUC in mreže NRV
Do Q1/2022 pripravljen ustrezen postopek za določitev izvajalcev
Do Q2/2022 vzpostavitev SUC
Do Q4/2025 zaključek izvedbe projekta
Do Q3/2026 zaključek evalvacije projekta

Cilji:

- Vzpostavitev in delovanje mreže SUC in enotne dispečerske službe zdravstva (dispečerskih centrov) za zagotavljanja zmogljive in hitre podatkovne ter transportne povezave

Časovnica:

Q2/2021 – imenovati projektni tim, odgovoren za pripravo in izvedbo projekta
Q4/2021 – priprava strateškega dokumenta za določitev SUC in mreže NRV
Q1/2022 – priprava ustreznega postopka za določitev izvajalcev
Q2/2022 – vzpostavitev SUC
Q4/2025 – zaključek izvedbe projekta
Q3/2026 – zaključek evalvacije projekta

Tabela 2: Mejniki in cilji (tabela je v prilogi k dokumentu)

4. Financiranje in stroški

Stroški - reforma: 202 mio EUR

Zaradi posledic, ki jih je pustila epidemija COVID-19, hitrih in učinkovitih odgovorov na spremenjene zdravstvene potrebe in čedalje bolj ostarele družbe, bodo posledično zelo verjetno naraščali tudi izdatki za zdravje. Da bo naraščanje vzdržno bo Ministrstvo za zdravje z deležniki izvajalo ukrepe v okviru vzvoda za povečanje učinkovitosti zdravstvenega sistema. Stroški bodo usmerjeni v ukrepe za pripravo zdravstvenega sistema, ki bo uspešno zadovoljevalo potrebe hitro starajočega se prebivalstva in izboljšanje učinkovitosti, ki vključujejo aktivnosti za oblikovanje močnega sistema primarnega zdravstvenega varstva. Stroški bodo usmerjeni v zagotovitev odzivnosti sistema zdravstvenega varstva na spremenjene potrebe, bolj celovito obravnavo pacientov, povečanje uspešnosti sistema zdravstvenega varstva nasploh in gradnjo objektov, ki bodo predvsem učinkovito pripomogla k obvladovanju nalezljivih bolezni. Stroški bodo usmerjeni na področje upravljanja, organizacije, gradnje, nakup opreme, razvoj znanj, kompetenc in opolnomočenje zaposlenih ter

uporabnikov znotraj sistema zdravstvenega varstva, s čimer bodo vzpostavljeni pogoji za učinkovito, kakovostno in vzdržno zdravstveno oskrbo prebivalstva, usmerjeno v deinstitucionalizacijo.

Ocenjeni stroški temeljijo na izkušnjah, ki jih je ministrstvo pridobilo v okviru številnih projektov (na področju e-zdravja smo dobili izkušnje z informacijsko poveztljivostjo; zaradi izvedbe številnih investicij v javne zdravstvene zavode, smo dobili izkušnje z gradnjami; z izvedbo mnogih izobraževanj s področja uporabe digitalnih orodij v okviru e-zdravja, imamo izkušnje z vlaganjem v znanje kadrov). Hkrati pa ocena stroškov temelji na primerljivih cenah aktivnosti, ki smo jih izvedli v okviru mnogih projektov. Izračun predvidenih stroškov:

- Strošek krepiteve kompetenc zdravstvenega osebja z namenom celovitega pristopa pri razbremenitvi primarnega zdravstvenega varstva: 82 mio EUR
- Strošek gradnje, opreme, vozil in ostalih investicijskih del: 120 mio EUR

Podrobnejši opis stroškov

Del Reforme	Vrsta stroška	Predvidena skupna vrednost stroška
Optimizacija zdravstvene oskrbe v smislu krepiteve primarnega zdravstvenega varstva, s poudarkom na vlaganje v kompetence medicinskega osebja na primarni ravni ZV		
1.1. Povečevanje kompetenc, krepitev znanj in veščin zdravstvenega osebja na primarni ravni ter izboljšanje opremljenosti za povečanje možnosti izvajanja bolj zahtevnih postopkov.	Strošek dela in drugi stroški, povezani z delom, ki so nujno potrebni za izvedbo reforme, Strošek svetovanja, izobraževanja in tehnične podpore, strošek zunanjih izvajalcev/svetovalcev Strošek najema in nabave opreme Posredni strošek Strošek informiranja in komuniciranja	22.000.000
1.2. Razbremenitev administrativnega dela tako zdravnikov kot drugega osebja z nadgradnjo povezljivosti informacijskih sistemov;		
1.3. Povečanje financiranja dela timov družinskih zdravnikov z vpeljavo stimulativnega nagrajevanja, tudi za delo na območjih s težjo dostopnostjo.		
1.4. Izvedba aktivnosti za promocijo poklica zdravnika družinske medicine, saj ostaja, zaradi različnih specifik, za nove generacije, nezanimiv.		
1.5. Vzpostavitev boljše celostne obravnave pacientov, da se zagotovi spremljanje pacienta v domačem okolju, ob sprejemu v bolnišnično obravnavo, kar bi vplivalo na dolžino hospitalizacije pa tudi na kakovost življenja po zaključeni obravnavi.		
1.6. Krepitev mobilnih paliativnih timov, ki jih izvajajo multidisciplinarni paliativni timi in morebitna vključitev prostovoljcev na vseh ravneh zdravstvenega varstva za delo v paliativnem timu, v SVZ in na domu.		
Optimizacija nudenja pomoči nujno potrebnim tudi v težko dostopnih predelih Slovenije		
2.1 Ureditev področja nujne medicinske pomoči, da bo omogočala optimalno, kakovostno in uspešno obravnavo življenj ogrožajočih akutnih zdravstvenih stan, kar zajema dopolnitev Strategije področja.	Strošek dela in drugi stroški, povezani z delom, ki so nujno potrebni za izvedbo reforme, Strošek svetovanja, izobraževanja in tehnične podpore, strošek zunanjih izvajalcev/svetovalcev	40.000.000
2.2 Reorganizacija službe NMP v smislu samostojne organizacije službe s centralno koordinacijo sistema na nivoju države, kar bo omogočilo, hitro oskrbo pacienta ter učinkovito		

razpolaganje s kadrovskimi viri in opremo. Projekti bodo usmerjeni tako v izobraževanje kadra kot v posodabljanje transportnih sredstev in opreme.	Strošek nakupa vozil, opreme, transportni stroški Posredni strošek	
Investiranje v prostorske kapacitete z namenom ureditve optimalnih prostorskih zmožnosti in zagotovitev ustrezne opreme, potrebne za učinkovito obravnavo nalezljivih bolezni, spremljanje nalezljivih bolezni in z njimi povezanim ukrepanjem za obvladovanje epidemij.		
3.1 Ureditev zdravstvene infrastrukture na področju obvladovanja posameznih ogrožajočih nalezljivih bolezni in epidemij po veljavnih standardih, smernicah in predpisih, da zagotavlja primerno stopnjo kakovosti, varnosti in zanesljivosti in omogoča nižje stroške vzdrževanja, energetske učinkovitost.	Strošek dela in drugi stroški, povezani z delom, ki so nujno potrebni za izvedbo reforme, Strošek svetovanja, izobraževanja in tehnične podpore, strošek zunanjih izvajalcev/svetovalcev	140.000.000
3.2 Zasnova analiza stanja zdravstva na področju investicijskih kapacitet, opreme, delovne sile v zdravstvu.	Strošek nakupa opreme, gradnje, investicijske dokumentacije, drugi stroški Posredni strošek	

Vrednosti

Projekt/ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Investiranje v prostorske kapacitete, potrebne za učinkovito obravnavo nalezljivih bolezni, spremljanje nalezljivih bolezni in z njim povezanim ukrepanjem za obvladovanje epidemij v Zahodni regiji	90 mio EUR	90 mio EUR	-
Investiranje v prostorske kapacitete, potrebne za učinkovito obravnavo nalezljivih bolezni, spremljanje nalezljivih bolezni in z njim povezanim ukrepanjem za obvladovanje epidemij v Vzhodni regiji	50 mio EUR	50 mio EUR	-
Interdisciplinarna zdravstveno-socialna oskrba za izboljšanje dostopnosti in kakovosti na poti k deinstitutionalizaciji	10 mio EUR	10 mio EUR	-
Krepitev kompetenc tima zdravnika družinske medicine	8 mio EUR	8 mio EUR	-
Vzpostavitev in delovanje paliativnih timov	4 mio EUR	4 mio EUR	-
Posodobitev in nadgradnja sistema NMP in HNMP	40 mio EUR	40 mio EUR	-
Skupaj	202 mio EUR	202 mio EUR	

Tabela 3: Ocenjeni stroški načrta

Finančna dinamika izvajanja po letih

Predvideni stroški načrta											
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
	Dograditev infekcijske klinike ukc lj	jun.26	90.000.000		2.000.000	18.000.000	20.000.000	20.000.000	30.000.000		
	Nadomestna novogradnja stavbe oddelka za infekcijske bolezni in vročinska stanja v ukc maribor	jun.26	50.000.000			10.000.000	20.000.000	20.000.000			
	Interdisciplinarna zdravstveno-socialna oskrba za izboljšanje dostopnosti in kakovosti na poti k deinstitutionalizacije	dec.22	10.000.000	4.000.000	6.000.000						
	Krepitev kompetenc zdravnikov	feb.26	8.000.000		1.000.000	2.000.000	3.000.000	2.000.000			
	Vzpostavitev in delovanje paliativnih timov	feb.26	4.000.000		100.000	1.100.000	1.100.000	1.300.000	400.000		
	Posodobitev in nadgradnja sistema nmp in hnmp	feb.26	40.000.000		500.000	500.000	9.000.000	10.000.000	20.000.000		
SKUPAJ			202.000.000	4.000.000	9.600.000	31.600.000	53.100.000	53.300.000	50.400.000		

5. Utemeljitev zahteve po povratnih sredstvih (če je relevantno)

Ni potrebe.

2.3 SOCIALNO VARSTVO IN DOLGOTRAJNA OSKRBA

2.3.1 KOMPONENTA1: Socialna varnost in dolgotrajna oskrba

1. Opis komponente

Povzetek

Domena politike: Dolgotrajna oskrba

Cilji reforme dolgotrajne oskrbe:

- Dolgotrajna oskrba (v nadaljevanju: DO) kot nov steber socialne varnosti
- Vzpostavitev enotnih vstopnih točk v sistem DO
- Uvedba enotnega ocenjevalnega orodja za oceno upravičenosti do DO
- Nove storitve, ki v obstoječih ureditvah na domu niso dostopne, krepitev skupnostnih oblik in razvoj institucionalnih oblik
- Dostop do primerljivih pravic za primerljive potrebe
- Krepitev dostopa do integriranih oblik DO v skupnosti
- Celostna obravnava in integracija sistemov zdravstva, socialnega varstva in DO
- Integriran nadzor nad kakovostjo in varnostjo DO

Reforme in/ali investicije, vključno s CFOG (splošni izdatki države po funkcijah) klasifikacijo:

Reforma DO vzpostavlja nov steber socialne varnosti s ciljem vzpostavitve dolgoročno stabilnega, finančno vzdržnega sistema, ki bo omogočal, da bodo storitve osnovnih, podpornih dnevnih opravil in storitve zdravstvene nege v obdobjih, ko posameznik zaradi bolezni, invalidnosti ali drugih oškodovanosti ne more več samostojno poskrbeti zase, dosegljive, dostopne in razpoložljive.

Ocenjeni stroški

Skupni stroški znašajo 99 mio EUR.

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

V Republiki Sloveniji področje DO ni terminološko opredeljeno v nobenem predpisu, niti v strateških in izvedbenih dokumentih. Pravila, ki urejajo področja in pravice, ki bi jih po mednarodni definiciji DO lahko šteli v DO, so v slovenskem pravnem redu trenutno urejena v številnih predpisih. Različne storitve in prejemki se zagotavljajo v okviru obstoječih stebrov socialnega varstva.

Tveganje za potrebo po DO s starostjo hitro narašča. Pričakovana življenjska doba v starosti 65 let se je v zadnjih desetletjih za oba spola pomembno podaljšala, kar se povezuje predvsem z boljšo in lažje dostopno zdravstveno oskrbo, bolj zdravim slogom življenja in izboljšanimi življenjskimi pogoji starejših oseb. V evropskih državah kar tretjina vseh, ki so starejši od 80 let potrebuje večji ali manjši obseg redne pomoči za samostojno življenje.

Indeks staranja prebivalstva, ki opredeljuje številčno razmerje med prebivalci, starimi 65 ali več let, in otroki, starimi manj kot 15 let, se v Sloveniji z leti povečuje; za leto 2019 znaša 131,7 (za ženske še precej več: 155,7). Leta 2033 naj bi bil indeks staranja v Sloveniji po podatkih iz projekcij prebivalstva EUROPOP2018 že več kot 200; to pomeni, da naj bi bilo prebivalcev, starih najmanj 65 let, dvakrat toliko kot otrok, starih manj kot 15 let. Projekcije kažejo, da bosta leta 2050 Slovenija in Bolgarija demografsko najstarejši evropski državi. Pričakovati gre, da bomo v starosti del let življenja preživeli v odvisnosti od pomoči drugih oseb pri opravljanju osnovnih oziroma podpornih dnevnih opravil.

Slovenija se je s svojimi strateškimi dokumenti kot so Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013-2020 (Uradni list RS, št. 39/13), Resolucijo o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2016-2025 »Skupaj za družbo zdravja« (Uradni list RS, št. 25/16) in Resolucijo o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-2028 (Uradni list RS, št. 24/18) zavezala k

vzpostavitvi oblik celostne obravnave oseb v vseh življenjskih obdobjih, tako v zdravju, kakor bolezni in vseh okoljih, kjer državljani potrebujejo oziroma želijo koristiti storitev.

Kljub zavezi RS k deinstitucionalizaciji (v nadaljevanju DI) se moramo zavedati, da se uporabniki institucionalnih namestitev starajo in posledično potrebujejo več podpore, njihove stiske in potrebe so vse bolj kompleksne. Danes je 70 % stanovalcev v institucijah starejših, starih 80 let in več. Epidemija COVID-19 je izvajalce institucionalnega varstva pokazala kot najbolj izpostavljene in ranljive.

Prav tako se v Sloveniji srečujemo z izzivi, povezanimi z zagotavljanjem ustreznih odgovorov na potrebe oseb z višjim obsegom potreb po DO in potreb po zahtevnejših postopkih v zdravstveni negi. Zaradi neobstoja ustrezne infrastrukture (negovalni domovi) se dogajajo nepotrebno dolge hospitalizacije, zasedanje akutnih bolniških postelj ali pa vračanje teh oseb v domače okolje, kjer zanje prevzemajo skrb svojci, kar pomembno vpliva na kakovost njihovega življenja, izpostavljenost tveganju izstopa iz trga dela, slabšemu ekonomsko socialnemu položaju, predvsem pa obremenitvam, za katere niso ustrezno usposobljeni in zanje nimajo ustrezne podpore v mreži formalnih storitev. Navedeno se je dodatno izrazilo tudi v času prisotnosti virusa SARS-CoV-2.

Rast izdatkov za DO se povečuje hitreje, kakor rast zdravstvenih izdatkov in se pričakuje, da se bo zaradi vpliva demografskih sprememb do leta 2035 podvojila. Slovenija po virih, ki jih namenja za DO, pomembno zaostaja za povprečjem, ki ga za DO namenjajo druge države OECD. Brez celovite reforme področja DO se pričakuje negativne vplive na dostopnost, dosegljivost in kakovost obravnave državljanov, ki zaradi bolezni, invalidnosti ali s starostjo povezanimi težavami ne zmorejo več samostojno zadovoljevati svojih potreb.

Krepitev različnih oblik izvajanja DO tako v institucionalnih, kakor skupnostnih oblikah krepi odpornost sistema DO tudi v razmerah nepredvidljivih okoliščin, kakor so razmere in tveganja, povezana s prisotnostjo virusa SARS-CoV-2, kar je zlasti pomembno pri obravnavi in zaščiti ranljivih skupin prebivalstva, kamor spadajo zlasti starejši, ki potrebujejo DO. Ukrepi tudi podpirajo vzpostavitev kakovostnih delovnih okolij, ki omogočajo varno delo za zaposlene na področju DO.

b) Cilji

Glavni cilji ukrepov na področju DO, ki jih naslavljamo z ZDO:

- DO kot nov steber socialne varnosti,
- uporabnik kot aktiven partner v celotnem procesu DO,
- dostop do primerljivih pravic za primerljive potrebe,
- vzpostavitev enotnih vstopnih točk v sistem DO,
- uvedba enotnega ocenjevalnega orodja za oceno upravičenosti do DO,
- nove storitve, ki v obstoječih ureditvah na domu niso dostopne, nove storitve za krepitev in ohranjanje samostojnosti,
- krepitev dostopa do integriranih oblik DO v skupnosti,
- celostna obravnava in integracija sistemov zdravstva, socialnega varstva in DO,
- integriran nadzor nad kakovostjo in varnostjo DO
- krepitev digitalnih kompetenc in veščin vseh ciljnih skupin.

3. Opis reform in investicij komponente

REFORME

Reforma 1: Ureditev sistema dolgotrajne oskrbe

(1) Analitični del

Reforma je v skladu s Priporočili Evropskega semestra, v okviru katerega je bila Republika Slovenija večkrat pozvana, da vzpostavi kakovosten in dolgoročno vzdržen sistem DO. Z reformo bomo povečali dostopnost, dosegljivost in razpoložljivost storitev DO, v procesu katere bo uporabnik vključen kot aktiven partner, ne glede na okolje, kjer biva.

Staranje prebivalstva je za Slovenijo eden ključnih dolgoročnih izzivov, v okvir katerega sodi tudi celovito urejanje področja DO. DO v Sloveniji še ni enotno sistemsko urejena, potrebne so strukturne spremembe, med njimi tudi spremembe socialnih sistemov, ki bodo podlaga za:

- sistem v katerem bodo upravičenci s primerljivimi potrebami dostopali do primerljivih pravic,
- zbiranje potrebnih dodatnih sredstev za dolgoročno stabilen sistem DO,
- finančno razbremenitev lokalnih skupnosti, posameznika, ki DO potrebuje in njegove družine,
- vzpostavitev potrebnih dodatnih oblik institucionalne oskrbe ter krepitev dostopa do celostne obravnave v skupnosti,
- vzpostavitev novih oblik storitev, ki v obstoječih ureditvah v skupnosti oziroma na domu niso dostopne ter novih oblik storitev za krepitev in ohranjanje samostojnosti, kot pomembne oblike preventive za ohranjanje čim višje stopnje samooskrbe in aktivnega vključevanja v različne družbene vloge.

Izzivi

Slovenija spada med hitro starajoče se države. Projekcije kažejo, da bo leta 2050 Slovenija demografsko med najstarejšimi evropski državami. S staranjem se verjetnost potrebe po DO povečuje. Pričakovati gre, da bomo v starosti določen del let življenja preživeli v odvisnosti od pomoči drugih oseb pri opravljanju osnovnih oziroma podpornih dnevnih opravil, na kar kot družba nismo ustrezno pripravljeni. Rast izdatkov za DO se povečuje hitreje, kakor rast zdravstvenih izdatkov in se pričakuje, da se bo zaradi vpliva demografskih sprememb do leta 2035 podvojila. Povečano povpraševanje in potreba po storitvah na področju DO, zlasti storitvah formalne oskrbe, ki so v večjem deležu sofinancirane iz javnih virov, ima lahko pomemben vpliv na javne finance.

Dostopnost, dosegljivost in učinkovita organizacija sistema DO so ključni za zagotavljanje ustrezne oskrbe oseb, ki so v daljšem časovnem obdobju zaradi starosti, bolezni, invalidnosti ali drugih razlogov odvisne od pomoči drugih oseb. Slovenija kljub podaljševanju let zdravega življenja v tem kazalniku zaostaja za povprečjem držav OECD, kar se odraža tudi v daljšem obdobju življenja, v katerem smo odvisni od pomoči druge osebe. Podatki za Slovenijo kažejo, da oseba stara 65 let lahko 2/3 preostalih let življenja živi z različnimi stopnjami oviranosti oziroma od pomoči druge osebe. Zato predlagane reformne rešitve krepijo tudi področje preventive pri osebah, ki DO potrebujejo.

Slovenija se na področju kadrov v zdravstvu in socialnem varstvu sooča s svojevrstnimi izzivi, kot so omejeni javni viri za zaposlovanje, migracije zdravstvenih delavcev v druge države in druge poklice. Reforma na področju zdravstva načrtuje širitev bazena kadra za izvajanje storitev DO, zlasti v delu izvajanja osnovnih in podpornih dnevnih opravil, s čimer se zdravstvene delavce v DO bolj ciljno usmeri, dodatno zaposlovanje ne vpliva negativno na finančne obremenitve uporabnikov, višji delež zaposlenih, ki so za izvajanje storitev ustrezno usposobljeni pa pozitivno vpliva na kakovost in varnost storitev v DO. V trenutni strukturi delovne sile zaposleni na področju zdravstva in socialnega varstva predstavljajo zgolj 6,5 % (povprečje OECD 10,1 %). Slovenija je zavedajoč se potrebe po krepitvi kompetenc kadra na področju zdravstvene nege v letu 2019 revidirala poklicni standard za srednje strokovno izobraževanje. Poklicni standard se je z namenom usposabljanja zaposlenih za izvajanje celostne oskrbe okrepil z vsebinami, ki bodo zaposlene opolnomočile za kompetentno delo tako v domačem okolju, kakor v institucijah, za delo na področju zdravstva, socialnega varstva in dolgotrajne oskrbe. Razvoj kadrovskih kompetenc se krepí tudi v smeri zavedanja kadrov o pomenu aktivne vloge pacientov oziroma uporabnikov ter krepitvi ohranjanj čim višje stopnje sposobnosti samooskrbe. Obenem Slovenija krepitev kadrovskih kompetenc in razvoja modelov prenosov kompetenc med različnimi poklicnimi skupinami naslavlja tudi z izvajanimi aktivnostmi in načrtovanimi ukrepi v okviru prejetih iz proračuna Evropske unije.

V Sloveniji se soočamo z velikimi pritiski na sprejem v institucije. Kot kažejo napovedi povpraševanja po storitvah v domovih za starejše za štiri kategorije oskrbe, se bo povpraševanje uporabnikov po kategoriji oskrbe 3 (zahtevnejše in več storitev) v napovednem obdobju znatno povečalo, medtem ko se bo potreba po kategoriji oskrbe 1 (majhen obseg storitev) zmanjšala.

Glede na starostno strukturo, se bo znatno povečalo povpraševanje starih 65 let in več po sprejemu v institucijo. Skupno povpraševanje, izraženo kot število uporabnikov, naj bi se v obdobju 2020–2030 povečalo za 6.044 oseb.

Srečujemo se z izzivi ustrezne institucionalne obravnave oseb, ki potrebujejo višji obseg DO in kompleksnejše storitve s področja zdravstvene nege oziroma kontinuirano zdravstveno nego, ki bi jo zagotavljali negovalni domovi, ki jih v Sloveniji nimamo. Bolnišnice v času prisotnosti virusa SARS-CoV-2 poročajo o 5 – 10 pacientih tedensko, ki zaradi potreb po kontinuirani zdravstveni negi in odvisnosti od pomoči druge osebe pri osnovnih in podpornih dnevni opravih, odsotnosti ustreznih sistemskih rešitev ostajajo v bolnišnicah ali z visoko odvisnostjo od pomoči drugih oseb ostajajo v domačem okolju, brez možnosti sprejema v institucijo oziroma možnosti ustreznih storitev formalne oskrbe na domu, kar se je izkazalo tudi v okviru pilotnih aktivnosti na področju DO, ki jih je koordiniralo ministrstvo. Na potrebo ustrezne ureditve institucionalne oskrbe z višjim obsegom potrebne DO in potrebo po kompleksnejših opravih s področja zdravstvene nege, opozarja v svojih dopisih tudi Varuh človekovih pravic Republike Slovenije. Razvoj novih oblik institucionalnega varstva z vzpostavitvijo negovalnih domov dodatno podpira tudi nizek delež kapacitet namenjenih negovalnim bolnišnicam (v Sloveniji 0,8 postelje na 1000 prebivalcev nad 65 let, povprečje za OECD 3,3 postelje). Manko oblik za izvajanje institucionalne oskrbe za osebe s potrebami po višjem obsegu DO in kontinuirani zdravstveni negi povzroča dodaten pritisk na že tako nizko število kapacitet negovalnih bolnišnic.

Prav tako iz analize MDDSZ izhaja napoved povpraševanja po storitvah institucionalnega varstva za odrasle, ki jih zagotavljajo varstveno delovni centri (VDC) in centri za usposabljanje, delo in varstvo (CUDV). Skupno povpraševanje po storitvah VDC in CUDV, izraženo kot število uporabnikov, naj bi se v obdobju 2020 – 2030 povečalo za okvirno 1.000 oseb.

Krepitev razvoja storitev DO povečuje dostop do različnih oblik izvajanja storitev s področja DO in s tem tudi možnost uporabnikov, da se o storitvah odločajo skladno s svojimi željami in potrebami. Diverzifikacija različnih oblik izvajanja DO in storitev s področja socialnega varstva povečuje odpornost sistemov zdravstva, socialnega varstva, dostopnost do različnih oblik storitev, ki jih potrebujejo osebe z različno stopnjo odvisnosti od pomoči druge osebe v različnih življenjskih obdobjih. Razvoj različnih oblik, ki jih predvidevajo projekti v okviru reformnih ukrepov zmanjšujejo tudi neenakosti v dostopu, ki izvirajo iz razlik v ruralnem in urbanem okolju.

Slovenija se na področju DO sooča s kompleksnimi izzivi, ki jih naslavljamo tudi s predlaganimi investicijami v okviru načrta za okrevanje in odpornost, ki podpirajo rešitve implementirane v predlogu ZDO. Reforma se sklada z razvojnimi stebri trajnostnega in zelenega prehoda, digitalne Slovenije in na znanju temelječe družbe. Sredstva v okviru programa za okrevanje in odpornost bomo usmerili v modernizacijo sistema institucionalnega varstva, in sicer v obnovo ali dograditev institucij (domov za starejše, ostalih socialno-varstvenih zavodov, ki nudijo 24-urno oskrbo).

Obravnavna predloga ZDO na vladi se načrtuje v mesecu februarju 2021.

Cilji

Načrtuje se vzpostavitev DO kot novega stebra socialne varnosti, ki ga sestavlja obvezno socialno zavarovanje za DO z univerzalnimi pravicami in učinkovito mrežo izvajalcev DO. Sistem bo v povezavi s spremembami drugih sistemov socialne varnosti (zdravstva, socialnega varstva in pokojninskega varstva) omogočal in zagotavljal izvajanje DO kot integrirane dejavnosti vseh storitev, ki ljudem čim dlje omogočajo samostojno in varno življenje. Za financiranje DO kot splošnega tveganja se uvede obvezno socialno zavarovanje za DO (v nadaljnjem besedilu: OZDO), ki zagotavlja univerzalne, vsem upravičencem pod enakimi pogoji dostopne pravice. Nabor storitev DO vključuje storitve s področja osnovnih dnevni opravih, podpornih dnevni opravih, zdravstvene nege, vezane na osnovna dnevna opravila in storitve za ohranjanje in krepitev samostojnosti, kot pomembnega segmenta krepitve posameznika za čim višjo stopnjo samooskrbe oziroma preventive pred višjo potrebo po pomoči druge osebe pri zadovoljevanju osnovnih in podpornih dnevni opravih. Zakon bo sistemsko podpiral tako izvajanje storitev v institucijah, kakor v skupnostnih oblikah bivanja. Predlagane rešitve sledijo konceptu, ki omogoča, da se okolje prilagaja potrebam upravičenca do DO in ne obratno. Načrtovane rešitve namreč omogočajo izvajanje storitev DO v različni okoljih in ne uvajajo kriterija starosti odraslih oseb, za katere se lahko DO organizira v instituciji.

Reformni ukrepi naslavljajo tudi potrebe različnih kategorij upravičencev v različni okoljih, kjer upravičenci želijo prejemati potrebne storitve. Reformni ukrepi obenem naslavljajo tudi izzive, s katerimi se je Slovenija zlasti na področju institucionalnega varstva starejših soočila ob prisotnosti virusa SARS-CoV-2 v Republiki Sloveniji. Reformni ukrepi podpirajo višjo robustnost in fleksibilnost ureditve področja DO, s čimer se zagotavlja višja kakovost in varnost tako uporabnikov DO, kakor zaposlenih na tem področju in posledično tudi njihovih družin in širše družbe. Predlagane rešitve naslavljajo učinkovitejše upravljanje področja DO in učinkovitejšo načrtovanje, izgradnjo in mrežo izvajalcev v DO.

Ker trenutne rešitve na področju DO ne odgovarjajo na potrebe uporabnikov, se pogosto dogaja, da uporabniki nepotrebno dolgo ostajajo v bolnišnicah ali pa se ob visoki odvisnosti od pomoči druge osebe vračajo v domače okolje, kjer skrb zanje prevzemajo neustrezno oziroma nezadostno usposobljeni izvajalci neformalne oskrbe. Nepotrebno podaljševanje hospitalizacije nima le neugodnih učinkov na psihosocialno počutje oseb, zvišuje tveganje okužbe z rezistentnimi povzročitelji, ampak tudi zmanjšuje kapacitete za akutno bolnišnično obravnavo pacientov. Krepitev področja DO bo v okviru reformnih ukrepov usmerjena v naložbe, ki bodo zmanjševale pritisk na sistem zdravstva in DO ter zagotovile kakovostne in varne obravnave oseb, ki potrebujejo DO. Predlagani reformni ukrepi tudi zmanjšujejo obremenitve izvajalcev neformalne oskrbe, ki se v višjem deležu lahko posvetijo drugim družbenim in socialnim vlogam. Prav tako reformni ukrepi ugodno vplivajo na razbremenitve človeških virov ter zagotavljanje kakovostnih in varnih pogojev dela tudi v razmerah, ki so nepredvidljive, kakor so razmere s katerimi se soočamo ob pojavu virusa SARS-CoV-2, pri čemer velja izpostaviti, da prav uporabniki DO spadajo med najbolj ranljive skupine prebivalstva v primeru zbolevanja za koronavirusno boleznijo.

(2) Ciljna populacija

- Odrasle osebe, ki zaradi posledic bolezni, starostne oslabelosti, poškodb, invalidnosti, pomanjkanja ali izgube intelektualnih sposobnosti v daljšem časovnem obdobju, ki ni krajše od treh mesecev, ali trajno, odvisne od pomoči drugih oseb pri opravljanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil ter osebe, ki potrebujejo podaljšano oziroma kontinuirano zdravstveno nego.
- Zaposleni na področju DO, zdravstvene nege in rehabilitacije.
- Upravičenci do DO, ki potrebujejo storitve rehabilitacije.
- Svojci oziroma druge za uporabnika pomembne osebe.

(3) Izvedbena določila

Na MZ bo imenovana koordinacijska skupina, ki bo upravljala, vodila, usmerjala izvedbo reforme, pripravljala obdobjne usklajene izvedbene načrte za izvedbo reforme in poročila o uspešnosti izvedbe reforme, ki bodo predstavljeni Vladi Republike Slovenije, strokovni in splošni javnosti in bodo podlaga za načrtovanje prihodnjih izvedbenih načrtov. Za reformo na področju DO je pristojno MZ, v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za finance, Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije in drugim deležniki s področja DO.

Obstoječe ureditve oziroma storitve, ki jih uvrščamo na področje DO so bile načrtovane pred več desetletji in ne odgovarjajo več ustrezno oziroma v zadostni meri na potrebe oseb, ki DO potrebujejo. Soočamo se zlasti z izzivi, povezanimi z zagotavljanjem dostopa do integrirane obravnave v skupnosti ter ustreznega zagotavljanja možnosti institucionalne oskrbe za osebe z višjim obsegom potreb po DO in potreb po kompleksnejši zdravstveni negi.

Dostopnost, dosegljivost in učinkovita organizacija sistema DO je ključna za zagotavljanje ustrezne oskrbe oseb, ki so v daljšem časovnem obdobju zaradi starosti, bolezni, invalidnosti ali drugih razlogov odvisne od pomoči drugih oseb.

Slovenija se na področju DO sooča s kompleksnimi izzivi, ki jih naslavlja z rešitvami, implementiranimi v predlog Zakona o dolgotrajni oskrbi in obveznem zavarovanju za dolgotrajno oskrbo (predlog ZDO), ki ga je Ministrstvo za zdravje v javno razpravo vložilo 21. 8. 2020. Trenutno poteka vsebinsko usklajevanje določb predloga ZDO z Ekonomsko socialnim svetom ter pregled in implementacija predlogov, prejetih v javni razpravi, ki je potekala do 5. 11. 2020.

Predlog ZDO načrtuje vzpostavitev DO kot novega stebra socialne varnosti, ki ga sestavlja obvezno socialno zavarovanje za DO z univerzalnimi pravicami in učinkovito mrežo izvajalcev DO. Sistem bo v povezavi s spremembami drugih sistemov socialne varnosti (zdravstva, socialnega varstva in pokojninskega varstva) omogočal in zagotavljal izvajanje DO kot integrirane dejavnosti vseh storitev, ki ljudem čim dlje omogočajo samostojno in varno življenje, ne glede na okolje bivanja. Za financiranje DO kot splošnega tveganja se uvede obvezno socialno zavarovanje za DO, ki bo zagotavljalo univerzalne, vsem upravičencem pod enakimi pogoji dostopne pravice. Nabor storitev DO vključuje storitve s področja osnovnih dnevnih opravil, podpornih dnevnih opravil, zdravstvene nege, vezane na osnovna dnevna opravila in storitve za ohranjanje in krepitev samostojnosti, kot pomembnega segmenta krepitev posameznika za čim višjo stopnjo samooskrbe oziroma preventive pred višjo potrebo po pomoči druge osebe pri zadovoljevanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil. Zakon bo sistemsko podpiral tako izvajanje storitev v institucijah, kakor v skupnostnih oblikah bivanja ter umestil novo obliko institucionalne oskrbe za uporabnike s višjim obsegom potreb po dolgotrajni oskrbi in potrebi po kompleksnejših storitvah s področja zdravstvene nege. Predlagane rešitve sledijo konceptu, ki omogoča, da se okolje prilagaja potrebam upravičenca do DO in ne obratno. Načrtovane rešitve namreč omogočajo izvajanje

storitev DO v različni okoljih in ne uvajajo kriterija starosti odraslih oseb, za katere se lahko DO organizira v instituciji.

Reformni ukrepi predvideni v Načrtu za okrevanje in odpornost naslavljajo potrebe različnih kategorij upravičencev v različni okoljih, kjer upravičenci želijo prejemati potrebne storitve. Reformni ukrepi obenem naslavljajo tudi izzive, s katerimi se je Slovenija zlasti na področju institucionalnega varstva starejših soočila ob prisotnosti virusa SARS-CoV-2 v Republiki Sloveniji. Podpirajo višjo robustnost in fleksibilnost ureditve področja DO, s čimer se zagotavlja višja kakovost in varnost tako uporabnikov DO, kakor zaposlenih na tem področju in posledično tudi njihovih družin in širše družbe. Predlagane rešitve naslavljajo učinkovitejše upravljanje področja DO in učinkovitejšo načrtovanje, izgradnjo in mrežo izvajalcev v DO. Podpirajo zagotovitev ustreznih kapacitet oziroma objektov, ki omogočajo izvajanje zdravstvenih, socialnih, izobraževalnih in drugih storitev in hkratno preoblikovanje izvajalcev v izvajalce integrirane socialne in zdravstvene oskrbe z nastanitvijo in izvajalce storitev v skupnosti.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

- Omejeni človeški viri za zagotavljanje storitev DO
- Različni interesi deležnikov vključenih v sistem DO
- Omejena finančna sredstva
- Pomanjkljivo sodelovanje med sistemi zdravstva, socialnega varstva in DO
- Nezadostno prilagajanje izobraževalnih programov

Komplementarnost različnih EU virov: Del, ki se veže na razvoj in krepitev storitev oskrbe v skupnosti, investicije v deinstitucionaliziranih oblik namestitve in dnevnih centrov bo naslovljen v okviru večletnega finančnega okvira 2021-2027. Del ki se veže na posodobitev institucij v smislu blaženja posledic izbruha epidemije Covid-19 ter transformacije več posteljnih sob v eno in dvoposteljne sobe ter t.i. sive in rdeče (izolacijske) cone ter druge nujne prilagoditve bivalnega okolja za preprečitev širjenja virusa (ločene poti, ipd.) pa predvidoma iz naslova sredstev React-EU.

INVESTICIJE

Projekt 1: Zagotavljanje celostne obravnave oseb, ki potrebujejo višji obseg DO in kompleksnejše storitve s področja zdravstvene nege oziroma kontinuirano zdravstveno nego

Analitični del

Projekt predstavlja podlago za pričetek zagotavljanja celostne obravnave oseb, ki potrebujejo višji obseg DO in kompleksnejše storitve s področja zdravstvene nege oziroma kontinuirano zdravstveno nego izven hospitalne oskrbe in je skladen z načrtovanimi reformnimi ukrepi na področju DO. Reforma na področju DO načrtuje tudi vzpostavitev nove oblike institucionalne oskrbe, ki naslavlja potrebe oseb, ki so v trenutni ureditvi prezrte oziroma neustrezno naslovljene.

Eden izmed temeljnih elementov reforme na področju DO je tudi omogočiti možnost izbire upravičencem do DO, da se odločijo za način oziroma obliko koriščenja DO. Kljub poudarku na razvoju in krepitvi integrirane oskrbe na domu, načrtovani reformni ukrepi naslavljajo tudi razvoj novih oblik celostne obravnave v instituciji. Nove oblike naslavljajo potrebe oseb, ki so v trenutni ureditvi prezrte oziroma neustrezno naslovljene. Projekt naslavlja razvoj potrebnih storitev za odrasle osebe, ki potrebujejo višji obseg DO in kompleksnejše storitve s področja zdravstvene nege oziroma kontinuirano zdravstveno nego, ki se zagotavlja v obliki institucionalne oblike v kombinaciji z rehabilitacijskim centrom, Projekt načrtuje investicijo in vzpostavitev delovanja dveh negovalnih domov oziroma vzpostavitev kritične infrastrukture in delovanja timov. Gre za vzpostavitev pristopa naslavljanja potreb uporabnikov na način, za katerega se ugotavlja, da v slovenski ureditvi trenutno manjka. Namen je razvoj koncepta celostne obravnave oseb, ki zagotavlja zagotavljanje DO za uporabnike s kompleksnejšimi potrebami in rehabilitacijo tako za uporabnik, ki bodo bivali v negovalnem domu, kakor uporabnike na domu. Koncept podpira prehod uporabnikov iz hospitalnih oblik v uporabnikom prijaznejše okolje ob sočasnem cilju spodbujanja prehoda uporabnikov iz negovalnih domov v druge skupnostne oblike, v oskrbo na domu oziroma podpora uporabnikov, da ob ustrezni podpori čim dlje lahko ostanejo v svojem domačem okolju. Projekt omogoča tudi odgovor na potrebe odraslih oseb mlajših od 65 let, s kompleksnejšimi potrebami po DO in zdravstveni negi za katere v Sloveniji trenutno nimamo potrebnih oblik storitev. Po podatkih slovenskih bolnišnic je kar 53 % oseb, ki so v bolnišnici že 60 dni ali več kljub temu, da je zdravljenje zaključeno, mlajših od 65 let. Ker Slovenija nima zagotovljenih oblik oskrbe za tovrstno populacijo prihaja do nepotrebno dolgih hospitalizacij, posledično povečevanja tveganja hospitalizma, zasedanja

postelj, potrebnih za akutno bolnišnično zdravljenje (kar se je dodatno izrazilo v času epidemije nalezljive bolezni COVID-19), tveganja okužb povezanih z zdravstveno oskrbo, krčenja socialne mreže ter bivanja v okolju, ki zagotavlja omejene možnosti normalizacije življenja.

Projekt Zagotavljanje celostne obravnave oseb, ki potrebujejo višji obseg DO in kompleksnejše storitve s področja zdravstvene nege oziroma kontinuirano zdravstveno nego predstavlja vložek v zagotavljanje kritične infrastrukture z izgradnjo oziroma postavitvijo 2 negovalnih domov, ki bosta omogočala ustrezne prostorske in tehnične pogoje za zagotavljanje DO in zdravstvene nege osebam s kompleksnejšimi potrebami pri zadovoljevanju osnovnih dnevnih opravil ter potrebo po kontinuirani zdravstveni negi. Gre za vzpostavitev kritične infrastrukture, ki je v Sloveniji v okviru obstoječih ureditev nimamo. Objekti in prostori, v katerem se bo opravljala dejavnosti negovalnih domov bodo dostopni in zasnovani tako, da bodo odgovarjali na psihofizične potrebe uporabnikov ter zagotavljali optimalne pogoje za delo zaposlenih.

V objektu so:

- A. prostori namenjeni uporabnikom DO in podaljšane zdravstvene nege,
- B. prostori za rehabilitacijo,
- C. prostori za zaposlene,
- D. ambulantni prostori in z izvajanjem dejavnosti povezani prostori,
- E. gospodarski servisni prostori in
- F. komunikacijske poti.

Vsi prostori in klimatizacija so načrtovani na način učinkovitega preprečevanja in obvladovanja okužb, kot so okužbe z virusom SARS-CoV-2 in druge respiratorne bolezni, saj se v negovalnih domovih obravnava populacija, ki v primeru zbolevanja za nalezljivimi boleznimi spada v najbolj ranljivo skupino prebivalstva. Ob dejavnosti zagotavljanja DO in zdravstvene nege negovalni domovi zagotavljajo tudi dejavnost rehabilitacije, tako za uporabnike v negovalnem domu, ambulantni obliki in obliki mobilnih timov, ki zagotavljajo rehabilitacijo na domu, s poudarkom na zagotavljanju storitev rehabilitacije za osebe, ki so upravičene do DO. V Sloveniji rehabilitacijske oblike storitev, ki bi jih uporabniki lahko prejeli na domu, niso zagotovljene. Posledično je dostopnost do storitev rehabilitacije zmanjšana zlasti za starejše, ki so fizično ali kognitivno oškodovani in imajo okrnjeno socialno mrežo.

Projekt naslavlja tudi krepitev kompetenc izvajalcev neformalne oskrbe. Primerljivo z drugimi državami tudi v Sloveniji večino izvajalcev neformalne oskrbe predstavljajo ženske (na Madžarskem do 71 odstotkov, v Sloveniji predstavlja 60,6 odstotkov, na Nizozemskem pa 58,2 odstotka (povprečje v državah OECD je 62,3 odstotka). Projekt podpira razvoj kompetenc izvajalcev neformalne oskrbe (svojcev ali za uporabnika drugih pomembnih oseb), kar na eni strani viša tudi zaposlitvene možnosti izvajalcev neformalne oskrbe, podpira aktivnosti usmerjene k krepitevi samostojnosti uporabnika, obenem pa varuje zdravje in dobro počutje izvajalcev neformalne oskrbe in njihovo aktivno vključevanje v socialne in družbene vloge.

Slovenija se na področju kadrov v zdravstveni negi sooča z izzivi povezanimi s starajočo se delovno silo (20 odstotkov zaposlenih v zdravstveni negi je starih 55 let ali več) in odhodu zaposlenih v zdravstveni negi iz poklica in na delo v druge države (leta 2016 je bilo izdanih 158 potrdil o dobrem imenu, leta 2019 pa 203 – potrdila običajno zaposleni v zdravstveni negi zaprosijo z namenom zaposlitve v tujini). Kljub povečani potrebi po kadru na področju zdravstva, socialnega varstva oziroma DO je bilo v Sloveniji na dan 31. 10. 2020 registriranih 83.654 brezposelnih oseb, med njimi tudi 1.560 zdravstvenih delavcev (po navedbah Zavoda za zaposlovanje Slovenije jim kljub izobrazbi na tem področju ni primarni namen zaposlitve v zdravstvu oziroma socialnem varstvu). Projekt naslavlja krepitev kompetenc zaposlenih in promocijo poklicev na področju DO in rehabilitacije..

Cilj projekta je zagotoviti:

- najmanj 2 objekta negovalnih domov s skupno najmanj 300 posteljnimi kapacitetami in vsemi pripadajočimi potrebnimi prostori in opremo za obravnavo oseb, ki so večinoma odvisne od pomoči drugih oseb in za zaposlene, ki izvajajo aktivnosti v negovalnih domovih,
- aktivno vključevanje svojcev uporabnikov z namenom krepitev samostojnosti upravičencev in varovanje lastnega zdravja svojcev, ki se vključujejo v okviru neformalne oskrbe. Krepitev kompetenc svojcev podpira možnost prehoda uporabnika iz institucionalne oskrbe v skupnostne oblike oziroma oskrbo na domu, obenem pa krepitev kompetenc svojcev povečuje tudi njihovo zaposljivost v različnih oblikah storitvene dejavnosti,

- krepiti kompetence zaposlenih za zagotavljanje kakovostne in varne celostne obravnave uporabnikov ter podpora uporabnikom za opolnomočenje za čim višjo stopnjo samostojnosti ter krepitev njihovih digitalnih kompetenc in veščin.

S projektom se bo zagotovila ustrezna obravnava najranljivejših skupin prebivalstva (osebe, ki so večinoma odvisne od pomoči druge osebe ter potrebujejo kontinuirano zdravstveno nego, potrebnih storitev pa jim ni mogoče zagotavljati v domačem okolju) in kakovostna povezanost storitev DO z zdravstvenimi storitvami s ciljem kakovostne in varne celostne obravnave uporabnikov, ki so aktiven partner v celotnem procesu obravnave

Ciljne skupine

- Odrasle osebe, ki zaradi posledic bolezni, starostne oslabelosti, poškodb, invalidnosti, pomanjkanja ali izgube intelektualnih sposobnosti v daljšem časovnem obdobju, ki ni krajše od treh mesecev, ali trajno, odvisne od pomoči drugih oseb pri opravljanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil ter kompleksnejše storitve s področja zdravstvene nege oziroma kontinuirano zdravstveno nego.
- Upravičenci do DO, ki potrebujejo storitve rehabilitacije.
- Zaposleni na področju DO in rehabilitacije.
- Svojci oziroma druge za uporabnika pomembne osebe (izvajalci neformalne oskrbe).

Izvedbena določila

Projekt bo vodilo Ministrstvo za zdravje, vsi postopki za izbiro ponudnikov in izvajalcev bodo izbrani s postopkom JN oziroma JR.

Projekt je uspešno zaključen, ko dosežemo naslednje kazalnike:

- Vzpostavljena in delujoča negovalna doma
- Zagotovljeno izvajanje dejavnosti negovalnih domov za vsaj 300 uporabnikov
- Objekti omogočajo učinkovito upravljanje s tveganji, povezanimi z nalezljivimi boleznimi
- Infrastruktura omogoča kakovostno in varno obravnavo oseb z visoko stopnjo odvisnosti od pomoči druge osebe in potrebo po kontinuirani zdravstveni negi
- Vzpostavitev delovanja rehabilitacijskih timov za osebe upravičene do DO.
- Aktivna participacija svojcev ali drugih za uporabnika pomembnih oseb (izvajalci neformalne oskrbe) v procesu obravnave.
- Krepitev kompetenc zaposlenih.
-

Določitev merljivih kazalnikov

1. Zagotavljanje DO osebam, ki potrebujejo višji obseg DO ter potrebo po podaljšani zdravstveni negi v negovalnih domovih - Minimalno 300 oseb
2. Število delujočih negovalnih domov - Minimalno 2
3. Število delujočih rehabilitacijskih timov - 6 timov, ki zagotavljajo storitve v negovalnem domu in na domu upravičencev do DO
4. V obravnavo vključeni svojci ali druge, za uporabnika pomembne osebe (izvajalci neformalne oskrbe) - 30 % svojcev oseb, ki bivajo v negovalnih domovih je vključenih v usposabljanje za krepitev samostojnosti upravičencev in varovanje lastnega zdravja
5. Krepitev kompetenc zaposlenih - 80 % zaposlenih vključenih v dodatna usposabljanja s področja integrirane obravnave, komunikacije oseb z različnimi oviranostmi, deeskalacijskih tehnik, preprečevanja in obvladovanja okužb, povezanih z zdravstveno obravnavo, ergonomije in kinestetike. Promocija poklicev na področju DO in rehabilitacije (izpeljani 2 promocijski kompaniji za vse generacije, priprava promocijskih gradiv)
6. Zmanjšanje trajanja hospitalizacij pri osebah, ki ne potrebujejo več bolnišničnega zdravljenja, potrebujejo višji obseg DO ter podaljšano zdravstveno nego - 50 % znižanje deleža oseb, ki so po zaključenem zdravljenju v bolnišnici hospitalizirane 2 meseca ali več

Vrsta in velikost investicije: Vlaganje v gradnjo objektov na področju DO

Opis časovnice za investicijo

Opredelitev mejnikov – priprava dokumentacije: Januar 2021 – december 2021

Opredelitev ciljev – Izgradnja 2 negovalnih domov

Opredelitev časovnice – do 2024

Projekt 2: Zagotovitev varnega okolja bivanja za osebe, ki so odvisne od pomoči drugih

Analitični del

Nova sistemska ureditev področja DO bo uredila oskrbo posameznika na sistemski ravni. Za kakovostno izvajanje reforme dolgotrajne oskrbe bo potrebno, ob hkratnem zasledovanju procesa deinstitutionalizacije, zagotoviti tudi ustrezne institucionalne namestitve. Potrebno je zagotoviti objekte, ki omogočajo: pokritost potreb po celotni državi (teritorialna kohezija), izboljšanje bivalnega standarda, prostorsko prilagoditev novim konceptom dela ter prilagoditev prostorov zahtevam obvladovanja in preprečevanja okužb.

Investicijo utemeljuje izrazito negativna demografska slika Slovenije, saj bo v Sloveniji do leta 2030 živelo več 30 % starejših od 65 let. Glede na starostno strukturo, se bo znatno povečalo povpraševanje starih 65 let in več po sprejemu v institucijo. Skupno povpraševanje, izraženo kot število uporabnikov, naj bi se v obdobju 2020–2030 povečalo za 6.044 oseb. Prav tako iz analize MDDSZ izhaja napoved povpraševanja po storitvah, ki jih zagotavljajo varstveno delovni centri (VDC) in centri za usposabljanje, delo in varstvo (CUDV). Skupno povpraševanje po storitvah VDC in CUDV, izraženo kot število uporabnikov, naj bi se v obdobju 2020 – 2030 povečalo za okvirno 1.000 oseb.

V Sloveniji ravno namestitvev oz. infrastruktura pri izvajalcih socialnovarstvenih storitev predstavlja velik problem in izziv, saj je ta marsikje zastarela in posledično neprimerna, tako z vidika izpolnjevanja veljavnih bivalnih standardov, kot nudenja storitev oskrbe (več posteljne sobe, težave z zagotavljanjem zasebnosti, neprimerni izhodi, nezmožnost evakuacije postelje iz sobe, nezmožnost omejitev okužbe in ustreznega ukrepanja v izrednih situacijah, ozki hodniki, skupne kopalnice in sanitarije itd.). Kar 12 % sob pri izvajalcih institucionalnega varstva je še tri ali več posteljnih in jih je treba preurediti oziroma prilagoditi veljavnim standardom.

Pri številnih izvajalcih je namreč ravno zaradi neprimernih bivalnih pogojev težko ali celo nemogoče zagotoviti ustrezno bivalno okolje v skladu z izdanimi smernicami zdravstvene stroke ter z minimalnimi tehničnimi zahtevami za izvajalce socialnovarstvenih storitev. Uporabniki se starajo, posledično potrebujejo več podpore, njihove stiske postajajo vse bolj kompleksne. V času izbruha epidemije COVID-19 se je izkazalo, da so uporabniki institucionalnega varstva najbolj ranljiva skupina.

Za osebe z lažjo obliko motnje v duševnem razvoju z dolgotrajnimi in hudimi težavami v duševnem zdravju ni ustrezno poskrbljeno, saj so te osebe nastanjene v domovih za starejše, izločeni so iz lokalnih skupnosti ter so še vedno stigmatizirani. Strokovni delavci za delo z njimi niso dovolj usposobljeni, posebnih strokovnih konceptov pa ni razvitih in uveljavljenih. Trenutne razmere kažejo, da je v domovih za starejše nastanjenih okoli 1.000 oseb v starosti med 18-64 let, ki imajo lažje težave v duševnem razvoju.

Za uspešno obvladovanje navedenih izzivov in za zagotavljanje varnega in prijaznega bivalnega okolja bi s projektom zagotavljali dodatne in ustrežnejše kapacitete za bivanje in s tem zagotovili infrastrukturo za kakovostno izvajanje storitev v okviru dolgotrajne oskrbe v Sloveniji.

Ciljne skupine: Ciljne skupine projekta zagotovitve varnega bivalnega okolja za osebe, ki so odvisne od pomoči drugih so uporabniki storitev:

- Osebe, starejše od 65 let.
- Mladostniki in odrasle osebe od 18. do 26. leta starosti, ki so usmerjene v posebni program vzgoje in izobraževanja in imajo zmerno/težjo/težko motnjo v duševnem razvoju oz. osebe z več motnjami (mladostniki in odrasle osebe z motnjo v duševnem razvoju ter s hudimi motnjami vedenja in osebnosti, gibalnimi in senzornimi oviranostmi in poškodbami glave).
- Odrasle osebe z zmerno/težjo/težko motnjo oz. več motnjami v duševnem razvoju, s težavami v duševnem zdravju, s senzornimi motnjami, motnjami v gibanju in z napredovalno kronično oziroma neozdravljivo boleznijo ob koncu življenja.

Izvedbena določila

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti bo odgovorno za izvedbo postopkov javnih razpisov oziroma javnih naročil za financiranje gradenj oziroma opreme v okviru predvidenih investicij.

Navedba merljivih kazalnikov in predvidenih doseženih vrednosti.

Cilj 1: Število postelj: 850

Cilj 2: Prenovljen paket standardov in normativov - pravilnikov, vezanih na področje, ki ureja institucionalno varstvo.

Vrsta in velikost investicije

Vrste investicije – nepovratna sredstva. V okviru projekta bodo sredstva investirana v opredmetena osnovna sredstva, med drugim v nakup nepremičnin, nakup zemljišč, gradnja, oprema, nakup prevoznih sredstev.

Velikost investicije: investicijski projekti, katerih ocenjeni stroški predvidoma presegajo 300.000 EUR.

Časovnica za izvedbo investicij

- Priprava projektne dokumentacije: od 2020 do 2022
- Izvedba gradbenih del: od 2021 do 2025
- Zaključek investicije (objekt prevzet): od 2022 do konca 2026
- Namestitev oseb: od 2023 do konca 2026

Stroški 59 mio EUR

Stroški: priprave in izdelave projektne dokumentacije, stroški nakupa in gradnje nepremičnin, zemljišč in opreme.

Komplementarnost:

Navezava na OP 2014 – 2020 in navezava na VFO 2021 – 2027: Načrtovana sredstva v okviru ReactEU, za katere je zaprosila Slovenija, so usmerjena v reševanje kritičnih razmer v institucijah, povezanih z izbruhom epidemije Covid-19 in zagotavljanju ustreznih standardov bivanja, pri čemer bodo investicije potekale hkratno z intenzivnim procesom deinsitucionalizacije in ga ne bodo zavirale. Ocenjujemo, da bi z nujnimi prilagoditvami zmanjšali okvirno 1000 obstoječih namestitev, ki jih bomo nadomestili s prenovo, dograditvijo ali novogradnjo novih, sodobnih in varnih namestitev.

V okviru obstoječe in nove naslednje finančne perspektive in sredstev kohezijske politike podpiramo gradnjo dnevnih centrov in začasnih namestitev ter postopni postopno razselitvi razselitev dveh posebnih socialnovarstvenih zavodov v manjše, deinstitutionaliziranim principom bivanja prilagojene enote. Prav tako se krepi storitve v podporo bivanju izven institucij za odrasle s težavami v duševnem razvoju in zdravju ter invalide. Tudi v novi finančni perspektivi bodo sredstva še naprej namenjena procesu deinstitutionalizacije, in sicer razvoju različnih storitev v okviru dolgotrajne oskrbe in oskrbe v skupnosti, ki bo deloma razbremenila pritisk na institucije in delno znižale potrebe po institucionalni oskrbi.

4. Zelena in digitalna dimenzija komponente

Referenca na zeleno in digitalno:

V okviru novega sistema DO se bodo gradili novi objekt kritične infrastrukture, ki je v obstoječi ureditvi v Sloveniji nimamo. Novo zgrajeni oziroma postavljeni objekti bodo energetsko učinkoviti, varčni, nizkoogljični, uporabljali se bodo tudi reciklirani materiali in vozila, ki bodo hibridna ali električna. Sledilo se bo razvoju konceptov dela, ki bodo prilagojeni varni oskrbi tudi ob primeru okužb. Proces delovnih delov bodo podprti z informacijsko komunikacijsko tehnologijo, kar bo ugodnem vplivu na okolje (manj papirne dokumentacije, ni potrebe po vzpostavitvi in vzdrževanju prostorov za arhive) imelo pozitivne učinke tudi na zmanjšanje administrativne obremenitve zaposlenih, ki bodo več časa lahko namenili neposrednim storitvam za uporabnike. Z uporabo informacijsko komunikacijske tehnologije se

izboljša tudi varnost in hitrost posredovanja podatkov, potrebnih za kakovostno in varno celostno obravnavo uporabnikov, povečajo pa se tudi digitalne kompetence in veščine vseh ciljnih skupin. Pri pripravi obrokov za uporabnike, zaposlene in širšo zainteresirano javnost se sledi konceptu lokalne preskrbe.

Tabela 1: Učinek na zeleni in digitalni prehod

Krajši naziv	Cilji »zeleno«				Cilji »Digitalno«	Izzivi prehoda	
	Podnebni	Environmental	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Vrednost	Vrednost					
Reforma 1: Ureditev sistema dolgotrajne oskrbe	100 %	0 %	091	Da	40 %		

5. Mejniki, cilji in časovnica

Tabela 2: Mejniki in cilji (tabela je v prilogi k dokumentu)

6. Financiranje in stroški

Stroški - reforma: 99 mio EUR

Ocenjeni stroški temeljijo na izkušnjah, ki sta jih ministrstvu pridobili v okviru številnih projektov (na področju e-zdravja je MZ dobilo izkušnje z informacijsko povezljivostjo; zaradi izvedbe številnih investicij v javne zdravstvene zavode, je dobilo izkušnje z gradnjami; z izvedbo mnogih izobraževanj s področja uporabe digitalnih orodij v okviru e-zdravja, ima izkušnje z vlaganjem v znanje kadrov).

Nepovratna sredstva se namenijo za izgradnjo in opremo negovalnih domov s centrom za rehabilitacijo oseb upravičenih do DO ter krepitev kompetenc izvajalcev neformalne oskrbe in zaposlenih

Upravičeni stroški:

- stroški povezani s pripravo in pridobivanjem potrebne dokumentacije;
- stroški izgradnje/postavitve objektov;
- stroški nakupa in inštalacije potrebe stavbne in medicinsko-tehnične opreme;
- stroški dela zaposlenih v negovalnih domovih in rehabilitacijskem centru za leto 2023 in 2025
- stroški usposabljanja izvajalcev neformalne oskrbe in zaposlenih,
- stroški promocije poklicnih skupin na področju DO,
- splošni stroški.

Hkrati pa ocena stroškov temelji na primerljivih cenah aktivnosti, ki smo jih izvedli v okviru dosedanjih projektov na področju DO in aktualnih stroškov dela. Izračun predvidenih stroškov:

Zagotavljanje celostne obravnave oseb, ki potrebujejo višji obseg DO in kompleksnejše storitve s področja zdravstvene nege oziroma kontinuirano zdravstveno nego

Ocena stroškov projekta znaša 40 mio EUR, pri čemer bodo kriti stroški vzpostavitve tima za koordinacijo aktivnosti na MZ, priprave in izdelave projektne in investicijske dokumentacije, stroški nakupa opreme in gradnje, GOI dela, investiranje v kadre, znanje, kompetence in informacijsko podporo. Strošek krepitev kompetenc zdravstvenega osebja z namenom celovitega pristopa pri aktivnem vključevanju v področje DO: 5 mio EUR, Strošek gradnje, opreme, vozil in ostalih investicijskih del: 35 mio EUR

Zagotovitev varnega okolja bivanja za osebe, ki so odvisne od pomoči drugih

Ocena stroškov projekta je 59 mio EUR, od tega bodo kriti stroški priprave in izdelave projektne dokumentacije, stroški nakupa in gradnje nepremičnin, zemljišč in opreme.

Vrednosti

Projekt/ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Zagotovitev varnega okolja bivanja za osebe, ki so odvisne od pomoči drugih	59 mio EUR	59 mio EUR	-
Gradnja negovalnih domov z opremo	40 mio EUR	40 mio EUR	-
Skupaj	99 mio EUR	99 mio EUR	

Finančna dinamika izvajanja po letih:

Tabela 4 Ocenjeni stroški načrta

Predvideni stroški načrta		Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)			2021	2022	2023	2024	2025	2026		
Ureditev sistema dolgotrajne oskrbe	Zagotovitev varnega okolja bivanja za osebe, ki so odvisne od pomoči drugih	2021-2026	59.000.000	500.000	9.000.000	15.000.000	20.000.000	10.000.000	4.500.000		
Ureditev sistema dolgotrajne oskrbe	Zagotavljanje celostne obravnave oseb, ki potrebujejo višji obseg DO in kompleksnejše storitve s področja zdravstvene nege oziroma kontinuirano zdravstveno nego	2021-2025	40.000.000	20.000.000	10.000.000	5.000.000	5.000.000				
SKUPAJ			99.000.000	20.500.000	19.000.000	20.000.000	25.000.000	10.000.000	4.500.000		

7. Utemeljitev zahteve po povratnih sredstvih (če je relevantno)

Ni potrebe.

2.4 FISKALNI IN FINANČNI SISTEM

2.4.1 KOMPONENTA 1: Fiskalni in finančni sistem

1. Opis komponente

Povzetek

Domena politike:

Finančni in fiskalni sistem

Cilj:

spodbuditi delovanje slovenskega trga kapitala in s tem podjetjem omogočiti dostop do alternativnih virov financiranja, spodbuditi interes in povečati obseg kapitalskih vlaganj pravnih in fizičnih oseb (poslovnih angelov) v visoko tehnološka podjetja in prenos relevantnih regulativ s področja digitalnih financ v slovenski regulatorni okvir

Reforme in/ali investicije, vključno s CFOG (splošni izdatki države po funkcijah) klasifikacijo:

1. Ukrepi na področju izboljšanja dostopa do alternativnih virov financiranja, vključno z lastniškim financiranjem
2. Izboljšanje učinkovitosti sistema javnih dajatev za ustvarjanje podpornega okolja za gospodarstvo
3. Integracija regulativ s področja digitalnih financ v slovenski regulatorni okvir

Estimated cost: /

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

Iz CSR izhaja, da v Sloveniji kapitalski trgi niso dovolj razviti in je potreben boljši dostop do alternativnih virov financiranja, vključno z lastniškimi finančnimi instrumenti (npr. semenski kapital, tvegani kapital). Zagotoviti je treba primeren nadaljnji razvoj inovativnih visoko tehnoloških poslovnih modelov na način, s katerim ne bi ovirali razvoja novih tehnologij.

Za uspešno privabljanje tujih investorjev in hkrati tudi za spodbujanje domačih investicij, kakor tudi z namenom zagotavljanja boljše konkurenčnosti slovenskih podjetij, pa je prav tako izjemno pomembno širše poslovno okolje. Širše poslovno okolje, ki zajema tako administracijo, davke, dostopnost finančnih sredstev, dostopnost zemljišč (cene, dovoljenja), prispevke, politiko zaposlovanja, ipd., pa je lahko ključen spodbujevalec podjetniške dejavnosti, kakor tudi zaviralec v primeru neustreznosti z ozirom na potrebe gospodarstva.

Področje digitalnih financ, ki se danes pospešeno razvija tudi v okviru regulatornega okvira, ki ga pripravlja Evropska komisija, v Sloveniji še ni dovolj razvito, kljub temu, da smo ena vodilnih držav v Evropi na področju t.i. FinTecha in tehnologij distribuiranih zapisov (Distributed Ledger Technology, med katere sodi tudi tehnologija blokovnih verig). Integracija regulativ s področja digitalnih financ v slovenski regulatorni okvir zato predstavlja izziv zlasti za regulatorje in banke, ki se bodo morale hitro prilagoditi novi tehnološki realnosti.

b) Cilji

Vzpostavljene pravne podlage za zagotovitev dodatne likvidnosti gospodarskim družbam, in sicer s poroštvom države, bodo prispevale k izboljšanju pogojev za zagotovitev dodatne likvidnosti gospodarstvu, ker bo lahko ublažilo ekonomske in socialne učinke krize in prispevalo k ohranjanju delovnih mest in gospodarske rasti.

Ukrepi na podlagi zaključkov projekta za krepitev segmenta alternativnih investicijskih skladov bodo omogočili boljši dostop do nebančnih oblik financiranja in s tem prav tako prispevali k dodatni likvidnosti v gospodarstvu. Namen reforme je spodbuditi interes in povečati obseg kapitalskih vlaganj pravnih in fizičnih oseb (poslovnih angelov) v visoko tehnološka podjetja.

Doseganje višje stopnje lastniškega financiranja sistemske obravnave lastniških vložkov v podjetja je eden izmed pomembnih ukrepov. V zvezi s tem bo potreben napor v proučitvi morebitnih sistemskih sprememb davčne zakonodaje oziroma ustreznega subvencioniranja za spodbuditev financiranja.

Da bi Slovenija preko primernih ukrepov v okviru sprememb davčnega sistema dosegla vsaj povprečno razvitost držav članic EU po obsegu naložb semenskega in tveganega kapitala bi morala letno investirati vsaj 12 mio EUR.

Z namenom čim hitrejše integracije relevantnih uredb, ki urejajo digitalne finance, je cilj čim prej povezati tako regulatorje, kot tudi uporabnike in razvijalce podpornih tehnologij distribuiranih zapisov, kar bo mogoče z oblikovanjem regulatornega peskovnika (sandbox).

Načelo nediskriminacije in enakih možnosti:

3. Opis reform in investicij komponente

Reforma 1: Ukrepi na področju izboljšanja dostopa do alternativnih virov financiranja, vključno z lastniškim financiranjem

(1) Analitični del

MGRT je sicer že leta 2007 pričel s sistemskim spodbujanjem financiranja s tveganim kapitalom: (i) sprejet je bil Zakon o družbah tveganega kapitala (podlaga za ustanavljanje družb tveganega kapitala) ter (ii) spremembe Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb in Zakona o dohodnini (osnova za davčne olajšave pri izstopu iz investicij tveganega kapitala). V letu 2009 pa je MGRT prek Slovenskega podjetniškega sklada (iii) finančno vstopila v izbrane družbe tveganega kapitala in omogočila dodatna sredstva za naložbe tveganega kapitala. V letu 2014 je Slovenski podjetniški sklad na osnovi tujih dobrih praks (iv) razvil dva instrumenta za podjetja v začetnih fazah razvoja (poleg subvencij za zagon podjetja), in sicer v obliki semenskega kapitala: konvertibilna posojila (75.000 EUR) in lastniški vložki (200.000 EUR), po letu 2019 pa to preko sredstev Sklada skladov (in na osnovi dotedanjih izkušenj Slovenskega podjetniškega sklada s semenskim kapitalom) dopolnil s so-investiranjem z zasebnimi investitorji (poslovni angeli, korporacije, skladi semenskega in tveganega kapitala) v višini od 100.000 EUR do 600.000 EUR.

Z namenom izboljšati in spodbuditi slovenski kapitalski trg in s tem podjetjem omogočiti boljši dostop do nebančnih oblik financiranja, je v okviru izvajanja programa za podporo pri strukturnih reformah potekal projekt »krepitev segmenta alternativnih investicijskih skladov«, v okviru katerega so se predlagali ukrepi za vzpostavitev konkurenčnega okolja za razvoj segmenta alternativnih skladov zasebnega kapitala in nepremičnin. Trenutno poteka projekt »krepitev in razvoj kapitalskega trga v Sloveniji«, cilj katerega je prepoznati glavne pomanjkljivosti slovenskega kapitalskega trga, skupaj s predlogi načrta razvoja letnega.

Sprejete so bile tudi pravne podlage za zagotovitev dodatne likvidnosti gospodarskim družbam, in sicer s poroštvom države v skupnem znesku 2 mrd evrov. Ti ukrepi bodo gospodarskim družbam, ki se soočajo z likvidnostnimi težavami zaradi zmanjšane povpraševanja, izpada proizvodnje, težav v dobaviteljskih verigah in težav pri investicijah, poleg ostalih produktov, ki so na voljo (finančni produkti, ki jih omogočata SID banka in Slovenski podjetniški sklad), omogočili oživitev proizvodnje in ohranjanje gospodarske aktivnosti v državi. Omenjene pravne podlage, ki omogočajo zagotovitev dodatne likvidnosti gospodarstvu, po drugi strani zagotavljajo tudi pogoje za ohranitev trdnosti bančnega sistema in širše finančne stabilnosti, saj omogočajo izpolnjevanje pogojev za ugodnejšo obravnavo izpostavljenosti pri izračunu kapitalskih zahtev ter primernosti kreditov, danih za zavarovanje denarnih operacij Evrosistema in s tem bankam dajejo prostor za dodeljevanje novih posojil gospodarstvu.

Slovenija sodeluje v okrepljenem sodelovanju (trenutno deset držav članic EU) v zvezi z uvedbo davka na finančne transakcije. Uveljavitev obdavčitve finančnih transakcij v Sloveniji, predvidoma trgovanja z delnicami visoke tržne kapitalizacije, bo v prihodnje imela vpliv tudi na kapitalski trg v Sloveniji. Predvideva se oprostitvev transakcij z obveznicami s čimer bo dolžniško financiranje deležno ugodnejše

obravnave kot financiranje kapitala. Glede na pogoj visoke tržne kapitalizacije pa bi bili v Sloveniji glede na trenutne podatke obdavčeni zgolj dve delnici, kar posledično pomeni manj ugodno obravnavo le-teh glede na trgovanje z delnicami nižje tržne kapitalizacije.

(2) Ciljne skupine

Naložbe na kapitalskem trgu imajo številne pozitivne učinke na celotno gospodarstvo, saj spodbujajo gospodarsko rast, znižujejo stroške financiranja podjetij, krepijo finančno strukturo podjetij ter z alternativnim, torej ne-bančnim virom financiranja, zmanjšujejo odvisnost od bančnega financiranja. Učinkovit kapitalski trg tako izboljšuje tudi splošno likvidnost in solventnost finančnega sistema. Oživitev slovenskega trga kapitala pa tudi sledi ciljem kapitalske unije (spodbujanje razvoja in povezovanja kapitalskih trgov).

(3) Izvedbena določila

Zaključke obeh projektov (Krepitev segmenta alternativnih investicijskih skladov in Krepitev in razvoj kapitalskega trga v Sloveniji) se bo preučilo in predlagalo ustrezne ukrepe, namen katerih bi bilo čim bolj spodbuditi delovanje slovenskega trga kapitala in s tem podjetjem omogočiti dostop do alternativnih virov financiranja.

Evropska komisija je nedavno sprejela celovit paket uredb s področja digitalnih financ. V letu 2020 je sprejela tudi Uredbo o množičnem financiranju in Uredbo o taksonomiji pri trajnostnem financiranju. Predvidena je integracija vseh navedenih regulatornih podlag v slovenski pravni red.

Reforma 2: izboljšanje učinkovitosti sistema javnih dajatev za ustvarjanje podpornega okolja za gospodarstvo

(1) Analitični del

Glede na EU SBA Factsheet 2019 Slovenija zaostaja na področju vlaganj tveganega kapitala. Podobno ugotavlja OECD, ki v OECD SMEE Outlook 2019 izpostavlja pomanjkanje lastniškega financiranja, posebej naložb tveganega kapitala v gospodarstvu v Sloveniji. Z namenom doseganja višje stopnje lastniškega financiranja sistemske obravnave lastniških vložkov v podjetja je potrebno proučiti morebitne sistemske spremembe davčne zakonodaje oziroma pripraviti ustrezne subvencioniranje za spodbuditev financiranja. Zagotoviti je treba primeren nadaljnji razvoj inovativnih visoko tehnoloških poslovnih modelov na način, s katerim ne bi ovirali razvoja novih tehnologij. Pri tem bi ob tem ustrezno odgovorili na izzive, ki se tičejo preglednosti in odgovornosti ter boljše konkurenčnosti.

(2) Ciljne skupine

Splet različnih ukrepov na teh področjih bo pripomogel k dvigu konkurenčnosti, povečanju neposrednih tujih investicij, zaposlenosti, itd. To pa bo vplivalo na gospodarsko rast in razvoj predvsem pa na bolj pozitivno klimo, tako na strani gospodarstva kot tudi zaposlenih.

(3) Izvedbena določila

Predvidena je ustrezna odprava ovir za investicije, ki predstavljajo ključni prostor za gospodarsko rast. Pomembno je, da bomo tudi z davčno politiko ustvarjali prave spodbude za trajnostno in podnebju prijazno ravnanje, vključno s trajnostnimi investicijami. V kakšno smer oz. kakšen način pa je pomembno v prvi vrsti proučitev in analiza učinkovitosti različnih ukrepov, tudi davčnih. Nujno je namreč zagotoviti pogoje učinkovitega pobiranja davkov in s tem graditev učinkovitega in pravičnega davčnega sistema. S tem namenom bo v okviru Ministrstva za finance ustanovljen Svet za nadgradnjo in poenostavitev davčnega sistema, v okviru katerega se predvideva tudi sodelovanje priznanih davčnih strokovnjakov. V okviru delovnih skupin tega Sveta se bo pripravila analiza davčnega sistema, skupaj s sistematično proučitvijo vprašanj tudi s področja višje stopnje lastniškega financiranja sistemske obravnave lastniških vložkov v podjetja. Zavedamo se, da imamo v Sloveniji delo zelo obremenjeno, medtem, ko je kapital na drugi strani manj. Ne glede na to pa moramo najti neko harmonijo med obremenitvijo dela in kapitala in ju obravnavati enako. Pri tem je pomembno zagotavljanje in iskanje rešitev v smeri administrativne poenostavitve, večje stopnje digitalizacije, predvsem pa bodo aktivnosti in ukrepi na davčnem področju pripravljeni v smeri preprečevanja zlorab in izogibanj plačevanja davkov ter izboljšanja učinkovitosti pobiranja javnih dajatev.

Sestava različnih ukrepov v obliki enostavnejšega, bolj digitaliziranega izpolnjevanja davčnih obveznosti bo pripomoglo k dvigu zavesti o prostovoljnem plačevanju davkov. S tem bomo nenazadnje prispevali

k zmanjšanju sive ekonomije ter preprečevali izogibanja plačevanja davkov. To področje zahteva določene digitalne prilagoditve in nove rešitve.

Znotraj izboljšanja sistema javnih dajatev je pomembno tudi zagotavljanje ustrezne politike obremenitve vozil preko sprememb na področju davka na motorna vozila in letne dajatve za vzdrževanje cest, da bomo prispevali k prehodu na zeleno gospodarstvo. Pomembno je, da ustvarjamo prave spodbude za trajnostno in podnebju prijazno ravnanje, vključno s trajnostnimi naložbami. Namreč ob pripravi ukrepov se moramo zavedati, da okoljski davki pomagajo zagotavljati prave cenovne signale in proizvajalcem, uporabnikom in potrošnikom dajejo prave spodbude za manj onesnažujočo potrošnjo in prispevanje k trajnostni rasti.

Reforma 3: Integracija regulativ s področja digitalnih financ v slovenski regulatorni okvir

(1) Analitični del

Poročilo o državi za Slovenijo, ki ga je leta 2019 izdala Evropska komisija, navaja, da je vloga kapitalskih trgov pri financiranju slovenskega gospodarstva omejena in da se zmanjšuje. Kljub tedanjim ugodnim ekonomskim pogojem, je bila tržna kapitalizacija Ljubljanske borze nizka. Z namenom naslavljanja tega izziva je Ljubljanska borza na pobudo Agencije za trg vrednostnih papirjev omogočila prilagojeno tehnično pomoč in svetovanje v primeru izdaje obveznic MSPjem. Razvoj lokalnega kapitalskega trga je mogoče spodbuditi s povečanjem sredstev in s pospešeno vključitvijo na trg vrednostnih papirjev. Na drugi strani Poročilo navaja, da je Slovenija močna na področju finančnih tehnologij, ki temeljijo na blokovnih verigah oziroma tehnologijah distribuiranih zapisov (DLT tehnologije) ter da je začela pripravljati ustrezen regulatorni okvir. Poročilo prav tako navaja, da so bila slovenska podjetja zelo uspešna na področju financiranja na različnih mednarodnih platformah množičnega financiranja. Slovenska podjetja so prav tako pridobila znatna investicijska sredstva iz naslova začetne prodaje žetonov, saj je bilo v letu 2017 5% globalnih investicij v začetno prodajo žetonov izvedenih v slovenska podjetja. Poročilo tudi navaja, da Slovenija pripravlja regulatorni okvir za zaščito investitorjev na tem področju.

Sklop predlaganih uredb za digitalne finance zagotovo sodi v navedeni regulatorni okvir.

(2) Ciljne skupine

Regulatorji, banke, MSP, startup podjetja

(3) Izvedbena določila

Predvidena je vzpostavitev regulatornega peskovnika (regulatory sandbox), ki bo združeval predstavnike regulatorjev, ministrstev in podjetij.

4. Zelena in digitalna dimenzija komponente

Referenca na zeleno in digitalno – komponenta:

Ukrepi na področju kapitalskih trgov v smeri zagotavljanja dodatnih virov financiranja, kar ima ključno vlogo pri okrevanju gospodarstva po COVID-19, lahko pripomorejo k pospeševanju zelenega in digitalnega prehoda. Unija kapitalskih trgov ter dodatni ukrepi za nove oblike financiranja bodo inovativnim in visokotehnološkim podjetjem olajšali dostop do tržnega financiranja, kar je korak v smeri zelene in digitalne preobrazbe.

Z namenom zagotavljanja in spodbujanja naložb v zelene projekte in ukrepe bo Ministrstvo za finance pristopilo k pripravi in sprejemu orodja zelenega proračunskega načrtovanja. Orodje bomo uporabljali pri načrtovanju novih politik, davčne politike, odhodkov kot tudi pri oceni učinkov naložb in s tem na skladnost politik pri doseganju nacionalnih in mednarodnih obveznosti. S tem orodjem bomo prav tako prispevali k obveščanju in javni razpravi o prispevanju k trajnosti rasti. Ključni cilj uporabe zelenega proračunskega načrtovanja bo ocena vplivov javnofinančne in fiskalne politike na okolje.

Ob tem Ministrstvo za finance zagovarja sprejetje skupnih standardov za zelene obveznice. Zavzema se za nadaljnji razvoj enotnih pravil, ki morajo slediti sedanjim tržnim praksam. S tem bi se preusmeril pretok kapitala v trajnostne naložbe.

V podporo prednostnim nalogam določenim v okviru zelenega in digitalnega prehoda sodi, kot eden izmed elementov, tudi ustrezna davčna politika. Pomemben je premik in financiranje pametnih

naložb, tudi s semenskim in tveganim kapitalom, usmerjeno v prehod na zeleno, krožno gospodarstvo, saj lahko s slednjim ustvarjamo prave spodbude tako za uporabnike in gospodarstvo ter dolgoročno zagotavljamo pogoje za gospodarsko rast in bolj pravično sodobno, konkurenčno in z viri gospodarno okolje.

Tabela 5 Vpliv na zeleni in digitalni prehod

Kratek naziv	Cilji »Zeleno«				Cilji »Digitalno«	Transition challenges	
	Podnebno	Okoljsko	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Tag	Tag					
Reforma 1: Ukrepi na področju izboljšanja dostopa do alternativnih virov financiranja, vključno z lastniškim financiranjem	40%	0%	-	Da			
Reforma 2: Izboljšanje učinkovitosti sistema javnih dajatev za ustvarjanje podpornega okolja za gospodarstvo	40%	0%	-	Da			
Reforma 3: Integracija regulativ s področja digitalnih financ v slovenski regulatorni okvir	40%	0%	-	Da			

5. Mejniki, cilji in časovnica

V prilogi

6. Financiranje in stroški

Stroški reform niso predvideni

7. Utemeljitev zahteve po povratnih virih

Ni predvideno

2.5 PODPORNO OKOLJE ZA PODJETJA

2.5.1 KOMPONENTA 1: Investicije v podjetjih

1. Opis komponente

Domena politike:

Cilj: Okrepitev investicijskih vlaganj, decentralizacija investicij, krepitev verig vrednosti, in krajše dobavne poti, zmanjšanje ogljičnega odtisa, ohranjanje delovnih mest za boljši prenos znanj ter digitalni in zeleni prehod

V dokumentu Evropske Komisije »Identifying Europe's Recovery Needs« so navedene potrebe po investicijah in financiranju. Razdeljene so na:

- potrebe po izboljšanju lastniškega kapitala,
- potrebe po investicijah, ki so razdeljene na tri sklope:
 1. osnovne makroekonomske investicijske vrzeli, ki so nastale zaradi krize,
 2. dodatne investicijske potrebe, ki jih je povzročila kriza (odvisnost od verig dobaviteljev),
 3. investicijske potrebe, ki niso odvisne od krize.

Cilj okrepitve investicij v podjetjih je torej povečati konkurenčnost slovenskega gospodarstva, to je izboljšati konkurenčni položaj podjetij s spodbujanjem kapitalskih investicij, ki bodo obenem podpirale digitalno in okoljsko preobrazbo podjetij. Povprečna neto dodana vrednost na zaposlenega v Sloveniji je v letu 2019 znašala 46.752 EUR/zaposlenega, srednjeročni cilj pa je doseči cilj dodane vrednosti 60.000 EUR/zaposlenega. V ta namen je Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo že pripravilo Akcijski načrt za dvig produktivnosti (pripravljen v sodelovanju s predstavniki gospodarstva in fakultetami) in zaključilo projekt, ki ga je potrdila EK v okviru Programa za strukturne spremembe in sicer »Krepitev okvira neposrednih tujih naložb ter sodelovanja na področju izvoza in inovacij v Sloveniji.

Cilj povečanja konkurenčnosti bo dosežen preko povečanja deleža investicij v osnovna opredmetena sredstva, posledično izboljšanja konkurenčnega položaja podjetij in tako izboljšane možnosti sodelovanja v globalnih dobaviteljskih verigah z razvojnimi aktivnostmi (premik od statusa države: »advanced manufacturing and services« do statusa države: »innovative activities«). Ta status lahko dosežemo zgolj s povečevanjem investicij v nove tehnologije, razvoj novih produktov in storitev ali poslovnih procesov in modelov (ključno z avtomatizacijo in digitalizacijo le-teh), ki prispevajo k industrijski in gospodarski tranziciji v podjetjih v Industrijo 4.0., optimizaciji njihovega poslovanja, ustvarjanju višje dodane vrednosti in krepitvi verige vrednosti na ravni industrij. To nameravamo doseči s reformnimi procesi preko:

1. spodbujanja investicij

Cilj spodbujanja investicij je povečati konkurenčnost slovenskega gospodarstva. S sprejetjem Zakona o spodbujanju investicij (Uradni list RS, št. 13/18) v letu 2018 smo izenačili domače in tuje investitorje, s predvideno reformno spremembo tega zakona, ki je načrtovana do druge polovice 2021 (Q2-Q3 2021) pa želimo doseči predvsem premik od spodbujanja delovno-intenzivnih investicij do spodbujanja kapitalsko intenzivnih investicij, katerih cilj je povečevanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva. To želimo doseči preko:

- povečanje stanja tujih neposrednih investicij v deležu BDP in se tako približati evropskemu povprečju (stanje TNI v deležu BDP EU, ki je 50%), vendar ne preko privatizacije državnega premoženja, temveč iskanja dolgoročnih, strateških investitorjev, ki bodo doprinesli vzdržne TNI z visoko dodano vrednostjo
- povečati delež investicij v osnovna opredmetena sredstva, izboljšati konkurenčni položaj podjetij in jim tako izboljšati možnost sodelovanja v globalnih dobaviteljskih verigah. Obenem je pomembno spodbujati tudi investicije v hitrorastočih podjetjih (scale-up-i) in na ta način povečati stopnjo njihove globalizacije.

Predvsem želimo nameniti poudarek prednostnim sektorjem, ki so bili izpostavljeni v okviru potrjenega in zaključenega EK Programa za strukturne reforme. Prednostni sektorji so bili izbrani na podlagi več nivojskega pristopa, ki je vključeval vrsto kvantitativnih in kvalitativnih analiz. Prvi korak je bil izračun vrzeli v dodani vrednosti slovenskega izvoza po sektorjih v primerjavi z doseženo

dodano vrednostjo izvoza nabora referenčnih držav, ki so bile izbrane v sodelovanju s ključnimi deležniki.

V drugem koraku so bili sektorji z največjimi razlikami ocenjeni z vidika njihovega prispevka k viziji »Zelena. Ustvarjalna. Pametna.« in S4, ki predstavljata stebra slovenske gospodarske strategije. Poleg tega so bili sektorji ocenjeni glede na trenutno težo sektorja v strukturi nacionalnega gospodarstva in njegovega potenciala za prihodnjo rast glede na relevantna panožna poročila. Seštevek rezultatov je ustvaril daljši seznam sektorjev, ki je bil nato usklajen s ključnimi deležniki. Rezultat tega procesa je jednat seznam prednostnih sektorjev, ki je naslednji:

- napredna avtomobilska industrija in mobilnost:
- proizvodnja strojev in izdelkov iz kovin:
- sektor hrane in pijače:
- sektor informacijske in komunikacijske tehnologije
- proizvodnja električne opreme
- farmacevtska industrija in proizvodnja medicinske opreme
- -spodbujanja na znanju temelječih storitev oziroma omogočitvenih tehnologij, kot so nanotehnologija, mikro-in nanoelektronika, fotonika, senzorika, plazemske tehnologije, napredni materiali, napredne proizvodne tehnologije, industrijska biotehnologija, umetna inteligenca, blockchain/DLT ipd., ki so vertikalno vpete v vse zgoraj naštet sektorje in hkrati pomembno vplivajo na njihov razvoj in konkurenčnost, zato jim je potrebno nameniti posebno pozornost. Z vidika njihovega gospodarskega potenciala, prispevka k premagovanju družbenih izzivov in koncentracije znanja so to strateško najpomembnejše tehnologije. Slovenska podjetja in raziskovalni inštituti so pionirji na določenih področjih omogočitvenih tehnologij, še posebej so dobro zastopani v okviru SRIP-ov. Novi poslovni modeli, uvajanje novih tehnologij in procesov, vrhunska znanja, internacionalizacija ter povezovanje z drugimi področji, pametnimi stavbami, pametnimi tovarnami, pametnimi mesti, krožnim gospodarstvom in razvojem materialov so ključni za oblikovanje novih prebojnih in globalno uveljavljenih rešitev.

Del spodbujanja investicij je tudi vzpostavitev pilotnega centra za napredne strjevalne tehnologije lahkih kovin SiPCAST (Slovenian centre for advanced solidification technology), ki bo predstavljal podporo najrazličnejšim industrijam, kot so avtomobilska, letalska, transportna, ladjedelniška, gradbena, farmacevtska in prehrabna industrija.

2. spodbujanja investicij v depriviligirana območja.

Cilj spodbujanja teh investicij je povečati konkurenčnost podjetij v teh območjih in ohraniti zaposlenost. V CSR 2019 EK priporoča Sloveniji, da ekonomsko politiko v zvezi z investicijami osredotoči na raziskave in inovacije, nizkoogljični in energijski prehod, trajnostni promet (zlasti železniški) in okoljsko infrastrukturo, pri tem pa upošteva regionalne razlike. Med depriviligirana območja sodijo območja, ki so opredeljena v 24. členu (obmejna problemska območja) in 25. členu (problemska območja z visoko brezposelnostjo) Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 20/11, 57/12 in 46/16). (ZSRR-2). Slovenija mora tako za zmanjševanje razlik v razvitosti med regijami le-tem zagotavljati ustrezne infrastrukturne pogoje, poleg temeljne (okoljske) infrastrukture tudi poslovno infrastrukturo (kot so izgradnja poslovnih con in inkubatorjem), še zlasti v depriviligiranih območjih Slovenije. V nasprotnem primeru sledi še dodatno poglobljanje razlik med glavnim mestom in preostalimi deli države.

3. spodbujanja investicij v krepitev odpornih verig vrednosti na področju oskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi

Cilji so: krepitev verig vrednosti na področju preskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi in s tem krepitev odpornosti in trajnosti prehranskega sistema; izboljšanje položaja kmetijskih proizvajalcev v verigah vrednosti; krepitev konkurenčnosti kmetijskega sektorja in zagotavljanje ekonomij obsega s pomočjo povezovanja pridelovalcev, skupne priprave blaga za trg, učinkovitejšega načrtovanja in povezovanja ponudbe ter nastopa na trgu); povečanje dodane vrednosti kmetijskega sektorja v verigah vrednosti, spodbujanje prehoda v krožno gospodarstvo in biogospodarstvo preko spodbujanja ponovne rabe proizvodov; učinkovitejših in trajnostno naravnanih sistemov proizvodnje, skladiščenja, pakiranja, predelave, logistike, prodaje; zmanjšanje izgub in odpadne hrane v verigah preskrbe s hrano ter prehod v krožno gospodarstvo in biogospodarstvo, vzpostavljane krajših lokalnih

dobavnih verig in s tem zmanjšanje ogljičnega odtisa ter ohranjanje kmetijstva in delovnih mest na podeželju.

4. uporabe povratnih sredstev oziroma finančnih instrumentov v izvedbi preko SID, SPS in Ribniškega sklada.

Ocena stroškov:

Stroški, ki jih krije Sklad za obnovo in odpornost v tem načrtu so predvideni v višini 1.881,15 mrd EUR, od tega 281,4 mio EUR nepovratnih sredstev in 1.599,75 mio EUR povratnih sredstev, ob tem pa moramo upoštevati še multiplikativne učinke, ki bodo doseženi z integralnimi sredstvi proračuna, sredstvi evropske kohezijske politike in zasebnimi sredstvi in bodo skupaj prispevali k zastavljenim ciljem reforme.

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

Investicije v podjetjih

V Sloveniji na področju investicij obstaja več strukturnih izzivov:

1. stanje tujih neposrednih investicij v deležu BDP je v primerjavi z ostalimi državami EU sorazmerno nizko (povprečje v EU je okvirno 50%, medtem ko ta delež v Sloveniji znaša okrog 32%) (op. nekatere EU države imajo te deleže bistveno višje),
2. ogromne regionalne razlike v deležu investicij v opredmetena osnovna sredstva, podatki za leto 2019 namreč kažejo, da je skoraj polovica vseh investicij zgolj v Osrednjeslovenski regiji, sledita Gorenjska z 10.5% ter Podravska z 8.4%, gre za veliko neuravnoteženost po regijah in težnjo po centralizaciji,
3. Investicijska aktivnost podjetij je še vedno pod ravno, doseženo pred gospodarsko krizo po letu 2008, kar kaže na potrebo po močnem spodbujanju investicij. V obdobju 2008–2017 je bila vrednost investicij v osnovna sredstva najvišja v letu 2008, ko je znašala 6.731 milijonov EUR, najnižja pa v letu 2011, ko je znašala 4.302 milijona EUR. V 2017 je znašala nekaj manj kot 5 milijard EUR, kar je bilo še vedno za več kot četrtino (26 %) manj kot v letu 2008. Še večji izziv pa je v zagotavljanju investicijske podpore hitrorastočim podjetjem.

Potrebna je sistemska reformna sprememba, ki bo omogočala ustrežnejše pogoje za dodeljevanje investicijskih spodbud, predvsem v kombinaciji nepovratnih in povratnih sredstev z namenom povečanja investicij, kar bo omogočilo rast in razvoj podjetij, tako velikih kot MSP kot hitrorastočih podjetij. V ta namen je Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo že začelo s spremembo Zakona o spodbujanju investicij in je v zaključni fazi priprave 5 letnega Programa Vlade za spodbujanje internacionalizacije in investicij do leta 2025.

Izziv je tudi v (ne)razpoložljivosti lastniškega financiranja v Sloveniji, kar negativno vpliva na okolje za inovativna zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi globalne rasti. Slovenija po deležu zasebnega lastniškega financiranja za podjetja zaostaja za drugimi državami EU ter državami srednje in vzhodne Evrope (npr. Češka, Slovaška, Hrvaška) (Invest Europe, 2019).

Celovita vizija na tem področju je, da se v mednarodnem prostoru Slovenija umesti kot zeleno, kreativno in pametno gospodarstvo. To nameravamo doseči preko ukrepov, ki bodo namenjeni izboljšanju umestitve Slovenije v segmente z visoko dodano vrednostjo (v globalnih verigah vrednosti) preko privabljanja in podpiranja kvalitetnih investicij, ki bodo omogočale okoljsko in digitalno preobrazbo.

Del tega je tudi projekt pilotnega centra za napredne strjevalne tehnologije lahkih kovin SiPCAST, katerega cilj je slediti okoljskim zahtevam na področju materialov in tehnologij, predvsem za sektorje kot so avtomobilska, letalska, transportna, ladjedelniška, gradbena, farmacevtska in prehrabna industrija.

Investicije v depriwiligriranih območjih

V CSR 2019 EK priporoča Sloveniji, da pri ekonomski politiki v zvezi z investicijami upošteva regionalne razlike. Slovenija mora tako za zmanjševanje razlik v razvitosti med regijami le-tem zagotavljati ustrezne infrastrukturne pogoje, poleg temeljne (okoljske) infrastrukture tudi poslovno infrastrukturo (kot so izgradnja poslovnih con in inkubatorjem), še zlasti v deprivilegiranih območjih Slovenije. V nasprotnem primeru sledi še dodatno poglobljanje razlik med glavnim mestom in preostalimi deli države.

Investicije v krepitev dobavnih verig (»verig vrednosti«) na področju oskrbe s kmetijskimi proizvodi in živil

Izzivi:

Na področju delovanja dobavnih verig s kmetijskimi in živilskimi proizvodi (v nadaljevanju: tudi verige vrednosti) se srečujemo s strukturnimi izzivi, ki jih je epidemija COVID-19 zgolj dodatno osvetlila:

- neugodna agrarna struktura in velik delež območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost: ključni izziv je izrazita majhnost kmetijskih gospodarstev. Povprečno kmetijsko gospodarstvo v EU–28 obdeluje nekaj manj kot 17 ha KZU, Slovenija s slabimi 7 ha KZU na kmetijsko gospodarstvo spada v krog držav z najmanjšo povprečno velikostjo kmetijskih gospodarstev. Dejstvo, da 60 % vseh kmetijskih gospodarstev obdeluje v povprečju manj kot 5 ha KZU, le odstotek pa več kot 50 ha KZU, izkazuje majhnost in razdrobljenost kmetijskih površin ter posledično omejen obseg pridelanih kmetijskih proizvodov na kmetijsko gospodarstvo. Pretežni del kmetijskih zemljišč se nahaja na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, zlasti na gorskih območjih. Gorsko območje v Sloveniji zavzema kar 72,6 % površine države, v njem pa se nahaja kar 54 % vseh kmetijskih zemljišč v državi;
- prešibka povezanost kmetijskih proizvajalcev: Kmetijski proizvajalci so premalo povezani, s čimer so povezane omejene količine tržnih kmetijskih pridelkov, ki vstopajo v verige vrednosti, in sicer predvsem v smislu zagotavljanja ponudbe v daljšem časovnem obdobju oziroma preko celega leta in v terminih, ko so tudi odkupne cene najugodnejše. Velik primanjkljaj ponudbe glede na naraščajoče povpraševanje se kaže zlasti na segmentu lokalnih ekoloških proizvodov;
- kmetije težje cenovno konkurirajo in zagotavljajo ekonomije obsega: prevladujoč proizvodni tip v slovenskem kmetijstvu je mešana proizvodnja. Večja diferenciacija dejavnosti na kmetijah sicer omogoča večjo dohodkovno varnost kmečkih družin, ki s svojo dejavnostjo ohranjajo tradicionalno slovensko podeželsko kulturno krajino, zelena delovna mesta na podeželju in njegovo poseljenost, vendar pa raznolikost dejavnosti, zlasti v povezavi z neugodno strukturo kmetijskih zemljišč, težjimi pogoji kmetovanja, prešibko povezanostjo, hkrati zmanjšuje njihovo učinkovitost in cenovno konkurenčnost. Slovenske kmetije zato v regionalnih in globalnih agroživilskih verigah oskrbe s hrano, ki temeljijo na ekonomiji obsega, težko cenovno konkurirajo. Zaradi prešibke povezanosti so kmetije tudi šibkejši člen v verigah vrednosti;
- obstoječa kolektivna infrastruktura (zbirni centri, skladišča/hladilnice, predelovalni obrati, prodajne kapacitete), s katero razpolagajo posamezne kmetijsko-gozdarske zadrug, je večinoma tehnološko zastarela, energetsko manj učinkovita. V okviru obratov bi bilo marsikje še potrebno zagotoviti boljše ločevanje konvencionalnih in ekoloških proizvodov (v smislu ločenega sortiranja, skladiščenja, pakiranja glede na ostale neekološke proizvode). Obseg kolektivne infrastrukture zadostno tudi ne pokrije obsega pridelave kmetij, ki regionalno gravitirajo na zadrugo, zaradi česar je dodatno zmanjšana učinkovitost, konkurenčnost in dohodkovna odpornost tako kmetij kot zadrug;
- asimetrije moči vzdolž verig vrednosti in neenakomerna porazdeljenost ustvarjene dodane vrednosti v verigi: delež bruto dodane vrednosti primarnih proizvajalcev v verigi preskrbe s hrano se v RS giblje pri 30 % celotne dodane vrednosti v verigi preskrbe s hrano. Največja bruto dodana vrednost se ustvari na področju trgovine, za katero je značilna koncentracija in bistveno močnejši pogajalski položaj v odnosu do kmetijskih pridelovalcev in ostalih členov v verigi.

b) Cilji

Investicije v podjetjih

Cilj je je sistemska reformna sprememba, ki bo omogočala ustrežnejše pogoje za dodeljevanje investicijskih spodbud, predvsem v kombinaciji nepovratnih in povratnih sredstev z namenom

povečanja investicij (domačih in tujih), kar bo omogočilo rast in razvoj podjetij, tako velikih kot scale-upov in SME-jev. V ta namen je Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo že začelo s spremembo Zakona o spodbujanju investicij in je v zaključni fazi priprave 5 letnega Programa Vlade za spodbujanje internacionalizacije in investicij do leta 2025.

Celovita vizija na tem področju je, da se v mednarodnem prostoru Slovenija umesti kot zeleno, kreativno in pametno gospodarstvo. To nameravamo doseči preko ciljev, ki so izboljšanje umestitve Slovenije v segmente z visoko dodano vrednostjo (v globalnih verigah vrednosti) in spodbujanja kapitalsko-intenzivnih investicij.

Investicije v deprivilegiranih območjih

Cilj je spodbujanje podjetniških investicij bo usmerjeno v sofinanciranje investicij v opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva podjetij ter druge aktivnosti v identificiranih deprivilegiranih območjih in so namenjene ne le ohranjanju gospodarske aktivnosti na območju, marveč tudi privabljanju novih podjetij in investorjev, s čimer se ohranja oziroma zmanjšuje stopnja brezposelnosti, ki nastane kot posledica ekonomskih šokov oziroma nepričakovanih dogodkov kot je zaprtje mej ter zagotavlja bolj enakomeren razvoj teh območij.

Investicije v krepitev dobavnih verig (»verig vrednosti«) na področju oskrbe s kmetijskimi proizvodi in živili

Načrtovane investicije v krepitev verig vrednosti zasledujejo sledeče cilje:

- izboljšanje delovanja verig vrednosti na področju oskrbe s kmetijskimi proizvodi in živili: obstoječo infrastrukturo želimo obnoviti ali povečati ter modernizirati, da bo z njo omogočena večja koncentracija ponudbe, učinkovitejša predelava, distribucija ter trženje tako naslednjim členom v agroživilski verigi ponudbe kot neposredno do končnega potrošnika. Vse navedeno je ključno za vzpostavitev bolj odpornega in trajnostno naravnega prehranskega sistema;
- krepitev položaja kmetijskih proizvajalcev v nabavni verigi, pri zagotavljanju ustreznih surovin in repromateriala za povečanje produktivnosti v kmetijski pridelavi.
- krepitev horizontalne povezanosti kmetijskih pridelovalcev, ki so najšibkejši člen v verigah vrednosti, s ciljem zagotavljanja koncentracije ponudbe kmetijskih in živilskih proizvodov, racionalizacije poslovanja, doseganja ekonomij obsega, zagotavljanja pestrosti asortimana in boljšega načrtovanja proizvodnje preko celotnega leta;
- krepitev vertikalne vpetosti kmetijskih pridelovalcev v verige vrednosti: zaradi boljše organiziranosti in povezanost kmetijskega sektorja je pričakovati izboljšanje njihovega pogajalskega položaja in boljše upravljanje s tveganji in neravnovesji na trgu;
- večja socialna odpornost v smislu ohranjanja kmetijstva in delovnih mest v tej panogi, vzdržnosti dohodkov družinskih kmetij, zagotavljanju obdelanega in poseljenega podeželja in s tem ohranjanje urejene kmetijske krajine;
- vitkejšje poslovanje: investicije bodo usmerjene v še bolj sistematični pristop pri iskanju rešitev in spremljanju procesov za zmanjševanje izgub, tako na področju zavržkov kot tudi z ekonomskega vidika z namenom izboljšanja poslovanja;
- spodbujanje prehoda v krožno gospodarstvo in biogospodarstvo preko:
 - zmanjšanja izgub in odpadne hrane v verigah preskrbe s hrano,
 - odgovornejšega ravnanja z viški, predelave viškov in ostankov v soproizvode oz. stranske proizvode, itd.
 - spodbujanja učinkovitejših in bolj trajnostnih sistemov od proizvodnje do prodaje;
 - uporabe OVE in večje energetske učinkovitosti;
 - koncentracije ponudbe blizu kmetijam, s čimer se zmanjšuje nepotreben dodatni transport pred sortiranjem in pakiranjem in s tem ogljični odtis izdelkov;
 - spodbujanja krajših dobavnih poti, t.j. večje navezave na lokalne oskrbne verige, večjo oskrbo javnih zavodov.

Načelo nediskriminatornosti in načelo enakih možnosti

Upoštevanje enakosti spolov

Slovenija se v Načrtu za okrevanje in odpornost zavezuje, da bo spoštovala načela enakosti spolov, enakih možnosti in nediskriminacije, saj je enakost spolov temeljna vrednota EU in temeljna pravica ter ključno načelo evropskega stebra socialnih pravic. Skladno z 12. členom Zakona o enakih možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 – ZUNEO-A, 33/16 – ZVarD in 59/19) bomo na vseh predvidenih področjih zagotovili enako obravnavanje obeh spolov.

Nediskriminatornost pri javnem naročanju in javnih razpisih (pri JR tudi upoštevanje pravil državnih pomoči)

Slovenija bo pri naročanju in dobavi blaga, storitev in gradnje delovala v skladu z določili ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki. Navedeno pomeni, da bodo javna naročila oblikovana na način, da bo zagotovljeno, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja (bodisi krajevnega, stvarnega, osebnega ali drugega) ter da se v javnem naročilu neupravičeno ne omejuje konkurence med ponudniki.

Pri oblikovanju in izvedbi javnih razpisov bomo z uporabo jasnih, objektivnih in nediskriminatornih pogojev in meril za izbor vlog v celoti zagotovili transparentnost in spoštovanje pravnega reda EU in RS. Pri izvajanju javnih razpisov bomo sledili predpisanih zahtevam s področja pravil o državnih pomočeh. Vsakršna pomoč bo dodeljena na podlagi priglašenih shem državnih pomoči.

Upoštevanje načela »Do-No-Significant Harm«

V skladu z navodili EK, da uresničevanje tega načela pomeni dosledno izvajanje direktive o strateški presoji vplivov na okolje in direktive o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje. Obe direktivi sta bili preneseni v slovenski pravni red, zato se pred izvedbo posegov v okolje zahteva pridobitev ustreznih dovoljenj in soglasij na podlagi vseh področnih zakonov, ki kakorkoli urejajo posege v prostor, kot npr. zakon, ki ureja graditev objektov, varstvo okolja, varovanje voda, narave itd. Mehanizmi presoje vplivov na okolje so integrirani v postopke pridobivanja upravnih dovoljenj in soglasij, zato ocenjujemo, da bo načelo »Do-No-Significant Harm« v celoti spoštovano. Z namenom okrepitve pozitivnega okoljskega vidika smo v predlagane vsebine v največji meri vključili vsebine, ki omogočajo zeleno transformacijo, prehod v krožno, pametno in podnebno nevtrarno gospodarstvo. Kriteriji iz Uredbe (EU) 2020/852 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2020 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe (EU) 2019/2088 ("taxonomy regulation") so bili upoštevani in v največji možni meri "vgrajeni" v predlagane projekte.

Sodelovanje z deležniki in javnostjo

Slovenija se zavezuje k vključevanju ključnih deležnikov v okviru svojega delovnega področja v sam proces identifikacije, predstavitve in tudi usklajevanja vsebin projektov.

Vključevanje deležnikov, ki se nanaša na širši vidik spodbujanja domačih in tujih investicij, poteka že ves čas nastajanja Programa Vlade za spodbujanje internacionalizacije in investicij do leta 2025. V zvezi z revidirano verzijo programa so usklajevanja potekala z naslednjimi deležniki: Gospodarska zbornica Slovenije, SPIRIT, Obrtna zbornica Slovenije, Ministrstvo za zunanje zadeve, SID.

3. decembra 2020 je bil pod okriljem časnika Finance organiziran 11. podjetniški forum, na katerem so bile predstavljene spremenjene potrebe slovenskih podjetij zaradi vpliva COVID-19 ter s tem v zvezi so bile predstavljene možnosti, kje in iz katerih instrumentov bodo na voljo razvojna sredstva v letu 2021 in v bodočih letih. V tem kontekstu je bil predstavljen plan MGRT na področju NG oz. RRF.

Glede spodbujanja investicij v deprivilegiranih območjih je srečanje z deležniki potekalo 25.11.2020, srečanja so se udeležili predvsem predstavniki regionalnih razvojnih agencij.

Prvi sestanki so potekali v začetku avgusta 2020 (4.8.2020), sledili so sestanki 24.9.2020, kjer smo v Hiši EU pripravili širok posvet z vsemi ključnimi deležniki (reprezentativni predstavniki v kmetijstvu, fakultete, srednje šole, instituti). Takrat smo tudi deležnike povabili k oddaji projektnih predlogov. Dne 2.10.2020 smo organizirali posvet, na katerem so deležniki predstavili svoje projektne predloge. Sledilo je delo v ožjih skupinah, kjer se je izkazala potreba, da se podrobneje opredeli vsebina, kazalniki in mejniki ter finančna konstrukcija projektov. Takšni sestanki so potekali v novembru (4.11.2020 in 17.11.2020 ter 26.11.2020). Dne 9.12.2020 je bila izvedena predstavitev vseh predlaganih projektov s področja kmetijstva, živilstva in gozdarstva.

Celotna komponenta je bila predstavljena tudi članom Ekonomsko-socialnega sveta (ESS).

3. Opis reform in investicij komponente

REFORMA: Investicije v podjetjih, na depriviligiranih območjih ter krepitev odpornih verig vrednosti na področju oskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi

(1) Analitični del

Stanje investicij v Sloveniji v deležu investicij v opredmetena osnovna sredstva ima več strateških izzivov:

neenakomerna regijska porazdelitev investicij (regionalna koncentracija investicij v Osrednjeslovenski regiji (skoraj 50%) in ohranjanje delovnih mest v depriviligiranih območjih, nezadostne stopnje investicij (nizki deleži, ki ne zadoščajo oziroma ne omogočajo konkurenčnega preboja teh podjetij in zaostanek za ravno investicij iz leta 2008), kar posledično vodi v njihovo manjšo konkurenčnost oz dodano vrednost na zaposlenega, razpršene dobavne verige na področju oskrbe s kmetijskimi proizvodi in živil in premajhna konkurenčnost členov v tej verigi.

Spremenjene globalne razmere, ki so nakazale na ranljivost dobaviteljskih verig in pandemija Covid-19 postavlja podjetja še v težji položaj, saj poleg konkurenčnih pritiskov zaznavajo tudi posledice protekcionističnih ukrepov. V ta namen je potrebna sistemska sprememba v obliki dodatnih investicijskih spodbud za povečanje investicij, kar bo omogočilo rast in razvoj podjetij, tako velikih kot MSP-jev in izboljšanje njihovega konkurenčnega položaja. Spodbujanje investicij je pomembno tako za transformacijo gospodarstva, ki bo bolj konkurenčno, saj bo zagotovljen prenos znanja, več delovnih mest in sinergijski učinki z obstoječimi podjetji v okviru dobaviteljskih verig.

Posebej je potrebno izpostaviti depriviligirana območja, ki so opredeljena v 24. členu (obmejna problemska območja) in 25. členu (problemska območja z visoko brezposelnostjo) Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 20/11, 57/12 in 46/16). (ZSRR-2)

V študiji UMAR "Cilji regionalne politike Slovenije v obdobju 2021-2027" so med drugim navedene značilnosti Obmejnih problemskih območij (OPO): "

- Gospodarski kazalniki na OPO so pretežno slabši od slovenskega povprečja. Ob zmanjševanju prebivalstva, se število delovnih mest zmanjšuje še hitreje. Med leti 2009 in 2019 se je njihovo število zmanjšalo za 3,8 %, medtem ko je v istem obdobju v notranjosti Slovenije poraslo za 5,8 % (v celotni Sloveniji pa za 4,2 %).
- Stopnja delovne aktivnosti se je v tem obdobju sicer zvišala, saj se je število brezposelnih zmanjšalo skoraj za 30 %. Obenem se je zmanjšala tudi stopnja registrirane brezposelnosti, a še vedno presega slovensko povprečje.
- V letu 2018 je na OPO delovala dobra desetina slovenskih gospodarskih družb, v katerih je bila zaposlena tudi dobra desetina delavcev. Večinoma so izvozno usmerjene, saj so več kot polovico prihodkov ustvarili na tujem trgu.
- Vendar je bila ustvarjena dodana vrednost na zaposlenega za okoli 15 % nižja kot v notranjosti Slovenije oziroma v slovenskem povprečju. Tudi plače na zaposlenega so bile za okoli 10 % nižje.
- Pozitiven trend je pa bilo zaznati v turistični dejavnosti, saj se je število turistov povečevalo. Vendar bo kriza, ki bo sledila pandemiji covid-19, najbolj prizadela prav na to dejavnost.
- Slabše možnosti za zaposlitev spodbujajo odseljevanje, predvsem mladih, ki ne najdejo ustrezne zaposlitve.
- Tako je večina občin v OPO zmerno do pretežno bivalnih s primanjkljajem delovnih mest nad tam živečim delovno aktivnim prebivalstvom. Zato je ključnega pomena za razvoj in napredek obmejnih območij zagotovitev zadostnega števila delovnih mest. "

Problemsko območje z visoko brezposelnostjo je območje, na katerem se zaradi notranjih strukturnih problemov ali zunanjih vplivov gospodarske razmere tako poslabšajo, da stopnja registrirane brezposelnosti doseže kritično mejo, pod pogojem, da z ukrepi razvojnih politik ni mogoče izboljšati gospodarskih razmer. MGRT je izvajal ukrepe na štirih tako identificiranih problemskih območjih Maribor z okolico, Pokolpje, Pomurje in problemsko območje občin Hrastnik, Radeče in Trbovlje, katerih

programi so se bodisi že iztekli oziroma so v fazi zaključevanja. V letu 2021 se ne bo več redno izvajal noben od navedenih programov za problemska območja z visoko brezposelnostjo.

Slovenija mora tako za zmanjševanje razlik v razvitosti med regijami le-tem zagotavljati ustrezne infrastrukturne pogoje, poleg temeljne (okoljske) infrastrukture tudi poslovno infrastrukturo (kot so izgradnja poslovnih con in inkubatorjem), še zlasti v depriviligiranih območjih Slovenije. V nasprotnem primeru sledi še dodatno poglobljanje razlik med glavnim mestom in preostalimi deli države.

Spodbujanje podjetniških investicij bo usmerjeno v sofinanciranje investicij v opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva podjetij ter druge aktivnosti za zagon in ponovni zagon podjetij za hitro okrevanje v identificiranih depriviligiranih območjih in so namenjene ne le ohranjanju gospodarske aktivnosti na območju, marveč tudi privabljanju novih podjetij in investorjev, s čimer se ohranja oziroma zmanjšuje stopnja brezposelnosti (ki nastane kot posledica ekonomskih šokov oziroma nepričakovanih dogodkov kot je zaprtje mej) ter zagotavlja bolj enakomeren razvoj teh območij.

Pri investicijah je potrebno izpostaviti tudi povečanje konkurenčnosti v dobavnih verigah na področju oskrbe s kmetijskimi proizvodi in živili. Epidemija COVID-19 je namreč dodatno osvetlila, kako pomembne so odporne, dobro delujoče dobavne verige na področju oskrbe s kmetijskimi proizvodi in živili. Investicije v krepitev dobavnih verig naslavlja izziv premajhne koncentracije, raznolikosti ponudbe kmetijskih proizvodov in živil slovenskih pridelovalcev, premajhne stroškovne učinkovitosti, prešibke cenovne konkurenčnosti kmetijskih proizvodov in živil, prešibke horizontalne povezanosti v kmetijstvu in s tem povezanega podrejenega pogajalskega položaja kmetijskih pridelovalcev v odnosu do ostalih členov v verigi vrednosti. S tovrstnimi investicijami bi torej okrepili zlasti prvi del verige vrednosti, ki se kaže kot najšibkejši in najslabše organiziran ter izboljšali konkurenčnost pridelovalcev na trgu.

(2) Ciljne skupine

Ciljne skupine so MSP in hitro rastoča podjetja, ki so vpeta v dobaviteljske verige, na področju privabljanja tujih investicij so ciljne skupine velika oziroma multinacionalna podjetja, ki globalno poslujejo. Na področju oskrbe s kmetijskimi proizvodi in živili so ciljna skupina zadruga, skupine in organizacije proizvajalcev in druge kolektivne oblike organiziranosti kmetijskih proizvajalcev

(3) Izvedbena določila

MGRT bo izvedel nujne zakonodajne spremembe, ki se nanašajo na spremembo Zakona o spodbujanju investicij. Z načrtovano spremembo želimo predvsem omogočiti večji poudarek kvaliteti investicijskih projektov in sicer kapitalskemu delu investicij in prispevanju k konkurenčnosti projektov (v obliki kriterija dodane vrednosti na zaposlenega. Po potrditvi spremembe Zakona o spodbujanju investicij, bodo oblikovana tudi merila in metodologija v javnih razpisih. Obenem je v začetku leta 2021 je predviden sprejem 5-letnega Programa Vlade za spodbujanje internacionalizacije in investicij do leta 2025, ki je bil odobren v okviru EU Instrumenta za strukturne reforme in potrjen s strani EK.

Za ukrep spodbujanja investicij predlagamo naslednje načine izvedbe:

- sofinanciranje projektov (ob upoštevanju shem državnih pomoči -regionalna shema, de minimis shema, MSP shema) predvsem z objavo javnega razpisa za projekte manjših vrednosti ter neposredne prijave na Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo za pomembnejše in strateške projekte.
- za ukrep investicije v depriviligiranih območjih predlagamo izvedbo preko javnih razpisov, pri čemer za projekte pod 200.000 EUR javni razpis izvaja SPS, nad to vrednostjo pa MGRT.
- za krepitev dobavnih verig na področju oskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano skupaj s ključnimi deležniki v kmetijstvu in živilstvu ter strokovnjaki naprej pripravi pregled potreb glede potrebnih vlaganj v verige vrednosti. Na tej podlagi pripravi pravni okvir in objavi javni razpis. Na podlagi odobritve projektov se izvaja spremljanje napredka pri izvajanju.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Možne ovire so zastoji v sprejemu Programa in spremembe Zakona o spodbujanju investicij in nadaljnje zaostrovanje epidemije COVID-19, ki lahko vpliva na investicijske sposobnosti podjetij. Obenem so možna tveganja tudi: premajhen interes na strani podjetij, nezadostno število primernih projektov in ustrezna in privlačna kombinacija instrumentov/virov financiranja. Potrebna bo ustrezna romocija javnih razpisov na različne načine in ustrezno teritorialno pokrito na vseh območjih.

Obenem so izzivi tudi pri časovni komponenti pridobivanja dovoljenj; predvsem pri vlaganjih v nove objekte ali modernizacijo obstoječih objektov, ki so pogojena s stabilnostjo gospodarskih razmer in pravočasno pridobitvijo vseh ustreznih dovoljenj. V povezavi z vlaganji bo potrebno tudi izpolniti okoljske zahteve, povezane z uvajanjem OVE, energetske učinkovitostjo, zmanjšanjem nastajanja in ponovne rabe odpadkov, ustrežnejšim ravnanjem s področja preprečevanja in ponovne rabe odpadne hrane, kar vse lahko podraži vlaganja in povečuje kompleksnost projektov. Pri oskrbi s kmetijskimi proizvodi in živili so ključna tveganja torej: pravočasnost priprave projektne dokumentacije za ureditev objektov, ustrezna vsebinska pripravljenost projektov, interes kmetijskih proizvajalcev po bolj organiziranem sodelovanju v smislu odkupa in prodaje in širša gospodarska klima.

INVESTICIJE:

1. Investicije v podjetjih

Analitični del:

Gre za krepitev investicijskih vlaganj za izboljšanje konkurenčnega položaja slovenskega gospodarstva, ki je zaradi zaostrene situacije pod močnimi konkurenčnim pritiski in pritiski preoblikovanja dobaviteljskih verig, ki terjajo nenehne izboljšave in optimizacije tako poslovnih procesov, organizacijske strukture ter samih proizvodov in storitev.

Ciljne skupine: MSP, hitrorastoča podjetja in velika podjetja

Izvedbena določila:

Za ukrep spodbujanja investicij predlagamo naslednji način izvedbe: izvajalec: MGRT in SPIRIT Slovenija za nepovratni del, SID in SPS za povratni del sredstev

Sofinanciranje projektov (ob upoštevanju shem državnih pomoči -regionalna shema, de minimis shema, MSP shema) predvsem z objavo javnega razpisa za projekte manjših vrednosti ter neposredne prijave na Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo za pomembnejše in strateške projekte.

Pričakovano število podprtih podjetij: do 250 podjetij za nepovratni del in do 400 podjetij za povratni del (ocena višine stroškov za instrumente je narejena na podlagi historičnih podatkov (za primerjavo; za namene financiranja začetnih investicij podjetij od leta 2018 je bilo predvidenih v povprečju 10-15 mio EUR/letno iz integralnega proračuna, s katerimi je bilo podprtih od 5-10 projektov letno).

Nameni: povečanje konkurenčnosti podjetij, vključno z digitalno in okoljsko preobrazbo.

Vrsta in velikost investicije

Namen: začetne investicije v opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva oz. vsi možni upravičeni stroški v skladu s shemami državnih pomoči (regionalna shema, MSP, de minimis), izvajanje nadgrajenega programa vsebinske podpore za prejemnike semenskega in tveganega kapitala.

Instrument (subvencija, subvencija obrestne mere, garancija, kredit, lastniško financiranje) - možnost kombiniranja za atraktivnost instrumentov.

Vrednost: 220 mio EUR (100 mio EUR nepovratnih sredstev ter 120 mio EUR povratnih sredstev)

Predvidena delitev sredstev za spodbujanje investicij bo izvedena na naslednji način:

- 45 mio EUR nepovratnih sredstev za Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo za spodbujanje velikih in strateških projektov,

- 33 mio EUR nepovratnih in 80 mio EUR povratnih sredstev preko oblikovanja skupnega instrumenta Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo in SID za spodbujanje pomembnejših projektov,
- 12 mio EUR nepovratnih sredstev in 33,6 mio povratnih sredstev preko oblikovanja skupnega instrumenta Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, SPIRIT Slovenija in SPS za spodbujanje manjših projektov, predvsem projektov MSP in hitrorastočih podjetij.
- 10 mio EUR nepovratnih sredstev in 110 mio EUR povratnih sredstev za zagotavljanje semenskega kapitala in tveganega kapitala ter vsebinske podpore prejemnikom semenskega in tveganega kapitala.

Ob tem moramo upoštevati še 6,4 mio EUR povratnih sredstev za projekt SIPCast.

Opis časovnice za investicijo

Ključni mejniki:

- M1: uskladitev in oblikovanje skupnega instrumenta za spodbujanje investicij s kombinacijo nepovratnih in povratnih sredstev (uskladitev med deležniki: MGRT, SPIRIT, SID in SPS) do Q2 2021
- M2: potrditev zakonodajne spremembe Zakona o spodbujanju investicij in potrditev 5-letnega Programa Vlade za spodbujanje investicij in internacionalizacije do leta 2025 do Q2 2021
- M3: prilagoditev pravnih podlag in izvedba instrumentov preko javnega razpisa in drugih oblik do Q4 2021
- M4: Q1- Q4 2024 črpanje sredstev in sicer po naslednjem terminskem načrtu:
 - do Q4 2022: 20% razpoložljivih sredstev
 - do Q4 2023: 30% razpoložljivih sredstev
 - do Q4 2024: 50% razpoložljivih sredstev
- M5: spremljanje izvedbe projektov od Q1 2022 naprej do Q4 2026 oziroma v skladu s pravili državnih pomoči.

Predvidena časovnica za izvedbo je obdobje 2021-2026.

2. Investicije na deprivilegiranih območjih

Analitični del

Med deprivilegirana območja sodijo območja, ki so opredeljena v 24. členu (obmejna problemska območja) in 25. členu (problemska območja z visoko brezposelnostjo) Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 20/11, 57/12 in 46/16). (ZSRR-2)

V študiji UMAR "Cilji regionalne politike Slovenije v obdobju 2021-2027" so med drugim navedene značilnosti Obmejnih problemskih območij (OPO): "

- Gospodarski kazalniki na OPO so pretežno slabši od slovenskega povprečja. Ob zmanjševanju prebivalstva, se število delovnih mest zmanjšuje še hitreje. Med leti 2009 in 2019 se je njihovo število zmanjšalo za 3,8 %, medtem ko je v istem obdobju v notranjosti Slovenije poraslo za 5,8 % (v celotni Sloveniji pa za 4,2 %).
- Stopnja delovne aktivnosti se je v tem obdobju sicer zvišala, saj se je število brezposelnih zmanjšalo skoraj za 30 %. Obenem se je zmanjšala tudi stopnja registrirane brezposelnosti, a še vedno presega slovensko povprečje.
- V letu 2018 je na OPO delovala dobra desetina slovenskih gospodarskih družb, v katerih je bila zaposlena tudi dobra desetina delavcev. Večinoma so izvozno usmerjene, saj so več kot polovico prihodkov ustvarili na tujem trgu.
- Vendar je bila ustvarjena dodana vrednost na zaposlenega za okoli 15 % nižja kot v notranjosti Slovenije oziroma v slovenskem povprečju. Tudi plače na zaposlenega so bile za okoli 10 % nižje.
- Pozitiven trend je pa bilo zaznati v turistični dejavnosti, saj se je število turistov povečevalo. Vendar bo kriza, ki bo sledila pandemiji covid-19, najbolj prizadela prav na to dejavnost.
- Slabše možnosti za zaposlitev spodbujajo odseljevanje, predvsem mladih, ki ne najdejo ustreznih zaposlitve.
- Tako je večina občin v OPO zmerno do pretežno bivalnih s primanjkljajem delovnih mest nad tam živečim delovno aktivnim prebivalstvom. Zato je ključnega pomena za razvoj in napredek obmejnih območij zagotovitev zadostnega števila delovnih mest. "

Problemsko območje z visoko brezposelnostjo je območje, na katerem se zaradi notranjih strukturnih problemov ali zunanjih vplivov gospodarske razmere tako poslabšajo, da stopnja registrirane brezposelnosti doseže kritično mejo, pod pogojem, da z ukrepi razvojnih politik ni mogoče izboljšati gospodarskih razmer. MGRT je izvajal ukrepe na štirih tako identificiranih problemskih območjih Maribor z okolico, Pokopje, Pomurje in problemsko območje občin Hrastnik, Radeče in Trbovlje, katerih programi so se bodisi že iztekli oziroma so v fazi zaključevanja. V letu 2021 se ne bo več redno izvajal noben od navedenih programov za problemska območja z visoko brezposelnostjo.

Slovenija mora tako za zmanjševanje razlik v razvitosti med regijami le-tem zagotavljati ustrezne infrastrukturne pogoje, poleg temeljne (okoljske) infrastrukture tudi poslovno infrastrukturo (kot so izgradnja poslovnih con in inkubatorjem), še zlasti v depriviligiranih območjih Slovenije. V nasprotnem primeru sledi še dodatno poglobljanje razlik med glavnim mestom in preostalimi deli države.

Krizi so še posebej izpostavljena depriviligirana območja oz. obmejna problemska območja in tudi drugi predeli Slovenije, ki se soočajo z zmanjševanjem poseljenosti (depopulacijo), staranjem prebivalstva na območju in odhajanjem mladih v druge, bolj razvite predele države ali, ki se, zaradi nenadnih posledic spremenjenih gospodarskih razmer, soočajo z bistvenim povečanjem brezposelnosti oziroma poslabšanjem pogojev za poslovanje podjetij.

Spodbujanje podjetniških investicij bo usmerjeno v sofinanciranje investicij v opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva podjetij ter druge aktivnosti za zagon in ponovni zagon podjetij za hitro okrevanje v identificiranih depriviligiranih območjih in so namenjene ne le ohranjanju gospodarske aktivnosti na območju, marveč tudi privabljanju novih podjetij in investorjev, s čimer se ohranja oziroma zmanjšuje stopnja brezposelnosti (ki nastane kot posledica ekonomskih šokov oziroma nepričakovanih dogodkov kot je zaprtje mej) ter zagotavlja bolj enakomeren razvoj teh območij.

Ciljne skupine

1. Višina sofinanciranja projekta do 200.000 EUR - po de minimis shemi:

Ciljne skupine: MSP, vključno s start upi

2. Višina sofinanciranja projekta: nad 200.000,00 EUR - po regionalni shemi

Ciljne skupine: MSP (ustanovljeni) 18 mesecev ali več

Izvedbena določila

1. Višina sofinanciranja projekta do 200.000 EUR - po de minimis shemi:

Izvajalec Slovenski podjetniški sklad (SPS)

2. Višina sofinanciranja projekta: nad 200.000,00 EUR - po regionalni shemi

Izvajalec MGRT

Vrsta in velikost investicije

1. Višina sofinanciranja projekta do 200.000 EUR - po de minimis shemi:

- Instrument (subvencija, subvencija obrestne mere, garancija) - možnost kombiniranja za atraktivnost instrumenta na najmanj atraktivnih - depriviligiranih območjih v državi
- Nameni: investicije v opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva, zagon in ponovni zagon podjetij za hitro okrevanje in ostali upravičeni stroški v skladu s shemo de minimis
- Ocenjena vrednost: 25 mio EUR

2. Višina sofinanciranja projekta: nad 200.000,00 EUR - po regionalni shemi

- Namen: začetne investicije v opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva oz. vsi možni upravičeni stroški v skladu z regionalno shemo
- Instrument: subvencija
- Vrednost: 30 mio EUR

Skupaj 55 mio EUR oz. skupaj cca 250 podjetij.

Ocena višine stroškov za instrument je narejena na podlagi historičnih podatkov. Za namene financiranja začetnih investicij podjetij (subvencije) v štirih problemskih območjih od leta 2010 do leta 2020 je bilo predvidenih 55 mio EUR iz integralnega proračuna.

Nameni: povečanje konkurenčnosti podjetij in ohranjanje delovnih mest, vključno z digitalno in okoljsko preobrazbo.

Opis časovnice za investicijo

Predvidena izvedba je v obdobju 2021-2026.

1. Višina sofinanciranja projekta do 200.000 EUR - po de minimis shemi:

- Predvideno št. podprtih podjetij 125

2. Višina sofinanciranja projekta: nad 200.000,00 EUR - po regionalni shemi

- število podprtih podjetij: 125 podjetij

3. Investicije v krepitev odpornih verig vrednosti na področju oskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano skupaj s ključnimi deležniki v kmetijstvu in živilstvu ter strokovnjaki naprej pripravi pregled potreb glede potrebnih vlaganj v verige vrednosti. Na tej podlagi objavi javni razpis. Na podlagi odobritve projektov se izvaja spremljanje napredka pri izvajanju.

Analitični del

Projekt krepitev odpornih verig vrednosti na področju oskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi in živil zajema investicije v organizirano zbiranje, pripravo, predelavo, distribucijo in prodajo kmetijskih proizvodov in živil. Projekt s tem prispeva k izboljšanju delovanja verig vrednosti na področju oskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi ter krepí vlogo kmetijskih proizvajalcev preko večje povezanosti in usklajenosti proizvajalcev pri načrtovanju, organiziranju in koncentraciji ponudbe.

S predlaganimi investicijami bi zlasti modernizirali in nadgradili obstoječe kapacitete, potencialno pa tudi vzpostavili dodatne kapacitete centrov za organizirano zbiranje, pripravo, predelavo in prodajo kmetijskih proizvodov in živil. Projekt temelji na kapacitetah, s katerimi upravlja obstoječi sistem kolektivnega organiziranja v kmetijskem sektorju, zlasti v zadrugah, lahko pa tudi npr. pri skupinah ali organizacijah pridelovalcev.

Z načrtovanimi investicijami, ki gradijo pretežno na obstoječih kapacitetah oziroma nadgradnji le-teh, projekt prispeva k racionalizaciji, optimizaciji in koncentraciji ponudbe, pa tudi k optimizaciji nabavnih tokov (celovita ponudba surovin in repromateriala), s čimer izboljšuje pogajalski položaj in dohodkovno odpornost kmetov in njihovih združenj, npr. zadrug oz. skupin /organizacij proizvajalcev.

Sekundarni učinek teh investicij pa je tudi, da bi lahko tovrstne investicije spodbudile dodatno povezovanje med kmeti, zaradi česar se bo posledično povečal tudi skupni odkup, zagotovil bolj organiziran nastop pridelovalcev na trgu in večja ponudba lokalnih živil. Hkrati pa bi lahko spodbudile tudi povezovanje med združenji proizvajalcev samih, predvsem v smislu optimalnejšega koriščenja izboljšane infrastrukture, uspešnejšega nastopa na trgu. Zato se pričakuje, da bi te investicije lahko začrtale tudi smer dolgoročno izboljšanega skupnega nastopa na trgu, uspešnejšega prehoda na nove in okolju prijaznejše načine poslovanja, k digitalni transformaciji vzdolž dobavnih verig, h krožnemu gospodarstvu in biogospodarstvu ter k zmanjšanju izgub in odpadne hrane.

Projekt s predlaganimi investicijami tudi vzpostavlja nove ali pa izboljšuje obstoječe kratke dobavne verige, katerih namen je skrajšati transport kmetijskih proizvodov do končnih potrošnikov. S tem namenom projekt podpira investicije v ureditev novih oziroma modernizacijo obstoječih objektov za

prodajo, s katerimi bi dosegli združevanje ponudbe (koncentracijo) in združevanje prodajnih tokov ter čim bolj neposredno vključevanje primarnih pridelovalcev na trg. Hkrati projekt spodbuja uvajanje novih prodajnih kanalov v obliki spletnega nakupovanja, drive-in točk itd.

Zaradi decentraliziranega pristopa bi projekt lahko prispeval k manj izpustov TPG, lokalna živila pa bodo imela manjši ogljični odtis zaradi krajših prevoznih poti. Krajše oskrbne poti povečujejo svežino proizvodov in s tem njihovo kakovost ter približajo lokalno ponudbo potrošniku. Ustreznejše načrtovanje proizvodnje prinaša povečanje dostopnosti ponudbe v daljšem časovnem obdobju, zmanjšanje potencialnih viškov ali pa zavržkov hrane, med drugim tudi zaradi boljšega spremljanja masnih tokov v proizvodnji ter ponudbi izdelkov za trg.

Dodatno pa se s ciljno naravnanimi, premišljenimi investicijami zasledujejo tudi okoljski cilji, ki so zlasti povezani s preходом v krožno gospodarstvo in biogospodarstvo.

Pri izgradnji stavb za skladiščne in hladilne kapacitete se poleg investicij v nove in modernejše kapacitete predvideva tudi nadgradnja in investicije v okoljsko prijaznejše sisteme, ki bodo omogočali uporabo in namestitve sodobne opreme za izkoriščanje OVE.

Poseben poudarek bo namenjen boljšemu organiziranju in povečanju ponudbe ekoloških proizvodov v verigah vrednosti. S centri bi torej želeli zajeti več ekološke proizvodnje, saj se prav v tem segmentu kaže rast povpraševanja in potreba bo uspešnejšem nastopu ekoloških pridelovalcev na trgu ter večji ponudbi ekoloških proizvodov v verigah vrednosti. Projekt zajema investicije in nadgradnjo kapacitet za predelavo ekoloških pridelkov in v mesno predelovalne obrate za ekološke izdelke. Zaradi naravnih danosti nekaterih regij v državi in splošnega povpraševanja na trgu se veliko zadrug s svojimi predelovalnimi obrati že usmerja v ekološko ponudbo. Z organiziranjem ekološke ponudbe in povečevanjem kapacitet za tovrstne proizvode bodo zagotovljene večje možnosti za trženje tega segmenta izdelkov, hkrati pa bo to spodbujalo tudi pridelovalce k večjemu odločanju za ta način kmetovanja.

S širšega družbenega vidika projekt prinaša tudi socialne učinke, ki se nanašajo zlasti na vidik zagotavljanja stabilnosti dohodkov kmetijskih proizvajalcev, zagotovljenega odkupa in prodaje kmetijskih proizvodov, socialne varnosti družin na kmetijah, ohranjanja delovnih mest in odpiranju novih delovnih mest v kmetijstvu in z njim povezanih dejavnostih na podeželju, zagotavljanje poseljenosti, oskrbe prebivalstva ter osnovne infrastrukture, kar bi se lahko odrazilo tudi v manjšem odseljivanju s podeželja

Ciljne skupine:

Ciljna skupina so zadruge, skupine in organizacije proizvajalcev in druge kolektivne oblike organiziranosti kmetijskih proizvajalcev

Izvedbena določila

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano skupaj s ključnimi deležniki v kmetijstvu in živilstvu ter strokovnjaki naprej pripravi pregled potreb glede potrebnih vlaganj v verige vrednosti. Na tej podlagi objavi javni razpis. Na podlagi odobritve projektov se izvaja spremljanje napredka pri izvajanju.

Vrsta in velikost investicije

Vrsta investicije: gre za investicijo v opredmetena in neopredmetena sredstva, v skladu z določili javnega razpisa in upoštevajoč sheme EU za državne pomoči

Velikost investicije: 10 mio € nepovratnih sredstev

Opis časovnice za investicijo

Ključni mejniki:

- M1: Prilagoditev pravnih podlag in izvedba javnega razpisa
- M2: Delež podprtih upravičencev, ki so izvedli vsaj 1 načrtovano investicijo v opredmetena in neopredmetena sredstva
- M3: Delež odobrenih investicij v opredmetena in neopredmetena sredstva, ki je zaključenih

Časovnica za izvedbo projekta: Q1 2021 – Q2 2026

4. Slovenski pilotni center za napredne strjevalne tehnologije lahkih kovin SiPCAST (Slovenian centre for advanced solidification technology)

Analitični del

Proizvodnja aluminijevih polizdelkov in izdelkov je za Slovenijo izjemno pomembna. V svetovnem merilu spadamo po kakovosti in proizvodnji na prebivalca v sam vrh. Dve najvidnejši podjetji iz tega sektorja, podjetji Impol in Talum, imata kot šesti in osmi največji slovenski izvoznik, pomembno vlogo na mednarodnih trgih. Obe podjetji skupno zaposlujeta okoli 3.000 ljudi, na kar je vezano še veliko število malih in srednjih podjetij s področja avtomatizacije, logistike, transporta itd. Poleg teh dveh podjetij se v Sloveniji še številna druga podjetja ukvarjajo s proizvodnjo in predelavo aluminija, po katerem se beleži nenehna rast povpraševanja v svetu. Poraba aluminijevih izdelkov se je v zadnjih tridesetih letih povečevala s 5-7 % stopnjo rasti. Napredek in razvoj na področju aluminija in drugih lahkih kovin ter zlitin prinaša usmeritev avtomobilske, letalske, vesoljske, farmacevtske, gradbene, elektro in prehranske industrije k zmanjševanju teže izdelkov. Zaradi tega in popolne reciklabilnosti se zmanjša poraba energentov in posledično izpustov ter obremenitve okolja kar za aluminij in druge lahke kovine prinaša konkurenčno prednost. Kljub odličnim mehanskim lastnostim aluminij na trgu tekmuje z drugimi kovinami in materiali, pri čemer se konkurenčna prednost ustvarja tudi skozi razvoj naprednih zlitin, ki dosegajo boljše mehanske in preoblikovalne lastnosti.

Poslovne priložnosti rasti proizvodnje in porabe lahkih kovin in zlitin prepoznavajo številne svetovne organizacije in tudi države članice Evropske unije, ki svoje aktivnosti usmerjajo v podporo predelovalcem lahkih kovin pri razvoju zlitin in tehnologij.

Glavne omejitve pri razvoju naprednih zlitin in tehnologij nastajajo zaradi neustrezne razvojne infrastrukture, saj je ugotovitve iz nivoja laboratorijskih preiskav zelo težko prenesti na industrijsko raven. Srečujemo se s težavo scale-up (skaliranje - prenos izsledkov iz laboratorijskih vzorcev težkih nekaj 100 g na industrijske težke nekaj 10 kg). Načeloma to prinaša visoke stroške zaradi prevelikih vložkov surovin, obenem se raziskovalci srečujejo s časovnimi omejitvami, saj večina proizvodnih naprav obratuje neprekinjeno, prenos pa zahteva veliko ponovitev predvsem zaradi reševanja težav, ki jih zaradi majhnosti vzorcev nismo zaznali in reševali. Rešitev za pospeševanje področja raziskav je v vzpostavitvi pilotnih naprav za izvajanje preizkusov, ki bodo omogočale razvoj novih zlitin, tehnologij in izdelkov v realnih pogojih in skalah, vendar brez časovnih omejitev in z občutno zmanjšanimi stroški porabe surovine. Pilotne naprave bodo tudi most za povezovanje med raziskovalci na univerzah, institutih in v podjetjih ter pospešen prenos znanja med obema sferama. Prav tako bo pilotni center odličen raziskovalni in učni poligon tako za študente kot tudi za dijake.

Ciljne skupine

Koncept pilotnega centra bo omogočal vključevanje in povezovanje vseh zainteresiranih podjetij s področja lahkih kovin in zlitin iz celotne Slovenije ter nudil podporo celotni kovinsko predelovalni industriji. Za vzpostavitev nadaljnjega razvoja je potrebna ustrezna infrastruktura in ustrezno usposobljeni multidisciplinarni kadrovski timi.

Izvedbena določila

Gre za izvedbo projekta na dveh predlaganih lokacijah, ki sta Občina Slovenska Bistrica in Občina Kidričevo, ki se nahajata v Podravski statistični regiji. Regija se sooča s številnimi razvojnimi problemi – upad gospodarske dejavnosti, izguba delovnih mest, nižji povprečni dohodki prebivalcev, visoka brezposelnost in nizek delež delovnih mest za kandidate z višjo stopnjo izobrazbe. Zaradi bližine avstrijskega ugodnejšega gospodarskega okolja se regija v zadnjih letih sooča s pojavom bega možganov. Spodbujanje razvoja lokalnih podjetij je ključnega pomena za nadaljnji razvoj regije.

Vrsta in velikost investicije

Investicija v opredmetena in neopredmetena sredstva, v višini 12,8 mio EUR, od tega 6,4 mio EUR nepovratnega dela in 6,4 mio povratnega dela

Opis časovnice za investicijo

Faze	Dejavnosti	Ocenjena investicija
FAZA 1 (2020-2023)	Postavitev pilotnih naprav za litje aluminijastih ulitkov, drogov, bram in termično obdelavo	14,9 mio €
	Spremljajoča raziskovalna oprema	
	Infrastruktura	3,5 mio €
FAZA 2 (2023-2027)	Postavitev pilotnih naprav za iztiskanje, vroče in hladno valjanje, kovanje	6,3 mio €
	Infrastruktura	2,7 mio €
FAZA 3 (2027-2029)	Postavitev pilotnih naprav za hitro strjevanje	1,2 mio €
		28,6 mio €

4. Zelena in digitalna dimenzija komponente

Referenca na zeleno:

Osnovno izhodišče spodbujanja investicij je strukturna preobrazba gospodarstva in zasledovanje cilja umestitve Slovenije v mednarodnem prostoru kot zelenega, kreativnega in pametnega gospodarstva in sicer preko izboljšanja umestitve Slovenije v segmente z visoko dodano vrednostjo preko povečanja vhodnih tokov tujih investicij spodbujanja domačih investicij. Na področju zeleno torej strukturna sprememba v celoti prispeva konceptu h preobrazbe podjetij in industrijskih subjektov, s tem pa tudi k njihovi odpornosti, povečanju produktivnosti in konkurenčnosti, kar jim na dolgi rok omogoča trajen obstoj in stalno rast. Spodbujanje nastajanja delovnih mest izven centrov oz. v identificiranih depriviligiranih območjih prispeva k skladnemu regionalnemu razvoju, razbremenjuje prometne tokove in z njimi povezane potrebne investicije ter zmanjšuje negativne vplive na okolje. V primeru investicij za rast podjetij v zgodnejših fazah razvoja bodo podprta podjetja, ki bodo prispevala k zelenemu in digitalnemu prehodu. Mlada zagonska podjetja delujejo na področju digitalizacije družbe ter reševanja okoljskih problemov. Naložbena politika skladov se lahko oblikuje s poudarkom na reševanju problemov in izzivov EU Green Deal in Digital Europe. Kapitalska krepitev slovenskih podjetij, zaradi česar se jim bodo izboljšali pogoji za širitev in dostop do drugih oblik financiranja, profesionalizacija upravljanja in posledično optimizacija procesov v podjetjih bo neizogibno prispevala k posodobitvi obstoječih dejavnosti podjetij in s tem opustitvi umazanih in zastarelih oblik produkcije, s tem pa se bo bistveno lahko zmanjšal ogljični odtis in povečal prispevek k zelenim rešitvam.

Investicije v krepitev verig vrednosti na področju oskrbe s kmetijskimi proizvodi in živili sledijo ciljem Evropskega zelenega dogovora, Strategije EU »od vil do vilic«, Akcijskega načrta EU za krožno gospodarstvo, Strategije EU za biogospodarstvo, in sicer še posebej z vidika spodbujanja večjega vstopa ekoloških proizvodov v verige vrednosti in prehoda v krožno gospodarstvo in biogospodarstvo. Projekt bo dolgoročno vplival k večji dostopnosti lokalne hrane, k manjšim izpustom TPG, manjšemu ogljičnemu odtisu lokalnih živil, povečevanju deleža OVE, k manjšemu onesnaževanju okolja zaradi krajših transportov, k zmanjšanju izgub in odpadne hrane vzdolž celotne verige »od vil do vilic«.

Referenca na digitalno:

Predvideva se digitalna transformacija industrijskih subjektov in podjetij, ki sodijo v t.i. tradicionalne industrije, za katere je značilno tudi to, da imajo zastarele tehnologije, ki posredno ali neposredno prispevajo k obsegu ogljičnega odtisa v okolju, v katerem delujejo. Z uvedbo digitalne transformacije tovrstnih podjetij se bo omogočil tudi dostop do naprednih, čistih tehnologij, ki bodo bistveno zmanjšale ogljični odtis in prispevale k zelenim rešitvam. S tem pa se zagotavlja tudi skladnost s programom EU Green Deal. Digitalizacija v smislu zagotavljanja dela na daljavo in uvajanja v poslovne procese podjetij je nujen pogoj in rezultat učinkovitega spodbujanja podjetniških investicij v depriviligiranih območjih. V okviru nekaterih predvidenih projektov se bo podpiralo tudi naložbe v računalniške rešitve, rešitve umetne inteligence in verižnih blokov, internet stvari itd. Zlasti bo to izrazito pri projektih, namenjenih lastniškemu financiranju podjetij v zgodnejših fazah, kjer prevladuje interes vlagateljev po hitrem obratu vloženih sredstev, ki so pri IT rešitvah praviloma hitrejši kot pri

drugih, bolj industrijskih rešitvah (kjer je potrebno vzpostaviti ali vključiti se v verige vrednosti, vzpostaviti proizvodne linije itd.).

V okviru investicij v krepitev verig vrednosti na področju oskrbe s kmetijskimi proizvodi in žvili bo poudarek na uvajanju digitalizacije poslovanja, proizvodnje, logistike in trgovinske dejavnosti posameznih združenj kmetijskih proizvajalcev, zadrug, ki so povezane v sistem za enostavno izmenjavo informacij in skupno uporabo obstoječe in modernizirane infrastrukture, s čimer se lahko doseže usklajen, enoten nastop na trgu. Investicije bodo zastavljene tudi z namenom lažjega kasnejšega nadgrajevanja informacijskih sistemov z namenom digitalizacije procesov v upravljanju, proizvodnji, beleženju poslovanja ter optimiranju logistike z namenom konkurenčnejšega nastopa in prizadevanj za zmanjšanje ogljičnega odtisa.

Posledično lahko trdimo, da se bo upoštevalo cilje zmanjšanja digitalnega razkoraka med urbanim in podeželjem, cilj digitalizacije podjetij – avtomatizacija, umetna inteligenca, preoblikovanje dobavnih verig z namenom večje odpornosti in hitrosti, repozicioniranje v razvijajočem se digitalnem ekosistemu ter spodbujanja investicij v uvajanje naprednih tehnologij kot npr. visokozmogljivo računalništvo, kibernetska varnost, umetna inteligenca, oblachna infrastruktura, dobavna veriga za internet stvari, elektronske komponente in sistemi ter mikroelektroniko, spodbujanju diverzifikacije dobav.

Tabella 1: Vpliv na zeleni in digitalni prehod

Krajši naziv	Cilj »zeleno«				Cilj »digitalno«	Izzivi prehoda	
	Podnebno	Okoljsko	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Vrednost	Vrednost					
1. Investicije v podjetjih 2. Investicije v deprivilegiranih območjih 3. Investicije v krepitev verig vrednosti na področju oskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi 4. Slovenski pilotni center za napredne strjevalne tehnologije lahkih kovin SiPCAST 5. Finančni instrumenti (povratni viri)	40%/	40%		Da	40%		

5. Mejniki, cilji in časovnica

Mejniki Reforma: Predvidena časovnica za izvedbo je obdobje 2021-2026.

Mejnik Reforma 2:

Ključni mejniki: Identifikacija razlogov in razglasitev območja ukrepanja

Ključni cilji: Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik

Mejniki Reforma 3:

V okviru te reforme bo ministrstvo, pristojno za kmetijstvo in prehrano, skupaj z eksperti najprej naredilo natančen pregled potreb in izzivov na področju delovanja verige preskrbe s hrano v RS.

Ključni mejniki:

- M1: Vzpostavitev ekspertne skupine za pregled potreb in izzivov na področju delovanja verige
- M2: Podrobnejša identifikacija potreb glede potrebnih vlaganj v verige vrednosti

Mejniki Investicije 1: Investicije v podjetjih

Ključni mejniki:

- M1: uskladitev in oblikovanje skupnega instrumenta za spodbujanje investicij s kombinacijo nepovratnih in povratnih sredstev (uskladitev med deležniki: MGRT, SPIRIT, SID in SPS) do Q2 2021
- M2: potrditev zakonodajne spremembe Zakona o spodbujanju investicij in potrditev 5-letnega Programa Vlade za spodbujanje investicij in internacionalizacije do leta 2025 do Q2 2021
- M3: prilagoditev pravnih podlag in izvedba instrumentov preko javnega razpisa in drugih oblik do Q4 2021
- M4: Q1- Q4 2024 črpanje sredstev in sicer po naslednjem terminskem načrtu:
 - do Q4 2022: 20% razpoložljivih sredstev
 - do Q4 2023: 30% razpoložljivih sredstev
 - do Q4 2024: 50% razpoložljivih sredstev
- M5: spremljanje izvedbe projektov od Q1 2022 naprej do Q4 2026 oziroma v skladu s pravili državnih pomoči.

Mejniki investicije 2:

- M1: Število podprtih projektov podjetij

Mejniki investicije 3: Investicije v krepitev verig vrednosti na področju oskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi

Projekt je izvedljiv na podlagi objave javnega razpisa, na katerega lahko kandidirajo v kolektivne oblike povezana kmetijska gospodarstva (npr. kmetijske zadruge, skupine in organizacije proizvajalcev ali druge oblike kolektivno organiziranih proizvajalcev).

Ključni mejniki za projekt

- M1: Prilagoditev pravnih podlag in objava javnega razpisa ter odobritev vlog
- M2: Delež podprtih upravičencev, ki so izvedli vsaj 1 načrtovano investicijo v opredmetena in neopredmetena sredstva
- M3: Delež odobrenih investicij v opredmetena in neopredmetena sredstva, ki je zaključenih

Ključni širši cilji projekta:

- večja horizontalna povezanost primarnega sektorja;
- večja koncentracija organizirane ponudbe kmetijskih proizvodov in živil;
- boljša organiziranost in povečanje ponudbe ekoloških proizvodov na trgu;
- stabilno zagotavljanje količin naprej do predelovalcev in trgovine in s tem krepitev »verig vrednosti« (dobaviteljskih verig) na področju preskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi;
- prehod v krožno gospodarstvo in biogospodarstvo na področju »prehranskih verig«, zmanjšanje ogljičnega in okoljskega odtisa.

Mejniki investicije 4:

- Izgradnja mosta, ki omogoča prenos ugotovitev iz bazičnih raziskav (narejenih na raziskovalnih inštitutih in v univerzah) v industrijsko proizvodnjo.
- Pospešeno sodelovanje med univerzami in industrijo ter pravočasno odkrivanje potreb.
- Povečanje učinkovitosti in dobičkonosnosti raziskovalnega dela.
- Podpora industriji za razvoj novih izdelkov z višjo dodano vrednostjo.
- Kreiranje delovnih mest z višjo dodano vrednostjo.
- Povečanje kakovosti sekundarnega in terciarnega izobraževanja z možnostjo pridobivanja praktičnih izkušenj na konkretnih industrijskih napravah.
- Pozicioniranje države kot proizvajalca industrijskih izdelkov z visoko dodano vrednostjo.
- Zelo hiter in učinkovit prenos novih tehnologij in izdelkov v redno proizvodnjo industrije in njihov prenos na trg, kar bi izkazalo odgovornost države do kar najhitrejšega in najbolj učinkovite izrabe razvojnih sredstev.

6. Financiranje in stroški

Opis stroškov

1. Investicije v podjetjih

- -sofinanciranje začetnih investicij v opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva oz. vsi možni upravičeni stroški v skladu s shemami državnih pomoči (regionalna shema, MSP, de minimis)

2. Investicije v deprivilegirana območja

Upravičeni stroški po shemi de minimis oz. regionalnih shemi državnih pomoči.

Investicije v opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva podjetij ter druge aktivnosti v skladu shemo državnih pomoči.

Časovno obdobje 2021-2026.

Možnost izvedbe instrumenta (del v izvedbi SPS) skupaj s povratnimi oblikami financiranja

3. Investicije v krepitev verig vrednosti na področju oskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi

Za investicije v krepitev verig vrednosti na področju oskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi se iz RRF predvideva 10 mio € nepovratnih sredstev. Preostanek sredstev s sofinanciranjem naložb zagotovijo vlagatelji sami. Investicija vključuje zlasti naslednje stroške:

- stroške naložb v ureditev objektov,
- stroške nakupa, namestitve oziroma vgradnje opreme,
- stroški nakupa dostavnih vozil (za prevoz oz. dostavo kmetijskih proizvodov, živil ipd.),
- stroške nakupa informacijsko-komunikacijske opreme,
- s projektom povezane stroške usposabljanja zaposlenih,
- splošne stroške, povezane s pridobitvijo projektne dokumentacije.

Ocenjena vrednost investicije v višini 10 mio € (ta vrednost ne vključuje predvidenega sofinanciranja vlagateljev), izhaja iz poziva za izraz interesa za izvedbo investicij, ki ga je v dogovoru z Ministrstvom RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano izvedla Zadružna zveza Slovenije. V okviru poziva za izraz interesa so bile zajete načrtovane investicije zadrug, ki že imajo pridobljeno gradbeno dovoljenje, če se le-to za investicijo zahteva ter druge investicijske potrebe zadrug (po opremi, IKT, dostavnih vozilih ipd.). Ocena vrednosti projekta je bila torej narejena s povpraševanjem na trgu.

Možna je kombinacija virov in sicer s Programom razvoja podeželja 2014–2020, posebno linijo financiranja NextGen – razvoj podeželja oziroma iz Strateškega načrta SN 2021–2027, ki je prihodnji programski dokument za črpanje sredstev Skupne kmetijske politike. Utemeljitev prispevka h gospodarski rasti in delovnim mestom: Projekt odpornih verig vrednosti prinaša ekonomije obsega, združevanje ponudbe kmetijskih in živilskih proizvodov, racionalizacijo poslovanja, zadostno oskrbo/ponudbo skozi daljše časovno obdobje (tudi izven sezone), ustrezno skladiščenje s ciljem ohranjanja kakovosti proizvodov. Projekt prinaša ohranjanje delovnih mest na podeželju. Bistveno pa je tesnejše povezovanje v verigah vrednosti preskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi,

zagotavljanje dolgoročnejših pogodbenih odnosov med vsemi členi v verigi. S tem pa se zmanjšujejo proizvodna, cenovna, dohodkovna tveganja ter krepi odpornost verig preskrbe s hrano.

Vrednosti

Projekt/Ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Investicije v podjetjih	210 mio EUR	90 mio EUR	120 mio EUR
Investicije v deprivilegirana območja	55 mio EUR	55 mio EUR	
Investicije v krepitev verig vrednosti na področju oskrbe s kmetijskimi proizvodi in živilskimi proizvodi	10 mio EUR	10 mio EUR	
SIPCAST	6,4 mio EUR	6,4 mio EUR	
Skupaj	281,4 mio EUR	161,4 mio EUR	120 mio EUR
Finančni instrumenti SID, SPS, Ribniški sklad (povratni del)			1.599,75 mio EUR
SKUPAJ	281,4 mio EUR	161,4 mio EUR	1.881,15 mio EUR

Finančna dinamika izvajanja po letih:

1. Nepovratni del sredstev

Tabela 6 Ocenjeni stroški načrta

Predvideni stroški načrta												
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2	
	Spodbujanje investicij			2021	2022	2023	2024	2025	2026			
Project												
Investicije v podjetjih		2021-2026	90.000.000, od tega: -45.000.000 SPIRIT -45.000.000 MGRT		18.000.000, od tega: -9.000.000 SPIRIT -9.000.000 MGRT	18.000.000, od tega: -9.000.000 SPIRIT -9.000.000 MGRT	18.000.000, od tega: -9.000.000 SPIRIT -9.000.000 MGRT	18.000.000, od tega: -9.000.000 SPIRIT -9.000.000 MGRT	18.000.000, od tega: -9.000.000 SPIRIT -9.000.000 MGRT			
Investicije na deprivilegiranih območjih		2021-2026	55.000.000, od tega: -25.000.000 SPS -30.000.000 MGRT		11.000.000, od tega: -5.000.000 SPS -6.000.000 MGRT	11.000.000, od tega: -5.000.000 SPS -6.000.000 MGRT	11.000.000, od tega: -5.000.000 SPS -6.000.000 MGRT	11.000.000, od tega: -5.000.000 SPS -6.000.000 MGRT	11.000.000, od tega: -5.000.000 SPS -6.000.000 MGRT			
Investicije v krepitev verig vrednosti na področju oskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi		2021-2026	10.000.000			2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000	SN 2021-2027, PRP 2014-2020		
SIPCAST			6.400.000									
SKUPAJ			161.400.000		28.000.000	48.500.000	48.500.000	12.500.000	7.500.000	110		

7. Utemeljitev zahteve po povratnih sredstvih (če je relevantno)

Velika večina MGRT-jevih reform na posamezni komponenti v okviru posameznega razvojnega stebra, za izvedbo te reforme (doseganje mejnikov in ciljev) nujno potrebuje povratne RRF vire, poleg nepovratnega dela sredstev RRF. Na reformah, ki za doseg svojih ciljev in predvsem učinkov nujno potrebujejo več naložb, je namreč z nepovratnim delom RRF nemogoče doseči kritično maso »no harm« naložb. Brez povratnega RRF vira teh reform v željenem obsegu ni mogoče izvesti. Povratni RRF viri bodo v celoti sledili reformnim ciljem in bodo skupaj z nepovratnim delom omogočili izvedbo konkretne reforme pod okriljem MGRT. **MGRT načrtuje skupaj za 1,583 mrd. EUR povratnih RRF virov, ki so nujno potrebni za doseg reformnih ciljev, na katere je vezanih 213 mio EUR nepovratnih RRF virov. Za izvedbo strukturnih reform v vrednosti 278 mio EUR nepovratnega RRF vira, pa MGRT ne potrebuje dodatnih RRF povratnih virov.**

Z 1,583 mrd. EUR bo MGRT zagotovil dodatno multiplikacijo preko finančnega vzvoda izvajalcev finančnih RRF instrumentov.

MGRT je pristopil k tri stebrni zasnovi povratnih instrumentov RRF:

- 1. Steber posojila – v predvideni RRF povratni kvoti 1,090 mrd. EUR;**
- 2. Steber garancije – v predvideni RRF povratni kvoti 280 mio EUR in**
- 3. Steber lastniško financiranje – v predvideni RRF povratni kvoti 213 mio EUR.**

Vsak izmed predvidenih izvajalcev povratnih RRF instrumentov (Slovenski podjetniški sklad, Slovenski regionalno razvojni sklad in SID Banka) bo izvajal produkte iz več stebrov. Predvsem steber posojil bo pestro diverzificiran na različne naložbene namene (programe/linije). Kot primer navajamo npr. SID banko, ki bo izvajala zelo močan Posojilni sklad finančnega inženiringa za financiranje naložb in obratnih sredstev v podjetjih (ta bo zajemal tri programe; investicije, investicije in obratna sredstva, področje krožnega), poleg tega pa še specifične posojilne sklade za področje raziskav in razvoja, za področje turizma, digitalizacije in energetske učinkovitosti.

Produkti iz naslova povratnega vira RRF bodo financirali le naložb kot del izvajanja strukturne reforme v praksi in je poleg nepovratnih sredstev nujni vir za doseganje zastavljenih mejnikov in ciljev konkretne strukturne reforme. Produkti iz naslova povratnega RRF vira naslavlajo vrzeli in izzive, kot so opredeljeni že pri vsaki izmed strukturnih reform oz. komponenti na področju nepovratnih sredstev. Na tem mestu v izogib podvajanju z delom Načrta za okrevanje, ki argumentira nepovratni del vira RRF, ne navajamo ponovno vseh tam zapisanih vrzeli, ciljev, mejnikov in ostalega. Tudi s povratnimi RRF instrumenti bomo tako kot tudi z nepovratnimi viri RRF sledili splošnemu cilju za prehod v bolj odporno, zeleno in digitalizirano gospodarstvo ter družbo v zahtevanih kvotah 40% za zeleno in minimalno 20% za digitalno.

Finančni produkti bodo na voljo za izvedbo posameznih naložb upravičenih prejemnikov, ki bodo vsak zase in skupaj prispevali k doseganju reformnih ciljev in učinkov. S povratnimi sredstvi bomo nudili podporo za investicije, vključno z zagonskimi, večinoma v opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva, v manjši meri pa tudi v obratna sredstva, potrebna za izvedbo investicije. Pri lastniških in kvazi lastniških oblikah financiranja bomo preko usposobljenih upravljavcev kapitala začasno vstopali v podjetja, ter jih s tem okrepili in omogočili nadaljnje poslovanje ter podlago za dodatni zagon in transformacijo poslovanja.

Povratni RRF mehanizmi bodo predvsem na področju energetske učinkovitosti in začetnih naložb skladno s specifično slovensko zakonodajo, ki ureja spodbujanje investicij, na voljo za zapiranje finančne konstrukcije istega projekta (poleg dela, ki bo sofinanciran z nepovratnim RRF delom). Pri tovrstnem načinu (so)financiranja bomo zagotovili ustrezni in čim enostavnejši mehanizem oz. postopek za zagotovitev spodbud.

V vsakem primeru bodo oblikovani finančni produkti, ki so ugodni za prejemnike (ugodnejša obrestna mera od tržne, daljše ročnosti, moratoriji, ugodnejše zavarovanje) oz. se bo s temi produkti naslavljal tisti segment, ki ga trg brez pomoči javne sfere ne želi podpreti ali ne dovolj podpreti (začetne faze razvoja, semenski, tvegani kapital...).

Postopek dodeljevanja povratnih RRF sredstev bo tako kot tudi postopek dodeljevanja nepovratnih RRF sredstev transparenten in odprt, po vnaprej znanih pogojih in zahtevah samega instrumenta. S pogoji za dodelitev bomo sledili zahtevam shem državnih ali de minimis pomoči, ob tem pa želimo za potrebe učinkovitejše izvedbe reform zagotoviti tudi določene spremembe pravil o državnih pomočeh, v zvezi s čimer bo v naslednjih mesecih sledila pobuda na Evropsko komisijo. Pogoji in značilnosti samih produktov bodo opredeljeni ali v pogodbi med MGRT in izvajalcem oz. na ravni Vlade RS, v odvisnosti tudi od same izvedbe načina in tehnike, kako bo Slovenija prejela povratna RRF sredstva in na kakšen način bodo ta sredstva tehnično dodeljena v upravljanje/izvajanje finančni instituciji (npr. kot posojilni sklad, povečanje namenskega premoženja, itd.).

Izvajalci povratnih RRF instrumentov bodo le usposobljene institucije, ki so bodisi izvajalske organizacije MGRT ali gre za nacionalno razvojno banko, SID banko, ki poznajo ustroj delovanja države in način dodeljevanja javnih spodbud. Pri razdelitvi ciljnih trgov konkretne institucije in tudi pri oblikovanju konkretnih produktov, bomo upoštevali specializacijo in obstoječe poznavanje naložbenih področij ter različnih oblik pomoči. Tako bomo zagotovili ustrezno razmejitev populacije upravičencev oz. prejemnikov spodbude na način, da na trgu ne bo zmede ter bo zagotovljena najboljša možna strokovnost in učinkovitost pri izvajanju konkretnega produkta.

Izvajalci povratnih sredstev bodo k kvoti povratnega RRF vira dodali še ustrezen finančni vzvod skladno za zahtevami slovenske zakonodaje. S tem bo dodatno zagotovljena krepitev RRF kvote, kar bo prispevalo k dodatnim multiplikacijskim sredstvom za izvedbo reforme. V primeru tržnega interesa bo instrumentarij izvajanja po potrebi vključeval tudi dodatne finančne posrednike.

Povratni RRF viri bodo podpora in komplementar nepovratnemu RRF viru za doseganje reformnih ciljev. Zato bodo mejniki in samo izvajanje povratnih sredstev sledilo zastavljenim mejnikom in financiranju na področju nepovratnih virov RRF.

Kjer gre za vzpostavitev posojilnih skladov finančnega inženiringa z vložkom države (iz RRF povratnega vira) in vira izvajalca, se iz sredstev RRF vira črpa prva izguba ter strošek provizije za upravljanje in izvajanje posojilnega sklada.

V spodnji tabeli so prikazani predvideni RRF povratni instrumenti, kot sestavni del

Tabela 7 PRIKAZ POVRATNIH SREDSTEV PO UMEŠČENOSTI V NAČRT ZA OKREVANJE IN NAVEZAVI NA NEPOVRATNI RRF DEL

Naziv razvojnega stebra	Naziv komponente	Naziv naložbenega dela	Ukrep	Povratni: lastniško ali dolžniško financiranje	Povratni v mrd. EUR
Trajnostni in zeleni prehod	(C1) Obnovljivi viri energije in učinkovita raba energije v gospodarstvu	Povečanje energetske učinkovitosti v gospodarstvu	Energetska učinkovitost v gospodarstvu	dolžniško	80
Trajnostni in zeleni prehod	(C5) Krožno gospodarstvo	Celoviti strateški projekt razogličanja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo (CSP KG)	Krožno	dolžniško	15
Trajnostni in zeleni prehod	(C5) Krožno gospodarstvo	Program za dvig domače predelave lesa	les	dolžniško	60
Trajnostni in zeleni prehod	(C7) Povezljivost	Nacionalni letalski prevoznik	Nacionalni LP	lastniško	70
Digitalna Slovenija	(C1) Digitalna transformacija gospodarstva in družbe	Program digitalne transformacije podjetij in industrije	Dig.transf. Ind. In podj.	dolžniško	120
Digitalna Slovenija	(C1) Digitalna transformacija gospodarstva in družbe	Program digitalne transformacije družbe	Pametna mesta in skupnosti	dolžniško	85
Podporno okolje za podjetja	(C1) Investicije v podjetjih	Investicije v podjetjih (spodbujanje domačih in tujih investicij)	Investicije	dolžniško	113,6
Podporno okolje za podjetja	(C1) Investicije v podjetjih	Investicije v podjetjih	Zgodnje faze razvoja od SPS, vključno z lastniškim financiranjem	lastniško	110

Podporno okolje podjetja	za	(C1) Investicije podjetjih	v	SIP CAST - pilotni center na področju kovin	SIPCAST	dolžniško	6,4
Podporno okolje podjetja	za	(C1) Investicije podjetjih	v	Investicije podjetjih	Garancije SPS in SID	dolžniško	230
Podporno okolje podjetja	za	(C1) Investicije podjetjih	v	Investicije podjetjih	Kreditna shema za naložbe in OS	dolžniško	255
Podporno okolje podjetja	za	(C1) Investicije podjetjih	v	Investicije podjetjih	Ribnica inovativni	dolžniško	20
Podporno okolje podjetja	za	(C1) Investicije podjetjih	v	Investicije podjetjih	Ribnica posojila in kapitalski vložki	dolžniško	30
Podporno okolje podjetja	za	(C1) Investicije podjetjih	v	Investicije podjetjih	Regijske garancije Ribnica	dolžniško	50
Podporno okolje podjetja	za	(C1) Investicije podjetjih	v	Investicije podjetjih	Tvegan kapital SID	lastniško	23
Podporno okolje podjetja	za	(C1) Investicije podjetjih	v	Investicije podjetjih	Proof concept of	lastniško	10
Na znanju temelječa družba		(C2) Raziskave, razvoj in inovacije, inovacijski ekosistem, vključno z internacionalizacijo			Posojilni sklad RRI	dolžniško	105
Turizem in kultura		Preoblikovanje slovenskega turizma za doseganje razvojnega preboja ter Investicije v infrastrukturo na področju kulture in kulturne dediščine – obnova in ohranjanje kulturnih spomenikov		Preoblikovanje slovenskega turizma za doseganje razvojnega preboja	Posojilni sklad Turizem	dolžniško	200
							1583

Tabela 8 PRIKAZ POVRATNIH SREDSTEV PO TREH STEBRIH POVRATNIH INSTRUMENTOV

STEBER POVRATNIH INSTRUMENTOV	POVRATNI PRODUKT V PODORO NALOŽBENEMU DELU	VREDNOST RRF VIRA (v mio EUR)	PREDVIDENI IZVAJALEC
STEBER POSOJILA – skupaj 1,090 mrd. EUR	Energetska učinkovitost v gospodarstvu	80	SID banka, v dogovarjanju dodatni izvajalec
	Program za področje krožnega	15	SID banka, Slovenski podjetniški sklad
	Program za področje lesarstva	60	Slovenski podjetniški sklad
	Digitalna transformacija podjetij in industrije	120	SID banka, Slovenski podjetniški sklad

	Pametna mesta in skupnosti	85	Slovenski regionalno razvojni sklad
	Linije v podporo investicijam (domačim, tujim, na problemskih območjih) na različnih naložbenih področjih	425	SID banka, Slovenski podjetniški sklad, Slovenski regionalno razvojni sklad
	RRI	105	SID banka
	Turizem	200	SID banka, Slovenski podjetniški sklad
STEBER GARANCIJE-skupaj 280 mio EUR	Garancije	280	SID banka, Slovenski podjetniški sklad, Slovenski regionalno razvojni sklad
STEBER LASTNIŠKO FINANCIRANJE – skupaj 213 mio EUR	Podpora zgodnjim fazam razvoja podjetij	110	Slovenski podjetniški sklad
	Tvegan kapital	23	SID banka
	Proof of concept	10	SID banka
	Nacionalni letalski prevoznik	70	pogajanja

2.5.2 KOMPONENTA 2: Podporno okolje za podjetja

1. Opis komponente

Povzetek:

Domena politike: Podporno okolje za podjetja

Cilj:

Poglavitni cilj reform in investicij na tem področju je krepitev okolja za podjetja v okviru poslovnih con in implementaciji alternativnih vrst podjetništva ter povečanja števila družbenih inovacij ter podpora živilsko-predelovalni industriji, pri vzpostavitvi skupne platforme z raziskavami in razvojem, ki bo omogočil aplikativno uporabo znanstvenih dognanj v proizvodnih procesih. Raziskave in razvoj na področju hrane, krožno gospodarstvo, nove tehnologije, kakovost in varnost hrane, komuniciranje o tveganjih, v oblikovanju skupne platforme za prenos znanja, s ciljem učinkovitega izvajanja prehranske politike in koristnim učinkom na zagotavljanje varstva potrošnikov in javno zdravje.

Reforme in/ali investicije, vključno s CFOG (splošni izdatki države po funkcijah) klasifikacija:

Reforma vlaganj v podporno okolje za podjetja in implementacije alternativnih oblik podjetništva ter vzpostavitvi strateškega povezovanja razvojno-raziskovalnih aktivnosti na področju živil in prehrane v RS ter zagotavljanje sinergij in komplementarnosti s ciljem ustrezne podpore gospodarstvu.

Razvojno stimulativen okolja za deležnike v agroživilski verigi bo usmerjen v izboljšanje poslovanja in upravljanja poslovnih con, inkubatorjev, razvoju podjetniške dejavnosti, krepitvi sektorja socialne ekonomije in povečanju inovativnosti sektorja, tako bo reforma prispevala k obnovi in hitremu okrevanju podjetij v razmerah po COVID – 19, k povečanju in ohranjanju delovnih mest, dvigu dodane vrednosti na zaposlenega, krepitvi dobavnih verig, krepitvi potenciala rasti in pa k odpornosti socialnega okolja.

Strukturna reforma za podporno okolje bo zagotovila boljšo koordinacijo vseh podpornih sistemov za podjetja in sektor socialne ekonomije ter razvoj specifične ponudbe in kompetenc zaposlenih s ciljem povečanja obsega poslovanja in inovativnosti vključenih subjektov. Reforma bo smiselno povezana z drugimi instrumenti na tem področju, s ciljem večje učinkovitosti podpornega okolja in zagotavljanja celovite več nivojske obravnave vključenih subjektov.

V slovenskem prostoru se kaže velika potreba po vzpostavitvi stimulativen podpornega okolja za deležnike v agro-živilski verigi, od pridelave (kmetijstvo), živilskopredelovalne panoge, gostinstva in turizma, ki bo omogočalo povečevanje dodane vrednosti kmetijskih in živilskih proizvodov ter dvig konkurenčnosti. Potrebna je podpora živilski industriji in kmetijam na področju kakovosti in varnosti živil, pri razvoju novih izdelkov in tehnologij, tehnoloških rešitev za zdravo kakovostno prehrano, za

manj izgub in odpadne hrane, trženja, oglaševanja in komuniciranja s potrošniki. Pri tem je poleg analitske podpore potrebno zagotoviti povezovanje na nivoju podpore zgodnjemu vključevanju industrije v aplikativne raziskave (tudi z vključevanjem v partnerstva in projektne konzorcije) ter podpore pri posodabljanju in pridobivanju novih potrebnih strokovnih kompetenc. Raziskovalne storitve, kot podpora gospodarstvu, imajo koristen učinek na sprejemanje živilske zakonodaje. Pri aktivnem oblikovanju evropske zakonodaje država članica potrebuje argumentirane podatke, rezultate raziskav in študij, ki jih pri zagovarjanju svojih stališč o določenih določbah zakonodaje potrebuje.

Ocena stroškov: Stroške, ki jih krije Sklad za obnovo in odpornost v tem načrtu so predvideni v višini 21 mio EUR, od tega 19 mio EUR nepovratnih sredstev za naložbe v poslovno ekonomsko infrastrukturo in 2 mio EUR nepovratnih sredstev za naložbe v podporno okolje sektorja socialne ekonomije in razvoj družbenih inovacij. Predlagani instrumenti bodo financirani poleg sredstev Sklada za okrevanje in odpornost tudi iz drugih virov (predvsem iz sredstev evropske kohezijske politike) in bodo skupaj prispevali k zastavljenim ciljem reforme. Strošek vzpostavitve Nacionalnega inštituta RS za hrano ki jih krije Sklad za obnovo in odpornost znaša za reformni del 300.000 € nepovratnih sredstev, ki se v celoti zagotovijo iz RRF.

Za strošek investicijskega dela v zvezi z vzpostavitvijo Nacionalnega inštituta RS za hrano pa 5 mio € nepovratnih sredstev, ki se prav tako v celoti zagotovijo iz RRF, skupaj 5,3 mio €

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

V skladu z usmeritvami programa: krepitev ekonomske, družbene in teritorialne kohezije, krepitev gospodarske in družbene odpornosti ter blaženje družbenih in gospodarskih posledic krize je potrebno oblikovati in zagotavljati pogoje za nastanek in rast podjetij. Podjetja morajo biti sposobna obvladovati različna tveganja, razviti visoko stopnjo fleksibilnosti in možnost prilagajanja na nepredvidene, še nepoznane dejavnike tveganja.

Ekonomska poslovna infrastruktura

Slovenija mora za zmanjševanje razlik v razvitosti med regijami le-tim zagotavljati ustrezne infrastrukturne pogoje, poleg temeljne (okoljske) infrastrukture tudi poslovno infrastrukturo (kot so izgradnja poslovnih con in inkubatorjev), ki podjetjem v regijah (še zlasti tistim, ki so manj razvite oziroma razvojno zaostajajo) omogočajo pogoje za njihovo delovanje in širitev na eni strani in na drugi strani zagotavljajo zaposlenost in poseljenost, še zlasti v deprivilegiranih območjih Slovenije.

Alternativne oblike podjetništva

Sektor socialne ekonomije v EU predstavlja 10 % vseh podjetji, ki ustvarijo 8 % BDP skupnosti, pri tem je v dejavnosti sektorja vključenih 6 % delovno aktivnega prebivalstva. V RS je ta odstotek bistveno manjši, po podatkih EK je bil prispevek sektorja v letu 2019 k BDP 0,268 %, sektor pa zaposluje 0,269 % delovno aktivnega prebivalstva. Največji delež k temu prispevajo invalidska podjetja in zaposlitveni centri. Pri tem registrirana socialna podjetja predstavljajo manjši delež subjektov socialne ekonomije, in sicer so po podatkih EK prispevala 0,041 % k BDP in zaposlovala le 0,045 % delovno aktivnega prebivalstva. V letu 2020 je v Sloveniji trenutno registriranih 275 socialnih podjetji. Podatki kažejo, da po razvitosti sektorja, ki bistveno prispeva k višji stopnji zaposlenosti, družbeni koheziji, regionalnemu in lokalnemu razvoju, varovanju narave, razvoju kmetijstva in povečevanju socialne varnosti, Slovenija zaostaja za EU povprečjem, kar predstavlja izziv na področju razvoja sektorja in njegove vloge v družbi oziroma njegovega družbeno-ekonomskega donosa. Zato je potrebno zagotoviti ustrezno podporno okolje, ki bo omogočilo razvoj sektorja v luči trajnostnih, zelenih rešitev s pomočjo novih tehnologij, saj le tako lahko zasleduje cilje določene v Zakonu o socialnem podjetništvu ter evropskim standardom.

Nacionalni inštitut RS za hrano

Verige preskrbe s hrano so kompleksne, a hkrati tudi zelo občutljive, na kar je opozorila tudi COVID-19 kriza. Kriza vpliva na vse člene v verigi »od vil do vilic«, zaradi česar so izzivi »prehoda v bolj odporni

in trajnostni prehranski sistem« toliko večji in zahtevnejši. V svojem bistvu se ti izzivi nanašajo na zagotavljanje večje dodane vrednosti in kakovosti živil, spodbujanju zdravju koristnih načinov prehranjevanja, uvajanju vidikov »krožnosti«, zlasti preko doseganja večje trajnosti v pridelavi, proizvodnji, predelavi, distribuciji, trgovini, zmanjšanju embalaže, odpadkov, izgub in količin odpadne hrane na vseh ravneh, tudi pri končnih potrošnikih. Potreben je razvoj fleksibilnih proizvodnih in ekonomskih rešitev, ki bodo zagotovili odpornost, obstoj in prilagajanje prehranskih sistemov na trajnostno pridelavo in porabo hrane kot tudi drastične spremembe, kot jih lahko pričakujemo v luči podnebnih sprememb in/ali v luči nedavnih izrednih razmer.

Kljub zelo velikemu družbenemu in ekonomskemu pomenu hrane, naraščajočemu strateškemu pomenu prehranske suverenosti držav ter pomenu znanja na področju humane prehrane pri ohranjanju zdravja ljudi, pa v Sloveniji trenutno nimamo institucije, ki bi na teh kompleksnih in dinamičnih strokovnih ter znanstvenih področjih delovala celovito in skrbela za prenos in širjenje znanj v gospodarstvo – predvsem na deležnike v kmetijstvu in živilskopredelovalni industriji.

Kot velik izziv se kaže tudi razkorak med potrebami podjetij na področju tega prehoda in dostopnostjo podpornih raziskovalno-razvojnih storitev. Ambiciozni cilji, ki jih prinaša nov mandat Evropske komisije in Evropski zeleni dogovor, preko Akcijskega načrta za krožno gospodarstvo (2020) in Strategije EU »od vil do vilic«, pa po drugi strani podjetja in državo močno zavezujejo k pravičnemu, zdravemu in okolju prijaznemu prehranskemu sistemu. Prav tako je vključevanje in krepitev živilskega sektorja pomembno tudi za skupno doseganje številnih ciljev trajnostnega razvoja ZN (Sustainable Development Goals - SDGs). Hkrati je velik izziv za podjetja odgovornejše ravnanje s hrano, kar ni le ekonomsko, temveč tudi širše družbeno in etično vprašanje, ki ga naslavlja tudi predlog nacionalne Strategije za manj izgub in odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano. Inštitut bi lahko tudi na tem področju odigral izrazito pomembno podporno vlogo.

b) Cilji

Poglavitni cilj reform in investicij na tem področju je krepitev okolja za podjetja v okviru poslovnih con in implementaciji alternativnih vrst podjetništva, ki bo prispevalo k obnovi in hitremu okrevanju podjetij v razmerah po COVID – 19, k povečanju in ohranjanju delovnih mest, dvigu dodane vrednosti na zaposlenega, krepitvi dobavnih verig, krepitvi potenciala rasti in pa k odpornosti socialnega okolja.

Ekonomsko poslovna infrastruktura

Izboljšati upravljanje poslovnih con, njihovo prepoznavnosti in izkoriščenost na esni strani, na drugi pa posameznim poslovnim conam omogočiti njihovo nadaljnjo širitev- kjer obstaja poslovni interes za to.

Alternativne oblike podjetništva

Glede na navedene izzive želimo s strukturno reformo in ukrepi, ki jih bomo financirali iz sredstev Sklada za okrevanje in odpornost v Sloveniji doseči naslednje cilje:

- Vzpostavitev podpornega okolja za sektor socialne ekonomije,
- Razvoj kompetenc podpornega okolja za spodbujanje družbenih inovacij,
- Oblikovanje partnerstev med subjekti socialne ekonomije in drugimi subjekti lokalnega okolja z namenom reševanja specifičnih (lokalnih) problemov,
- Povečanje števila subjektov socialne ekonomije,
- Povečanje števila družbenih inovacij.

Nacionalni inštitut RS za hrano

S ciljem naslavljanja opisanih izzivov bi primarna vloga Nacionalnega inštituta RS za hrano morala biti v povezovanju, dopolnjevanju in nadgrajevanju obstoječih raziskovalnih-izobraževalnih institucij ob hkratnem tesnem sodelovanju z gospodarstvom, industrijo, podjetji, kmetijskimi gospodarstvi. Inštitut bi moral delovati kot strokovna podpora, kot kakovosten ekosistem za razvoj in inovacije ter prenos le-teh v prakso. Zagotavljati bi moral usklajenost ukrepov, spodbujati učinkovito strukturo upravljanja za sodelovanje na področju raziskav in inovacij med različnimi ministrstvi in agencijami, pa tudi tesnejše sodelovanje med znanstveno raziskovalnimi institucijami, tako na nacionalni ravni kot na mednarodni oziroma predvsem evropski raziskovalni ravni.

Cilj reforme in projekta vzpostavitve Nacionalnega instituta RS za hrano je:

- nuditi največjo možno podporo gospodarstvu pri uvajanju najnovejših znanj, pristopov in tehnologij v živilsko-predelovalni industriji;
- vzpostaviti kakovostno infrastrukturo za izvajanje aplikativnih, razvojnih in raziskovalnih aktivnosti na področju predelave kmetijskih surovin v kakovostna in varna živila z visoko dodano vrednostjo v smeri pričakovanih sodobnega potrošnika;
- na osnovi potreb gospodarstva zagotoviti učinkovitejši razvoj, prenos in izmenjavo najnovejših dognanj, znanj in inovacij v proizvodne procese, ki se na ta način lahko hitreje in bolje prilagodijo spremembam;
- prispevati k večji učinkovitosti, povezanosti in konkurenčnosti agroživilskega sektorja in hitrejšemu prilagajanju vzdolž celotne prehranske verige na spremembe, zlasti z vidika uvajanja načel »krožnosti«, biogospodarstva, zmanjševanja podnebne in okoljskega odtisa;
- prispevati k manj izgubam in manj odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano;
- omogočiti dostop do kakovostne in trajnostno pridelane hrane, ki zadovoljuje najvišje standarde varnosti, kakovosti ter prehranske uravnoteženosti in tako prispevati h krepitvi javnega zdravja;
- izboljšati upravljanje, usklajenost in učinkovitost javnih naložb v raziskave in razvoj ter prenos in izmenjavo znanj ter krepiti podporno okolje za spodbujanje znanstveno raziskovalnega, inovacijskega ekosistema v živilski industriji;
- zagotoviti več in boljše sodelovanje znotraj/med akademsko-raziskovalno sfero in gospodarstvom (SME) ter večjo vpetost na mednarodni ravni;
- podpreti vzpostavitev infrastrukturnih razvojnih centrov in raziskovalnih programov na področju zelenega in digitalnega prehoda v živilski industriji in kmetijstvu;
- okrepiti in posodobiti javno raziskovalno infrastrukturo v podporo razvoju znanstvene odličnosti in digitalizacije živilske industrije in kmetijstva;
- prispevati h krepitvi trajnostnega in odpornega prehranskega sistema v RS.

Načelo nediskriminacije in enakih možnosti:

Instrumenti bodo upoštevali princip nediskriminacije, enakosti spolov, enakih možnosti za kandidiranje na javnih razpisih. Podprti projekti pa bodo težili k trajnosti (do no significant harm) in upoštevali green in digital v največji možni meri.

Pri izvedbi javnih razpisov oz. potencialno pri izvedbi morebitnih javnih naročil bodo upoštevana določila glede enakosti spolov, nediskriminatornosti in upoštevanja načela »do no significant harm«.

Spoštovanje enakosti med spoloma: Slovenija se v Načrtu za okrevanje in odpornost zavezuje, da bo spoštovala načela enakosti spolov, enakih možnosti in nediskriminacije, saj je enakost spolov temeljna vrednota EU in temeljna pravica ter ključno načelo evropskega stebra socialnih pravic. Skladno z 12. členom Zakona o enakih možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 – ZUNEO-A, 33/16 – ZVarD in 59/19) bomo na vseh predvidenih področjih zagotovili enako obravnavanje obeh spolov. Slovenija bo pri naročanju in dobavi blaga, storitev in gradnje delovala v skladu z določili ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki. Navedeno pomeni, da bodo javna naročila oblikovana na način, da bo zagotovljeno, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja (bodisi krajevnega, stvarnega, osebnega ali drugega) ter da se v javnem naročilu neupravičeno ne omejuje konkurence med ponudniki.

Upoštevanje načela nediskriminatornosti: Pri oblikovanju in izvedbi javnih razpisov bomo z uporabo jasnih, objektivnih in nediskriminatornih pogojev in meril za izbor vlog v celoti zagotovili transparentnost in spoštovanje pravnega reda EU in RS. Pri izvajanju javnih razpisov bomo sledili predpisanim zahtevam s področja pravil o državnih pomočeh. Vsakršna pomoč bo dodeljena na podlagi priglasenih shem državnih pomoči.

Upoštevanje načela »do no significant harm«: V skladu z navodili EK, da uresničevanje tega načela pomeni dosledno izvajanje direktive o strateški presoji vplivov na okolje in direktive o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje. Obe direktivi sta bili preneseni v slovenski pravni red, zato se pred izvedbo posegov v okolje zahteva pridobitev ustreznih dovoljenj in soglasij na podlagi vseh

področnih zakonov, ki kakorkoli urejajo posege v prostor, kot npr. zakon, ki ureja graditev objektov, varstvo okolja, varovanje voda, narave itd. Mehanizmi presoje vplivov na okolje so integrirani v postopke pridobivanja upravnih dovoljenj in soglasij, zato ocenjujemo, da bo načelo »Do-No-Significant Harm« v celoti spoštovano. Z namenom okrepitve pozitivnega okoljskega vidika smo v predlagane vsebine v največji meri vključili vsebine, ki omogočajo zeleno transformacijo, prehod v krožno, pametno in podnebno nevtravno gospodarstvo. Kriteriji iz Uredbe (EU) 2020/852 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2020 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe (EU) 2019/2088 ("taxonomy regulation") so bili upoštevani in v največji možni meri "vgrajeni" v predlagane projekte

3. Opis reform in investicij komponente

REFORME

Reforma1: Ekonomsko poslovna infrastruktura

(1) Analitični del

V CSR EK priporoča Sloveniji, da ekonomsko politiko v zvezi z naložbami osredotoči na raziskave in inovacije, nizkoogljični in energijski prehod, trajnostni promet (zlasti železniški) in okoljsko infrastrukturo, pri tem pa upošteva regionalne razlike. EK prav tako priporoča, da zagotovi ustrezno nadomestilo dohodka in socialno zaščito; ublaži učinek krize na zaposlenost, med drugim z okrepitvijo shem krajšega delovnega časa in s prožnimi ureditvami dela; poskrbi, da bodo ti ukrepi zagotavljali ustrezno zaščito za delavce z nestandardnimi oblikami zaposlitve. EK prav tako napotuje na nadaljnje hitro izvajanje ukrepov za zagotavljanje likvidnosti in financiranja podjetjem in gospodinjstvom ter zmanjšanje upravnega bremena; da prednost zrelim javnim naložbenim projektom in spodbuja zasebne naložbe v podporo gospodarskemu okrevanju.

Slovenija mora za zmanjševanje razlik v razvitosti med regijami le-tim zagotavljati ustrezne infrastrukturne pogoje, poleg temeljne (okoljske) infrastrukture tudi poslovno infrastrukturo (kot so izgradnja poslovnih con in inkubatorjev), ki podjetjem v regijah (še zlasti tistim, ki so manj razvite oziroma razvojno zaostajajo) omogočajo pogoje za njihovo delovanje in širitev na eni strani in na drugi strani zagotavljajo zaposlenost in poseljenost, še zlasti v deprivilegiranih območjih Slovenije.

Po podatkih študije "Metodologija za popis poslovnih con in subjektov inovativnega okolja na območju Slovenije", je v Sloveniji skupaj 653 poslovnih con, v obdobju 2007-2013 in 2014-2020 je bilo s strani sredstev EU s strani MGRT podprtih skupaj 94 operacij izgradnje oziroma širitve poslovnih con oziroma 14,4%. Od skupaj 94 podprtih operacij, je potrebno opozoriti, da je kar 28 operacij takih kjer gre za izgradnjo in širitev poslovne cone (torej takih poslovnih con, ki so pridobile EU sredstva za izgradnjo in širitev je kar 14 poslovnih con)- kar kaže na to, da so investicije v izgradnjo in širitev ekonomsko poslovnih con še vedno upravičene, seveda tam kjer so potrebe podjetij dejansko tudi izkazane. Na podlagi izvedenih operacij in spremljanih pogodb v poslovne cone vključenih 53 podjetij in ustvarjenih 2.268 novih delovnih mest. Ekonomsko poslovna infrastruktura je potreben, a ne zadosten pogoj za delovanje podjetij. Glede na to, da uradni statistični podatki o ustvarjeni BDP na prebivalca v standardih kupne moči po posameznih občinah niso dosegljivi, učinkov poslovnih con na gospodarski razvoj posamezne občine ni mogoče meriti, lahko pa v kumulativni ugotavljamo, da imajo poslovne cone pozitivni razvojni učinek na gospodarski razvoj posamezne regije, predvsem tiste manj razvite. Poleg ekonomsko poslovne infrastrukture so potrebni tudi druge spodbude, ki so na voljo podjetjem v podporo podjetništvu. Projekt izgradnje in širitve poslovnih con v regijah je potreben zaradi izboljšanja njihovega upravljanja ter zagotavljanja ustreznih pogojev za poslovanje podjetij in privabljanje novih, tako domačih kot tujih investorjev ter ohranjanja in povečevanja zaposlenosti, zlasti v bolj oddaljenih, deprivilegiranih delih Slovenije, s čimer bomo krepili gospodarsko in socialno odpornost v regijah ter skrbeli za njihovo kohezijo na nivoju države.

Okrevanje po krizi je mogoče z usmerjenimi ukrepi, pri tem je ključno poleg reformnih ukrepov tudi strukturno reševanje gospodarskih izzivov, kar je mogoče z oblikovanjem ustreznega podpornega okolja za podjetja ter spodbujanjem alternativnih vrst podjetništva. Slednje bistveno prispevajo k oblikovanju inovativnih rešitev za družbene probleme, ki se neposredno nanašajo na posledice krize tj. zagotavljanje socialne varnosti za osebe v nestandardnih oblikah dela, ki so še posebej izpostavljene posledicam

krize COVID-19. Poleg tega ugodno podporno okolje lahko pripomore k razvoju novih, inovativnih poslovnih modelov, ki hkrati naslavlja problematiko socialne izključenosti oseb z nestandardnimi oblikami dela, predvsem mladih ter na trgu zagotovijo trajnostne storitve, ki neposredno nagovarjajo potrebe lokalnega okolja v katerem delujejo osebe z nestandardnimi oblikami zaposlitve.

(2) Ciljne skupine

Občine in družbe, ki upravljajo poslovne cone.

(3) Izvedbena določila

MGRT: Izvedba preko javnih razpisov oziroma neposredne potrditve operacij, v skladu z določili o izvajanju.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Občine in družbe, ki upravljajo poslovne cone: možne ovire so dolgotrajno pridobivanje dokumentacije, soglasij za gradnjo oziroma širitev, neustreznost lokacij za širitev, pomanjkanje interesa za vstop podjetij v ekonomsko poslovno infrastrukturo, nestabilne gospodarske razmere in averzija podjetij v investicije, rast in širitev.

Strategije reševanja: zagotavljati hitrejše administrativne postopke (npr. pridobivanja soglasij, izvedbe javnih razpisov, itd.), omogočiti stabilne gospodarske razmere in druge spodbude za podjetja za investiranje in širitev na lokalni, regionalni in nacionalni ravni.

Komplementarnost: financiranje iz EU sredstev v okviru VFO 2021-2027 – ukrepov namenjenih podjetništvu.

Reforma 2: Alternativne oblike podjetništva

(1) Analitični del

EU alternativne vrste podjetništva oziroma sektor socialne ekonomije prepoznava kot sektor, ki bistveno prispeva k višji stopnji zaposlenosti, družbeni koheziji, regionalnemu in lokalnemu razvoju, varovanju narave, razvoju kmetijstva in povečevanju socialne varnosti. V EU sektor socialne ekonomije zajema 10 % vseh podjetij, ki ustvarijo 8 % BDP skupnosti, pri tem je v dejavnosti sektorja vključenih 6 % delovno aktivnega prebivalstva².

V RS je ta odstotek bistveno manjši, po podatkih EK (EC report – Social enterprises and their ecosystems, country report for Slovenia) je bil prispevek sektorja v letu 2019 k BDP 0,268 %, sektor pa zaposluje 0,269 % delovno aktivnega prebivalstva. Največji delež k temu prispevajo invalidska podjetja in zaposlitveni centri. Pri tem kot glavno dejavnost na področju znanstvenega raziskovanja opravlja 13 % sektorja, na področju zdravstva in socialnega varstva pa 9 %. Pri tem registrirana socialna podjetja predstavljajo manjši delež subjektov socialne ekonomije, in sicer so po podatkih EK prispevala 0,041 % k BDP in zaposlovala le 0,045 % delovno aktivnega prebivalstva. V letu 2020 je v Sloveniji trenutno registriranih 275 socialnih podjetij, od tega jih deluje 83 v Zahodni kohezijski regiji 192 pa v Vzhodni kohezijski regiji, kar kaže tudi na neenakomerno razpršenost socialnih podjetij v državi. (Vir: Evidenca socialnih podjetij, MGRT) Zaradi neenakomerne razpršenosti se je na terenu oblikovalo več neformalnih mrež subjektov socialne ekonomije in podpornega okolja le v enem delu države, zato je potrebno pri oblikovanju reformnih ukrepov nasloviti celotno področje Slovenije in zagotoviti enakomeren razvoj sektorja ter formalno profesionalizirano ciljno usmerjeno podporno okolje. Podporno okolje bo bistveno pripomoglo tudi k mreženju subjektov socialne ekonomije, ki je glede na izsledke študije »Spodbujanje socialnega podjetništva in razvoja socialnih podjetij - poglobljena analiza OECD«, ki trenutno poteka, izrazito slabo. Zaradi slabe povezanosti sektorja ta ne vzpostavlja povezav in partnerstev za skupen nastop na trgu, npr. pri sodelovanju pri javnih naročilih.

V RS socialno ekonomijo definira Zakon o socialnem podjetništvu, ki jo opredeljuje kot ekonomijo, ki jo sestavljajo socialna podjetja, zadruga, invalidska podjetja, zaposlitveni centri, nevladne organizacije

² https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy_en

(društva, zavodi, ustanove oziroma fundacije), ki niso ustanovljeni izključno z namenom pridobivanja dobička, delujejo v korist svojih članov, uporabnikov oziroma širše skupnosti in proizvajajo tržne oziroma netržne proizvode ter storitve. Pri tem področni zakon opredeljuje tudi vlogo socialnega podjetništva, in sicer ta krepi družbeno solidarnost in povezanost, spodbuja sodelovanje ljudi, krepi sposobnost družbe za reševanje socialnih, gospodarskih, okoljskih in drugih problemov, spodbuja družbene inovacije, zagotavlja dodatno ponudbo izdelkov in storitev, ki so v javnem interesu, razvija nove možnosti zaposlovanja, zagotavlja dodatna delovna mesta ter socialno vključenost in poklicno (re)integracijo ranljivih skupin ljudi na trgu dela.

Vlaganje v sektor socialne ekonomije preko spodbud podpornega okolja, lahko tako bistveno prispevala k povečanju konkurenčnosti in krepitvi ekonomske moči le-tega, ki je trenutno pod evropskim povprečjem. Predvsem pa je potrebno ciljno usmerjeno vlaganje, ki zagotavlja razvoj subjektov na način, ki bo usmerjen v krepitev njihove profesionalizacije in podporo njihovim specifičnim potrebam. Sektor v svoje dejavnosti namreč vključuje najbolj ranljive skupine na trgu dela, ki so v času okrevanja po krizi še bolj podvržene socialni izključenosti zaradi padca BDP in zmanjševanja obsega tržnih dejavnosti. Prav tako sektor oblikuje storitve, ki dopolnijo ponudbo javnih in tržnih storitev, ki zasledujejo javni interes oziroma specifične potrebe lokalnega okolja v katerem delujejo. Zato potrebujejo dodatno podporo pri oblikovanju učinkovitih poslovnih modelov za opravljanje storitev na trgu, ki sledijo načelom socialne ekonomije oziroma podjetništva določenih v Zakonu o socialnem podjetništvu ter ideji družbenih inovacij, ki rešujejo družbene probleme, tam kjer trg in javni sektor ne zagotavljata ustreznih rešitev.

V sklopu že omenjen študije »Spodbujanje socialnega podjetništva in razvoja socialnih podjetij - poglobljena analiza OECD«, je bilo zaznано, da je področje družbenih inovacij pri aktivnostih sektorja socialne ekonomije zastopano v manjšem obsegu. Zato so tudi potrebne dodatne spodbude podpornega okolja namenjene subjektom socialne ekonomije, ki hkrati spodbujajo družbene inovacije, Tebodo dopolnile ponudbo na trgu in zapolnile vrzel tovrstne ponudbe, saj v Sloveniji trenutno ne obstaja specializirano podporno okolje za subjekte socialne ekonomije, ki je zaradi specifik sektorja nujno potrebno. Razvoj sektorja bo povečal tudi zaposlitvene priložnosti v lokalnem okolju ter vključevanje ranljivih ciljnih skupin, na trg dela oziroma dejavnosti socialne ekonomije. Poleg tega lahko sektor bistveno pripomore k tudi vključevanju nestandardnih oblik dela v svoje dejavnosti ter povečevanju socialne varnosti ter zmanjševanju izpostavljenosti socialni izključenosti in tveganju revščine oseb, ki delujejo v teh oblikah dela predvsem mladih.

(2) ciljne skupine

- Inkubatorji, coworking prostori, regijska stičišča NVO,
- Subjekti socialne ekonomije,
- Posamezniki s podjetniškimi idejami, predvsem mladi, stari do 29 let.

(3) Izvedbena določila

MGRT: Izvedba preko javnih razpisov, v skladu z določili o izvajanju javnih razpisov, ki zagotavljajo pravni okvir za enake možnosti kandidiranja prijaviteljev in transparentnost postopkov.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Podporna okolje za podjetja je namenjeno razvoju poslovnih idej in modelov klasičnih podjetij oziroma zagonskih podjetij, zato je potrebno dodatno znanje pri ponudbi storitev za subjekte socialne ekonomije. Zaradi potrebe po dodatnih znanjih morda ne bodo želeli sodelovati. Hkrati subjekti socialne ekonomije v Sloveniji večinoma izhajajo iz nevladnega sektorja, zato so včasih zadržani do podjetniških pobud.

Strategije reševanja: Podpornemu okolju za podjetja, npr. NVO regijskim stičiščem, inkubatorjem in coworking prostorom se zagotovi sredstva za dodatno strokovno usposabljanje na področju socialne ekonomije ter za zagotovitev informiranja subjektov socialne ekonomije o pomenu kakovostnih poslovnih modelov, ki jim lahko zagotovijo trajno delovanje na trgu.

Komplementarnost: Mehke veščine in kompetence a vključenih subjektov in zaposlenih v podpornih okoljih, npr. veščine komunikacije, vključevanja ranljivih ciljnih skupin v dejavnosti sektorja socialne ekonomije, medgeneracijsko sodelovanje, mentorstva ipd. bo predvidoma podprto v okviru ukrepov

novega večletnega finančnega okvira. Sredstva za digitalizacijo sektorja pa so predvidena v okviru mehanizma React.

Reforma 3 - Vzpostavitev podpornega okolja za krepitev razvojno-raziskovalnih aktivnosti na področju živil in prehrane v RS: Nacionalni inštitut RS za hrano

(1) Analitični del

Epidemija COVID-19 je zgolj dodatno osvetlila, kako pomemben je učinkovit prehranski sistem in kako ključne znotraj tega so odporne, dobro delujoče dobavne verige. Da bi se akterji znotraj prehranskih verig lahko uspešno prilagajali obvladovanju tveganj, izzivom hitro spreminjajočega se gospodarskega okolja, zahtevnejših potreb potrošnikov in javnosti, nujnosti zmanjševanja podnebne in okoljskega odtisa v celotnem procesu od proizvodnje do končne porabe kmetijskih proizvodov in živil, vključno z zmanjšanjem izgub in odpadne hrane, je ključna vzpostavitev ustreznega podpornega okolja.

Iz že opisanih izzivov je razvidno, da trenutno v Sloveniji ni institucije, ki bi na kompleksnem področju hrane delovala celovito, ki bi v skladu s potrebami gospodarstva zagotavljala ustrezno podporno funkcijo v smislu raziskav in razvoja ter prenosa in širjenja znanj do deležnikov v verigi preskrbe s hrano. Kmetijska gospodarstva, zlasti pa živilska podjetja in industrija in drugi akterji vzdolž verige preskrbe s hrano, bodo brez takšnega podpornega okolja izrazito težje in počasneje uvajali zeleno transformacijo ter prehod v nizkoogljično in krožno gospodarstvo, ki ga terja Evropski zeleni dogovor, Strategija EU »od vil do vilic« in Akcijski načrt EU za krožno gospodarstvo.

Da je na tem področju velik primanjkljaj, ugotavlja tudi gospodarstvo samo, zato so številna podjetja s pismi podpore izrazito podprla namero države po vzpostavitvi takšnega inštituta. Vidijo ga namreč kot izrazito manjkajoči podporni člen, ki bi lahko z raziskovalno-razvojnimi aktivnostmi, povezovanjem med institucijami in gospodarstvom, svojo vpetostjo v mednarodni prostor, lahko pomembno doprinesel k hitrejšemu uvajanju inovacij, novega znanja, tehnologij v živilsko panogo in s tem k večji konkurenčnosti, razvojni naravnosti, trajnosti živilstva.

Izziv je tudi v kreptvi sodelovanja med relevantnimi institucijami znotraj Inštituta ter živilsko industrijo in kmetijstvom ter bolj aktivna internacionalizacija, ki jo je potrebno spodbujati tudi zaradi omejenosti slovenskega trga in omejenega povpraševanja za nekatera specializirana področja raziskav in razvoja, ki se morajo odpirati v okviru sodelovanj izven meja Slovenije, še posebej, če institucije želijo komercializirati projekte v sodelovanju z gospodarstvom in kmetijstvom.

Reformni del v tem kontekstu se zato nanaša na vzpostavitev podpornega okolja, ki bo zagotovilo ustrezno podporo gospodarstvu. Osredotoča se na opredelitev ustreznega pravnega, vsebinskega, finančnega in organizacijskega okvira za vzpostavitev raziskovalno-razvojne platforme – »Nacionalnega inštituta za hrano«, ki bo deležnikom (zlasti mikro-, malim in srednje velikim podjetjem) v verigah preskrbe s hrano nudil kakovostne raziskovalno-razvojne storitve, podprte z znanstvenimi dognanji in njihovo uporabo v industriji proizvodnje hrane. S tem bodo ustvarjeni boljši pogoji za hitrejši, učinkovitejši prenos najsodobnejših spoznanj v celotne verige preskrbe s hrano. To se mora – tudi v skladu s strateškimi usmeritvami EU – hitro in učinkovito prilagoditi zlasti v smeri zagotavljanja kakovostnih, varnih in hranljivih živil ter uvajanja načel krožnosti od proizvodnje do končne porabe živil, s ciljem zmanjševanja podnebne in okoljskega odtisa vzdolž celotne verige preskrbe s hrano.

(2) Ciljne skupine

Gospodarski subjekti – mikro, mala, srednje-velika in velika podjetja ter kmetijska gospodarstva in drugi subjekti v verigi preskrbe s hrano, zlasti s področja kmetijstva in živilske predelave

(3) Izvedbena določila

Uvodoma se bo vzpostavila ekspertna delovna skupina, sestavljena iz predstavnikov ključnih deležnikov v prehranskem sistemu, strokovnjakov ter predstavnikov pristojnih ministrstev ter razvojno raziskovalnih inštitucij. Mandat te ekspertne delovne skupine bo, da preuči najbolj optimalne poti ustanovitve Nacionalnega inštituta RS za hrano, in njegovo umeščenost v okvir obstoječih institucij. Nadalje, da opredeli finančne potrebe za vzpostavitev in delovanje tega inštituta, njegovo ureditev in

opremo ter poslovni model. Rezultat dela te ekspertne delovne skupine je priprava ustanovitvenega elaborata instituta ter pravnega, vsebinskega, organizacijskega in finančnega okvirja za vzpostavitev in v nadaljevanju njegovega delovanja.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja, ki jih bo treba sprejeti)

Izziv bo identificirati primerno pravno-organizacijsko obliko instituta, njegovo umeščenost v okvir obstoječih institucij, poslovni model, saj je namen, da se prihodki za delovanje tega instituta po izteku Mehanizma za okrevanje in odpornost v celoti pridobijo iz naslova tržnih dejavnosti. V tem delu bo potrebna izrazita podpora gospodarstva, ki bo moralo v tem institutu prepoznati »partnerja«, ki lahko ustrezno podpre razvoj v podjetjih. S tem v povezavi bo potrebno jasno identificirati potrebe gospodarstva, da bi lahko izostrili funkcijo instituta na tista področja, kjer obstaja dejanska vrzel v dostopnosti znanja, raziskav in razvoja. Po vzpostavitvi pravno-organizacijskega okvira bo potrebno zagotoviti pravočasno ureditev objekta, v katerem bo deloval Institut, in opremljenost. Zagotoviti bo potrebno ustrezne povezave, sinergije z obstoječimi raziskovalno-razvojno institucijami.

Strategije reševanja:

V predlagano skupino ekspertov bodo imenovani strokovnjaki z različnih področij, s katerimi bo možno poiskati optimalni način vzpostavitve takšnega inštituta in zagotoviti njegovo navezavo na obstoječo raziskovalno-razvojno in izobraževalno infrastrukturo. V sodelovanju s podjetji, obstoječimi institucijami znanja..., bomo poskušali identificirati tista področja delovanja tega instituta oz. tiste storitve, ki jih gospodarstvo najbolj potrebuje in jih v RS primanjkuje.

Komplementarnost: Komplementarno financiranje iz EU sredstev v okviru VFO 2021-2027 – ukrepov namenjenih podjetništvu, raziskavam in razvoju. Pridobivanje virov s prijavi na evropske raziskovalne projekte, tudi tiste ki jih razpisuje Evropska agencija za varnost hrane EFSA.

(5) Rezultati posvetovanja z deležniki dne 23.11.2020

Reforma 1: Izgradnja, širitev in upravljanje ekonomsko poslovne infrastrukture:

- Veliko poslovnih con – vendar primernih za privabljanje resnih investitorjev ni kaj dosti
- Strategija pametne specializacije – okvir za privabljanje investicij in namensko ureditev poslovnih con – 9 področij pametne specializacije
- Prvo vprašanje – urejenost lokacije
- Prostorske spremembe trajajo 5 do 7 let
- EPI potrebno zgraditi v naprej, ne pa da se spreminjajo prostorski načrti šele potem, ko se pojavi nek investitor
- Uporabiti obstoječe RRA – za manageriranje EPI, potrebno ojačati obstoječi kadrovski management, podporno okolje že obstaja
- Izvajanje v okviru SPIRIT, nacionalni koordinator, ki koordinira regijske skrbnike
- Potrebno sodelovanje občin in lastnikov (problem prodajo po 5 letih)
- EPI – konkurenca s strani Avstrije – imajo boljše pogoje
- Problem degradiranih območij – niso konkurenčna, zahtevajo dodatna sredstva, da bi bila konkurenčna
- Potrebno nujno upravljanje poslovnih con, župani pogosto podrobno ne poznajo stanja v poslovnih conah
- Centralno upravljanje v smislu trženja preko RRA (promoviranje določene infrastrukture)
- Cone, inkubatorji – možnost prijav tudi zasebnih investitorjev ne samo občin (v zamejstvu sredstva zagotovijo podjetja, ki so stopila v cono)
- Najprej opredeliti regijsko specializacijo poslovnih con, šele nato investicije v infrastrukturo
- Reaktivacija degradiranih območij –predraga
- SPIRIT na povpraševanje po poslovnih conah pogosto ne dobi odziva. Optimalna struktura upravljanja poslovnih con: težko samo en model, ki bi ga bilo možno centralizirati, potrebno organizirati regijsko, skupni model upravljanja nekaj poslovnih con
- Najprej opredeliti optimalni model upravljanja in potem medregijsko usklajeno specializacijo poslovnih con (nekje avtomobilska industrija, drugje robotika,...)
- Specializacija poslovnih con je smiselna tudi zaradi kompetenc in omejenosti kadrov
- Smiselno je podpirati investicije v nekaj večjih poslovnih con v državi

Reforma 2: Spodbujanje družbenih inovacij in alternativnih oblik podjetništva:

V sklopu priprave reformnega predloga oziroma instrumenta je bil izveden posvet z deležniki, 23. 11. 2020, sodelovali so predstavniki RRA, SRIPOV, regionalnih stičišč NVO, pilotnega projekta podpornega okolja za socialno ekonomijo v Podravju ter predstavniki socialne ekonomije. Ključna priporočila za oblikovanje podpornega okolja za socialno ekonomijo deležnikov so:

- za oblikovanje instrumenta je potrebno uporabiti obstoječe mreže,
- izboljšati kompetence zaposlenih v podpornem okolju,
- povezati start upe, socialna podjetja z renomiranimi podjetji,
- družbene inovacije ustvarjajo vsi družbeni sektorji, zato je nujno povezovanje vseh deležnikov,
- potrebna je identifikacija potreb v lokalnem okolju,
- za podporo družbenim inovacijam ni dovolj enkratni ukrep, družbene inovacije so proces, ki se razvija dlje časa, tudi že z izobraževanjem otrok v šolah,
- potreba po vzpostavitvi dialoga med vsemi deležniki, ki prispevajo k družbenim inovacijam (univerze, SRIPI, podjetja, NVO ipd.),
- predlaga se kompetenčni center za socialno ekonomijo,
- za izbor subjektov podpornega okolja se predlaga uporabo kriterija odličnosti (primer dobre prakse NVO stičišča, JR MJU),
- podporno okolje mora biti dostopno v lokalnem okolju (fizično, platforma ne zadošča),
- ni pomembno ali je nosilec podpornega okolja javni ali zasebni izvajalec, pomembno je da pozna lokalne posebnosti in je usposobljen za delo s subjekti socialne ekonomije,
- podpreti je potrebno tudi možnost povezovanja z mednarodnim okoljem in praksami iz tujine,
- potrebno je tudi stabilno financiranje subjektov socialne ekonomije,
- pomembno se je usmeriti tudi v promocijo sektorja socialne ekonomije.

Reforma 3: Nacionalni inštitut RS za hrano

Ministrstvo RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je vključevalo ključne deležnike v okviru svojega delovnega področja v sam proces identifikacije, predstavitve in tudi usklajevanja vsebin projektov. Prvi sestanki so potekali v začetku avgusta 2020 (4.8.2020), sledili so sestanki 24.9.2020, kjer smo v Hiši EU pripravili širok posvet z vsemi ključnimi deležniki (reprezentativni predstavniki v kmetijstvu, fakultete, srednje šole, instituti). Takrat smo tudi deležnike povabili k oddaji projektnih predlogov. Dne 2.10.2020 smo organizirali posvet, na katerem so deležniki predstavili svoje projektne predloge. Sledilo je delo v ožjih skupinah, kjer se je izkazala potreba, da se podrobneje opredeli vsebina, kazalnike in mejnike ter finančna konstrukcija projektov. Takšni sestanki so potekali v novembru (4.11.2020 in 17.11.2020 ter 26.11.2020). Dne 9.12.2020 je bila izvedena predstavitev vseh predlaganih projektov s področja kmetijstva, živilstva in gozdarstva. Vsi predlagani projekti so bili predstavljeni tudi članom Ekonomsko-socialnega sveta (ESS).

INVESTICIJE:

PROJEKTI DEL – instrument št. 1. Izgradnja, širitev in upravljanje ekonomsko poslovne infrastrukture

Analitični del

Med posameznimi statističnimi regijami znotraj Slovenije obstajajo velike razlike v stopnji razvitosti. Ugotovljene so pomanjkljivosti ustreznega podpornega okolja za razvoj in okrevanje gospodarstva, oziroma na posameznih območjih odsotnost ustrezne ekonomsko poslovne infrastrukture, ohranjanje stanja funkcionalno degradiranih območij in posamično ter neučinkovito upravljanje ekonomsko-poslovnih con. Javnozdravstvena in gospodarska kriza v letu 2020 je te razlike v razvitosti le še poglobila in sprožila potrebo po aktivnem ukrepanju za izboljšanje podpornega okolja razvoj in okrevanje gospodarstva.

Po podatkih študije "Metodologija za popis poslovnih con in subjektov inovativnega okolja na območju Slovenije", je v Sloveniji skupaj 653 poslovnih con, v obdobju 2007-2013 in 2014-2020 je bilo s strani sredstev EU s strani MGRT podprtih skupaj 94 operacij izgradnje oziroma širitve poslovnih con oziroma 14,4%. Od skupaj 94 podprtih operacij, je potrebno opozoriti, da je kar 28 operacij takih kjer gre za izgradnjo in širitev poslovne cone (torej takih poslovnih con, ki so pridobile EU sredstva za izgradnjo in širitev je kar 14 poslovnih con)- kar kaže na to, da so investicije v izgradnjo in širitev ekonomsko

poslovnih con še vedno upravičene, seveda tam kjer so potrebe podjetij dejansko tudi izkazane. Na podlagi izvedenih operacij in spremljanih pogodb v poslovne cone vključenih 53 podjetij in ustvarjenih 2.268 novih delovnih mest. Ekonomsko poslovna infrastruktura je potreben, a ne zadosten pogoj za delovanje podjetij. Glede na to, da uradni statistični podatki o ustvarjeni BDP na prebivalca v standardih kupne moči po posameznih občinah niso dosegljivi, učinkov poslovnih con na gospodarski razvoj posamezne občine ni mogoče meriti, lahko pa v kumulativni ugotovljamo, da imajo poslovne cone pozitivni razvojni učinek na gospodarski razvoj posamezne regije, predvsem tiste manj razvite.

Poleg ekonomsko poslovne infrastrukture so potrebni tudi druge spodbude, ki so na voljo podjetjem v podporo podjetništvu. Projekt izgradnje in širitve poslovnih con v regijah je potreben zaradi izboljšanja njihovega upravljanja ter zagotavljanja ustreznih pogojev za poslovanje podjetij in privabljanje novih, tako domačih kot tujih investitorjev ter ohranjanja in povečevanja zaposlenosti, zlasti v bolj oddaljenih, deprivilegiranih delih Slovenije, s čimer bomo krepili gospodarsko in socialno odpornost v regijah ter skrbeli za njihovo kohezijo na nivoju države.

Poleg neposrednih spodbud podjetjem so pomembni tudi ukrepi primerne poslovne in inovacijske infrastrukture, med katere sodijo tudi inkubatorji in poslovne cone, le te imajo pozitivni razvojni učinek na gospodarski razvoj posamezne regije, predvsem tiste maj razvite.

Pri čemer se, na podlagi dosedanjih izkušenj, poleg sofinanciranja izgradnje in širitve poslovnih con ter inkubatorjev, ukrepi usmerjajo v izboljšanje njihovega upravljanja ter zagotavljanja ustreznih pogojev za poslovanje podjetij in privabljanje novih, tako domačih kot tujih investitorjev, kar bo pripomoglo k h krepitvi ekonomske, socialne in teritorialne kohezije.

Namen ukrepov za izboljšanje upravljanja poslovnih con je skupno upravljanje za doseganje večje učinkovitosti, specializacija poslovnih con, boljši nastop na trgu, zagotavljanje ažurnih podatkov o investicijskih priložnostih, poslovnih conah in strukturi poslovnega okolja ter pretočnost informacij iz lokalnega/regionalnega nivoja na državni nivo in obratno. To bo vplivalo tako na rast števila investicij in delovnih mest kot tudi na večjo orientiranost podjetij v izvoz. Zato je potrebno nadaljevati z izvajanjem projekta vzpostavitve enotnega upravljanja poslovnih con s prenosom nalog opravljanja regionalnega skrbništva na regionalne agencije, ki se je pravkar pričel izvajati.

Okrevanje po krizi je mogoče z usmerjenimi ukrepi, pri tem je ključno poleg reformnih ukrepov tudi strukturno reševanje gospodarskih izzivov, kaj je mogoče z oblikovanjem ustreznega podpornega okolja za podjetja v okviru poslovnih con in inkubatorjev ter njihovega upravljanja.

Ciljne skupine

Upravljanje poslovnih con: upravljavci poslovnih con (RRAji, občine oz. druge družbe – upravljavci). Naloge regionalnega skrbništva obsegajo: identifikacijo investicijskih priložnosti v najširšem pomenu; zbiranje in ažuriranje podatkov za kvaliteten opis investicijske priložnosti; zbiranje informacij o poslovnih in drugih conah (aktualne aktivnosti v conah, popis con, širitve, zasedenost, opremljenost, upravljanje ...); zbiranje informacij o regionalnih/strateških dokumentih (strategije, OPN, OPPN, ...); zbiranje informacij o tujih investicijah v regiji; analizo strukture poslovnega okolja (podjetja, prevladujoči sektorji, proizvodi in storitve, b2b, b2c, položaj in vloga v dobaviteljskih verigah); analize perspektivnih sektorjev, podjetij in projektov, najboljših podjetij v regiji (domačih ali tujih); analize razvojnih projektov v podjetjih, potencialnih trgih, perspektivnih start-up/scale-up podjetjih, podjetij z izvoznim potencialom; prenos zbranih podatkov v centralno bazo, ki je na enostaven način dostopna vsem potencialnim investitorjem (spletna aplikacija); predstavitev, promocijo in trženje investicijskih priložnosti potencialnim investitorjem; proaktivno komunikacijo na vseh ravneh (podjetja, župani, mestni sveti, javni zavodi – prostor itd.); organizacija delavnic. Pomembne so prodajne sposobnosti regionalnih skrbnikov.

Izgradnja, širitev ekonomsko poslovne infrastrukture: občine

Izvedbena določila

Izvedba preko javnih razpisov oziroma neposredne potrditve operacij, v skladu z določili o izvajanju – za izgradnjo in širitev EPI, medtem ko upravljanje EPI na nivoju regij. Na posvetu 23.11.2020 je bilo predlagano, da se za izboljšanje upravljanja uporabi obstoječo mrežo RRAjev, v povezavi z aktivnostmi, ki jih za trženje investicijskih lokacij izvaja tudi SPIRIT.

Za zagotovitev potrebnega časa za ustrezno pripravo projektov bodo ob začetku izvajanja na voljo vsa razpoložljiva sredstva

Vrsta in velikost investicije

Izvedba preko javnih razpisov oziroma neposredne potrditve operacij, v skladu z določili o izvajanju. Predvideni obseg financiranja izgradnje in širitve EPI je 17 mio EUR in upravljanja predvidoma 2 mio EUR. Ocena potrebne višine sredstev je narejena na podlagi historičnih podatkov. V obdobju 2014-2020 sta bila objavljena dva razpisa za EPI, kjer je bilo za projekte EPI dodeljenih 17 mio EUR EU sredstev.

Poleg sredstev RRF se bo instrument dopolnjeval tudi s sredstvi VFO 2021-2027 za namene spodbujanja podjetništva.

Opis časovnice za investicijo

Upravljanje poslovnih con: financiranje aktivnosti upravljanja, privabljanja investitorjev, promocije doma in v tujini, izvedba drugih aktivnosti vezanih na upravljanje

Investicije v komunalno opremljanje ekonomsko-poslovnih con zahtevajo krajši čas izvedbe kot investicije v objekte za namene izvajanja dejavnosti inkubatorjev.

Obdobje 2021-2026.

PROJEKTNI DEL – instrument št. 2: Spodbujanje družbenih inovacij in alternativnih oblik podjetništva

Analitični del

Instrument je namenjen oblikovanju podpornega okolja, ki bo spodbujalo razvoj poslovnih modelov subjektov socialne ekonomije ter oblikovanje partnerstev med sektorjem socialne ekonomije, lokalno skupnostjo in podjetji ter inovativnimi posamezniki s ciljem oblikovanja trajnostnih rešitev oziroma družbenih inovacij ter povečanja sektorja socialne ekonomije v Sloveniji.

EU alternativne vrste podjetništva oziroma sektor socialne ekonomije prepozna kot sektor, ki bistveno prispeva k višji stopnji zaposlenosti, družbeni koheziji, regionalnemu in lokalnemu razvoju, varovanju narave, razvoju kmetijstva in povečevanju socialne varnosti. V EU sektor socialne ekonomije zajema 10 % vseh podjetji, ki ustvarijo 8 % BDP skupnosti, pri tem je v dejavnosti sektorja vključenih 6 % delovno aktivnega prebivalstva.

V RS je ta odstotek bistveno manjši, po podatkih EK je bil prispevek sektorja v letu 2019 k BDP 0,268 %, sektor pa zaposluje 0,269 % aktivnega prebivalstva. Največji delež k temu prispevajo invalidska podjetja in zaposlitveni centri. Pri tem kot glavno dejavnost na področju znanstvenega raziskovanja opravlja 13 % sektorja, na področju zdravstva in socialnega varstva pa 9 %. Ravno slednje pa predstavlja enega večjih izzivov slovenske družbe in hkrati priložnosti za razvoj sektorja socialne ekonomije, in sicer predvsem na področju dolgotrajne oskrbe in storitev povezanih s staranjem prebivalstva.

Registrirana socialna podjetja predstavljajo manjši delež subjektov socialne ekonomije, in sicer so po podatkih EK prispevala 0,041 % k BDP in zaposlovala le 0,045 % delovno aktivnega prebivalstva. V letu 2020 je v Sloveniji registriranih 275 socialnih podjetji, od tega jih deluje 83 v Zahodni kohezijski regiji, 192 pa v Vzhodni kohezijski regiji, kar kaže tudi na neenakomerno razpršenost socialnih podjetji, in sicer se pojavlja manko socialnih podjetij v zahodnem delu države, ki bi lahko naslovila lokalno problematiko oziroma oblikovala rešitve za (lokalne) probleme npr. oskrbo starejših, povečala dostopnost do storitev s pomočjo trajnostne mobilnosti, prehranske samooskrbe, zelenega turizma ipd. Manjši obseg socialnih podjetji v Zahodni kohezijski regiji predstavlja tudi manjšo možnost vključevanja najbolj ranljivih skupin na trg dela v tej regiji, zato je smotno opisano diskrepanco odpraviti.

Zaradi neenakomerne razpršenosti se je na terenu oblikovalo več neformalnih mrež subjektov socialne ekonomije le v enem delu države, zato je potrebno pri oblikovanju reformnih ukrepov nasloviti celotno področje Slovenije in zagotoviti enakomeren razvoj sektorja ter formalno profesionalizirano ciljno usmerjeno podporno okolje. Podporno okolje bo bistveno pripomoglo tudi k mreženju subjektov socialne ekonomije, ki je glede na izsledke študije »Spodbujanje socialnega podjetništva in razvoja socialnih podjetij - poglobljena analiza OECD«, ki trenutno poteka, izrazito slabo. Zaradi slabe povezanosti sektorja ta ne vzpostavlja povezav in partnerstev za skupen nastop na trgu, npr. pri sodelovanju pri javnih naročilih. Povezan sektor lahko namreč zagotovi blago in storitve, ki imajo večji družbeni učinek, saj delujejo po principih trajnostnega, zelenega poslovanja ter v svoje dejavnosti vključujejo osebe, ki si težje vključujejo na trg dela.

Vlaganje v sektor socialne ekonomije preko spodbud podpornega okolja, bo tako bistveno prispevalo k povečanju konkurenčnosti in krepitvi ekonomske moči le-tega. Predvsem pa zagotavlja razvoj subjektov na način, ki bo usmerjen v krepitev njihove profesionalizacije in podporo njihovim specifičnim potrebam ter razvoju veščin zaposlenih v sektorju. Sektor v svoje dejavnosti namreč vključuje najbolj ranljive skupine na trgu dela, ki so v času okrevanja po krizi še posebej podvrženi socialni izključenosti zaradi padca BDP in zmanjševanja obsega tržnih dejavnosti. Sektor je tako tudi pomemben gradnik družbene kohezije, saj z vključujočimi praksami zagotavlja enakost možnosti za vse ranljive ciljne skupine in tudi med spoloma.

Prav tako sektor oblikuje storitve, ki lahko dopolnijo ponudbo javnih in tržnih storitev oziroma specifične potrebe lokalnega okolja v katerem delujejo ter sledijo javnemu interesu. Zato potrebujejo dodatno podporo pri oblikovanju učinkovitih poslovnih modelov za opravljanje storitev na trgu, ki sledijo načelom socialne ekonomije oziroma podjetništva določenih v Zakonu o socialnem podjetništvu ter ideji družbenih inovacij, ki rešujejo družbene probleme, tam kjer trg in javni sektor ne zagotavljata ustreznih rešitev.

Spodbude podpornega okolja namenjene subjektom socialne ekonomije, ki hkrati spodbujajo družbenih inovacije bodo zapolnile vrzel tovrstne ponudbe, saj v Sloveniji trenutno ne obstaja specializirano podporno okolje za subjekte socialne ekonomije, ki je zaradi specifik sektorja nujno potrebno. Razvoj sektorja bo povečal tudi zaposlitvene priložnosti v lokalnem okolju ter vključevanje ranljivih ciljnih skupin na trg dela ter povečal inovativnost sektorja ter posledično pripomogel k trajnostnim rešitvam, ki bodo zagotovile tudi dolgoročno poslovanje subjektov socialne ekonomije.

Podporno okolje prilagojeno za specifične potrebe subjektov socialne ekonomije je pomembno tudi zaradi zasledovanja ciljev EK, ki ta sektor prepozna kot pomemben del družbeno-ekonomskega prostora. Zato je pomembno, da se v okviru oblikovanja podpornega okolja zagotovi tudi zadostno informiranost javnosti o pomenu socialne ekonomije, pripomore k povečanju inovativnosti ter posledično dostopa do financiranja ter nudi podporo v celotnem procesu razvoja tovrstnih subjektov od zagona naprej. Hkrati pa se s spremljanjem ukrepov oziroma prednosti in slabosti delovanja subjektov socialne ekonomije lahko zagotovi zadostno število kvalitativnih in kvantitativnih podatkov, ki bi zagotovili podlago za oblikovanje reformnih ukrepov, kot so oblikovanje ustreznih davčnih olajšav ali spodbud za tovrstne subjekte, ki bi dodatno pripomogle k trajnosti tovrstnih podjetij.

Podporno okolje prilagojeno za specifične potrebe subjektov socialne ekonomije lahko tudi bistveno prispeva k razvoju posameznih regij oziroma lokalnega okolja. To pa je mogoče doseči le z vključitvijo deležnikov, ki so seznanjeni z razvojnimi razlikami v posamezni regiji oziroma poznajo specifične lokalnega okolja. Za uspešno delovanje podpornega okolja je poznavanje posebnosti specifičnega poslovnega okolja ter značilnosti lokalnega prebivalstva in gospodarske strukture lokalnih podjetij ključnega pomena. Hkrati pa je pomembna tudi dostopnost podpornega okolja na decentraliziran način in s tem dostopnost do storitev podpornega okolja vsem deležnikom.

Zaradi specifičnih potreb sektorja in lokalnih potreb se predvideva izvajanje projekta v posamezni kohezijski regiji z izborom enega ključnega izvajalca, ki že deluje v lokalnem okolju in je seznanjen s specifikami in potrebami tega okolja, hkrati pa bo omogočeno partnersko sodelovanje z več deležniki, saj se na tak način lahko zagotovi več strokovnih kompetenc podpornega okolja in posledično oblikuje celovito podporo sektorju. Za zagotavljanje ustreznih storitev se predvideva tudi financiranje dodatnih znanj na področju socialne ekonomije in posledično zmogljivosti podpornega okolja. S profesionalizacijo bo mogoče tudi bolj uspešno spremljanje vključenih subjektov v projekt in oblikovanje novih ukrepov.

V sklopu mehanizma RRF se načrtuje podpora in razvoj storitev podpornega okolja za razvoj alternativnih oblik podjetništva oziroma sektorja socialne ekonomije predvsem na področju družbenih inovacij, saj je bilo v sklopu študije »Spodbujanje socialnega podjetništva in razvoja socialnih podjetij - poglobljena analiza OECD«, ki še poteka, je bilo zaznано, da je področje družbenih inovacij pri aktivnostih sektorja socialne ekonomije zastopano v manjšem obsegu. Poleg tega bo sektor deležen podpore za digitalizacijo v sklopu mehanizma React, ki z uporabo novih tehnologij omogoča boljše uporabniško izkušnjo predvidenih rezultatov predlaganega instrumenta, tj. družbenih inovacij. Krepitev znanja na področju vključevanja ranljivih ciljnih skupin v dejavnosti sektorja, krepitev kompetenc zaposlenih v sektorju ipd. pa se načrtuje v sklopu večletnega finančnega okvira.

Faze projekta:

1. Izbor izvajalcev – partnerstev (v vsaki regiji en izvajalec).
2. Identifikacija problemov v lokalnem okolju in zagonskih podjetji in klasičnih podjetji za oblikovanje partnerstev s subjekti socialne ekonomije v sklopu podpornega okolja.
3. Zagotavljanje podpornega okolja predvsem s prenosom dobrih praks iz gospodarstva ali nevladnega sektorja v lokalnem okolju, izobraževanje zaposlenih v podpornem okolju.
4. Vključitev zainteresiranih mladih iz lokalnega okolja, zagonskih podjetji in predstavnikov sektorja socialne ekonomije v dejavnosti podpornega okolja in povezovanje z obstoječimi subjekti socialne ekonomije.
5. Oblikovanje delovnih skupin - partnerstva, ki oblikuje inovativne družbene rešitve za prepoznane lokalne probleme znotraj enote – subjekta socialne ekonomije.
6. Oblikovanje poslovnega modela za implementacijo predlagane rešitve, ki povezuje subjekte socialne ekonomije in gospodarske subjekte iz lokalnega okolja.
7. Spremljanje aplikativnosti poslovnih modelov in prilagoditev glede na rezultate analiz in odziva trga.
8. Spodbujanje registracije novih subjektov socialne ekonomije.

Oblikovanje predlogov reform – oblikovanje davčnih spodbud za sektor socialne ekonomije.

Ciljne skupine

- Inkubatorji, coworking prostori, regijska stičišča NVO, RRA-ji, SPOTi,
- Subjekti socialne ekonomije,
- Posamezniki s podjetniškimi idejami, predvsem mladi, stari do 29 let.

Izvedbena določila

Instrument 2, Spodbujanje družbenih inovacij in alternativnih oblik podjetništva: Izvedba preko javnih razpisov, v skladu z določili o izvajanju javnih razpisov, ki zagotavljajo pravni okvir za enake možnosti kandidiranja prijaviteljev in transparentnost postopkov.

Vrsta in velikost investicije

Investicija v podporno okolje za spodbujanje razvoja sektorja socialne ekonomije in oblikovanje družbenih inovacij bo oblikovan kot javni razpis usmerjen v zagotavljanje storitev za sektor v vsaki kohezijski regiji. Financiranje je predvideno iz nepovratnih sredstev.

Opis časovnice za investicijo

Čas izvajanja projekta 5 let, 2 leti za oblikovanje partnerstev in delujočega modela sodelovanja, 3 leti za implementacijo rešitev 2021-2026:

- 2021 – začetek izvajanja ukrepa,
- 2023 – pregled doseganja mejnikov,
- 2026 – ovrednotenje ukrepa.

Predviden rezultat projekta je povečano število družbenih inovacij oziroma storitev ali produktov, ki jih lahko subjekti socialne ekonomije ponudijo na trgu z namenom naslavljanja problematike v lokalnem okolju.

Projekt tako predvideva razvoj novih storitev, ki bodo ključno prispevale k reševanju identificirane problematike v lokalnem okolju, posledično pa bo v sektorju socialne ekonomije spodbudilo ustvarjanje delovnih mest in oblikovanja novih inovativnih poslovnih modelov oziroma investicij z družbenim učinkom.

PROJEKTNI DEL – instrument št. 3. Vzpostavitev Nacionalnega inštituta RS za hrano

Analitični del

V Sloveniji na nacionalnem nivoju nimamo ustrezne platforme, ki bi povezovala obstoječe centre znanja (kot so npr. Univerza v Ljubljani, Univerza v Mariboru, Univerza na Primorskem, Univerza v Novi Gorici, Kmetijski inštitut, Kemijski inštitut, Inštitut Jožefa Stefana, Nacionalni inštitut za biologijo, Nacionalni veterinarski inštitut, Grm Novo mesto – Center biotehnike in turizma, Konzorcij kmetijskih in živilskih srednjih šol ter ostale institucije, ki delujejo v pedagoških in raziskovalnih procesih) z industrijo, podjetji, kmetijskimi gospodarstvi, vladnimi institucijami ter potrošniki na področju hrane.

Vzpostavitev kakovostnega in razvojno-raziskovalnega podpornega okolja je pomembno za vse deležnike v verigah preskrbe s hrano. S pomočjo Nacionalnega inštituta RS za hrano bodo nosilci živilskih dejavnosti med drugim lahko razvijali nove tehnološke procese in živilske proizvode ter proučevali in preizkušali napredne tehnologije, kakovost in sprejemljivost izdelka med potrošniki, nove marketinške pristope, obnašanje potrošnika in učinkovite oblike komuniciranja z javnostmi. S pomočjo ustrezne infrastrukture in strokovne podpore bodo raziskave potekale izven podjetij in ne bodo motile njihovih rednih delovnih procesov.

Vse navedeno neposredno prispeva k večji učinkovitosti, povezanosti in konkurenčnosti agroživilskega sektorja in krepi dolgoročno odpornost in trajnost prehranskega sistema ter izboljšuje njegovo sposobnost hitrejšega prilagajanja na sodobne izzive. Povezovanje med raziskovalno-izobraževalno sfero in gospodarstvom lahko prinaša pozitivne učinke tudi na področju dviga kakovosti pedagoških programov formalnega izobraževanja.

Projekt je skladen z reformnim delom, saj neposredno prispeva h krepitvi zmogljivosti za izvajanje temeljnih in aplikativnih raziskav na področju predelave kmetijskih surovin v živila ter na področju humane prehrane.

Cilji projekta:

- spodbujanje razvoja inovacij na področju predelave kmetijskih surovin in tehnoloških procesov.
- končnim potrošnikom omogočiti **dostop do kakovostne in trajnostno pridelane hrane**;
- zmanjševanje **okoljskega ter podnebne odtisa**, nacionalnega prehranskega sistema z razvojem in vpeljavo okolju prijaznejših tehnologij in materialov;
- krepitev načel **krožnega gospodarstva in biogospodarstva v agroživilskih sistemih**, ki temelji na rabi biomase in stranskih masnih tokov pri proizvodnji hrane, z vključevanjem proizvodnje in uporabe energije iz obnovljivih virov;
- uvajanje tehnologij za **zmanjšanje količine embalaže** v prehranskih oskrbnih sistemih (Akcijski načrt EU za krožno gospodarstvo);
- pomoč pri odgovornem poslovanju in marketingu trajnostne hrane v predelovalnih podjetjih;
- spodbujanje raziskav na področju humane prehrane, ki bodo omogočile **spremenbe sestave živil** (t.i. reformulacija) v skladu s smernicami za zdravo prehrano in hkrati zagotovila pričakovanja potrošnikov na področju senzorične in cenovne dostopnosti;
- vključevanje principov trajnosti v slovenskem prehranskem sistemu, ki bo še dodatno pomagala povečati **ugled slovenskih prehranskih proizvodov ter podjetij**, vidni pa bodo tudi posredni učinki, npr. na področjih povezanih s hrano in prehrano.;
- z uvajanjem sodobnih tehnoloških procesov pri pridelavi in predelavi hrane ter oskrbnih sistemih bodo **izboljšani delovni pogoji za zaposlene** ob povečani produktivnosti in zmanjšanju stroškov kar bo imelo za posledico krepitev konkurenčnosti;
- zagotavljanje pravic potrošnika do varnosti in kakovosti hrane ter obveščenosti o hrani;
- z raziskavami nakupnih navad in vedenja potrošnikov v povezavi s hrano, bodo podane osnove za ustrezno komuniciranje (**prilagajanje marketinških in oglaševalskih pristopov za zaščito najranljivejših skupin** potrošnikov pred zavajajočim oglaševanjem - npr. otroci).

Na ta način projekt prispeva k večji učinkovitosti, povezanosti in konkurenčnosti agroživilskega sektorja in omogoča njegovo večjo odzivnost na spremembe in sodobne prehranske trende ter obvladovanje novih tveganj. Projekt podpira prehod v bolj odporen in trajnosten prehranski sistem v RS.

Ciljne skupine

Gospodarski subjekti v prehranski verigi, nosilci živilske dejavnosti (NŽD), zlasti s področja kmetijstva in živilske predelave in ostalih deležnikov v verigi preskrbe s hrano.

Izvedbena določila

Spodbujanje sodelovanja med NŽD, in strokovnimi institucijami: Izvedba preko javnih razpisov, v skladu z določili o izvajanju javnih razpisov, ki zagotavljajo pravni okvir za enake možnosti kandidiranja prijaviteljev in transparentnost postopkov.

Vrsta in velikost investicije

Investicija bo vključevala stroške ureditve objekta, v katerem bo predvideno delovanje inštituta, za prilagoditev novim potrebam za izvajanje laboratorijskih analiz in raziskav ter stroške nakupa pripadajoče opreme (npr. laboratorijsko-analitske), nakup informacijsko-komunikacijskih tehnologij, morebitni splošni stroški.

Opis časovnice za investicijo

Implementacija projekta:

- Q2 2024: Pravna, organizacijska, finančna, lokacijska vzpostavitev Nacionalnega inštituta za hrano v skladu s predhodno sprejetim pravnim okvirom;
- Q2 2024 do Q2 2026: Fazna ureditev objekta za delovanje nacionalnega inštituta za hrano s spremljajočo infrastrukturo, in nakupom opreme.
- Q2 2026: Pričetek delovanja Inštituta.

4. Zelena in digitalna dimenzija komponente

Referenca na zeleno in digitalno – komponenta:

Investicije v ekonomsko poslovno infrastrukturo na funkcionalnih degradiranih območjih v Republiki Sloveniji so nujne in so upravičljive. EK že od leta 2011 v okviru Evrope, gospodarne z naravnimi viri (COM(2011)571) zasleduje v okviru kmetijskega, trajnostnega in prostorskega razvoja cilj ničelne neto pozidave tal. S tem želi na eni strani ohraniti naravne vire, na drugi znižati stroške infrastrukture, promet, porabo časa, energije ipd. Seveda to povzroči preoblikovanje gospodarstva za doseg nadaljnjega razvoja in blaginje.

Tovrstna območja se praviloma nahajajo ob prometni infrastrukturi (cestna, velikokrat tudi železniška), v bližini urbanih središč in so deloma že komunalno opremljena. V okviru prehoda na čisto, krožno gospodarstvo so tovrstna območja "učni" primer trajnosti in krožnosti, ker:

- gospodarsko aktivnost usmerjamo na že izrabljena zemljišča, s čimer naravnih virov dodatno ne obremenjujemo;
- načeloma niso potrebne obsežne investicije v novo komunalno in prometno infrastrukturo;
- izboljša se lahko izkoriščenost JPP (ker so lokacije ob praviloma že vzpostavljenih linijah JPP);
- s sanacijo se ustvari potreba po specifičnih znanjih in mehanizaciji. S tem možnost dela višje izobražene delovne sile, skupaj z raziskavami.

V okviru skupnega upravljanja inkubatorjev in ekonomsko-poslovnih con je nujna enotna digitalna baza podatkov, na osnovi katere bo omogočeno centralizirano upravljanje, specializacija, trženje in druge aktivnosti za izboljšanje njihove izkoriščenosti in krepitev odpornosti gospodarstva.

Sektor socialne ekonomije je trajnostno naravnani, spodbujanje družbenih inovacij je neposredno usmerjena v oblikovanje sistemskih rešitev s pomočjo novih digitalnih tehnologij, ki imajo nizek ogljični odtis, so preproste za uporabo. Ukrepa sta usmerjena v oblikovanje e-storitev tj. digitalne platforme oziroma storitev na daljavo ter tako minimalizirajo tudi nastanek odpadkov.

V okviru projekta vzpostavitve Nacionalnega inštituta RS za hrano so neposredno upoštevani EU cilji, ki so vezani na spodbujanje deležnikov v agroživilski verigi v smeri zelenega in digitalnega prehoda. Aktivnosti bodo omogočale (raziskave in razvoj) in spodbujale (izobraževanje in krepitev kompetenc)

razvoj in vpeljevanje konkurenčnejših in bolj trajnostnih poslovnih modelov v agroživilskih podjetjih in povezanih sistemih, kar bo omogočilo doseganje ambicioznih klimatskih in okoljskih ciljev EU (Evropski zeleni dogovor, Strategija »od vil do vilic«, Akcijski načrt EU za krožno gospodarstvo, Strategija EU za biogospodarstvo ter introdukciji tehnologij za digitalno poslovanje.

Projekt tudi neposredno podpira prehod v krožno gospodarstvo. Zaradi izredne pestrosti agroživilskega sistema ter široke palete proizvodnih ostankov in odpadkov, le-ti predstavljajo izrazit potencial na tem področju, kar pa zahteva dobro poznavanje vidikov optimizacije virov za surovine in energijo, odpravljanja problematike izgube hrane in odpadne hrane, pridobivanja nadaljnjih funkcionalnih komponent in funkcionalnih materialov ter v končni fazi, iskanja primernih načinov ravnanja z neizogibnimi končnimi odpadki (recikliranje ali energetska pretvorba). Dejavnosti krožnega prehoda se presečno vključujejo v aktivnosti s področja proučevanja obnašanja potrošnikov. Ti vidiki so še posebej pomembni pri spopadanjih s problematiko prehranskih vzorcev in življenjskega sloga ter zavržkov hrane, ki jih naslavlja tudi predlog nacionalne Strategije za manj izgub in odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano.

Projekt Nacionalnega Inštituta za hrano vključuje tudi aktivnosti razvoja in aplikativne introdukcije digitalnih rešitev in načinov vodenja ter spremljanja tehnoloških procesov v agroživilstvu. Digitalne tehnologije prav tako predstavljajo pomembno orodje pri zahtevnejših znanstvenih raziskavah.

Tabela 9 Vpliv na zeleni in trajnostni prehod

Krajši naziv	Cilj »zeleno«				Cilj »Digitalno«		Izzivi prehodu pri	
	Podnebne	Okoljske	Polje intervencije	DNSH			Zeleno	Digitalno
	Vrednost	Vrednost						
Komponenta 1: Reforma Podporno okolje za podjetja	40%	40%	###	yes				
Ekonomsko poslovna infrastruktura	40%	40%						
Alternativne oblike podjetništva	40%	40%						
Reforma 2: <u>Vzpostavitev podpornega okolja za krepitev razvojno-raziskovalnih aktivnosti na področju živil in prehrane v RS</u>	40%	40%						

5. Mejniki, cilji in časovnica

Mejniki reforma 2: Alternativne oblike podjetništva

Ključni cilj strukturne reforme in investicij:

Vzpostavitev podpornega okolja za sektor socialne ekonomije ter razvoj kompetenc podpornega okolja za spodbujanje družbenih inovacij, s ciljem oblikovanja partnerstev med subjekti socialne ekonomije in drugimi subjekti lokalnega okolja z namenom reševanj specifičnih (lokalnih) problemov.

Ključni cilji na ravni SI, ki jih želimo doseči do konca leta 2026, so:

- Vzpostavljena podporna okolja na celotnem območju RS za sektor socialne ekonomije na področju družbenih inovacij (predvidoma 2 v vsaki kohezijski regiji en)
- Oblikovanje vsaj 5 inovativnih poslovnih modelov
- Oblikovanje vsaj 5 inovativnih rešitev z družbenim učinkom

Mejniki Projekt 3:

Q1 2021: vzpostavitev ekspertne delovne skupine;

Q4 2021: ekspertna delovna skupina pripravi ustanovitveni elaborat;

Q4 2022: ekspertna delovna skupina pripravi pravni, vsebinski, organizacijski in finančni okvir za vzpostavitev in delovanje Inštituta;

Q2 2023: javna razprava o pravno organizacijskem okviru za vzpostavitev in delovanje inštituta;

Q4 2023: uveljavitev pravno organizacijskega okvira - ustanovitev Inštituta;

Q2 2024: pravna, organizacijska, finančna, lokacijska vzpostavitev Nacionalnega inštituta za hrano v skladu s predhodno sprejetim pravnim okvirom;

Q2 2024 do Q2 2026: ureditev objekta s spremljajočo infrastrukturo in nakupom opreme;

Q2 2026: pričetek delovanja Inštituta.

Tabela 3: Mejniki in cilji (v prilogi)

6. Financiranje in stroški

Opis:

Instrument 1: izgradnja, širitev in upravljanje ekonomsko poslovne infrastrukture

- stroški upravljanja, izgradnje in širitve ekonomsko poslovne infrastrukture – v skladu z določili EKP

Upravičeni stroški

- gradnje;
- nakup nepremičnin, ki obsega: a. nakup zemljišč; b. nakup zemljišč z objektom ali delom objekta (samo pri inkubatorjih);
- oprema in druga opredmetena osnovna sredstva (samo pri inkubatorjih);
- stroški informiranja in komuniciranja; -
- stroški storitev zunanjih izvajalcev.

Upravljanje:

- - stroški dela, materialni stroški, stroški storitev

Časovni okvir

Obdobje 2021 -2026

Instrument 2: Spodbujanje družbenih inovacij in alternativnih oblik podjetništva:

1. Predvideni stroški v skupni vrednosti 2 mio EUR:

- stroški profesionalizacije zaposlenih v podpornih okoljih ter dela zaposlenih z subjekti socialne ekonomije: 500.000,00 EUR, 25.000,00 EUR na partnerstvo v enem letu tj. 50.000,00 EUR oziroma 250.000,00 EUR v obdobju petih letih (v prvem letu instrumenta se teh stroškov še ne predvideva): stroški so primerljivi z izvedenim razpisom za profesionalizacije mentorjev za socialno podjetništvo izvedenim v letu 2018 in 2019, kjer je za profesionalizacijo zaposlenih posamezno podjetje prejelo za izvedbo mentorskega programa 25.000,00 EUR. Profesionalizacija zaposlenih bo predvidoma financirana tudi v

sklopu evropske kohezijske politike. 250.000,00 EUR za stroške enega zaposlenega v podpornem okolju za polno zaposlitev glede na povprečno bruto plačo v RS, ki je bila po podatkih SURS-a v letu 2019 1.799,00 EUR, stroške je potrebno zagotoviti za vsako podporno okolje, torej: 1.799,00 EUR x 12 mesecev x 2 regiji x 6 let.

- informiranje in obveščanje z namenom krepitve vloge sektorja in pridobivanja zainteresiranih subjektov socialne ekonomije: 500.000,00 EUR

Za zagotavljanje informiranja se posameznemu izvajalcu nameni 50.000,00 EUR letno (2 izvajalca za obdobje 6 let).

Po podatkih web centra je povprečen strošek izdelave spletne strani iz profilov na družbenih omrežjih ocenjen med 1.500,00 in 15.000,00 EUR, pri tem mesečni strošek urejanja vsebin znaša med 100,00 in 1.000,00 EUR.

V prvem letu se pričakuje vzpostavitev spletne strani, pri tem se upošteva povprečno vrednost postavitve, tj. 7.500,00 EUR in povprečno vrednost vzdrževanja tj. 500,00 EUR/mesec, kar je na letni ravni 6.000,00 EUR, skupaj za posameznega izvajalca so tako predvideni stroški spletne strani 13.500,00 EUR.

Poleg spletnih vsebin je potrebna tudi priprava tiskanih gradiv in organizacija dogodkov, ocenjena vrednost pa je odvisna od števila udeležencev, zato je ni mogoče v celoti predvideti, mogoče pa je sklepati da vključuje najem prostorov, moderatorja, opreme, cateringa ipd.

Za potrebe teh stroškov se predvideva strošek v vrednosti 36.500,00 EUR, kar je 3.041,66 EUR na mesec.

- stroški neopredmetenih sredstev (npr. programske opreme) in IT podpore v primeru razvoja družbenih inovacij (appov, platform ipd.): 200.000,00 EUR

Ocena stroškov izhaja iz podatka o povprečni ceni izdelave aplikacije 15 – 65 EUR/uro, ob predpostavki, da se bo namenilo oblikovanju tehnoloških rešitev 20 ur na teden ob povprečni vrednosti 32,5 EUR za obdobje 6 let.

- stroški nakupa opreme (za udeležence, člene partnerstev): 300.000,00 EUR

Ocenjena vrednost letnega stroška za opremo prostorov podpornega okolja je 25.000,00 EUR, kar predstavlja sredstva za nakup računalniške opreme in drugih pripomočkov za uporabo vključenih subjektov v podporno okolje.

- stroški zunanjih storitev, npr. mentorjev za izdelavo specifičnih družbenih inovacij: 500.000,00 EUR

Ocena stroškov mentorstva izhaja iz historičnih podatkov javnega razpisa mentorske sheme za socialna podjetja, kjer je bila cena mentorstva med 65,00 EUR in 150,00 EUR/uro ob predpostavki, da se mentorstvo izvaja 10 ur na teden v obdobju 6 let.

1. Časovni okvir

- Konec leta 2021:

Izbor izvajalcev – (v vsaki regiji en izvajalec).

- V letu 2022:

a) Identifikacija problemov v lokalnem okolju in zagonskih podjetji in klasičnih podjetji za oblikovanje partnerstev s subjekti socialne ekonomije.

b) Zagotavljanje podpornega okolja predvsem s prenosom dobrih praks iz gospodarstva ali nevladnega sektorja v lokalnem okolju, izobraževanje zaposlenih v podpornem okolju.

- V letu 2023

a) Vključitev zainteresiranih mladih iz lokalnega okolja, zagonskih podjetji in predstavnikov sektorja socialne ekonomije v dejavnosti podpornega okolja in povezovanje z obstoječimi subjekti socialne ekonomije.

b) Oblikovanje delovnih skupin - partnerstva, ki oblikuje inovativne družbene rešitve za prepoznane lokalne probleme znotraj enote – subjekta socialne ekonomije.

- V letu 2024:

- a) Oblikovanje poslovnega modela za implementacijo predlagane rešitve, ki povezuje subjekte socialne ekonomije in gospodarske subjekte iz lokalnega okolja.
- V letu 2025:
Spremljanje aplikativnosti poslovnih modelov in prilagoditev glede na rezultate analiz in odziva trga.
 - V letu 2026:
Oblikovanje predlogov reform – oblikovanje davčnih spodbud za sektor socialne ekonomije.

Instrument 3, Nacionalni inštitut RS za hrano

1. Predvideni stroški v skupni vrednosti 5.3 mio EUR:

Reforma vključuje zlasti stroške zunanje pomoči ekspertov pri pripravi ustanovitvenega elaborata, pravnih, vsebinskih, organizacijskih in finančnih okvirjev za vzpostavitev in delovanje Nacionalnega inštituta za hrano (300.000 €). Investicija vključuje stroške ureditve objekta in nakupa pripadajoče opreme, IKT in splošne stroške (5 mio €).

Vrednost:

Projekt/Ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Izgradnja, širitev in upravljanje ekonomsko poslovne infrastrukture	19 mio EUR	19 mio EUR	
Spodbujanja alternativnih vrst podjetništva	2 mio EUR	2 mio EUR	
Vzpostavitev aktivnosti Nacionalnega Inštituta za hrano	5,3 mio EUR	5,3 mio EUR	
Skupaj	26,3 mio EUR	26,3 mio EUR	

Finančna dinamika izvajanja po letih:

Tabela 10 Ocenjeni stroški načrta

Projekti	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
Izgradnja, širitev in upravljanje ekonomsko poslovne infrastrukture	Krepitev podpornega okolja za podjetja v okviru poslovnih con, implementaciji alternativnih vrst podjetništva in	2021-2026	19.000.000**		2.300.000	3.400.000	4.500.000	4.400.000	4.400.000	0	
Oblikovanje partnerstev in vzpostavljane modelov za spodbujanje družbenih inovacij		2021-2026	2.000.000		200.000	400.000	400.000	500.000	500.000	0	
PROJEKT IN REFORMA: Vzpostavitev Inštituta RS za hrano	Vzpostavitev podpornega okolja na področju hrane	2021-2023	300.000	50.000	100.000	150.000	0	0	0	0	
		2024-2026	5.000.000	0	0	0	1.000.000	1.500.000	2.500.000	0	
SKUPAJ			26.300.000	50.000	2.600.000	3.950.000	5.900.000	6.400.000	7.400.000		

*nepovratni del

7. Utemeljitev zahteve po povratnih sredstvih (če je relevantno)

Ni predvideno

2.6 TRAJNOSTNI IN ZELENI PREHOD

2.6.1 KOMPONENTA 1: Obnovljivi viri energije in učinkovita raba energije v gospodarstvu

1. Opis komponente:

Obnovljivi viri energije in učinkovita raba energije v gospodarstvu

Področja:

Energetska učinkovitost, obnovljivi viri energije, daljinsko ogrevanje, podnebna politika, socialna politika, snovna učinkovitost, krožno gospodarstvo

Cilji:

1. Pospešitev gospodarskega okrevanja: Cilj spodbujanja je zelen prehod s trajnostnimi projekti, usmerjeni v spodbujanje prehoda na obnovljive vire energije, prestrukturiranja daljinskih sistemov na obnovljive vire energije ter učinkovite rabe energije v gospodarstvu.
2. Zaposlovanje in rast: Reforma omogoča ustvarjanje novih delovnih mest, spodbuja lokalne naložbe, spodbuja uvajanje digitalnih tehnologij in podpira mala in srednja podjetja.
3. Zeleni prehod: Celotni učinek reforme bo pripomogel k doseganju ciljev iz Nacionalnega energetskega in podnebnega načrta (NEPN) in sicer na področju učinkovite rabe energije in zmanjšanja rabe končne energije v stavbah za 20 % do leta 2030 glede na leto 2005 in zagotoviti zmanjšanje emisij TGP v stavbah za vsaj 70 % do leta 2030 glede na leto 2005. Pripomogel bo tudi k doseganju cilja vsaj 27 % obnovljivih virov energije v končni rabi energije do leta 2030, ki vključuje indikativni cilj najmanj 2/3 rabe energije v stavbah iz OVE do leta 2030 (gre za delež rabe OVE v končni rabi energentov brez električne energije in daljinske toplote).
4. Družbena odpornost: S spodbujanjem rabe obnovljivih virov energije v daljinskih sistemih in učinkovite rabe energije v gospodarstvu prispevamo tudi k blaženju klimatskih sprememb, ki negativno učinkujejo na mnoge segmente na družbe.

Reforme:

Reforme temeljijo na Nacionalnem energetske in podnebnem načrtu (NEPN) in sicer na dveh krovnih ciljih do leta 2030:

1. Dekarbonizacija / Povečanje rabe obnovljivih virov energije: Cilj je doseči vsaj 27-odstotni delež obnovljivih virov v končni rabi energije do leta 2030, tj. (indikativno):
 - Vsaj 2/3 rabe energije v stavbah iz OVE do leta 2030 (gre za delež rabe OVE v končni rabi energentov brez električne energije in daljinske toplote),
 - Vsaj 30-odstotni delež OVE19 v industriji,
 - 43-odstotni delež v sektorju električna energija,
 - 41-odstotni delež v sektorju toplota in hlajenje,
 - 21-odstotni delež v prometu (delež biogoriv je vsaj 11 %).
2. Učinkovita raba energije: Izboljšanje energetske in snovne učinkovitosti v vseh sektorjih (in torej zmanjšanje porabe energije in drugih naravnih virov) zasleduje naslednje cilje:
 - Do leta 2030 izboljšati energetske učinkovitosti za vsaj 35 % glede na osnovni scenarij iz leta 2007 (v skladu z Direktivo o energetske učinkovitosti).
 - Zagotoviti sistematično izvajanje sprejetih politik in ukrepov, da končna raba energije ne bo presegla 54,9 TWh (4.717 ktoe). Preračunano na raven primarne energije raba leta 2030 ne bo presegla 73,9 TWh (6.356 ktoe).
 - Zmanjšati rabo končne energije v stavbah za 20 % do leta 2030 glede na leto 2005 in zagotoviti zmanjšanje emisij TGP v stavbah za vsaj 70 % do leta 2030 glede na leto 2005.

Naložbe:

Cilj te reforme je zelen prehod na področjih:

- inovacij na področju mikro sistemov daljinskih sistemov na OVE (lesno biomaso, geotermalno energijo, odvečno toploto idr.) ter trajnostne prenove sistemov daljinskega ogrevanja in sicer s povečanjem učinkovitosti in konkurenčnosti, povečanjem izrabe OVE in odvečne toplote, spodbujanje uvajanja SPTE in s povezovanjem sektorjev (hranilniki energije, »power2heat« idr.);

- statistični prenosi za potrebe doseganja ciljev OVE in naložbe v OVE v drugih državah članicah;
- naložbe na področju učinkovite rabe energije v gospodarstvu.

Strukturna sprememba bo pripomogla in imela učinek k doseganju cilja vsaj 27 % obnovljivih virov energije v končni rabi energije do leta 2030, ki vključuje indikativni cilj najmanj 2/3 rabe energije v stavbah iz OVE do leta 2030 (gre za delež rabe OVE v končni rabi energentov brez električne energije in daljinske toplote).

Ocena finančnih sredstev za komponento Obnovljivi viri energije in učinkovita raba energije v gospodarstvu:

- 15 mio EUR nepovratnih sredstev kritih iz RRF.
- 100 mio EUR povratnih sredstev

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

V prvem delu predstavljamo poglobitne izzive na področju spodbujanja prehoda na obnovljive vire energije in prestrukturiranja daljinskih sistemov na obnovljive vire energije. Zaveze iz Celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta predstavljajo velik izziv v obdobju 2020-2030, zato se v okviru predlagane reforme okviru razvojnega stebra »Trajnostni in zeleni prehod« želi aktivirati in izkoristiti večji potencial izkoriščanja obnovljivih virov energije (prednostno sončna in geotermalna energija ter raziskave, razvoj) in prestrukturiranje daljinskih sistemov na obnovljive vire energije, pri katerih želimo spodbuditi tudi implementacijo novih in naprednih tehnologij.

Nacionalni energetski in podnebni načrt (NEPN) poleg glavnih zavez, podaja še specifične na področju sistemov daljinskega ogrevanja:

- letno povečevanje delež OVE in odvečne toplote v sistemih daljinskega ogrevanja vsaj za 1 %, v skladu z Direktivo (EU) 2018/2001,
- povečanje učinkovitosti in konkurenčnosti sistemov daljinskega ogrevanja (optimizacija delovanja, širitve idr.) z ukrepi:
 - povečanje izrabe OVE in odvečne toplote,
 - spodbujanje SPTE v sistemih daljinskega ogrevanja,
 - povezovanje sektorjev (hranilniki energije, »power2heat« idr.).
- spodbujanje razvoja mikro sistemov daljinskega ogrevanja na OVE (lesno biomaso, geotermalno energijo, odvečno toploto idr.).
- Dekarbonizacija oz. povečanje rabe obnovljivih virov energije: Cilj je doseči vsaj 27-odstotni delež obnovljivih virov v končni rabi energije do leta 2030, po področjih:
 - Vsaj 2/3 rabe energije v stavbah iz OVE do leta 2030 (gre za delež rabe OVE v končni rabi energentov brez električne energije in daljinske toplote),
 - Vsaj 30-odstotni delež OVE¹⁹ v industriji,
 - 43-odstotni delež v sektorju električna energija,
 - 41-odstotni delež v sektorju toplota in hlajenje,
 - 21-odstotni delež v prometu (delež biogoriv je vsaj 11 %).

Glavni izzivi, s katerimi se soočajo podjetja, ki so proizvajalci električne energije v Sloveniji na področju energetske učinkovitosti in prehodu k alternativnim in energetsko učinkovitim virom energije:

- V letu 2019 je na slovenskem trgu električne energije delovalo devet družb, ki imajo proizvodne objekte z inštalirano močjo nad 10 MW. Kljub dejstvu, da je Nuklearna elektrarna Krško, ki proizvede največji delež električne energije (jedrska goriva 37,5%) na drugem mestu glede na inštalirano moč proizvodnih enot, pa je na prvem mestu TEŠ 6, ki skupaj z drugimi proizvajalkami energije na fosilna goriva sooblikuje skupaj 28,9% delež celotne električne energije v Sloveniji. Med prvimi 9 družbami pa ni niti ene družbe, ki bi proizvajala električno energijo z obnovljivimi viri energije, kar kaže na veliko razpršenost proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov energije, ki beleži 33% v celotni proizvodnji energije v Sloveniji. Iz

tega posledično izhaja tudi razpršena narava potencialnih energetskih prihrankov, kar predstavlja oviro v učinkoviti rabi energije.

- b) Razpršenost proizvodnje iz obnovljivih virov energije pomeni prisotnost številnih ponudnikov na trgu električne energije, ki ustvarjajo neustrezne konkurenčne pogoje na tem trgu in delno konflikte interesov med proizvajalci/ponudniki električne energije.
- c) Kljub izjemnemu zmanjšanju deleža izgub na distribucijskem sistemu, (delež izgub se je v 10 letih znižal za 32%), kar je posledica različnih ukrepov, pri čemer je poudarek na uvajanju naprednih merilnih sistemov (omogočajo boljše spremljanje in nadzor nad komercialnimi ter tehničnimi izgubami) in s preходом na večji delež kabliranja srednje napetostnega in nizkonapetostnega omrežja, se Slovenija še vedno sooča z izgubami v distribucijskem sistemu. Izgube so se v zadnjih letih zmanjševale tudi na račun povečanega deleža čezmejnega trgovanja električne energije pri izvozu, uvozu in tranzitu.
- d) Slovenija je neto uvoznica električne energije (neto uvoz v čezmejnem prometu beležimo z Avstrijo, medtem ko s Hrvaško in Italijo beležimo neto izvoz), z domačo proizvodnjo je zagotovljene 83,5% pokritosti porabe elektrike. K temu zagotovo prispeva nizek, le 7,6% delež proizvedene elektrike v podporni shemi. Prezem električne energije v distribucijski sistem v največjem deležu temelji na velikih, konvencionalnih proizvajalcih električne energije, medtem ko je delež ostalih proizvajalcev v prevzemu v distribucijski sistem le 7% (male HE, vetrne, sončne elektrarne, elektrarne na bioplin, na lesno biomaso, na komunalne odpadke) in se je v obdobju 2017 – 2019 znižal za 1 odstotno točko.

Glavni izzivi, s katerimi se soočajo podjetja, ki so porabniki električne energije na področju energetske učinkovitosti in prehodu k alternativnim in energetsko učinkovitim virom energije:

- a) Povečanje energetske učinkovitosti industrije je nujno vezano na celovito transformacijo (poslovno, produktno) podjetij v industrijskih sektorjih, ki sodijo v energetsko intenzivne panoge, kar pa zahteva velik obseg sredstev za podporo tehnološki prenovi procesov in s tem za doseganje večje energetske intenzivnosti. Ob dejstvu, da imajo investicije v energetsko učinkovitejša sistema daljše obdobje, v katerem se investicija povrne, je to dodaten omejitveni dejavnik za intenzivnejše uvajanje energetske učinkovitosti v podjetjih.
- b) Struktura slovenskega gospodarstva v večji meri temelji prav na industrijah, ki veljajo za najbolj energetsko intenzivne panoge, prav tako je v teh panogah zaposlena skoraj četrtina vseh zaposlenih v gospodarstvu. Ohranjanje tradicionalnih poslovnih modelov brez intenzivnega uvajanja naprednih tehnologij in inovacij zato v srednjem in dolgem obdobju lahko pomeni bistven zaostanek teh industrij in zmanjša konkurenčnost celotne industrije. Intenzivnejša vlaganja v napredne tehnologije, kot je senzorika, IoT, množični podatki, lahko ob učinkoviti podpori drugih naprednih tehnologij (umetne inteligence, blockchain tehnologije) pripeljejo do oblikovanja učinkovitih sistemov za povečanje energetske učinkovitosti v industriji.
- c) Nestrukturirana in nesistematična energetska tranzicija spričo razpršene proizvodnje energije zlasti iz obnovljivih virov energije lahko vpliva na neenakopraven položaj končnih porabnikov in zmanjšuje njihov dostop in uporabo energije, proizvedene iz alternativnih oziroma obnovljivih virov energije, s tem pa tudi ustreznost njihovega energetskega miksa in cenovne dostopnosti teh virov energije za končne uporabnike.
- d) Digitalizacija ponudbe in artiklov in prilagajanje potrebam trga s prilagajanjem ponudbe in oblikovanjem individualiziranih rešitev za porabnika
- e) Regulatorni izzivi in standardi. spodbujanje izvajanje ukrepov iz sistema upravljanja z energijo skladno s standardom SIST EN ISO 50001 ali sistema upravljanja z okoljem skladno s standardom SIST EN ISO 14001. Izvajanje teh ukrepov iz energetskih pregledov podjetij je lahko ena od usmeritev.

b) Cilji:

Na področju rabe obnovljivih virov energije zasledujemo dva pglavitna cilja:

- a) Dekarbonizacija oz povečanje rabe obnovljivih virov energije: Cilj je doseči vsaj 27-odstotni delež obnovljivih virov v končni rabi energije do leta 2030, tj. (indikativno):
 - Vsaj 2/3 rabe energije v stavbah iz OVE do leta 2030 (gre za delež rabe OVE v končni rabi energentov brez električne energije in daljinske toplote),
 - Vsaj 30-odstotni delež OVE19 v industriji,

- 43-odstotni delež v sektorju električna energija,
 - 41-odstotni delež v sektorju toplota in hlajenje,
 - 21-odstotni delež v prometu (delež biogoriv je vsaj 11 %).
- b) Učinkovita raba energije: Izboljšanje energetske in snovne učinkovitosti v vseh sektorjih (in torej zmanjšanje porabe energije in drugih naravnih virov) zasleduje naslednje cilje:
- Do leta 2030 izboljšati energetsko učinkovitost za vsaj 35 % glede na osnovni scenarij iz leta 2007 (v skladu z Direktivo o energetske učinkovitosti).
 - Zagotoviti sistematično izvajanje sprejetih politik in ukrepov, da končna raba energije ne bo presegla 54,9 TWh (4.717 ktoe). Preračunano na raven primarne energije raba leta 2030 ne bo presegla 73,9 TWh (6.356 ktoe).
 - Zmanjšati rabo končne energije v stavbah za 20 % do leta 2030 glede na leto 2005 in zagotoviti zmanjšanje emisij TGP v stavbah za vsaj 70 % do leta 2030 glede na leto 2005.

Cilji, ki jih zasledujemo v zvezi s povečanjem energetske učinkovitosti v podjetjih:

- a) Za doseganje cilja razogljičenja gospodarstva bodo energijsko intenzivne industrijske panoge zavezane zniževati energetsko in emisijsko intenzivnost z učinkovito in razvojno naravnano energetsko tranzicijo z intenzivnejšo uporabo naprednih tehnologij in uvedbo inovativnih poslovnih modelov (platform za prenos energije iz različnih virov energije v realnem času in prilagodljivost potreb po električni energiji z njeno razpoložljivostjo) tudi v sodelovanju z inovativnimi malimi in srednje velikimi podjetji, s čemer se bo hkrati krepila inovacijska sposobnost tudi MSP.
- b) Proces razogljičenja industrije, predvsem pa panog z največjo energetsko intenzivnostjo, predvsem v regijah, kjer je večina delovnih mest vezanih na energetsko intenzivne industrije, se izvede z oblikovanjem rešitev »po meri«, (po vzoru koncepta Mehanizma za pravičen prehod), na ožjih geografskih območjih (regijah) kjer se s krepitvijo sodelovanja javnega in zasebnega sektorja izvede postopna industrijska tranzicija in posledično povečajo investicije v energetsko učinkovitost.
- c) Krepitev energetskega managementa, usmerjenega v pripravo strategij za upravljanje s porabo električne energije, vključno z oblikovanjem standardov za povečanje transparentnosti, inovativnosti in konkurenčnosti, in sicer s spodbujanjem povečevanja števila vrst produktov, ki so izdelani po standardih v skladu z direktivo energetskega označevanja (Energy labeling directive) ter vključujejo elemente ekodizajna, ob hkratnem oblikovanju takih cenovnih politik, ki vključujejo celotno življenjsko dobo produktov, ki uporabljajo energijo.
- d) Povečanje potenciala energetske učinkovitosti v gradbenem sektorju: gradbeništvo je eden največjih porabnikov energije, pri čemer največji delež dosega stanovanjski sektor. Intenzivnejša uporaba poslovnih modelov, kot je BIM in podobnih, lahko bistveno vpliva na večjo energetsko učinkovitost celotnega gradbenega sektorja, na drugi strani pa prispeva k ciljem krožnega gospodarstva in učinkovitemu upravljanju z materiali v njihovi življenjski dobi. To bo omogočilo tudi oblikovanje finančnih shem za financiranje investicij v energetsko učinkovito gradnjo objektov. Posebno pozornost na tem mestu je treba posvetiti lesu kot energetsko učinkovitemu materialnemu viru za doseganje večje energetske učinkovitosti pri gradnji in energetske prenovi stavb.
- e) Povečanje ozaveščenosti o energetske učinkovitosti tudi širjenjem spremljanja kazalnikov in ciljev doseganja energetske učinkovitosti tudi na podjetja, še zlasti MSP (tudi tista, ki Opredelitev sklopa ciljev in kazalnikov (na področju primarne, končne porabe energije, za evidenco primarnih ali končnih prihrankov energije, energetske intenzivnosti ipd.) za večjo uporabo energetske rešitev v podjetjih in za povečanje dostopa do mehanizmov trajnostnega financiranja (v skladu z uredbo EU o taksonomiji na področju trajnostnega financiranja). Na drugi strani bo to omogočilo doseganje ciljev iz uredbe o zavezujočem zmanjšanju emisij TGP za države članice, kjer je Slovenija zavezana svoje emisije TGP v sektorjih, ki niso vključeni v sistem trgovanja z emisijami, do leta 2030 zmanjšati za vsaj 15 % glede na raven v letu 2005.
- f) Pilotna izvedba projekta spremembe trgovanja z ETS, ki bi bil prenosljiv na EU raven in prispeval k zasnovi strukturnih sprememb v trgovanju z ETS na ravni celotne Evropske Unije.
- g) Spodbujanje izvajanja ukrepov iz sistema upravljanja z energijo skladno s standardom SIST EN ISO 50001 ali sistema upravljanja z okoljem skladno s standardom SIST EN ISO 14001. Izvajanje teh ukrepov iz energetske pregledov podjetij.

- h) Vzpostavitev regulatornega sandboxa (peskovnika) za hitrejšo integracijo inovativnih tehnoloških rešitev v zakonodaji.

2. Opis reform in investicij komponente

REFORMA:

Reforma 1: Obnovljivi viri energije in učinkovita raba energije v gospodarstvu

(1) Analitični del

CSR ugotavlja, da bo za pospešitev gospodarskega okrevanja pomembno dati prednost zrelim javnim naložbenim projektom in spodbujati zasebne naložbe, med drugim z ustreznimi reformami. Ena takšnih naložb bi lahko bila spodbujanje zelenega prehoda s trajnostnimi projekti. Naložbe v zeleni prehod, kot so opisane v nacionalnem energetske in podnebne načrtu Slovenije, lahko prinesejo kratkoročne spodbude za okrevanje in za srednjeročno obdobje po izbruhu COVID-19.

Na področju razogljičenja želi Slovenija zmanjšati skupne emisije toplogrednih plinov za 36 %, izboljšati energetske učinkovitosti za vsaj 35 %, doseči 27-odstotni delež obnovljivih virov v končni rabi energije in zagotoviti 3-odstotni delež BDP za vlaganja v raziskave in razvoj. Slovenija svoj energetski sistem že preoblikuje, Svetovni gospodarski forum nas je po indeksu energetske tranzicije uvrstil najvišje med državami jugovzhodne Evrope. V Sloveniji smo v letu 2019 z domačo proizvodnjo električne energije pokrili 83,5 % porabe končnih odjemalcev, delež obnovljivih virov je v skupni proizvodnji znašal 33,6 %, število končnih odjemalcev se je povečalo, 0,6 % uporabnikov na distribucijskem sistemu pa je že nastopalo v vlogi odjemalca in proizvajalca. Skoraj dve tretjini končne energije v industriji porabijo štiri energetske intenzivne panoge: proizvodnja kovin, proizvodnja papirja in izdelkov iz papirja, proizvodnja nekovinskih mineralnih izdelkov ter proizvodnja kemikalij in kemičnih izdelkov. V štirih energetske intenzivnih industrijskih panogah so v letu 2016 z enoto porabljene energije ustvarili skoraj 6-krat (5,88-krat) manj dodane vrednosti od povprečja v predelovalnih dejavnostih in porabili skoraj 5-krat (4,77-krat) več energije na delovno mesto.

V Nacionalnem energetske in podnebne načrtu je predvideno zmanjšanje toplogrednih plinov v industriji do leta 2030 za 43%, na drugi strani pa je cilj doseganje vsaj 30% deleža rabe obnovljivih virov energije v končni rabi energije do leta 2030. V sistemih daljinskega ogrevanja je bil leta 2018 delež toplote, proizveden iz obnovljivih virov energije 15,4%, pretežno iz lesne biomase.

Pri izvajanju aktivnosti se bomo vsebinsko navezovali tudi na izvajanje Celovitega strateškega projekta razogljičenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo.

Glavni nameni predlagane spremembe so:

- povečanje energetske učinkovitosti slovenske industrije,
- povečanje deleža rabe OVE v sistemih daljinskega ogrevanja,
- povečanje deleža OVE s statističnimi prenosi in naložbami v OVE v drugih državah članicah,
- zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov,
- nova delovna mesta.

Reformni/strukturni učinek

- a) Okoljski in podnebni cilji: Celotni učinek reforme bo pripomogel k doseganju ciljev učinkovite rabe energije in zmanjšanja rabe končne energije v stavbah za 20 % do leta 2030 glede na leto 2005 in zagotoviti zmanjšanje emisij TGP v stavbah za vsaj 70 % do leta 2030 glede na leto 2005. Ravno tako bo pripomogel k doseganju cilja vsaj 27 % obnovljivih virov energije v končni rabi energije do leta 2030, ki vključuje indikativni cilj najmanj 2/3 rabe energije v stavbah iz OVE do leta 2030 (gre za delež rabe OVE v končni rabi energentov brez električne energije in daljinske toplote)
- b) Vpliv na dvig in rast produktivnosti: Ukrep bo prispeval k dvigu produktivnosti zaradi optimizacije procesov in postopkov z implementacijo naprednih digitalnih tehnologij in komplementarnih investicij v opredmetena (opremo) in neopredmetena sredstva (znanja in veščine, ki jih potrebujejo zaposleni za izvedbo transformacije v energetske učinkovite poslovne procese ter ustvarjanje ustrezne podlage za nova znanja, ki bodo omogočila preoblikovanje obstoječih poklicev za optimalno izrabo obstoječih in dodatnih kadrovskih kapacitet

- c) Vpliv na optimizacijo in znižanje proizvodnih stroškov in stroškov poslovanja: s širitvijo uporabe naprednih tehnologij se bodo povečali prihranki (na področju primarne, končne porabe energije, s tem pa bodo omogočeni mehanizmi za upravljanje z energetsko intenzivnostjo) in posledično znižali stroški poslovanja, povečala se bo učinkovitost alokacije virov in njihove uporabe (človeških in materialnih) in tako doseganje trajnosti v dejavnostih na dolgi rok.
- d) Vpliv na večjo konkurenčnost: povečala se bo možnost vstopa novih akterjev na trge tradicionalnih industrij, ki bodo povečale možnost komercializacije inovativnih rešitev in njihove integracije v nove poslovne modele, na drugi strani pa se bo povečal pritisk na obstoječa podjetja za uporabo naprednih tehnologij v svojih poslovnih in proizvodnih procesih in s tem povečanje energetske učinkovitosti v teh procesih. Na tak način bo omogočena večja izkoriščenost novega potenciala obnovljivih virov, prav tako pa se bo povečala tudi možnost rasti v teh panogah.

Na tak način je mogoče doseči večjo odpornost podjetij in zmanjšanje negativnih učinkov krize, na drugi strani pa bo s predvidenimi ukrepi krepil tako ekonomsko (stroškovna učinkovitost, večja produktivnost in konkurenčnost), socialno (prispevek k ustvarjanju družbe, temelječe na znanju, s povečanjem prilagodljivosti in kompetenc pa tudi večjo možnost prilagodljivosti in fleksibilnosti podjetij pri realokaciji virov na tiste poslovne funkcije, kjer se lahko njihovo znanje in veščine optimalno izkoristi), teritorialna kohezija pa se bo izrazila skozi energetsko tranzicijo in povečanjem odpornosti in trajnosti podjetij, ki so hkrati tudi zaposlovalci na svojih geografskih območjih. .

Pri izvajanju aktivnosti bo vzpostavljena smiselna navezava na izvajanje Celovitega strateškega projekta razogljičenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo.

Namen predlagane spremembe je:

- povečanje energetske učinkovitosti slovenske industrije,
- povečanje deleža rabe OVE v sistemih daljinskega ogrevanja,
- povečanje deleža OVE s statističnimi prenosi in naložbami v OVE v drugih državah članicah,
- zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov,
- nova delovna mesta.

(2) Ciljne skupine

Ciljna skupina so podjetja, v katerih želimo spodbuditi gospodarsko aktivnost in bodo vključena v izvedbo omenjenih naložb, ter drugi sektorji, ki bodo lahko vključeni preko različnih storitev, kot je npr. energetsko pogodbenišтво, javno zasebno partnerstvo ipd. Pomembna ciljna skupina bo tudi strokoven kader po vseh posameznih področjih, ki ga bo potrebno še dodatno izobraziti na področju obnove in gradnje energetske učinkovitih stavb ter inštaliranja sistemov na obnovljive vire energije in drugih stavbnih sistemov, ki so ključni za učinkovito rabo energije v gospodarstvu.

Na področju daljinskih sistemov so ciljna skupina srednja in mala podjetja, podjetja na področju javnih služb na področju oskrbe s toploto, koncesionarji za dobavo toplote, podjetja, ki dobavljajo odvečno toploto v sisteme daljinskega ogrevanja, javna komunalna podjetja.

Poleg primarnega cilja, povečevanja energetske učinkovitosti gospodarstva v okviru pospeševanja gospodarskega okrevanja in spodbujanja zelenega prehoda s trajnostnimi projekti, posredno zasledujemo še cilje in sicer:

- Pospešitev gospodarskega okrevanja: Cilj spodbujanja je zelen prehod s trajnostnimi projekti, usmerjeni v uvajanje obnovljivih virov energije v sistemih daljinskega ogrevanja ter učinkovite rabe energije v gospodarstvu.
- Zaposlovanje in rast: Reforma omogoča ustvarjanje novih delovnih mest, spodbuja lokalne naložbe, spodbuja uvajanje digitalnih tehnologij in podpira mala in srednja podjetja.
- Zeleni prehod: Celotni učinek reforme bo pripomogel k doseganju ciljev iz Nacionalnega energetskega in podnebne načrta (NEPN) in sicer na področju učinkovite rabe energije in zmanjšanja rabe končne energije v stavbah za 20 % do leta 2030 glede na leto 2005 in zagotoviti zmanjšanje emisij TGP v stavbah za vsaj 70 % do leta 2030 glede na leto 2005. Pripomogel bo tudi k doseganju cilja vsaj 27 % obnovljivih virov energije v končni rabi energije do leta 2030, ki vključuje indikativni cilj najmanj 2/3 rabe energije v stavbah iz OVE do leta 2030 (gre za delež rabe OVE v končni rabi energentov brez električne energije in daljinske toplote).

- Družbena odpornost: S spodbujanjem rabe obnovljivih virov energije v daljinskih sistemih in učinkovite rabe energije v gospodarstvu prispevamo tudi k blaženju klimatskih sprememb, ki negativno učinkujejo na mnoge segmente na družbe.

(3) Izvedbena določila

Ministrstvi, ki izvajata to reformo: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo in Ministrstvo za infrastrukturo. V obeh primerih se izvede javni razpis za izbor operacij, v primeru, ko se uporabijo povratni viri financiranja pa tudi finančne institucije.

Nacionalni energetski in podnebni načrt (NEPN) v tem delu temelji na dveh krovnih ciljeh leta do 2030:

- Doseči vsaj 27-odstotni delež obnovljivih virov v končni rabi energije do leta 2030.
- Do leta 2030 izboljšati energetske učinkovitosti za vsaj 35 % glede na osnovni scenarij iz leta 2007 (v skladu z Direktivo o energetske učinkovitosti).

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja):

- Visoki začetni stroški in dolga vračilna doba naložbe.
- Nekonkurenčen trg ponudnikov storitev energetske učinkovitosti, ki zagotavljajo sofinanciranje le omejenega števila energetskih prenov z izkazanimi dobrimi kazalniki finančne uspešnosti v daljših ciklih priprave in izvedbe teh projektov.
- Nezmožnost zagotovitve visoko specializiranega strokovnega kadra za kontinuirano pripravo in izvedbo potrebnega povečanega obsega celovitih energetskih prenov, ki obsegajo tudi izvajanje zahtevnih postopkov v daljšem časovnem obdobju.
- Administrativne ovire, ki se jih s poenostavljanjem določenih postopkov naslavlja z vsebinami novega Zakona o obnovljivih virih, ki je pripravi.

Zaznane so tudi ovire pri zagotavljanju zadostne dinamike proračunskih sredstev za kritje tistega dela stroškov investicije, ki jih s sredstvi kohezijske politike oz. z zasebnim virom financiranja ni mogoče pokriti.

Posvetovanja z deležniki:

Posvet z deležniki je bil izveden v sklopu naslednjih aktivnosti na področju aktivnosti spodbujanja povečevanja rabe obnovljivih virov energije ter učinkovite rabe energije:

- posvet v okviru konference Trajnostna energija v organizaciji Borzena,
- posvet v sklopu izobraževanja arhitektov in projektantov v okviru projekta »Life4Climate«,
- posvet in analiza stanja na področju daljinskih sistemov ogrevanja v sklopu izdelave študije Ogrevanja in hlajenje v organizaciji Fakultete za strojništvo v Ljubljani.

Ukrep je bil predstavljen tudi Ekonomsko-socialnemu svetu, ki je tristranski organ socialnih partnerjev in Vlade Republike Slovenije, ustanovljen zato, da obravnava vprašanja in ukrepe, povezane z ekonomsko in socialno politiko, in druga vprašanja, ki se nanašajo na posebna področja dogovarjanja partnerjev

INVESTICIJE

Projekt 1: Obnovljivi viri energije

Analitični del

Projekt bo zajel naložbe s področja prestrukturiranja daljinskih sistemov na obnovljive vire energije, ki vključujejo uporabo novih tehnologij ter statistične prenose za namene doseganja ciljev OVE za katere bo namenjeno 5 mio EUR nepovratnih sredstev.

Natančnejša ocena po posameznih projektih v tem delu še ni identificirana, ker je vezano na izbor na posameznem razpisu. Vrednost je ovrednotena glede na povpraševanje na podobnih razpisih in usmerjanje nove OVE zakonodaje.

Projekt bo pripomogel k doseganju cilja vsaj 27 % obnovljivih virov energije v končni rabi energije do leta 2030, ki vključuje indikativni cilj najmanj 2/3 rabe energije v stavbah iz OVE do leta 2030 (gre za delež rabe OVE v končni rabi energentov brez električne energije in daljinske toplote).

Ciljne skupine

Srednja in mala podjetja, podjetja na področju javnih služb na področju oskrbe s toploto, koncesionari za dobavo toplote, podjetja, ki dobavljajo odvečno toploto v sisteme daljinskega ogrevanja, javna komunalna podjetja.

Izvedbena določila

Sredstva se bodo dodelila v okviru javnega razpisa za izbor operacij. Javni razpis bo izvajalo Ministrstvo za infrastrukturo.

Vrsta in velikost investicije

Naložbe vključujejo gradnjo in prenovo ter širitve obstoječih sistemov daljinskega ogrevanja, ki bodo z naložbo povečala delež rabe obnovljivih virov energije, pri tem pa se jih tudi spodbuja k uporabi novih, naprednih in inovativnih rešitev ter tehnologij.

Naložbe so še v idejni fazi, identificirane pa so bile med strokovnimi posveti z deležniki iz sektorja sistemov daljinskega ogrevanja (posvet v okviru priprave študije Support on heating and cooling and transport fuels, ki jo financira Evropska unija preko programa strukturnih reform in je še v teku. Druga skupina investicij so statistični prenosi za namene doseganja ciljev OVE, ki vključuje tudi naložbe v OVE v drugih državah članicah za katere je predvidenih 5 mio EUR nepovratnih sredstev.

Nacionalni energetske in podnebni načrt (NEPN) poleg glavnih zavez, podaja še specifične na področju sistemov daljinskega ogrevanja:

- a) letno povečevanje delež OVE in odvečne toplote v sistemih daljinskega ogrevanja vsaj za 1 %, v skladu z Direktivo (EU) 2018/2001,
- b) povečanje učinkovitosti in konkurenčnosti sistemov daljinskega ogrevanja (optimizacija delovanja, širitve idr.) z ukrepi:
 - povečanje izrabe OVE in odvečne toplote,
 - spodbujanje SPTE v sistemih daljinskega ogrevanja,
 - povezovanje sektorjev (hranilniki energije, »power2heat« idr.).
- c) spodbujanje razvoja mikro sistemov daljinskega ogrevanja na OVE (lesno biomaso, geotermalno energijo, odvečno toploto idr.).
- d) dekarbonizacija oz. povečanje rabe obnovljivih virov energije: Cilj je doseči vsaj 27-odstotni delež obnovljivih virov v končni rabi energije do leta 2030, po področjih:
 - Vsaj 2/3 rabe energije v stavbah iz OVE do leta 2030 (gre za delež rabe OVE v končni rabi energentov brez električne energije in daljinske toplote),
 - Vsaj 30-odstotni delež OVE19 v industriji,
 - 43-odstotni delež v sektorju električna energija,
 - 41-odstotni delež v sektorju toplota in hlajenje,
 - 21-odstotni delež v prometu (delež biogoriv je vsaj 11 %).

Skupna ocenjena višina nepovratnih sredstev je tako 10 mio EUR³.

Opis časovnice za investicijo

- a) identifikacija projektov,
- b) priprava dokumentacije za izvedbo,
- c) zagotovitev potrebnih finančnih sredstev,
- d) pridobitev potrebnih soglasij, dovoljenj..
- e) izbor izvajalcev
- f) izvedba in nadzor
- g) analiza doseženih ciljev

³ V kolikor bo možno plasirati dodatna RRF sredstva iz povratnega vira se obseg investicij ustrezno poveča.

Investicije se bodo izvedle v obdobju 2021-2026, natančnejše časovnice po posameznih naložbah bodo določene, ko bo zanje izdelana dokumentacija za izvedbo.

Trajnost projekta:

Projekt zasleduje naslednje trajnostne cilje:

- a) Blažitev podnebnih sprememb: spodbuja uporabo energije iz obnovljivih virov in povečuje energetske učinkovitost.
- b) Prilagajanje podnebnim spremembam: izboljšanje bivanjskih razmer v stavbah.
- c) Prehod na krožno gospodarstvo: spodbujala se bo izraba odvečne toplote in lokalnih obnovljivih virov energije

Projekt 2: Povečanje energetske učinkovitosti v gospodarstvu

Analitični del

Program povečanja energetske učinkovitosti v gospodarstvu v celoti ustreza reformnemu delu, saj se izvaja po sklopih (korakih), ki prispevajo k povečanju energetske učinkovitosti v podjetjih in doseganju rezultatov na mejnike, in sicer tako z vidika identifikacija potreb, mapiranja in izdelava energetskih strategij, kot tudi z vidika spodbujanja ozaveščenosti, izvedbe investicij v opredmetena in neopredmetena sredstva (komplementarne investicije) za povečanje produktivnosti in učinkovitosti poslovanja, vključno z razvojem znanj, veščin, izvedbe organizacijskih sprememb z uporabo procesnih inovacij, vpeljavo novih sistemov in novih poslovnih modelov ter spodbujanjem dostopa do novih produktivnih in geografskih trgov.

Program je skladen z naslednjimi cilji:

- spodbujanju zniževanja energetske in emisijske intenzivnosti z učinkovito in razvojno naravnano energetsko tranzicijo z intenzivnejšo uporabo naprednih tehnologij in uvedbo inovativnih poslovnih modelov
- Povezovanje velikih podjetij z inovativnimi start up podjetji za odprto inovacijsko poslovno okolje in hitrejšo energetsko tranzicijo
- Podpora spremembam poslovnih modelov ter razvoj novih inovacijskih platform (platform za prenos energije iz različnih virov energije v realnem času in prilagodljivost potreb po električni energiji z njeno razpoložljivostjo)
- Krepitev energetskega managementa, usmerjenega v pripravo strategij za upravljanje s porabo električne energije, vključno z oblikovanjem standardov za povečanje transparentnosti, inovativnosti in konkurenčnosti
- Povečanje potenciala energetske učinkovitosti v gradbenem sektorju: gradbeništvo je eden največjih porabnikov energije, pri čemer največji delež dosega stanovanjski sektor. Intenzivnejša uporaba poslovnih modelov, kot je BIM in podobnih
- Pospešeno uvajanje digitalnih inovacij za fleksibilizacijo trga: odprtost, nizki stroški vstopa na trg, povezovanje v platforme.

Program prav tako zasleduje naslednja merila:

- prispeva k zmanjšanju izpusta CO₂
- prispeva k zmanjšanju okoljskih obremenitev na lokalni ravni (po stopni onesnaževanja/število prebivalcev)
- predvideva celovito rešitev energetske obnove z uporabo sodobnih tehnologij, vključno z digitalnimi, za povečanje energetske učinkovitosti
- predstavlja rešitev, ki vpliva na kakovost zraka na širšem teritorialnem območju
- se navezuje na področje Zelenega dogovora za Evropo
- predvideva upoštevanje principov trajnostne gradnje
- predvideva uporabo dobavo čiste energije (z oblikovanjem strategij, finančnih instrumentov, regulatornih okvirov za obnovljive vire energije, tehnologije za hrambo energije, energetske učinkovitost, moderno infrastrukturo, ki omogoča integracijo energetskih sistemov tudi čezmejno)
- predvideva izboljšanje pogojev za zelene investicije s podporo nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov in dolgoročnih klimatskih strategij

- predvideva oblikovanje nacionalnih modelov implementacije za finančne mehanizme v okviru EU emisijskega trgovalnega sistema (pilotni projekt platforme za trgovanje z ETS z uporabo AI in Blockchain tehnologije)
- je usmerjen v socialno ekonomske učinke zaradi prehoda v nizkoogljično gospodarstvo (JTF, ureditve finančnega upravljanja, RRI in politiko uporabe prostora)

Ciljne skupine: Podjetja

Izvedbena določila:

Fokusno bo z namenom ustreznega naslavljanja različnih področij (kot na primer krožnega gospodarstva s poudarkom na gradbeništvu in materialih, izdaje ETS in s tem povezanim mehanizmom, model platform za zmanjševanje razpršenosti proizvajalcev energije iz obnovljivih virov ipd) iz nepovratnega dela sredstev izveden javni razpis za pilotne projekte na največ 5 področjih, ki so identificirana kot ključna področja za nadaljnji razvoj modelov energetske učinkovitosti. Razpis bo izvedlo Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Rezultati prve faze se bodo uporabili za vzpostavitev vsaj 5 razvojnih stebrov (sodelovalnih mehanizmov) za izvedbo krepitve energetske učinkovitosti sodelujočih podjetij, ki bodo vključeni v te mehanizme, kar se bo financiralo s povratnimi sredstvi v višini med 60 in 100 mio EUR. Sheme financiranja iz povratnih virov bodo izvedli finančni posredniki.

Vrsta in velikost investicije

Predvidene so naložbe v skupni višini 105 mio EUR.

Opis časovnice za investicijo

- identifikacija projektov,
- priprava dokumentacije za izvedbo,
- zagotovitev potrebnih finančnih sredstev,
- pridobitev potrebnih soglasij, dovoljenj..
- izbor izvajalcev
- izvedba in nadzor
- analiza doseženih ciljev

Investicije se bodo izvedle v obdobju 2021-2026, natančnejše časovnice po posameznih naložbah bodo določene, ko bo zanje izdelana dokumentacija za izvedbo.

4. Vpliv na digitalni in zeleni prehod

Referenca na zeleno in digitalno – komponenta:

Ukrepi v načrtu bodo prispevali k zelenemu in digitalnemu prehodu in bo odgovarjal na izzive, ki so povezani z zelenim in digitalnim prehodom in bodo usklajeni s smernicami EU Green Deal in Digital Europe.

Referenca na digitalno:

Strukturna sprememba v celoti prispeva k preobrazbi podjetij in industrijskih subjektov na področju proizvodnje energije porabe energije, s tem pa tudi k njihovi odpornosti, povečanju produktivnosti in konkurenčnosti, kar jim na dolgi rok omogoča trajen obstoj in stalno rast.

S predvidenimi uporabami naprednih tehnologij, kot so vpeljava (industrijskega) interneta stvari – (II)IoT, konceptualizacija in ravnanje z velepodatki – Big data, umetna inteligenca in strojno branje – AI/ML, blockchain, Kibernetska varnost, prediktivna analitika in pametno napovedovanje odločitev, je prav tako skladen s cilji Digital Europe.

V primeru povezave stavb z energetskega sektorjem je cilj povečana fleksibilnost proizvodnje, odjema, shrambe in pretvorbe energije ter izboljšano upravljanje energetskega in vodnega distribucijskega omrežja. Ključna konceptualna področja tu so:

- Aktivno vključevanje odjema (Demand Response) in naprednega vodenja odziva odjema (Demand Side Management);

- Spoznavnost, vodljivost in avtomatika distribucijskega omrežja (sistem upravljanja distribucijskih omrežij – Distribution Management System);
- Upravljanje z energijo (Energy Management System - EMS)

V tem okviru se hkrati podpira tudi razvoj naprednih mest in skupnosti.

Referenca na zeleno:

Strukturna sprememba predvideva digitalno transformacijo industrijskih subjektov in podjetij, ki sodijo v t.i. tradicionalne industrije, za katere je značilno tudi to, da imajo zastarele tehnologije, ki posredno ali neposredno prispevajo k obsegu ogljičnega odtisa v okolju, v katerem delujejo. Pomembno je, da se spodbuja integracija rešitev naprednih in inovativnih startup podjetniških iniciativ in projektov v tradicionalne sektorje gospodarstva, s čimer se doseže trajnostni in učinkoviti razvoj. Z uvedbo energetske transformacije tovrstnih podjetij se bo omogočil tudi dostop do naprednih, čistih tehnologij, ki bodo bistveno zmanjšale ogljični odtis in prispevale k zelenim rešitvam. S tem pa se zagotavlja tudi skladnost s programom EU Green Deal.

Vsi predlagani projekti prispevajo k doseganju 37% cilja v Nacionalnem načrtu okrevanja in odpornosti.

Tabela 1: Vpliv na zeleni in trajnostni prehod

Tabela 11 Vpliv na zeleni in trajnostni prehod

Kratek naziv	Cilji »Zeleno«				Cilji »Digitalno«	Transition challenges	
	Podnebno	Okoljsko	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Tag	Tag					
Komponenta 1: Reforma 1: Spodbujanje prestrukturiranja daljinskih sistemov na obnovljive vire energije	100%	100%		da	40%		
Komponenta 1: Reforma 1: Statistični prenosi za namen doseganja ciljev OVE	100%	100%		da	40%		
Komponenta 1: Reforma 1: Naložbe v povečanje energetske učinkovitosti v gospodarstvu	100%	100%		da	40%		

5. Mejniki, cilji in časovnica:

Mejniki Reforma:

Spodbujanje prestrukturiranja daljinskih sistemov na obnovljive vire energije: Q4 2021 – Q22026

Mejniki Projekt 1:

Spodbujanje prestrukturiranja daljinskih sistemov na obnovljive vire energije

1. Identifikacija potenciala daljinskih sistemov za izrabo OVE in priprava finančnih spodbud za naložbe
2. Objava javnega poziva in izvedba naložb za povečanje deleža izrabe OVE

Statistični prenosi za namen doseganja ciljev OVE

1. Identificiranje potrebe po statističnih prenosi

2. Izvedba statističnih prenosov

Mejniki Projekt 2:

- Identifikacija potreb (po virih, sredstvih, komplementarni infrastrukturi), mapiranje in izdelava energetskih strategij skupaj z opredelitvijo stopnje uporabe naprednih tehnologij za energetsko transformacijo
- Izvedene investicije v opredmetena in neopredmetena sredstva (komplementarne investicije) za povečanje produktivnosti in učinkovitosti poslovanja, vključno z razvojem znanj, veščin
- Izvedene organizacijske spremembe z uporabo procesnih inovacij, vpeljeni novi sistemi in novi poslovni modeli (eco labeling, integracija standardov)
- Izvedena celovita energetska tranzicija podjetij

6. Financiranje in stroški:

Stroški – Reforma 1, Projekt 1: Naložbe s področja prehoda na obnovljive vire energije:

Upravičeni stroški zajemajo:

- stroški storitev zunanjih izvajalcev
- gradbeno, obrtniška in instalacijska (izvedbena) dela
- stroški za opremo
- stroški drugih smiselnih ukrepov, če so nujni del za izvedbo projekta ter so bistvena za doseg ciljev projekta
- stroški informiranja in komuniciranja
- stroški davka na dodano vrednost
- stroški statističnih prenosov

1. Časovni okvir v katerem bodo stroški nastali: 2021-2026
2. Informacija o morebitnem financiranju z drugimi EU viri/instrumenti:
3. Ocena finančnih sredstev za naložbe s področja prehoda na obnovljive vire energije:
 - 10 mio EUR nepovratnih sredstev kritih iz RRF⁴.
5. Metodologija določitve ocene vrednosti projekta

Metodologija določitve vrednosti je odvisna od faze v kateri se nahaja posamezen projekt:

- Vrednosti projektov v zgodnjih fazah načrtovanja se določajo na podlagi historičnih podatkov že izvedenih primerljivih naložb ter projektantskih ocenah v idejnih zasnovah (IDZ).
- Vrednosti projektov, v fazi pred izvedbo, se določajo na podlagi projektantskih predračunov ali popisov del, ovrednotenih s tržnimi cenami materiala in izkustvenimi ocenami stroška dela
- Po načelu stroškov primerljivih naložb.

Stroški – Reforma 1, Projekt 2: Naložbe v povečanje energetske učinkovitosti v gospodarstvu:

1. Upravičeni stroški zajemajo:
 - stroški storitev zunanjih izvajalcev
 - gradbeno, obrtniška in instalacijska (izvedbena) dela
 - stroški za opremo
 - stroški drugih smiselnih ukrepov, če so nujni del za izvedbo projekta ter so bistvena za doseg ciljev projekta
 - stroški informiranja in komuniciranja
 - stroški davka na dodano vrednost
2. Časovni okvir v katerem bodo stroški nastali: 2021-2026
3. Informacija o morebitnem financiranju z drugimi EU viri/instrumenti:

⁴ V kolikor bo možno plasirati dodatna RRF sredstva iz povratnega vira se obseg investicij ustrezno poveča.

4. Ocena finančnih sredstev za trajnostno prenova stavb:
 - 5 mio EUR nepovratnih sredstev kritih iz RRF.
 - 100 mio EUR povratnih sredstev (v primeru, da vlagateljih izrazijo potrebo po le-teh)

5. Metodologija določitve ocene vrednosti projekta

Metodologija določitve vrednosti je odvisna od faze v kateri se nahaja posamezen projekt:

- Vrednosti projektov v zgodnjih fazah načrtovanja se določajo na podlagi historičnih podatkov že izvedenih primerljivih naložb ter projektantskih ocenah v idejnih zasnovah (IDZ).
- Vrednosti projektov, v fazi pred izvedbo, se določajo na podlagi projektantskih predračunov ali popisov del, ovrednotenih s tržnimi cenami materiala in izkustvenimi ocenami stroška dela.
- V primeru energetske učinkovitosti v gospodarstvu se metodologija določi na način iz primerljivih izvedenih razpisov za primerljive upravičene stroške.

V primeru javnega naročila mora naročnik blago, storitve in gradnje vedno naročati oziroma dobavljati v skladu z določili ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki. Navedeno pomeni, da so javna naročila oblikovana na način, da je zagotovljeno, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja (bodisi krajevnega, stvarnega, osebnega ali drugega) ter da se v javnem naročilu neupravičeno ne omejuje konkurence med ponudniki.

Celotni stroški reforme : Obnovljivi viri energije v daljinskih sistemih ogrevanja in učinkovita raba energije v gospodarstvu:

- 15 mio EUR nepovratnih sredstev kritih iz RRF.
- 100 mio EUR povratnih sredstev

Vrednost:

Projekt/Ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Naložbe s področja prehoda na obnovljive vire energije	10 mio EUR	10 mio EUR	
Naložbe v povečanje energetske učinkovitosti v gospodarstvu	105 mio EUR	5 mio EUR	100 mio EUR
Skupaj	115 mio EUR	15 mio EUR	100 mio EUR

(Finančna dinamika izvajanja po letih):

Tabela 12 Ocenjeni stroški načrta

Predvideni stroški načrta											
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
Obnovljivi viri energije (OVE) in povečanje energetske učinkovitosti v gospodarstvu	Spodbujanje prestrukturiranja daljinskih sistemov na obnovljive vire energij in spodbujanje prehoda na obnovljive vire energije	2020-2026	5.000.000	0	500.000	750.000	750.000	1.500.000	1.500.000	-	-
	Statistični prenos za potrebe doseganja ciljev OVE	2020-2026	5.000.000	0	500.000	750.000	750.000	1.500.000	1.500.000	-	-

	Povečanje energetske učinkovitosti v gospodarstvu	2021-2023	5 mio EUR nepovratnih in 100 mio EUR povratnih	2.000.000	2.000.000	1.000.000					
SKUPAJ			115.000.000 (od tega 100.000.000 povratnih)	2.000.000	3.000.000	2.500.000	1.500.000	3.000.000	3.000.000		

7. Utemeljitev zahteve po povratnih sredstvih (če je relevantno)

2.6.2 KOMPONENTA 2: Trajnostna prenova stavb (energetska učinkovitost) in vzpostavitev sheme financiranja najemnih stanovanj

1. Opis komponente

Povzetek

Trajnostna prenova stavb (energetska učinkovitost) in vzpostavitev sheme financiranja najemnih stanovanj

Domena politike:

Energetska učinkovitost, obnovljivi viri energije, obnova stavb, stanovanjske stavbe, podnebna politika, socialna politika, snovna učinkovitost, krožno gospodarstvo, NEPN, DSEPS.

Cilji:

1. Pospešitev gospodarskega okrevanja: Spodbujanje zelenega prehoda s trajnostnimi projekti s področja učinkovite rabe energije v stavbah in sicer s trajnostno prenovo obstoječih in gradnjo novih stavb.
2. Zaposlovanje in rast: »Renovation wave« učinkuje spodbudno pri ustvarjanju delovnih mest, spodbuja lokalne naložbe, spodbuja uvajanje digitalnih tehnologij, izboljšuje odpornost stavbnega fonda in podpira mala in srednja podjetja.
3. Zeleni prehod: Celotni učinek reforme bo pripomogel k doseganju ciljev iz Nacionalnega energetskega in podnebnega načrta (NEPN) in sicer na področju učinkovite rabe energije in zmanjšanja rabe končne energije v stavbah za 20 % do leta 2030 glede na leto 2005 in zagotoviti zmanjšanje emisij TGP v stavbah za vsaj 70 % do leta 2030 glede na leto 2005. Pripomogel bo tudi k doseganju cilja vsaj 27 % obnovljivih virov energije v končni rabi energije do leta 2030, ki vključuje indikativni cilj najmanj 2/3 rabe energije v stavbah iz OVE do leta 2030 (gre za delež rabe OVE v končni rabi energentov brez električne energije in daljinske toplote). Zasleduje tudi zmanjšanje gradbenih odpadkov, ponovno uporabo in recikliranje gradbenih odpadkov, večanje uporabe trajnostnih materialov in snovne učinkovitosti in doseganje podnebnih koristi skozi celotno življenjsko dobo stavb.
4. Družbena odpornost: S spodbujanjem obnove obstoječega stavbnega fonda ožjega javnega sektorja, stavbe izjemnega upravnega in družbenega pomena zaradi epidemije COVID-19, bodo lažje obvaldovali nove razmere zaradi epidemije, nižji stroški za energijo bodo pozitivno vplivali na javne finance, izboljšane pa bodo tudi bivanjske pogoji v stavbah.

Reforme:

Reforme temeljijo na naslednjih strategijah:

- a) Dolgoročna strategija energetske prenove stavb (DSEPS) do leta 2050, ki zasleduje dva cilja:
 - Vsako leto se prenovi 3 % skupne tlorisne površine stavb ožjega javnega sektorja, ki se ogrevajo in/ali ohlajajo, in sicer tako, da se izpolnijo vsaj minimalne zahteve glede energetske učinkovitosti (5. člen Direktive o energetske učinkovitosti 2012/27/ES).
 - V obdobju 2014–2023 se prenovi 127.116 m² tlorisnih površin stavb ožjega javnega sektorja (Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020, v nadaljnjem besedilu: OP EKP 2014–2020).
- b) Nacionalni energetski in podnebni načrt (NEPN): Krovna cilja razogljichenja na področju stavb do leta 2030, ki sta izvedljiva le z zmanjšanjem potreb po energiji in povečanju učinkovitosti:
 - Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov v stavbah za vsaj 70 % glede na leto 2005.

- Obnovljivi viri energije (OVE) predstavljajo vsaj 2/3 rabe energije v stavbah (delež rabe OVE v končni rabi energentov brez električne energije in daljinske toplote).

Naložbe:

Izvedlo se bo ukrepe na področju povečanja energetske učinkovitosti stavb in sicer s trajnostno prenovo obstoječih ali z gradnjo novih. Mednje sodijo:

- a) stavbe izjemnega upravnega pomena zaradi epidemije COVID-19 (npr. policijska, pravosodna, upravna infrastruktura, civilna zaščita, vojašnice..),
- b) stavbe izjemnega družbenega pomena zaradi epidemije COVID-19 (zdravstvene infrastrukture, domovi za starejše občane in vzgojno izobraževalna dejavnost, kultura..),
- c) stavbe, ki potrebujejo posamezno nadgradnjo tehničnih stavbnih sistemov (posebej usmerjeno v tehnologije prezračevanja, klimatizacije),
- d) stanovanjske stavbe (energetska prenova večstanovanjskih stavb glede na potrebe in pomankanje stanovanj stanovanjskih skladov) in
- e) vzpostavitev obnovljivega finančnega vira za energetske prenove stavb ožjega javnega sektorja.
- f) vzpostavitev sheme financiranja najemnih stanovanj

Ocena finančnih sredstev za komponento Trajnostna prenova stavb:

- 86 mio EUR nepovratnih sredstev kritih iz RRF⁵

Ocena finančnih sredstev za komponento Vzpostavitev sheme financiranja najemnih stanovanj:

- 5 mio EUR nepovratnih sredstev kritih iz RRF
- 180 mio EUR povratnih sredstev kritih iz RRF

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

Poglavitni izzivi:

Glavni izzivi pri obnovi obstoječega stavbnega fonda se nanašajo na povečanje njihove energetske in snovne učinkovitosti. Ta vključuje predvsem javne stavbe in socialno infrastrukturo. Ob analizi obstoječega stanja lahko izpostavimo naslednja dejstva:

- a) Star stavbni fond: Slovenski stavbni fond obsega 87,3 milijona m² tlorisnih površin, pri čemer 76 % pripada stavbam, ki so bile grajene pred 1990. Stavbe po namembnosti ločimo na stanovanjske in nestanovanjske oz. stavbe storitvenega sektorja, pri čemer se opiramo na enotno klasifikacijo vrst objektov (UL RS 37/2018, n.d.). Evidenco stavb ožjega javnega sektorja sestavlja 480 stavb in 32 delov stavb s skupno tlorisno površino 890.899 m², od tega:
 - 25% stavb oz. delov stavb še nima izdelane energetske izkaznice.
 - 39% stavb je uradno zaščitene kot del zaščitene okolja ali zaradi njihovega posebnega arhitektonskega ali zgodovinskega pomena.
 - 23% ocenjenih stavb ožjega javnega sektorja ne dosega zahtevane potresne odpornosti po Evrokod 8-1. Seznam se je v letu 2020 ažuriral, zato bo treba opraviti analizo potresne ogroženosti še za 189 stavb.
- b) Slaba energetska učinkovitost stavb: Cilj je doseganje minimalne energetske učinkovitosti kot ga določa Pravilnik o učinkoviti rabi energije v stavbah (PURES) ki postavlja zahteve na ravni:
 - koeficient specifičnih transmisijskih toplotnih izgub,
 - dovoljene letne potrebne toplote za ogrevanje stavbe in
 - minimalna vrednost toplotne prehodnosti elementov zunanje površina stavbe in ločilnih elementov delov stavbe.

Stavba je smatrana kot energetska učinkovita, kadar dosega minimalne zahteve PURES-a.

- c) Razpoložljivost usposobljenega kadra in njegova ustrezna usposobljenost se kaže kot ozko grlo pri razvoju gradbenega sektorja ter dejavnosti na področju izvedbe ukrepov na področju učinkovite

⁵ V kolikor bo možno plasirati dodatna RRF sredstva iz povratnega vira se obseg investicij ustrezno poveča.

rabe energije v stavbah ter uporabe energije iz obnovljivih virov. Za vse to je potrebno zadostno število ustrezno usposobljenega kadra, kar zahteva specifično izobraževanje in veščine

b) Cilji

- a) Okoljski in podnebni cilji: Celotni učinek reforme bo pripomogel k doseganju ciljev učinkovite rabe energije in zmanjšanja rabe končne energije v stavbah za 20 % do leta 2030 glede na leto 2005 in zagotoviti zmanjšanje emisij TGP v stavbah za vsaj 70 % do leta 2030 glede na leto 2005. Ravno tako bo pripomogel k doseganju cilja vsaj 27 % obnovljivih virov energije v končni rabi energije do leta 2030, ki vključuje indikativni cilj najmanj 2/3 rabe energije v stavbah iz OVE do leta 2030 (gre za delež rabe OVE v končni rabi energentov brez električne energije in daljinske toplote).
- b) Povečati energetske učinkovitosti stavb: Ukrep neposredno učinkuje na znižanje stroškov za energijo, to pa pozitivno vpliva na javne finance.
- c) Obnova najemnih stanovanj: Za pospešitev gospodarskega okrevanja bo pomembno dati prednost zrelim javnim naložbenim projektom in spodbujati zasebne naložbe, med drugim z ustreznimi reformami. Ena takšnih naložb bi lahko bila spodbujanje zelenega prehoda s trajnostnimi projekti prenove stavbnega fonda javnih najemnih stanovanj.

Prispevek k enakim možnostim (princip nediskriminacije)

Zakon o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg) določa varstvo vsakega posameznika in posameznice pred diskriminacijo ne glede na spol, narodnost, raso ali etnično poreklo, jezik, vero ali prepričanje, invalidnost, starost, spolno usmerjenost, spolno identiteto in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazbo ali katero koli drugo osebo na različnih področjih družbenega življenja, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju.

Ta zakon zavezuje državne organe, lokalne skupnosti, nosilce javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe, ki morajo na vseh področjih oblastnega odločanja, delovanja v pravnem prometu in pri drugem svojem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb zagotavljati varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje vseh oseb.

V primeru javnega naročanja mora naročnik blago, storitve in gradnje vedno naročati oziroma dobavljati v skladu z določili ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki. Navedeno pomeni, da so javna naročila oblikovana na način, da je zagotovljeno, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja (bodisi krajevnega, stvarnega, osebnega ali drugega) ter da se v javnem naročilu neupravičeno ne omejuje konkurence med ponudniki.

Skladno z določbami Pravilnika o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem (Uradni list RS, št. 14/04, 34/04, 62/06, 11/09, 81/11 in 47/14), so do neprofitnih stanovanj, ki jih oddaja Stanovanjski sklad RS, upravičeni vsi državljani Republike Slovenije, ki za dodelitev izpolnjujejo premoženjske in dohodkovne pogoje, ne glede na spol, narodnost, raso ali etnično poreklo, jezik, vero ali prepričanje, invalidnost, starost, spolno usmerjenost, spolno identiteto in spolni izraz, družbeni položaj, izobrazbo ali katerokoli drugo kategorijo, ki jih opredeljuje Zakon o varstvu pred diskriminacijo. Poleg državljanov Republike Slovenije so do dodelitve neprofitnega stanovanja upravičene tudi osebe, ki so po izbrisu iz registra stalnega prebivalstva pridobile dovoljenje za stalno prebivanje po Zakonu o tujcih (Uradni list RS, št. 1/91-I, 44/97, 50/98 – odl. US in 14/99 – odl. US), Zakonu o tujcih (Uradni list RS, št. 64/09 – uradno prečiščeno besedilo), Zakonu o tujcih (Uradni list RS, št. 50/11 in 57/11 – popr.), Zakonu o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 76/10 – uradno prečiščeno besedilo) ali Zakonu o začasnem zatočišču (Uradni list RS, št. 20/97, 94/00 – odl. US, 67/02, 2/04 – ZPNNVSM in 65/05 – ZZZRO).

Enaki pogoji veljajo za stanovanja, ki jih v najem oddajajo drugi stanovanjski skladi, le da je pri upravičencih do dodelitve teh stanovanj v uporabi še kriterij stalnega prebivališča v občini ali na območju delovanja javnega stanovanjskega sklada ali neprofitne stanovanjske organizacije, v kateri je upravičenec zaprosil za pridobitev neprofitnega stanovanja. Pri tem sta v veljavi izjemi za žrtve nasilja v družini z začasnim bivanjem v materinskih domovih in zatočiščih-varnih hišah, zavetiščih, centrih za pomoč žrtvam kaznivih dejanj, ki lahko sodelujejo na razpisu za oddajo neprofitnih stanovanj tudi v kraju začasnega bivališča, ter za invalide, ki so trajno vezani na uporabo invalidskega vozička ali trajno pomoč druge osebe, ki lahko ne glede na kraj stalnega prebivališča, zaprosijo za pridobitev neprofitnega stanovanja tudi v drugi občini, kjer so večje možnosti za zaposlitev ali kjer jim je zagotovljena pomoč druge osebe in zdravstvene storitve.

Prav tako so stanovanjski skladi pri gradnji stanovanj zavezan k upoštevanju Pravilnika o univerzalni graditvi in uporabi objektov (Uradni list RS, št. 41/18), ki določa, da morajo biti objekti dostopni in arhitekturno prilagojeni vsem skupinam prebivalstva, vključno z osebami z invalidnostmi, s čimer se zagotavlja nediskriminatoren pristop k arhitekturnemu oblikovanju stanovanjskih objektov ter omogoča bivanje v njih vsem skupinam prebivalstva.

3. Opis reform in investicij komponente

REFORME

Reforma 1: Trajnostna prenova stavb (energetska učinkovitost)

(1) Analitični del

V okviru razvojnega stebra »Trajnostni in zeleni prehod« se želi aktivirati in izkoristiti večji potencial za energetske prenove stavb, ki predhodno potrebujejo druge elemente trajnostne prenove oziroma so po svoji namembnosti specifični in jih uvrščajo med posebne vrste stavb. Ta razvojni steber bo sprožilni iniciator za spodbuditev energetske prenove v sektorjih, ki v okviru vzpostavljenega sistema prenove niso zanimive oziroma izvedljive za javno-zasebne partnerje. S takšno reformo bo Slovenija občutno pospešila postopke prenove stavb in s tem vplivala na doseganje zaveze prenove 3% stavb ožjega javnega sektorja. Poudarek bo na stavbah, ki poleg energetske prenove hkrati potrebujejo tudi druge trajnostne vidike prenove.

Te vrste stavb so glede na določene posebnosti nujno potrebne posebne obravnave, ki zahteva odstopanje glede postopka izbire, upravičenosti stroškov in stopnje sofinanciranja v primerjavi s preostalimi stavbami v Sloveniji, zato da sploh lahko razvijejo potencial za energetske prenove. Gre za posebne stavbe, v katerih je pred energetske prenove potrebno zagotoviti osnovno uporabnost, torej vidike varnosti in ustrezne namembnosti stavbe, ki zaradi določenih specifik in visokih stroškov zagotovitve osnovne uporabnosti, niso zanimive za energetske prenove. Zato se v luči dobrega upravljanja s stavbami in stroškovne učinkovitosti v okviru reforme prenavlja stavbe, pri katerih dolgoročno zadostimo vsem trajnostnim vidikom prenove. S tem sledimo tudi bistvenim zahtevam za gradbene objekte, ki sledijo zakonodaji s področja graditve objektov kot so npr. mehanska odpornost in stabilnost, varnost pri požaru, ter posebnostim stavb, vezanim na njihovo namembnost, ter nadomestne gradnje.

(2) Ciljne skupine

Neposredna ciljna skupina so predvsem ministrstva oz. ožji javni sektor in tudi širši javni sektor, ki ima v lasti stavbe, ki jih je potrebno prenoviti ali nadomestiti z novimi, ter javni stanovanjski skladi. Cilj reforme je tudi spodbuditi gospodarsko aktivnost v srednjih in malih podjetjih (SMP), ki bodo vključena v izvedbo omenjenih naložb ter drugi sektorji, ki bodo lahko vključeni preko različnih storitev, kot je npr. energetske pogodbeništvu, javno zasebno partnerstvo ipd. Pomemben sekundarni cilj je usposobiti tudi strokoven kader po vseh posameznih področjih, ki ga bo potrebno še dodatno izobraziti na področju obnove in gradnje energetske učinkovitih stavb ter inštaliranja sistemov na obnovljive vire energije in drugih stavbnih sistemov, ki so ključni za učinkovito rabo energije v stavbah. Pred samim zaključkom naložb pa bo potrebno poskrbeti tudi za ustrezno izobrazbo uporabnikov in skrbnikov teh stavb, kot ga predvideva energetske knjigovodstvo.

Poleg primarnega cilja, povečevanja energetske učinkovitosti stavbnega fonda skozi njegovo obnovo ter obvladovanjem novonastalih razmer zaradi epidemije, v okviru pospeševanja gospodarskega okrevanja in spodbujanja zelenega prehoda s trajnostnimi projekti, zasledujemo še terciarne cilje in sicer:

- Zaposlovanje in rast: prenovitveni val stremi k ustvarjanju delovnih mest, spodbuja lokalne naložbe, spodbuja uvajanje digitalnih tehnologij, izboljšuje odpornost stavbnega fonda in podpira mala in srednja podjetja.
- Zeleni prehod: Poleg primarnih okoljskih in podnebnih ciljev se zasleduje tudi zmanjšanje gradbenih odpadkov, ponovno uporabo in recikliranje gradbenih odpadkov, večanje uporabe trajnostnih materialov in snovne učinkovitosti in doseganje podnebnih koristi skozi celotno življensko dobo stavb.
- Družbena odpornost: S spodbujanjem obnove obstoječega stavbnega fonda ožjega javnega sektorja, stavbe izjemnega upravnega in družbenega pomena zaradi epidemije COVID-19, bodo lažje obvaldovali nove razmere zaradi epidemije, nižji stroški za energijo bodo pozitivno vplivali na javne finance, izboljšane pa bodo tudi bivanjske pogoji v stavbah.

(3) Izvedbena določila

Reformo bodo izvajalo več ministrstev. Reforma se bo izvajala bodisi z neposrednimi potrditvami operacij ali pa z javnimi razpisi za izbor operacij.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja), ki jih bo treba sprejeti

Možne ovire pri izvedbi bi bile lahko:

- Visoki začetni stroški in dolga vračilna doba naložbe zavirajo obnovo, kadar lastnik nima dolgoročnega interesa uporabljati stavbo.
- Neustrezna pripravljenost oseb ožjega javnega sektorja za kratkoročno izvedbo ciljnega, bistveno povečanega obsega izvedbe celovitih energetskih prenov v relativno kratkem časovnem obdobju, ki vključujejo tudi sofinanciranje projektov s strani zasebnih ponudnikov storitev energetske učinkovitosti ter pogodbeno zagotavljanje prihrankov energije.
- Slabo koriščenje nepovratnih EU sredstev kljub leta 2017 izvedeni centralizaciji upravljanja z nepremičnim premoženjem, ki ga za opravljanje nalog iz svoje pristojnosti ali v povezavi z njimi uporabljajo določene vladne službe in ministrstva skupaj z organi v njihovi sestavi.
- Nekonkurenčen trg ponudnikov storitev energetske učinkovitosti, ki zagotavljajo sofinanciranje le omejenega števila energetskih prenov z izkazanimi dobrimi kazalniki finančne uspešnosti v daljših ciklih priprave in izvedbe teh projektov.
- Nezmožnost zagotovitve visoko specializiranega strokovnega kadra za kontinuirano pripravo in izvedbo potrebnega povečanega obsega celovitih energetskih prenov, ki obsegajo tudi izvajanje zahtevnih postopkov JZP v daljšem, do dveh let dolgem časovnem obdobju.

Zaznane so tudi ovire pri zagotavljanju zadostne dinamike proračunskih sredstev za kritje tistega dela stroškov investicije, ki jih s sredstvi kohezijske politike oz. z zasebnim virom financiranja ni mogoče pokriti.

Rešitve bi bile predvsem na področju zagotavljanja stabilnega in zadostnega vira financiranja ter ustrezen seznam prioriteten stavb ministrstev primernih za energetsko prenovu, ki se bodo po navodilu Vlade RS energetsko in trajnostno prenovile. Le to je edino mogoče dolgoročno zagotoviti z oblikovanjem obnovljivega finančnega vira namenjenega za energetsko prenovu stavb ožjega javnega sektorja.

Posvetovanja z deležniki:

Ukrep je pripravljen na podlagi potreb ključnih deležnikov. Glede na širok obseg nalog in naravo poteka investicij dela je obveščanje in informiranje ter sodelovanje z deležniki stalnica delovanja resornih ministrstev. Ugotovlja se, da se s proračunskimi sredstvi blažijo le najnujnejše potrebe, ni pa možno brez komplementarnih virov financiranja zagotoviti sistematičnega vlaganja v to infrastrukturo. S tem

dejstvom so seznanjeni vsi deležniki, saj je problematika pomanjkanja investicijskih sredstev pereča že vrsto let.

Ukrep je bil predstavljen tudi Ekonomsko-socialnemu svetu, ki je tristranski organ socialnih partnerjev in Vlade Republike Slovenije, ustanovljen zato, da obravnava vprašanja in ukrepe, povezane z ekonomsko in socialno politiko, in druga vprašanja, ki se nanašajo na posebna področja dogovarjanja partnerjev.

Reforma 2: Vzpostavitev sheme financiranja najemnih stanovanj

(1) Analitični del

Vzpostavitev sheme financiranja najemnih stanovanj predstavlja ključen ukrep za uspešno izvajanje Resolucije o nacionalnem stanovanjskem programu 2015–2025 (v nadaljnjem besedilu: ReNSP15–25). Gre za nacionalni strateški dokument, ki se odziva na dejanske razmere na področju stanovanjske oskrbe. Hkrati gre za dokument operativne narave, s katerim se zagotavlja pogoje za izboljšanje razmer pri reševanju stanovanjskega problema prebivalcev. Pri oblikovanju ReNSP15–25 se je sledilo načelu javnega interesa pri ustvarjanju pogojev, s katerimi se širokemu krogu prebivalcev omogoči enakopravne možnosti za rešitev stanovanjskega vprašanja. ReNSP15–25 izpostavlja, da je dostopnost do primernih stanovanj v Sloveniji v zadnjem obdobju otežena. Dostopnost do stanovanja predstavlja zmožnost prebivalcev, da si zagotovijo funkcionalno primerno stanovanje za svoje potrebe. Pri tem gre predvsem za cenovno dostopnost stanovanj za različne skupine prebivalstva, kot tudi za dostopnost do ponudbe kakovostnih stanovanj za različne potrebe. Ob tem podpora razvoju najemnega trga v obstoječi zakonodaji ni zadostna, pri čemer primanjkuje uravnoteženih ukrepov za vzpostavitev učinkovitega sistema stanovanjske oskrbe. Resolucija o nacionalnem stanovanjskem programu za obdobje 2015–2025 izpostavlja štiri glavne cilje za oblikovanje učinkovite in uravnotežene stanovanjske oskrbe:

- uravnotežena ponudba primernih stanovanj,
- lažja dostopnost do stanovanj,
- kakovostna in funkcionalna stanovanja,
- večja stanovanjska mobilnost prebivalstva.

V Sloveniji se trenutno soočamo z občutnim primanjkljajem najemnih stanovanj, zaradi česar je dostop do primerne stanovanja otežen. Problematika oteženega dostopa je še posebej opazna pri mladih, socialno ogroženih in drugih marginaliziranih skupinah. Po podatkih zadnje izvedene analize Stanovanjskega sklada Republike Slovenije iz leta 2017 je na državni ravni izražena potreba po dodatnih 9.167 javnih najemnih stanovanjih, 599 bivalnih enotah in 540 oskrbovanih stanovanjih. Nahajamo se v situaciji, ko:

- stanovanj primanjkuje na lokacijah, kjer je povpraševanje po stanovanjih največje;
- primanjkuje najemnih stanovanj, zlasti tistih, ki bi ranljivejšim skupinam omogočila reševanje stanovanjskega problema;
- je delež zasebnih stanovanj zelo visok, kar vpliva na fizično stanje stanovanjskega fonda;
- se stanovanjski fond stara – ne ustreza energetskim in funkcionalnim standardom sodobne družbe in povečuje življenjske stroške;
- s strani investitorjev ni interesa za vlaganje v stanovanjsko gradnjo v javnem interesu;
- podpora razvoju najemnega trga v obstoječi zakonodaji ni zadostna, pri čemer primanjkuje uravnoteženih ukrepov za vzpostavitev učinkovitega sistema stanovanjske oskrbe;
- je mobilnost prebivalstva nizka – v smislu pripravljenosti za menjavo stanovanja glede na potrebe v določenem življenjskem obdobju.

Večjo podporo razvoju najemnega trga bo Republika Slovenija vzpostavila z novelo Stanovanjskega zakona (SZ-1E), katere sprejem je predviden v prvem četrtletju leta 2021. Z novelo se bo uskladila višina neprofitne najemnine, ki bo skladom omogočala vzdržno delovanje, hkrati pa se jim bo omogočila višja stopnja zadolževanja (skupno za 50% izkazanega namenskega premoženja), s čimer se jim bo zagotovil dostop do začetnega investicijskega kapitala, ki je nujno potreben za izvedbo investicij izgradnje dodatnih javnih najemnih stanovanj. Dostop do dodatnih povratnih sredstev je ključnega pomena za uspešno izvajanje stanovanjske politike, pripravljene spremembe SZ-1 pa zagotavljajo, da bodo skladi z usklajeno višino neprofitne najemnine tudi dejansko zmožni pridobljena povratna sredstva povrniti in pokriti strošek investicije.

Poseben segment reševanja oteženega dostopa do primernih stanovanj predstavlja aktivacija praznih stanovanj, ki so bodisi potrebna prenove, bodisi se njihovi lastniki zaradi administrativnih ovir oz. drugih tveganj ne odločajo za oddajanje v najem. V Sloveniji imamo visok delež praznih oz. nezasedenih stanovanj, prav tako pa je kar 43% stanovanjskih enot je v lasti upokojencev, pri čemer je večina teh stanovanj dotrajanih in po površini predimenzioniranih za enočlanska gospodinjstva, kar prinaša visoke obratovalne stroške. Ob tem velja izpostaviti, da imamo 162.000 stanovanj, v katerih živi ena oseba, s povprečno površino 64 m². Skladno z ReNSP15-25 se stremi k spodbujanju stanovanjske mobilnosti prebivalstva ter krepitvi fonda neprofitnih najemnih stanovanj.

(2) Ciljne skupine

V Republiki Sloveniji je glede na razpoložljive podatke vsaj 10.000 upravičencev do neprofitnega stanovanja, ki do le-tega ne morejo, saj javni lastniki stanovanj (Stanovanjski sklad RS, občinski stanovanjski skladi, občine) ne razpolagajo z zadostnim številom neprofitnih stanovanj. Ob tem je omejenemu dostopu do primernega stanovanja izpostavljena tudi velika skupina prebivalcev, katerih dohodki sicer presegajo cenzus za upravičenost do neprofitnega stanovanja, a niso zadostni za nakup lastne nepremičnine ali najem stanovanja na trgu. Ti prebivalci se predvsem na območju večjih mest soočajo z nesorazmerno visokimi stroški bivanja, ki so posledica visokih najemnin, saj povpraševanje po najemnih stanovanjih na trgu močno presega obstoječo ponudbo. Najbolj prizadete skupine prebivalstva so mladi in mlade družine, ki se pozno in s težavo osamosvajajo, posledice pa se odražajo tudi na socialnem, demografskem in ekonomskem nivoju.

S sredstvi za vzpostavitev sheme financiranja najemnih stanovanj bi javnim lastnikom stanovanj (Stanovanjski sklad RS, občinski stanovanjski skladi, občine) v obdobju med leti 2021 in 2026 omogočili investicije v izgradnjo in prenovo stanovanj s ciljem ureditve za namene rabe kot javnega najemnega stanovanja. Financiranje celovitih prenov stavb z javnimi najemnimi stanovanji ter gradnja le teh bo predvidoma potekala s povratnimi sredstvi v obliki ugodnih kreditov z daljšo dospelostjo od dosegljive v okviru tržnih virov.

S krepitvijo fonda javnih najemnih stanovanj bi v prvi vrsti rešili stanovanjski problem upravičencem do neprofitnih stanovanj, med katerimi poleg mladih in mladih družin izstopajo socialno ogroženi, starejši ter pripadniki marginaliziranih skupin. Večja dostopnost do javnih najemnih stanovanj bi hkrati pomenila manjši pritisk na tržna najemna stanovanja, kar bi se odrazilo v zmanjšani rasti najemnin.

Nepovratna sredstva, ki bi jih prejel Stanovanjski sklad RS bi bila namenjena vzpostavitvi izvajanja javnega najema stanovanj. Nosilec izvajanja javnega najema stanovanj bo Stanovanjski sklad RS, ki bo ob določeni povrnitvi stroškov s strani države najemal stanovanja na trgu in jih oddajal upravičencem v podnajem. Imel bo vlogo posrednika, upravljalca in vzdrževalca najemnih stanovanj, lastnike stanovanj pa bo razbremenil vseh poslov in tveganj, povezanih z oddajo stanovanj, dolgoročno pa jim zagotovil prejemanje rednih dohodkov.

Namen izvajanja javnega najema stanovanj je aktivacija oz. zapolnitev praznih zasebnih stanovanj na območjih, kjer je povpraševanje po najemnih stanovanjih večje od obstoječe ponudbe. S prevzemom vseh poslov in tveganj se spodbudi k oddaji stanovanj tiste, ki imajo zadržke (strah pred neplačniki, negospodarno ravnanje s stanovanjem, birokracija). Lastnikom predimenzioniranih stanovanj (starejši, ovdoveli, ...) javni najem stanovanj omogoča varno in enostavno oddajo stanovanj za dolgoročno obdobje ter redni mesečni dohodek, ki omogoča najem primernega stanovanja – lahko tudi oskrbovanega.

(3) Izvedbena določila

Financiranje gradnje novih javnih najemnih stanovanj bo predvidoma potekalo s povratnimi sredstvi v obliki ugodnih kreditov z daljšo dospelostjo od dosegljive v okviru tržnih virov. Cilj je oblikovati finančni instrument, ki bo opredelil pogoje financiranja ter merila po katerih se bo presojalo vsebinsko ustreznost projekta, možnosti dodeljevanja sredstev glede na pravila državnih pomoči, oblikovanje cenovne politike glede na prijavitelja projekta, idr. Za nosilca finančnega inštrumenta se predlaga finančne inštitucije z izkušnjami z delom na področju financiranja javnih stanovanjskih skladov za gradnjo javnih najemnih stanovanj.

Program novogradnje javnih najemnih stanovanj bo pomenil stalno gonilno silo gospodarskega razvoja gradbeništva – v Sloveniji pomembne panoge z velikimi multiplikacijskimi učinki na gospodarstvo ter posledično velikim vplivom na BDP. Z upoštevanje principov trajnostne gradnje (v skladu z državnimi smernicami o trajnostni gradnji) pa bo z vključevanjem sklopov stavb, ki imajo skupnega upravljalca stremelo k cilju zmanjšanja tveganj, do katerih prihaja pri izvedbi kompleksnejših projektov, ki vključujejo gradnjo.

Nepovratna sredstva za vzpostavitev izvajanja javnega najema stanovanj bi nosilec izvajanja, Stanovanjski sklad RS, uporabil za zagonske investicije, kamor spadajo vzpostavitev delovnega okolja, ozaveščanje prebivalstva ter promocija javnega najema stanovanj ter prenove prevzetih stanovanj v javni najem.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Temeljno oviro predstavlja pomanjkanje pravnih podlag. Rešitev bo prinesla zakonodajna sprememba (Stanovanjski zakon, predvidoma v prvi polovici 2021), ki bo omogočila oblikovanje najemnine za javna najemna stanovanja v taki višini, da bo pokrila stroške in zagotovila dolgoročno vzdržno gospodarjenje s fondom javnih najemnih stanovanj, ki je v lasti občin in države.

Zakonodajna sprememba bo omogočila tudi višjo dopustno stopno zadolževanja stanovanjskih skladov v okviru katere bodo lažje dostopali do sredstev potrebnih za gradnjo in prenovo fonda javnih najemnih stanovanj.

Zakonodajna sprememba bo omogočila vzpostavitev instrumenta javnega najema stanovanj v okviru katerega se predvideva aktivacija praznih zasebnih stanovanj na območjih, kjer je povpraševanje po najemnih stanovanjih največje. Omenjeni instrument bo poleg zakonodajnih sprememb za uspeh potreboval tudi obsežno promocijo.

(5) Vrsta in velikost investicije

Potrebe po financiranju gradnje neprofitnih stanovanj bistveno presegajo razpoložljiva sredstva RRF saj so grobe ocene potreb za izvedbo t.i. ready to go projektov 400 mio EUR. Oblikoval se bo sklad za financiranje gradnje neprofitnih stanovanj v višini razpoložljivih sredstev, t.j. 180 mio EUR povratnih sredstev RRF.

Najpomembnejši projekti gradnje neprofitnih stanovanj, ki so že pripravljeni za izvedbo oz. gradnja že poteka, so povzeti v Interventnem zakonu za odpravo ovir pri izvedbi pomembnih investicij za zagon gospodarstva po epidemiji COVID-19 (IZOPIZG):

Seznam projektov s predvideno letnico začetka del:

Stanovanjska soseska pod Pekrsko gorco, 2. faza, les + beton, 2020 (beton) / 2021 (les)

Stanovanjska soseska Rakova Jelša II, 2020

Gradnja najemnih stanovanj Kranj, Ob Savi, 2021

Gradnja najemnih stanovanj Maribor Novo Pobrežje, 2023

Gradnja najemnih stanovanj Ljubljana Podutik – Glince, 2022

Gradnja najemnih stanovanj Zelena jama, 2021

Gradnja najemnih stanovanj Litijska – Pesarska, 2021

Gradnja najemnih stanovanj Dolgi most Ljubljana, 2020

Gradnja najemnih stanovanj Nad Dolinsko 3 Koper, 2020

Gradnja najemnih stanovanj Lukovica, 2021

Gradnja najemnih stanovanj Jesenice, Partizan, 2021

Gradnja najemnih stanovanj Novo mesto, Brdo Drage, 2021

Gradnja najemnih stanovanj Nova Gorica, Rožna dolina, 2022

Gradnja najemnih stanovanj Ivančna Gorica, 2022

Gradnja najemnih stanovanj Dragomelj, Škotin, 2023

Stanovanjski sklad RS bo ob tem razpolagal tudi s 5 mio EUR nepovratnih sredstev, ki jih bo namenil izvajanju javnega najema stanovanj (po noveli SZ-1E). Ta del nalog Stanovanjskega sklada RS bo prispeval k istim ciljem kot stanovanjski skladi s povratnimi sredstvi.

(6) Referenca na zeleno in digitalno:

Ukrepi v načrtu bodo prispevali k zelenemu in digitalnemu prehodu in bodo naslavljali izzive, ki so povezani z zelenim in digitalnim prehodom in usklajeni s smernicami EU Green Deal in Digital Europe. Pri gradnji javnih najemnih stanovanj stanovanjski skladi poleg zakonodajnih zahtev (npr. univerzalne graditve in rabe objektov) in optimizacije stroškov načrtovanja in gradnje stremijo tudi k upoštevanju najvišjih energetske standardov, saj bodo s tem najemnikom v novozgrajenih javnih najemnih stanovanjih zagotavljali čim nižje obratovalne stroške povezane z ogrevanjem stanovanja.

Posvetovanje z deležniki

Ukrep je bil osnovan na podlagi potreb ključnih deležnikov. Torej republiškega stanovanjskega sklada in občinskih stanovanjskih skladov, katerih ključna naloga je zagotavljanje javnih najemnih stanovanj. Izvedena so bila usklajevanja ukrepa s Stanovanjskim skladom RS, ki bo nosilec financiranja projektov s povratnimi sredstvi in izvajalec službe za javni najem stanovanj, ki bo financirana z nepovratnimi sredstvi.

Ukrep je bil predstavljen tudi Ekonomsko-socialnemu svetu, ki je tristranski organ socialnih partnerjev in Vlade Republike Slovenije, ustanovljen zato, da obravnava vprašanja in ukrepe, povezane z ekonomsko in socialno politiko, in druga vprašanja, ki se nanašajo na posebna področja dogovarjanja partnerjev.

Trajnost projekta (»do no significant harm principle«)

Financiranje gradnje novih javnih najemnih stanovanj in vzpostavitev izvajanja javnega najema stanovanj bosta pomembno prispevala k okoljskemu cilju št. 6 - varstvo in obnova biotske raznovrstnosti in ekosistemov, predvsem z vidika trajnostne rabe zemljišč, pri tem pa ne bosta bistveno škodovala nobenemu od preostalih petih okoljskih ciljev.

Pri zagotavljanju novih javnih najemnih stanovanj stanovanjski skladi sledijo usmeritvam Zakona o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17), ki z vidika racionalne rabe prostora in ohranjanja zelene infrastrukture prioriteto spodbuja notranji razvoj mest za doseganje boljše izkoriščenosti in kvalitetnejše rabe praznih ter neprimerno izkoriščenih ali razvrednotenih zemljišč v mestih. Skladno s tem bodo ukrepi spodbujali izvedbo projektov na obstoječih razvrednotenih in poseljenih območjih. Revitalizacija razvrednotenih območij neposredno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti, ko z reaktivacijo razvrednotenih površin (zemljišč in objektov) v mestih posredno zmanjšuje pritisk širitve naselij na površine za ohranjanje narave in pridelavo hrane.

Prav tako se z aktivacijo obstoječih stanovanj prek izvajanja javnega najema stanovanj zagotavlja širitev fonda javnih najemnih stanovanj, brez novogradenj ter posledične širitve pozidanega prostora, s čimer se prav tako prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti in manjšemu pritisku širitve naselij na površine za ohranjanje narave in pridelavo hrane.

Financiranje gradnje novih javnih najemnih stanovanj prispeva tudi k okoljskemu cilju št. 1 – blažitev podnebnih sprememb, saj stanovanjski skladi pri gradnji javnih najemnih stanovanj stremijo k upoštevanju najvišjih energetske standardov, da bodo s tem najemnikom v novozgrajenih javnih najemnih stanovanjih zagotavljali čim nižje obratovalne stroške povezane z ogrevanjem oz. ohlajanjem stanovanja. Stanovanja pa bodo tako v največji meri prilagojena na temperaturne podnebne spremembe.

Ukrep bo prispeval k upoštevanju načel trajnostne gradnje in načel gradnje skoraj nič energijskih stavb, ki temeljijo na izpolnjevanju pogojev, ki izhajajo iz presoje vplivov na okolje, Pravilnika o učinkoviti rabi energije v stavbah, Uredbe o zelenem javnem naročanju, Nature 2000 in drugih relevantnih zakonodajnih okvirov.

INVESTICIJE:

Projekt 1: Trajnostna graditev, prenova in upravljanje stavb

Projekt bo prispeval k ciljem prenove stavbnega fonda oziroma posledično k doseganju ciljev na področju učinkovite rabe energije in obnovljivih virov energije, doseganju okoljskih in podnebnih ciljev, s pomočjo »renovation wave«-a pa bo lahko zastavljene cilje dosegel še hitreje.

Analitični del

V projektu smo ciljni stavbni fond razdelili na več skupin, ki se med seboj ločijo glede na stavbe za posebne namene, stavbe izjemnega družbenega pomena, že delno obnovljene stavbe ter stanovanjske stavbe, v vseh primerih pa gre za javne stavbe oz. so v lasti javnega sektorja. Za namene čim hitrejše in učinkovite obnove pa smo predvideli tudi vzpostavitev obnovljivega finančnega vira za energetska prenova stavb ožjega javnega sektorja.

Tehnični potencial stavb primernih zgolj za energetska prenova, se zaradi že izvedenih prenov in tudi zaradi zastarelega fonda obstoječih stavb, ki jih je pred predvideno energetska prenova potrebno širše prenoviti, postopoma manjša.

Pri obnovi bo potrebno pristopiti sistemsko s celovitimi rešitvami, kar poleg energetske vključuje tudi funkcionalno prenova. Kadar obnova in ohranitev namembnosti ni možna, se bo zgradilo nove stavbe, ki bodo energetska učinkovite, tehnološko sodobne ter varne in bodo omogočale trajnostno rabo energije in drugih virov. Obstoječe objekte pa se bo v teh primerih energetska prenovilo in jih namenilo drugim vsebinam znotraj javnega sektorja.

Pri teh stavbah gre pogosto za stavbe, ki so del kulturne dediščine, so potresno in požarno ogrožene stavbe, problematične izobraževalne stavbe, zdravstveno infrastrukturo in domove za starejše občane. Med temi stavbami je identificiranih več stavb, ki potrebujejo ob prenovi še več drugih posegov, ki jih je potrebno obravnavati posebej in zato tudi posebej vrednotiti. V nadaljevanju naštevamo posamezne skupine stavb, na katerih bi se izvedli ukrepi.

Stavbe izjemnega upravnega pomena zaradi epidemije COVID-19:

V okviru reforme in še posebej v nastali izredni situaciji z epidemijo COVID-19 je potrebno posebej obravnavati stavbe posebnega pomena, pri čemer obstoječi objekti predvidoma ne izpolnjujejo minimalnih funkcionalnih in informacijskih pogojev ter potresne in požarne varnosti, kot so:

- stavbe državnih ministrstev in upravne infrastrukture, vključno s stavbami za potrebe policije, katerih delovanje je potrebno zagotavljati v vseh razmerah;
- sodišča in zapori, ki morajo tudi v tem času skrbeti za ustrezno izvajanje pravne varnosti in varnost prebivalcev, kot tudi specifične kategorije oseb;
- druge stavbe, ki so posebej pomembne za zaščito in reševanje v primeru nesreč in drugih naravnih katastrof in so namenjene tudi za oskrbo prebivalstva ter (npr. civilna zaščita, vojašnice, ...).

Stavbe izjemnega družbenega pomena zaradi epidemije COVID-19:

V izredni situaciji je potrebno posebej izpostaviti stavbe, ki so izjemnega pomena za ohranjanje zdravja ljudi. Gre za zdravstveno infrastrukturo, ki je nujno potrebna na področju zagotavljanja zdravljenja, na področju razvojno-raziskovalnega dela na področju zdravstva ter na področju zagotavljanja boljšega zdravja in blaginje ljudi.

Med te stavbe sodijo sem tudi domovi za starejše občane, ki morajo zagotoviti ustrezno odpornost na nastale razmere predvsem v smislu izvajanja storitev institucionalnega varstva starejših, ki je namenjeno odpravljanju osebnih stisk in težav oseb, ki zaradi bolezni, starosti ali drugih razlogov ne morejo živeti doma. Zdravstvena infrastruktura in domovi za starejše občane so bili v času razglašene epidemije prav

zaradi svojega osnovnega namena in predvsem procesov za izvajanje zdravstvenih storitev pri obravnavi in obvladovanju stanja povezanega s COVID-19 pod izjemno obremenitvijo in tako z velikimi težavami z zasedenostjo kar kaže, da je celotno prenovo omenjenih stavb potrebno izvesti prioritarno. Velik potencial za učinkovito rabo energije v stavbah prepoznavamo vse stavbe, ki so zaradi svoje kompleksne sestave in velikega števila uporabnikov pod stalno obremenitvijo. Mednje sodijo tudi stavbe namenjene vzgojno izobraževalnim procesom in kulture, ki so tudi izjemnega družbenega pomena za vzgojo in izobraževanje otrok ter podpore kulturnim dejavnostim in morajo zaradi epidemije COVID-19 in morajo biti čimbolj odporne na zunanje dejavnike in biti uporabne tudi v izrednih razmerah.

Za namene obnov stavb v lasti širšega javnega sektorja oz. lokalnih skupnosti bodo na voljo tudi povratna sredstva v višini do 200 mio EUR in sicer v obliki samostojnega finančnega inštrumenta pod okriljem Eko sklada. Vsebinska in konceptualna povezava povratnih sredstev z nepovratnimi sredstvi te reforme bo mogoča, ko bodo razrešena vprašanja njihove implementacije preko Eko sklada.

Stavbe, ki potrebujejo posamezno nadgradnjo tehničnih stavbnih sistemov:

Poleg navedenega se v okviru reforme predlaga poseben ukrep tudi za stavbe, ki so že energetsko prenovljene oziroma potrebujejo samo ustrezno nadgradnjo tehničnih stavbnih sistemov. Pri teh se je v času epidemije COVID-19 izkazalo, da so izredno problematične predvsem v izvedbi sistemov pohlajevanja/prezračevanja, klimatizacije in ločitve posameznih objektov preko prezračevalnih con. Tako je v okviru zagotavljanja odpornosti proti širjenju epidemije v okviru energetske prenove, ali pa tudi samostojno, potrebno zagotoviti tudi ustrezne sisteme pohlajevanja /prezračevanja. Ta del ukrepa se nanaša tudi na sisteme za napredno upravljanje stavb.

Stanovanjske stavbe

Za pospešitev gospodarskega okrevanja bo pomembno dati prednost zrelim javnim naložbenim projektom in spodbujati zasebne naložbe, med drugim z ustreznimi reformami. Ena takšnih naložb bi lahko bila spodbujanje zelenega prehoda s trajnostnimi projekti prenove stavbnega fonda javnih najemnih stanovanj. V Sloveniji se soočamo z občutnim primanjkljajem javnih najemnih stanovanj, zaradi česar je predvsem socialno ogroženim in drugim marginaliziranim skupnostim otežen dostop do primerne stanovanjske. Program prenove javnih najemnih stanovanj pomeni tudi stalno gonilno silo gospodarskega razvoja gradbeništva - panoge, ki v Sloveniji predstavlja pomembno panogo z velikim vplivom na BDP.

Obnovljiv finančni vir za energetsko prenovu stavb ožjega javnega sektorja

V okviru izvedene analize stavb ožjega javnega sektorja se jasno kaže, da je treba za doseg zavezujočih ciljev države prenove 3% stavb ožjega javnega sektorja zagotoviti stabilnejše finančni vire za izvedbo teh investicij. Dosedanje zelo slabo izvajanje energetske prenove stavb v ožjem javnem sektorju je predvsem posledica pomanjkanja proračunskih virov in hkrati razpršenost teh virov v okviru proračunskih pravic porabe posameznih ministrstev. Za pospešitev energetske prenove teh stavb je potrebno zagotoviti stabilen in zadosten vir financiranja ter ustrezen seznam prioritarnih stavb ministrstev primernih za energetsko prenovu, ki se po navodilu Vlade RS morajo energetsko renovirati. Le to je mogoče dolgoročno zagotoviti z oblikovanjem obnovljivega finančnega vira namenjenega za energetsko prenovu stavb ožjega javnega sektorja.

Obnovljivost finančnega vira za energetske prenovne je potrebno zagotoviti z različnimi finančnimi viri (proračunska sredstva posameznih ministrstev v okviru sprejetega proračuna, kohezijska sredstva in druga nepovratna EU sredstva, sredstva ustvarjena s prihranki energije oziroma na osnovi nižjih stroškov za energijo).

Ciljne skupine

Ciljna skupina so predvsem ministrstva oz. ožji javni sektor in tudi širši javni sektor, ki ima v lasti stavbe, ki jih je potrebno renovirati ali zgraditi nove, ter javni stanovanjski skladi.

Izvedbena določila

V projekt so vključena številna ministrstva. Izvajal se bo z neposredno potrditvijo operacij ali pa z javnimi razpisi

Pri načrtovanju prenove je potrebno zagotoviti doseganje minimalne energetske učinkovitosti, ki zadostijo določenim zahtevam kot jih določa Pravilnik o učinkoviti rabi energije v stavbah (PURES) ki postavlja zahteve na ravni:

- koeficient specifičnih transmisijskih toplotnih izgub,

- dovoljene letne potrebne toplote za ogrevanje stavbe,
- minimalna vrednost toplotne prehodnosti elementov zunanje površina stavbe in ločilnih elementov delov stavbe,
- obnovljivih virov energije.

Stavba je smatrana kot energetska učinkovita, kadar dosega minimalne zahteve PURES-a.

Vrsta in velikost investicije:

Projekt bo zajel trajnostno graditev, prenovo in upravljanje naslednjih skupin stavb v skupni višini 86,05 mio EUR in sicer:

- a) Stavbe izjemnega upravnega pomena zaradi epidemije COVID-19: skupaj 21,05 mio EUR
- b) Stavbe izjemnega družbenega pomena zaradi epidemije COVID-19: skupaj 45 mio EUR
- c) Stavbe, ki potrebujejo posamezno nadgradnjo tehničnih stavbnih sistemov: skupaj 10 mio EUR
- d) Stanovanjske stavbe: skupaj 5 mio EUR
- e) Vzpostavitev obnovljivega finančnega vira: skupaj 5 mio EUR

Opis časovnice za investicijo:

- a) identifikacija projektov,
- b) priprava dokumentacije za izvedbo,
- c) zagotovitev potrebnih finančnih sredstev,
- d) pridobitev potrebnih soglasij, dovoljenj..
- e) izbor izvajalcev
- f) izvedba in nadzor
- g) analiza doseženih ciljev

Investicije se bodo izvedle v obdobju 2021-2026, natančnejše časovnice so določene v posameznih projektih.

Trajnost projekta (do no significant harm principle):

Projekt zasleduje naslednje trajnostne cilje:

- a) Blažitev podnebnih sprememb: spodbuja uporabo energije iz obnovljivih virov in povečuje energetska učinkovitost.
- b) Prilagajanje podnebnim spremembam: izboljšanje bivanjskih razmer v stavbah.
- c) Prehod na krožno gospodarstvo: z obnovo obstoječih stavb namesto njihove rušitve se zmanjša količina gradbenih odpadkov, možna je sprememba namembnosti objekta in uporabe v druge namene.

Projekt 2: Javna najemna stanovanja

Analitični del

Poglavitni izzivi: pomanjkanje javnih najemnih stanovanj, namenjenih tudi ranljivim skupinam; energetska in funkcionalno neustrezen fond javnih najemnih stanovanj zgrajenih pred letom 1990; pomanjkanje interesa za vlaganje zasebnega kapitala v stanovanjsko gradnjo z namenom oddaje v najem;

Cilji: zmanjšati primanjkljaj javnih najemnih stanovanj, ki je trenutno ocenjen na dobrih 9.000 stanovanj; aktivacija praznih zasebnih stanovanj z namenom oddaje v najem preko instrumenta javnega najema stanovanj;

Ciljne skupine: mladi, potencialni najemniki stanovanj

Izvedbena določila:

Izveden bo javni razpis. Nosilec projekta je MOP. Izvajalec razpisa bo finančna institucija, Stanovanjski sklad RS.

Vrsta in velikost investicije

Potrebe po financiranju gradnje neprofitnih stanovanj bistveno presegajo razpoložljiva sredstva RRF saj so grobe ocene potreb za izvedbo t.i. ready to go projektov 400 mio EUR. Oblikoval se bo sklad za financiranje gradnje neprofitnih stanovanj v višini razpoložljivih sredstev, t.j. 180 mio EUR povratnih sredstev RRF.

Najpomembnejši projekti gradnje neprofitnih stanovanj, ki so že pripravljeni za izvedbo oz. gradnja že poteka, so povzeti v Interventnem zakonu za odpravo ovir pri izvedbi pomembnih investicij za zagon gospodarstva po epidemiji COVID-19 (IZOPIZG):

Seznam projektov s predvideno letnico začetka del:

Stanovanjska soseska pod Pekrsko gorco, 2. faza, les + beton, 2020 (beton) / 2021 (les)

Stanovanjska soseska Rakova Jelša II, 2020

Gradnja najemnih stanovanj Kranj, Ob Savi, 2021

Gradnja najemnih stanovanj Maribor Novo Pobrežje, 2023

Gradnja najemnih stanovanj Ljubljana Podutik – Glince, 2022

Gradnja najemnih stanovanj Zelena jama, 2021

Gradnja najemnih stanovanj Litijska – Pesarska, 2021

Gradnja najemnih stanovanj Dolgi most Ljubljana, 2020

Gradnja najemnih stanovanj Nad Dolinsko 3 Koper, 2020

Gradnja najemnih stanovanj Lukovica, 2021

Gradnja najemnih stanovanj Jesenice, Partizan, 2021

Gradnja najemnih stanovanj Novo mesto, Brdo Drage, 2021

Gradnja najemnih stanovanj Nova Gorica, Rožna dolina, 2022

Gradnja najemnih stanovanj Ivančna Gorica, 2022

Gradnja najemnih stanovanj Dragomelj, Škotin, 2023

Stanovanjski sklad RS bo ob tem razpolagal tudi s 5 mio EUR nepovratnih sredstev, ki jih bo namenil izvajanju javnega najema stanovanj (po noveli SZ-1E). Ta del nalog Stanovanjskega sklada RS bo prispeval k istim ciljem kot stanovanjski skladi s povratnimi sredstvi.

4. Vpliv na digitalni in zeleni prehod

Referenca na zeleno in digitalno:

Ukrepi v načrtu bodo prispevali k zelenemu in digitalnemu prehodu in bodo naslavljali izzive, ki so povezani z zelenim in digitalnim prehodom in usklajeni s smernicami EU Green Deal in Digital Europe. Prenova obstoječih stavb pomeni, da država ravna v skladu s principi krožnega gospodarstva: stavbe se vzdržuje in obnavlja in s tem preprečuje, da bi postale odpadke. Prenavljanje obstoječih stavb pomeni zmanjšanje pritiskov na zazidavo odprtega naravnega prostora in tako protipotresna sanacija prispeva tudi k cilju ničelnega povečanja zazidanih območij.

Ti. »pametne oz. napredne stavbe« so bistven del razogljčenega in dinamičnejšega energetskega sistema, ki intenzivno uporablja obnovljive vire energije in je usmerjen v doseganje ciljev EU o energetske učinkovitosti in energiji iz obnovljivih virov ter o razogljčenem stavbnem fondu. Dodatno spodbudo k digitalizaciji stavb prispeva tudi prihajajoča implementacija SRI kazalnikov za stavbe.

V Sloveniji preko že uveljavljenih instrumentov z naprednimi tehnologijami dosegamo visoko energetske učinkovitost z izboljšanjem delovanja stavbe in lažje upravljanje tehničnih stavbnih sistemov. Potrebe uporabnikov stavb so tako pokrite, sami pa lahko aktivno vplivajo na stavbo bodisi z ustreznimi nastavitvami bodisi svojim obnašanjem v njej, katerega učinek lahko spremljajo preko naprednih naprav.

V primeru povezave stavb z energetske sektorjem je cilj povečana fleksibilnost proizvodnje, odjema, shrambe in pretvorbe energije ter izboljšano upravljanje energetskega in vodnega distribucijskega omrežja. Ključna konceptualna področja tu so:

- Aktivno vključevanje odjema (Demand Response) in naprednega vodenja odziva odjema (Demand Side Management);
- Spoznavnost, vodljivost in avtomatika distribucijskega omrežja (sistem upravljanja distribucijskih omrežij – Distribution Management System);
- Upravljanje z energijo (Energy Management System - EMS)

V tem okviru se hkrati podpira tudi razvoj naprednih mest in skupnosti.

Vse zgoraj navedene naložbe s področja Trajnostne prenove stavb (energetska učinkovitost) prispevajo k doseganju 37% cilja v Nacionalnem načrtu okrevanja in odpornosti.

Tabela 1: Vpliv na zeleni in trajnostni prehod

Krajši naziv	Cilji »Zeleno«				Cilji »Digitalno«	Izzivi za prehod	
	Podnebni	Okoljski	Polje intervencije	DNSH		Zeleni	Digitalni
	Vrednost	Vrednost					
Reforma1: Trajnostna prenova stavb	100%	100%		YES	40%		
Reforma 2: Vzpostavitev sheme financiranja najemnih stanovanj	100%	40%		YES	0%		

5. Mejniki, cilji in časovnica:

Tabela 2: Mejniki in cilji je v prilogi

6. Financiranje in stroški:

Stroški – Reforma 1: Trajnostna prenova stavb:

- Upravičeni stroški zajemajo:
 - stroški pripravljanih storitev
 - gradbeno, obrtniška in instalacijska (izvedbena) dela
 - stroški drugih smiselnih ukrepov za izboljšanje stanja stavbe
 - stroški informiranja in komuniciranja
 - stroški davka na dodano vrednost
- Časovni okvir v katerem bodo stroški nastali: 2021-2026
- Informacija o morebitnem financiranju z drugimi EU viri/instrumenti: Področju se ne namenja drugih EU virov.
- Ocena finančnih sredstev za trajnostno prenova stavb:
 - 86 mio EUR nepovratnih sredstev kritih iz RRF⁶
- Metodologija določitve ocene vrednosti projekta

Metodologija določitve vrednosti je odvisna od faze v kateri se nahaja posamezen projekt:

⁶ V kolikor bo možno plasirati dodatna RRF sredstva iz povratnega vira se obseg investicij ustrezno poveča.

- a. Vrednosti projektov v zgodnjih fazah načrtovanja se določajo na podlagi historičnih podatkov že izvedenih primerljivih naložb ter projektantskih ocenah v idejnih zasnovah (IDZ).
- b. Vrednosti projektov, v fazi pred izvedbo, se določajo na podlagi projektantskih predračunov ali popisov del, ovrednotenih s tržnimi cenami materiala in izkustvenimi ocenami stroška dela.

Naročnik mora blago, storitve in gradnje vedno naročati oziroma dobavljati v skladu z določili ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki. Navedeno pomeni, da so javna naročila oblikovana na način, da je zagotovljeno, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja (bodisi krajevnega, stvarnega, osebnega ali drugega) ter da se v javnem naročilu neupravičeno ne omejuje konkurence med ponudniki.

Stroški – Reforma 2: Vzpostavitev sheme financiranja najemnih stanovanj

1. Upravičeni stroški zajemajo:
 - strošek nakupa zemljišč,
 - stroški gradnje in/ali nakupa objekta,
 - strošek prenove objekta
 - strošek izdelave projektne in investicijske dokumentacije,
 - strošek zagonske investicije SPRS, kamor spadajo vzpostavitev delovnega okolja, ozaveščanje prebivalstva ter promocija javnega najema stanovanj ter prenove prevzetih stanovanj v javni najem.
2. Časovni okvir v katerem bodo stroški nastali: 2021 - 2026
3. Informacija o morebitnem financiranju z drugimi EU viri/instrumenti:
Področje se ne namenja drugih EU virov.
4. Ocena finančnih sredstev za trajnostno prenova stavb:
 - 5 mio EUR nepovratnih sredstev kritih iz RRF
 - 180 mio EUR povratnih sredstev kritih iz RRF
5. Metodologija določitve ocene vrednosti projekta

Ocena finančnih sredstev za gradnjo novih javnih najemnih stanovanj temelji na ustreznem nivoju že pripravljene investicijske dokumentacije na posameznih projektih. Najpomembnejši projekti gradnje novih javnih najemnih stanovanj, ki so že pripravljeni za izvedbo oz. gradnja že poteka, so povzeti v Interventnem zakonu za odpravo ovir pri izvedbi pomembnih investicij za zagon gospodarstva po epidemiji COVID-19 (IZOPIZG).

Ocena finančnih potreb SSRS za vzpostavitev in druge aktivnosti inštrumenta javne najemniške službe zajema stroške za vzpostavitev delovnega okolja (plače zaposlenih, materialni stroški, začetne investicije v programsko opremo,...) ter stroške za ozaveščanje prebivalstva in promocijo inštrumenta javnega najema stanovanj (ki bo ključna za uspeh inštrumenta). Med stroške so vključeni tudi ocenjeni stroški prenove prevzetih stanovanj v javni najem in ocenjeni stroški povezani z najemom stanovanja (morebitna nezasedenost, neizterljivost, subsidiarna odgovornost,...).

Vrednost

Projekt/Ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Energetska prenova javnih stavb	86 mio EUR	86 mio EUR	
Izgradnja javnih najemnih stanovanj	185 mio EUR	5 mio EUR	180 mio EUR

Skupaj	271 mio EUR	91 mio EUR	180 mio EUR
predvidena sta 2 finančna instrumenta SID			120 mio EUR 200 mio EUR

Tabela 13 Ocenjeni stroški načrta

Predvideni stroški načrta											
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
Trajnostna graditev, prenova in upravljanje stavb	1.Stavbe izjemnega upravnega pomena zaradi epidemije COVID-19 (energetska prenova in novogradnja stavb policijske, pravosodne upravne infrastrukture, civilne zaščite, vojašnic, ..)	2020-2026	21.050.000	1.125.000	5.725.000	6.800.000	5.100.000	2.300.000	0	-	-
	Stavbe izjemnega družbenega pomena zaradi epidemije COVID-19 (energetska prenova in novogradnja stavb zdravstvene infrastrukture, domov za starejše občane in vzgojno izobraževalne dejavnosti, Kultura..)	2020-2026	45.000.000 + (200.000.000 povratnih sredstev (MOP preko Ekosklada)	0	4.000.000	10.500.000	16.200.000	12.800.000	1500000	200.000.000 povratnih sredstev (MOP preko Ekosklada)	-
	Stavbe, ki potrebujejo posamezno nadgradnjo tehničnih stavbnih sistemov (posebej usmerjeno v tehnologije prezračevanja, klimatizacije)	2020-2026	10.000.000	0	1.000.000	1.500.000	1.500.000	3.000.000	3.000.000	-	-
	Stanovanjske stavbe (energetska prenova večstanovanjskih stavb glede na potrebe in pomankanje stanovanj stanovanjskih skladov)	2020-2026	5.000.000	0	500.000	750.000	750.000	1.500.000	1.500.000	-	-
	5.Vzpostavitev obnovljivega finančnega vira za energetsko prenovu stavb ožjega javnega sektorja	2020-2026	5.000.000	0	500.000	750.000	750.000	1.500.000	1.500.000	-	-
		Delna vsota		86.050.000	1.125.000	11.725.000	20.300.000	24.300.000	21.100.000	7.500.000	
	Vzpostavitev sheme financiranja najemnih stanovanj	2020-2026	Povratna: 180.000.000 Nepovratna: 5.000.000	10.500.000	30.500.000	51.000.000	51.000.000	21.000.000	21.000.000		
			Skupaj. 185.000.000								
SKUPAJ			271.050.000	11.630.000	42.230.000	71.300.000	75.300.000	42.100.000	28.500.000		

7. Utemeljitev potrebe po povratnem delu

2.6.3 KOMPONENTA 3: Prilagajanje na podnebne spremembe in podnebno pogojene nesreče

1. Opis komponente

Krajši opis: Prilagajanje na podnebne spremembe in podnebno pogojene nesreče

Domena politike: Ukrepi za doseganje trajnostne in zelene transformacije

Opis in cilji: Cilj komponente, ki zajema reformo in pet investicij, je krepitev učinkovitega in koordiniranega preventivnega delovanja, pripravljenosti ter povezanega in koordiniranega odziva na podnebne spremembe, konkretno na podnebno pogojene nesreče ter epidemije. Sledenje omogoča preprečevanje nastanka podnebno pogojenih nesreč in krepitev odpornosti ter ohranitev oziroma hiter zagon gospodarskih dejavnosti po izrednih dogodkih in preprečuje neposredne ter posredne socialne posledice nesreč, zaradi česar je skladen s CSR za 2020 in 2021.

Komponenta je osredotočena na zelene trajnostne naložbe v preventivne gradbene in negradbene ukrepe ter infrastrukturo v smislu zagotavljanja organiziranosti in povezanosti različnih struktur, ki izvajajo naloge za omejitev razsežnosti, vpliva, škode ter posledic podnebno pogojenih nesreč in epidemij ter naložbe v infrastrukturo, ki zagotavlja koordiniran odziv vnaprej pripravljenih in usposobljenih akterjev. S tem je dosežena hitra in učinkovita ocena stanja ter situacije, hitrejši pretok informacij, odločitev in nalog med izrednim dogodkom samim, izvajanje logistične podpore ter usklajevanje in vodenje odziva. Le s primernim preventivnim delovanjem, pripravljenostjo in odzivom, za katerega sta potrebni ustrezna infrastruktura in oprema enot ZRP, je možno pomembno zmanjšati tveganje za nastanek ter obseg podnebno pogojenih nesreč, krepiti pripravljenost in zagotavljati zmanjšanje družbeno-ekonomske, socialne, okoljske in druge škode ter hitro zagotoviti ustrezno zdravstveno, socialno in ekonomsko okrevanje družbe. Investicije so namenjene pospešitvi načrtovanja, krepitvi pripravljenosti in odziva ter institucionalnih sposobnosti in izvajanju pilotnih/demonstracijskih ukrepov/projektov, ki bodo na lokalni, regionalni in državni ravni prispevali k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje.

Predlagana komponenta bo imela neposredne in posredne pozitivne posledice na področju gospodarstva, sociale in varovanja okolja ipd. ter je potrebna za doseganje ciljev varne in globalno odgovorne Slovenije iz Strategije razvoja Slovenije (SRS) 2030 ter zagotavljanja kakovostnega življenja za vse, s pomočjo uravnoteženega družbenega in okoljskega razvoja, ki upošteva omejitve in zmožnosti planeta ter ustvarja ustrezne pogoje in priložnosti za zdajšnje in prihodnje rodove. Kot navaja Celoviti NEPN RS, imajo ukrepi učinkovite rabe energije pozitivne učinke tako za končne odjemalce ter gospodarstvo, kakor tudi za okolje, hkrati pa imajo tudi izrazito ugodne makroekonomske učinke, kot so spodbujanje gospodarske rasti, ustvarjanje delovnih mest in zmanjšanje uvozne odvisnosti od fosilnih goriv. Skladna je z Resolucijo o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami 2016-2022 ter Sendajskim okvirjem za zmanjšanje tveganj nesreč, ki predstavlja nov globalni pristop k politiki obvladovanja tveganja nesreč. Skladno z Evropskim zelenim dogovorom in v skladu z zavezanostjo EU globalnim podnebnim ukrepom v okviru Pariškega sporazuma bo učinek ukrepa pripomogel tudi k uresničevanju zastavljenega cilja prenove z učinkovito uporabo energije in virov, kakor tudi k doseganju vizije EK, v skladu s katero bi bilo mogoče do leta 2050 doseči podnebno nevtralnost.

Prispevek k zelenemu in digitalnemu prehodu: Komponenta prispeva k prilagajanju na podnebne spremembe v skladu z nacionalnimi predpisi in mednarodnimi smernicami, zaščiti okolja, biodiverzitete, območij Natura2000, k zmanjšanju okoljskih obremenitev, degradacije okolja, prilagajanju podnebnim spremembam in njihovim posledicam ter zelenemu prehodu, s čimer bistveno pripomore k doseganju trajnostne in zelene transformacije Slovenije ter Evrope in zasledovanju ciljev EU zelenega sporazuma (EU Green Deal). Sočasno gre tudi za uporabo sodobnih tehnologij za povečanje energetske učinkovitosti in digitalno transformacijo javnih sistemov in storitev, kar je skladno z zavezami digitalne Evrope (Digital Europe).

Gospodarska rast in zaposlovanje: Komponenta prinaša zmanjšanje ekonomskih učinkov naravnih nesreč skozi nemoteno delovanje ali hiter zagon gospodarskih dejavnosti in kritične infrastrukture po nesrečah, izboljšanje potencialne rasti in produktivnosti, sočasno pa bo pripomogla h krepitvi

ekonomske odpornosti države skozi ustvarjanje novih delovnih mest, ki bodo lahko zadostila potrebam povečanega investicijskega cikla v različne infrastrukturne naložbe. Omogočila bo izboljšanje rasti in produktivnosti neposredno med in po nesreči ter pripomogla h krepitvi ekonomske odpornosti države za čimprejšnje vzpostavitev ter zagon delovnih mest po nesrečah.

Družbena (socialna) odpornost: Neposredni in posredni družbeni učinek reforme ter investicij se bo manifestiral v zmanjšanju socialnih posledic nesreč za prebivalstvo,, zvišanju zdravja in varnosti ljudi, tako fizične, kot ekonomske, v zagotavljanju osnovnih pogojev za življenje in obnovo po nesrečah in krepitvi socialne odpornosti države na splošno.

Predlogi reforme in investicij:

Podnebne spremembe in njihove posledice oziroma podnebno pogojene nesreče posegajo na številna področja delovanja države in družbe, kot so zaščita in reševanje, okolje, kmetijstvo, gospodarstvo, sociala itn., zato je za okrepljeno preventivno delovanje, pripravljenost in odziv nanje potrebno izvesti celovito reformo in številne investicije na navedenih področjih. S tem bodo omogočeni potrebni infrastrukturni pogoji in delovanje novih storitev za povezano in koordinirano delovanje struktur ter akterjev v primeru podnebno pogojenih nesreč, ki temeljijo na zelenih trajnostnih naložbah, prizadevanjem po učinkoviti rabi energije in virov ter zmanjševanju onesnaženosti zraka.

- Reforma:

1. Krepitev ukrepov preventive, pripravljenosti in odziva na podnebne spremembe ter podnebno pogojene nesreče in epidemije

Reforma bo pospešila gradbene in negradbene investicije za krepitev preventive, pripravljenosti in odziva na podnebne spremembe ter podnebno pogojene nesreče področju zaščite in reševanja, okolja ter kmetijstva.

- Investicije:

2. Družbena in gospodarska odpornost na podnebno pogojene nesreče v Republiki Sloveniji - SLO SERCID (Social and economic resilience to climate induced disasters)

Investicija se osredotoča na vidik pripravljenosti in odziva na podnebno pogojene nesreče ter bo omogočila vzpostavitev in nadgradnjo obstoječih infrastrukturnih ter informacijsko-komunikacijskih sistemov za spremljanje, pripravljenost in koordiniran odziv sil ZRP na podnebno pogojene nesreče na vseh ravneh (državni, regionalni, lokalni), vključno z vzpostavitvijo zmogljivosti za usposabljanje sil ZRP v smislu potrebne infrastrukture. Investicija se nanaša na reformo 1 in ustreza COFOG klasifikaciji 03 Javni red in varnost, 03.2 Gasilci in 05 Varstvo okolja.

3. Zmanjševanje poplavne ogroženosti ter zmanjševanje tveganja na druge podnebno pogojene nesreče (plazovi,...)

Investicija bo prispevala k obvladovanju oz. zmanjševanju poplavne ogroženosti in poplavnih tveganj primarno na območjih pomembnega vpliva poplav ter k zmanjševanju posledic plazenja, kar bo bistveno zmanjšalo obstoječo poplavno ogroženost in poplavna tveganja ter posledice plazov v Sloveniji. Investicija se nanaša na reformo 1 in ustreza COFOG klasifikaciji 05 Varstvo okolja in 05.6 Druge dejavnosti s področja varstva okolja.

4. Izvedba krepitev potresne odpornosti stavbnega fonda s celovitimi prenovami potresno ogroženih stavb z namenom krepitve odpornosti in gospodarskega razvoja gradbeništva

Da bi do leta 2050 okrepili potresno varnost v RS bo treba začeti krepiti potresno odpornost stavbnemu fondu, prednostno z izvedbo potresnega utrjevanja javnih stavb. Poleg tega bodo sredstva namenjena spremljajočim aktivnostim, kot so aktivnosti za širjenje informacij o potresni varnosti, vrednotenje potresne varnosti in usposabljanje deležnikov za učinkovito načrtovanje in izvedbo projektov protipotresne sanacije.

5. NextGen gozdarstvo (Center za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov)

Investicija je namenjena vzpostavitvi nove sodobne diagnostične in raziskovalne infrastrukture v podporo gozdarskemu sektorju za blaženje posledic klimatskih sprememb na gozdove, ohranjanje biotske in genske pestrosti ter ohranjanje zdravja rastlin. Investicija se nanaša na reformo 1 in ustreza COFOG klasifikaciji 05 Varstvo okolja in 04.02 Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in lov.

6. Upravljanje s tveganji v kmetijstvu – vzpostavitev vzajemnega sklada
Investicija predstavlja nadgradnjo osnovnega sistema zavarovanja kmetijske pridelave v Sloveniji, z ustanovitvijo rizičnega sklada za kritje katastrofičnih škod. Pozitivni učinek takega sklada je v zagotavljanju konstantnosti dohodka na kmetiji in ohranjanju delovnih mest, hkrati pa vzpodbuja k proizvodni rasti in ustvarjanju novih delovnih mest. Investicija se nanaša na reformo 1 in ustreza COFOG klasifikaciji 05 Varstvo okolja in 04.02 Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in lov.

Ocenjeni stroški: Ocenjeni stroški celotne reforme (vključno s pripadajočimi investicijami po posameznih ciljih) znašajo skupno 361,42 mio EUR, od tega gre za 100,12 mio EUR nepovratnih (27,7%) in 261,3 mio EUR povratnih sredstev (72,3%).

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

Pomanjkljivi preventivni ukrepi ter pripravljenost za odziv na podnebno pogojene nesreče

- Največjo škodo in posledice v RS v zadnjih treh desetletjih prinašajo podnebno pogojene nesreče, ki so čedalje bolj pogoste, njihovo tradicionalno območje nastanka pa se širi.
- Naraščanje trenda podnebno pogojenih nesreč je na ozemlju RS po napovedih strokovnjakov pričakovano tudi v naslednjih letih in desetletjih, kar se lahko odrazi v vse bolj pogostih in uničujočih podnebno pogojenih nesrečah. Podatki o pogostosti pojavov naravnih nesreč, ki jih povezujemo s podnebnimi spremembami kažejo, da se le te pojavljajo v krajših časovnih intervalih, da so območja, ki jih zajamejo obsežnejša, škoda, ki jo povzročajo iz leta v leto višja.
- Zaradi naraščanja trenda nesreč morajo države izvajati aktivnosti za preprečevanje nesreč, ki pa ni vedno mogoče, zato je na ravni države potrebno vzpostaviti tudi ustrezne odzivne zmogljivosti, s čimer se omejijo razsežnosti in posledice podnebno pogojenih nesreč.
- Za učinkovit odziv na podnebno pogojene nesreče je potrebno zadostno vlaganje materialnih in finančnih sredstev ter človeških virov, v obliki dograjevanja infrastrukturnih in informacijsko-komunikacijskih sistemov, izboljšanjem organiziranosti, razmer in opreme za delovanje sil ZRP ter njihovo usposobljenostjo na vseh ravneh (državni, regionalni in lokalni). S tem bo dosežena organiziranost in zagotavljanje koordiniranega delovanja vseh reševalnih in drugih struktur v sistemu zaščite, reševanja in pomoči, s čimer se lahko ohrani do 1% BDP letno (457 mio EUR). Ustrezen in pravočasen odziv lahko namreč omogoči vnovični polni zagon gospodarstva ter družbe po podnebno pogojeni ali drugi nesreči vsaj dva delovna dneva hitreje.
- Upravljanje s tveganji poplav in plazov bi morala glede na neizbežne vremenske pojave postati sistemska naloga z zagotovljenim sistemom financiranja, ki omogoča načrtovanje aktivnosti na daljši rok. Zmanjševanje poplavalne ogroženosti je treba doseči z izvajanjem tako negradbenih (ustrezno prostorsko načrtovanje, razvoj informacijskih in opozorilnih sistemov, ozaveščanje prebivalstva, itd.), kot gradbenih protipoplavnih ukrepov.
- Veliko pozornost je treba usmeriti na izboljšanje opozorilnih sistemov, ki izboljšujejo pripravljenost in odziv na izredne razmere, odpornost skupnosti in okrevanje.
- Za obvladovanje tveganj plazov v Sloveniji je potrebno pristopiti k izdelavi opozorilnih kart nevarnosti zaradi procesov pobočnega masnega premikanja in erozije, metodologije za določitev ogroženih območij, ocene tveganja in sanacije evidentiranih plazov (preko 300 pojavov plazenja), ki nastanejo kot posledica naravnih pojavov.
- Nesistemski pristop krepitve preventive, pripravljenosti in odziva na podnebno pogojene nesreče, ki se razlikuje glede na ravni upravljanja in vire financiranja.
- Rezultati seizmičnega stresnega testa so pokazali, da potresna varnost v RS ni sprejemljiva, zato je nujno sistemsko pristopiti k ukrepom za zmanjšanje nevarnosti potresa in njegovih uničujočih posledic.

Investicijske/administrativne ovire

- Pomanjkanje združenih podatkov o vseh vrstah ogroženosti in slaba povezljivost in izmenjava podatkov med institucijami, ki so vključene v vse faze odziva na podnebno pogojene nesreče preventivno, odzive in ukrepe za sanacijo;
- Dolgotrajnost postopkov umeščanja investicijskih projektov v prostor;

- Zapletenost administrativnih postopkov za izvedbo gradbenih investicij (pridobivanje dovoljenj, izvedba javnih naročil ipd.), kar lahko bistveno vpliva na trajanje in samo izvedbo investicij.
- Omejenost obstoječih administrativnih zmogljivosti na državni in lokalni ravni, ki otežujejo načrtovanje, upravljanje in izvajanje kompleksnih preventivnih ukrepov, ukrepov pripravljenosti in odziva na podnebne spremembe ter podnebno pogojene nesreče.

Finančne ovire

- Pomanjkanje finančnih sredstev na državni in lokalni ravni se odraža v nizkih investicijah na področju preventive, pripravljenosti in odziva na podnebno pogojene nesreče, in sicer v nizkih gradbenih in negradbenih investicijah, investicijah v sodobno tehnologijo in digitalno transformacijo na področju upravljanja podnebno pogojenih nesreč.
- Za izvajanje rednega vzdrževanja gospodarske javne infrastrukture kot obvezne javne službe upravljanja voda ni zagotovljenega zadostnega sistemskega vira.

b) Cilji

Zeleni in digitalni prehod:

Reforma in investicije prispevajo k doseganju trajnostne in zelene transformacije Slovenije ter Evrope in zasledovanju ciljev EU zelenega sporazuma (EU Green Deal). Sočasno gre tudi za uporabo sodobnih tehnologij za povečanje energetske učinkovitosti in digitalno transformacijo javnih sistemov in storitev, kar je skladno z zavezami digitalne Evrope (Digital Europe).

Gospodarska rast in zaposlovanje:

Investicije v reformi prispevajo k zmanjšanju negativnih ekonomskih učinkov naravnih nesreč skozi nemoteno delovanje ali hiter zagon gospodarskih dejavnosti in kritične infrastrukture po nesrečah. Posredno bodo vplivale na izboljšanje potencialne rasti in produktivnosti zaradi vpliva investicij na ekonomsko odpornost države in lokalnih skupnosti skozi ustvarjanje novih delovnih mest, ki bodo lahko zadostila potrebam povečanega investicijskega cikla v različne infrastrukturne naložbe.

Družbena (socialna) odpornost:

Neposredni in posredni družbeni učinek reforme ter investicij se bo manifestiral v zmanjšanju socialnih posledic nesreč za prebivalstvo, zvišanju zdravja in varnosti ljudi, tako fizične, kot ekonomske, v zagotavljanju osnovnih pogojev za življenje in obnovo po nesrečah in krepitvi socialne odpornosti države na splošno.

Specifični cilji, vezani na investicije:

Investicija 1:

- Zagotoviti organiziranost in usposobljenost sil ZRP na vseh ravneh, in s tem odziv, reševanje in logistično podporo v primeru podnebno pogojenih nesreč, s čimer bo doseženo povezan in organiziran odziv ter koordinirano delovanje struktur v primeru podnebno pogojenih nesreč ter zdravstveni, socialni in ekonomski razvoji družbe po podnebno pogojenih in drugih nesrečah.
- Vzpostavitev infrastrukturnih pogojev za boljše spremljanje, pripravljenost in odziv sil ZRP na podnebno pogojene nesreče, vključno z vzpostavitvijo in dograjevanjem infrastrukturnih pogojev za boljše usposobljenost sil ZRP na državni, regionalni in lokalni ravni.

Investicija 2:

- Zagotoviti sredstva za naložbe z namenom obvladovanja poplavne ogroženosti ter povečati odzivnost v prihodnjih podnebnih nesrečah;
- Zagotoviti ustrezno varnost pred plazovi ter drugimi podnebno pogojenimi nesrečami.

Investicija 3:

- Krepiti potresno odpornost stavbnemu fondu v smislu potresnega utrjevanja stavb;
- Spodbuditi ukrepe za ovrednotenje potresne varnosti;
- Povečevati ozaveščenost družbe o pomembnosti potresne varnosti;
- Zagotoviti finančne spodbude za krepitev potresne varnosti;
- Izboljšati potresno varnost izobraževalne infrastrukture.

Investicija 4:

- Glavni cilj projekta je zgraditi novo javno infrastrukturo (kot so laboratoriji, diagnostični center, genska in semenska banka), ki bo omogočala kakovostnejšo izvedbo nalog javne službe s področja varstva rastlin, semenarstva in drevesničarstva ter varstva gozdov in monitoringa genetske pestrosti gozdnega drevja.

Investicija 5:

- Manjši izpad dohodka iz naslova naravnih nesreč;
- Zmanjšanje ranljivosti kmetij in obvladovanje katastrofičnih škod;
- Povečanje števila kmetij vključenih v ukrepe za obvladovane tveganj;
- Znižanje stroškov države za izplačila škod.

Načelo nediskriminacije in enakih možnosti

Reforma je skladna z Zakonom o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg), ki določa varstvo pred diskriminacijo ne glede na spol, narodnost, raso ali etnično poreklo, jezik, vero ali prepričanje, invalidnost, starost, spolno usmerjenost, spolno identiteto in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazbo ali katero koli drugo osebno okoliščino na različnih področjih družbenega življenja, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju. Ta zakon zavezuje državne organe, lokalne skupnosti, nosilce javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe, ki morajo na vseh področjih oblastnega odločanja, delovanja v pravnem prometu in pri drugem svojem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb zagotavljati varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje vseh oseb.

V primeru javnega naročanja mora naročnik blago, storitve in gradnje vedno naročati oziroma dobavljati v skladu z določili Zakona o javnem naročanju ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki. Navedeno pomeni, da so javna naročila oblikovana na način, da je zagotovljeno, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja (bodisi krajevnega, stvarnega, osebnega ali drugega) ter da se v javnem naročilu neupravičeno ne omejuje konkurence med ponudniki.

Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17 - ZIMI) ureja področje izenačevanja možnosti invalidov. S prepovedjo diskriminacije invalidov na različnih področjih in z uveljavljanjem različnih ukrepov se za invalide ustvarjajo enake možnosti na vseh področjih življenja ter s tem prispeva k razvoju človeškega potenciala, ki koristi celotni družbi. V letu 2018 je bil posodobljen gradbeni tehnični predpis, ki ureja graditev objektov tako, da so dostopni vsem in sprejet Pravilnik o univerzalni graditvi in uporabi objektov (Uradni list RS, št. 41/18). Ta za vse nove objekte, pa tudi pri rekonstrukcijah in vzdrževanju obstoječih objektov določa tehnične zahteve, s katerimi se objekti prilagodijo tako, da so nediskriminatorni do vseh oblik začasne ali trajne hendikepiranosti. Zato bodo vse gradbene investicije v okviru reforme izpolnjeval tudi zahteve omenjenega predpisa.

Slovenija se v Načrtu za okrevanje in odpornost zavezuje, da bo spoštovala načela enakosti spolov, enakih možnosti in nediskriminacije, saj je enakost spolov temeljna vrednota EU in temeljna pravica ter ključno načelo evropskega stebra socialnih pravic. Skladno z 12. členom Zakona o enakih možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 – ZUNEO-A, 33/16 – ZVarD in 59/19) bomo na vseh predvidenih področjih zagotovili enako obravnavanje obeh spolov.

3. Opis reform in investicij komponente

REFORME

1. Krepitev ukrepov preventive, pripravljenosti in odziva na podnebne spremembe ter podnebno pogojene nesreče in epidemije

(1) Analitični del

Predlog reforme je skladen s CSR za 2020 in 2021, saj se nanaša na krepitev učinkovitega in koordiniranega preventivnega delovanja, pripravljenosti ter povezanega in koordiniranega odziva na podnebne spremembe, konkretno na podnebno pogojene nesreče in epidemije. Slednje omogoča preprečevanje nastanka podnebno pogojenih nesreč in krepitev odpornosti ter ohranitev oziroma hiter

zagon gospodarskih dejavnosti po izrednih dogodkih in preprečuje neposredne ter posredne socialne posledice nesreč.

Reforma je osredotočena tudi na zelene trajnostne naložbe v preventivne gradbene in negradbene ukrepe ter infrastrukturo v smislu zagotavljanja organiziranosti in povezanosti različnih struktur, ki izvajajo naloge za omejitev razsežnosti, vpliva, škode ter posledic podnebno pogojenih nesreč in epidemij ter naložbe v infrastrukturo, ki zagotavlja koordiniran odziv vnaprej pripravljenih in usposobljenih akterjev. S tem je dosežena hitra in učinkovita ocena stanja ter situacije, hitrejši pretok informacij, odločitev in nalog med izrednim dogodkom samim, izvajanje logistične podpore ter usklajevanje in vodenje odziva. Povezan organizacijski in infrastrukturni sistem za odziv na podnebno pogoje nesreče olajša vodenje, usklajevanje, komunikacijo med akterji ter skrajša naloge ocenjevanja škode, analize in nadgradnjo postopkov po izrednem dogodku. Le s primernim preventivnim delovanjem, pripravljenostjo in odzivom, za katerega sta potrebni ustrezna infrastruktura, oprema in usposobljenost enot ZRP, je možno pomembno zmanjšati tveganje za nastanek ter obseg tovrstnih nesreč, krepiti pripravljenost in v času nesreče (epidemije in podnebno pogojene nesreče) zagotavljati zmanjšanje družbeno-ekonomske, socialne, okoljske in druge škode ter zagotoviti hitro in ustrezno zdravstveno, socialno ter ekonomsko okrevanje družbe.

Na področju prilagajanja podnebnim spremembam je reforma namenjena pospešitvi načrtovanja, krepitvi institucionalnih sposobnosti in izvajanju pilotnih/demonstracijskih ukrepov/projektov, ki bodo na lokalni, regionalni in državni ravni prispevali k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje. Reforma, iz katere izhajajo investicije, je prednostno usmerjena na podnebno pogojene nesreče, kot so poplave, požari v naravnem okolju, žled, plazovi in druge nesreče višje stopnje tveganja, kot je potres. Segrevanje ozračja ni edina posledica podnebnih sprememb, ogrožajo nas tudi spremembe zračnih tokov, vremenskih vzorcev, spremembe razporeditve in količine padavin ter pogostost in moč nevarnih vremenskih dogodkov. Škoda, ki nam jo povzročajo izredni vremenski dogodki in podnebno pogojene nesreče, strmo narašča, tako v gospodarstvu, na javni ter drugi infrastrukturi, kot tudi pri prebivalstvu in se odraža kot velika motnja v gospodarskem, družbenem ter socialnem delovanju.

Upravljanje s tveganji podnebno pogojenih nesreč (poplav, žled, požari v naravnem okolju in plazovi, suše, pozebe in vetrna erozija) in krepitev odpornosti na podnebne spremembe bi morala glede na neizbežne vremenske pojave postati sistemska naloga z zagotovljenim sistemom financiranja, ki omogoča načrtovanje aktivnosti na daljši rok.

V območju, ki ga lahko prizadene potres visoke intenzitete, se nahaja tudi osrednji del Slovenije, kjer bi morebitni potres zaradi goste naseljenosti, velike prisotnosti dnevne migracije, velike prisotnosti državnih in gospodarskih ustanov, križišč prometne infrastrukture in energetske infrastrukture, povzročil hude dolgoročne in težko popravljive posledice na vseh področjih.

Reforma, ki bo v povezavi s prizadetimi skupnostmi izvedena na državni ravni na osnovi vladno potrjenih programov in prioritet, naslavlja izziv podnebnih sprememb in nesreč, ki nastanejo kot posledica podnebnih sprememb oziroma tako imenovanih podnebno pogojenih nesreč. Sočasno naslavlja tudi druge nesreče višje stopnje tveganja, kot je potres. Podnebne spremembe imajo čedalje večje učinke na različnih področjih (upravljanje tveganj in odziv na podnebno pogojene nesreče, okolje, kmetijstvo, gospodarstvo, sociala itn.), sočasno pa podnebno pogojene nesreče iz leta v leto prinašajo večjo škodo, so čedalje bolj pogoste, njihovo tradicionalno območje nastanka pa se širi. Strokovnjaki napovedujejo naraščanje trenda vpliva podnebnih sprememb in podnebno pogojenih nesreč v Republiki Sloveniji, zato predlagana reforma naslavlja krepitev ukrepov preventive, pripravljenosti in odziva nanju.

Pretekle izkušnje so pokazale na vrzel pri usklajevanju skupnega, celovitega odziva, ki temelji na okrepljeni komunikaciji ter predhodno pripravljenimi jasnimi načrti in koncepti odziva, na pomanjkljivo opremljenost ter usposobljenost. Potrebno je reformirati in okrepiti izvajanje preventivnih ukrepov, zagotavljanje pripravljenosti ter odziva in s tem povezanega delovanja sistema ZRP, kot veznega člena, ki v primeru naravnih nesreč deležnike strokovno ter operativno poveže v učinkovit in enoten odziv.

Izvedba predlagane reforme bo imela neposredne in posredne pozitivne posledice na področju gospodarstva, sociale in varovanja okolja ipd. ter je potrebna za doseganje ciljev varne in globalno odgovorne Slovenije iz Strategije razvoja Slovenije (SRS) 2030.

Predlagana reforma je skladna s Sendajskim okvirjem za zmanjšanje tveganj nesreč, ki predstavlja nov globalni pristop k politiki obvladovanja tveganja nesreč. Kot prvi od sporazumov o razvoju po letu 2015 (Post-2015 razvojna agenda) je Sendajski okvir osnova za informiranje o tveganjih nesreč in osnova za prožno agendo za trajnostni razvoj. Njegov cilj je preprečevanje novih in zmanjšanje obstoječih tveganj nesreč z izvajanjem celostnih ter vključevalnih ekonomskih, strukturnih, pravnih, družbenih, zdravstvenih, kulturnih, izobraževalnih, okoljskih, tehnoloških, političnih in institucionalnih ukrepov, ki preprečujejo ter zmanjšujejo izpostavljenost nevarnostim in dovzetnost za nesreče, povečujejo pripravljenost za odziv ter okrevanje in tako krepijo odpornost.

Reformni učinek bo tako viden skozi zmanjšane ekonomske, socialne, okoljske in družbene posledice podnebno pogojenih nesreč ter epidemij, hkrati pa omogočil izboljšanje potencialne rasti in produktivnosti neposredno med in po nesreči ter pripomogel h krepitvi ekonomske odpornosti države za čimprejšnje vzpostavitev ter zagon delovnih mest. Učinek reforme se bo nadalje manifestiral v konkretizaciji posameznih investicij za zagotavljanje infrastrukturnih pogojev in delovanje novih storitev za povezano ter koordinirano delovanje struktur in akterjev v primeru podnebno pogojenih nesreč v obliki zelenih trajnostnih naložb, s čimer bo pripomogel tako k dolgoročnemu reformnemu učinku krepitve preventive, pripravljenosti in odziva na podnebne spremembe ter podnebno pogojene nesreče, kot tudi k prizadevanjem po učinkoviti rabi energije in virov ter zmanjševanju onesnaženosti zraka.

Posledično bo skladno z Evropskim zelenim dogovorom in v skladu z zavezanostjo EU globalnim podnebnim ukrepom v okviru Pariškega sporazuma učinek reforme pripomogel tudi k uresničevanju zastavljenega cilja prenove z učinkovito uporabo energije in virov, kakor tudi k doseganju vizije EK, v skladu s katero bi bilo mogoče do leta 2050 doseči podnebno nevtralnost. Učinek se bo manifestiral tudi v približevanju osrednjemu cilju SRS 2030, ki je do leta 2030 zagotoviti kakovostno življenje za vse, s pomočjo uravnoteženega družbenega in okoljskega razvoja, ki upošteva omejitve in zmožnosti planeta ter ustvarja ustrezne pogoje in priložnosti za zdajšnje in prihodnje rodove. Kot navaja Celoviti NEPN RS, imajo ukrepi učinkovite rabe energije pozitivne učinke tako za končne odjemalce in gospodarstvo, kakor tudi za okolje, hkrati pa imajo tudi izrazito ugodne makroekonomske učinke, kot so spodbujanje gospodarske rasti, ustvarjanje delovnih mest ter zmanjšanje uvozne odvisnosti od fosilnih goriv. Neposredni učinek reforme bo viden v izvedenih projektih, programih in investicijah, ki se bo dolgoročno manifestiral in odražal na različnih področjih (upravljanje tveganj in odziv na podnebno pogojene nesreče, okolje, kmetijstvo, gospodarstvo, sociala itn.), vključno s povečanjem zmogljivosti odzivnih sil v primeru podnebno pogojenih nesreč, kot ene izmed ciljnih skupin reforme, sočasno pa bo imela reforma velik učinek na prebivalstvo, in sicer na vseh področjih, ki jih naslavlja.

(2) Ciljne skupine

Ciljne skupine, ki jih reforma naslavlja so:

- prebivalstvo,
- organizacije in javne službe s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, izobraževanja, varstva rastlin, semenarstva in drevesničarstva ter varstva gozdov in monitoringa genetske pestrosti gozdnega drevja ter fizične in pravne osebe na področju kmetijstva,
- lokalne skupnosti na ravni NUTS3, s poudarkom na območjih pomembnega vpliva podnebno pogojenih nesreč,
- pomembni nosilci urejanja prostora in upravljalci državne ter kritične infrastrukture.

(3) Izvedbena določila

Reforma za krepitev ukrepov preventive, pripravljenosti in odziva na podnebne spremembe ter podnebno pogojene nesreče in epidemije bo izvedena v obliki identifikacije potrebnih sprememb, priprave zakonodajnih okvirjev ter programov za njeno izvedbo in s tem pripravo podlag za izvedbo posameznih investicij.

Reforma bo izvedena na državni ravni, s strani pristojnih resorjev na področju preventive, pripravljenosti in odziva, v povezavi s podnebnimi spremembami. Nosilec reforme je resor, pristojen na področju prilagajanja na podnebne spremembe.

Nosilec reforme lahko k njeni izvedbi povabi tudi druge subjekte na državni, regionalni in lokalni ravni ter zainteresirano javnost.

Posvetovanje z deležniki

Reforma je bila oblikovana s prispevkom ključnih resorjev in organizacij na področju upravljanja podnebnih sprememb ter odzivanja na podnebno pogojene in druge nesreče. Reforma je bil predstavljena tudi Ekonomsko-socialnemu svetu, ki je tristranski organ socialnih partnerjev in Vlade Republike Slovenije, ustanovljen zato, da obravnava vprašanja in ukrepe, povezane z ekonomsko in socialno politiko ter druga vprašanja, ki se nanašajo na posebna področja dogovarjanja partnerjev.

Trajnost reforme (»do no significant harm principle«)

Trajnostna reforma prispeva k enemu okoljskemu cilju, ob tem pa ne sme bistveno škodovati nobenemu od petih drugih okoljskih ciljev. V skladu z navodili EK, da uresničevanje tega načela pomeni dosledno izvajanje direktive o strateški presoji vplivov na okolje in direktive o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje. Obe direktivi sta bili preneseni v slovenski pravni red, zato se pred izvedbo posegov v okolje zahteva pridobitev ustreznih dovoljenj in soglasij na podlagi vseh področnih zakonov, ki kakorkoli urejajo posege v prostor, kot npr. zakon, ki ureja graditev objektov, varstvo okolja, varovanje voda, narave itd. Mehanizmi presoje vplivov na okolje so integrirani v postopke pridobivanja upravnih dovoljenj in soglasij, zato ocenjujemo, da bo načelo »Do-No-Significant Harm« v celoti spoštovano.

Blažitev podnebnih sprememb:

Reforma prispeva k cilju blažitve podnebnih sprememb, saj pozitivno vpliva na:

- pripravljenost in odziv na podnebno pogojene nesreče, s čimer se omeji vpliv tovrstnih nesreč na okolje,
- učinkovito prenovi energetsko potratnih stavb,
- zmanjšanje izpusta CO₂,
- izboljšanje kakovosti zraka,
- preprečevanje degradacije okolja (prenova obstoječih stavb pomeni zmanjšanje pritiskov na zazidavo odprtega naravnega prostora in tako protipotresna sanacija prispeva tudi k cilju ničelnega povečanja zazidanih območij)
- dobavo čiste energije,
- izboljšanje pogojev za zelene investicije,
- zmanjšanje okoljskih obremenitev na lokalni ravni,
- učinkovito ravnanje z viri (krožno gospodarstvo; izboljšanje energetske in snovne učinkovitosti v poslovnih procesih podprtih podjetij)
- zagotavljanje univerzalne dostopnosti in rabe objektov.

Prilagajanje podnebnim spremembam:

Reforma in iz nje izhajajoče investicije skladno z Resolucijo o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v letih od 2016 do 2022 (Uradni list RS, št. 75/16) temeljijo na ustreznem vrednotenju vpliva podnebnih sprememb. Reforma bo prispevala tudi k upoštevanju načel trajnostne gradnje in načel gradnje skoraj nič energijskih stavb, ki temeljijo na izpolnjevanju pogojev, ki izhajajo iz presoje vplivov na okolje, Pravilnika o učinkoviti rabi energije v stavbah, Uredbe o zelenem javnem naročanju, Nature 2000 in drugih relevantnih zakonodajnih okvirih.

Prehod na krožno gospodarstvo:

Reforma in iz nje izhajajoče investicije temeljijo na uporabi energije iz obnovljivih virov ter minimizira nastajanje odpadkov pri izvedbi posamezne investicije. Z ukrepom protipotresne prenove obstoječih stavb država ravna v skladu s principi krožnega gospodarstva: stavbe se vzdržuje in obnavlja in s tem preprečuje, da bi ob potresu postale odpadni višek. Prenova obstoječih stavb pomeni zmanjšanje pritiskov na zazidavo odprtega naravnega prostora in tako protipotresna sanacija prispeva tudi k cilju ničelnega povečanja zazidanih območij. Vložek v energetsko prenovi potresno ogrožene stavbe je upravičen šele po izvedeni celoviti prenovi, ki vključuje tudi protipotresni sanacijo, kjer je to potrebno, saj le prenovljena fasada ne daje le lažnega občutka konstrukcijsko zdrave stavbe.

Varstvo in obnova biotske raznovrstnosti in ekosistemov:

Reforma temelji na prostorskih aktih, ki določajo prostorske izvedbene pogoje za dopustne posege in ureditve na kmetijskih, gozdnih, vodnih in drugih zemljiščih, za urejanje infrastrukturnih omrežij ter za varovanje posameznih sestavin in vrednot okolja.

Skladno z Zakonom o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17) ter izhodišči, ki jih določa EU (Zero land take policy) je z vidika racionalne rabe prostora in ohranjanja zelene infrastrukture nujno prioriteto spodbujati notranji razvoj mest za doseganje boljše izkoriščenosti in kvalitetnejše rabe praznih ter neprimerno izkoriščenih ali razvrednotenih zemljišč v mestih. Skladno s tem se bo v okviru ukrepa spodbujalo tudi revitalizacijo obstoječih razvrednotenih območij, pri čemer bo imela prenova prednost pred novo pozidavo. Revitalizacija razvrednotenih območij torej neposredno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti, ko z reaktivacijo razvrednotenih območij (zemljišč in objektov) v mestih posredno zmanjšuje pritisk širitve naselij na površine za ohranjanje narave in pridelavo hrane.

(4) Časovnica

Reforma bo izvedena po naslednji časovnici:

CILJ	MEJNIK	ČASOVNICA
Zagotavljanje povezanega in organiziranega odziva ter koordiniranega delovanja struktur v primeru podnebno pogojenih nesreč ter zdravstvenega, socialnega in ekonomskega razvoja družbe po podnebno pogojenih in drugih nesrečah ter prilagajanje podnebnim spremembam skozi ohranjanje biotske pestrosti gozdnih ekosistemov	Vzpostavitev zakonodajnih okvirjev, programov za izvedbo in strokovnih podlag ter priprave na izvedbo reforme in reformnih investicij	12/2021
	Nadaljevanje priprav na izvedbo reforme s pričetkom izvajanja reformnih aktivnosti	12/2022
	Izvajanje reformnih aktivnosti	12/2023
	Izvajanje reformnih aktivnosti	12/2024
	Izvajanje reformnih aktivnosti	12/2025
	Dokončna implementacija reforme in reformnih investicij	12/2026

(5) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Tveganje izvedljivosti reforme v obdobju upravičenosti oziroma skladno z načrtovano časovnico je minimalno, saj reforma predvideva oblikovanje podlag in programov širše narave in ki izhajajo tudi iz drugih zakonskih, podzakonskih in mednarodnih obveznosti.

Ocenjujemo, da je administrativna usposobljenost odgovornih oseb s strani nosilca reforme in sodelujočih subjektov ustrezna, dopuščena pa je tudi možnost priložnostne vključitve zunanjih strokovnjakov, v kolikor bi bila izkazana potreba po specifičnih znanjih in sposobnostih, ki jih drugače ni mogoče zagotoviti. Reforma je v začetni fazi izvedbe, saj so potrebne podlage za izvedbo investicij, ki izhajajo iz reforme že identificirane.

INVESTICIJE

1. Družbena in gospodarska odpornost na podnebno pogojene nesreče v Republiki Sloveniji - SLO SERCID (Social and economic resilience to climate induced disasters)

Analitični del

Slovenijo ogrožajo predvsem nesreče, kot so poplava, potres, pojav nalezljivih bolezni pri ljudeh, veliki požari v naravnem okolju, suša, neurja, plazovi zemljin in kamnin, blatni tokovi itn. V večini od naštetih primerov gre za nesreče, ki nastanejo oziroma se njihova pojavnost ali razsežnosti povečajo zaradi podnebnih sprememb. Govorimo o t.i. podnebno pogojenih nesrečah, ki so v zadnjih treh desetletjih prinesle največ škode na ozemlju RS (poplave v letih 1990, 1998, 2007, 2010 in 2012, žled leta 2014). Podnebno pogojene nesreče so tudi čedalje bolj pogoste, njihovo tradicionalno območje nastanka pa se širi, kar je zelo očitno tudi pri požarih v naravnem okolju, pri katerih so posledice oziroma škoda sicer manjši, je pa verjetnost njihovega nastanka zelo velika. Naraščanje trenda podnebno pogojenih nesreč je na ozemlju RS po napovedih strokovnjakov pričakovano tudi v naslednjih letih in desetletjih, saj se ozračje segreva hitreje od svetovnega povprečja, k nastanku vse bolj pogostih in uničujočih podnebno pogojenih nesreč, kot so toča, vetrolom, poplave, suša ter požari v naravnem okolju, pa prispeva tudi razgiban relief, ki ovira dotok zraka (Kajfež Bogataj, 2020; Tavčar, 2020).

Podnebne spremembe na zemlji so stalnica, naravnim vzrokom zanje se v zadnjih sto letih pridružuje človek s svojim delovanjem. Zaradi prekomernih izpustov toplogrednih plinov se ozračje hitreje segreva in vpliva na spremembe podnebja. Po podatkih strokovnjakov (Kajfež Bogataj, 2020) se ozračje v Sloveniji segreva močnejše, pri čemer pa dvig temperature vpliva na druge dejavnike, kot je sprememba vodnega kroga, zaradi česar se pojavljajo suše, poplave, neurja... Podnebne spremembe vplivajo tako na vsakodnevno življenje ljudi, (posledice naravnih nesreč, pomanjkanje vode, hrane, nalezljive bolezni...), kot tudi družbo, kjer so prizadeti različni sektorji (kmetijstvo, gozdarstvo, vodno gospodarstvo, gradbeništvo, energetika, zdravstvo...).

Ker v prihodnje ni zaznati trenda zmanjševanja podnebno pogojenih nesreč, moramo tako posamezniki kot družba zmanjševati dejavnike, ki vplivajo na segrevanje ozračja, izvajati aktivnosti za preprečevanje nesreč, zviševati odpornost na naravne nesreče ter se nanje dobro pripraviti z učinkovitim in pravočasnim odzivom, s čimer se zmanjša obseg, razsežnosti in posledice tovrstnih nesreč.

Slovenija je decembra 2018 izdelala Državno oceno tveganj za nesreče, v kateri so opredeljene nesreče, za katere obstaja velika verjetnost nastanka. Med njimi so poplave, žled, veliki požari v naravnem okolju, suša, nevarne bolezni živali in bolezni in škodljivci gozdnega drevja. V okviru ocene je izdelanih 8 scenarijev tveganj nesreč, pri čemer jih je 5 za podnebno pogojene nesreče, ki so RS v zadnjih dvanajstih letih tudi najpogostejše prizadele. Te nesreče so imele tudi največje intervencijske stroške, škodo in gospodarske ter družbene posledice. Neurje z močnim vetrom leta 2009 in burja sta za seboj pustila 1.946.467 EUR škode v obliki poškodovanih javnih in zasebnih objektov odnašanja kritin, poškodb fasad, škode na kmetijskih zemljiščih, hkrati pa onemogočila javno življenje, izvajanje šolstva, zdravstva, gospodarskih dejavnosti, ki se izvajajo na prostem, transport in oskrbo. Velika neurja z močnim vetrom, poplavami in točo so v letih 2008, 2009, 2011 in 2016 do 2019 RS prizadela kar dvajsetkrat. Finančna škoda teh neurij je znašala več kot 271.837.941 EUR, vidna pa je bila na zasebnih, gospodarskih in javnih objektih (poškodovane fasade, kritine, ostrešja, zamakanje notranjih površin, razbite steklene površine), infrastrukturi (poškodovane ceste, podrta drevesa, zamašeni propusti, poškodbe mostov), vozilih, okolju in kulturni dediščini. Posredno se škoda v tovrstnih primerih odraža tudi v gozdarstvu (razvoj podlubnikov), kmetijstvu (uničen pridelek, zmanjšana samooskrba), gospodarstvu (zastoj dejavnosti), manjšem dohodku in ogrožanju delovnih mest ter poglobitvi socialnih stisk. Največjo finančno škodo pa predstavljajo poplave, ki so v velikem obsegu RS v letih 2010, 2012, 2014, 2017 in 2019 prizadele devetkrat in povzročile za 1.639.571.127 EUR škode. Poplavljeni so bila celotna naselja, nastala je škoda v podjetjih oziroma gospodarskih poslopih, ustavljene ali poškodovane so bile male elektrarne, onesnažena je bila pitna voda, sproženi so bili plazovi in poškodovani kulturni objekti. Prišlo je do prekinitve dobave električne energije, pometa, poškodovanja pridelkov, uničenja zalog hrane v skladiščih, kmetijskih površin. Posledice poplav so poleg velikega gospodarskega učinka imele tudi globoke socialne posledice, ki so izvirale iz velikih stroškov za obnovo uničenih domovanj in drugih lastniških objektov. Dokaj veliko škodo prinaša tudi pozeba, ki je Slovenijo zajela dvakrat v letih 2016 in 2017. Škoda v višini 90.825.700 EUR se je odrazila predvsem v kmetijstvu in pri samooskrbi prebivalstva. Podobne učinke ima tudi suša, ki je v letih 2012, 2013 prinesla za 227.583.770 EUR škode in se dodatno odrazila tudi v motnjah pri oskrbi s pitno vodo v predelih brez javnega vodovodnega omrežja. Največje finančne posledice enkratnega dogodka oziroma zgolj ene naravne nesreče pa predstavljajo posledice žledoloma 2014, ki so bile ocenjene na 429.415.980 EUR. V tem primeru je šlo za kombinacijo posledic, običajnih za velika neurja z močnim vetrom, točo, poplavo in pozebo, z velikansko škodo v gozdarstvu, gospodarstvu, prometu in transportu, pri delovanju kritične infrastrukture ter s poglobljanjem socialnih stisk na prizadetih območjih, kjer je odpravljanje posledic trajalo več tednov oziroma mesecev. Med podnebno pogojenimi nesrečami velja izpostaviti tudi požare v naravnem okolju, pri katerih je škoda lahko manjša od stroškov intervencij, ki torej tudi niso zanemarljivi. V primeru treh večjih požarov v naravnem okolju v letih 2016, 2019 in 2020 so le ti znašali 249.114 EUR.

Na področju preprečevanja nesreč in pripravljenosti ter odziva nanje v RS še ne dosegamo želenih rezultatov, nesreče pa prinašajo velike finančne, gospodarske, zdravstvene, družbene in druge posledice, zato je treba, poleg spoštovanja usmeritev mednarodnih zavez in organizacij, ki so celostno in trajnostno naravnane, konkretizirati aktivnosti tudi na ravni države in v pripravljenost ter odziv na podnebno pogojene nesreče vložiti še veliko materialnih in finančnih sredstev ter človeških virov. Treba je zagotoviti pravočasen odziv in izvajanje operativnih nalog ZRP ter zaščitnih ukrepov ob podnebno pogojenih nesrečah, tako na lokalni, regijski in državni ter tudi na meddržavni ravni. Pravočasen in učinkovit odziv namreč bistveno prispeva k zmanjševanju razsežnosti, škode in posledic nesreč, omogoča delovanje države ter družbe, nemoteno delovanje ali hiter zagon gospodarskih dejavnosti in kritične infrastrukture po nesrečah, zmanjšuje možnost socialnih učinkov nesreč na prebivalstvo, degradacije okolja ter vpliva nesreč na biodiverzitetu in omogoča ohranjanje kulturne dediščine, biotske pestrosti ter območij Nature2000.

Predlagana investicija SLO SERCID je skladna z reformnim delom, saj z neposrednimi naložbami v infrastrukturo, opremo in usposabljanje zmanjšuje ekonomske, socialne in okoljske vplive podnebno pogojenih nesreč ter s hitrim in učinkovitim odzivom na naravne in druge nesreče izboljšuje produktivnost ter krepí ekonomsko, socialno in okoljsko odpornost države. Omogoča usklajeno obveščanje in alarmiranje, ki ga prinašajo poenotenje sistema ter načrtno in povezano delovanje sistema ZRP, drugih podsistemov nacionalne varnosti ter številnih struktur in akterjev, tudi skozi infrastrukturo ter informacijsko-komunikacijske sisteme, kar zagotavlja jasno oceno stanja in situacije, hitrejši pretok informacij, odločitev in nalog, logistično in drugo podporo ter usklajen odziv. Investicija naslavlja izzive in tveganja, ki jih prinašajo podnebne spremembe in podnebno pogojene nesreče, katere prinašajo čedalje večjo škodo, so bolj pogoste, njihovo tradicionalno območje nastanka se širi, ter katerih naraščanje je zaradi podnebnih sprememb in močnejšega segrevanja ozračja severnega dela zemlje pričakovano tudi v prihodnje. Podnebne spremembe in nesreče, ki nastanejo zaradi njih, so postale stalnica, zato se je treba soočiti z izzivi, ki jih predstavljajo za RS in širšo evropsko ozemlje.

Investicija je skladna z enim ključnih strateških dokumentov na nacionalni ravni, Strategijo razvoja Slovenije 2030, krovnim strateškim dokumentom na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, Resolucijo o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami 2016-2022 ter izhaja iz Državne ocene tveganj za nesreče, verzija 2.0 in Državne ocene zmožnosti obvladovanja tveganj nesreč. Vključena je tudi v seznam pomembnih investicij na podlagi interventnega Zakona za odpravo ovir pri izvedbi pomembnih investicij za zagon gospodarstva po epidemiji COVID-19 (IZOOPIZG), ki ga je Vlada RS sprejela dne 18. 6. 2020. Investicija je opredeljena tudi v dokumentu Predlog vsebin s področja zaščite, reševanja in pomoči za uvrstitev v EKP 2014 – 2020, VFO 2021 – 2027 IN NG EU, št. 024-8/2020-10 z dne 13. 8. 2020, na podlagi katerega je Ministrstvo za obrambo, kot pristojni organ na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, sklenilo sporazume o sodelovanju pri vzpostavitvi infrastrukturnih in informacijsko-komunikacijskih pogojev za boljše spremljanje, pripravljenost in odziv sil ZRP na podnebno pogojene nesreče s ključnimi deležniki na področju zaščite, reševanja in pomoči.

Investicija bo omogočila ustrezen in pravočasen odziv ter posledično vnovičen zagon gospodarstva in družbe po podnebno pogojeni nesreči vsaj dva dni hitreje, s čimer se lahko ohrani do 1% BDP letno (457 mio EUR). Neposredni dolgoročni učinek investicije bo viden v okrepljeni odpornosti družbe na podnebno pogojene nesreče, ki se bo manifestirala tako na področju zaščite, reševanja in pomoči, gospodarstva, zdravstva, socialne varnosti, zaščite okolja in kulturne dediščine. Neposredne ciljne skupine projekta so sile, ki se odzivajo na podnebno pogojene nesreče, katerih odziv bo z okrepljeno organiziranostjo, opremljenostjo in usposobljenostjo še bolj učinkovit, koordiniran ter pravočasen. Posredna ciljna skupina, kateri je namenjen projekt, pa je prebivalstvo, saj projekt zvišuje zdravje in varnost ljudi, tako fizično, kot ekonomsko.

Splošni cilj investicije je zagotoviti organiziranost in usposobljenost sil ZRP na vseh ravneh ter s tem odziv, reševanje in logistično podporo, s čimer bo dosežen povezan ter organiziran odziv ter koordinirano delovanje struktur v primeru podnebno pogojenih nesreč ter zdravstveni, socialni in ekonomski razvoji družbe po podnebno pogojenih in drugih nesrečah.

- Specifični cilj investicije:
 - Vzpostavitev infrastrukturnih pogojev za boljše spremljanje, pripravljenost in odziv sil ZRP na podnebno pogojene nesreče, vključno z vzpostavitvijo in dograjevanjem infrastrukturnih pogojev za boljše usposobljenost sil ZRP na državni, regionalni in lokalni ravni.
- Izvedbeni cilj investicije:
 - Vzpostavitev nacionalnega centra za delovanje in koordinacijo sil ZRP v primeru podnebno pogojenih nesreč in podcentrov za usposabljanje sil ZRP za podnebno pogojene nesreče.

Nacionalni center civilne zaščite bo omogočal okrepljen **odziv**, saj bo združeval vse ključne enote na enem mestu in tako zagotavljal koordinirano delovanje vseh struktur v primeru podnebno pogojenih nesreč. Trije centri za usposabljanje predstavljajo zmogljivosti **pripravljenosti** in bodo specializirani za poplave, velike požare v naravnem okolju ter neurja s točo in žledom. Centri bodo na podlagi Državne ocene tveganja nesreč (verzija 2.0) umeščeni v območja pomembnega vpliva podnebno pogojenih nesreč in bodo služili namenu na področju zagotavljanja pripravljenosti ter usposobljenosti.

Investicija sledi splošnemu in specifičnemu reformnemu cilju ter naslavlja dva izmed treh elementov cikla prilagajanja na podnebno pogojene nesreče (pripravljenost in odziv).

Ciljne skupine

Ciljne skupine, ki jih investicija neposredno in posredno naslavlja so:

- prebivalstvo,
- organizacije, ki delujejo na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter sile za zaščito, reševanje in pomoč (na področju gasilstva, gorskega, jamarskega in podvodnega reševanja, prostovoljstva itn.),
- lokalne skupnosti na ravni NUTS 3 s krovnimi združenji slovenskih občin,
- pomembnejši nosilci urejanja prostora in državne ter kritične infrastrukture (na področju gozdarstva, transporta, energetike itn.).

Izvedbena določila

Vzpostavitev infrastrukturnih pogojev za boljše spremljanje, pripravljenost in odziv sil ZRP na podnebno pogojene nesreče, vključno z vzpostavitvijo in dograjevanjem infrastrukturnih pogojev za boljše usposobljenost sil ZRP na državni, regionalni in lokalni ravni bo prispevala k družbeni in gospodarski odpornosti na podnebno pogojene nesreče v RS. Investicija bo v celoti izvedena z nepovratnimi sredstvi v obliki večfazne investicije, ki obsega tako gradbene in negradbene ukrepe, tudi na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije. Za nosilca izvedbe investicije se predlaga resor oziroma organ v sestavi, ki je pristojen na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami na državni ravni. Identificirani organ bo odgovoren za pripravo strokovnih podlag, umestitve v prostor, priprave investicijske in razpisne dokumentacije, izbiro izvajalca in izvedbo del po posameznih fazah, opredeljenih v razpisni dokumentaciji. V posamezne faze izvedbe investicije so lahko vključene tudi ciljne skupine, katerim bodo vzpostavljeni infrastrukturni pogoji namenjeni (organizacije, ki delujejo na področju ZRP), drugi subjekti na lokalni ravni (občine) in na področju urejanja prostora ter upravljavci državne in kritične infrastrukture.

Tveganje izvedljivosti celotne investicije v obdobju upravičenosti je minimalno, saj investicija sodi med prednostne investicije na podlagi interventnega Zakona za odpravo ovir pri izvedbi pomembnih investicij za zagon gospodarstva po epidemiji COVID-19 (IZOOPIZG), ki ga je Vlada RS sprejela dne 18. 6. 2020. Ocenjujemo, da je administrativna usposobljenost odgovornih oseb s strani nosilca investicije ustrezna, dopuščena pa je tudi možnost priložnostne vključitve zunanjih strokovnjakov, v kolikor bi bila izkazana potreba po specifičnih znanjih in sposobnostih, ki jih na ravni nosilca investicije ni mogoče zagotoviti. Investicija je v začetni fazi izvedbe, saj je postopek umestitve v prostor in pridobivanja gradbenega dovoljenja za delovanje sil ZRP v primeru podnebno pogojenih nesreč in dveh podcentrov za usposabljanje sil ZRP v teku, gradbeno dovoljenje za tretji podcenter za usposabljanje pa je že pridobljeno. Investicija je tako v večji meri že načrtovana in pripravljena na začetek izvedbe.

Posvetovanje z deležniki

Investicija je bil zasnovana na podlagi Državne ocene tveganj za nesreče (verzija 2.0) in potrebe deležnikov na področju zaščite, reševanja in pomoči. Opredeljena je v dokumentu Predlog vsebin s področja zaščite, reševanja in pomoči za uvrstitev v EKP 2014 – 2020, VFO 2021 – 2027 IN NG EU, št. 024-8/2020-10 z dne 13. 8. 2020, katerega vsebino je Ministrstvo za obrambo, kot pristojni organ na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, uskladilo s ključnimi deležniki in z njimi sklenilo sporazume o sodelovanju pri vzpostavitvi infrastrukturnih in informacijsko-komunikacijskih pogojev za boljše spremljanje, pripravljenost in odziv sil ZRP na podnebno pogojene nesreče. Vsebina sklenjenih sporazumov vključuje vzpostavitev nacionalnega centra civilne zaščite kot strateškega centra za spremljanje, načrtovanje in odzivanje sil ZRP, v sklopu katerega so zagotovljeni infrastrukturni pogoji za delovanje ključnih struktur sistema ZRP in javnih reševalnih služb ter vzpostavitev in dograjevanje infrastrukturnih pogojev za boljše usposobljenost sil ZRP na državni, regionalni in lokalni ravni. Sporazum je bil sklenjen z osemnajstimi subjekti, in sicer z vsemi ključnimi organizacijami, ki delujejo na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter izvajajo naloge zaščite, reševanja in pomoči (na področju gasilstva, gorskega, jamarskega in podvodnega reševanja, prostovoljstva itn.), več občinami in krovnimi združenji slovenskih občin, pomembnejšim nosilci urejanja prostora ter državne in kritične infrastrukture (na področju gozdarstva, transporta, energetike). Podpora investiciji vzpostavitve infrastrukturnih pogojev za boljše spremljanje, pripravljenost, usposobljenost in odziv sil ZRP na podnebno pogojene nesreče na državni, regionalni in lokalni ravni s strani ciljnih skupin, katere so že pristopile k strateškemu partnerstvu in katerim je poleg splošnega prebivalstva investicija SLO SERCID namenjena, kaže na strateško vrzel, ki jo investicija zapolnjuje, na ustreznost njenega načrtovanja in pripravljenost na hitro ter uspešno izvedbo.

Ukrep je bil na novinarski konferenci ob podpisu sporazuma s ključnimi deležniki predstavljen tudi splošni javnosti, v nadaljevanju pa tudi Ekonomsko-socialnemu svetu, ki obravnava vprašanja in ukrepe, povezane z ekonomsko in socialno politiko ter druga vprašanja na posebnih področjih delovanja partnerjev.

Trajnost investicije (»do no significant harm principle«)

Skladno z določili Uredbe (EU) 2020/852 je investicija trajnostno naravnana in oblikovana po načelu ničelne oziroma minimalne škode ter vpliva na okolje (DNSH načelo), če prispeva k enemu okoljskemu cilju, ob tem pa ne sme bistveno škodovati nobenemu od drugih okoljskih ciljev. Uresničevanje DNSH pomeni dosledno izvajanje direktive o strateški presoji vplivov na okolje in direktive o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje, kateri sta bili preneseni v slovenski pravni red. Pred

izvedbo posegov v okolje je zato treba pridobiti ustrezna dovoljenja in soglasja na podlagi vseh področnih zakonov, ki kakorkoli urejajo posege v prostor, varstvo okolja, varovanje voda, narave itd. Mehanizmi presoje vplivov na okolje so integrirani v postopke pridobivanja upravnih dovoljenj in soglasij, zato bo DNSH načelo pri izvedbi investicije v celoti spoštovano.

Blažitev podnebnih sprememb: Ukrep prispeva k cilju blažitve podnebnih sprememb, in sicer s krepitvijo pripravljenosti in odziva na podnebno pogojene nesreče, s čimer se zmanjša vpliv tovrstnih nesreč na okolje, prispeva k njegovi zaščiti in zaščiti biodiverzitete ter območij Natura2000, k zmanjšanju okoljskih obremenitev in degradacije okolja.

Prilagajanje podnebnim spremembam: Skladno z Resolucijo o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v letih od 2016 do 2022 (Uradni list RS, št. 75/16) vse rešitve za tveganja, ki so opredeljena v Državni oceni tveganj nesreč (verzija 2.0), iz katere izhaja investicija, temeljijo na ustreznem vrednotenju vpliva podnebnih sprememb.

Prehod na krožno gospodarstvo: Investicija temelji na uporabi energije iz obnovljivih virov ter minimizira nastajanje odpadkov pri izvedbi investicije ter kot posledica podnebno pogojene nesreče.

Varstvo in obnova biotske raznovrstnosti in ekosistemov:

Investicija bo v osnovi temeljila na prostorskih aktih, ki določajo prostorske izvedbene pogoje za dopustne posege in ureditve na kmetijskih, gozdnih, vodnih in drugih zemljiščih, za urejanje infrastrukturnih omrežij ter za varovanje posameznih sestavin in vrednot okolja. Sočasno bodo skladno z Zakonom o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17) in izhodišči, ki jih določa EU (Zero land take policy) v investicijo vključena tudi območja ali objekti opuščene rabe.

Vrsta in velikost investicije

Gre za večjo investicijo v infrastrukturo za delovanje ključnih struktur sistema ZRP in javnih reševalnih služb za odziv na podnebno pogojene nesreče. Investicija vključuje negradbene in gradbene ukrepe. Med gradbene ukrepe sodi vzpostavitev enotnega novega objekta oziroma centra za delovanje sil ZRP v primeru podnebno pogojenih nesreč, v katerem bo zagotovljeno delovanje operativnega, simulacijskega in situacijskega centra, centra za spremljanje in koordinacijo logističnih operacij in drugih spremljajočih prostorov. Sočasno bodo izvedeni ukrepi za vzpostavitev treh podcentrov za usposabljanje ZRP, ki bodo umeščeni na območjih pomembnega vpliva podnebno pogojenih nesreč. Izvedeni negradbeni ukrepi v okviru investicije pa segajo na področje digitalizacije, razvoja enotnega informacijsko-komunikacijskega sistema znotraj nacionalnega centra in na področju sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter posodabljanja zmogljivosti in razvoja javnih storitev.

Opis časovnice za investicijo

Terminski plan oz. časovnica vključuje analizo zaporednih aktivnosti za izvedbo investicije in oceno njihovega trajanja. Omogoča spremljanje posameznih faz investicije, napredek in njeno realno izvedbo v predvidenem časovnem okvirju, saj je oblikovana glede na faze in z njimi povezane mejnike. Opredeljuje skrajni rok za izvedbo aktivnosti, na katerih temeljijo mejniki investicije. V sklopu posameznih faz in aktivnosti bodo pri pripravi investicijske dokumentacije oblikovane še podrobnejše časovnice za večje sklope del. Za management časovnice, njen nadzor in spremembe bo odgovoren nosilec investicije in z njegove strani imenovani projektni vodje, kontrola nad izvajanjem časovnice pa bo dosežena s poročili o izvajanju posameznih investicijskih aktivnosti oziroma faz.

IZVEDBENI CILJ	AKTIVNOSTI	ČASOVNICA
Vzpostavitev nacionalnega centra za delovanje sil ZRP v primeru podnebno pogojenih nesreč in podcentrov za usposabljanje sil ZRP za podnebno pogojene nesreče	Umeščanje v prostor, investicijska dokumentacija, izbor izvajalcev	12/2021
	Izvedba del 1. faza, skladno z razpisno dokumentacijo	12/2022
	Izvedba del 2. faza, skladno z razpisno dokumentacijo	12/2023
	Izvedba del 3. faza, skladno z razpisno dokumentacijo	12/2024

	Izvedba del 4. faza, skladno z razpisno dokumentacijo	12/2025
	Izvedba del 5. faza, skladno z razpisno dokumentacijo	12/2026

2. Zmanjševanje poplavne ogroženosti ter zmanjševanje tveganja na druge podnebno pogojene nesreče (plazovi,...)

Analitični del

Evropska komisija je v dokumentu Poročilo o državi – Slovenija 2020 SWD(2020)523-fin izpostavila oceno stanja in potreben okvir za izvajanje nadaljnjih strukturnih reform. Na področju okolja in prostora je v Poročilu za leto 2019 izpostavila, da velik delež prebivalstva živi na poplavno ogroženih območjih in je zato pravočasno izvajanje ukrepov za preprečevanje poplav ključnega pomena. Potrebno je spodbuditi naložbene ukrepe, da bi se spodbudilo prilaganje na podnebne spremembe, preprečevanje tveganj in krepitev odpornosti na naravne nesreče.

Obvladovanje poplavne ogroženosti sestavljajo aktivnosti, usmerjene v preventivo, ki pripomorejo k zmanjševanju verjetnosti nastopa poplav in k zmanjševanju morebitnih posledic v primeru nastopa poplav. Za države članice vsaj do določene mere pristop k obvladovanju enotno določa Direktiva 2007/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2007 o oceni in obvladovanju poplavne ogroženosti oz. t. i. poplavna direktiva. Poplavna ogroženost je bila, skladno s Poplavno direktivo, naslovljena z Načrtom zmanjševanja poplavne ogroženosti (julij 2017) in posodobljeno Predhodno oceno poplavne ogroženosti (junij 2019). Skladno s temi podlagami se v Sloveniji izkazuje 86 območij pomembnega vpliva poplav (86 OPVP).

Segrevanje ozračja ni edina posledica podnebnih sprememb, ogrožajo nas tudi spremembe zračnih tokov, vremenskih vzorcev, spremembe razporeditve in količine padavin ter pogostost in moč nevarnih vremenskih dogodkov. Škoda, ki nam jo povzročajo izredni vremenski in podnebni dogodki, strmo narašča. Preprečevanje tveganj in krepitev odpornosti na naravne nesreče je izrednega pomena tudi v Sloveniji saj smo podvrženi več naravnim nesrečam s pomembnimi posledicami. Poplave v Sloveniji večinoma nastanejo zaradi izredno močnih in dolgotrajnih padavin, velike predhodne vlažnosti tal in padavin, ki so padle na snežno odejo. K razvoju današnjih poplav pa je pripomogel tudi človek s krčenjem gozdov, obdelavo tal, izgradnjo večjih mest, letališč ter goste cestne in železniške mreže. Poplavni dogodki so bili in so še eden izmed najbolj pomembnih povzročiteljev naravnih nesreč, ki so odgovorni za smrti in gospodarske izgube. V Sloveniji so poleg poplav tudi plazovi v največji meri posledica obilnih padavin. Prav tako so plazovi povezani s poplavami, ki lahko povzročijo poznejše plazove zaradi nestanovitnih bregov ali nestabilnosti terena, kjer se poplavne vode spuščajo oziroma odmikajo.

V zadnjih cca. 25 letih so večji poplavni dogodki v Sloveniji povzročili za cca. 1800 mio EUR škode (cca. 2100 mio EUR z DDV). Samo v zadnjih 10 letih pa so večji poplavni dogodki v letih 2007, 2009, 2010, 2012 in 2014 v Sloveniji povzročili za cca. 1000 mio EUR škode (cca. 1200 mio EUR z DDV). V zadnjih 10 letih se torej v Sloveniji srečujemo z letno cca. 120 mio EUR neposredne škode kot posledice poplav, če pa ocenimo še dodatno posredno škodo (izpad prihodkov gospodarskih subjektov, propad podjetij, prekinjene infrastrukturne in komunikacijske povezave, dolgoročne posledice itd.) lahko grobo ocenimo, da se v Sloveniji srečujemo s cca. 150 mio EUR letnih škod kot posledice poplav. Upravljanje s tveganji poplav in plazov bi morala glede na neizbežne vremenske pojave postati sistemska naloga z zagotovljenim sistemom financiranja, ki omogoča načrtovanje aktivnosti na daljši rok.

Zmanjševanje ogroženosti zaradi poplav in plazov dosegamo z izvajanjem tako negradbenih (ustrezno prostorsko načrtovanje, razvoj informacijskih in opozorilnih sistemov, ozaveščanje prebivalstva, itd.) kot gradbenih ukrepov. Obrambo pred nesrečami delimo na: — preventivo in — ukrepe, ko se je nesreča že zgodila. Preprost in učinkovit način za zmanjšanje potencialne škode zaradi naravnih nesreč, vključno s plazovi in poplavami, je izboljšanje upravljanja z zemljišči in z načrtovanjem rabe zemljišč, ki temelji na določanju verjetnosti nastanka nesreče, občutljivosti ali določanja nevarnosti. Na že zgrajenih območjih so karte ocene tveganj oziroma ogroženosti pomembne za določitev prioritet in izbiro ustreznih

omilitvenih ukrepov. Izzivi, ki jih predstavljajo ekstremni vremenski dogodki in jih podnebne spremembe lahko še poslabšajo, zahtevajo nujno pozornost in natančno tehnično oceno in ustrezno odločitveno in strateško predvidevanje. Veliko pozornost je treba usmeriti na izboljšanje opozorilnih sistemov za pripravljenost in odziv na izredne razmere, odpornost skupnosti in okrevanje.

Za območja pomembnega vpliva poplav, za katera lahko z veliko verjetnostjo trdimo, da so glede na kriterije iz poplavne direktive (ogroženost zdravja ljudi, gospodarstva, kulturne dediščine in okolja) najbolj poplavno ogrožena, so med vsemi ukrepi, ki so združeni v Načrtu zmanjševanja poplavne ogroženosti (2016-2021) prioriteto identificirani naslednji protipoplavni ukrepi:

- načrtovanje in gradnja gradbenih protipoplavnih ukrepov;
- investicijsko vzdrževanje vodotokov, vodnih objektov ter vodnih in priobalnih zemljišč;
- zagotavljanje finančnih resursov za izvajanje gospodarske javne službe urejanja voda;
- napovedovanje poplav;
- izvajanje individualnih (samozaščitnih) protipoplavnih ukrepov.

Hkrati je Slovenija je s svojo značilno razdrobljenostjo in raznolikostjo površin država, kjer je evidentiranih veliko število pojavov manjših plazov, ki onemogočajo normalno rabo prostora, kot tudi ogrožajo večje število obstoječih stanovanjskih in infrastrukturnih objektov. V državi je evidentiranih preko 300 pojavov plazenja.

Direktiva o poplavah (2007/60/ES).od vseh držav članic Evropske Unije zahteva, da se razmišljanje, kar se tiče ukrepanja, usmeri od zagotavljanja poplavne varnosti proti zavedanju, da poplave so in bodo naravni pojav, ki se ga ne da preprečiti, da pa je poplave do določene mere možno obvladati in se nanje tudi čim bolj učinkovito pripraviti.

Cilj zmanjšanja škodljivih posledic poplav je mogoče doseči le s sistematičnim pristopom na celotnem državnem ozemlju, pri čemer je najpomembnejša naloga preprečitev vnosa novega škodnega potenciala na do sedaj nenaseljena območja poplavne nevarnosti, s čimer se pri reševanju problematike omejimo na obstoječa območja ogroženosti, poleg tega pa je pomembno izboljšati tudi:

- obveščanje, ozaveščanje in izobraževanje javnosti o nevarnosti in ogroženosti ter možnostih samozaščite, saj popolna zaščita pred nevarnostjo ne obstaja in vedno preostane določeno tveganje, ki ga mora prevzeti družba in posameznik;
- reševanje problematike obstoječih ogroženih območij na celovit način in po principu prioritete (območja pomembnega vpliva) oziroma določanja sprejemljive stopnje ogroženosti (analiza stroškov in koristi);
- spoštovanje omejitev in pogojev za gradnjo in dejavnosti na ogroženih območjih ter posledično omejitev vnosa novega škodnega potenciala na obstoječa ogrožena območja, razen ob predhodni izvedbi ukrepov za zmanjšanje ogroženosti;
- izvajanje celovitih ukrepov, ki obsegajo preventivno obvladovanje ogroženosti, pripravljenost na nevarne dogodke (napovedovanje, alarmiranje, ukrepanje v sili) in zaščito (ohranitev, obnova in zagotovitev naravnih območij poplavljanja);
- dosledno predhodno izvajanje omilitvenih ukrepov kot dela celovitih ukrepov zaradi vpliva predvidenih novogradenj na obstoječe gradnje in dejavnosti.

Zaradi preteklih zmanjšanih investicijskih vlaganj v redno vzdrževanje vodotokov in opravljanje državne javne službe urejanja vodotokov, se je povečala tudi potreba po investicijah za zmanjšanje poplavne ogroženosti, ki bo nadgradila in izboljšala trenutno stanje. Hkrati pa je potrebno vzpostaviti sistem, ki bo omogočal dolgoročno in sistemsko zagotavljanje sredstev za redno vzdrževanje in tako zagotavljal boljše stanje gospodarske javne infrastrukture na področju voda.

Upravljanje s tveganji poplav in plazov bo, glede na neizbežne vremenske pojave, postala trajna naloga z zagotovljenim sistemom financiranja, ki omogoča načrtovanje aktivnosti na daljši rok. Različne študije in primeri kažejo, da so poplave in plazovi kot posledica ekstremnih vremenskih in podnebnih sprememb vedno večja. Slovenija s svojimi značilnostmi (porečja, pobočja, gore in območja, ki jih prekrivajo šibki zrnati materiali....) je ranljiva in ji pretijo številne potencialno kritične nevarnosti, ki se bodo verjetno odzvale na podnebne spremembe s povečanjem pogostnosti in razsežnosti.

Ciljne skupine

Naravne nesreče, predvsem poplave, plazovi in potresi povzročajo smrtne žrtve, gospodarske izgube, družbeno in okoljsko škodo. Škoda na območjih neposredno ogroženih od naravne nesreče npr. poplavljanja je navadno razmeroma velika in vključuje poškodbe stanovanjskih objektov, gospodarske javne infrastrukture, objektov podjetij, pridelkov na kmetijskih zemljiščih itn., pogosto so prekinjeni družbeni in gospodarski procesi. Okolje lahko ob poplavih ogrozi škodljive oziroma nevarne snovi, ki vanj lahko preidejo ob poškodbi ali uničenju objektov, kjer se predelujejo ali hranijo. Z ukrepi zmanjševanja poplavne ogroženosti ter zmanjševanje tveganja na druge podnebno pogojene nesreče (plazovi,...) bomo vplivali na:

- Zdravje in življenje ljudi
- Gospodarske dejavnosti zlasti ogrožene sektorje kmetijstvo, gozdarstvo, energetika, turizem.
- Zaščito kulturne dediščine
- Okolje
- Družbeno pomembne objekte (zdravstveni domovi, domovi za ostarele, šole, vrtci, knjižnice...)

Izvedbena določila

Izvedba v okviru MOP.

Posvetovanje z deležniki

Ukrep je bil predstavljen tudi Ekonomsko-socialnemu svetu, ki je tristranski organ socialnih partnerjev in Vlade Republike Slovenije, ustanovljen zato, da obravnava vprašanja in ukrepe, povezane z ekonomsko in socialno politiko, in druga vprašanja, ki se nanašajo na posebna področja dogovarjanja partnerjev.

Upoštevanje načela »Do-No-Significant Harm«

V skladu z navodili EK, da uresničevanje tega načela pomeni dosledno izvajanje direktive o strateški presoji vplivov na okolje in direktive o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje. Obe direktivi sta bili preneseni v slovenski pravni red, zato se pred izvedbo posegov v okolje zahteva pridobitev ustreznih dovoljenj in soglasij na podlagi vseh področnih zakonov, ki kakorkoli urejajo posege v prostor, kot npr. zakon, ki ureja graditev objektov, varstvo okolja, varovanje voda, narave itd. Mehanizmi presoje vplivov na okolje so integrirani v postopke pridobivanja upravnih dovoljenj in soglasij, zato ocenjujemo, da bo načelo »Do-No-Significant Harm« v celoti spoštovano.

Prehod na krožno gospodarstvo:

Reforma in iz nje izhajajoče investicije temeljijo na uporabi energije iz obnovljivih virov ter minimizira nastajanje odpadkov pri izvedbi posamezne investicije.

Varstvo in obnova biotske raznovrstnosti in ekosistemov:

Reforma temelji na prostorskih aktih, ki določajo prostorske izvedbene pogoje za dopustne posege in ureditve na kmetijskih, gozdnih, vodnih in drugih zemljiščih, za urejanje infrastrukturnih omrežij ter za varovanje posameznih sestavin in vrednot okolja.

Skladno z Zakonom o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17) ter izhodišči, ki jih določa EU (Zero land take policy) je z vidika racionalne rabe prostora in ohranjanja zelene infrastrukture nujno prioritarno spodbujati notranji razvoj mest za doseganje boljše izkoriščenosti in kvalitetnejše rabe praznih ter neprimerno izkoriščenih ali razvrednotenih zemljišč v mestih. Skladno s tem se bo v okviru ukrepa spodbujalo tudi revitalizacijo obstoječih razvrednotenih območij.

Poplave:

Skupina projektov iz programa nujnih investicij za obvladovanje poplavne ogroženosti na območjih pomembnega vpliva poplav in plazov, ki bodo bistveno zmanjšale obstoječo poplavno ogroženost v lokalnih skupnostih in sanirala evidentirana območja, ki se bodo prednostno obravnavala glede na velikost nestabilnega območja in ki so zaznana in predstavljajo veliko neposredno nevarnost za večje število prebivalcev ali uporabnikov (npr. Potoška planina, Laze v občin Gorenja vas Poljane, lezenje južnega pobočja pod Trnovsko planoto od Razdrtega do Nove Gorice - kjer se nahajata tudi plaz Slano Blato). Program izvedbe investicij OPVP izvede MOP v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi.

Plazovi:

Med vsemi evidentiranimi območji se bo moralo prednostno obravnavati večja nestabilna območja, ki so zaznana in predstavljajo veliko neposredno nevarnost za večje število prebivalcev ali uporabnikov (npr. Potoška planina, Laze v občin Gorenja vas Poljane, lezenje južnega pobočja pod Trnovsko planoto od Razdrtega do Nove Gorice - kjer se nahajata tudi plaz Slano Blato).

Izvedba posameznega gradbenega projekta bo potekala skladno z metodologijo vodenja projektov. Projekti se bodo izvajali na nacionalni ravni in vključujejo sodelovanje vodilnega in projektnih partnerjev. Naloge in medsebojne obveznosti partnerjev so predhodno določene v prijavi projekta, pogodbi o sofinanciranju in partnerskem sporazumu. Oblikovana bo projektna skupina, v obsegu vodje projekta, odgovornih oseb za področje financ, komuniciranje, zagotavljanje kakovosti, za izvedbo posameznih delovnih svežnjev itn., ki bo odgovorna za izvedbo celotnega projekta in posameznih faz oz. doseganja ciljev.

Kriteriji za potrditev posameznega projekta bodo tudi:

- projekt je realno izvedljiv v opredeljenem časovnem obdobju (realnost izvedbe glede na stopnjo pripravljenosti in izvedljivosti),
- finančna izvedljivost in ustreznost projekta,
- administrativna izvedljivost.

Vrsta in velikost investicije

Ukrep predstavlja shemo zagotavljanja sredstev za naložbe z namenom obvladovanja poplavne ogroženosti ter povečanju varnosti pred drugimi podnebno pogojenimi naravnimi nesrečami, ki prispeva k uresničevanju ciljev povezanih z razvojnimi stebrom Trajnostni in zeleni prehod.

Za sistemski pristop se pripravljajo karte poplavne ogroženosti in karte ocene tveganja zaradi zemeljskih plazov. Za obvladovanje celotnega sistema tveganj poplav in plazov je potrebno združiti podatke iz nivoja lokalnih skupnosti, pristopiti k izdelavi in sprejemu metodologije za določanje ogroženih območij ter določiti način razvrščanja zemljišč v razrede ogroženosti. Celovit pregled potem omogoča izdelavo ocene tveganja zaradi pojavov pobočnih masnih premikov in erozije (ki vključuje tudi hudourniške izbruhe in nastanek drobirskih tokov).

Posamezne projekte bomo izvajali v povezavi z prizadetimi občinami na osnovi letnih programov, ki jih bo potrdila Vlada RS. Program zmanjševanja tveganja plazov zaradi podnebnih sprememb se bo izvajal na ministrstvu in na podlagi napovedi dinamike in finančnega načrta posameznega projekta. Ocena stroškov projektov s področja zmanjševanja poplavne ogroženosti je 176,8 mio EUR (kar torej predstavlja cca višino 1-letnih škod zaradi poplav v Sloveniji), plazov 124,4 mio EUR. Iz sredstev RRF bo namenjenih za poplave 30 mio EUR nepovratnih sredstev, 150 mio EUR povratnih sredstev in za plazove 25 mio EUR nepovratnih sredstev.

Opis časovnice za investicijo

Cilj	Aktivnosti	ČASOVNICA
Zmanjševanja poplavne ogroženosti	priprava strokovnih podlag (snovanje rešitev v okviru porečij)	2020 - 2021
	priprava prostorskega akta (umeščanje v prostor z državnimi in občinskimi prostorskimi akti)	12/2022
	priprava projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja (projektiranje, pridobivanje zemljišč, pridobivanje soglasij itd.)	12/2023
	Izvedba javnega naročila in začetek gradnje	2023 - 2024
	Izvedba gradnje	12/2024
	objekt v funkciji (pridobljeno uporabno dovoljenje ter predan objekt v upravljanje)	12/2026
		2027
	Zagotovljeno sistemsko financiranje	2028

Področje zmanjševanja poplavne ogroženosti je v OP 2014-2020 umeščeno v okviru specifičnega cilja 2.5, tako v področju gradbenih kot tudi negradbenih protipoplavnih ukrepov.

Cilj	Aktivnosti	ČASOVNICA
	priprava strokovnih podlag:	2020 - 2021

Zagotavljanje ustrezne varnosti pred plazovi ter drugimi podnebno pogojenimi nesrečami višje stopnje tveganja	izdelava opozorilnih kart nevarnosti	12/2022
	izdelava in sprejem metodologije za določanje ogroženih območij in določitev načina razvrščanja zemljišč v razrede ogroženosti	12/2022
	izdelava ocene tveganja zaradi pojavov pobočnih masnih premikov in erozije	12/2022
	priprava projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja (projektiranje, pridobivanje zemljišč, pridobivanje soglasij itd.)	12/2023
	Izvedba javnega naročila in začetek gradnje	2023 - 2024
	sanacija in stabilizacija	2024-2026
	Stabilizirano območje/objekt	2027

3. Izvedba krepitev potresne odpornosti stavbnega fonda s celovitimi prenovami potresno ogroženih stavb z namenom krepitev odpornosti in *gospodarskega razvoja gradbeništva*

Analitični del

Preprečevanje tveganj in krepitev odpornosti na naravne nesreče je izrednega pomena tudi v Sloveniji saj smo podvrženi več naravnim nesrečam s pomembnimi posledicami. V Sloveniji predstavlja potres, takoj za poplavami, drugo naravno nesrečo z največjim tveganjem. Na drugem mestu je predvsem zaradi daljših časovnih intervalov med katastrofalnimi dogodki, vendar pa ima njegova pričakovana intenzivnost toliko večje uničujoče posledice na ljudi in gospodarstvo. Potres sodi med nesreče, ki Slovenijo močno ogrožajo. Dobra polovica ozemlja Slovenije leži na območju, kjer je pričakovana intenziteta potresa VIII EMS (European Macroseismic Scale). V območju, ki ga lahko prizadene potres intenzitete VIII EMS, se nahaja tudi osrednji del Slovenije, kjer bi morebitni potres zaradi goste naseljenosti, velike prisotnosti dnevne migracije, velike prisotnosti državnih in gospodarskih ustanov, križišč prometne infrastrukture in energetske infrastrukture, povzročil hude dolgoročne in težko popravljive posledice na vseh področjih.

Slovenija je precej ranljiva v primeru, da se bo zgodil močan potres na kritični lokaciji. Iz strokovnega gradiva Seizmični stresni test stavbnega fonda v Sloveniji (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Univerza v Ljubljani, 2020) izhaja, da v potresno najbolj ogroženih stavbah živi od 88.000 do 228.000 ljudi. V primeru približne ponovitve ljubljanskega potresa iz leta 1895, ki bi se zgodil v letu 2020, znašala mediana škode 7,2 milijarde EUR, kar predstavlja 15% letni BDP Republike Slovenije. Takšna škoda bi bila za Slovenijo katastrofalna, še posebej, ker bi bil proces prenove precej dolgotrajen. Poškodovanih bi bilo od 42.000 do 100.000 delov stavb ali stavb. Rezultati seizmičnega stresnega testa so pokazali, da potresna varnost v RS ni sprejemljiva.

Nevarnost izvira iz objektov v in ob katerih se ob potresu zadržujemo, ki niso zgrajeni tako, da bi pričakovane sunke prenesli. Znanost na področju potresne gradnje je šele v sredini devetdesetih let pripeljala do skupine standardov EUROCODE, ki omogočajo gradnjo potresno varnih objektov. Za večino zgrajenih pred tem, ne moremo z gotovostjo trditi, da bi potres prestali brez resnih poškodb ali porušitve, ob tem pa ogrožil ljudi. V Sloveniji so problematični zlasti objekti zgrajeni po ljubljanskem potresu konec 19. stol. do 1963, ko so po uničujočem potresu v Skopju v Jugoslaviji začeli veljati tehnični predpisi, ki so zagotavljali takratno zadnje stanje gradbene tehnike na področju potresno varne gradnje. Da bi do leta 2050 okrepili potresno varnost v RS bo treba začeti krepiti potresno odpornost stavbnemu fondu v smislu potresnega utrjevanja stavb, pričeti z izvajanjem ukrepov za ovrednotenje potresne varnosti, poleg tega bo treba povečevati ozaveščenost družbe o pomembnosti potresne varnosti in treba bo zagotavljati finančne spodbude za krepitev potresne varnosti.

Skladno s tem se predvideva izvedba ukrepov celovite in trajnostne prenove potresno ogroženih stavb javnega in realnega sektorja pred pričakovanim potresom s povratnimi in nepovratnimi sredstvi v okviru programa za okrevanje in odpornost.

Izvedba projektov celovite prenove potresno ogroženih stavb bo prispevala k energetske obnovi visoko energetsko potratne stavbe, k zmanjšanju izpusta CO₂, k projektom za izboljšanje kakovosti zraka, k preprečevanju degradacije okolja (saj prenavljanje obstoječih stavb pomeni zmanjšanje pritiskov na zazidavo odprtega naravnega prostora in tako protipotresna sanacija prispeva tudi k cilju ničelnega

povečanja zazidanih območij), k dobavi čiste energije, k izboljšanju pogojev za zelene investicije, k zmanjšanju okoljskih obremenitev na lokalni ravni, k učinkovitemu ravnanju z viri (krožno gospodarstvo; izboljšanje energetske in snovne učinkovitost v poslovnih procesih podprtih podjetij) in se bo navezoval na področje Zelenega dogovora za Evropo.

Sistemska ureditev protipotresne sanacije ogroženih stavb ima tudi več drugih vzporednih pozitivnih učinkov. Ker ne gre za urgentno reševanje, se breme prenove razporedi na daljše obdobje. Protipotresna prenova obstoječih stavb pomeni, da država ravna v skladu s principi krožnega gospodarstva: stavbe se vzdržuje in obnavlja in s tem preprečuje, da bi ob potresu postale odpadke, prenavljanje obstoječih stavb pomeni zmanjšanje pritiskov na zazidavo odprtega naravnega prostora in tako protipotresna sanacija prispeva tudi k cilju ničelnega povečanja zazidanih območij. Vložek v energetske prenovne potresno ogrožene stavbe je upravičen šele po izvedeni celoviti prenovi, ki vključuje tudi protipotresni sanacijo, saj le tako prenovljena fasada ne daje le lažnega občutka konstrukcijsko zdrave stavbe. Ne gre dvomiti, da ta politika pozitivno vpliva na zagon slovenskega gospodarstva, najbolj gradbeništva, ob tem pa tudi drugih spremljajočih industrijskih panog.

K ukrepanju nas napotuje tudi Sklep št. 1313/2013/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o mehanizmu Unije na področju Civilne zaščite (UL L št. 347 z dne 20. decembra 2013, str. 924) iz katerega izhaja, da morajo države članice opraviti ocene tveganj za primere naravnih in drugih nesreč in pripraviti načrte za obvladovanje tveganj za nesreče na nacionalni ravni. Iz tega smemo sklepati, da se tudi na evropski ravni krepi prepričanje, da je treba v zvezi z naravnimi in drugimi nesrečami delovati preventivno, ne pa ukrepati po izrednih dogodkih, saj je takrat za življenja ljudi ali njihove resne poškodbe prepozno, ohromljeno je delovanje prizadetega območja, veliki so politični, socialni, družbeni, finančni in drugi stroški. V Sloveniji temu sledi Resolucija o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v letih od 2016 do 2022 (ReNPVNDN16–22), ki določa, da je za zmanjšanje potresne nevarnosti in s tem posledic učinkov potresa treba sprejeti in začeti uresničevati program protipotresne sanacije stanovanjskih in pomembnih javnih objektov vzgoje in izobraževanja, varstva otrok, nege posebnih skupin prebivalstva, zdravstva in drugih javnih dejavnosti, industrijskih in infrastrukturnih objektov.

Ciljne skupine

S Programom protipotresne sanacije potresno ogroženih stavb bo določena metodologija potresne odpornosti stavb zatem pa bodo na podlagi lokacije - verjetnosti intenzitete potresa pripravljena merila za presojanje nujnosti sanacije stavb. Pri tem bodo imele prednost stavbe:

- katerih porušitev bi povzročila nadaljnje katastrofalne posledice (objekti kritične infrastrukture),
- stavbe katerih uporaba je nujna za takojšnjo odpravo posledic potresa,
- stavbe v katerih se zbira večje število ljudi (šole, vrtci, fakultete, bolnišnice, zdravstveni domovi, državni in lokalni uradi, večja podjetja),
- stavbe z zelo velikimi razponi (dvorane, industrijske hale),
- stavbe s kulturnimi dobrinami, redko in drago opremo.

Ciljne skupine so lastniki in upravljalci stavb, kjer je nujna izvedba ukrepov celovite in trajnostne prenove potresno ogroženih stavb. V večji meri bodo sredstva namenjena prenovam stavb javnega sektorja. Koristi izvedbe projektov pa bodo bistveno širše in zajemajo v osnovi uporabnike stavb na dnevni ravni (bolniki, šolarji, idr.) ter hkrati pomenijo spodbudo gospodarstvu, predvsem gradbenemu sektorju, gre tudi za zagotavljanje stabilnosti ter odpornosti ob pojavu izrednih dogodkov, epidemij, ipd. Prenova bo namreč namenjena tudi ogroženim stavbam kritične infrastrukture (šolstvo, zdravstvo, idr.).

Izvedbena določila

Spodbujanje celovitih prenov potresno ogroženih stavb bo potekalo pretežno s povratnimi sredstvi v obliki ugodnih kreditov z daljšo dospelostjo od dosegljive v okviru tržnih virov. Cilj je oblikovati finančni instrument, ki bo opredelil pogoje financiranja ter merila po katerih se bo presojalo vsebinsko ustreznost projekta, možnosti dodeljevanja sredstev glede na pravila državnih pomoči, oblikovanje cenovne politike glede na prijavitelja projekta, idr. Za nosilca finančnega instrumenta se predlaga finančne institucije z izkušnjami z delom na FI EKP 2014 -2020 (npr. SID banka, Eko sklad, idr.).

Izbrana finančna institucija bo zadolžena za pripravo ustreznega produkta, ki bo problematiko prenove potresno ogroženih stavb reševal sistematično in dolgoročno preko ponovne uporabe sredstev, anganžirajo lastnih in drugih (zasebnih in javnih) sredstev, ipd. Izbrana institucija bo z javnimi povabili sredstva dodeljevala projektom skladno s prej določenimi merili.

Poleg stopnje ogroženosti objekta bo eno pomembnejših meril tudi pripravljenost projekta za izvedbo z izvedljivostjo v okviru obdobja upravičenosti.

Ocenjujemo, da je administrativna usposobljenost investitorjev (predvsem javnih) ustrezna, ocene o nujnosti in smotnosti potresne sanacije so že izvedene, projekti v večji meri že pripravljeni za projektiranje nekateri pa tudi za izvedbo.

Razpoložljiva kvota nepovratnih sredstev pa bo namenjena spremljajočim aktivnostim, kot so aktivnosti za širjenje informacij o potresni varnosti, vrednotenje potresne varnosti in usposabljanje deležnikov za učinkovito načrtovanje in izvedbo projektov protipotresne sanacije. Predvidena je izvedba javnih naročil za izbor zunanjih izvajalcev navedenih aktivnosti.

Posvetovanje z deležniki

Ukrep je bil osnovan na podlagi potreb ključnih deležnikov. Ključni deležniki so lastniki in upravljalci stavb javnega sektorja. Glede na širok obseg nalog in naravo poteka investicij dela je obveščanje in informiranje ter sodelovanje z deležniki stalnica delovanja resornih ministrstev. S proračunskimi sredstvi se blažijo le najnujnejše potrebe, absolutno pa ni možno brez komplementarnih virov financiranja (kot so EU sredstva, sredstva Eko sklada, posojila in javno zasebno partnerstvo) zagotoviti sistematičnega vlaganja v to infrastrukturo. S tem dejstvom so seznanjeni vsi deležniki, saj je problematika pomanjkanja investicijskih sredstev pereča že vrsto let.

Ukrep je bil predstavljen tudi Ekonomsko-socialnemu svetu, ki je tristranski organ socialnih partnerjev in Vlade Republike Slovenije, ustanovljen zato, da obravnava vprašanja in ukrepe, povezane z ekonomsko in socialno politiko, in druga vprašanja, ki se nanašajo na posebna področja dogovarjanja partnerjev.

Trajnost investicije (»do no significant harm principle«)

Trajnostne naložbe so tiste, ki prispevajo k enemu okoljskemu cilju, ob tem pa ne sme bistveno škodovati nobenemu od petih drugih okoljskih ciljev.

Blažitev podnebnih sprememb: Ukrep prispeva k cilju blažitve podnebnih sprememb.

Ukrep bo pozitivno vplival na:

- učinkovito prenovo energetskega potratnih stavb,
- zmanjšanje izpusta CO₂,
- izboljšanje kakovosti zraka,
- preprečevanje degradacije okolja (prenova obstoječih stavb pomeni zmanjšanje pritiskov na zazidavo odprtega naravnega prostora in tako protipotresna sanacija prispeva tudi k cilju ničelnega povečanja zazidanih območij)
- dobavo čiste energije,
- izboljšanje pogojev za zelene investicije,
- zmanjšanje okoljskih obremenitev na lokalni ravni,
- učinkovito ravnanje z viri (krožno gospodarstvo; izboljšanje energetske in snovne učinkovitosti v poslovnih procesih podprtih podjetij)
- zagotavljal univerzalno dostopnost in rabo objektov.

Prilagajanje podnebnim spremembam:

Ukrep bo prispeval k upoštevanju načel trajnostne gradnje in načel gradnje skoraj nič energijskih stavb, ki temeljijo na izpolnjevanju pogojev, ki izhajajo iz presoje vplivov na okolje, Pravilnika o učinkoviti rabi energije v stavbah, Uredbe o zelenem javnem naročanju, Nature 2000 in drugih relevantnih zakonodajnih okvirih.

Protipotresna oz. statična sanacija javnih stavb, skupaj z drugimi vrstami potrebnih varnostnih in funkcionalnih izboljšav predstavlja nujni in ključni predpogoj za izvedbo energetske sanacije, ki se sicer lahko izvaja v sklopu istega projekta in tako predstavlja del zelenega prehoda k prilagajanju podnebnim spremembam ter prispeva k doseganju trajnostne in zelene transformacije Slovenije in Evrope.

Prehod na krožno gospodarstvo:

Z ukrepom protipotresne prenove obstoječih stavb država ravna v skladu s principi krožnega gospodarstva: stavbe se vzdržuje in obnavlja in s tem preprečuje, da bi ob potresu postale odpadni višek.

Prenova obstoječih stavb pomeni zmanjšanje pritiskov na zazidavo odprtega naravnega prostora in tako protipotresna sanacija prispeva tudi k cilju ničelnega povečanja zazidanih območij.

Vložek v energetske prenove potresno ogrožene stavbe je upravičen šele po izvedeni celoviti prenovi, ki vključuje tudi protipotresno sanacijo, kjer je to potrebno, saj le prenovljena fasada ne daje le lažnega občutka konstrukcijsko zdrave stavbe.

Varstvo in obnova biotske raznovrstnosti in ekosistemov:

Skladno z Zakonom o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17), ter izhodišči, ki jih določa EU (Zero land take policy) je z vidika racionalne rabe prostora in ohranjanja zelene infrastrukture nujno prioriteto spodbujati notranji razvoj mest za doseganje boljše izkoriščenosti in kvalitetnejše rabe praznih ter neprimerno izkoriščenih ali razvrednotenih zemljišč v mestih. Skladno s tem se bo v okviru ukrepa spodbujalo tudi revitalizacijo obstoječih razvrednotenih območij, pri čemer bo imela prenova prednost pred novo pozidavo.

Revitalizacija razvrednotenih območij torej neposredno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti, ko z reaktivacijo razvrednotenih območij (zemljišč in objektov) v mestih posredno zmanjšuje pritisk širitve naselij na površine za ohranjanje narave in pridelavo hrane.

Razvrednoteno območje je območje, ki mu je zaradi neprimerne ali opuščene rabe znižana gospodarska, socialna, okoljska oziroma vizualna vrednost oziroma vrednost po merilih varstva kulturne dediščine in je potrebno prenove.

Vrsta in velikost investicije

Da bi do leta 2050 okrepili potresno varnost stavb v RS, bo treba začeti krepiti potresno odpornost stavbnemu fondu z gradbenim utrjevanjem stavb, izdelavo potrebne dokumentacije in dovoljenj, pričeti z izvajanjem ukrepov za ovrednotenje potresne varnosti, poleg tega bo treba povečevati ozaveščenost družbe o pomembnosti potresne varnosti in treba bo zagotavljati finančne spodbude za krepitev potresne varnosti. Da bi zagotovili trajnosten sistem upravljanja s potresnim tveganjem, so predvideni naslednji ukrepi:

- ukrepi za krepitev potresne odpornosti stavbnega fonda,
- ukrepi za zagotavljanje finančnih spodbud za krepitev potresne varnosti,
- ukrepi za širjenje informacij o potresni varnosti
- ukrepi za ovrednotenje potresne varnosti in
- usposabljanje vseh deležnikov za učinkovito izvajanje projektov protipotresne sanacije.

Razpoložljiva sredstva bodo v skladu z merili prednostno namenjena objektom, kjer bo prepoznana najvišja nujnost sanacije glede na razsežnosti posledic pričakovanega potresa (ogrožena človeška življenja, gospodarska škoda, idr.). Ker gre za posege v samo strukturo objektov, je ob protipotresni prenovi stavb smiselno izvesti tudi druge potrebne elemente prenove oziroma izboljšanje varnosti in uporabnosti objektov, kot npr. požarno varnost, univerzalno dostopnost, funkcionalne izboljšave, ipd. Če se iz drugih virov obenem zagotovijo tudi sredstva za celovito energetske prenove, ima takšna stavba pri prenovi prednost jas se bo s vsemi omenjenimi ukrepi stavbo v celoti revitaliziralo in usposobilo za uporabo za prihodnja desetletja.

V prvi fazi je predvidena utrditve stavb, ki so pomembni za delovanje družbe (npr. šole in bolnišnice). Očitna prednost takojšnje utrditve tovrstnih stavb je, da se izognemo katastrofalnim posledicam potresa in omogočimo nujno oskrbo ljudi v času takoj po potresu. Vendar pa je utrditve teh stavb smiselna še z drugih vidikov. Ker gre praviloma za javne stavbe z večjimi površinami (takšen primer so predvsem šole), lahko po potresu služijo kot zavetišča za ljudi, katerih stanovanja se med potresom močno poškodujejo. Hkrati je prenova nekaterih takšnih stavb enostavnejša, saj v določenem letu dela niso polno zasedene (takšen primer so ponovno šole).

Visoko stopnjo zavedanja o potresni nevarnosti je zaznati predvsem pri lastnikih / upravljavcih javnih stavb, kot so: stavbe primarnega in sekundarnega šolstva, vrtci, zdravstvene ustanove, kulturni objekti, objekti kjer je shranjena pomembna kulturna dediščina, sodišča, idr. EU sredstva bodo namenjena primarno prenovi javnih objektov, skladno z merili.

Ocenjujemo, da se v RS izkazujejo osnovne investicijske potrebe za prenovo potresno ogroženih stavb v višini najmanj 110 mio EUR. Povratna sredstva v višini 100 mio EUR bodo v celoti namenjena izvedbi

celovitih prenov potresno ogroženih stavb, 10 mio EUR nepovratnih sredstev pa bo namenjenih spremljajočim aktivnostim, kot so aktivnosti za širjenje informacij o potresni varnosti, vrednotenje potresne varnosti in usposabljanje deležnikov za učinkovito načrtovanje in izvedbo projektov protipotresne sanacije.

Opis časovnice za investicijo

Časovni okvir: 2021 – 2026

- Prva faza ukrepa bo predvidoma izvedena v letu 2021 z izvedbo postopkov za izbor izvajalca za pripravo produkta ter z izvedbo drugih spremljajočih aktivnosti vezanih na promocijo in osveščnost lastnikov stavb glede potresne ogroženosti. Sledila bodo usposabljanja izvajalcev za pripravo in izvedbo ustreznih rešitev pri utrjevanju stavb. V naslednji fazi bo objavljeno povabilo za predložitev projektov in dodeljevanje sredstev ter izvedba projektov celovite prenove potresno ogroženih stavb.
- Financiranje celovitih prenov potresno ogroženih stavb bo predvidoma potekalo s povratnimi sredstvi v obliki ugodnih kreditov z daljšo dospelostjo od dosegljive v okviru tržnih virov. Cilj je oblikovati finančni instrument, ki bo opredelil pogoje financiranja ter merila po katerih se bo presojalo vsebinsko ustreznost projekta, možnosti dodeljevanja sredstev glede na pravila državnih pomoči, oblikovanje cenovne politike glede na prijavitelja projekta, idr. Za nosilca finančnega inštrumenta se predlaga finančne inštitucije z izkušnjami z delom na FI EKP 2014 - 2020

4. NextGen gozdarstvo (Center za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov)

Analitični del

Zaradi posledic podnebnih sprememb, povečanja mednarodne trgovine, zmanjšanju biološke raznovrstnosti in novih poti širjenja škodljivih organizmov zahtevajo (tudi) v Sloveniji učinkovito nacionalno, regionalno in globalno politiko, organiziranost in mehanizme ukrepanja proti širjenju rastlinskih bolezni in škodljivcev za gozdni prostor.

Čedalje pogostejše veliko površinske ujme v gozdovih ter globalizacija z vnosom novih bolezni in škodljivcev predstavljajo nevarnost za slovenske gozdove. Za ohranjanje sposobnosti prilagajanja prihodnjih generacij gozdov na spreminjajoče se okolje (podnebne spremembe) je nujna kombinacija naravne ter umetne obnove, ohranjanje biotske in genetske pestrosti ter hitrega odzivanja na vdore in prenamnožitve bolezni in škodljivcev gozdnega drevja. Npr. sanitarni posek zaradi škodljivcev v Sloveniji je bil v obdobju 2015-2017 med 30-38% celotnega poseka. Škode, ki so posledica naravnih dogodkov (žled, vetrolom, suša, napadi insektov in bolezni, idr.) vplivajo na gozd, na manjšo vrednost lesa ter nato na spremembe razmer v gozdno-lesni vrednostni verigi. Prav tako se zaradi posledic škod spreminja stabilnost slovenskih gozdov s čemur so ogrožene njegove funkcije, kot so ohranjanje pestrosti, varovanje tal pred erozijo, ohranjanje vodnih virov, blaženje podnebnih sprememb, hranjenje ogljika, idr..

Za zdrave gozdove prihodnosti sta nujna obnova in varstvo gozdov, ki temeljita na primernih vrstah in proveniencah drevesnih vrst, ki lahko uspevajo tudi v spremenjenih razmerah. V času globalizacije, podnebnih sprememb ter posledičnemu pojavu in širjenju bolezni in škodljivcev postaja biovarnost gozdov ključna skrb gozdarstva, kmetijstva in družbe nasploh.

Zasnova Centra za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov je namenjena doseganju ciljev in obveznosti Slovenije na področju podnebnih sprememb in gozdarstva, tudi področjih, ki jih določa evropska zakonodaja: zmanjšanje izpostavljenosti vplivom podnebnih sprememb in zmanjšanje občutljivosti oziroma povečanje odpornosti gozdov na vplive podnebnih sprememb. S tem bo dosežen neposreden in posreden vpliv na sektorje, povezane z gozdno-lesno verigo, turizem, ohranjanje zdravja ljudi in socialne varnosti.

Cilj projekta je povečanje odpornosti gozdno-lesne verige na področju podnebnih sprememb in prilagajanje podnebnim spremembam skozi ohranjanje biotske pestrosti gozdnih ekosistemov.

Projekt pomeni podporo javni gozdarski službi, aktivnostim s področja zdravja rastlin, nadzornim organom. Vlaganje v infrastrukturo s področja diagnostike in laboratorijske podpore za podporo državnim

organom, lastnikom gozdov, gospodarstvu pri obnovi gozdov s področja semenarstva in drevesničarstva ter varstva gozdov je ključna za naslavljanje mednarodnih obveznosti (Zeleni dogovor EU, LULUCF, Strategija biotske pestrosti, spremljanje stanja in izmenjava podatkov v okviru mednarodnih dogovorov in sodelovanj).

Ciljne skupine

V okviru S »Centrom za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov« bomo omogočili:

- vzpostavitev laboratorijske infrastrukture in infrastrukture za hranjenje semen za podporo državnim organom, lastnikom gozdov, gospodarstvu pri obnovi gozdov s področja semenarstva in drevesničarstva ter varstva gozdov,
- vzpostavitev diagnostičnega centra za zdravje gozdov,
- vzpostavitev hranilnice semena, ki bo omogočala varno shranjevanje semen drevja za več let,
- vzpostavitev monitoringa genetske pestrosti gozdnega drevja,
- prenos aktualnih tehnoloških rešitev s področja semenarstva, drevesničarstva in varstva gozdov v prakso,
- podpora pri implementaciji evropskega pravnega reda s področja sektorja.

Ciljne skupine so strokovni sodelavci gozdarji, lastniki gozdov, ustrezne agencije, inšpekcije, ministrstva, širša javnost. Rezultati vzpostavitve centra in njegovih aktivnosti bodo imeli vpliv na prilagajanje gospodarjenja z gozdovi v času podnebnih sprememb, posledično boljše razmere za delovanje gozdno lesne verige. Zagotovili si bomo možnost hitrejšega zaznavanja nevarnosti prisotnosti škodljivih organizmov v naravi (determinacija bolezni in škodljivcev, invazivne vrste, karantenske bolezni) ter odpravljanja posledic zaradi izrednih dogodkov v slovenskih gozdovih (npr. obnova z ustreznimi sadilnim materialom).

Izvedbena določila

Izvedene investicije se bodo financirale z nepovratnimi sredstvi.

Nov center bo služil tako raziskovalcem, strokovnjakom področja in drugim deležnikom, ki bodo s to investicijo pridobili moderna orodja.

Poleg stopnje ogroženosti objekta bo eno pomembnejših meril tudi pripravljenost projekta za izvedbo z izvedljivostjo v okviru obdobja upravičenosti.

Ocenjujemo, da je administrativna usposobljenost investitorjev ustrezna, ocene o nujnosti in smotrnosti novogradnje so že pridobljene, projekt je pripravljen za projektiranje, nekateri pa tudi za izvedbo. Investicija bo izvedena v skladu z veljavnimi standardi in zakonodajo v okviru javnih naročil. Gozdarski inštitut Slovenije je kot javna raziskovalna organizacija nacionalnega pomena zavezan rednim letnim kontrolam delovanja s čemer se zagotavlja transparentnost poslovanja.

S pridobljenimi finančnim sredstvi bomo reševali problematiko, ki je trenutno infrastrukturno podhranjena a izjemno aktualna, pričakovani rezultat projekta pa so izpolnitev vrzeli na področju podporne infrastrukture sektorju in sistematična ter dolgoročna podpora tako obnovi gozdov v delu semenarstva, drevesničarstva in varstva gozdov in rastlin v gozdnem prostoru v skladu z EU in nacionalno zakonodajo.

Upoštevanje načela »Do-No-Significant Harm«

V skladu z navodili EK, da uresničevanje tega načela pomeni dosledno izvajanje direktive o strateški presoji vplivov na okolje in direktive o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje. Obe direktivi sta bili preneseni v slovenski pravni red, zato se pred izvedbo posegov v okolje zahteva pridobitev ustreznih dovoljenj in soglasij na podlagi vseh področnih zakonov, ki kakorkoli urejajo posege v prostor, kot npr. zakon, ki ureja graditev objektov, varstvo okolja, varovanje voda, narave itd. Mehanizmi presoje vplivov na okolje so integrirani v postopke pridobivanja upravnih dovoljenj in soglasij, zato ocenjujemo, da bo načelo »Do-No-Significant Harm« v celoti spoštovano. Z namenom okrepitve pozitivnega okoljskega vidika smo v predlagane vsebine v največji meri vključili vsebine, ki omogočajo zeleno transformacijo, prehod v krožno, pametno in podnebno nevtrarno gospodarstvo. Kriteriji iz

Uredbe (EU) 2020/852 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2020 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe (EU) 2019/2088 ("taxonomy regulation") so bili upoštevani in v največji možni meri "vgrajeni" v predlagane projekte.

Trajnost projekta (»do no significant harm principle«)

Blažitev podnebnih sprememb: Namen CENTRA je blaženje podnebnih sprememb preko raziskav in diagnostike abiotskih in biotskih nevarnosti, ki lahko ogrozijo stabilnost gozdov; poleg tega bo CENTER omogočal pridelavo, pridobivanje, skladiščenje in razvoj gozdnega semena in sadik, in organizacijo Gozdne genske – semenske banke. S tem se bo okrepila sposobnost Slovenije za odzivanje na tveganja. Škodljivi organizmi so tako posledica podnebnih sprememb, kakor tudi vzrok za zmanjšanje odpornosti gozdov nanje. Gozdni ekosistemi so pomembni ponori ogljika in motnje v biotski raznovrstnosti na vseh ravneh - genetski, vrstni, ekosistemski – vplivajo na odpornost in odziv gozdov na podnebne spremembe (npr. IUCN, IPCC, EFSA, FAO, EUFORGEN).

Prilagajanje podnebnim spremembam: Podobno kot v primeru blaženja bodo dejavnosti CENTRA usmerjene v procese prilagajanja podnebnim spremembam. Izbor strategij za obnovo, pogozdovanje in vzdrževanje gozdov in njihove biotske raznovrstnosti v Sloveniji bo usmerjen v prilagajanje podnebnim spremembam.

Vzdržna raba in zascita vodnih ter morskih virov: CENTER bo prispeval k trajnostnemu gospodarjenju z zdravimi in odpornimi gozdovi, ki lahko tudi v največji meri omogočajo zaščito vodnih virov.

Prehod na krožno gospodarstvo: CENTER (zgradba po meri, z lastnim operativnim sistemom) bo prispeval h krožnemu gospodarstvu, tako z uporabo lesa, kot naravnega materiala ter uporabo drugih gradbenih materialov z nizkim ogljičnim odtisom. Za preprečevanje in zmanjšanje nastajanja odpadkov bodo uporabljeni principi od zibelke do zibelke, vgrajen bo tudi naravni sistem kroženja zraka pri sušenju in ekstrakciji semena za potrebe skladiščenja.

Preprečevanje onesnaženosti: CENTER bo pomembno prispeval k zdravim in odpornim gozdovom in s tem tudi h kakovosti zraka, vode, zemlje in tal. CENTER bo oziroma je načrtovan na način, da upošteva in vključuje vse ukrepe za preprečevanje onesnaževanja zraka, vode ali zemlje in tal. Vse potencialne emisije, ki bi jih povzročila gradnja in uporaba samega CENTRA, bodo zmanjšane na najmanjšo možno raven in bodo v okviru dovoljenih ravni.

Varstvo in obnova biotske raznovrstnosti in ekosistemov: CENTER bo prispeval k poznavanju, hranjenju in uporabi gozdnega reprodukcijskega materiala z visoko genetsko raznovrstnostjo velikega števila vrst. S tem bo ohranjen prilagoditveni potencial za razvoj prihodnjih gozdov, odpornih na podnebne spremembe. Poleg tega ocene, kot je npr. Millenium Ecosystem Assessment, invazivne tujerodne vrste ocenjujejo kot enega glavnih vzrokov za izgubo biotske raznovrstnosti (skupaj s podnebnimi spremembami, onesnaževanjem in uničevanjem habitatov), in s predlaganim CENTROM se bo okrepila odzivnost in odpornost države na nevarnosti, ki jih invazivne tujerodne vrste predstavljajo za gozdove. CENTER bo omogočal izvajanje in / ali nadgradnjo ukrepov za preprečevanje vnosa invazivnih tujerodnih vrst; sposobnost Slovenije za hitro zaznavanje in odzivanje na invazivne tujerodne vrste bo okrepljena (npr. IUCN; IPCC Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability, ...). CENTER bo spodbujal uporabo in izbor vrst in populacij dreves, ki bodo prilagojene na spremenljive podnebne razmere. Nudil bo pomoč pri razvoju strategij za odkrivanje in nadzor invazivnih tujerodnih vrst ter spodbujal zaščito gozdov in biotske raznovrstnosti na vseh ravneh.

Preprečevanje podnebnih sprememb

Nova infrastruktura, ki jo predstavlja CENTER, bo zasnovana ob upoštevanju vseh potrebnih omilitvenih ukrepov, ki so usmerjeni k preprečevanju onesnaževanja zraka, vode ali zemlje in tal. Objekt bo obratoval z uporabo obnovljivih virov energije (ogrevanje z biomaso, uporaba toplotne črpalke zraka-voda), vključuje možnost uporabe integriranih fotovoltaičnih naprav za proizvodnjo električne energije na lokaciji. Hladilni sistem – hladilnica za potrebe Gozdne semenske banke - bo izkoriščal možnosti lokacije in zasnove same zgradbe; enota za sušenje semen pa bo temeljila na naravnem kroženju zraka. Emisije bodo minimalne in bodo v okviru dovoljenih ravni. Lokacija infrastrukturnega centra je v bližini krajinskega parka na mestu, kjer stoji starejša (disfunkcionalna) zgradba. Gradnja objekta je mogoča le v primeru upoštevanja predpisov s področja ohranjanja narave in drugih pogojev ter z gradbenim dovoljenjem, ki se izda, ko so izpolnjeni naravovarstveni pogoji in pridobljeno naravovarstveno soglasje.

Prilagajanje podnebnim spremembam

Ne pričakuje se noben škodljivi vpliv glede na trenutne in bodoče podnebne razmere, na CENTER ali na ljudi, na naravo ali na premoženje. Nasprotno, novi Center bo izboljšal sedanje stanje. Energetska učinkovitost stavbe, kot eden od kazalnikov trajnostne gradnje stavb, se nenehno preverja v postopku projektiranja (npr. izračun visoko-učinkovito pasivno gradnjo), med in po zaključku gradnje.

Trajnostna raba in zaščita vodnih in morskih virov

Novi CENTER ne bo imel škodljivih učinkov na vode in morske vire. Gradil se bo na območju z manjšimi omejitvami glede vodnih teles, vključno s površinsko vodo in podtalnico. Morebitni negativni vplivi bodo zmanjšani z uporabo ustreznih ukrepov (zaščitni ukrepi med gradnjo, čiščenje odpadne vode ...).

Prehod na krožno gospodarstvo, vključno s preprečevanjem proizvodnje odpadkov in z njihovim recikliranjem

V postopku gradnje bo uporabljen pretežno material iz obnovljivih virov ob upoštevanju načela od zibelke do zibelke in načel krožnega gospodarstva, kjer se bo velik del odpadkov recikliral in ponovno uporabil. Količina odpadkov bo zmanjšana na najmanjšo možno mero, odpadni gradbeni material bo recikliran in ustrezno odstranjen. Nevarni odpadki, ki jih ni mogoče reciklirati, bodo obravnavani na ustrezen način in skladno z zahtevano stopnjo varnosti.

Ukrepi ne bodo povzročili povečane neučinkovitosti pri neposredni ali posredni rabi naravnih virov. Obnovljivi viri energije bodo uporabljeni za ogrevanje, za sušenje semen bo uporabljeno naravno kroženje zraka. Da bi zmanjšali rabo energije, bo Gozdna semenska banka, za katero so potrebni hladilni sistemi, vzpostavljena v kletnih prostorih.

Načela krožnega gospodarstva bodo upoštevana na vseh stopnjah izgradnje Centra, tako pri njegovemu načrtovanju, v času izgradnje in med obratovanjem.

Preprečevanje in nadzor onesnaževanja

Novi infrastrukturni Center bo zasnovan ob upoštevanju vseh znanih omilitvenih ukrepov, ki bodo preprečili onesnaževanje zraka, vode, tal. Morebitne emisije onesnažil, ki bi lahko bile posledica gradnje oz. delovanja Centra bodo v največji meri zmanjšane na najnižjo dovoljeno raven.

Sodelovanje z deležniki in javnostjo

Ministrstvo RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je vključevalo ključne deležnike v okviru svojega delovnega področja v sam proces identifikacije, predstavitve in tudi usklajevanja vsebin projektov. Prvi sestanki so potekali v začetku avgusta 2020 (4.8.2020), sledili so sestanki 24.9.2020, kjer smo v Hiši EU pripravili širok posvet z vsemi ključnimi deležniki (reprezentativni predstavniki v kmetijstvu, fakultete, srednje šole, instituti). Takrat smo tudi deležnike povabili k oddaji projektnih predlogov. Dne 2.10.2020 smo organizirali posvet, na katerem so deležniki predstavili svoje projektne predloge. Sledilo je delo v ožjih skupinah, kjer se je izkazala potreba, da se podrobneje opredeli vsebina, kazalnike in mejnike ter finančna konstrukcija projektov. Takšni sestanki so potekali v novembru (4.11.2020 in 17.11.2020 ter 26.11.2020). Dne 9.12.2020 je načrtovana izvedba poglobljene predstavitve vseh predlaganih projektov s področja kmetijstva, živilstva in gozdarstva. Vsi predlagani projekti so bili predstavljeni tudi članom Ekonomsko-socialnega sveta (ESS).“

Vrsta in velikost investicije

Glavni cilj projekta je zgraditi novo javno infrastrukturo (kot so laboratoriji, diagnostični center, genska in semenska banka), ki bo omogočala kakovostnejšo izvedbo nalog javne službe s področja varstva rastlin, semenarstva in drevesničarstva ter varstva gozdov in monitoringa genetske pestrosti gozdnega drevja. Izgradnja nove javne infrastrukture »Centra za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov« obsega nove laboratorije, nov diagnostični center za varstvo gozdov ter infrastruktura genske in semenske banke; ustrezni hladilni prostori za hranjenje rastlinskega materiala, prostore za preverjanje stanja, pripravo in manipulacijo tega materiala, prostor za testno sadnjo, idr..

Projekt bo financiran z nepovratnimi sredstvi in je ocenjen na 5,12 milijonov EUR (investicije).

Opis časovnice za investicijo

Opredelitev mejnikov: začetek projekta 1.06.2021, zaključek 2024

- Časovni okvir: začetek projekta 1.06.2021, zaključek 1.6.2024
- Glavni cilj projekta je zgraditi novo javno infrastrukturo (kot so laboratoriji, diagnostični center, genska in semenska banka), ki bo omogočala kakovostnejšo izvedbo nalog javne službe s področja varstva rastlin, semenarstva in drevesničarstva ter varstva gozdov in monitoringa genetske pestrosti gozdnega drevja.

Opis mejnikov po letih / polletjih:

- Priprava idejnih rešitev in izbira izvajalca. 1. polletje 2021, vrednost : 96.000 EUR. Izveden javni razpis (projektni natečaj) za celovito idejno rešitev novega Centra SDVG in izbrani izvajalec za pripravo projektne dokumentacije.
- Izdelava projektne dokumentacije. 2. polletje 2021, vrednost 235.000 EUR. Izdelava projektne dokumentacije (upravno tehnična dokumentacija DGD, izvedbena dokumentacija PZI) za gradnjo novega Centra SDVG. Izdelava investicijske dokumentacije (IP in PIZ).
- Pridobitev dovoljenj. 1. polletje 2022, vrednost 200.000 EUR. Pridobitev gradbenega dovoljenja za gradnjo Centra SDVG. Priprava razpisne dokumentacije in objava javnega naročila s področja gradenj za Center SDVG (GOI dela). Izbira izvajalca izvedbe gradenj. Izbira izvajalca investicijskega inženiringa ter strokovnega in finančnega nadzora nad izvedbo gradenj. Izbira dobavitelja raziskovalne, IKT in pohištvene opreme.
- Izvedba gradenj – 1. faza. 2. polletje 2022, vrednost 1.750.000 UER. Izvedba gradenj - komunalna ureditev (izvedba komunalnih vodov, priključkov na GJI), zemeljska dela, izvedba gradnje kletne etaže. Izvajanje investicijskega inženiringa ter strokovnega in finančnega nadzora nad izvedbo gradenj.
- Izvedba gradenj – 2. faza. 1. polletje 2023, vrednost 870.000 EUR. Izvedba gradenj - izvedba gradnje ostalih etaž stavbe, izvedba gradbenih, obrtniških in instalacijskih del. Izvajanje investicijskega inženiringa ter strokovnega in finančnega nadzora nad izvedbo gradenj.
- Izvedba gradenj – 3. faza. 2. polletje 2023, vrednost 1.290.000 UER. Izvedba gradenj - izvedba gradbenih, obrtniških in instalacijskih del, izvedba zunanje ureditve (prometna ureditev, krajinska ureditev). Izvajanje investicijskega inženiringa ter strokovnega in finančnega nadzora nad izvedbo gradenj.
- Zaključek gradnje, primopredaja in zaključek investicije. 1. polletje 2024, vrednost 680.500 EUR. Zaključek gradnje. Dobava raziskovalne, pohištvene in IKT opreme. Primopredaja objekta. Zaključek investicije.

5. Upravljanje s tveganji v kmetijstvu – vzpostavitev vzajemnega sklada

Analitični del

Z vidika varnosti prehranskega sistema v RS je kmetijstvo strateško pomembna gospodarska panoga, ki pa je zaradi podnebnih sprememb in spremljajočih se ekstremnih vremenskih dogodkov vse bolj ranljiva. Dejstva kažejo, da so se zlasti v zadnjem desetletju tveganja zaradi neugodnih vremenskih razmer v kmetijstvu močno povečala (izrazitejše suše, pogostejše pozebe, neurja s točo, ko tudi širši napad bolezni in škodljivcev...). Posledice se kažejo v kvaliteti in kvantiteti pridelane hrane, kar prispeva tudi k vse večjemu nihanju cen na trgu.

Eden glavnih osnovnih mehanizmov za obvladovanje proizvodnih tveganj v Sloveniji je trenutno sofinanciranje zavarovanja kmetijske pridelave, ki omogoča delno povračilo škode, ki nastane pri zmanjšanju količine in kakovosti pridelka zaradi naravnih nesreč. Vendar pa ukrep ni učinkovit v zadostni meri, saj ne pokriva vseh naravnih nesreč in ne vključuje vseh kmetijskih gospodarstev, zato država v sistem obvladovanja tveganj izvaja »at hoc« ukrepe.

Nujnost optimizacije obvladovanja tveganj nakazujejo naslednja dejstva,:

- število škodnih dogodkov, ki so posledica neugodnih vremenskih razmer, ima trend rasti;

- v obdobju od 2003 do 2019 je bila ocenjena velikost škode po naravnih nesrečah 634,2 mio €, odobrena in izplačana državna pomoč pa 113,0 mio €. Največ sredstev za poplačilo škod v kmetijstvu je bilo izplačano za sušo, neurja s točo in pozebo;
- obseg zavarovanih površin je kljub sofinanciranju premij s strani države in drugih javnih sredstev še vedno majhen in se v zadnjih 10 letih giblje med 40.000 in 60.000 ha, t.j. med 20 in 30 % obdelovalnih površin. V letu 2019 je bilo zavarovanih največ hmeljišč (94 %), najmanj pa vinogradov (21 %) in sadovnjakov (24 %);
- dodatne težave v zadnjih letih prinašajo velika nihanja cen na trgu. Po dolgoročnem trendu realnega padanja cen kmetijskih proizvodov so v letih 2006 –2008 cene kmetijskih proizvodov realno precej porasle, nato pa v letu 2009 zopet močno padle. Močan padec je bil zaznan tudi v letu 2016 in sicer 30 % upad cene mleka in 20 % upad cene pšenice. Nihanje cen spremlja tudi povečanje cen inputov za kmetijstvo. Spremembe cen tako na strani kmetijskih proizvodov kot inputov za kmetijstvo kažejo na zaostrovanje cenovno-stroškovnih razmerij ob vse večji nestabilnosti razmer.

Kmetijstvo torej potrebuje učinkovit nabor mehanizmov za upravljanje s tveganji. Ideja projekta je, da se za upravljanje s katastrofičnimi tveganji, poleg osnovnega instrumenta obvladovanja tveganj t.j. zavarovanja, dopolni z rizičnim / vzajemnim skladom. Ta temelji na vzpostavitvi finančnih rezerv, ki se oblikujejo s prispevki udeležencev, ki so člani sklada, ti pa lahko koristijo sredstva v primeru resne izgube dohodka glede na vnaprej določena pravila. Ideja sledi osnovnim načelom zavarovanja, kar pomeni deliti tveganje znotraj članov skupine z dolgoročno obveznostjo, kar omogoča zagotovitev učinkovitega obvladovanja tveganja s strani sklada. Gre za solidarnosten pristop, tako da se pri večjih nesrečah pomaga tistim, ki so bili najbolj prizadeti.

Pozitivni učinek takega sklada je v zagotavljanju konstantnosti in stabilnosti dohodka na kmetiji in ohranjanju delovnih mest, hkrati pa spodbuja proizvodno rast in ustvarja nova delovna mesta. To je še zlasti v času, ko se srečujemo z gospodarsko krizo in večanjem brezposelnosti ter z zmanjšano prehransko varnostjo zaradi Covid – 19, izrednega pomena.

Tak sklad pomeni veliko priložnost za kmetijstvo in učinkovitejši način upravljanja s tveganji. Posvetovanje z deležniki

Ukrep je bil osnovan na podlagi potreb ključnih deležnikov. Ključni deležniki so kmetje in kmetijska gospodarstva. Ukrep je bil predstavljen nevladnim organizacijam: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Sindikat kmetov Slovenije, Zveza slovenske podeželske mladine, Zadružna zveza Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije. Le-te ga podpirajo in so tudi dale pobudo za ukrep.

Ciljne skupine

Ciljna skupina so člani vzajemnega sklada: kmetje, kmetice in kmetijska gospodarstva, ki sredstva vplačujejo v vzajemni sklad in z njim upravljajo. Člani vzajemnega sklada so slovenski kmetje in kmetice, ki se zavedajo pomembnosti obvladovanja tveganj. Tekom javne razprave se bodo oblikovali kriteriji, po katerih bodo člani vzajemnega sklada vplačevali svoj prispevek, in hkrati pogoji glede upravičenosti do pomoči iz tega sklada, pri čemer bi bili člani, ki imajo pridelavo tudi zavarovano pri komercialni zavarovalnici, lahko upravičeni, skladno s pravili, do večje podpore iz sklada.

Izvedbena določila

- Ministrstvo pripravi podatke o naravnih nesrečah za daljšo časovno vrsto;
- Ustanovitev projektne skupine za ustanovitev vzajemnega sklada (VS),
- Priprava ekspertne študije;
- Priprava osnutek projekta o vzpostavitvi VS, ki bo vseboval možne oblike poslovanja VS;
- Proučitev, priprava in sprejem potrebnih zakonskih določil;
- Sprejem pravil za ustanovitev in upravljanje VS na organih interesnih združenj kmetov, upravljavcev in solastnikov VS;
- Izbira organizacije/podjetja/organa, ki bo VS upravljala;
- Ustanovitev VS in pričetek njegovega delovanja.

Vrsta in velikost investicije

Upravičeni stroški so stroški povezani z ustanovitvijo sklada (plačilo ekspertiz, zagonski stroški: stroški storitev, stroški informiranja in promocije, materialni stroški) ter investicije v sodobnejšo tehnologijo in digitalizacijo. Ključni prispevek države pa predstavlja morebitni vložek v ustanovitveni kapital oziroma

glede na vplačila kmetov, sorazmerni letni prispevek v VS, kot bo to določeno s sprejetimi ustanovitvenimi akti in pravili poslovanja sklada. V okviru vzpostavitve VS bo del sredstev namenjen tudi investicijam v sodobnejše tehnologije in digitalizacijo povezano z upravljanjem tveganj, spremljanjem in oceno škode.

Iz naslova RRF se projekt financira v višini 10 mio €. Celotno vrednost projekta ocenjujemo na 18 mio EUR, ki vključuje tudi prispevek članov VS v sklad.

Opis časovnice za investicijo

Predvidena časovnica:

V letih 2021-2024 so ključne aktivnosti za vzpostavitev VS:

- imenovanje ekspertne skupine,
- objava javnega naročila za ekonomsko študijo izvedljivosti,
- priprava pravnih podlag,
- seznanjanje potencialnih članov VS z rezultati študije in pravnimi podlagami,
- priprava in testiranje digitalnih orodij in postopkov za ocenjevanja škode;

2024-2026:

- sprejemanje pravil za ustanovitev in upravljanje VS,
- potrjevanje zakonskih podlag na ustreznih državnih nivojih,
- izbor organizacije, ki bo VS upravljala,
- zaključen postopek in pričetek delovanja VS.

Naloge vzpostavitve VS bo opravljala projektna (ekspertna) skupina, katere člani bodo poleg predstavnikov ministrstva in organizacije / podjetja, ki bo upravljal VS, tudi aktuarji in predstavniki zavarovalnic, ki se ukvarjajo z zavarovanjem kmetijske proizvodnje.

Projektna skupina bo ustanovljena januarja 2021 in bo do konca leta 2021 pripravila osnutek dokumenta o vzpostavitvi VS na osnovi proučitve zakonskih podlag. Dokument bo vseboval možne oblike poslovanja VS.

V letih 2022 do 2023 se bo pripravljalo in sprejemalo zakonska določila, ki so potrebna za vzpostavitev VS.

V letu 2024, ko bo izoblikovan predlog za ustanovitev VS, bodo kmetje, upravljavci in solastniki sklada, na svojih organih interesnih združenj sprejemali pravila za ustanovitev in upravljanje VS.

V letu 2025 bo izbrana organizacija, ki bo sklad upravljala, v sredini leta 2026 bo VS vzpostavljen in bo pričel z delovanjem.

4. Zelena in digitalna dimenzija komponente

1. Krepitev ukrepov preventive, pripravljenosti in odziva na podnebne spremembe ter podnebno pogojene nesreče in epidemije

Zelena dimenzija

Reforma z omogočanjem zaščite okolja, biodiverzitete in zelenega prehoda ter prilagajanja podnebnim spremembam ter njihovim posledicam bistveno pripomore k doseganju trajnostne in zelene transformacije Slovenije ter Evrope, s čimer zasleduje cilje EU zelenega sporazuma (EU Green Deal) in 100% dosega podnebne in okoljske cilje, skladno s priložnostjo 1 predloga Uredbe (COM(2018) 375 final).

Celovita prenova potresno ogroženih stavb, za izvedbo katere bodo vključeni nastavki v reformo, predstavlja ravnanje države v skladu s principi krožnega gospodarstva: stavbe se vzdržuje in obnavlja in s tem preprečuje, da bi ob potresu postale odpadke, prenavljanje obstoječih stavb pomeni zmanjšanje pritiskov na zazidavo odprtega naravnega prostora in tako protipotresna sanacija

prispeva tudi k cilju ničelnega povečanja zazidanih območij (»Zero land take policy«). Z izpolnitvijo predpogoja za izvedbo energetske sanacije stavbnega fonda in izobraževalne infrastrukture reforma tudi v tem segmentu neposredno prispeva k zelenemu prehodu Slovenije in posledično Evrope.

Digitalna dimenzija

Reformne aktivnosti bodo vključevale tudi posodobitev informacijsko-komunikacijskega omrežja in digitalno transformacijo javnih sistemov in storitev, kar se sklada z zavezami digitalne Evrope (Digital Europe).

Tabela 14 Vpliv na digitalni in zeleni prehod

Krajši naziv Komponenta	Cilji »zeleno«				Cilji »digitalno«	Izzivi prehoda	
	Podnebno	Okoljsko	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Vrednost	Vrednost					
Strukturna reforma 1.1	%	%		Yes	%		
Investicija 1: Družbena in gospodarska odpornost na podnebno pogojene nesreče v Republiki Sloveniji - SLO SERCID	100%	100%	03, 03.2 in 05	Yes	/	Yes	/
Investicija 2: Zmanjševanje poplavne ogroženosti ter zmanjševanje tveganja na druge podnebno pogojene nesreče (plazovi...)	100% 0%	100% 100%	035 in 038	Yes	0	Yes	/
Investicija 3: Izvedba krepitev potresne odpornosti stavbnega fonda s celovitimi prenovami potresno ogroženih stavb z namenom krepitev odpornosti gospodarskega razvoja gradbeništva	0%	100%	038	Yes	0		
Investicija 4: Vzpostavitev infrastrukturnega CENTRA za semenarstvo, drevesničarstvo in varstvo gozdov	50%	50%		Yes	%	100%	
Investicija 5: Upravljanje s tveganji – vzpostavitev vzajemnega sklada	100%	40%					

5. Mejniki, cilji in časovnica

Reforma 1:

REFORMA	CILJ	MEJNIK	ČASOVNICA
Krepitev preventivnih ukrepov, ukrepov pripravljenosti in odziva na podnebne spremembe ter podnebno pogojene nesreče, druge nesreče višje stopnje tveganja in epidemije	Zagotavljanje povezanega in organiziranega odziva ter koordiniranega delovanja struktur v primeru podnebno pogojenih nesreč ter zdravstvenega, socialnega in ekonomskega razvoja družbe po podnebno pogojenih in drugih nesrečah ter prilagajanje podnebnim spremembam skozi ohranjanje biotske pestrosti gozdnih ekosistemov	Vzpostavitev zakonodajnih okvirjev, programov za izvedbo in strokovnih podlag ter priprave na izvedbo reforme ter investicij	12/2021
		Nadaljevanje priprav na izvedbo reforme s konkretnimi investicijami s pričetkom izvajanja reformnih aktivnosti	12/2022
		Izvajanje reformnih aktivnosti	12/2023
		Izvajanje reformnih aktivnosti	12/2024
		Izvajanje reformnih aktivnosti	12/2025
		Dokončna implementacija reforme in reformnih investicij	12/2026

Investicija 1:

Obsega izvedbeni cilj, ki bo dosežen skozi različne aktivnosti in mejnike ter po vnaprej predvideni časovnici:

IZVEDBENI CILJ	AKTIVNOSTI	MEJNIK	ČASOVNICA
Vzpostavitev nacionalnega centra za delovanje sil ZRP v primeru podnebno pogojenih nesreč in podcentrov za usposabljanje sil ZRP za podnebno pogojene nesreče	Umeščanje v prostor, investicijska dokumentacija, izbor izvajalcev	Pridobitev gradbenega dovoljenja in izbor izvajalcev	12/2021
	Izvedba del - 1. faza, skladno z razpisno dokumentacijo	Zaključek 1. faze	12/2022
	Izvedba del - 2. faza, skladno z razpisno dokumentacijo	Zaključek 2. faze	12/2023
	Izvedba del - 3. faza, skladno z razpisno dokumentacijo	Zaključek 3. faze	12/2024
	Izvedba del - 4. faza, skladno z razpisno dokumentacijo	Zaključek 4. faze	12/2025
	Izvedba del - 5. faza, skladno z razpisno dokumentacijo	Zaključek 5. faze	12/2026

Investicija 2:

Cilj	Aktivnosti	Mejnik	ČASOVNICA
Zmanjševanja poplavne ogroženosti	priprava strokovnih podlag (snovanje rešitev v okviru porečij)		2020 - 2021
	priprava prostorskega akta (umeščanje v prostor z državnimi in občinskimi prostorskimi akti)	Sprejet in uveljavljen prostorski akt	12/2022
	priprava projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja (projektiranje, pridobivanje zemljišč, pridobivanje soglasij itd.)	Gradbeno dovoljenje	12/2023
	Izvedba javnega naročila in začetek gradnje		2023 - 2024
	Izvedba gradnje		12/2024
	objekt v funkciji (pridobljeno uporabno dovoljenje ter predan objekt v upravljanje)		12/2026
		Izvedenih 34 projektov investicije	2027
	Zagotovljeno sistemsko financiranje		2028
Cilj	Aktivnosti	Mejnik	ČASOVNICA
Zagotavljanje ustrezne varnosti pred plazovi ter drugimi podnebnimi pogojenimi	priprava strokovnih podlag:		2020 - 2021
	izdelava opozorilnih kart nevarnosti		12/2022
	izdelava in sprejem metodologije za določanje ogroženih območij in določitev načina razvrščanja zemljišč v razrede ogroženosti		12/2022
	izdelava ocene tveganja zaradi pojavov pobočnih masnih premikov in erozije	Sprejet in uveljavljen	12/2022

nesrečami višje stopnje tveganja		program ogroženosti	
	priprava projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja (projektiranje, pridobivanje zemljišč, pridobivanje soglasij itd.)	Gradbeno dovoljenje	12/2023
	Izvedba javnega naročila in začetek gradnje		2023 - 2024
	sanacija in stabilizacija		2024-2026
	Stabilizirano območje/objekt	Izvedenih projektov sanacije 50	2027
	Zagotovljeno sistemsko financiranje		2028

Investicija 3:

- a) Opredelitev ciljev (do 2026): S povratnimi sredstvi bo do Q4 2026 predvidoma izvedenih 25 celovitih prenov potresno najbolj ogroženih stavb.

Z nepovratnimi sredstvi bodo izvedene aktivnosti za širjenje informacij o potresni varnosti, vrednotenje potresne varnosti in usposabljanje deležnikov za učinkovito načrtovanje in izvedbo projektov protipotresne sanacije.

- b) Opredelitev mejnikov za nepovratna sredstva:

Mejnik 1: Izbor zunanega izvajalca za izvedbo ukrepov za širjenje informacij o potresni varnosti (Q4 2021);

Mejnik 2: Izbor zunanega izvajalca za izvedbo ukrepov za ovrednotenje potresne varnosti in ukrepov za usposabljanje vseh deležnikov za učinkovito izvajanje projektov protipotresne sanacije (Q2 2022);

Opredelitev časovnice: 2021 – Q4 2026

Opredelitev mejnikov za povratna sredstva:

Mejnik 1: do Q4 2021 – Izbran izvajalec za pripravo produkta (finančni instrument);

Mejnik 2: do Q2 2022 – Uskladitev in objava povabila za predložitev projektov;

Mejnik 3: Q4 2023 – Izdatki, nastali ob izvedbi projektov celovitih prenov potresno ogroženih stavb: do 30% dodeljene kvote sredstev;

Mejnik 4: do Q4 2026 - Izdatki nastali ob izvedbi projektov celovitih prenov potresno ogroženih stavb: do 100% dodeljene kvote sredstev.

Investicija 4:

I. faza – zaključek 20.12. 2020 – 15.000 €

- Programsko prostorska preveritev lokacije na podlagi projektne naloge naročnika, vključno z zazidalnim preizkusom (idejna zasnova),
- Investicijska dokumentacija (DIIP)

II. faza – zaključek 01.06.2021– 95.000 €

- Priprava razpisne dokumentacije, natečajne naloge in izvedba javnega projektne naloge natečaja (glede na ZJN -3)

III. faza – zaključek 30.04.2022 – 430.000 €

- Izdelava projektne dokumentacije (upravno tehnična dokumentacija DGD, izvedbena dokumentacija PZI)
- Izdelava investicijske dokumentacije IP
- Priprava razpisne dokumentacije za izvedbo gradnje (GOI dela)
- Pridobitev gradbenega dovoljenja

IV. faza – zaključek : 30.04.2024 – 4.575.500 €

- Izvedba javnega naročila s področja gradenj (razpis in oddaja naročila)
- Izvedba GOI del (vključno z nadzorom), primopredaja
- Pridobitev UD (uporabnega dovoljenja)
- IKT, raziskovalna in pohištvena oprema
- Ureditve okolice in otvoritev

Investicija 5:

Mejniki:

Mejnik 1: do 12/2021: imenovanje projektne skupine, razdelitev nalog, naročilo ekonomske študije izvedljivosti in učinkovitosti (objava javnega naročila), na podlagi katere se bo določila oblika, vsebina, način delovanja in financiranje VS;

Mejnik 2: do 12/2022: izdelana ekonomska študija, seznanitev potencialnih članov VS z rezultati študije, priprava predloga pravne podlage;

Mejnik 3 do 12/2023: Informiranje deležnikov s predlogom pravnih podlag; priprava in testiranje digitalnih orodij in postopkov za ocenjevanja škode;

Mejnik 4: do 12/2024: potrditev pravil za ustanovitev in upravljanje VS;

Mejnik 5: do 12/2025: izbor upravljavca VS;

Mejnik 6: do 6/2026: ustanovitev VS in pričetek delovanja.

Cilji:

Glede na izhodiščno (primerjalno) leto 2019 pričakujemo po uspešni implementaciji projekta do leta 2027 na kmetijskih gospodarstvih manjši izpad dohodka z naslova naravnih nesreč in povečanje števila kmetij z zavarovano proizvodnjo.

Vzpostavitev vzajemnega sklada prispeva k:

- zmanjšanju ranljivosti kmetij in obvladovanje katastrofičnih škod,
- povečanju števila kmetij, vključenih v sistem zavarovanja,
- znižanju stroškov države za izplačila škod.

Časovnica:

Leto 2021: Pričetek projekta: imenovanje projektne skupine, katere člani morajo biti tudi aktuarji in predstavniki zavarovalnic, ki se ukvarjajo z zavarovanjem kmetijske proizvodnje. Projektna skupina pripravi javno naročilo za ekonomsko študijo izvedljivosti in učinkovitosti, na podlagi katere se bodo oblikovali različni predlogi vzpostavitve VS. Vključevala bo obliko, vsebino, način delovanja in financiranje VS. V nalogah in poslanstvu se vzajemni sklad in komercialne zavarovalnice dopolnjujejo (in ne konkurirajo) (usklajenost vzajemnega sklada in zavarovalnic je izredno pomembna);

Leto 2022: Izdelana bo ekonomska študija, s katero se bo na predstavitev seznanjalo potencialne člane VS; na osnovi rezultatov študije in odzivov potencialnih članov na predstavitev bo projektna skupina pripravila predloga pravne podlage;

Leto 2023: Potencialne deležnike se bo seznanilo s predlogi pravnih aktov, s tem se bo nadaljevala razprava z uporabniki o primernosti pravne podlage, opravljen bo izbor možnih postopkov ocenjevanja škode s pripravo in testiranjem digitalnih orodij

Leto 2024: Ko bo izoblikovan predlog za ustanovitev VS, bodo kmetje, upravljavci in solastniki sklada, na svojih organih interesnih združenj sprejemali pravila za ustanovitev in upravljanje VS ter priprava zakonodajne podlage za sprejem na ustreznih državnih nivojih;

Leto 2025: Izveden bo postopek za izbor organizacije, ki bo sklad upravljala;

Leto 2026: Zaključen postopek, VS je ustanovljen in bo pričel z delovanjem.

6. Financiranje in stroški

Stroški – reforma:

REFORMA	MEJNIK	NEPOVRATNI DEL	POVRATNI DEL	SKUPNI STROŠKI	ČASOVNICA
Krepitev preventivnih ukrepov, ukrepov pripravljenosti in odziva na podnebne spremembe ter podnebno pogojene nesreče, druge nesreče višje stopnje tveganja in epidemije	Vzpostavitev zakonodajnih okvirjev, programov za izvedbo in strokovnih podlag ter priprave na izvedbo reforme ter investicij	1.585.000 EUR	12.000.000 EUR	13.585.000 EUR	12/2021
	Nadaljevanje priprav na izvedbo reforme s konkretnimi investicijami s pričetkom izvajanja reformnih aktivnosti	7.400.000 EUR	30.150.000 EUR	37.550.000 EUR	12/2022
	Izvajanje reformnih aktivnosti	14.580.000 EUR	35.200.000 EUR	49.780.000 EUR	12/2023
	Izvajanje reformnih aktivnosti	20.955.000 EUR	40.300.000 EUR	61.255.000 EUR	12/2024
	Izvajanje reformnih aktivnosti	24.500.000 EUR	105.400.000 EUR	129.900.000 EUR	12/2025
	Dokončna implementacija reforme in reformnih investicij	41.100.000 EUR	28.250.000 EUR	69.350.000 EUR	12/2026
		110.120.000 EUR	251.300.000 EUR	361.420.000 EUR	

Skupna ocenjena vrednost celotne reforme in iz nje izhajajočih stroškov investicij je nizka, saj znaša 361,42 mio EUR (od tega gre za 101,12 mio EUR nepovratnih (27,7%) in 251,3 mio EUR povratnih sredstev (72,3%)), sočasno pa pripomore k ohranjanju BDP-ja na letni ravni (vsaj 1% letno). Ocena izhaja iz ugotovitve, da je mogoče z ustreznim in pravočasnim odzivom omogočiti vnovični polni zagon gospodarstva ter družbe po podnebno pogojeni nesreči ali drugi nesreči vsaj dva delovna dneva hitreje.

Ocena potrebnih sredstev za realizacijo reforme Krepitev preventivnih ukrepov, ukrepov pripravljenosti in odziva na podnebne spremembe ter podnebno pogojene nesreče, druge nesreče višje stopnje tveganja in epidemije izhaja iz preteklih podnebno pogojenih nesreč in škode, ki so jo tovrstne nesreče povzročile. Potrebna finančna sredstva za izvedbo reforme so bila določena na podlagi ocenjenih stroškov za izvedbo reformnih investicij, in sicer glede ne identificirane potrebe, pretekle izkušnje pri izvajanju primerljivih reform, investicij in soočanju s tovrstnimi nesrečami. Ocenjeni stroški reforme izhajajo iz podatkov preteklih projektov, javno dostopnih podatkov na portalu javnih naročil in na podlagi pridobljenih ponudb.

Stroški – investicije:

Investicija 1:

MEJNIK	ČASOVNICA	EU (85%) DEL	SLO (15%) DEL	DDV (22%)	POTREBNA FINANČNA SREDSTVA (EU+ SLO+ DDV)
Pridobitev gradbenega dovoljenja in izbor izvajalcev	12/2021	700.000 EUR	130.000 EUR	183.000 EUR	1.013.000 EUR
Zaključek 1. faze	12/2022	4.000.000 EUR	710.000 EUR	1.039.000 EUR	5.749.000 EUR
Zaključek 2. faze	12/2023	6.000.000 EUR	1.100.000 EUR	1.563.000 EUR	8.663.000 EUR
Zaključek 3. faze	12/2024	7.000.000 EUR	1.250.000 EUR	1.815.000 EUR	10.065.000 EUR
Zaključek 4. faze	12/2025	5.000.000 EUR	900.000 EUR	1.300.000 EUR	7.200.000 EUR
Zaključek 5. faze	12/2026	2.300.000 EUR	410.000 EUR	600.000 EUR	3.310.000 EUR
		25.000.000 EUR	4.500.000 EUR	6.500.000 EUR	36.000.000 EUR

Ocenjena vrednost nepovratnih sredstev investicije v obdobju 2021 do 2026 znaša 25.000.000 EUR (skupna ocenjena vrednost z DDV predstavlja 36.000.000 EUR, pri čemer gre za prispevek RS v vrednosti 11.000.000 EUR in obsegajo izvedbo investicije (gradbena in negradbena dela) za vzpostavitev infrastrukturnih pogojev za boljše spremljanje, usposobljenost, pripravljenost in odziv sil ZRP na podnebno pogojene nesreče ter vgradnjo digitalnih rešitev in informacijsko-komunikacijskega sistema za posodabljanje zmogljivosti in razvoj javnih storitev.

Predvideni stroški investicije za vzpostavitev Nacionalnega centra civilne zaščite in centrov za usposabljanje vključujejo:

- stroške prostorskega načrtovanja;
- stroški komunalne infrastrukture;
- stroške investicijske in projektne dokumentacije;
- stroške svetovalnega inženiringa;
- stroške gradbenega nadzora;
- stroške gradbeno obrtniški del in stroške opreme (pohištvo, informacijsko-komunikacijska oprema, druga opreme), ki bodo skladno z investicijsko in razpisno dokumentacijo izvedeni v petih fazah izvedbe.

V letu 2021 je za začetek investicije predvidena poraba 2,8% sredstev (0,7 EUR), v letih 2022 16% (4 mio EUR), 2023 24% (6 mio EUR), 2024 28% (7 mio EUR) in 2025 20% (5 mio EUR) ter 9,2% (2,3 mio EUR) od predvidenih EU sredstev v letu 2026 za dokončanje investicije.

Ocena potrebnih sredstev za doseganje mejnikov znotraj posamezne faze izvedbe investicije je določena glede na potrebe, pretekle izkušnje in tržne cene blaga ter storitev. Stroški izvedbe gradbenih del v okviru investicije SLO SERCID so bili določeni na podlagi primerjalnih projektov (lastnih in projektov drugih javnih ali zasebnih subjektov in javno dostopnih podatkov s področja gradenj na portalu javnih naročil), potrebna finančna sredstva za izvedbo negradbenega dela investicije in nabave opreme pa so bila izračunana na podlagi konkretnih pridobljenih ponudb blaga in storitev ter dostopnih podatkov na portalu javnih naročil.

Investicija bo za celovito nadgradnjo sistema ZRP in njegovo pripravljenosti ter odziv na podnebno pogojene nesreče nadgrajena s sredstvi iz večletnega finančnega okvirja 2021-2027, s katerimi bodo zagotovljena sredstva za vsebinsko nadgradnjo reformnih investicij s specifičnimi moduli usposabljanja za pripravljenost in odziv na podnebne nesreče in drugimi vsebinami, ki niso predmet te reforme.

Investicija 2:

Področje se deloma ureja že v finančni perspektivi 2014-2020, pri čemer se projekti zaradi zahtevnosti investicij izvajajo nekoliko počasneje od predvidenega načrta. V okviru finančne perspektive 2021-2027 se bo z evropskimi sredstvi predvidoma urejalo porečje Savinje, deloma Drave in potencialno Mure. Pri pripravi projektov je vključen tudi JASPERS.

Ocena stroškov projektov s področja zmanjševanja poplavne ogroženosti je 176,8 mio EUR (kar torej predstavlja cca višino 1-letnih škod zaradi poplav v Sloveniji), plazov 124,4 mio EUR. Iz sredstev RRF bo namenjenih za poplave 30 mio EUR nepovratnih sredstev, 150 mio EUR povratnih sredstev in za plazove 25 mio EUR nepovratnih sredstev.

Cilj	Aktivnosti	Mejnik	ČASOVNICA	Nepovratni del	Povratni del	SKUPAJ	
Zmanjševanja poplavne ogroženosti	priprava strokovnih podlag (snovanje rešitev v okviru porečij)		2020 - 2021	2	10	12	
	priprava prostorskega akta (umeščanje v prostor z državnimi in občinskimi prostorskimi akti)	Sprejet in uveljavljen prostorski akt	12/2022	4	20	24	
	priprava projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja (projektiranje,	Gradbeno dovoljenje	12/2023	4	20	24	

	pridobivanje zemljišč, pridobivanje soglasij itd.)						
	Izvedba javnega naročila in začetek gradnje		2023 - 2024	1	5	6	
	Izvedba gradnje		12/2024	17	85	102	
	objekt v funkciji (pridobljeno uporabno dovoljenje ter		12/2026	2	10	12	
	predan objekt v upravljanje)	Izvedenih 34 projektov investicije	2027				
	Zagotovljeno sistemsko financiranje		2028				
Cilj	Aktivnosti	Mejnik	ČASOVNICA				
Zagotavljanje ustrezne varnosti pred plazovi ter drugimi podnebno pogojenimi nesrečami višje stopnje tveganja	priprava strokovnih podlag:		2020 - 2021				
	izdelava opozorilnih kart nevarnosti		12/2022				
	izdelava in sprejem metodologije za določanje ogroženih območij in določitev načina razvrščanja zemljišč v razrede ogroženosti		12/2022				
	izdelava ocene tveganja zaradi pojavov pobočnih masnih premikov in erozije	Sprejet in uveljavljen program ogroženosti	12/2022				
	priprava projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja (projektiranje, pridobivanje zemljišč, pridobivanje soglasij itd.)	Gradbeno dovoljenje	12/2023	2,5		2,5	
	Izvedba javnega naročila in začetek gradnje		2023 - 2024	8		8	
	sanacija in stabilizacija		2024-2026	12		12	
	Stabilizirano območje/objekt	Izvedenih 50 projektov sanacije	12/2026	2,5		2,5	
	Zagotovljeno sistemsko financiranje		2027-28				

Vrste stroškov v investicijah:

- stroški izdelave dokumentacije za izvedbo investicij (gradbena in negradbena dela) za protipoplavne ukrepe in popotresne sanacije;
- stroški materiala in zunanjih storitev: plačilo ekspertiz, študij in strokovnih nalog, materialni stroški za delovanje projektne skupine (papir, potni stroški, komunikacijski stroški, ..), stroški informiranja in promocije.
- stroški izgradnje izvedbo objektov (gradbena in negradbena dela) - stroške zunanjih storitev, kot so stroški raziskav, stroški uvedbe novega tehničnega znanja, stroški svetovalnih in drugih storitev, ki so neposredno povezane z izvedbo projekta;
- stroški dela pri izvedbi ukrepov;
- stroški usposabljanj in udeležbe na dogodkih, kot so stroški prevoza, nastanitve, kotizacije;
- stroški nakupa nove opreme;
- posredni stroški.

Ocenjena vrednost investicije se izračuna podrobneje na podlagi gradbenih kalkulacij ali pa izkustveno na podlagi prej izvedenih investicij.

Investicija 3:

- a) Opredelitev ciljev (do 2026): S povratnimi sredstvi bo do konca leta 2026 predvidoma izvedenih 25 celovitih prenov potresno najbolj ogroženih stavb.
Z nepovratnimi sredstvi bodo izvedene aktivnosti za širjenje informacij o potresni varnosti, vrednotenje potresne varnosti in usposabljanje deležnikov za učinkovito načrtovanje in izvedbo projektov protipotresne sanacije.

- b) Opredelitev mejnikov za nepovratna sredstva:

Mejnik 1: Izbor zunanega izvajalca za izvedbo ukrepov za širjenje informacij o potresni varnosti (12/2021);

Mejnik 2: Izbor zunanega izvajalca za izvedbo ukrepov za ovrednotenje potresne varnosti in ukrepov za usposabljanje vseh deležnikov za učinkovito izvajanje projektov protipotresne sanacije (6/2022);

		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Relevantno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih					
2021-2026	101,3 mio EUR povratnih sredstev	2	10,15	15,2	35,3	20,4	18,25
2021-2026	15 mio EUR nepovratnih sredstev	0,5	1,35	3,8	5,2	2,5	1,65
2021-2026	SKUPAJ	2,5	11,5	19	40,5	22,9	19,9

Opis:

- Časovni okvir: 2021 – 2026
- Financiranje celovitih prenov potresno ogroženih stavb bo predvidoma potekalo s povratnimi sredstvi v obliki ugodnih kreditov z daljšo dospelostjo od dosegljive v okviru tržnih virov. Cilj je oblikovati finančni instrument, ki bo opredelil pogoje financiranja ter merila po katerih se bo presojalo vsebinsko ustreznost projekta, možnosti dodeljevanja sredstev glede na pravila državnih pomoči, oblikovanje cenovne politike glede na prijavitelja projekta, idr. Za nosilca finančnega inštrumenta se predlaga finančne inštitucije z izkušnjami z delom na FI EKP 2014 -2020.
- Načrtovani stroški temeljijo na izkušnjah že izvedenih in primerljivih projektov. V prvem letu (tj. letu 2022) so stroški namenjeni predvsem za investicijsko in projektno dokumentacijo, pridobivanju upravnih dovoljenj in druge pripravljalne aktivnosti za začetek prenove oziroma rekonstrukcije objektov. V letih od 2023 do 2026 je načrtovana realizacija posamičnih gradbenih posegov (dodatne ojačitve, dodatne temeljenje gradbene konstrukcije, morebitne rušitve, predelave...) na stavbah, ki so predmet potresne ojačitve z namenom doseganja mehanske odpornosti/stabilnosti stavb. Z omenjenimi ukrepi bomo dosegli večjo odpornost stavb proti naravnim nesrečam, s čimer bomo zavarovali življenje in premoženje, hkrati izboljšali delovne in bivalne pogoje za uporabnike, z uporabo naprednih tehnologij in tehnoloških sistemov se bo prispevalo k učinkovitemu ravnanju z viri in zasledovanju trajnostnega koncepta ravnanju z javnim stavbnim fondom.
- Skladno z določili ZJN bo izvedeno javno naročilo, ki že v svoji konceptualni osnovi predvideva nediskriminatorno izbiro skladno s 7. členom omenjenega zakona.

Investicija 4:

Časovni okvir: začetek projekta 1.06.2021, zaključek 1.6.2024

Relevant time period	Total estimated costs from RRF	Total estimated costs by year					
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
2021-2026	5,12 mio EUR	0,335 mio EUR	1,95 mio EUR	2,18 mio EUR	0,655 mio EUR		

Opis:

- Glavni cilj projekta je zgraditi novo javno infrastrukturo (kot so laboratoriji, diagnostični center, genska in semenska banka), ki bo omogočala kakovostnejšo izvedbo nalog javne službe s področja varstva rastlin, semenarstva in drevesničarstva ter varstva gozdov in monitoringa genetske pestrosti gozdnega drevja.
- Stroški so izračunani na podlagi javno dostopnih podatkov s področja gradenj in dobave tehnološke opreme (portal javnih naročil, podatki o vrednostih pogodbenih del) in deloma na podlagi že izvedenih primerljivih investicijskih projektov.

Investicija ne predvideva povratnih sredstev.

Investicija 5:

Vključeni bodo stroški priprave vzpostavitve in ustanovitve VS.

Materialni stroški: plačilo ekspertiz, študij in strokovnih nalog, materialni stroški za delovanje projektne skupine (papir, potni stroški, komunikacijski stroški, ..), stroški informiranja in promocije.

Investicije: stroški povezani z nabavo sodobnih tehnologij.

Ključni prispevek države pa predstavlja vložek v ustanovitveni kapital oziroma, glede na vplačila članov VS, sorazmerni letni prispevek v VS, kot bo to določeno s sprejetimi pravili poslovanja sklada. V okviru vzpostavitve VS bo del sredstev namenjen tudi investicijam v sodobnejše tehnologije in digitalizacijo povezano z upravljanjem tveganj, spremljanjem in oceno škode.

Predvideni stroški načrta										
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja
				2021	2022	2023	2024	2025	2026	
vzpostavitev vzajemnega sklada	plačilo študij in strokovnjakov	2021-2026	360.000	50.000	150.000	50.000	50.000	50.000	10.000	
	tehnologija za spremljanje in oceno škode		240.000			20.000	20.000	150.000	50.000	
	kapitalski vložek		8.968.000					516.000	8.452.000	8.000.000
	stroški plač		336.000		48.000	48.000	48.000	48.000	144.000	
	izobraževanje in usposabljanje		65.000	15.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	
	sredstva za delo in oprema (IT, telefon)		9.000		1.000	1.000	1.000	3.000	3.000	
	najem prostorov ter materialni stroški		22.000		4.000	4.000	4.000	5.000	5.000	

Časovni okvir izvajanja: začetek 2021 do 2026 (ustanovljen VS).

Iz naslova RRF se projekt financira v višini 10 mio €. Celotno vrednost projekta ocenjujemo na 18 mio EUR, ki vključuje tudi prispevek članov VS v sam sklad.

Stroški, na katerih temeljijo ocenjene potrebe, izhajajo iz ocene škode zaradi neugodnih vremenskih razmer med letoma 2003 in 2019 ter obsegajo odobreno pomoč v istem obdobju. Izračunani so bili za potrebe zaključnih ugotovitev projektne skupine za nadgradnjo sistema obvladovanja finančnih tveganj v kmetijstvu, gozdarstvu in čebelarstvu zaradi naravnih nesreč. Izračun o obsegu potrebnih sredstev temelji tudi na modeliranju/simuliranju vključevanja števila kmetijskih gospodarstev v primeru vzpostavitve vzajemnega sklada za primer škode zaradi suše. Stroški vzpostavitve vzajemnega sklada kot so: plačila strokovnjakov in študij, materialni stroški, začetne investicije, plače, tehnologija za spremljanje in oceno škode pa izhajajo iz primerljivih projektov izvedenih na MKGP.

Vzpostavitev VS je lahko podprta s strani različnih javnih podpor. Zagotovljena bo jasna razmejitev in transparentnost prispevkov iz posameznih virov, vsebinska presoja pa bo predmet strokovne preučitve. Prepoznane so potrebe po možni vključitvi javnih sredstev za:

- prispevek za vzpostavitev VS (zagonski stroški, ustanovitveni kapital),
- letni vladni (proračunski) prispevek v VS oziroma nadomestila za plačila kmetom,
- vzpostavitev podpornega okolja.

Pri financiranju projekta se predvidevajo samo nepovratna sredstva.

Vrednost:

Projekt/Ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Družbena in gospodarska odpornost na podnebno pogojene nesreče v Republiki Sloveniji - SLO SERCID	25 mio EUR	25 mio EUR	-
Zmanjševanje poplavne ogroženosti ter zmanjševanje tveganja na druge podnebno pogojene nesreče (plazovi,...)	205 mio EUR	55 mio EUR	150 mio EUR
Izvedba krepitev potresne odpornosti stavbnega fonda s celovitimi prenovami potresno ogroženih stavb z namenom krepitev odpornosti in gospodarskega razvoja gradbeništva	115 mio EUR	15 mio EUR	100 mio EUR
Next Gen gozdarstvo	5 mio EUR	5 mio EUR	-
Upravljanje s tveganji v kmetijstvu – vzpostavitev vzajemnega sklada	10 mio EUR	10 mio EUR	
Skupaj	360 mio EUR	110 mio EUR	250 mio EUR

Finančna dinamika izvajanja po letih (nepovratna sredstva):

Tabela 15 Ocenjeni stroški načrta.

predvideni stroški načrta											
Naziv komponente	Investicija/ reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
				2021	2022	2023	2024	2025	2026	-	-
Prilagajanje na podnebne spremembe in podnebno pogojene nesreče	Družbena in gospodarska odpornost na podnebno pogojene nesreče v Republiki Sloveniji - SLO SERCID	2021-2026	25.000.000 nepovratnih sredstev (EU del)	700.000	4.000.000	6.000.000	7.000.000	5.000.000	2.300.000	11.000.000 EUR (SLO del + DDV)	
	Zmanjševanje poplavne ogroženosti ter zmanjševanje tveganja na druge podnebno pogojene nesreče (plazovi,...)	2021-2026	205.000.000 od tega 55 mio EUR nepovratnih in 150 mio EUR povratnih	12.000.000	24.000.000	26.500.000	14.000.000	114.000.000	14.500.000		
	Izvedba krepitev potresne odpornosti stavbnega fonda s celovitimi prenovami potresno ogroženih stavb z namenom krepitev odpornosti in gospodarskega razvoja gradbeništva	2021-2026	115.000.000 od tega 15 mio EUR nepovratnih in 100 mio EUR povratnih	2.500.000	11.500.000	19.000.000	40.500.000	21.600.000	19.900.000		
	Vzajemni sklad	2021-2026	10.000.000 EUR nepovratni del	165.000	113.000	133.000	133.000	782.000	8.674.000		
	Projekt NEXTGEN gozdarstvo	2021-2026	5.000.000	335.000	1.950.000	2.060.000	655.000				
SKUPAJ			360.000.000 od tega 110.000.000 nepovratnih in 250.000.000 povratnih	1.585.000	7.400.000	14.580.000	20.955.000	24.500.000	41.100.000		

2.6.4 KOMPONENTA 4: Ravnanje z vodo

1. Opis komponente

Povzetek**Ravnanje z vodo** - Spodbujanje investicij v okoljsko infrastrukturo

Domena politike:

Usmerjanje k cilju ničelnega onesnaževanja, določenemu v evropskem zelenem dogovoru z zagotavljanjem, da se aglomeracije opremljajo in omogočajo dostop do neoporečne pitne vode in da ustrezno odvajajo in čistijo odpadno vodo, ki bi sicer onesnaževala reke, jezera in morja.

Cilj:

Cilja reforme na področju trajnostnega prehoda v podnebno nevtralno družbo za sektor storitev za rabo vode sta:

- Dokončati investicijski cikel naložb v okoljsko infrastrukturo za doseganje uresničevanja Vodne direktive in Direktive o odvajanju in čiščenju;
- Prispevati k zmanjšanju regionalnih in sub regionalnih razlik z zagotavljanjem finančnih sredstev za investicije v občinah katerih aglomeracije so manjše od 2000 PE za odvajanje in čiščenje in katerih št. prebivalcev je manjše od 10.000 za oskrbo s pitno vodo in projekti niso dosegali kriterijev za sofinanciranje iz sredstev kohezijske politike;

Reforma prispeva k ciljem varovanja zdravja ljudi, izboljšanju stanja vodnih teles in ohranjanju splošne odpornosti vodnih ekosistemov in varstvu biotske raznovrstnosti. Reforma prispeva tudi k ciljem krožnega gospodarstva, saj sistemi odvajanja in čiščenja zagotavljajo ponovno uporabo očiščene odpadne vode in blata iz čistilnih naprav.

Reforme in/ali investicije, vključno s CFOG (splošni izdatki države po funkcijah) klasifikacijo:

CFOG klasifikacija: 05 Varstvo okolja, 05.2 Ravnanje z odpadno vodo in 06 Stanovanjske dejavnosti in urejanje okolja 06.3 Oskrba z vodo.

Ocenjeni stroški:

Za aglomeracije pod 2000 PE je po oceni Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode v obdobju do 2027 potrebno zagotoviti 447,7 mio EUR. Iz Načrta za okrevanje in odpornost je predvideno, da se zagotovi za investicije posameznih občin 35 mio EUR nepovratnih sredstev in 35 mio EUR povratnih sredstev.

Trenutno veljavni Operativni program oskrbe z vodo ima ocenjeno za 796 milijonov EUR investicijskih potreb za obdobje 2016-2021. Za Operativni program oskrbe s pitno vodo po letu 2021, ki je še v izdelavi se zbirajo podatki o potrebnih investicijah po občinah in so ocene potrebnih finančnih sredstev povzete iz pridobljenih predlogov s strani lokalnih skupnosti. Za naložbe v oskrbo s pitno vodo se zagotovi 35 mio EUR nepovratnih sredstev in 35 mio EUR povratnih sredstev.

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

Pomanjkljivi ukrepi na področju ravnanja z vodo in okoljske infrastrukture:

Varovanje zdravja ljudi in okolja ter boj proti onesnaževanju sta glavni prednostni nalogi, ki usmerjata prizadevanja Komisije za oživitev gospodarstva. Zaradi pandemije COVID-19 je potreba po usmeritvi prednostnih nalog na področje zdravja in okolja večja kot kdaj koli prej. Krepitev zmogljivosti za boj proti onesnaževanju je ključna za izboljšanje odpornosti ekosistemov in ljudi ter pomoč pri zagotavljanju čistega zraka, vode, tal in hrane ter varnih proizvodov.

Evropska komisija je v dokumentu Poročilo o državi – Slovenija 2020 SWD(2020)523-fin izpostavila oceno stanja in potreben okvir za izvajanje nadaljnjih strukturnih reform. Na področju ravnanja z vodo je izpostavila predvsem sledeče:

- Da bi Slovenija ostala na poti trajnostne rasti, so potrebne nadaljnje naložbe v inovacije in infrastrukturo (okoljsko, prometno in energetske);
- Ravnanje z odpadki je na splošno dobro, vendar komunalne odpadne vode in vodne izgube še vedno vzbujajo zaskrbljenost;
- Potrebno je osredotočenje na pospešitev izvajanja projektov na področju odpadnih voda, kjer še vedno obstoja naložbena vrzel;
- V Sloveniji so še vedno prisotne regionalne in sub regionalne razlike;

EK v poročilu za leto 2020 ocenjuje, da je imelo Priporočilo 3 iz poročila za Slovenijo za leto 2019, da je potrebno osredotočiti ekonomsko politiko tudi v okoljsko infrastrukturo, pri tem pa upoštevati regionalne razlike, omejen napredek. V priporočilih Sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije COM (2020)524 je v Priporočilu 3 posebej poudarjeno, da mora Slovenija v letih 2021 in 2022 nadaljevati hitro izvajanje ukrepov ter se osredotočiti med drugim na naložbe na zeleni in digitalni prehod, zlasti na čisto in učinkovito proizvodnjo in rabo energije ter okoljsko infrastrukturo.

V priporočilu Sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2020 in mnenju Sveta o programu stabilnosti Slovenije za leto 2020 z dne 8.6.2020 (8443/20) je poudarjeno, da mora Slovenija prioriteto dati prednost zrelim javnim naložbenim projektom in usmeriti sredstva v okoljsko infrastrukturo.

Naložbena vrzel, ki je na področju okoljske infrastrukture identificirana bo naslovljena z dodatnimi ukrepi, ki bodo spodbudili, da se izvedejo javne investicije lokalnega pomena v okoljsko infrastrukturo z

namenom zagotavljanja ustreznega standarda zagotavljanja storitev javnih služb ter zagotavljanja oskrbovalnih standardov v vseh območjih poselitve (aglomeracijah) v državi, v skladu z določili nacionalne zakonodaje. Ukrep spodbujanja investicij v okoljsko infrastrukturo je prednostno usmerjen v investicije, ki niso projekti, ki se izvajajo kot projekti sofinancirani in kohezijskih sredstev, vendar so prav tako pomembni, da sistemi na sub –regionalnem in lokalnem območju delujejo.

Vodna direktiva (2000/60/ES) daje zakonodajni okvir za usklajevanje ciljev in ukrepov na področju vodne politike. Dodatno na tem področju obstajajo tri posebne direktive, ki bolj podrobno namenjajo pozornost oskrbi s pitno vodo, odvajanju in čiščenju in nadzoru in preprečevanju poplav: Direktiva o čiščenju komunalne odpadne vode (91/271/EGS); Direktiva o pitni vodi (98/83/ES); in Direktivo o poplavih (2007/60/ES).

Investicijske/administrativne ovire

Za izvajanje investicij v okoljsko infrastrukturo je velika ovira zapletenost administrativnih postopkov za izvedbo gradbenih investicij (pridobivanje dovoljenj, izvedba javnih naročil ipd.), ki vpliva na trajanje in samo izvedbo investicij in omejenost obstoječih administrativnih zmogljivosti na državni in lokalni ravni, ki otežujejo načrtovanje in izvedbo investicij.

Finančne ovire

Kljub razmeroma visoki ravni skladnosti z zahtevami direktiv, se nekatere države med njimi tudi Slovenija soočajo s pomanjkanjem sredstev ali nezadostnimi strategijami financiranja, da bi dosegle popolno skladnost. Poleg tega se bo potrebno soočiti z novimi izzivi v vodnem sektorju, kot so pojav novih onesnaževal ali podnebne spremembe, ki zahtevajo dodatne naložbe.

b) Cilji

Cilji reforme:

- Prispevati k ciljem za evropski zeleni dogovor, pri uresničevanju ciljev EU glede doseganja podnebne nevtralnosti in odprave onesnaževanja ob sočasnem ustvarjanju trajnostne rasti in delovnih mest z učinkovitostjo sistemov odvajanja in čiščenja;
- Prispevati k ciljem krožnega gospodarstva s ponovno uporabo očiščene odpadne vode in blata iz čistilnih naprav;
- Zagotoviti dobro stanje vodnih teles do leta 2027 iz vidika zahtevanih ciljev Vodne direktive s pregledom celovitosti sistema rabe vode;
- Spodbujati in olajšati ponovno uporabo vode za sektor kmetijstva in tudi gospodarstva, kot določa cilje nova uredba o minimalnih zahtevah za ponovno uporabo vode za namakanje kmetijskih površin, ki postavlja nova pravila in bodo veljala od 26. junija 2023;
- Izpolnjevati zahteve iz EU predpisov na področju okoljske zakonodaje.

Cilji investicij:

- Zagotoviti učinkovit sistem upravljanja z vodo s poudarkom na rabi vode;
- zagotoviti dobro stanje vodnih teles do leta 2027 z učinkovitim sistemom odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode
- zagotoviti zanesljivo oskrbo s pitno vodo in zaščito vodnih virov (trajnost oskrbe, vodne količine);
- zagotoviti oskrbo s kakovostno in varno pitno vodo (zdravstveno ustrezna pitna voda);
- zagotoviti stroškovno učinkovito storitev odvajanja in čiščenja in storitev oskrbe s pitno vodo za uporabnike;

obnoviti zastarelo infrastrukturo na področju oskrbe s pitno vodo za zagotavljanje ustrezne kakovosti pitne vode in za zmanjševanje vodnih izgub

Načelo nediskriminacije in enakih možnosti

Nediskriminatornost pri javnem naročanju in javnih razpisih (pri JR tudi upoštevanje pravil državnih pomoči)

Ministrstvo bo pri izvedbi ukrepov upoštevalo enakopravno obravnavo vseh prijavljenih občin. Pri oblikovanju in izvedbi razpisov bo z uporabo jasnih, objektivnih in nediskriminatornih pogojev in meril za izbor vlog v celoti zagotovljena transparentnost in spoštovanje pravnega reda EU in RS. Občine bodo

pri naročanju in dobavi blaga, storitev in gradnje delovale v skladu z določili ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki.

Prispevek reforme k enakim možnostim (princip nediskriminacije)

Zakon o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg) določa varstvo vsakega posameznika in posameznice pred diskriminacijo ne glede na spol, narodnost, raso ali etnično poreklo, jezik, vero ali prepričanje, invalidnost, starost, spolno usmerjenost, spolno identiteto in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazbo ali katero koli drugo osebo na različnih področjih družbenega življenja, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju. Ta zakon zavezuje državne organe, lokalne skupnosti, nosilce javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe, ki morajo na vseh področjih oblastnega odločanja, delovanja v pravnem prometu in pri drugem svojem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb zagotavljati varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje vseh oseb.

V primeru javnega naročanja mora naročnik blago, storitve in gradnje vedno naročati oziroma dobavljati v skladu z določili ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki. Navedeno pomeni, da so javna naročila oblikovana na način, da je zagotovljeno, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja (bodisi krajevnega, stvarnega, osebnega ali drugega) ter da se v javnem naročilu neupravičeno ne omejuje konkurence med ponudniki.

Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17 - ZIMI) ureja področje izenačevanja možnosti invalidov. Ti za samostojno življenje potrebujejo več podpore in so zaradi tega pogosto diskriminirani na različnih področjih življenja, na primer v postopkih pred različnimi organi in institucijami, pri dostopnosti do dobrin in storitev, objektov v javni rabi in podobno. S prepovedjo diskriminacije invalidov na različnih področjih in z uveljavljanjem različnih ukrepov se za invalide ustvarjajo enake možnosti na vseh področjih življenja ter s tem prispeva k razvoju človeškega potenciala, ki koristi celotni družbi.

V letu 2018 smo posodobili gradbeni tehnični predpis, ki ureja graditev objektov tako, da so dostopni vsem in zato sprejeli Pravilnik o univerzalni graditvi in uporabi objektov (Uradni list RS, št. 41/18). Ta za vse nove objekte, pa tudi pri rekonstrukcijah in vzdrževanju obstoječih objektov določa tehnične zahteve, s katerimi se objekti prilagodijo tako, da so nediskriminatorni do vseh oblik začasne ali trajne hendikepiranosti. Upoštevanje enakosti spolov: Slovenija se v Načrtu za okrevanje in odpornost zavezuje, da bo spoštovala načela enakosti spolov, enakih možnosti in nediskriminacije, saj je enakost spolov temeljna vrednota EU in temeljna pravica ter ključno načelo evropskega stebra socialnih pravic.

3. Opis reform in investicij komponente

REFORMA

(1) Analitični del

Slovenija velja za z vodnimi viri bogato državo in kot kažejo podnebne projekcije, bo takšna ostala. Padavine se bodo povečale v hladni polovici leta, ko potrebe po vodi niso velike, hkrati se bo zelo zmanjšal vpliv snežne odeje, ki je naravni zadrževalnik vode. Kljub povečanju padavin se bomo v toplem delu leta morali soočati s sušnimi razmerami v površinskem sloju tal. Tako drugačen vodni režim in povečana toplotna obremenitev bosta najbolj pomembna vpliva prihodnjih sprememb podnebja.

Slovenija bo rabo vode povezovala v širši kontekst upravljanja z vodami, na vseh vodotokih, kot bo to določeno z Načrtom upravljanja z vodami (NUV-II) ter zasledovala s tem povezane cilje. Voda je ključna za preživetje in zato je potrebno celovito obravnavati področje voda in vodnega gospodarstva na

področju podnebnih sprememb. Ustrezno bodo obravnavane tudi vse povezave med rabo/izkoriščanjem voda, upravljanjem voda in prilagajanjem na podnebne spremembe.

Za Slovenijo velja:

- Je razmeroma bogata z vodnimi viri in ima nizko stopnjo črpanja vode;
- Ima učinkovito oskrbo s pitno vodo, vendar so potrebne znatne naložbe, ker ima stara omrežja in potrebo po povezovanju majhnih razdrobljenih in ekonomsko neučinkovitih sistemov;
- Slovenija je s podporo skladov EU veliko že vložila v odvajanje in čiščenje odpadnih voda, vendar še ni dosegla vseh zahtev iz Direktive;
- Redka poselitve predstavlja na področju okoljske infrastrukture velik izziv, tako v smislu opremljanja z ustrezno infrastrukturo, kot kasneje z vzdrževanjem takšne infrastrukture;
- Slovenija za poti trajnostne rasti še vedno ni dosegla ustreznega nivoja javnih naložb v infrastrukturo za komunalne odpadne vode in sisteme, kjer se zmanjšujejo vodne izgube.

Nadaljevanje s predlaganimi ukrepi v naložbe v okoljsko infrastrukturo za aglomeracije pod 2000 PE bo pripomoglo k izvajanju ekonomske politike, ki se osredotoča na okoljsko infrastrukturo in pri tem upošteva regionalne in lokalne razlike značilne za Slovenijo. Zagotovljeni celoviti sistemi infrastrukturnega omrežja na lokalni ravni bodo omogočali stroškovno učinkovitost storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb in zmanjševanje motenj v dobavi pitne vode na odročnejših področjih in/ali zagotavljanje predpisanih oskrbovalnih standardov oz. ustreznih storitev odvajanja in čiščenja na območjih, kjer je ekonomska upravičenost opremljanja nižja zaradi manjše gostote poselitve ter zmanjševali vodne izgube na dotrajanih vodovodnih sistemih.

(2) Ciljne skupine

Država in predvsem Ministrstvo za okolje in prostor pripravlja in sprejema predpise, vodi cenovno politiko, oblikuje finančne vire za investicije, opravlja nadzorno funkcijo. Država je torej odgovorna za razpoložljivost in porabo pitne vode, ker pitno vodo pri viru varuje pred onesnaženjem, količinsko, časovno in prostorsko uravnava vodne količine, kar pomeni, da sofinancira izgradnjo infrastrukture za oskrbo s pitno vodo lokalnega pomena in odloča o pravici rabe posameznega vodnega vira. Država lahko tudi financira, gradi in upravlja transportne vode med več lokalnimi skupnostmi.

Občina pripravlja in sprejema občinske predpise, pripravlja prostorske plane in akte, oblikuje programe opremljanja zemljišč, pripravlja investicijske programe, oblikuje cene, zagotavlja finančna sredstva, pripravlja skupne projekte s sosednjimi občinami, ipd. Občina zagotavlja oskrbo s pitno vodo in za to lahko ustanovi javno podjetje, je lastnik potrebne infrastrukture, zaračunava najemnino za uporabo infrastrukture javnemu podjetju in, če je potrebno, financira izvajanje GJS ter predvsem infrastrukturo. Več občin skupaj lahko ustanovi skupno javno podjetje za izvajanje oskrbe s pitno vodo.

Izvajalci javne službe zagotavljajo izvajanje storitev obvezne občinske gospodarske javne službe, pripravljajo in izvajajo programe iz njihove pristojnosti skladno s predpisi države in lokalne skupnosti, pripravljajo strokovne predloge za izboljšanje izvajanja javne službe, oblikujejo predloge cen, obveščajo in seznanjajo uporabnike.

Uporabniki storitev upoštevajo predpise predlagajo izboljšave dela javne službe, konstruktivno sodelujejo s predlogi pri izgradnji infrastrukture. Uporabniki storitev se morajo obnašati odgovorno tako, da s svojim ravnanjem ne povzročajo sebi in drugim škode ali s svojim ravnanjem ne škodijo delovanju celotnega sistema.

(3) Izvedbena določila

S tem predlogom želimo vzpostaviti mehanizem financiranja, ki bo lokalnim skupnostim pomagal pri uresničevanju naložb v okoljsko infrastrukturo in prispeval k trajnostnemu razvoju.

Posvetovanje z deležniki

V pripravo ukrepov so bili vključeni ključni deležniki, ki so občine in izvajalci javne službe. Predvsem v pripravi Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda, ki je tudi podlaga za predlagan ukrep, so bili vključeni v posvet vsi deležniki. Problematika pomanjkanja investicijskih sredstev na področju okoljske infrastrukture je že vrsto let tema na nivoju posamezne občine, na nivoju države, kot tudi širše v celotnem evropskem prostoru. Strategija zmanjšanja finančne vrzeli za izvedbo investicij v gospodarsko javno infrastrukturo oskrbe s pitno vodo, odvajanja in čiščenja in poplavne varnosti v Sloveniji je bila tudi predmet posvetov in delavnic, ki jih je organiziralo ministrstvo v sodelovanju s predstavniki OECD in EK v septembru 2019. Zbrane investicijske potrebe občin na področju odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda so podali dodatno informacijo in oceno potrebnih vlaganj v okoljsko infrastrukturo. Ukrep je bil predstavljen tudi Ekonomsko-socialnemu svetu, ki je tristranski organ socialnih partnerjev in Vlade Republike Slovenije, ustanovljen zato, da obravnava vprašanja in ukrepe, povezane z ekonomsko in socialno politiko, in druga vprašanja, ki se nanašajo na posebna področja dogovarjanja partnerjev.

Upoštevanje načela »Do-No-Significant Harm«

V skladu z navodili EK, da uresničevanje tega načela pomeni dosledno izvajanje direktive o strateški presoji vplivov na okolje in direktive o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje. Obe direktivi sta bili preneseni v slovenski pravni red, zato se pred izvedbo posegov v okolje zahteva pridobitev ustreznih dovoljenj in soglasij na podlagi vseh področnih zakonov, ki kakorkoli urejajo posege v prostor, kot npr. zakon, ki ureja graditev objektov, varstvo okolja, varovanje voda, narave itd. Mehanizmi presoje vplivov na okolje so integrirani v postopke pridobivanja upravnih dovoljenj in soglasij, zato ocenjujemo, da bo načelo »Do-No-Significant Harm« v celoti spoštovano.

Prehod na krožno gospodarstvo:

Reforma in iz nje izhajajoče investicije temeljijo na uporabi energije iz obnovljivih virov ter minimizira nastajanje odpadkov pri izvedbi posamezne investicije.

Varstvo in obnova biotske raznovrstnosti in ekosistemov:

Reforma temelji na prostorskih aktih, ki določajo prostorske izvedbene pogoje za dopustne posege in ureditve na kmetijskih, gozdnih, vodnih in drugih zemljiščih, za urejanje infrastrukturnih omrežij ter za varovanje posameznih sestavin in vrednot okolja.

Skladno z Zakonom o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17) ter izhodišči, ki jih določa EU (Zero land take policy) je z vidika racionalne rabe prostora in ohranjanja zelene infrastrukture nujno prioritarno spodbujati notranji razvoj mest za doseganje boljše izkoriščenosti in kvalitetnejše rabe praznih ter neprimerno izkoriščenih ali razvrednotenih zemljišč v mestih. Skladno s tem se bo v okviru ukrepa spodbujalo tudi revitalizacijo obstoječih razvrednotenih območij.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Zaradi odložene naložbene politike zasebnega sektorja bo spodbujanje manjših javnih naložbenih projektov na sub-regionalnem in lokalnem nivoju vsaj delno zmanjšalo ekonomske in socialne učinke neizvedenega investicijskega cikla, ki je posledica COVID 19.

INVESTICIJA

1. Projekt (za vsakega posebej) ODVAJANJE in ČIŠČENJE

Analitični del

Tako na ravni celotne EU, kot v Sloveniji sta se odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode v zadnjem desetletju izboljšala, pri čemer so na ravni EU za leto 2016 iz 10 poročila o izvajanju programov stopnje skladnosti znašale 95 % za zbiranje, 88 % za sekundarno (biološko) čiščenje in 86 % za strožje čiščenje (odstranjevanje fosforja in dušika). Za Slovenijo 96% za zbiranje, 86% za sekundarno čiščenje

in 52% za terciarno čiščenje. Vseeno pa je za dosego popolne skladnosti z Direktivo potrebnega še precej dela.

Financiranje in načrtovanje sta še naprej glavna izziva, s katerima se spopada sektor storitev za rabo vode. Odstopanje od cilja pomeni, da obstajajo še aglomeracije, v katerih je treba infrastrukturo zgraditi ali jo izboljšati. V primeru neskladnosti se sistematično uvedejo postopki ugotavljanja kršitev.

Projekt kot shema za financiranje je namenjena zagotavljanju sredstev za opremljanje aglomeracij, katerih obremenitev je manjša od 2000 PE in ki niso bile upravičene do sofinanciranja iz kohezijskih sredstev, pa kljub temu po nacionalni zakonodaji predstavljajo po Uredbi o odvajanju in čiščenju in Operativnem programu za odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode pomemben delež gospodarske javne infrastrukture namenjene za izvajanje storitev odvajanja in čiščenja.

Preliminarna ocena skladnosti glede odvajanja komunalne odpadne vode kaže, da je 118 od skupno 158 aglomeracij s skupno obremenitvijo, enako ali večjo od 2.000 PE skladnih s 3. členom Direktive 91/271/EGS. Ko pa vzamemo v analizo aglomeracije pod 2000 PE, je skupaj teh 1.410. Če se za aglomeracije s skupno obremenitvijo, manjšo od 2.000 PE, upoštevajo enaka merila za oceno skladnosti, podatki kažejo, da skladnost dosega 936 aglomeracij oziroma 66,4%, od tega jih je 194 s skupno obremenitvijo, enako ali večjo od 500 PE in manjšo od 2.000 PE, in 742 s skupno obremenitvijo, manjšo od 500 PE. :

Preliminarna ocena skladnosti glede sekundarnega čiščenja komunalne odpadne vode kaže, da je 83 od skupno 158 aglomeracij s skupno obremenitvijo, enako ali večjo od 2.000 PE skladnih s 4. členom Direktive 91/271/EGS. Če se za aglomeracije s skupno obremenitvijo, manjšo od 2.000 PE, upoštevajo enaka merila za oceno skladnosti, pa podatki kažejo, da skladnost dosega 709 aglomeracij oziroma 50,3%. Pri čemer je skladnih 128 aglomeracij s skupno obremenitvijo, enako ali večjo od 500 PE in manjšo od 2.000 PE in 581 aglomeracij s skupno obremenitvijo, manjšo od 500 PE.

Preliminarna ocena skladnosti glede strožjega čiščenja komunalne odpadne vode kaže, da je 34 aglomeracij s skupno obremenitvijo, enako ali večjo od 2.000 PE skladnih s 5. členom Direktive 91/271/EGS.

Ocena stopnje priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje in komunalno ali skupno čistilno na presečni datum 31. december 2018 po podatkih IJSVO znaša:

1. skupno v vseh aglomeracijah:
 - 79,2 odstotka za priključenost na javno kanalizacijsko omrežje,
 - 77,3 odstotka za priključenost na komunalno ali skupno čistilno napravo,
2. v aglomeracijah s skupno obremenitvijo, enako ali večjo od 2.000 PE:
 - 90,2 odstotka za priključenost na javno kanalizacijsko omrežje,
 - 88,6 odstotka za priključenost na komunalno ali skupno čistilno napravo,
3. v aglomeracijah s skupno obremenitvijo, enako ali večjo od 500 PE in manjšo od 2.000:
 - 65,6 odstotka za priključenost na javno kanalizacijsko omrežje,
 - 62,9 odstotka za priključenost na komunalno ali skupno čistilno napravo.
4. V aglomeracijah s skupno obremenitvijo, manjšo od 500 PE:
 - 31,6 odstotka za priključenost na javno kanalizacijsko omrežje
 - 27,8 odstotka za priključenost na komunalno ali skupno čistilno napravo

Razvitost infrastrukture za odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode se ugotavlja za vsako posamezno občino v skladu z Uredbo o merilih za določanje razvitosti infrastrukture in obremenjenosti okolja zaradi ugotavljanja deleža plačila občini za koncesijo na naravni dobrini (Uradni list RS, št. 74/04). V skladu z zadevno uredbo se občine razvrstijo glede na razvitost infrastrukture v občine s primerno in občine z manj primerno infrastrukturo. Razvitost infrastrukture za odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode je v skladu z zahtevami zadevne uredbe določena na podlagi veljavnih aglomeracij ter podatkov iz IJSVO (stanje na presečni datum 31. december 2018) ter izračunanih stopenj priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje in priključenosti na komunalno ali skupno čistilno napravo, namenjeno

za izvajanje javne službe, iz podatkov o stavbah ter obliki odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih in padavinskih voda.

Podatki kažejo, da je infrastruktura za odvajanje komunalne odpadne vode (javno kanalizacijsko omrežje) primerna v 89 občinah, v 106 občinah, za katere so podatki prikazani, pa je infrastruktura za odvajanje komunalne odpadne vode manj primerna. Za 12 občin je indeks razvitosti enak nič. Gre za 12 občin, v katerih je po podatkih IJSVO stopnja priključenosti na javno kanalizacijsko omrežje enaka nič.

Podatki kažejo tudi, da je infrastruktura za čiščenje komunalne odpadne vode (čistilne naprave) primerna v 91 občinah, v 98 občinah, za katere so podatki prikazani, pa je infrastruktura za čiščenje komunalne odpadne vode manj primerna. Za 18 občin je indeks razvitosti enak nič. Gre za 18 občin, v katerih je po podatkih IJSVO stopnja priključenosti na čistilne naprave enaka nič.

Na podlagi analize stanja in potreb po investicijah v opremljanje aglomeracij s sistemom za odvajanje in čiščenje in pomanjkanjem finančnih sredstev, ki bi zagotavljale sredstva za takšen investicijski cikel, se je v okviru reformnega programa namenil del sredstev iz nepovratnih virov za sofinanciranje lokalnih investicij. Del sredstev je v obliki povratnih sredstev, kot ugodnih dolgoročnih posojil za lokalne skupnosti. Namreč občina je pri zadolževanju omejena z največjim obsegom možnega zadolževanja, ki je določen z zakonom, ki ureja financiranje občin. S sprejetjem Zakona o interventnih ukrepih za omilitev in odpravo posledic epidemije COVID-19 (ZIUOOPE) (Uradni list RS, št. 80/20) se je največji možni obseg zadolževanja zvišal. Sprejeti zakon tako uveljavlja trajne spremembe Zakona o financiranju občin, ki v 5. členu določa povečanje največjega možnega obsega zadolževanja občin, in sicer s preteklih 8 % na 10 % realiziranih prihodkov iz bilance prihodkov in odhodkov občinskega proračuna v letu pred letom zadolževanja.

Ciljne skupine

Občina za sofinanciranje infrastrukture.

Izvajalci javne službe za izboljšanje izvajanja javne službe.

Uporabniki storitev.

Izvedbena določila

I. Cilj razpisa je zagotoviti investicije v zdravo življenjsko okolje, preprečevanje in zmanjševanje posledic na področju, ki ogrožajo trajnostni razvoj in nadaljevati z naložbami v okoljsko infrastrukturo, da Slovenija na poti trajnostne rasti doseže ustrezni nivo javnih naložb na področju odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode in oskrbe s pitno vodo. Na ta način se zasleduje cilje, opredeljene v nacionalnih, regionalnih in lokalnih strateških dokumentih. Glavna okoljska cilja sta izboljšanje kakovosti vode in zmanjšanje emisij in onesnaženja vode.

Dodeljevanje spodbud poteka po principu sofinanciranja upravičenih stroškov investicijskih projektov, skladno s pravili dodeljevanja državnih pomoči EU.

Za ukrepe vezane na odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode predlagamo pripravo in objavo razpisa kot povabila za prijavo projektov za subvencijo in povratna sredstva. S strani posamezne občine se na tipskih obrazcih prijavi projekt. Pregled in ocenitev prijav, izbor projektov in izdaja odločb o odobritvi projekt poteka na nivoju ministrstva. S pogodbo o sofinanciranju se evidentira projekt s pogoji za subvencijo in kredit.

Vrsta in velikost investicije

- 1) Namen ukrepa »Spodbujanje izvedbe investicij odvajanja komunalne odpadne vode« je spodbujanje investicij v lokalno gospodarsko infrastrukturo namenjeno izvajanju obvezne občinske javne službe varstva okolje in sicer odvajanje komunalne odpadne vode in čiščenje komunalne odpadne vode.
- 2) Predmeta ukrepa sta:
 - sofinanciranje začetnih investicij,

- sofinanciranje investicij v razširjanje in nadgradnjo.

3) Upravičenci so:

- Upravičenci so lokalne skupnosti.

4) Upravičeni stroški so:

- strošek nakupa zemljišč,
- stroški gradnje in/ali nakupa objekta,
- strošek izdelave projektne in investicijske dokumentacije,
- strošek neposredno povezan z izvajanjem investicije.

5) Pogoji za pridobitev sredstev so:

- za investicijo se šteje investicija v komunalno in infrastrukturno opremljanje,
- investicija mora predstavljati začetno investicijo ali investicijo za razširjanje ali nadgradnjo obstoječega infrastrukturnega objekta, v smislu bistvenih sprememb obstoječe infrastrukture.

6) Višina sofinanciranja je:

- maksimalna odobrena višina sofinanciranja je omejena tako, da upošteva določitev povprečnih stroškov izgradnje ter rekonstrukcije komunalnih čistilnih naprav in izgradnje kanalizacijskega omrežja v Operativnem programu in število PE, ki so obravnavani v investiciji;
- minimalna odobrena višina sofinanciranja na podlagi upravičenih stroškov je 500.000,00 EUR.

7) Omejitve so:

- vlagatelj lahko na tem javnem razpisu v okviru tega ukrepa predloži največ 1 vlogo.

Opis časovnice za investicijo

Začetek izvajanja projekta na terenu (izvedba investicije v 2 letih po odobritvi pogodbe o sofinanciranju).

2. Projekt: Oskrba s pitno vodo

Analitični del

Oskrba s pitno vodo ima, v primerjavi z ostalimi službami varstva okolja, še prav posebno mesto: 1. Pitna voda je živilo, zato njeno zaužitje neposredno vpliva na zdravje uporabnikov. 2. Pitna voda se uporablja za pripravo hrane v gospodinjstvih in izven njih. 3. Pitna voda se uporablja v sanitarne namene, zato njena morebitna nedostopnost vpliva na razvoj številnih bolezni, ki so povezane z nehygieno. 4. Pitna voda vstopa v prehransko verigo v kmetijstvu, kjer se uporablja za napajanje živine. 5. Pitna voda je prisotna kot medij v številnih procesih proizvodnje živil in storitvenih dejavnostih (npr. zdravstvo).

Izgradnja in obnova gospodarske javne infrastrukture za izvajanje javne službe oskrbe s pitno vodo se je leta 2005 in izrazito po letu 2009 upočasnila. Prednostno so se sredstva tudi iz EU usmerila v opremljanje z javno kanalizacijo in sistem za čiščenje komunalne odpadne vode, sistem oskrbe s pitno vodo pa je ostal nekoliko zanemaren. Glede na starost večine sistema, ki presega 30 let lahko sklepamo, da je veliko vodovodnih cevi posledično potrebnih obnove. Glede na okoljski cilj zagotavljanja kvalitetne pitne vode in tudi smotrne porabe vode, je obnova obstoječega sistema nujno potrebna, hkrati pa je potrebna njegova fizična in tehnološka nadgradnja. Zamenjava vodovodnega sistema s kvalitetnejšim materialom, ki zagotavlja zdravstveno ustrežnejšo dobavo pitne vode, kot tudi tehnološka nadgradnja vodovodnega sistema, ki omogoča ustrežnejše upravljanje dobave in tudi obvladovanje in zmanjševanje vodnih izgub v samem sistemu, sta ključna cila. Po podatkih Operativnega programa oskrbe s pitno vodo 20016 – 2021 (v nadaljevanju: OP oskrbe s pitno vodo) se na nivoju RS iz javnega vodovoda oskrbuje 1.824.677 prebivalcev oziroma 88,6% vseh prebivalcev.

Eden ključnih okoljskih ciljev v odzivu na podnebne spremembe je zagotavljanje kakovostne pitne vode prebivalstvu in po podatkih Operativnega programa oskrbe s pitno vodo ležijo zajetja v upravljanju gospodarske javne službe v večji meri, glede na dovoljeni dnevni odvzem (predviden odvzem m³/dan), na vodnih telesih s slabim kemijskim stanjem; tako je 59% vse načrpane vode iz zajetij, ki ležijo na vodnih telesih s slabim kemijskim stanjem. Število zajetij je sicer manjše (le 8% zajetij v upravljanju gospodarske javne službe leži na vodnih telesih s slabim kemijskim stanjem), vendar je dovoljeni

odvzem vode na teh območjih toliko večji. Podatek nam pove, da ima zajetje na vodnem telesu s slabim kemijskim stanjem več možnosti za neustrezno kakovost vode, ni pa nujno, da je voda dejansko neustrezna. Prav tako je razvidno, da je v letnih poročilih o kakovosti pitne vode, ki so osnova monitoringa pitne vode, v več kot 15% deležu oskrbovalnih območij za neskladnost pitne vode vzrok prisotnost mikroorganizmov, ki presega predpisano vrednost. Vzrokov je več in so povezani z razmerami na območju vodnih virov:

- ne izvajanje obdelave vode vključno z dezinfekcijo – slednje še posebej velja za vodne vire, ki so površinski viri ali so v stiku s površinskimi vodami ter za vse vodne vire na območju kraških vodonosnikov,
- nezaščiten vodo-prispevna območja vodnih virov,
- razmere v distribucijskem sistemu vode (npr. okvare, izvajanje vzdrževalnih del, dotrajani cevovodi),
- nepredvidljivi dogodki (npr. poplave in povečana količina padavin za vodne vire, ki so površinski ali so v stiku s površinskimi vodami),
- neustrezna mesta vzorčenja in/ali neustrezen čas vzorčenja (npr. mesto vzorčenja ni v stalni uporabi).

Na splošno tako lahko rečemo, da je skoraj 90 % prebivalcev Slovenije priključenih na javni vodovod in da je kakovost dobavljene vode dobra saj običajno kaže zelo visoko skladnost s parametri Direktive o pitni vodi. Vendar pa nekatere regije (npr. severovzhodna) kažejo podpovprečne stopnje priključevanja (OECD, 2012). Poleg tega so vodne izgube še vedno med 25-30 % in so v veliki meri posledica starosti infrastrukture. Trenutna finančna sredstva ne zadostujejo za nadomestitev vse bolj zastarele infrastrukture. Neurejen sistem financiranja dejavnosti oskrbe s pitno vodo ima za posledico premajhna vlaganja v obnovo vodovodnih omrežij in je zato nedvomno eden glavnih krivcev za velike vodne izgube.

Število območij poselitve, ki so opremljena z javnim vodovodom je 2.718 oziroma 84,5% vseh območij poselitve glede na AGLO_2013. Skladno s prvim odstavkom 9. člena Uredbe o oskrbi s pitno vodo bi morale biti z javnim vodovodom opremljenih 3.218 območij poselitve, kar pomeni da je z javnim vodovodom potrebno opremiti še 500 območij poselitve oziroma 153.299 prebivalcev, kar znaša 7,4% vseh prebivalcev Republike Slovenije. Del tega je že opremljen z zasebnimi vodovodi, zato ne bi bila potrebna fizična izgradnja vodovoda v primeru, da je le-ta v ustreznem stanju. Glede na to, da je večji del zasebnih vodovodov že zgrajen, pri prehodu na oskrbo izvajalcev javne službe ne bo vedno potrebna izgradnja vodovodnega sistema, temveč le prenova posameznih elementov. Izračun pokaže, da bi znašal strošek vzpostavitve javnega vodovodnega omrežja na neopremljenih območjih poselitve zaradi zahtev po doseganju standardov opremljenosti iz 9. člena Uredbe o oskrbi s pitno vodo 82 mio EUR.

Cilj razpisa je zagotoviti investicije v zdravo življenjsko okolje, preprečevanje in zmanjševanje posledic na področju, ki ogrožajo trajnostni razvoj in nadaljevati z naložbami v okoljsko infrastrukturo, da Slovenija na poti trajnostne rasti doseže ustrezní nivo javnih naložb na področju oskrbe s pitno vodo. Na ta način se zasleduje cilje, opredeljene v nacionalnih, regionalnih in lokalnih strateških dokumentih. Glavna okoljska cilja sta izboljšanje kakovosti vode in zmanjšanja emisij in onesnaženja vode.

Ciljne skupine

Občina za sofinanciranje infrastrukture.

Izvajalci javne službe za izboljšanje izvajanja javne službe.

Uporabniki storitev.

Izvedbena določila

Dodeljevanje spodbud poteka po principu sofinanciranja upravičenih stroškov investicijskih projektov, skladno s pravili dodeljevanja državnih pomoči EU.

Za ukrepe vezane na oskrbo s pitno vodo predlagamo pripravo in objavo razpisa kot povabila za prijavo projektov za subvencijo in povratna sredstva. S strani posamezne občine se na tipskih obrazcih prijavi projekt. Pregled in ocenitev prijav, izbor projektov in izdaja odločb o odobritvi projekta poteka na nivoju ministrstva. S pogodbo se sprejema pogoje za financiranje projekta in evidentira se projekt s pogoji za subvencijo in kredit.

Vrsta in velikost investicije

Namen ukrepa »Spodbujanje izvedbe investicij oskrbe s pitno vodo« je spodbujanje investicij v lokalno gospodarsko infrastrukturo namenjeno izvajanju obvezne občinske javne službe varstva okolje in sicer oskrba s pitno vodo, kjer so ukrepi:

- Investicije v začetno investicijo ali investicijo za razširjanje ali nadgradnjo obstoječega infrastrukturnega objekta, v smislu bistvenih sprememb obstoječe infrastrukture.
- zagotovitev rezervnih vodnih virov in povezave na manjših vodovodnih sistemih (oskrbujejo manj kakor 10.000 prebivalcev).
- aktivna zaščita zajetij pitne vode pred onesnaženimi vodami,
- zmanjševanje vodnih izgub in sanacija zastarelih elementov vodovodnih omrežij,
- izboljšanje energetske učinkovitosti delovanja vodovodnih sistemov,
- vzpodbujanje povezovanja vodovodnih sistemov in upravljanja z njimi,
- sistemi nadzora nad vodovodnimi omrežji, varnost delovanja vodovodnih sistemov,
- sanacija in prevzem v upravljanje vaških vodovodnih sistemov,
- sanacija starih odlagališč odpadkov in starih bremen na vodovarstvenih območjih, odkup zemljišč na vodovarstvenih območjih,

Upravičenci so:

- Upravičenci so lokalne skupnosti.

Upravičeni stroški so:

- strošek nakupa zemljišč,
- stroški gradnje in/ali nakupa objekta,
- strošek izdelave projektne in investicijske dokumentacije,
- strošek neposredno povezan z investicijo.

Pogoji za pridobitev sredstev so:

- za investicijo se šteje investicija v komunalno in infrastrukturno opremljanje,
- investicija mora predstavljati začetno investicijo ali investicijo za razširjanje ali nadgradnjo obstoječega infrastrukturnega objekta, v smislu bistvenih sprememb obstoječe infrastrukture.

Višina sofinanciranja je:

- investicijska vrednost projekta za sofinanciranje na podlagi upravičenih stroškov je 500.000,00 EUR.

Omejitve so:

- vlagatelj lahko na tem javnem razpisu v okviru tega ukrepa predloži največ 1 vlogo.

Opis časovnice za investicijo

Začetek izvajanja projekta na terenu (izvedba investicije v 2 letih).

4. Zelena in digitalna dimenzija komponente

Referenca na zeleno in digitalno – komponenta:

Trajnostno ravnanje z vodnimi viri in zmanjševanje vpliva na okolje sta dva ključna cilja, ki jih EK naslavlja v Zelenem dogovoru. Ustrezna okoljska infrastruktura je predpogoj za nadgradnjo in oblikovanje inovativnih in digitalnih rešitev za povečanje učinkovitosti delovanja obveznih občinskih gospodarskih javnih služb. Npr. ena takšnih rešitev je tudi elektronska nadgradnja evidentiranja in spremljanja vodnih izgub v sistemih.

Zmanjšanje vodnih izgub ugodno vpliva na: 1. povečevanje razpoložljivih kapacitet vodovodnega sistema, 2. zmanjšanje stroškov raziskav in investicij v iskanje dodatnih vodnih virov, 3. nižje stroške električne energije in posredno zmanjševanje vplivov na okolje, 4. nižje stroške morebitne priprave pitne, 5. manjše tveganje za zdravje ljudi zaradi morebitnega vpliva na zdravstveno ustreznost in skladnost pitne vode, 6. nižje stroške človeških in materialnih virov zaradi nenadnih in pogostih intervencijskih posegov, če je zmanjševanje vodnih izgub povezano tudi s skrbno načrtovano obnovo vodovodnega omrežja na najbolj kritičnih območjih, 7. nižja vodna povračila in druge dajatve, 8. povečanje zaupanja uporabnikov in 9. trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri in s komunalno infrastrukturo.

Tabela 1: Vpliv na zeleni in digitalni prehod

Krajši naziv	Cilji »zeleno«				Cilji »digitalno«	Izzivi prehoda	
	Podnebni	Okoljski	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Vrednost	Vrednost					
Komponenta 1: Spodbujanje lokalnih investicij v okoljsko infrastrukturo 1: Investicije v vodovod in kanalizacijo)	0%	100%	039 041	yes	0%	yes	NO

1. Mejniki, cilji in časovnica

STRUKTURNA REFORMA	CILJ	MEJNIK	ČASOVNICA
Spodbujanje lokalnih investicij v okoljsko infrastrukturo	Zmanjšati investicijsko vrzel pri opremljanju aglomeracij za oskrbo s pitno vodo in odvajanje in čiščenje, ki niso predmet investicij sofinanciranih iz evropskih kohezijskih sredstev. Zagotoviti ustreznost stanja okoljske infrastrukture, ki zagotavlja izvajanje stroškovno učinkovitih storitev. Zagotoviti dodatne finančne vire za projekte lokalnih skupnosti v okoljsko infrastrukturo, ki niso zaradi finančne vrzeli in velikosti območja (aglomeracije) in višine investicije prioritete investicije, hkrati pa predstavljajo enega ključnih delov sistema in prispevajo k delovanju celotnega sistema na lokalni ravni.	Priprava sheme podeljevanja povratnih virov za izvajanje investicij za okoljsko infrastrukturo na področju obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja	12/2021
		Izvedba javnega razpisa in izbor in potrditev investicij za obe področji okoljske infrastrukture reforme Izvedba javnega razpisa in izbor in potrditev investicij za obe področji okoljske infrastrukture Izvedba javnih naročil posameznega projekta Izvedba investicij na lokalni ravni	12/2022 12/2026 –

2. Financiranje in stroški

Stroški – Reforma:

Opis

Celotna finančna vrzel je višja, kot so predvidena sredstva v strukturni reformi, kjer so skupni stroški investicij za infrastrukturo na področju odpadne vode ocenjeni na 35 mio EUR nepovratnih sredstev in 35 mio EUR povratnih sredstev in za oskrbo s pitno vodo na 35 mio EUR nepovratnih sredstev in 35 mio EUR povratnih sredstev.

Ocena potrebnih investicij je narejena za področje odvajanja in čiščenja kot del analize Operativnega programa za odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode, za oskrbo s pitno vodo so ocene del pridobljenih predlogov s strani lokalnih skupnosti.

Stroški so ocenjeni na podlagi ocene stopnje priključenosti aglomeracij, ocene opremljenosti in ocene stopnje priključenosti na predpisane vrste ureditve za odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode ter podatkov o specifičnih vrednostih investicij, ločeno za gradnjo javnega kanalizacijskega omrežja in gradnjo čistilne naprave za čiščenje komunalne odpadne vode oziroma vgradnjo druge vrste ureditve za odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode iz posameznih objektov. Povprečni stroški

so bili izračunani na podlagi pridobljenih podatkov iz nabora projektov evropske kohezijske politike, ki so bili financirani v preteklem in tekočem finančnem obdobju.

Strošek popravil oziroma sanacije dotrajanega vodovoda je odvisen od starosti vodovodnega omrežja in zaznanega števila lomov. Pri določitvi stroška zamenjave vodovoda je ključna določitev dimenzije cevi, ker le-ta določa ceno investicije. Na podlagi podatkov največjih vodovodnih sistemov je bila predpostavljena povprečna dimenzija vodovodnih cevi na DN 100. Načeloma se za grobo oceno investicije vodovoda, dimenzijo cevi (v mm) pomnoži s faktorjem 1,5 in se na ta način dobi cena na meter. Strošek investicije vodovodnih cevi dimenzije DN 100 znaša približno 150 EUR/m (vključena projektna dokumentacija, ni vključen strošek odkupa zemljišč). Za bolj natančen izračun dejanske potrebe po menjavi vodovodnih cevi s strožimi kriteriji se je preverilo še amortizacijske dobe kot so navedene v Uredbi o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja; Priloga 1: Amortizacijske stopnje opredmetenih osnovnih sredstev, ki spadajo v javno infrastrukturo ter amortizacijske stopnje osnovnih sredstev in naprav, ki niso javna infrastruktura, vendar se uporabljajo za opravljanje javne službe. Za večji del vodovoda je tako predvidena amortizacijska doba 33 let (PE, PVC, JE, TE) manjši del (NL in LŽ) pa ima amortizacijsko dobo 50 let. Za izračun so bili uporabljeni podatki ZKGJI (GURS, 2013), kjer je navedeno leto izgradnje, dolžina in material vodovodnih cevi za posamezen odsek.

Vrednost

Projekt/Ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Investicije v vodovod in kanalizacijo	140 mio EUR	70 mio EUR	70 mio EUR
Skupaj	140 mio EUR	70 mio EUR	70 mio EUR

Finančna dinamika izvajanja po letih:

Tabela 16 Ocenjeni stroški načrta

Predvideni stroški načrta											
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
Ravnanje z vodo	Investicije v vodovod in kanalizacijo	2021- 2026	140.000.000 EUR od tega 70.000.000 EUR povratni del			20.000.000	30.000.000	40.000.000	50.000.000		
SKUPAJ			140 mio EUR			20.000.000	30.000.000	40.000.000	50.000.000		

3. Utemeljitev zahteve po povratnih sredstvih

2.6.5 KOMPONENTA 5: Krožno gospodarstvo

1. Opis komponente

Kratek povzetek

Domena politike: **Prehod v krožno gospodarstvo**

Cilj:

Cilj tega področja je pospešiti prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo, skladno z 8. ciljem Strategije razvoja Slovenije 2030. Prav tako gre za eno od ključnih usmeritev nove Slovenske industrijske strategije 2021-2030 (trenutno v pripravi, sprejem na Vladi RS je predviden do konca leta) in Resolucije o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021« (Uradni list RS, št. 8/20).

To je skladno s priporočili Evropske komisije, ki je Sloveniji tako v letu 2019 kot tudi v letu 2020 priporočila, da več pozornosti nameni izvajanju ukrepov, ki bodo podprli prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo in je v Poročilu o državi 2020 pri izvajanju priporočila 3 ugotovila le omejen napredek. Tudi priporočila UMAR iz Poročila o razvoju 2020, uvrščajo prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo med štiri ključne prioritete za ukrepanje. Uvajanje načela krožnega gospodarstva je eden od ključnih omogočevalcev prehoda v nizkoogljično družbo, kar prepozna tudi NEPN.

Prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo pomeni priložnost za razvoj gospodarstva, saj prinaša finančne koristi podjetjem in gospodarstvu, spodbuja inovacije in znižuje negativen okoljski vpliv v dobaviteljski verigi. Zmanjševanje količin odpadkov v industrijskih verigah preko recikliranja odpadkov in ponovne uporabe sekundarnih surovin (secondary materials) ustvarja prihranke v proizvodnji in manjšo odvisnost od primarnih, predvsem kritičnih surovin. Posebno pozornost je treba posvetiti tudi preprečevanju nastajanja odpadkov in izboljšanemu ravnanju z njimi ter izboljšati podporno okolje z infrastrukturo in povečati samozadostnost države za ustrezno ravnanje s temi odpadki v skladu s hierarhijo ravnanja z odpadki. Z vidika širših družbenih vidikov pa je v tem okviru smiselno posebno pozornost posvetiti tudi zmanjšanju izgub in količin odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano.

Prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo torej terja boljše ravnanje z viri in se mora najprej osredotočiti na preprečevanje nastajanja odpadkov že pri sami zasnovi proizvodov (»circular and digital by design«) in proizvodnega procesa do izboljšanega ločenega zbiranja odpadkov na izvoru za povečanje oziroma ohranitev čistosti teh tokov z namenom učinkovitejšega recikliranja. Pri tem je treba načrtovati ustrezne ukrepe v celotnem življenjskem ciklu proizvoda skozi celotno verigo vrednosti.

Podobno je tudi na področju kmetijstva in živilstva, ki sta največja segmenta biogospodarstva. Pri teh sektorjih je ključno, da se principe krožnosti uvaja že v fazi kmetijske pridelave in proizvodnje kot tudi naprej vzdolž verig vrednosti vse do končnega potrošnika. Le na ta način se lahko optimizira raba naravnih virov, zmanjša negativne vplive na okolje in hkrati izboljša učinkovitost vzdolž celotnih verig vrednosti. Krožnost je tudi osnovni pogoj za podnebno nevtralnost, večjo trajnost in hkrati tudi večjo odpornost verig preskrbe s hrano. Krožnost v kmetijstvu predstavlja tudi pridelava in proizvodnja kmetijskih proizvodov z minimalnimi eksternimi vložki, kar spodbuja zapiranje snovnih tokov hranil ter vrednotenje stranskih snovnih tokov. Veriga preskrbe s hrano ima možnosti za vpeljavo krožnega gospodarstva na vseh nivojih. Na nivoju primarne kmetijske pridelave in proizvodnje z uporabo sodobnih tehnologij kmetovanja, temelječih na dejanskem stanju na kmetijskih zemljiščih (ustrezni odmerki hranil v pravem času) ter metodami »carbon farminga« (tehnike in tehnologije za zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov ter ustvarjanje ponorov le teh).

Z uvajanjem načel nizkoogljičnega krožnega gospodarstva se izboljša energetska in snovna produktivnost in samozadostnost ter zmanjša odvisnost od tujih trgov, predvsem na segmentih, kjer razpolagamo z zadostnimi količinami lastnih virov. Ključna je tudi optimizacija proizvodnje in logistike z digitalizacijo in umetno inteligenco.

Komponenta »krožno gospodarstvo« bo prispevala k naslednjim EU pobudam:

1. »Power up« – Spodbujala bo uporabo čistih tehnologij, pospešila razvoj obnovljivih virov ter pri tem upoštevala celoten življenjski cikel snovi, materialov, storitev in proizvodov.
2. »Renovate« – Prispevek bo tako na področju energetske, kot tudi snovne učinkovitosti stavb (grajeno okolje/stavbe so eno izmed verig vrednosti, ki bodo podprte v okviru naložbenega dela).
3. »Recharge and Refuel« – Prispevek se pričakuje tudi na področju trajnostne mobilnosti (trajnostna mobilnost je ena izmed verig vrednosti, ki bodo podprte)
4. »Scale-up« – Digitalizacija in masovni podatki pomembno prispevajo k omogočitvi krožnega gospodarstva.
5. »Reskill and upskill« – Pričakuje se prispevek k prilagoditvi izobraževalnega sistema tako z vidika digitalnih veščin, kot tudi tematik krožnega gospodarstva.

Krožno gospodarstvo je v ospredju Evropskega zelenega dogovora in je tudi pomemben element Strategije EU »od vil do vilic«. Hkrati pa uvajanje krožnosti izpostavlja tudi posodobljena Strategija EU za biogospodarstvo »Trajnostno biogospodarstvo za Evropo: krepitev povezave med gospodarstvom, družbo in okoljem«.

Dvojni prehod: Krožno gospodarstvo pomeni priložnost za pospeševanje tako zelenega kot digitalnega prehoda, saj znižuje negativen okoljski vpliv v dobaviteljski verigi, pri tem je ključna optimizacija z digitalizacijo in umetno inteligenco (npr. za izboljšanje sledljivosti proizvodov, materialov ali snovi) in uporaba digitalizacije pri uvajanju novih poslovnih modelov, ki podpirajo prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo.

Zaposlitve in rast: Investicije, povezane s to komponento bodo prispevale k rasti zaposlitvev (predvsem storitvenega sektorja, pa tudi kmetijskega in živilskega sektorja ter lesno-predelovalnega sektorja) in bodo prispevale k rasti na lokalni in nacionalni ravni.

Družbena odpornost: Investicije v krožno gospodarstvo bodo prispevale k oblikovanju bolj odpornega in vključujočega podnebno nevtralnega modela za zaščito okolja, ohranjanja biotske raznovrstnosti in izboljšanje kakovosti življenja za vse.

Reforme in/ali investicije, vključno s CFOG (splošni izdatki države po funkcijah) klasifikacijo:

Reforma:

- **Vzpostavitev okvira za trajnostno in zeleno transformacijo.**

Investicije:

1. **Celoviti strateški projekt razogličanja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo (CSP KG)**, ki bo zagotovil sistematični pristop vseh resorjev in delov družbe za doseg izboljšanja snovne, energetske in emisijske produktivnosti.
2. **Investicije za izboljšanje sistema ravnanja z odpadki**, za krepitev podpornega okolja na tem področju in izboljšanje samozadostnosti države, skladno s hierarhijo ravnanja z odpadki.
3. **Program za dvig domače predelave lesa**, za krepitev lesno predelovalne verige in izkoriščanja lesa, kot obnovljivega vira, ki ga ima država v izobilju.
4. **Geotermija** – za izkoriščanje potenciala OVE za potrebe kmetijske pridelave, in sicer zlasti na področju pridelave zelenjave v rastlinjakih.
5. **Vzpostavitev podpornega okolja za spodbujanje prehoda v krožno gospodarstvo in biogospodarstvo na področju kmetijstva in živilstva.**

Ocenjeni stroški: **Ocena skupnih stroškov, ki bodo kriti iz naslova RRF, znaša 213,2 mio EUR, od tega je 88,2 mio EUR nepovratnega dela in 125 mio EUR povratnega dela.**

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

- Doseganje podnebne nevtralnosti do leta 2050 zahteva temeljito prestrukturiranje družbe. Prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo lahko po ocenah »Material Economics« prispeva skoraj 56 % k znižanju emisij CO₂ v EU do leta 2050⁷. S tem se prispeva tudi k doseganju ciljev Pariškega sporazuma. Prehod v krožno gospodarstvo tako postaja nujnost za ohranjanje mednarodne konkurenčnosti na dolgi rok.
-
- V 2018 smo v Sloveniji porabili za 10,4 % več snovi kot v prejšnjem letu⁸, znižala se je snovna produktivnost, zaostanek za povprečno produktivnostjo v EU se je povečal na 17 %⁹. S tem se oddaljujemo od zastavljene ciljne vrednosti (povprečje EU), opredeljene v Strategiji razvoja Slovenije 2030.

⁷ Material Economics: The Circular Economy. A Powerful Force for Climate Mitigation. Transformative innovation for a prosperous and low-carbon industry.

⁸ Statistični urad RS (2019). Računi snovnih tokov. Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8580>

⁹ Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (2020). Poročilo o razvoju 2020, Ljubljana.

- V Sloveniji podjetja na področju URE vlagajo manj od povprečja EU-28¹⁰, na tem področju so zaznane vrzeli tudi v podpornem in inovacijskem okolju za mala in srednja ter zagonska podjetja, saj v tem segmentu zainteresiranim deležnikom ne ponuja specializirane podpore. Velika je tudi vrzel med vlaganji v eko inovacije, kjer smo na podlagi Eko inovacijskega indeksa sicer nad povprečjem EU28 pri vlaganjih in močno pod povprečjem pri doseganju okoljskih ciljev, ki jih dosegamo s temi sredstvi¹¹.
- Industrija v Sloveniji in širše v EU se sooča s **štirimi poglavitni izzivi**:
 1. prevelike količine odpadkov in nizka snovna učinkovitost,
 2. naraščanje cen primarnih surovin in izčrpavanje zalog nekaterih surovin, tudi težja dostopnost nekaterih omejenih in kritičnih surovin,
 3. stroškovna struktura proizvodnje, kjer materialni stroški podjetij predstavljajo tudi nad 40 % vseh stroškov ter
 4. visoka uvozna odvisnost Slovenije in EU, tako glede surovin kot tudi energije.

Zato je potrebno **spodbujati večjo učinkovitost pri porabi virov**. To pomeni premik od današnjega linearnega gospodarstva v **krožno gospodarstvo**, kjer odpadki ene industrije lahko ob določenih pogojih postanejo sekundarna surovina za drugo industrijo. Krožno gospodarstvo predstavlja trajnostni gospodarski model, pri katerem se uporabnost snovi, materialov in proizvodov skuša ohranjati čim dlje časa. Razlogi za spodbujanje krožnega gospodarstva niso samo okoljski. Gre tudi za doseganje gospodarskih in ne nazadnje socialnih ciljev v obliki novih, kvalitetnih zaposlitev. Uporaba stranskih proizvodov, predelava in recikliranje odpadkov in uporaba obnovljivih virov – vse to so poti za povečevanje učinkovitosti in zniževanje stroškov podjetij.

- Pri prehodu v nizkoogljično krožno gospodarstvo gre za izrazito čezsektorski problem, zato je k njegovemu reševanju treba pristopiti z oblikovanjem in izvajanjem ukrepov in aktivnosti, ki presegajo silosen način razmišljanja in delovanja. S tem želimo odpraviti pomanjkljivosti, ki so jih identificirali ključni deležniki in ki preprečujejo bolj sistemski in sistematičen prehod v smeri nizkoogljičnega krožnega gospodarstva. Med bolj pomembnimi so:
 - Vsebinsko pomanjkljivo podporno okolje za start-upe in za spodbujanje inovacij, procesnih in drugih izboljšav v MSP-jih (tudi v celotnih verigah vrednosti) za hitrejši prehod v smeri razogljičenja in vpeljevanja načel krožnega gospodarstva v njihove poslovne procese, torej za razvoj nizkoogljičnih krožnih poslovnih modelov.
 - Neustrezne podlage za oblikovanje strategij in pripravo na njih temelječih projektov, na funkcionalnih območjih/regijah, ki otežkočajo razvoj pametnih krožnih skupnosti.
 - Nezadostna vključenost vsebin, ki so relevantne za prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo, v izobraževalne programe na vseh ravneh in pomanjkanje ustreznih programov za usposabljanja.
 - Nepovezano in pogosto nasprotujoče si oblikovanje rešitev v sektorskih politikah, programih, zakonskih predlogih, kar ovira in otežkoča oblikovanje ustreznih in celovitih ukrepov na eni strani, na drugi strani pa to vpliva tudi na manj ugodno in manj predvidljivo okolje za delovanje podjetij.
 - Neustrezni signali za dvig snovne in energetske učinkovitosti, parcialna in neosredotočena ponudba finančnih podpor za ta namen, pomanjkljivi pristopi za privabljanje zasebnih sredstev za podporo ukrepom za razogljičenje in uvajanje načel krožnega gospodarstva v zasebnem in javnem sektorju na nacionalni in lokalni/regijski ravni.
 - Veliko število deležnikov, ki nepovezano delujejo na področju prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo otežkoča iskanje sinergijskih učinkov med rešitvami, ki jih razvijajo posamezni akterji. Rezultat tega je neoptimalna izkoriščenost tako finančnih kot tudi človeških virov in počasnejši prenos znanj med deležniki v procesu. Nadaljevanje takega procesa lahko oslabi mednarodno prepoznavnost Slovenije kot ene od bolj naprednih držav na tem področju.

¹⁰ Evropska komisija (2018). Eurobarometer Flash 456, Bruselj. Dostopno na: file:///C:/Users/hurbancic/Downloads/fl_456_en.pdf

¹¹ Evropska komisija (2020). Eco innovation scoreboard, Bruselj. Dostopno na: https://ec.europa.eu/environment/ecoap/indicators/index_en

- Izziv je tudi **izboljšanje sistema ravnanja z odpadki**. V Sloveniji imamo zgrajeno zelo dobro infrastrukturo za zbiranje komunalnih odpadkov (KO) in njihovo obdelavo v centrih za obdelavo odpadkov. Tam se frakcije odpadkov, ki so ločeno zbrane ali izločene iz preostanka mešanih komunalnih odpadkov (MKO) pripravijo do stopnje, ko so primerni za recikliranje. Podporno okolje je premalo razvito, trg sekundarnih surovin pa ne deluje v skladu s pričakovanji in prizadevanji. Prav tako nimamo zadostnih zmogljivosti za predelavo dela odpadkov (ostanek po obdelavi) in v tem oziru nismo samozadostni. Kljub sodobnosti centrov za obdelavo odpadkov pa nastaja frakcija, ki je ni mogoče reciklirati in ima visoko kurilno vrednost, zato se jo pošilja v termično obdelavo¹². Na tem področju (infrastruktura za termično obdelavo) Slovenija ni samozadostna in je v veliki meri odvisna od čezmejnega pošiljanja odpadkov na obdelavo v sosednje države, ki v zadnjih letih narašča. S tem nastajajo stroški, negativni okoljski vpliv zaradi transporta, obenem pa ne zapiramo snovnega toka tako ozko, kot je možno.
- Naslednji izziv se nanaša na **krepitev gozdno lesne verige**, saj primanjkljaj pri zadostnih kapacitetah za predelavo domačega lesa povzroča fragmentiranost verige kot take, zaradi premajhne ekonomije obsega, pa proizvodi iz lesa težko konkurirajo cenovno ugodnejšim izdelkom iz drugih materialov, kateri pa za okolje predstavljajo večjo obremenitev. Z rešitvijo problematike bi prispevali k samozadostnosti, krepitvi lokalnih verig vrednosti in strateški avtonomiji lesne industrije kot take. Okrepili bi tudi ponudbo za zeleno in krožno javno naročanje.
- Tudi na področju **kmetijstva in živilsko-predelovalne panoge** kot največjim segmentom biogospodarstva je razvidno, da so potenciali prehoda v krožno gospodarstvo še **nezadostno izkoriščeni**. Če pa se že izkoriščajo, v strukturi rabe stranskih tokov prevladuje energetska raba. Priložnosti je zato potrebno iskati v zapiranju snovnih zank oz. krogotokov na kmetijskih gospodarstvih in izboljšanju snovne učinkovitosti naprej vzdolž verige preskrbe s hrano in drugih verig vrednosti, v spodbujanju kaskadne rabe primarnih virov, stranskih proizvodov, odpadkov in ostankov, in sicer najprej v smeri razvoja novih proizvodov, novih bioosnovanih materialov, biokomponent, šele nato v smeri njihove energetske izrabe.
- Ob tem pa je posebno pozornost potrebno posvetiti **zmanjšanju izgub hrane in odpadni hrani**, ki je ne le ekonomski, temveč tudi etični in širši družbeni izziv. Odpadna hrana predstavlja znaten vir biološko razgradljivih odpadkov, hkrati pa so procesi pridelave, proizvodnje, logistike, predelave, prodaje in porabe hrane potrati. Rešitve je potrebno iskati v preprečevanju, zmanjševanju odpadne hrane, v iskanju možnosti za sekundarno rabo le-teh oz. njihovo predelavo.
- Prehod v krožno gospodarstvo prinaša tudi priložnosti z vidika povečanja **odpornosti verige preskrbe s hrano** ter zmanjševanja **emisij toplogrednih plinov**. Prehod na obnovljive vire energije, kot je globoka geotermija, lahko prispeva k nadomeščanju fosilnih goriv v kmetijski pridelavi. V povezavi s kmetijsko pridelavo, zlasti pridelavo zelenjadnic v zavarovanih prostorih, lahko s tem prispeva tudi k povečanju odpornosti kmetijske pridelave na podnebne spremembe in zagotavljanje kmetijske pridelave v času, ko naravne razmere ne dopuščajo pridelave na prostem. Uporaba globoke geotermije v kmetijski proizvodnji z uporabo reinekcijskih vrtin prispeva k konceptu trajnostne hrane in trajnostnega upravljanja naravnih virov/potenciala geotermalne energije.

b) Cilji

Evropska komisija je Sloveniji tako v letu 2019 kot tudi v letu 2020 priporočila, da **več pozornosti nameni izvajanju ukrepov, ki bodo podprli prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo**. V Poročilu o državi 2020 je pri tem ugotovila le omejen napredek. Tudi priporočila UMAR z Poročila o

¹² O tem, kako smo odvisni od storitev termične obdelave komunalnih odpadkov v tujini govori podatek, da smo leta 2017 izvozili približno 165.000 t (gorivo iz odpadkov 19 12 10 in ostanek mehanske obdelave komunalnih odpadkov 19 12 12), leta 2018 pa že preko 210.000 ton.

razvoju 2020, uvrščajo prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo med štiri ključne prioritete za ukrepanje.

Dvojni prehod: Prehod v krožno gospodarstvo je eden ključnih elementov Evropskega zelenega dogovora. Je predpogoj za doseg podnebne nevtralnosti do leta 2050, ohranitev okolja in biotske raznovrstnosti in okrepitev gospodarske konkurenčnosti. V ta namen je Evropska komisija pripravila nov Akcijski načrt za prehod v krožno gospodarstvo, saj ugotavlja, da je danes gospodarstvo EU še vedno večinoma linearno, saj se le 12 % sekundarnih materialov in virov ponovno uporabi v gospodarstvu. Veliko izdelkov se prehitro pokvari, jih ni mogoče ponovno uporabiti, popraviti ali ko postanejo odpadki, reciklirati ali pa so narejeni izključno za enkratno uporabo. Podjetja in potrošniki bi lahko izkoristili ogromen potencial. Države morajo tudi na nacionalni ravni poskrbeti, za čim hitrejši prehod v krožno gospodarstvo, ki pa mora potekati na sistematičen način in vključevati vse politike (izobraževalna, znanstvena, kmetijska industrijska, podjetniška, fiskalna, javna naročila, trg dela, itd.). Izrednega pomena je zasnova izdelkov, storitev in procesov, pri čemer je treba upoštevati krožne in digitalne vidike že na samem začetku (uveljavljanje načela »circular and digital by design«).

Digitalizacija je eden izmed ključnih omogočevalcev prehoda v krožno gospodarstvo, saj digitalne tehnologije, kot so internet stvari, velepodatki, blokovna veriga in umetna inteligenca, pospešujejo krožnost pa tudi dematerializacijo gospodarstva v EU. Pri tem je pomembno tudi izkoriščanje potenciala digitalizacije informacij o izdelkih, vključno z rešitvami, kot so digitalni potni listi, označevanje in vodni žigi, ter spodbujanje uporabe digitalnih tehnologij za sledenje virom ter njihovo spremljanje in popis.

Zaposlitve in rast: Investicije, povezane s to komponento bodo imele pozitiven učinek na rast zaposlitve (predvsem v storitvenem sektorju, pa tudi kmetijskem in živilskem ter lesno-predelovalnem sektorju) in bodo prispevale k rasti gospodarstva na lokalni in nacionalni ravni. Spremembe poslovnih modelov v trajnostne, krožne poslovne modele bodo prinesle vrsto trajnostnih storitev, modelov »izdelek kot storitev« in digitalnih rešitev, kar bo vplivalo na boljšo kakovost življenja, inovativna / zelena delovna mesta ter nadgrajena znanja in spretnosti. Prav tako bodo lahko večja vključenost ranljivih skupin pri storitvah vezanih na ponovno uporabo izdelkov (npr. popravila, preoblikovanje, itd.), posledično pa to lahko prispeva tudi k izboljšani socialni varnosti in povezanosti prebivalcev in prebivalk Slovenije.

Družbena odpornost: Investicije v krožno gospodarstvo bodo prispevale k oblikovanju bolj odpornega in vključujočega podnebno nevtralnega modela za zaščito biotske raznovrstnosti in izboljšanje kakovosti življenja za vse. S krepitvijo samozadostnosti in lokalnih verig vrednosti, se bo krepila tudi strateška avtonomija gospodarstva in družbe, kar je še posebno pomembno ob pojavu zunanjih šokov, kot je pandemija COVID-19. Hkrati je potrebno tudi širiti ozaveščenost o pomenu in pozitivnih učinkih principov krožnega gospodarstva (npr. raba naravnih obnovljivih materialov ali snovi), s čimer se bo generiralo dodatno povpraševanje po izdelkih, ki izpolnjujejo cilje krožnega gospodarstva.

Pri tem je ključno tudi izobraževanje in vpeljava konceptov krožnega gospodarstva v vse ravni šolskega sistema. Hkrati je pomembno tudi usposabljanje in krepitev kompetenc zaposlenih in podjetij v tej smeri, saj bo prehod v krožno gospodarstvo lahko prinesel tudi spremenjena delovna mesta in večji poudarek storitvam (popravila, ponovna uporaba, souporaba, digitalne rešitve in drugo).

Načelo nediskriminatornosti in enakih možnosti

a) Upoštevanje enakosti spolov

Slovenija se v Načrtu za okrevanje in odpornost zavezuje, da bo spoštovala načela enakosti spolov, enakih možnosti in nediskriminacije, saj je enakost spolov temeljna vrednota EU in temeljna pravica ter ključno načelo evropskega stebra socialnih pravic. Skladno z 12. členom Zakona o enakih možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 – ZUNEO-A, 33/16 – ZVarD in 59/19) bomo na vseh predvidenih področjih zagotovili enako obravnavanje obeh spolov.

b) Nediskriminatornost pri javnem naročanju in javnih razpisih (pri JR tudi upoštevanje pravic državnih pomoči)

Slovenija bo pri naročanju in dobavi blaga, storitev in gradnje delovala v skladu z določili ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki. Navedeno pomeni, da bodo javna naročila oblikovana na način, da bo zagotovljeno, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka

javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja (bodisi krajevnega, stvarnega, osebnega ali drugega) ter da se v javnem naročilu neupravičeno ne omejuje konkurence med ponudniki.

Pri oblikovanju in izvedbi javnih razpisov bomo z uporabo jasnih, objektivnih in nediskriminatornih pogojev in meril za izbor vlog v celoti zagotovili transparentnost in spoštovanje pravnega reda EU in RS. Pri izvajanju javnih razpisov bomo sledili predpisanih zahtevam s področja pravil o državnih pomočeh. Vsakršna pomoč bo dodeljena na podlagi priglašenih shem državnih pomoči.

3. Opis reform in investicij komponente

REFORMA

1.1. Vzpostavitev okvira za trajnostno in zeleno transformacijo

(1) Analitični del

EK je Sloveniji tako v letu 2019 kot tudi v letu 2020, priporočila, da več pozornosti nameni izvajanju ukrepov, ki bodo podprli **prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo** in je v Poročilu o državi 2020 pri izvajanju priporočila 3 ugotovila le omejen napredek. Tudi priporočila UMAR iz Poročila o razvoju 2020, uvršča prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo med štiri ključne prioritete za ukrepanje.

Pri prehodu v nizkoogljično krožno gospodarstvo, ki je eden od 12 ciljev Strategije razvoja Slovenije 2030, gre za zahtevno nalogo, ki **potrebuje sistemski pristop k izvajanju in mora nasloviti vse sektorje in vse segmente družbe**. Pri oblikovanju reformnega in investicijskega dela za komponento krožno gospodarstvo se bomo oprli predvsem na izvajanje usmeritev Strategije razvoja Slovenije 2030, Strategije pametne Specializacije, Kažipota za krožno gospodarstvo, Nacionalnega energetskega podnebnega načrta (NEPN) ter Slovenske industrijske strategije 2021-2030 (v pripravi) ter Resolucije o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021« in predlog Strategije za manj izgub in odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano.

V skladu z NEPN je v Sloveniji treba začeti oziroma nadaljevati s celo vrsto instrumentov, ki bodo prispevali k vzpostavitvi ustreznih pogojev za prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo. Za sistemski pristop k prehodu v nizkoogljično krožno se bodo izvedle naslednje reforme / aktivnosti:

1) Vzpostavitev pogojev za bolj učinkovito financiranje prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo.

Izziv: Trenutno v Sloveniji ni celovite davčne in proračunske politike, ki bi spodbujala prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo, ki bi hkrati spodbujala tudi trajnostni gospodarski razvoj in odpornost na podnebne spremembe. Struktura dajatev še ne zagotavlja doseganje okoljskih in fiskalnih ciljev. Tako denimo v Sloveniji v letnih proračunih, pa tudi v fiskalnih načrtih še ne upošteva okoljskih dejavnikov in tveganj. Zaenkrat še nimamo vzpostavljenih ustreznih cenovnih signalov s katerimi bi zagotavljali ustrezne spodbude za ravnanje proizvajalcev, uporabnikov in potrošnikov. Prav tako tudi še ni bil izveden prenos obdavčitve dela na onesnaževalce ob hkratnem zasledovanju davčne nevtralnosti in ciljev na področju zaposlovanja. Še vedno v Sloveniji precejšnja sredstva namenimo tudi t.i. okolju škodljivim subvencijam.

Sredstev, ki so v Sloveniji na voljo za podporo gospodarstvu pa tudi na drugih področjih (izobraževanje, usposabljanje, raziskave in razvoj itd.) še ne usmerjamo ciljno na način, da bi z njimi pospešili prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo in z obstoječimi sredstvi začeli dosegati večje sinergijske učinke. Med razlogi za to je tudi pomanjkanje ustreznega znanja za **vključevanje primernih kriterijev in/ali meril v razpise**. Ustreznih spodbud za ukrepe, ki zmanjšujejo emisije TGP s prehodom na proizvodnjo z uvajanjem novih izdelkov in storitev ne razvijamo dovolj hitro, prav tako je več pozornosti treba nameniti spodbujanju inovacij in demonstracijskih projektov na relevantnih področjih. Za uspešno

financiranje prehoda bo poleg bolj učinkovite in ciljanje porabe javnih sredstev treba tudi v Sloveniji vzpostaviti ustrezne pogoje za privabljanje zasebnih vlagateljev, ki se soočajo z ovirami kot so denimo visoki začetni stroški za izvedbo naložb, zmožnost financiranja in s tveganji povezanimi s preходом v nizkoogljično krožno gospodarstvo.

Cilj te reforme je vzpostaviti okvir s katerim bomo na eni strani javni sektor spodbujali k bolj učinkoviti in ciljno usmerjeni rabi obstoječih finančnih virov in na drugi gospodarski sektor in potrošnike k bolj trajnostni potrošnji in proizvodnji. Hkrati bodo odpravljene ovire, ki preprečujejo večji obseg zasebnih vlagateljev.

2) Sistemski pristop ter krepitev znanja in veščin

Izziv: Trajnostne in zelene transformacije se je potrebno lotiti na sistematičen način, usklajeno in na vseh nivojih. Izziv je oblikovati izvedbeni okvir za osredotočen in poenoten prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo na vseh nivojih in vseh politikah, da ne bi prihajalo do rizika izvedbenega primanjkljaja, ki se kaže v neustrezni usposobljenosti javnega sektorja za pripravo ustreznih ciljnih razpisov ter nepovezanih in nasprotujočih si rešitvah posameznih sektorskih politik / predpisov / ukrepov.

NEPN med ključna tveganja za uspešno izvedbo ukrepov uvrsti kadrovski primanjkljaj in potrebna dodatna znanja za uvajanje in obvladovanje nizkoogljičnih tehnologij in sicer na vseh ravneh izvedbe, pri čemer dodatno tveganje predstavlja tudi vidik povezan z vlaganji v raziskave in inovacije. Med izzivi je tudi ustrezna sistematična prenova šolskih in študijskih programov za izboljšanje znanj, ki so pomembna za prehod v podnebno nevtravno gospodarstvo in v okviru procesa izobraziti ustrezne kadre, ki bodo opremljeni z ustreznimi znanji. Razviti in izvajati bo treba tudi ustrezne programe usposabljanj za zaposlene v podjetjih, ki bodo na ta način pridobili ustrezna znanja za prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo s čimer bo vzpostavljena tudi ustrezna povezava s trgom dela in razvojem kakovostnih delovnih mest. V Sloveniji moramo še bolje izkoristiti in z izboljšanimi zmogljivostmi deležnikov okrepiti obstoječi sistem zelenega javnega naročanja. Vanj bomo v največji možni meri vgradili tudi načela krožnega gospodarstva in spodbudili nove poslovne modele v javnih naročilih ter krepili javno naročanje storitev in produktov na področju nizkoogljičnih krožnih rešitev.

Cilj te reforme je okrepiti kapacitete in znanje ter sistemsko povezati prizadevanja in pobude, ki se v Sloveniji na področju prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo že izvajajo. Hkrati želimo v Slovenijo pripeljati nove inovativne pristope in rešitve, s katerimi bomo izzive tega prehoda lažje spremenili v priložnosti in jih vzpostavili razvojni model, ki bo skladen z ambicioznimi podnebnimi cilji do leta 2050. Pri tem je treba poseben poudarek nameniti tudi kompetencam podjetij, kmetijskih gospodarstev pri uvajanju principov krožnosti.

3) Oblikovanje okvira za preprečevanje nastajanja odpadkov in učinkovito ravnanje z njimi

Izziv: Ravnanje z odpadki je izjemnega pomena tako z vidika izboljševanja snovne učinkovitosti družbe in gospodarstva, kot tudi z vidika zmanjševanja emisij toplogrednih plinov. V Sloveniji imamo kljub sorazmerno dobrim rezultatom na področju ravnanja z odpadki še priložnosti, da izboljšamo vključevanje načel krožnega gospodarstva, velik potencial predstavlja predvsem področje gradbenih in industrijskih odpadkov. Prav tako je še mogoče zboljšati delež ločeno zbranih frakcij odpadkov in ravnanje z njimi z namenom, da se vrednost surovin ohranja čim dlje. Ustrezno bo treba novelirati tudi predpise, ki urejajo način plačevanja odvoza odpadkov, sistem zbiranja odpadne embalaže in spodbujanje še nadaljnjega zmanjševanja odlaganja odpadkov. Potrebno je zagotoviti izboljšanje učinkovitosti uporabe komposta in digestata iz predelave biološko-razgradljivih odpadkov.

Prav tako je pozornost potrebno nameniti zmanjšanju količin odpadne hrane ter njeni sekundarni rabi ali predelavi, saj tako lahko zmanjšamo pritisk na samo hiperprodukcijo hrane in ostale sekundarne panoge ter na naravne vire: zlasti tla, vodo in energijo.

4) Boljši izkoristek naravnih potencialov, ki jih ima Slovenija

Izziv: V Sloveniji še nismo polno izkoristili potencialov, ki jih imamo v obliki **obnovljive naravne surovine – lesa, potencialov biomase in geotermije v kmetijstvu in živilstvu**. NEPN za področje

izrabe biomase opredeli potrebo po tem, da se čim večji delež slovenskega lesa predela doma v proizvode s čim višjo dodano vrednostjo (krepitev verig vrednosti), medtem ko se naj za energetske namene (tudi kot vir za sintetična goriva) načeloma uporabi le les, ki ni primeren za industrijsko predelavo v polproizvode ali končne proizvode, in odsluženi les. Poleg tega NEPN navaja pomen vključevanje lesa v sistem in kazalnike trajnostne gradnje ter zeleno javno naročanje in predvideva ukrep za širitev in nadgradnjo sistema zelenega javnega naročanja vključno z uvajanjem javnega naročanja inovacij. Za dvig domače predelave lesa in dvig dodane vrednosti v lesno predelovalni verigi bomo izvajali ukrepe tako na strani dviga povpraševanja kot na strani krepitve ponudbe/predelave. Zavedanje Evropske komisije o pomenu uporabe lesa na poti v krožno gospodarstvo je potrdila tudi predsednica EK Ursula von der Leyen, ko je v nagovoru na plenarnem zasedanju Evropskega parlamenta ob predstavitvi prioritet EK v prihodnje med drugim omenila kot pozitiven primer ukrepa v okviru instrumenta »NextGenerationEU« pri prehodu v krožno gospodarstvo in sicer kako v gradbeništvu preko večje uporabe lesa preiti iz panoge, ki generira CO₂, v panogo, ki predstavlja dolgotrajni ponor CO₂.

Poleg lesa je potrebno izpostaviti tudi biomaso iz kmetijstva, ki je še nezadostno izkoriščen vir za oblikovanje novih proizvodov, seveda ob upoštevanju, da je biomasa ključna tudi za ohranjanje rodovitnega potenciala tal.

Slovenija ima glede na strokovne ocene v naravno najbolj perspektivnem delu Slovenije, to je SV Slovenija za rabo globoke geotermalne energije velik potencial. Geotermalna energija je energija, ki je shranjena v obliki toplote pod trdnim zemeljskim površjem. Geotermalna energija je izrazito lokalni vir toplote, ki zagotavlja stalno, celoletno bazno oskrbo, ki je neodvisna od hidrometeoroloških razmer. Primerna je za nadomeščanje fosilnih virov energije tako v urbaniziranih območjih kot na podeželju (rastlinjaki, sušilnice, ribogojnice...). Bistveno izboljšuje bivanjske pogoje in prispeva k razogljičenju, saj ima skoraj ničelne emisije CO₂, je tiha in brez prašnih delcev in tako ne vpliva na slabšanje stanja zaradi klimatskih sprememb. Pri njeni rabi je ključnega pomena ustrezno umeščanje v prostor glede na naravni potencial ter dobro energetsko načrtovanje sistemov rabe po načelu zaporedne, kaskadne rabe. Na podlagi veljavne uredbe o načrtu upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega morja, se še vedno uporablja določba iz prvega načrta upravljanja voda, in sicer, da se vodne pravice za rabo vode za izkoriščanje termalne in termomineralne vode v Mursko - Zalskem in Krško - Brežiškem bazenu lahko podelijo na podlagi ugotovitve, da trend gladine podzemne vode v vodonosnikih določenih vodnih teles ni več padajoč. V primeru zagotovljene reinjekcije, prepovedi in drugih omejitev za rabo termalne vode ni. V zadnjem desetletju je prišlo do stagnacije rabe, saj so vsi novi uporabniki želeli le nepovraten (brez reinjekcije) odvzem termalne vode, ki pa je prepovedan, saj je bilo ugotovljeno, da je zaradi padajočih trendov gladin in količin geotermalne vode potrebno močno spodbujati reinkcijo. Tako je glavna ovira za postavitev takšnih sistemov predvsem v ustreznem poznavanju geotermalnega potenciala ter pravno organizacijskem okvirju in visokih investicijskih stroških v dodatno, reinjekcijsko vrtino.

Z izvedbo projekta se bo tako zagotovila izboljšano poznavanje geotermalnega potenciala z organiziranim in koordiniranim evidentiranjem rezultatov na državni ravni. Z financiranjem reinkcijskih vrtin v kmetijstvu se bo kmetijskim pridelovalcem zelenjave bistveno izboljšala konkurenčnost in okoljski odtis. V skladu s Strategijo pametne specializacije lahko geotermalno energijo uvrstimo v digitalni steber pametna mesta in skupnosti ter krožni steber trajnostna hrana. Z reinkcijskimi vrtinami v kmetijskem sektorju se bo zagotovila trajnostna raba geotermalnih virov v kmetijskem sektorju.

Upoštevanje načela »da se ne škoduje bistveno (Do-No-Significant Harm - DNSH)«

Načelo »da se ne škoduje bistveno« bo v celoti spoštovano. Z namenom okrepitve pozitivnega okoljskega vidika smo v predlagane vsebine v največji meri vključili vsebine, ki omogočajo zeleno transformacijo, prehod v krožno, pametno in podnebno nevtravno gospodarstvo.

Reforma za »vzpostavitev okvira za trajnostno in zeleno transformacijo« bo pozitivno prispevala k blažitvi podnebnih sprememb, prilagajanju na podnebne spremembe (zmanjšanje tveganj za škodljive vplive), preprečevanju onesnaževanja, trajnostni rabi vodnih virov, varstvu biotske raznovrstnosti, predvsem pa prehodu na krožno gospodarstvo. Reforma bo namreč podpirala dejavnosti, ki

- bolj učinkovito uporabljajo naravne vire, vključno s trajnostnim virom biomase in drugih surovin, v proizvodnji, tudi z:

- (i) zmanjšanjem uporabe primarnih surovin ali povečanjem uporabe stranskih proizvodov in sekundarnih surovin ali
- (ii) ukrepi za učinkovito rabo virov in energije;
- povečujejo trajnost, popravljivost, nadgradljivost ali ponovno uporabo proizvodov, zlasti pri oblikovanju in proizvodnji;
- povečujejo možnost recikliranja izdelkov, vključno z možnostjo recikliranja posameznih materialov, ki jih vsebujejo ti izdelki, med drugim z nadomestitvijo ali zmanjšano uporabo proizvodov, snovi in materialov, ki jih ni mogoče reciklirati, zlasti pri oblikovanju in proizvodnji;
- podaljšujejo uporabo proizvodov, vključno s ponovno uporabo, zasnovano za dolgotrajnost, spremembo namena, razstavljanjem, ponovno izdelavo, nadgradnjo in popravilom ter souporabo proizvodov;
- povečujejo uporabo sekundarnih surovin in njihovo kakovost na osnovi visokokakovostnega recikliranja odpadkov;
- preprečujejo in zmanjšujejo nastajanje odpadkov, vključno z nastajanjem odpadkov, ki nastajajo pri ekstrakciji mineralov ter odpadkov pri gradnji in rušenju zgradb (gradbenih odpadkov);
- povečujejo pripravo za ponovno uporabo in recikliranje odpadkov;
- pospešujejo razvoj infrastrukture za ravnanje z odpadki, ki je potrebna za preprečevanje, pripravo za ponovno uporabo in recikliranje, pri čemer zagotovi, da se predelani materiali reciklirajo kot visokokakovostne sekundarne surovine v proizvodnji, s čimer se prepreči zmanjšanje kakovosti materiala pri recikliranju.

(2) Ciljne skupine

Pri izvedbi zgoraj navedenih reform/aktivnosti in povezanih investicij se cilja tako na javni sektor, kot tudi na celotno gospodarstvo in družbo. Prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo se želimo lotiti na sistematičen način, ki bo vključeval vse deležnike: tako podjetja (od start-upov, MSP do velikih podjetij), kot tudi potrošnike (javne in zasebne za spodbujanje trajnostne potrošnje), učence, dijake in študente (izobraževalni sistem), raziskovalno sfero, nevladne organizacije, pa tudi kmetijska gospodarstva, zadruga in druge člene v dobavnih verigah.

(3) Izvedbena določila

1. Z vzpostavitvijo pogojev za bolj učinkovito financiranje prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo bodo izvedene naslednje aktivnosti:
 - pripravil se bo nabor meril in pogojev za pripravo javnih razpisov, preko katerih se bo pospeševal prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo;
 - ozelenitev nacionalnega proračuna: Izvedba procesov za oblikovanje in pospešitev izvajanja ukrepov na področjih davkov in taks. Postopno zmanjševanje in ukinitve spodbud fosilnim gorivom preko ustrezne analize vpliva opuščanja spodbud (oz. vračil trošarine) za rabo fosilnih goriv. Presoja sistema obdavčitve emisij TGP (npr. višina CO₂ dajatve v primerjavi s ceno emisijskih kuponov) z namenom zmanjševanja konkurenčnosti fosilnih virov energije;
 - aktivnosti, ki se navezujejo na program »transformacijski kapital« iz Celovitega strateškega projekta razogličanja preko prehoda v krožno gospodarstvo (CSP KG).
2. Za namene sistemskega pristopa in krepitve znanj in veščin bomo:
 - opredelili izvedbeni okvir z določitvijo močne nosilne / projektne enote, ki bo peljala enoten ter transparenten proces prehoda na vseh nivojih in politikah;
 - vzpostavili center/stičišče za prehod v nizkoogljično krožno družbo in laboratorij za oblikovanje politik (v povezavi s CSP KG);
 - krepili podporno okolje predvsem za zagonska podjetja in MSP;
 - prispevali k oblikovanju programov razvoja regij (regionalni vidik);
 - oblikovali in vključili vsebine krožnega gospodarstva v okviru sistematične prenove šolskih in študijskih programov;
 - pripravili ustrezne programe usposabljanj za zaposlene v podjetjih;
 - spremljali in izboljšali okvir zelenega in krožnega javnega naročanja.

3. V sklopu oblikovanja okvira za preprečevanje nastajanja odpadkov in učinkovito ravnanje z njimi bodo izvedene naslednje aktivnosti:
 - dopolnitev Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja z namenom spodbujanja zmanjšanja količin nastalih odpadkov;
 - sistematična novelacija predpisov s ciljem povečanja deleža ločeno zbranih frakcij, ustreznega (učinkovitejšega) ravnanja z ločeno zbranimi frakcijami, učinkovitejšo predelavo biološko razgradljivih odpadkov idr.;
 - zmanjševanje količin nastalih odpadkov ter spodbujanje ponovne uporabe in recikliranja;
 - upoštevanje ciljev krožnega gospodarstva, še posebej pri gradbenih in industrijskih odpadkih;
 - posodobitev programa ravnanja z odpadki in programa preprečevanja odpadkov;
 - sistemska ureditev na področju zmanjševanja količin odpadne hrane in ustreznega ravnanja z odpadno hrano;
 - financiranje izgradnje manjkajoče infrastrukture za spodbujanje uporabe recikliranih materialov;
 - priprava predpisov za zmanjševanje emisij TGP na področju ravnanja z odpadki in predpisov, ki bodo urejali izvedbeni vidik energetske izrabe odpadkov;
 - pregled in posodobitev sistema zbiranja odpadne embalaže (preučitev primerov dobrih praks iz tujine);
 - uveljavitev plačevanja za odvoz odpadkov v skladu s količino oddanih odpadkov (dopolnitev uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja z namenom spodbujanja zmanjšanja količin nastalih odpadkov);
 - zagotovitev pogojev za uporabo komposta in digestata iz predelave biološko razgradljivih odpadkov (nadzor nad izvajanjem določb predpisa, ki ureja predelavo biološko razgradljivih odpadkov in uporabo komposta ali digestata, odpiranje trga (v letu 2021) za digestat in kompost v EU; in
 - projekti ozaveščanja na področju odpadkov (spodbujanja spremembe potrošniških vzorcev).
4. V sklopu aktivnosti za boljši izkoristek naravnih potencialov, ki jih ima Slovenija, bomo:
 - krepili gozdno-lesno verigo, preko izrabe potenciala biomase opredeli z namenom, da se čim večji delež slovenskega lesa predela doma v proizvode s čim višjo dodano vrednostjo (npr. tudi v okviru sistema zelenih javnih naročil);
 - v kmetijstvu in živilskopredelovalni industriji bomo spodbudili učinkovitejšo rabo biomase in drugih virov (kaskadna raba ter raba stranskih proizvodov in odpadkov) ter podpirali trajnostne in krožne proizvodne procese;
 - povečali bomo vlaganja v raziskave in razvoj novih bioosnovanih materialov in proizvodov;
 - izboljšali poznavanje potenciala geotermalne energije v Sloveniji ter izboljšali pravni in organizacijski vidik izrabe geotermalne energije v Sloveniji.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Ključno tveganje je pomanjkanje koordiniranega, sistematičnega in usklajenega pristopa na področju celovitega prehoda v krožno gospodarstvo na ravni države oziroma različnih resornih politik z vključenostjo vseh relevantnih resorjev in politik ter kadrovske primanjkljaj in nezadostno znanje oz. usposobljenost v javnem sektorju. Oviro lahko predstavlja tudi pomanjkanje finančnih sredstev za zagotavljanje usklajenega in sistematičnega pristopa pri spodbujanju krožnosti na ravni države ter pri uvajanju teh principov v gospodarstvu.

Posvetovanja z deležniki:

Vzpostavitev okvira za trajnostno in zeleno transformacijo, ki vključuje prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo, se želimo lotiti na sistematičen način, ki bo vključeval vse deležnike: tako kmetijska gospodarstva, podjetja (od start-upov, MSP do velikih podjetij), zadrage, kot tudi potrošnike (javne in zasebne za spodbujanje trajnostne potrošnje), učence, dijake in študente (izobraževalni sistem), raziskovalno sfero, nevladne organizacije, svetovalce.

Posvet z deležniki poteka tudi v okviru Ekonomsko socialnega sveta (sestanek 24.11.2020).

INVESTICIJE

1. Projekt: Celoviti strateški projekt razogljčenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo (CSP KG)

Analitični del

Celoviti strateški projekt razogljčenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo (CSP KG), ilustrira **horizontalno in sistemsko naravo prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo**, ki zahteva **orkestrirano delovanje celotne Vlade RS** kot tudi številnih **deležnikov** iz vseh sektorjev in z vseh ravni. Predlog projekta je oblikovan tako, da povezuje različna področja preko meja silosnega razmišljanja posameznih sektorjev in bo z izvajanjem ukrepov prispeval k doseganju konkretnih rezultatov, saj je v Sloveniji to praviloma ključna slabost izvajanja politik.

Upoštevanje načela »da se ne škoduje bistveno (Do-No-Significant Harm - DNSH)«

Načelo »da se ne škoduje bistveno« bo v celoti spoštovano. Z namenom okrepitve pozitivnega okoljskega vidika smo v predlagane vsebine v največji meri vključili vsebine, ki omogočajo zeleno transformacijo, prehod v krožno, pametno in podnebno nevtravno gospodarstvo.

Ukrep bo pozitivno vplival na prehod na krožno gospodarstvo, ker bo podpiral dejavnosti, ki

- bolj učinkovito uporabljajo naravne vire, vključno s trajnostnim virom biomase in drugih surovin, v proizvodnji, tudi z:
 - (i) zmanjšanjem uporabe primarnih surovin ali povečanjem uporabe stranskih proizvodov in sekundarnih surovin ali
 - (ii) ukrepi za učinkovito rabo virov in energije;
- povečujejo trajnost, popravljivost, nadgradljivost ali ponovno uporabo proizvodov, zlasti pri oblikovanju in proizvodnji;
- povečujejo možnost recikliranja izdelkov, vključno z možnostjo recikliranja posameznih materialov, ki jih vsebujejo ti izdelki, med drugim z nadomestitvijo ali zmanjšano uporabo proizvodov, snovi in materialov, ki jih ni mogoče reciklirati, zlasti pri oblikovanju in proizvodnji;
- podaljšujejo uporabo proizvodov, vključno s ponovno uporabo, zasnovano za dolgotrajnost, spremembo namena, razstavljanjem, ponovno izdelavo, nadgradnjo in popravilom ter souporabo proizvodov;
- povečujejo uporabo sekundarnih surovin in njihovo kakovost na osnovi visokokakovostnega recikliranja odpadkov;
- preprečujejo in zmanjšujejo nastajanje odpadkov, vključno z nastajanjem odpadkov, ki nastajajo pri ekstrakciji mineralov ter odpadkov pri gradnji in rušenju zgradb (gradbenih odpadkov);
- povečujejo pripravo za ponovno uporabo in recikliranje odpadkov;
- pospešujejo razvoj infrastrukture za ravnanje z odpadki, ki je potrebna za preprečevanje, pripravo za ponovno uporabo in recikliranje, pri čemer zagotovi, da se predelani materiali reciklirajo kot visokokakovostne sekundarne surovine v proizvodnji, s čimer se prepreči zmanjšanje kakovosti materiala pri recikliranju.

Ciljne skupine

Podjetja, lokalne skupnosti, izobraževalne institucije, raziskovalci, odločevalci.

Izvedbena določila

CSP KG se bo izvajal usklajeno in koordinirano med posameznimi ministrstvi in vladno službo za razvoj ter v sodelovanju s partnerskimi institucijami na EU ravni (Climate KIC, Raw Materials KIC in JRC).

Vsebine predlaganih rešitev tega celovitega strateškega projekta je **strukturirana v tri stebre**, vsak med njimi je sestavljen iz več programov, ki pa so medsebojno povezani in drug drugega krepijo in nadgrajujejo:

1. **steber »Pametne in krožne skupnosti«** vključuje programe krožnih šol, krožnega učenja in virov in krožnih sinergij za vzpostavitev pametnih in krožnih regij.
2. **steber »Krožni razvoj«** vključuje programe s področja podjetništva (krožno odkrivanje in podpora krožnim inovacijam v malih in srednjih podjetjih ter program s področja spremljanja izvajanja).
3. **steber »Krožno oblikovanje politik in znanosti«** vključuje programe na področju visokošolskega krožnega izobraževanja, oblikovanja politik za prehod v krožno gospodarstvo in na področju krožnega javnega naročanja.

Te tri stebre povezujejo **trije horizontalni programi**:

- Ustanovitev **centra za prehod v pametno in krožno družbo**, katerega naloga bo koordiniranje vsebin programa in povezovanje vseh relevantnih deležnikov, pobud in projektov s tega področja.
- **Transformacijski kapital**, katerega namen je omogočiti strateško kombiniranje različnih virov financiranja in vzpostaviti novo naložbeno logiko, da bomo s porabljenimi sredstvi dosegli ustrezne učinke preoblikovanja.
- Program **Krožni piloti** temelji na Strategiji pametne specializacije in Kažipotu Slovenije za prehod v krožno gospodarstvo; z njegovim izvajanjem bomo prispevali k oblikovanju poti/temeljev za razogljčenje in prehod v krožne poslovne modele na relevantnih področjih industrije in s tem prispevali k dvigu odpornosti vseh deležnikov v verigah vrednosti in posledično celotnega slovenskega gospodarstva. V tem programu bodo zajete naslednje verige vrednosti in vsebine:
 1. vse industrije, kjer se bodo vsebine osredotočale na določanje snovnih tokov in oceno trajnosti trenutnega poslovanja, prototipiranje trga stranskih proizvodov, inovativno podporo novim poslovnim modelom;
 2. gozd-les, kjer bomo vzpostavili okvir za ogliščno certificiranje v verigi gozd les, identificirali in odpravili ovire za povečevanje dodane vrednosti v panogi, pripravili razpise za razvoj novih materialov v industriji, gradnji, predelavi in verigi preskrbe s hrano;
 3. predelovalne dejavnosti – program se bo osredotočal na oceno tveganj za nizkoogliščne investicije, sledljivost v dobavnih verigah, razpise za področja (krožni tok odpadkov, eko dizajn za izdelke in storitve, podaljšana odgovornost proizvajalcev, spremljanje nastajanja odpadkov v realnem času, zamenjava materialov z ogliščno manj intenzivnimi), razpisi za HVAC, oblikovanje okvira politik za omogočitev krožnega sistema za surovine;
 4. mobilnost, kjer se bo vidik osredotočal na vključevanje uporabnikov in odprtih podatkov;
 5. grajeno okolje je program, v sklopu katerega bomo prispevali k oblikovanju regulatornega okvira za vse vrste gradenj (javne, zasebne, industrija), oblikovali bomo razpise z različnimi fokusnimi področji (eko dizajn v gradbeništvu, podpora ločevanju in rabi gradbenih odpadkov, informacijsko modeliranje v stavbah, prenova, rušenje v skladu z načeli krožnega gospodarstva);
 6. veriga preskrbe s hrano – program bo prvenstveno prispeval k identifikaciji izzivov in priložnosti prehoda sektorja v krožno gospodarstvo, k oblikovanju smernic za prehranske navade, podjetniška podpora za oblikovanje nizkoogliščnih verig preskrbe s hrano, razpisi za pospeševanje in raziskave na področju krožnega inoviranja v verigi preskrbe s hrano.

Z izvajanjem CSP KG bomo prispevali k doseganju več ciljev Strategije razvoja Slovenije 2030 in izvajanju priporočil iz Poročila o razvoju 2020, izvajanju NEPN, ter seveda k izpolnjevanju priporočil EK iz leta 2019 in 2020, pa tudi k izvajanju zavez iz Evropskega zelenega dogovora in drugih dokumentov EK, ki temeljijo na njem.

Na ta način bomo začeli sistematično delovati v smeri izboljševanja snovne in energetske učinkovitosti ter zmanjšanja emisij TGP gospodarstva in s tem prispevali k izboljševanju konkurenčnosti, kar bo prispevalo tudi k povečevanju možnosti/verjetnosti za stabilno in dolgoročno poslovanje podjetij oziroma verig vrednosti na ključnih področjih, na katerih ima Slovenija primerjalno prednost. Poleg tega bomo z ukrepi, ki so predvideni v projektu, začeli premoščati določene vrzeli, ki so jih identificirani ključni

deležniki, ki sodelujejo v procesu prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo: neustrezno podporno okolje za tak prehod; težave pri oblikovanju celovitih projektov na funkcionalnih območjih/regijah; parcialna in ne-osredotočena ponudba finančnih podpor za ta namen; pomanjkljivi pristopi za privabljanje zasebnih vlagateljev; pomanjkanje znanj na področju priprave projektov zanimivih za financerje s področja nizkoogljičnih in krožnih inovacij; nepovezano delovanje različnih akterjev. Zelo pomemben prispevek izvajanja projekta k reformam pa bo dvig usposobljenosti vseh vključenih akterjev, saj je to v Sloveniji pogosto eden pomembnih razlogov za implementacijski deficit.

Poleg izvajanja programov, opredeljenih v samem projektu, bodo na področjih, kjer bo mogoče in smiselno, posamezne aktivnosti segale »čez meje« tega projekta. S tem bomo skušali zagotoviti orkestracijo in povezovanje izvajanja drugih ukrepov, npr. povezanih z raziskavami, razvojem in inovacijami, zagonskimi podjetji, verigami vrednosti, podpornim okoljem, izobraževanjem in infrastrukturo.

V izvajanje CSP KG bo vključenih devet ministrstev in služb, ki so sodelovala pri njegovi pripravi.

Vrsta in velikost investicije

Ocena celotne vrednosti projekta je 56,86 mio EUR. Njegovo financiranje bomo v okviru tega projekta zagotovili v višini 20 mio EUR nepovratnih sredstev, preostanek pa z vsebinskim in finančnim povezovanjem izvajanja naslednjih projektov obstoječega načrta:

- povečanje energetske učinkovitosti v gospodarstvu;
- posojilni sklad finančnega inženiringa za financiranje ukrepov energetske učinkovitosti v zasebnem sektorju (podjetja vseh velikosti);
- program za dvig domače predelave lesa;
- geotermija;
- AKIS (Agriculture Knowledge and Innovation System);
- krepitev verig vrednosti na področju preskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi;
- Državni institut RS za hrano;
- vzpostavitev podpornega okolja za spodbujanje prehoda v krožno gospodarstvo in biogospodarstvo na področju kmetijstva in živilstva;
- digitalna transformacija industrije in podjetij;
- program digitalne transformacije lokalnih skupnosti (pametna mesta in skupnosti) – digitalna transformacija za družbo;
- domače in tuje investicije v podjetja;
- investicije v deprivilegirana / okoljsko degradirana območja;
- krepitev odpornosti izobraževalnega sistema ter podpora prehodu iz izobraževanja na trg dela;
- reforma visokega šolstva za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0;
- krepitev sodelovanja med izobraževalnim sistemom in trgom del;
- RRI MOST Reforma inovacijskega ekosistema za gospodarstvo;
- investicije v RRI in pilotni programi mednarodnih RRI.

Opis časovnice za investicijo

Načrtovana izvedba projekta se nanaša na 3 leta, medtem ko imajo lahko posamezni ukrepi daljši časovni okvir.

2. Projekt: Investicije za izboljšanje sistema ravnanja z odpadki

Analitični del

Slovenija je v postopku vzpostavljanja krožnega gospodarstva v skladu s hierarhijo ravnanja z odpadki, ki daje prednost preprečevanju nastajanja odpadkov pred pripravo odpadkov za ponovno uporabo in recikliranjem ter pred drugimi postopki predelave (npr. energetska predelava) in odstranjevanjem.

Slovenija je glede ločenega zbiranja odpadkov in spodbujanja recikliranja zelo uspešna in zato bi morala z nadaljnjimi prizadevanji pravočasno doseči cilje recikliranja. Vendar nima zadostnih zmogljivosti za toplotno obdelavo in obstaja tveganje, da bodo zaradi spremenjenih in spremenljivih razmer v drugih državah določeni tokovi odpadkov zastajali. Slovenska strategija ravnanja s preostanki predelave odpadkov namreč temelji predvsem na izvozu le teh (več kot 200.000 t/leto) in razpoložljivosti zmogljivosti v tujini, ki ni trajnostna rešitev in ni v skladu z načelom bližine, ki priporoča, da je ravnanje z odpadki v največji možni meri blizu točke njihovega nastajanja. Logistične težave, ki so se pojavile ob zaprtju meja zaradi pojave pandemije Covid-19, so ta problem še bolj izpostavile in poslabšale sistem ravnanja z odpadki. Načrt ravnanja z odpadki in načrt preprečevanja nastajanja odpadkov iz leta 2016 (načrt ravnanja z odpadki) opisuje postopke za ravnanje z gorljivimi ostanki pri mehanski obdelavi komunalnih odpadkov. V skladu z načrtom se toplotna obdelava izvaja le, če so izpolnjeni cilji recikliranja in predelave. Slovenija trenutno posodablja načrt, da odraža zahteve CEP; ocenila bo zmogljivost toplotne obdelave, ki jo Slovenija potrebuje za ravnanje z ostanki iz mehanske obdelave komunalnih trdnih odpadkov ali drugimi gorljivimi ostanki, ki jih ni mogoče reciklirati. Po načrtu je ocenjena povprečna letna bruto toplotna moč iz energetske predelave komunalnih odpadkov v obdobju 2014–2030 približno 90 MW.

V načrtu ravnanja z odpadki so predvidene tudi tehnike obdelave blata iz komunalnih in skupnih čistilnih naprav (BKČN) je tudi njihova termična obdelava. Slovenija potrebuje napravo za monosežig BKČN in vso potrebno infrastrukturo za kasnejšo za kasnejšo snovno predelavo (pridobivanje/ rekuperacijo) fosforja iz s fosforjem bogatega pepela, ki je nastal kot posledica monosežiga.

Pri izvajanju aktivnosti tega projekta bo vzpostavljena smiselna navezava na izvajanje Celovitega strateškega projekta razogljičenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo.

Trajnost projekta (načelo »da se ne škoduje bistveno«)

Trajnostne naložbe so tiste, ki prispevajo k enemu okoljskemu cilju, ob tem pa ne sme bistveno škodovati nobenemu od petih drugih okoljskih ciljev.

a) Prehod na krožno gospodarstvo:

Ukrep bo pozitivno vplival na prehod na krožno gospodarstvo, ker bo podpiral dejavnosti, ki:

- bolj učinkovito uporabljajo naravne vire, vključno s trajnostnim virom biomase in drugih surovin, v proizvodnji, tudi z:
 - zmanjšanjem uporabe primarnih surovin ali povečanjem uporabe stranskih proizvodov in sekundarnih surovin ali
 - ukrepi za učinkovito rabo virov in energije;
- zmanjšujejo odstranjevanje odpadkov in povečujejo trajnost, ji;
- povečujejo možnost izrabe snovi in materialov,
- povečujejo uporabo sekundarnih surovin,
- dvigajo kakovost sekundarnih surovin z visokokakovostnim predelavo odpadkov;
- preprečujejo ali zmanjšujejo nastajanje odpadkov;
- povečujejo recikliranje odpadkov;
- pospešujejo razvoj infrastrukture za ravnanje z odpadki, ki je potrebna za preprečevanje in recikliranje, pri čemer zagotovi, da se del predelanih materialov reciklirajo kot visokokakovostne sekundarne surovine.

b) Preprečevanje onesnaženja vode, zraka in tal:

S spodbujanje dejavnosti za preprečevanje nastajanja odpadkov, ponovno rabo in učinkovitejšo rabo virov z upoštevanjem prednostnega reda hierarhije ravnanja z odpadki bo ukrep prispeval k izboljšanju ravni kakovosti zraka, vode ali tal na območjih.

Ciljne skupine

Spodbujanje ukrepov lokalnih skupnosti in nevladnega sektorja za krožno gospodarstvo ter ukrepi na področju krožnih skupnosti, ki sledijo hierarhiji ravnanja z odpadki.

Komunalno gospodarstvo: izboljšanje infrastrukture za krepitev samozadostnosti na področju odpadkov.

Izvedbena določila

V okviru tega projekta bodo potekale naslednje aktivnosti:

- Vzpostavitev in nadgradnja podpornega okolja ter ukrepi za ozaveščanje ter usposabljanje na področju krožnega gospodarstva, vključno s področjem preprečevanja nastajanja odpadkov in ravnanja s komunalnimi, industrijskimi in nevarnimi odpadki.
- Izgradnja in nadgradnja infrastrukture za obdelavo odpadkov. V okviru tega priprava študije in izdelava dokumentacije za izgradnjo naprave za ravnanje z ostanki (energetska predelava/izraba) iz mehanske obdelave komunalnih trdnih odpadkov ali drugimi gorljivimi ostanki, ki jih ni mogoče reciklirati.
- Izgradnja infrastrukture za recikliranje in obdelavo odpadkov. V okviru tega priprava študije, izdelava dokumentacije in izgradnja naprave za termično obdelavo blat (monosežig) komunalnih in skupnih čistilnih naprav (predvsem odpadek št. 19 08 05) za kasnejšo snovno predelavo (pridobivanje/rekuperacijo) fosforja iz s fosforjem bogatega pepela. Priprava študije in izdelava dokumentacije za izgradnjo odlagališča (mono-odlaganje) za dolgoročno odlaganje s fosforjem bogatega pepela iz naprav za termo obdelavo blat komunalnih in skupnih čistilnih naprav. Temelj (možnost) kasnejše snovne predelave (rekuperacije oz. recikliranja fosforja) iz BKČN.

Vrsta in velikost investicije

Investicije za izboljšanje ravnanja z odpadki: 82,7 mio EUR od tega 32,7 mio EUR nepovratnih in 50 mio EUR povratnih.

Opis časovnice za investicijo

Začetek izvajanja: 2021

Zaključek izvajanja: december 2026

3. Projekt: Program za dvig domače predelave lesa

Analitični del

Slovenija, kot ena izmed štirih najbolj gozdnatih evropskih držav (cca 58 % procentov ozemlja je poraščeno z gozdovi), razpolaga z zadostnimi količinami lesa za dolgoročen razvoj temelječ na domači surovini. V Sloveniji je letni prirast cca 9 mio m³ lesa, med tem ko je letni posek cca 5,3 mio m³, od česar se ga doma predela le cca 1,9 mio, cca 0,9 mio m³ porabi za energent, ostalo pa izvozi v tujino (nato pa se uvaža polizdelke oz. izdelke iz lesa). Z namenom izkoriščanja razvojnega potenciala je bil postavljen srednjeročni cilj, to je do leta 2030 zagotoviti pogoje za domačo predelavo 3 mio m³ lesa letno, vendar pa je za dosego postavljenega cilja potrebno odpraviti določene ovire oz. izvesti določene aktivnosti.

Dosego zastavljenega cilja o večji domači predelavi lesa je možno doseči s pomočjo izvedbe ustreznih aktivnosti znotraj programa, ki bodo posegale tako na segment povpraševanja kot na segment ponudbe (transformacija v podnebno nevtralno gospodarstvo).

Program je v celoti skladen z reformnim delom in ga ustrezno nadgrajuje. Med tem, ko se reformni del bolj usmerja v segment dviga povpraševanja vezanega na les in lesene izdelke, se projektni del usmerja bolj v ponudbo oz. zagotavljanje zadostnih kapacitet za predelavo lesa. Prav tako posebej naslavlja usmeritev CSR, ki izpostavlja dajanje prednosti zrelim javnim naložbenim projektom in spodbujanju zasebnih naložb, ki bodo vodile v zeleni prehod.

Predvsem v obdobju pandemije Covid-19 se je pokazal primanjkljaj zadostnih kapacitet za predelavo domačega lesa, kar je povzročalo težave tako pri gozdnem delu verige (zaradi nujnega poseka so se zaloge neobdelanega lesa pričele hitro povečevati, med tem ko je kakovost lesa zaradi neustreznega skladiščenja pričela padati) kot ostalih delih lesnopredelovalne verige (zaradi motenj v blagovnem toku med državami, so ostali določeni proizvajalci brez vstopnih materialov/ polizdelkov). Z razrešitvijo navedene problematike bi pomembno prispevali k bistvenemu povečanju samooskrbe na področju

oskrbe z lesenimi polizdelki/izdelki, k ustvarjanju novih zelenih delovnih mest, prispevali k skladnejšemu regionalnemu razvoju in pospešili doseganje ciljev iz Evropskega zelenega dogovora.

Uresničevanje projektnega dela bomo smiselno dopolnjevali in podpirali tudi z izvajanjem programa vzpostavitve verige vrednosti Gozd - les in drugih relevantnih programov iz CSP KG.

Upoštevanje načela »da se ne škoduje bistveno«

Program je v celoti skladen tudi z načelom da se ne škoduje bistveno in sicer iz naslednjih vidikov:

- blažitev podnebnih sprememb – gre za prehod oziroma povečanje rabe naravnega obnovljivega materiala, ki glede na surovinskih potencial v Sloveniji zagotavlja njegovo trajnostno rabo. Strokovno je tudi dokazano, da uporaba lesa oz. lesenih izdelkov omogoča dolgoročno skladiščenje CO₂ ter da je za predelavo potrebno bistveno manj energije v primerjavi z drugimi materiali, kar vse vpliva pozitivno na zmanjšanje toplogrednih plinov,
- krožno gospodarstvo – omogoča se bolj učinkovita uporaba naravnega vira, ponovna raba proizvodov (kaskadna raba), nadomeščanje proizvodov in materialov, ki jih ni možno reciklirati, zmanjšanje količine odpadkov idr.,

zaščita in obnova biotske raznovrstnosti in ekosistemov – omogoča ohranjanje ekosistema, saj je za trajnostno upravljanje z gozdovi velikega pomena tudi ustrezen letni posek (trenutno se po mnenju strokovnjakov seka v Sloveniji premalo glede na prirast), da ne pride prevelikega staranja in nato posledično propadanja gozdov, ob čemer se prične sproščati CO₂ ponovno nazaj v ozračje. S posekom zrelih dreves se dela prostor mlademu drevju s čimer se ohranja tudi biotska raznovrstnost.

Ciljne skupine

S projektom oz. programom se bo primarno naslavljal podjetja, ki se ukvarjajo s predelavo lesa, pri čemer pa bodo glede na tip aktivnosti vključeni tudi ostali relevantni deležniki pomembni za razvoj lesnopredelovalne panoge (razvojno-raziskovalne institucije, izobraževalne institucije, panožna združenja...). V segmentu aktivnosti vezanem na dvig povpraševanja pa se bo vključevalo tudi potrošnike proizvodov iz lesa oziroma širšo javnost.

Izvedbena določila

Izvajanje programa/projekta bo potekalo pod koordinacijo ministrstva pristojnega za razvoj lesno-predelovalne industrije, pri čemer pa se bodo aktivnosti usklajevale z ostalimi resorji, ki pokrivajo področja povezana z vsebino programa (okolje, gozdarstvo, infrastruktura ...).

V izvedbeno strukturo se bo, kjer bo to glede na vsebino aktualno, vključevalo tudi izvajalske institucije, ki so specializirane za izvajanje določenih vrst instrumentov. Izvajalske institucije bodo izvajale finančni ter vsebinski nadzor nad izvedenimi aktivnostmi in doseganjem rezultatov. Zagotovljen bo ustrezen način poročanja med izvajalskimi institucijami in resornimi ministrstvom in bo prilagojen obstoječemu načinu poročanja glede na javno finančno zakonodajo ob upoštevanju zagotavljanja ustrezne revizijske sledi. Pri oblikovanju vsebinski rešitev, kjer je to smotno z vidika doseganja ciljev programa, pa se bo vključevalo tudi ostale deležnike, katerih delovanje posega na vsebine zadevnega programa.

Vrsta in velikost investicije

V zadevnem primeru gre za program, ki je skupek posameznih investicijskih projektov in drugih vsebinskih pobud. Investicijski projekti bodo usmerjeni v povečanje kapacitet za predelavo lesa v polizdelke oziroma izdelke in to predvsem na segmentih verige vrednosti kjer je identificirana vrzel za hitrejši preboj na področju večje rabe lesa v gospodarstvu in širši družbi. Skupna vrednost programa je ocenjena na 88 mio EUR, pri čemer bi naj bilo v okviru načrta zagotovljenih 28 mio EUR nepovratnih sredstev in 60 mio EUR povratnih sredstev.

Opis časovnice za investicijo

V začetnem obdobju trajanja programa bo izvedena prioritizacija seznama posameznih investicijskih predlogov in drugih vsebinskih aktivnosti ter določena časovnica njihovega izvajanja (Q1 2021- Q4 2021). Sledila po priprava izvedbenih instrumentov in izbirni postopki (Q1 2021 – Q4 2024), nato pa realizacija projektnih predlogov (Q1 2021 – Q3 2026). Sklopi aktivnosti programa se med seboj prepletajo, saj se bo realizacija prilagajala stopnji pripravljenosti posameznega investicijskega oz. vsebinskega predloga.

4. Projekt: Geotermija

Analitični del

Učinkovita, optimalna in trajnostno naravnana raba kmetijskih zemljišč je temelj odporne verige preskrbe s hrano, ki je osrednji element Evropskega zelenega dogovora in Strategije od vil do vilic. Pridelava zelenjadnic v RS večinoma poteka na prostem in je izrazito odvisna od vremenskih razmer. Povprečni hektarski pridelki posameznih tržnih zelenjadnic zaostajajo za povprečnimi hektarskimi pridelki v državah članicah EU, kar vpliva na povečevanje uvoza. Z uvozom pa se povečujejo emisije TPG iz naslova transporta, okoljski odtis, povezan s pakiranjem, logistiko, distribucijo..., uvoženi proizvodi zaradi transporta izgubljajo svojo hranilno vrednost in svežino.

Vzpostavitev večjega obsega pridelave zelenjave v rastlinjakih v času, ko naravne razmere v RS sicer ne dopuščajo proizvodnje na prostem, pa mora biti podprta s tehnologijami, ki zagotavljajo ustrezne vire toplote in minimalne vplive na okolje ter sam ogljični odtis. Z uporabo geotermije z reinjekcijskimi vrtinami v proizvodnji pridelave zelenjave bi podprli zeleno transformacijo v kmetijskem sektorju v smislu večje uporabe OVE in uvajanja principov krožnosti, povečali bi odpornost kmetijskih gospodarstev na podnebne spremembe in zagotovili višjo produktivnost kmetijskega sektorja. Slednje je predpogoj za povečanje konkurenčnosti pridelave, doseganje ekonomij obsega, večjo cenovno konkurenčnost pridelovalcev ter razvoj novih delovnih mest v kmetijstvu in na podeželju.

Vendar brez odprave administrativnih ovir ter izrazito pospešenih vlaganj v podporno infrastrukturo (tudi z javnimi sredstvi) potenciala naravnih danosti, ki ga imamo v obliki geotermalne energije, v RS ne bo mogoče izkoristiti. Posledično bo kmetijskim pridelovalcem zelenjave bistveno oteženo ali celo onemogočeno širjenje pridelave zelenjadnic v zavarovanih prostorih, s tem pa doseganje ekonomij obsega, ki se zahtevajo za konkurenčen vstop pridelovalcev zelenjave v verige vrednosti in trgovske sisteme.

Projekt geotermije torej zasleduje cilje večje odpornosti in trajnosti verig preskrbe s hrano v RS in to na področju pridelave zelenjave, kjer je samooskrba RS izrazito nizka. Pozitivni učinki povečanja količine pridelane zelenjave v lokalnem okolju pa so že opisani okoljski učinki (zmanjšanje TPG iz transporta, embalaže, povezane s transportom...) pa tudi zdravstveni, in sicer zaradi same svežine in hranilne vrednosti zelenjave, ki je na voljo potrošnikom.

Pri izvajanju aktivnosti tega projekta bo vzpostavljena smiselna navezava na izvajanje Celovitega strateškega projekta razogljičenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo.

Upoštevanje načela »da se ne škoduje bistveno«

V skladu z navodili EK, da uresničevanje tega načela pomeni dosledno izvajanje direktive o strateški presoji vplivov na okolje in direktive o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje. Obe direktivi sta bili preneseni v slovenski pravni red, zato se pred izvedbo posegov v okolje zahteva pridobitev ustreznih dovoljenj in soglasij na podlagi vseh področnih zakonov, ki kakorkoli urejajo posege v prostor, kot npr. zakon, ki ureja graditev objektov, varstvo okolja, varovanje voda, narave itd. Mehanizmi presoje vplivov na okolje so integrirani v postopke pridobivanja upravnih dovoljenj in soglasij, zato ocenjujemo, da bo načelo »da se ne škoduje bistveno« v celoti spoštovano. Z namenom okrepitve pozitivnega okoljskega vidika smo v predlagane vsebine v največji meri vključili vsebine, ki omogočajo zeleno transformacijo, prehod v krožno, pametno in podnebno nevtrarno gospodarstvo. Kriteriji iz Uredbe (EU) 2020/852 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2020 o vzpostavitvi okvira za

spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe (EU) 2019/2088 (»taxonomy regulation«) so bili upoštevani in v največji možni meri "vgrajeni" v predlagane projekte.

Ciljne skupine

Ciljna skupina so kmetijska gospodarstva ter njihova združenja (npr. skupine ali organizacije proizvajalcev...).

Izvedbena določila

Izvajanje projekta bo potekalo pod okriljem ministrstva, pristojnega za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, pri čemer pa se bodo aktivnosti usklajevale z ostalimi resorji, ki pokrivajo področja, povezana z vsebino programa (okolje, infrastruktura...). V izvedbeno strukturo pa se bo vključevalo tudi organe v sestavi.

Vrsta in velikost investicije

Gre za projekt, v okviru katerega se zagotavljajo nepovratna sredstva v višini 3,5 mio €. V odvisnosti od stopnje sofinanciranja je mogoče z danimi sredstvi podpreti 1 ali največ 2 reinjekcijski vrtini. Povprečna cena ene reinjekcijske vrtine (vključujoč primarno in sekundarno oz. terciarno cev) v dolžini 1 km (cel komplet povezanih vrtin s cevovodi – vse na ključ) znaša med 3,5 in 4,0 mio € glede na ocene na trgu, od tega:

- okoli 1,3 - 1,6 mio € = vrtina v dolžini 1 km. Če je poševna oz. daljša (pričakuje se med 1,2 in 1,5 km pri obstoječih uporabnikih), je to nekoliko dražje;
- okoli 200.000 € - 300.000 €: površinski sistem nad vrtino;
- okoli 350.000 € - 400.000 €: cevovod z elektriko za povezati novo vrtino s črpalno.

Opis časovnice za investicijo

Časovnica zajema obdobje od Q1 2021 do Q4 2023. Javni razpis in sprejem obveznosti do upravičencev najkasneje do Q4 2023, izvedba in zaključek projekta do Q4 2023.

5. projekt: Vzpostavitev podpornega okolja za spodbujanje prehoda v krožno gospodarstvo in biogospodarstvo na področju kmetijstva in živilstva

Analitični del

V verigi preskrbe s hrano se na področju pridelave, proizvodnje, predelave, distribucije in tudi potrošnje kažejo še nezadostno izkoriščene priložnosti za prehod v krožno gospodarstvo. Na področju kmetijstva se priložnosti na tem področju kažejo v zmanjšanju rabe inputov (gnojil, FFS), izboljšanju rezultatov proizvodnje, zmanjševanju izgub pri pridelavi in v proizvodnji, ponovni uporabi biomase iz kmetijske proizvodnje, ustreznijem načrtovanju proizvodnje (s ciljem preprečevanja izgub in odpadkov), vključevanju v kratke dobavne poti in lokalne trge itd. V pridelavi, predelavi in distribuciji se priložnosti kažejo v zmanjšanju izgub hrane pri proizvodnji, shranjevanju in transportu, zmanjševanju porabe virov (npr. v smeri večje uporabe biorazgradljive embalaže, kjer je možno – povratne embalaže, večje učinkovitosti rabe vode, energije), redistribuciji viškov hrane, predelavi odpadne hrane, ostankov predelave živalskih in rastlinskih proizvodov v nove proizvode, optimalnejši logistiki itd. Na področju potrošnje je potrebno prizadevanja usmeriti v bolj trajnostno naravnano potrošnjo, valorizacijo proizvodov, proizvedenih po principih krožnosti, podaljšanje trajnosti živil, bolj trajnostno naravnano pakiranje proizvodov itd. Vsi ti navedeni vidiki so izpostavljeni v okviru Strategije EU »od vil do vilic«, ki je eden od osrednjih elementov Evropskega zelenega dogovora in bodo pomembno vodilo Skupne kmetijske politike po letu 2020.

Prehod v krožno gospodarstvo prinaša potencial zmanjšanja oziroma bolj odgovorne uporabe virov, hkrati pa odpira priložnosti za zvišanje dodane vrednosti proizvodom ter vzpostavitev novih zaprtih snovnih zank, ki bi omogočile rabo stranskih proizvodov, s tem pa odmik od linearnih poslovnih modelov. Vključevanje principov krožnosti prinaša tudi večjo odpornost in trajnost v verigi preskrbe s hrano ter predstavlja premik v smer bolj podnebno nevtralnega gospodarstva.

Dejstvo pa je, da ta prehod še zdaleč ni enostaven. Na področju uvajanja krožnosti na vseh ravneh manjka ustrezno znanje, usposobljenost, koordiniran, celovit in sistematični pristop v okviru posameznih politik. Vzporedno so ključna vlaganja v raziskave in razvoj, v razvoj novih digitalnih rešitev, s katerimi bi lahko npr. bolje sledili snovnim tokovom na ravni kmetijskega gospodarstva, v podjetjih itd. in sprejemali na podatkih utemeljene odločitve. Izrazito pomembna bodo vlaganja v razvoj novega znanja in novih tehnologij. Potrebno bo prilagoditi obstoječe proizvodne procese in razviti nove poslovne modele. S ciljem hitrejšega širjenja in uvajanja novih spoznanj in tehnologij v prakso bo potrebno zagotoviti hiter pretok informacij do končnih uporabnikov (kmetijskih gospodarstev, podjetij in ostalih subjektov). V tem smislu so izrazito smiselna vlaganja v izvedbo pilotnih, demonstracijskih projektov in drugih podobnih oblik prenosa znanja do končnega uporabnika. Tudi spodbujanje trajnostne potrošnje in ustrezne valorizacije »krožnih« proizvodov bosta velik izziv, ki se ga lahko usmerja preko davčne in javnonaročniške zakonodaje, ter preko osveščanja in promoviranja.

Vzpostavitev kakovostnega podpornega okolja, ki bi lahko učinkovito in sistematično podprl kmetijski in živilskopredelovalni sektor pri prehodu v krožno gospodarstvo, je ključnega pomena za doseganje okoljskih in podnebnih ciljev.

Predlagani projekt vključuje vzpostavitev ekspertne skupine, ki bo strokovno usmerjala celoten proces. Projekt tudi vključuje izvedbo raziskave, s katero bi identificirali ključne potrebe in izzive v kmetijskem in živilskem sektorju na področju prehoda v krožno gospodarstvo. Ta raziskava bi morala podati strokovna izhodišča za pripravo in vsebino javnega razpisa za izvedbo pilotnih projektov, povezanih z evidentiranjem in optimiziranjem snovnih tokov na ravni mreže kmetijskih gospodarstev in mreže živilsko-predelovalnih podjetij, s ciljem večje rabe stranskih proizvodov, večje učinkovitosti pri uporabi virov v proizvodnem procesu in s tem učinkovitejšega zapiranja snovnih zank. Izvedba pilotnih projektov bi na konkretnih primerih (npr. po izbranih proizvodnih usmeritvah) vključenih kmetijskih gospodarstev in živilsko-predelovalnih podjetij prikazala, kakšne so realne priložnosti in izzivi pri uvajanju principov krožnosti, kakšna podpora in vlaganja so potrebna, da se lahko te spremembe uvedejo v prakso. Nadalje bi morali takšni projekti pokazati, kako uvajanje krožnosti vpliva na prilagoditev obstoječih poslovnih modelov in na rezultate poslovanja. In predvsem bi morali prikazati, kakšni so potencialni vplivi na okolje in podnebje.

Ob ustrezni izvedbi in ob upoštevanju vsega dostopnega znanja bi takšni pilotni projekti morali podati jasen model, usmeritve glede tega, kako z javnimi politikami v nadaljevanju ustvariti ustrezno podporno okolje (v smislu pravnega okvira, dostopa do znanja in finančnih sredstev ...), kako učinkovito usmerjati javna sredstva, da se kar najbolj optimalno podpre kmetijstvo in živilsko-predelovalni sektor pri uspešnem prehodu v sisteme krožnega gospodarstva, kako meriti in ovrednotiti učinke prehoda v krožno gospodarstvo ter kako doseči ustreznejšo valorizacijo »krožnih« proizvodov na trgu ter informiranost potrošnikov.

Pri izvajanju aktivnosti tega projekta bo vzpostavljena smiselna navezava na izvajanje Celovitega strateškega projekta razogljičenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo.

Upoštevanje načela »da se ne škoduje bistveno«

V skladu z navodili EK, da uresničevanje tega načela pomeni dosledno izvajanje direktive o strateški presoji vplivov na okolje in direktive o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje. Obe direktivi sta bili preneseni v slovenski pravni red, zato se pred izvedbo posegov v okolje zahteva pridobitev ustreznih dovoljenj in soglasij na podlagi vseh področnih zakonov, ki kakorkoli urejajo posege v prostor, kot npr. zakon, ki ureja graditev objektov, varstvo okolja, varovanje voda, narave itd. Mehanizmi presoje vplivov na okolje so integrirani v postopke pridobivanja upravnih dovoljenj in soglasij, zato ocenjujemo, da bo načelo »da se ne škoduje bistveno« v celoti spoštovano. Z namenom okrepitve pozitivnega okoljskega vidika smo v predlagane vsebine v največji meri vključili vsebine, ki omogočajo

zeleno transformacijo, prehod v krožno, pametno in podnebno nevtralno gospodarstvo. Kriteriji iz Uredbe (EU) 2020/852 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2020 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe (EU) 2019/2088 ("taxonomy regulation") so bili upoštevani in v največji možni meri "vgrajeni" v predlagane projekte.

Ciljne skupine

Ciljna skupina so kmetijska gospodarstva, njihova združenja (npr. skupine ali organizacije proizvajalcev...), nevladne organizacije s področja kmetijstva in živilstva, zadruge, živilsko-predelovalna podjetja, raziskovalne in izobraževalne institucije, institucije, ki vršijo javno službo, svetovalci, zadruge, končni potrošniki, trgovina ...

Izvedbena določila

Izvajanje projekta bo potekalo pod okriljem ministrstva, pristojnega za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, pri čemer pa se bodo aktivnosti usklajevale z ostalimi resorji, ki pokrivajo področja, povezana z vsebino projekta. V izvedbeno strukturo pa se bo vključevalo tudi organe v sestavi, raziskovalne in izobraževalne institucije, izvajalce javnih služb v kmetijstvu, potrošnike itd. Izvedba bo temeljila na izvedbi javnega razpisa. Izvedena bodo tudi ustrezna javna naročila.

Vrsta in velikost investicije

4 mio € (nepovratna sredstva)

Opis časovnice za investicijo: od Q2 2021 do Q2 2026

- Vzpostavitev ekspertne skupine za področje krožnega gospodarstva
- Raziskava glede obstoječega stanja in izzivov na področju uvajanja principov krožnosti v kmetijstvu in živilstvu
- Javni razpis za izvedbo pilotnih projektov uvajanja modelov krožnega gospodarstva v kmetijstvu)
- Javni razpis za izvedbo pilotnih projektov uvajanja modelov krožnega gospodarstva v živilsko-predelovalni panogi
- Objava smernic za uvedbo modelov krožnega gospodarstva v kmetijstvu in živilsko-predelovalni panogi
- Informiranje in promocija rezultatov projekta ter prenos znanja

1. Zelena in digitalna dimenzija komponente

Referenca na zeleno in digitalno – komponenta:

a) Zeleni prehod

S predlaganim sklopom reform in investicij bomo načela krožnega gospodarstva vključili v vse sektorje in s tem zagotoviti sistemsko preoblikovanje.

Z vlaganji bomo podprli neposredno uvajanje krožnih praks in poslovnih modelov tako med zagonskimi podjetji kot tudi MSPji, ter v identificiranih verigah vrednosti. S tem bomo vplivali na dvig snovne, energetske in emisijske produktivnosti gospodarstva, kjer Slovenija zaostaja za povprečjem EU. Na ta način želimo prekiniti povezavo med gospodarsko rastjo in rabo surovin in s tem prispevati k manjšemu pritisku na okolje, hkrati s tem pa k dvigu odpornosti gospodarstva in dolgoročne konkurenčnosti.

Vlaganja v področje krožnega gospodarstva je ključno za doseganje podnebnih ciljev z zapiranjem zank v proizvodnih procesih, podaljševanjem življenjske dobe izdelkov, uvajanjem industrijske

simbioze in spodbujanja trga sekundarnih surovin, itd. Pri tem je pomemben poudarek na dvigu snovne učinkovitosti v in čez verige vrednosti, pri čemer je izjemnega pomena opolnomočenje in podpora MSP pri tem prehodu ter podpora ustanavljanju in razvoju zagonskih podjetij na tem področju in s tem prispevati k temeljem za trajnostno proizvodnjo in potrošnjo.

Za tak premik je treba odpraviti obstoječe ovire, ki otežkočajo uvedbo krožnih praks (npr. fiskalne in davčne, subvencije, ki favorizirajo netrajnostne proizvodne in potrošniške navade, itd.). Brez ustreznega kadra bo transformacijo nemogoče doseči, zato je velik poudarek treba nameniti vsem vrstam izobraževanj in usposabljanj ter krepitev kompetenc in znanj v javnem sektorju. Z vlaganji bomo podprli večjo vlogo, ki jo ima lahko javno naročanje pri spodbujanju inovaciji in pri razvoju trga okoljsko manj obremenjujočih izdelkov in storitev.

Z ukrepi, ki so predvideni v okviru te reforme bomo zasledovali več okoljskih ciljev, ki jih vključuje uredba o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb (blažitev podnebnih sprememb; prehod na krožno gospodarstvo; preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja).

b) Digitalizacija

Brez digitalizacije ni mogoče vpeljati oziroma preobraziti poslovnih modelov, ki podpirajo prehod v krožno gospodarstvo (npr. od lastništva k uporabi izdelkov in/ali storitev). S predvidenimi dejavnostmi bomo s pomočjo digitalizacije prispevali k boljši koordinaciji rabe surovin in k boljšemu pregledu nad snovnimi tokovi v/med verigami vrednosti. Prav tako bodo ukrepi prispevali k dvigu učinkovitost rabe virov in sredstev (npr. stavbe, izdelki), izboljšati kakovost sekundarnih surovin in optimizirati proizvodne procese (avtomatizacija, 3Dtisk, itd.). Digitalizacija lahko pomembno vlogo igra tudi izboljševanju sistema ravnanja z odpadki. Pri tem pa bo pomembno tudi to, da bo IKT sektor kot tak zmanjševal njemu lasten ogljični odtis.

Tabela 17 Vpliv na zeleni in digitalni prehod

Kratek naziv	Cilji »zeleno«				Cilji »digitalno«	Izzivi prehoda		
	Podnebni	Okoljski	Polje intervencije	DNSH			Zeleno	Digitalno
	Tag	Tag						
Komponenta 5: Reforma: Vzpostavitev okvira za trajnostno in zeleno transformacijo	100 %	40 %	027	yes	0 %			
Komponenta 5: Projekt 1: Celoviti strateški projekt razogljičenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo (CSP KG)	100 %	40 %	027 (024, 045, 047...)	yes	40 %			
Komponenta 5: Projekt 2: Investicije za izboljšanje sistema ravnanja z odpadki	0 %	100 %	042 043 044 045	Yes	40 %			
Komponenta 5: Projekt 3: Program za dvig domače predelave lesa	100 %	40 %	027(002, 014, 047)	yes	40 %			
Komponenta 5: Projekt 4: Geotermija	100 %	40 %	032	yes				
Komponenta 5: Projekt 5: Krožno gospodarstvo v kmetijstvu in prehrani	100 %	40 %	027	yes				

2. Mejniki, cilji in časovnica

Reforma:

a) Opredelitev mejnikov:

- Spodbujanje prehoda v krožno gospodarstvo v okviru novih javnih razpisov na različnih področjih preko določitve ustreznih pogojev in meril.
- Opredelitev izvedbenega okvira z določitvijo močne nosilne / projektne enote, ki bo peljala enoten ter transparenten proces prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo na vseh nivojih in politikah.
- Prenova programa ravnanja z odpadki in programa preprečevanja odpadkov in nadaljevanje izvajanja sistematične prenove predpisov.
- Krepitev gozdno-lesno verige, z namenom, da se čim večji delež slovenskega lesa predela doma v proizvode s čim višjo dodano vrednostjo (npr. tudi v okviru sistema zelenih javnih naročil).

b) Opredelitev ciljev:

- Vzpostavitev okvirja s katerim bomo na eni strani javni sektor spodbujali k bolj učinkoviti rabi obstoječih finančnih virov in hkrati gospodarski sektor in potrošnike k bolj trajnostni potrošnji in proizvodnji.
 - Okrepitev kapacitet in znanja ter sistemska povezava prizadevanj in pobud, ki se v Sloveniji na področju prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo.
 - Oblikovanje okvira za preprečevanje nastajanja odpadkov in učinkovito ravnanje z njimi.
 - Vzpostavitev podpornega okolja za prehod v krožno gospodarstvo na področju kmetijstva in živilstva.
 - Boljši izkoristek naravnih potencialov, ki jih ima Slovenija: večja ozaveščenost o pozitivnih učinkih rabe izdelkov iz naravnih obnovljivih materialov; dvig domače predelave lesa.
- c) Opredelitev časovnice: nadaljevanje in nadgradnja izvajanja instrumentov za doseganje ciljev 2020 – 2030.

Projekti / Investicije:

Projekt 1: Celoviti strateški projekt razogljčenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo (CSP KG)

- a) Opredelitev mejnikov
- Ustanovitev centra za pametno in krožno gospodarstvo
- b) Opredelitev ciljev
- ustanovitev in/ali krepitev usposobljenosti v 140 podjetjih;
 - usposobljenih vsaj 100 slovenskih strokovnjakov za pomoč pri delu s podjetji (MSP, zagonska, verige vrednosti);
 - podpora vsaj 330 MSP pri prehodu v nizkoogljično krožno gospodarstvo;
 - vključenih vsaj 65 srednjih šol in 500 učencev, usposobljenih vsaj 60 učiteljev (v povezavi s programi RRF na področju šolstva in izobraževanja);
 - vključenih vsaj 10 visokošolskih institucij in 250 študentov; (v povezavi s programi RRF na področju šolstva in izobraževanja);
 - oblikovan »policy mix« za pameten, krožen in nizkoogljični prehod;

Ključne skupine/upravičenci: podjetja, lokalne skupnosti, izobraževalne institucije, inovatorji, raziskovalci, odločevalci

- c) Opredelitev časovnice
- Začetek izvajanja: januar 2021, oziroma po zagonu financiranja Načrta za okrevanje in odpornost.
 - zaključek izvajanja projekta december 2024, vendar ukrepi znotraj projekta se izvajajo na daljši rok.

Projekt 2: Investicije za izboljšanje sistema ravnanja z odpadki

- a) Opredelitev mejnikov
- prioritizacija seznama investicijskih predlogov in opredelitev časovnice (po pripravi OP za odpadke Q1-Q2 2021),
 - izbirni postopki (Q4 2022 – Q4 2023),
 - realizacija projektnih predlogov (Q4 2021 – Q3 2026),
 - naprava za ravnanje z ostanki (energetsko predelavo/izrabo) iz mehanske obdelave komunalnih trdnih odpadkov,
 - opravljena študija in izdelana dokumentacija za termično obdelavo BKČN in kasnejšo snovno predelavo (pridobivanje/rekuperacijo) fosforja
 - pridobljeno gradbeno dovoljenje za naprave

- uporabno dovoljenje za delovanje naprave.

b) Opredelitev ciljev

- Vzpostavljeno in delujoče podporno okolje ter pripravljeni ukrepi za ozaveščanje ter usposabljanje na področju krožnega gospodarstva, vključno s področjem preprečevanja nastajanja odpadkov in ravnanja s komunalnimi, industrijskimi in nevarnimi odpadki.
- Samozadostnost Republike Slovenije za ustrezno ravnanje z odpadki v skladu s hierarhijo ravnanja z odpadki (energetska predelava/izraba ostanka iz mehanske obdelave komunalnih trdnih odpadkov in drugih nerekiclabilnih odpadkov),
- Samozadostnost Republike Slovenije za ustrezno ravnanje z blati iz komunalnih in skupnih čistilnih naprav v skladu s hierarhijo ravnanja z odpadki (termična obdelava z možnostjo kasnejšega recikliranja fosforja),
- Zmanjšanje odlaganja na odlagališčih, tudi zaradi samozadostnosti pri energetske izrabi nerekiclabilnih odpadkov.

c) Opredelitev časovnice

- – Začetek izvajanja: 2021
- - Zaključek izvajanja december 2026

Cilj	Aktivnosti	ČASOVNICA
Investicije za izboljšanje sistema ravnanja z odpadki	priprava strokovnih podlag (Operativni program ravnanja z odpadki)	Q4/2020 – Q2/2021
	priprava prostorskega akta (umeščanje v prostor z državnimi in občinskimi prostorskimi akti)	Q4/2022
	priprava projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja (projektiranje, pridobivanje zemljišč, pridobivanje soglasij itd.)	Q3/2023
	Izvedba javnega naročila in začetek gradnje	Q4/2023 – Q1/2024
	Izvedba gradnje	Q4/2025
	objekt v funkciji (pridobljeno uporabno dovoljenje ter predan objekt v upravljanje)	12/2026
		2027

Projekt 3: Program za dvig domače predelave lesa

a) Opredelitev mejnikov:

- prioritizacija seznama investicijskih predlogov in opredelitev časovnice (Q1 2021-Q4 2021),
- izvedba instrumentov - izbirni postopki (Q1 2021 – Q4 2024),
- realizacija projektnih predlogov (Q1 2021 – Q3 2026)

b) Opredelitev ciljev:

- dvig domače predelave lesa,
- število podprtih projektov.

c) Opredelitev časovnice - časovnica izvajanja projektnega dela je v obdobju 2020-2026: (podrobneje opredeljeno pri mejnikih)

Projekt 4: Geotermija

a) Opredelitev mejnikov:

- izvedba javnega poziva za izraz interesa (Q2 2021)

- izbirni postopki (Q1 2022 – Q4 2022): priprava pravnih podlag in objava javnega razpisa (Q1 2022) izbor projektov: (Q4 2022)
- realizacija projektnih predlogov (Q1 2022 – Q4 2023):
 - M1: Priprava dokumentacije in pridobivanja vseh dovoljenj za izgradnjo reinjekcijske vrtine (do Q1 2022)
 - M2: Priprava delovišča in izgradnja lovilnih objektov (do Q4 2022)
 - M3: Pripravljalna dela za površinski sistem nad vrtino, napeljava cevovodov za inštalacijo do nove vrtine (do Q4 2023)
 - M4: Nakup opreme vrtine in vrtanje vrtine (do Q4 2023)
 - M5: Pridobitev vseh dovoljenj in priključitev vrtine na sistem – zaključek projekta (do Q4 2023)

b) Opredelitev ciljev:

- uvajanje OVE v kmetijski proizvodnji
- prehod na krožno gospodarstvo
- krepitev odpornega in trajnostnega prehranskega sistema v RS,
- pospešiti prilagajanje na podnebne spremembe,
- povečanje pridelave v zavarovanih prostorih (rastlinjakih),
- povečanje konkurenčnosti pridelovalcev,
- povečanje količin pridelane zelenjave v RS,
- krepiti verige vrednosti – povezave med pridelovalci, predelovalci in trgovino,
- ustvariti nova delovna mesta v delovno intenzivnejših kmetijskih panogah, kot je pridelava zelenjave.

Za uspešno izvedbo projekta bi bilo potrebno pospešiti in poenostaviti administrativne postopke za pridobitev dovoljenj po okoljski zakonodaji za uvedbo namakalnih sistemov in postavitev rastlinjakov. Vloge za predhodni postopek presoje posegov v okolje, predpisana soglasja ali dovoljenja pristojnih organov bi se morala obravnavati prednostno. Enako bi morale veljati tudi za vloge za izdajo vodnega soglasja in vodnega dovoljenja za izgradnjo namakalnega sistema in rastlinjakov.

c) Opredelitev časovnice

Investicija bo potekala od Q1 2021 do Q4 2023.

V letih 2021 in 2022 so ključne aktivnosti:

- izvedba javnega poziva za izraz interesa,
- priprava pravnih podlag,
- javni razpis in izvedba izbirnega postopka.

2022-2023

Realizacija projektnih predlogov skladno z gradbenimi fazami.

Zaključevanje projektov.

Projekt 5: Spodbujanje prehoda v krožno gospodarstvo na področju kmetijstva in prehrane

a) Opredelitev mejnikov:

- Vzpostavitev ekspertne skupine za področje krožnega gospodarstva.
- Raziskava glede obstoječega stanja in izzivov na področju uvajanja principov krožnosti v kmetijstvu in živilstvu.
-
- Javni razpis za izvedbo pilotnih projektov uvajanja modelov krožnega gospodarstva v kmetijstvu.
- Javni razpis za izvedbo pilotnih projektov uvajanja modelov krožnega gospodarstva v živilsko-predelovalni panogi.
- Objava smernic za uvedbo modelov krožnega gospodarstva v kmetijstvu in živilsko-predelovalni panogi.

b) Opredelitev ciljev:

- Število razvitih modelov krožnosti na področju kmetijstva,
- Število razvitih modelov krožnosti na področju živilstva,
- Število kmetijskih gospodarstev, vključenih v pilotne projekte,
- Število živilsko-predelovalnih podjetij, vključenih v pilotne projekte.

d) Opredelitev časovnice:
Q1 2021 do Q2 2026

3. Financiranje in stroški

Stroški – Reforma:

Opis:

Reformni del se nanaša na vzpostavitev ustreznega implementacijskega in zakonodajnega okvira. Ne vsebuje konkretnih stroškov, pač pa so le-ti vključeni v investicije, povezane z reformnim delom.

Stroški investicij:

- Celoviti strateški projekt razogljčenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo (CSP KG): 35 mio EUR od tega 20 mio EUR nepovratnih in 15 mio EUR povratnih. Ocena celotne vrednosti projekta je sicer 56,86 mio EUR nepovratnih sredstev, zato bomo financiranje dopolnjevali z drugimi vsebinami v tega načrta in z drugimi viri financiranja (npr. Podnebni sklad). Izračun višine sredstev izhaja iz ocene vrednosti posameznih programov v okviru CSP KG, ki ga je v prvi fazi pripravil Climate KiC, pri čemer so upoštevali metodologijo Obzorje 2020.
- Investicije za izboljšanje ravnanja z odpadki: 82,7 mio EUR od tega 32,7 mio EUR nepovratnih in 50 mio povratnih. Ocena potrebnih sredstev za realizacijo investicije izhaja iz preteklih podobnih projektov in investicij. Potrebna finančna sredstva za izvedbo so bila določena na podlagi ocenjenih stroškov, in sicer glede ne identificirane potrebe, pretekle izkušnje pri izvajanju primerljivih investicij in izhajajo iz podatkov preteklih projektov, javno dostopnih podatkov na portalu javnih naročil in na podlagi pridobljenih ponudb.
- Program povečanja kapacitet za predelavo lesa: Ocenjena vrednost potrebnih sredstev za izvedbo programa v obdobju od 2021 do 2026 znaša 28 mio EUR nepovratnih sredstev in 60 mio EUR povratnih sredstev. S sredstvi se bodo sofinancirali:
 - stroški opredmetenih sredstev (nakup zemljišč, stroški gradnje, stroški opreme in naprav),
 - stroški neopredmetenih sredstev (patenti, licence, programska oprema...) in
 - stroški zunanjih izvajalcev.
- Metodologija izračuna višine potrebnih sredstev temelji na ocenjeni investicijski vrednosti identificiranih projektov, s katerimi bo možno naslavljal dosego zastavljenih ciljev. V tej fazi je v program predvidena vključitev projektov v skupni investicijski vrednosti 140 mio EUR, ki bi jih naj z nepovratnimi sredstvi v povprečju sofinancirali v višini 20% upravičenih stroškov (to je glede na izkušnje s preteklimi podobnimi razvojnimi ukrepi minimalna stopnja, ki še sproža spodbudni učinek). Zadevna nepovratna sredstva pa se bodo nadgrajevala še s povratnimi sredstvi za zapiranje finančnih konstrukcij posameznih projektov. Dejanska višina sofinanciranja posameznega projekta bo odvisna od lokacije investicije in velikosti upravičenca, pri čemer se bo upoštevalo dovoljeno intenzivnost pomoči v skladu z relevantno shemo državne pomoči (vključno s kumulacijo nepovratnega in povratnega dela pomoči).
- Geotermija: 3,5 mio EUR nepovratnih sredstev. Izračun stroškov je podan v okviru opisa same investicije.
- Krožno gospodarstvo v kmetijstvu in živilstvu: 4 mio EUR nepovratnih sredstev. Izračun stroškov je podan v okviru opisa same investicije.

Skupaj: **213,2 mio EUR** od tega **88,2 mio EUR nepovratnih** in **125 mio EUR povratnih** sredstev.

Ocena skupnih stroškov reform in investicij, skupaj z utemeljitvijo in kako bodo prispevali h gospodarski rasti in delovnim mestom (ocena skupnih stroškov reform upošteva reformni in investicijski del, kar pomeni, da se na tem mestu prikaže agregatni znesek za investicije posebej)

Vrednost

Projekt/Ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Celoviti strateški projekt razogljičenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo (CSP KG)	35 mio EUR	20 mio EUR	15 mio EUR
Investicije za izboljšanje sistema ravnanja z odpadki	82,7 mio EUR	32,7 mio EUR	50 mio EUR
Program povečanje kapacitet za predelavo lesa	88 mio EUR	28 mio EUR	60 mio EUR
Geotermija	3,5 mio EUR	3,5 mio EUR	
Krožno gospodarstvo v kmetijstvu in živilstvu	4,0 mio EUR	4,0 mio EUR	
Skupaj	213,2 mio EUR	88,2 mio EUR	125 mio EUR

Finančna dinamika izvajanja po letih:

Tabela 18 Ocenjeni stroški načrta

Predvideni stroški načrta											
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
Krožno gospodarstvo	Celovit strateški projekt razogljičenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo –	2021 – 2024 (1. faza)	35.000.000 od tega 20.000.000 EUR nepovratnih in 15.000.000 EUR povratnih	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000				
		2024 - (2.faza)									
Investicije za izboljšanje sistema ravnanja z odpadki	Investicije za izboljšanje sistema ravnanja z odpadki	2021-2026	82.700.000 od tega 32.700.000 EUR nepovratnih in 50.000.000 EUR povratnih		1.858.000	5.575.000	11.150.000	10.000.000	4.117.000		
Spodbuditev uporabe lesa	Aktivnosti za spodbuditev uporabe lesa (dvig povpraševanja)	2021-2026	88.000.000 od tega 28.000.000 EUR nepovratnih in 60.000.000 EUR povratnih	2.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000	2.000.000		
Geotermija	Geotermija	2021-2026	3.500.000		1.500.000	1.000.000	500.000	500.000			
Podporno okolje na področju kmetijstva in živilstva	Krožno gospodarstvo v kmetijstvu in živilstvu	2021-2026	4.000.000			70.000	1.310.000	1.310.000	1.310.000		
SKUPAJ			213.200.000	7.000.000	14.358.000	17.645.000	23.960.000	17.810.000	7.427.000		

4. Utemeljitev zahteve po povratnih sredstvih

- **Projekt 1: Celoviti strateški projekt razogljičenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo (CSP KG)**

CSP KG v okviru programa financiranja krožnega prehoda predvideva razvoj različnih orodij, novih vrednostnih modelov in finančnih instrumentov. Hkrati s tem se predvideva tudi mobiliziranje investicijskega kapitala iz različnih virov. Povratne investicije so še posebnega pomena pri podpori 5 verigam vrednosti, ki so bile identificirane kot ključne za prehod v krožno gospodarstvo. Gre za področje hrane, predelovalne industrije, gozdno-lesne verige, mobilnosti in grajenega okolja. Povratna sredstva bodo dopolnjevala podporo prehodu v krožno gospodarstvo z nepovratnimi viri.

- **Projekt 2: Investicije za izboljšanje sistema ravnanja z odpadki**

V okviru ravnanja z odpadki se načrtuje poraba nepovratnih in povratnih sredstev. S povratnimi sredstvi bomo dopolnjevali oziroma nadgrajevali vsebine, ki bodo izvedene z nepovratnimi sredstvi kot kombinacija sredstev. Tako bo omogočeno lažje zapiranje finančnih konstrukcij posameznih naložb.

- **Projekt 3: Program za povečanje domače predelave lesa**

V okviru Programa za povečanje domače predelave lesa se predvideva poraba tako nepovratnih kot povratnih sredstev. S povratnimi sredstvi bomo dopolnjevali oziroma nadgrajevali podprte vsebine z nepovratnimi sredstvi in sicer na način kombinacije sredstev, kar bo omogočalo lažje zapiranje finančnih konstrukcij posameznih naložb, seveda upošteva kumulacijo sredstev v skladu s pravili državnih pomoči. Menimo, da je navedeni pristop pomemben predvsem v sedanjem času, ko se podjetja soočajo z težavami pri zagotavljanju finančnih virov za realizacijo razvojnih projektov, zaradi epidemije Covid-19.

2.6.6 KOMPONENTA 6: Trajnostna mobilnost

1. Opis komponente

Trajnostna mobilnost

Področja:

- spodbujanje javnega potniškega prometa,
- spodbujanje uporabe alternativnih goriv v prometu (polnilna infrastruktura in vozila) in
- spodbujanje investicij v okolju prijazno, predvsem železniško infrastrukturo.

Cilji:

Pospešiti je potrebno vlaganja v okolju prijaznejše načine prometa s ciljem zmanjševanja upada javnega potniškega prometa, spodbujanjem uporabe vozil na alternativna goriva, železniškega prometa, aktivnih oblik mobilnosti ipd. To je še posebej pomembno v povezavi s pandemijo COVID-19 saj je ta poleg turizma zelo prizadela tudi promet (), ocenjuje se, da se bodo njuni prihodki skrčili za 70%. Za okrevanje gospodarstva, ki upošteva načelo trajnosti, so potrebne naložbe za nadaljnji razvoj trajnostnega prometa ter za podporo javnemu potniškemu prometu in trajnostnim povezavam, zlasti železniškim. Zato je potrebno osredotočiti naložbe v to področje. V tem okviru se zasledujejo naslednji specifični cilji:

1. Javni potniški promet (JPP) je v času krize COVID-19 upadel za 90% (tudi zaradi popolne prepovedi obratovanja JPP za 2 meseca spomladi 2020), zato je v prvi vrsti cilj, da do leta 2025 vzpostavimo število potnikov na JPP kot je to bilo pred krizo nato pa ta delež potnikov povečujemo. Oboje seveda pod pogojem, da se kriza ne COVID-19 ali kakšna drugačna kriza ne bo ponovila v večjem obsegu. Za doseg tega cilja je nujno vzpostaviti primerne upravljalca JPP.
2. Glede tovornega prometa je cilj, da se iz pristanišča Koper še naprej prepelje 60% blaga po železnici. To je že sedaj unikum v EU (v drugih pristaniščih se ta delež giblje med 20 in 30%), enako glede prometa po železnici. V prvi vrsti je potrebno zagotoviti, da se delež tovornega prometa na železnici ne bo zmanjševal in ostal na ravni okrog 30 % glede na cestni promet,

po letu 2025, predvsem z zaključkom nekaterih ključnih investicij, pa naj bi se ta delež začel povečevati za 0,5% točke/leto.

3. Povečevanje števila vozil na alternativna goriva bistveno vpliva na zmanjševanje izpuste toplogrednih plinov. Zato je cilj na področju spodbujanje rabe alternativnih goriv v prometu, da se uporaba teh vozil povečuje v čim večji meri ter, da se vzpostavi polnilna infrastruktura.

Reforma bo prispevala k doseganju ciljev na področju Nacionalnega energetskega podnebne načrta, Strategije na področju alternativnih goriv, Strategije razvoja prometa RS do leta 2030, s tem pa tudi evropski zakonodaji na teh področjih.

Reforme temeljijo na naslednjih strategijah:

- Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030¹³ (Strategija) in Resolucija o nacionalnem programu razvoja prometa v Republiki Sloveniji za obdobje do leta 2030 (ReNPRP30)¹⁴ (Resolucija)
- Resolucija in Strategija razvoja prometa dajeta poudarek trajnostni mobilnosti in med ukrepe za njeno uresničevanje vključujeta tudi upravljavca integriranega javnega potniškega prometa (IJPP). Ustanovitev primerne upravljavca IJPP je ključnega pomena za nadaljnji razvoj tega področja.
- Oba dokumenta poudarjata tudi razvoj železniškega prometa, ki je ključen tako za potniški promet, ki naj bi temeljil na železnici, kot za tovorni promet (predvsem tranzit). Za ta namen je potrebno, med drugim odpraviti kapacitetna ozka grla, povečati intermodalnost in multimodalnost potniškega in tovrnega prometa ter doseči TEN-T standarde na železniškem omrežju skladno z Uredbo EU 1315/2013.
- Dokumenta poudarjata tudi vlogo alternativnih goriv pri doseganju okoljskih ciljev, konkretnije pa je razvoj na tem področju določen v Strategiji za alternativna goriva.
- Strategija na področju razvoja trga za vzpostavitev ustrezne infrastrukture v zvezi z alternativnimi gorivi v prometnem sektorju v Republiki Sloveniji (Strategija za alternativna goriva)¹⁵ določa kolikšen deleža vozil na alternativna goriva je potrebno v Sloveniji zagotoviti, da bi dosegli cilje na področju toplogrednih plinov.

Naložbe:

Izvedlo se bo naslednje naložbe:

- v ustanovitev primerne upravljavca IJPP, ki vključuje ustrezno opremljenost in programsko opremo,
- v nadgradnjo železniške infrastrukture za povečanje zmogljivosti in predvsem intermodalnosti potniškega prometa in
- v nabavo električnih vozil in polnilno infrastrukturo za organe državne uprave.

Ocena finančnih sredstev:

- 6,3 mio EUR nepovratnih sredstev kritih iz RRF za upravljavca IJPP,
- 162,6 mio EUR nepovratnih sredstev kritih iz RRF za železniško infrastrukturo in
- 5,75 mio EUR nepovratnih sredstev kritih iz RRF za električna vozila in polnilno infrastrukturo

S ciljem celovite obravnave vseh treh področij (javni potniški promet, alternativna goriva in železniška infrastruktura) in doseganja ciljev, se bodo ukrepi dopolnjevali tudi z ukrepi, financiranimi v naslednjem finančnem obdobju iz sredstev EKP 2021 – 2027 in IPE 2021 – 2027, kot tudi del iz REACT EU. Hkrati pa bo zagotovljena jasna razmejitev med vsemi viri na ravni posameznega ukrepa.

2. Glavni izzivi in cilji

Izzivi in cilji:

S spodbujanjem **javnega potniškega prometa** (JPP) prispevamo predvsem k zmanjšanju negativnih vplivov prometa na okolje. Za ta namen je predvidena ustrezna ustanovitev upravljavca JPP in

¹³ Sklep Vlade RS št. 37000-3/2015/8, z dne 29. julija 2015

¹⁴ Uradni list RS, št. 75/16 z dne 30.11.2016

¹⁵ Sklep Vlade RS št. 35400-16/2017/9, z dne 12.10.2017

harmonizirano upravljanje različnih načinov JPP, vključno s posebnimi linijskimi prevozi (avtobusni, železniški, mestni, šolski, delavski), shuttle prevozi, taksi prevozi in prevozi na klic. Na ta način se bo ta sektor optimiziral tako, da bo bolj učinkovit (varnejši, dostopnejši, cenejši, kakovostnejši, ...). Zmanjšali se bodo tudi negativni vplivi krize COVID-19 na ta sektor, ko je število potnikov upadlo za 90%, glede na enaka obdobja preteklih let. Z večjo uporabo JPP se bodo zmanjšale tudi socialne razlike med državljani (neodvisnost od osebne avtomobila).

Strategija in Resolucija dajeta jasen poudarek na razvoju okolju prijaznejših načinov prometa, predvsem **železnice** in javnega potniškega prometa, ki mora ravno tako temeljiti na železniškem prometu. S tem se želi doseči, da bodo vsaj prihodnjo rast prometa v večji meri prevzele železnice in se bo promet selil s cest na železnice. Skladno z nacionalnim prometnim modelom naj bi se potniški promet med letom 2017 – 2030 povečal za 30%, tovorni pa med 60 in 80%. Večino tega deleža mora prevzeti železnica, sicer bodo na slovenskem avtocestnem križu veliki zastoji, predvsem pa veliko onesnaženje, ki bo onemogočalo doseganje okoljskih ciljev. Zato je potrebno investirati v železniško infrastrukturo, da bo ta v večji meri privabila tovor in potnike na železnico

Slovenija ima zelo razpršeno poseljenost (imamo npr. več kot 3500 naselij z manj kot 500 prebivalci), kjer organiziranje javnega potniškega prometa ni smiselno. Zato bodo tam prebivalci še vedno uporabljali osebni prevoz, vsaj do prve prestopne točke. Za te potrebe pa je potrebno spodbujati uporabo vozil na **alternativna goriva**, predvsem elektriko. Uporaba alternativnih goriv v prometu pa je vezana tudi na doseganje okoljskih ciljev, predvsem ciljev na področju izpustov toplogrednih plinov.

Zato je potrebno na zgornjih področjih zasledovati naslednje cilje:

1. Javni potniški promet (JPP) je v času krize COVID-19 upadel za 90% (tudi zaradi popolne prepovedi obratovanja JPP za 2 meseca spomladi 2020), zato je v prvi vrsti cilj, da do leta 2025 vzpostavimo število potnikov na JPP kot je to bilo pred krizo nato pa ta delež potnikov povečujemo. Oboje seveda pod pogojem, da se kriza ne COVID-19 ali kakšna drugačna kriza ne bo ponovila v večjem obsegu. Za doseg tega cilja je nujno vzpostaviti primerne upravljalca JPP.
2. Glede tovarnega prometa je cilj, da se iz pristanišča Koper še naprej prepelje 60% blaga po železnici. To je že sedaj unikum v EU (v drugih pristaniščih se ta delež giblje med 20 in 30%), enako glede prometa po železnici. V prvi vrsti je potrebno zagotoviti, da se delež tovarnega prometa na železnici ne bo zmanjševal in ostal na ravni okrog 30 % glede na cestni promet, po letu 2025, predvsem z zaključkom nekaterih ključnih investicij, pa naj bi se ta delež začel povečevati za 0,5% točke/leto.
3. Povečevanje števila vozil na alternativna goriva bistveno vpliva na zmanjševanje izpuste toplogrednih plinov. Zato je cilj na področju spodbujanje rabe alternativnih goriv v prometu, da se uporaba teh vozil povečuje v čim večji meri ter, da se vzpostavi polnilna infrastruktura.

Načelo nediskriminacije in enakih možnosti:

Naročnik mora blago, storitve in gradnje vedno naročati oziroma dobavljati v skladu z določili ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki. Navedeno pomeni, da so javna naročila oblikovana na način, da je zagotovljeno, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja (bodisi krajevnega, stvarnega, osebnega ali drugega) ter da se v javnem naročilu neupravičeno ne omejuje konkurence med ponudniki.

3. Opis reform in investicij komponente

REFORMA

Reforma: Trajnostna mobilnost

(1) Analitični del

V priporočilih Sveta EU o programu stabilnosti Slovenije¹⁶ se že nekaj let priporoča, da je potrebno pospešiti vlaganja v okolju prijaznejše načine prometa z zmanjševanjem upada JPP, spodbujanjem uporabe železniškega prometa, aktivnih oblik mobilnosti ipd. V poročilu v zvezi s COVID-19 pa tudi, da je ta najbolj prizadel promet in turizem, saj se naj bi njuni prihodki skrčili za 70%. V točki 26 piše: »Za okrevanje gospodarstva, ki upošteva načelo trajnosti, bodo potrebne naložbe za nadaljnji razvoj trajnostnega prometa ter za podporo javnemu potniškemu prometu in trajnostnim povezavam, zlasti železniškim. Kriza zaradi COVID-19 je povzročila dodatne izzive za tovorni in tranzitni promet in čeprav je Slovenija sprejela potrebne ukrepe ter omogočila pretok blaga, zlasti kritičnega, bo to negativno vplivalo na gospodarsko rast države.« Zato Sloveniji priporoča, da »osredotoči naložbe na zeleni in digitalni prehod, zlasti na čisto in učinkovito proizvodnjo in rabo energije, okoljsko infrastrukturo, trajnostni promet, raziskave in inovacije ter uvajanje omrežja 5G; spodbuja digitalne zmogljivosti podjetij ter krepi digitalna znanja in spretnosti, e-trgovino in e-zdravje.

Prehod na okolju prijaznejše načine prometa oz. ozelenitev prometa je sestavljen iz treh sklopov ukrepov:

- spodbujanje javnega potniškega prometa;
- spodbujanje uporabe alternativnih goriv v prometu (polnilna infrastruktura in vozila) in
- spodbujanje investicij v okolju prijazno, predvsem železniško infrastrukturo.

S spodbujanjem **javnega potniškega prometa** (JPP) prispevamo predvsem k zmanjšanju negativnih vplivov prometa na okolje. Za ta namen je predvidena ustrezna ustanovitev upravljavca JPP in harmonizirano upravljanje različnih načinov JPP, vključno s posebnimi linijskimi prevozi (avtobusni, železniški, mestni, šolski, delavski), shuttle prevozi, taksi prevozi in prevozi na klic. Na ta način se bo ta sektor optimiziral tako, da bo bolj učinkovit (varnejši, dostopnejši, cenejši, kakovostnejši, ...). Zmanjšali se bodo tudi negativni vplivi krize COVID-19 na ta sektor, ko je število potnikov upadlo za 90%, glede na enaka obdobja preteklih let. Z večjo uporabo JPP se bodo zmanjšale tudi socialne razlike med državljani (neodvisnost od osebne avtomobila).

Leta 2012 se je z uvedbo subvencionirane vozovnice za dijake in študente zaustavilo dolgoletno upadanje potnikov na JPP in zagotovila približno 5% rast uporabnikov JPP. V letu 2016 se je zanje uvedla še enotna vozovnica za medkrajevni promet, leta 2019 pa tudi za vse ostale uporabnike JPP. Ta omogoča, da se lahko z njo uporabi katerokoli prevozno sredstvo (vlak, avtobus), za pot na zeleni relaciji. Z njo je bil delno povezan avtobusni medkrajevni in železniški promet.

Sicer pa je upravljanje JPP v Sloveniji razpršeno. Imamo različne upravljavce za avtobusni in železniški promet, mestne promete (vsak svojega imata Ljubljana, Maribor ter vsa ostala mesta, ki imajo organiziran JPP), svoje prevoze si organizirajo podjetja in občine šolske prevoze. V kolikor želimo še naprej izboljševati področje JPP, ga je potrebno integrirati: združiti različne vrste JPP, uvesti enoten vozni red, zagotoviti mobilnost kot storitev, prevoze na klic, ... Za to pa je potreben enoten, kadrovsko primerno organiziran in ustrezno opremljen upravljalec integriranega javnega potniškega prometa.

Slednjega sta predvidela že Strategija in Resolucija, ki za področje trajnostne mobilnosti v ukrepu U 31.2 določata »Ustanovitev upravljavca LJPP na državni ravni«

¹⁶ Priporočilo sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2020 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Slovenije za leto 2020 (Bruselj, 20.5.2020, COM(2020) 524 final)

Strategija in Resolucija dajeta jasen poudarek na razvoju okolju prijaznejših načinov prometa, predvsem **železnice** in javnega potniškega prometa, ki mora ravno tako temeljiti na železniškem prometu. S tem se želi doseči, da bodo vsaj prihodnjo rast prometa v večji meri prevzele železnice in se bo promet selil s cest na železnice. Skladno z nacionalnim prometnim modelom naj bi se potniški promet med letom 2017 – 2030 povečal za 30%, tovorni pa med 60 in 80%. Večino tega deleža mora prevzeti železnica, sicer bodo na slovenskem avtocestnem križu veliki zastoji, predvsem pa veliko onesnaženje, ki bo onemogočalo doseganje okoljskih ciljev. Zato je potrebno investirati v železniško infrastrukturo, da bo ta v večji meri privabila tovor in potnike na železnico.

V strateških dokumentih razvoja prometa v RS, je med drugim poudarjeno povečanje zmogljivosti železniške infrastrukture, doseganje TEN-T standardov in povečevanje multimodalnosti, in sicer:

- Ljubljansko železniško vozlišče, ki je križišče mednarodnih prometnih koridorjev in najbolj pomembno nacionalno prometno vozlišče. Povečanje njegovih zmogljivosti je nujno tako za zagotovitev prepustnosti za blagovne tokove kot tudi izboljšanje uslug za javni potniški promet (Strategija – ukrep R.4);
- Razvoj železniškega omrežja v intermodalna vozlišča, kjer je navedeno, da je potrebno poleg vozlišč, ki so navedena TEN-T uredbi (Ljubljana, Maribor, Koper) v Sloveniji tudi širše (v večjem obsegu) poskrbeti za prenos tovora in prehod potnikov iz enega načina transport v drugega. S tem bomo omogočili učinkovito kombiniranje različnih načinov prevoza v transportni verigi in s tem povečali učinkovitost prometa. Kjer se izkaže za potrebno in učinkovito, je potrebno oblikovati intermodalne potniške platforme za povečanje uporabe javnega potniškega prometa oz. zagotoviti ustrezno povezanost logističnih tovornih terminalov z različnimi načini transporta (Strategija – ukrep R.40);
- Uredba EU 1315/2013 določa, da je potrebno do leta 2030 doseči ustrezne standarde na omrežju. Za Slovenijo predstavlja največji izziv doseganje standardov na TEN-T omrežju (osni pritisk 22,5 ton, hitrost 200 km/h za tovorni promet, ERTMS, elektrifikacija, možnost vožnje vlakov dolžine 740 m).

Zgornje ukrepe oz. cilje zasledujemo tudi v RRF.

Slovenija ima zelo razpršeno poseljenost (imamo npr. več kot 3500 naselij z manj kot 500 prebivalci), kjer organiziranje javnega potniškega prometa ni smiselno. Zato bodo tam prebivalci še vedno uporabljali osebni prevoz, vsaj do prve prestopne točke. Za te potrebe pa je potrebno spodbujati uporabo vozil na **alternativna goriva**, predvsem elektriko. Uporaba alternativnih goriv v prometu pa je vezana tudi na doseganje okoljskih ciljev, predvsem ciljev na področju izpustov toplogrednih plinov. Zato Strategija na področju alternativnih goriv določa število število vozil in polnilne infrastrukturo po presečnih letih 2025 in 2030, in sicer je v njej za področje električnih vozil navedeno:

- leta 2025 naj bi bilo v Sloveniji 26.591 priključnih hibridov, 71.664 električnih vozil in 7000 javno dostopnih polnilnih postaj za električna vozila,
- leta 2030 pa 40.096 priključnih hibridov, 129.690 električnih vozil in 22.300 javno dostopnih polnilnih postaj za električna vozila.

Ključno lahko k temu cilju prispeva tudi nabava teh vozil v javni upravi in vzpostavitev polnilne infrastrukture.

(2) Ciljne skupine

Neposredna ciljna skupina so ministrstva oz. ožji javni sektor.

Cilj reforme je tudi spodbuditi gospodarsko aktivnost v podjetjih, ki bodo vključena v izvedbo omenjenih naložb ter drugi sektorji, ki bodo neposredno ali posredno vključeni preko različnih storitev ter koristniki vzpostavljene infrastrukture in storitev.

Investicije že same po sebi prispevajo tudi k oblikovanju novih delovnih mest, bruto domačemu proizvodu, trajnostni rasti ter zmanjšanju razlik med regijami.

Kar se tiče pozitivnega vpliva na gospodarsko rast, iz različnih študij izhaja (ob izdelavi investicijskih programov vezanih na izgradnjo večjih infrastrukturnih projektov), da se multiplikator dodane vrednosti za sektor gradbeništva giblje v povprečju okrog 0,67 (za obdobje 2005-2010), kar pomeni, da vsak vloženi EUR prodaje gradbenega sektorja ustvari 0,7 EUR dodane vrednosti v gospodarstvu. Bistveno višji je multiplikator dodane vrednosti za sektor logistične dejavnosti, ki se giblje pri nekaterih projektih celo do 70%, kar pomeni, da vsak vloženi EUR prodaje tega sektorja ustvari 1,2 EUR dodane vrednosti v gospodarstvu. Nikakor pa ni mogoče pri izgradnji državnega regionalnega (prometnega) omrežja zanemariti multiplikatorja dodane vrednosti za sektor prometa in skladiščenja, ki je sicer precej nižji, vendar se tudi v primeru konzervativno ocene giblje okrog med 2,4 in 3, kar pomeni, da vsak vloženi EUR v investicijo, ustvari med 2,4 do 3 EUR dodane vrednosti v gospodarstvu. Iz navedenega lahko z veliko gotovostjo sklepamo, da bo izvedba predlaganih investicij pomembno vplivala na ohranitev gospodarstva in podporo okrevanju.

(3) Izvedbena določila

Nacionalni energetske in podnebni načrt (NEPN) področju prometa izpostavlja dva cilja:

1. do leta 2030 se emisije toplogrednih plinov na področju prometa do leta 2030 ne smejo povečati za več kot 12 %, glede na leto 2005 in
2. doseči vsaj 21-odstotni delež obnovljivih virov v končni rabi energije do leta 2030.

Z namenom doseganja teh ciljev, je potrebno spodbujati uporabo JPP, vozil na alternativna goriva in investirati v javno železniško infrastrukturo.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja), ki jih bo treba sprejeti

Možne ovire pri izvedbi bi bile lahko:

1. Zadostno število strokovnega kadra za izvajanje investicij, postopki javnega naročanja, kapaciteta gradbenega sektorja in priprava ustreznih dokumentov za izvajanje projektov trajnostne mobilnosti.
2. Morebitne ovire pri zagotavljanju zadostne dinamike proračunskih sredstev za kritje lastne udeležbe pri investicijah kjer s sredstvi RRF ne pokrijemo celotne investicije.

Rešitve so nujno potrebne na področju zagotavljanja stabilnega in zadostnega vira financiranja ter zagotovitev zadostnega števila strokovnega kadra za vodenje in izvajanje projektov.

INVESTICIJE

Projekt1: Spodbujanje javnega potniškega prometa

V program blaženja in prilagajanja podnebnim spremembam je potrebno vključiti ukrepe za spodbujanje javnega potniškega prometa. Slovenija je namreč v zadnjih letih v stopnji motorizacije dohitela in celo prehitela številne zahodnoevropske države, občutno naraščanje količine cestnega prometa (število registriranih avtomobilov se je od leta 1995 do leta 2017 povečalo za 54%) pa spremlja tudi upadanje interesa za uporabo javnega potniškega prometa.

Analitični del

Država si prizadeva ustaviti trend upadanja števila uporabnikov javnega potniškega prometa in dolgoročno doseči njegovo povečanje tudi s projektom integriranega javnega potniškega prometa, z uvedbo enotne vozovnice in usklajenih vozniških redov avtobusnega in železniškega prometa. V ta namen se bo ta sistem vključil v novega upravljalca - Družbo za upravljanje javnega potniškega prometa.

Za učinkovito upravljanje in vodenje kompleksnega sistema integracije javnega potniškega prometa je potrebno vzpostaviti družbo za upravljanje javnega potniškega prometa, ki bo imela funkcijo upravljalca javnega potniškega prometa na nivoju železniškega in na nivoju avtobusnega prometa. Upravljanje javnega potniškega prometa v mestih je v izvorni pristojnosti občin, zato je za popolno integracijo na

ravni enotne vozovnice predvideno sklepanje pogodb na ravni država-občina, v katerih se bodo na podlagi pogodb uredila medsebojna razmerja in odškodnine mestom. Ustvarjene bodo podlage za nadaljnji razvoj in izboljšave v javnem potniškem prometu, saj se bodo aktivnosti nadaljevale tudi po zaključku projekta integracije.

Vzpostavitev celovitega upravljanja sistema integriranega javnega potniškega prometa (IJPP) bo potekala hkrati na dveh nivojih: na nivoju ustanavljanja Družbe za upravljanje javnega potniškega prometa (DUJPP) in na nivoju izvajanja projekta integracije javnega potniškega prometa. Današnje stanje na področju javnega potniškega prometa izkazuje zelo nizko uporabo javne storitve prevoza potnikov po cesti in po železnici. Naloga državne uprave je spodbujanje in usmerjanje družbenega razvoja in zagotavljanje javnih služb.

Namen ustanovitve DUJPP je zagotovitev večje stopnje samostojnosti, učinkovitosti in kakovosti pri opravljanju in vodenju nalog sistema gospodarske javne službe upravljanje javnega potniškega prometa. To se bo doseglo z združitvijo kadrovske in finančne potencialov ter potencialov znanja in izkušenj. Eden ključnih ciljev ustanovitve DUJPP je tudi sistemska in bolj racionalna raba proračunskih sredstev.

Ciljne skupine

Ciljna skupina so ministrstva oz. ožji javni sektor. Posredno pa tudi izvajalci prevozov v sistemu IJPP in koristniki storitev JPP.

Izvedbena določila

Za ustanovitev DUJPP je potrebno zagotoviti vse potrebne pravne podlage in pogoje (materialne in kadrovske) za njegov zagon.

Vrsta in velikost investicije:

Projekt bo zajel:

- a) Zagotovitev pravnih podlag za ustanovitev DUJPP: 0,5 mio EUR
- b) Zagotovitev materialnih pogojev za zagon DUJPP: 3,5 mio EUR
- c) Integracija različnih vrst prevozov javnega potniškega prometa: 2,3 mio EUR

Vrednosti so ocenjene na podlagi preteklih izkušenj pri pripravi zakonodaje na področju JPP (predvsem sprememb Zakona o prevozih v cestnem prometu), pri vzpostavitvi računalniškega sistema integriranega JPP in ocenjena izpada prihodkov pri v začetni fazi integracije različnih vrst prometa.

Naročnik mora blago, storitve in gradnje vedno naročati oziroma dobavljati v skladu z določili ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki. Navedeno pomeni, da so javna naročila oblikovana na način, da je zagotovljeno, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja (bodisi krajevnega, stvarnega, osebnega ali drugega) ter da se v javnem naročilu neupravičeno ne omejuje konkurence med ponudniki.

Opis časovnice za investicijo:

- h) Zagotovitev pravnih podlag za ustanovitev DUJPP - 2021
- i) Zagotovitev materialnih pogojev za delovanje DUJPP – 2021 – 2022
- j) Integracija različnih vrst prevozov javnega potniškega prometa z medkrajevnim avtobusnim prometom:
 - Integracija železniškega prometa – 2023
 - Integracija mestnih prometov – 2024
 - Integracija posebnih linijskih prevozov - 2025

Projekt 2: Alternativna goriva v prometu

Analitični del:

Z izgradnjo infrastrukture oz. nabavo vozil na alternativna goriva, se bodo zmanjšali negativni vplivi prometa na okolje (izpusti CO₂, onesnaževala in hrup).

Strategija Republike Slovenije na področju alternativnih goriv v prometu je zastavila visoke cilje na tem področju npr. za leto 2020 naj bi bilo v Sloveniji že okoli 8000 električnih vozil. Trenutno za to številko precej zaostajamo (imamo le okrog 3000 e-vozil). Zato je potrebno razvoj na tem področju pospešiti, saj naj bi imela Slovenija do leta 2025 71.664 e-vozil in 7.000 javno dostopnih polnilnic, do leta 2030 pa 129.690 e-vozil in 22.300 javno dostopnih polnilnic.

Poleg tega je bila leta 2019 sprejeta Direktiva (EU) 2019/1161 evropskega parlamenta in sveta z dne 20. junija 2019 o spremembi Direktive 2009/33/ES o spodbujanju čistih in energetsko učinkovitih vozil za cestni prevoz. Direktiva nalaga državam članicam, da nabavijo določen delež vozil na alternativna goriva v kolikor se ta kupujejo iz javnih sredstev. Direktivo je potrebno prenesti v pravni red držav članic do 2.8.2021. Za ta namen, je potrebno državnim organom zagotoviti tudi sredstva za nabavo takšnih vozil in zagotovitev ustrezne polnilne infrastrukture.

Ciljne skupine:

Ciljna skupina so ministrstva oz. ožji javni sektor, posredno pa tudi podjetja, ki bodo vključena v izvedbo omenjenih naložb ter koristniki vzpostavljene infrastrukture in storitev.

Izvedbena določila:

Za nabavo e-vozil in postavitve polnilne infrastrukture je potrebno preveriti pogoje v lokalnih električnih omrežjih o možnosti za postavitve polnilne infrastrukture in nato izvesti razpis za njihovo postavitve.

Za nabavo e-vozil je potrebno na trgu preveriti možnosti nabave večjih količin e-vozil in nato izvesti javni razpis.

Vrsta in velikost investicije:

- a) izdelava študije o izvedljivosti projekta postavitve električnih polnilnic: 50.000 EUR
- b) objava javnega razpisa za dobavo in postavitve polnilnic
- c) objava javnega razpisa za dobavo električnih vozil
- d) sukcesivna dobava e-polnilnic oz. e-vozil: 5,7 mio EUR

Ocenjena vrednost vozil je bila pripravljena na podlagi raziskave trga z zbiranjem ponudb električnih vozil in uporabo spletnih cenikov ter konfiguratorjev. Ocenjena vrednost je aritmetična sredina zbranih ponudb. Pri pripravi ocenjene vrednosti so bila upoštevana vozila, ki ustrezajo zahtevam za uporabo v MNZ, Policije in IRSNZ za izvajanje podpornih nalog.

Ocenjena vrednost infrastrukture za postavitve polnilnic je bila pripravljena na podlagi izkustvene ocene GOI del, ocenjena vrednost polnilnic za e-vozila pa je bila pripravljena na podlagi raziskave trga, v sklopu katere je bilo izbranih nekaj tipov polnilnih postaj v razredu Normal Charge ($\leq 22\text{kW}$). S pomočjo opravljene raziskave trga so bile določene lastnosti polnilne postaje, ki bo zadostila pričakovanim potrebam, in sicer po naslednjih parametrih:

- odločitev o tipu polnilne postaje,
- ocena - izbira števila polnilnih postaj na lokaciji,
- izbira o postavitvi polnilne postaje (na steno ali na tla)
- možnost priključitve polnilne postaje na merilno mesto,
- možnost vključitve dinamičnega upravljanja polnilnih postaj,
- možnost vključitve polnilnih postaj v zaledni sistem,
- možnost nadzora polnjenja - priključevanja na postajo (spremljanje
- zgodovine polnjenja, aktivacija polnilne postaje z RFID ali mobilno aplikacijo).

Opis časovnice:

- a) izdelava študije o izvedljivosti projekta postavitve električnih polnilnic – 2021
- b) objava javnega razpisa za dobavo in postavitve polnilnic - 2022
- c) objava javnega razpisa za dobavo električnih vozil - 2022

- d) sukcesivna dobava e-polnilnic oz. e-vozil – 2023 - 2025

Projekt 3: Železniška infrastruktura

Analitični del:

Javna železniška infrastruktura na nekaterih postajah, postajališčih in medpostajnih odsekih ne ustreza današnjim prometnim zahtevam in predstavlja ozko grlo na javni železniški infrastrukturi. Obstoječe proge potekajo po razgibanemu terenu, trase so speljane v neugodni geometriji, križanja železniške in cestne infrastrukture ter dostopi na perone na postajah so nivojski, zato so vozne hitrosti vlakov nižje, s tem pa prepustna zmogljivost nižja, hkrati je varnost udeležencev v cestnem ter železniškem prometu slabša. Prav tako so zastarele in dotrajane signalnovarnostne naprave.

Prevozi v železniškem potniškem in tovornem prometu so zaradi manjše gospodarske aktivnosti povezane s COVID-19 bili dodatno prizadeti z manjšim povpraševanjem po tovornem prevozu, potniški promet pa se je v času epidemije drastično zmanjšal.

Z modernizacijo in povečanjem varnosti in prepustne zmogljivosti železniške infrastrukture se pričakuje povečano povpraševanje po storitvah tovornega železniškega prometa ter uporabo železniškega potniškega prometa.

Javna železniška infrastruktura RS je v 80% opremljena z digitalnim vodenjem in nadzorom prometa ETCS, za delovanje pa je potrebno opremiti z ETCS napravami tudi lokomotive in motorne garniture. Uvedba ETCS v prakso bo pripomogla k večji digitalizaciji in avtomatizaciji vodenja prometa in povečanju razpoložljivih infrastrukturnih kapacitet. Prevozniki v železniškem tovornem prometu so zaradi manjše gospodarske aktivnosti povezane s Covid 19 prisiljeni zmanjševati stroške in tako zaostaja posodabljanje opreme vozil z digitalnimi napravami za vodenje prometa na voznihih sredstvih.

Ciljne skupine:

Ciljna skupina so ministrstva oz. ožji javni sektor, upravljalci železniške infrastrukture in železniški operaterji, posredno pa tudi podjetja, ki bodo vključena v izvedbo omenjenih naložb ter prevozniški sektor, ki bo posredno vključen kot koristnik vzpostavljenih infrastrukture in storitev.

Izvedbena določila:

Za izvedbo investicij je potrebno pripraviti ustrezno dokumentacijo in izvesti javne razpise.

Vrsta in velikost investicije:

- Nadgradnja železniške postaje Grosuplje – 25 mio EUR (od tega 19 mio EUR RRF) – potrjen DIIP (dokument identifikacije investicijskega projekta);
- Nadgradnja glavne železniške proge št. 20 Ljubljana-Jesenice-d.m – 100 mio EUR (od tega 25,00 mio EUR RRF) - Izdelana projektne dokumentacije izvedbeni načrt;
- Nadgradnja železniške postaje Domžale – 7,60 mio EUR (od tega 4,6 mio EUR RRF) – potrjen DIIP
1. faza nadgradnje železniške postaje Ljubljana – 109 mio EUR (od tega 84 mio EUR RRF) – potrjen DIIP
- ETCS – 30 mio EUR – ocena iz študije koridorskih prog

Opis časovnice:

- Nadgradnja železniške postaje Grosuplje – do 2024
- Nadgradnja glavne železniške proge št. 20 Ljubljana-Jesenice-d.m – do 2022
- Nadgradnja železniške postaje Domžale – do 2023
1. faza nadgradnje železniške postaje Ljubljana – do 2026
- ETCS – sukcesivno od 2022 do 2026

4. Zelena in digitalna dimenzija komponente

<u>Referenca na zeleno in digitalno:</u>

Program bo bistveno vplival na ozelenitev tako, da bo prispeval k ciljem Nacionalno energetskega podnebne načrta, predvsem glede toplogrednih plinov v prometu in uporabi obnovljivih virov energije. S tem, ko se bo spodbujal JPP (poleg upravljanja JPP tudi z investicijami v železniško infrastrukturo) se bo zmanjšala potreba po uporabi osebnega vozila.

V primeru, ko je uporaba osebnega vozila nujna pa se bo spodbujala uporaba vozil na alternativna goriva (predvsem elektrika).

Program bo tako sledil tudi usmeritvam iz »zelenega dogovora« Komisije, predvsem glede preusmeritve tovora iz cest na železnice, krepitvi multimodalnosti in zmanjšanju negativnih vplivov prometa na okolje.

Tabela 1: Vpliv na zeleni in digitalni prehod

Krajši naziv	Cilji: »Zeleno«				Cilji »Digitalno«	Izzivi prehoda	
	Podnebni	Okoljski	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Vrednost	Vrednost					
Reforma1: Trajnostna mobilnost	100%	100%	###	yes	40%		

5. Mejniki, cilji in časovnica

V Prilogi 2 k temu dokumentu.

6. Financiranje in stroški

Vrednost

Projekt/Ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Spodbujanje javnega potniškega prometa	6,3 mio EUR	6,3 mio EUR	0 mio EUR
Alternativna goriva v prometu	5,75 mio EUR	5,75 mio EUR	0 mio EUR
Železniška infrastruktura	162,60 mio EUR	162,60 mio EUR	0 mio EUR
Skupaj	174,65 mio EUR	174,65 mio EUR	0 mio EUR

Tabela 3: Ocenjeni stroški načrta

Finančna dinamika izvajanja po letih:

Tabela 19 Ocenjeni stroški načrta

Predvideni stroški načrta											
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
Trajnostna mobilnost	Spodbujanje javnega potniškega prometa	2021 – 2026	6.300.000	1.000.000	2.200.000	1.100.000	1.000.000	1.000.000			

	Alternativna goriva v prometu	2021-2026	5.750.000	50.000	0	1.140.000	2.280.000	2.280.000			
	Železniška infrastruktura	2021-2026	162.600.000	22.000.000	23.600.000	32.000.000	28.000.000	27.000.000	30.000.000	109.000.000 (DRSI)	
	SKUPAJ		174.650.000	23.050.000	25.800.000	34.240.000	31.280.000	30.280.000	30.000.000		

2.6.7 KOMPONENTA 7: Povezljivost

1. Opis komponente

Zagotavljanje pretočnosti/zmanjševanje zastojev/odprava ozkih grl s posodabljanjem cestne infrastrukture

Z komponento povezljivost bo uresničena reforma rehabilitacije državnih cest in s tem zagotavljanje pretočnosti in zmanjševanje ozkih grl. Z razvito cestno infrastrukturo bo Slovenija zagotavljala enakovredno vključenost Slovenije v evropski prostor. S prostorskega vidika Slovenija z razvojem cestne infrastrukture omogoča prebivalcem in gospodarstvu dostopnost in povezanost obmejnih regij z urbanih središči. Zaradi svoje zemljepisne lege je Slovenija precej razpršena, a hkrati intenzivno prometno in tranzitno območje.

Stanje državnih cest se poslabšuje, stanje nekaterih premostitvenih objektov pa je kritično. Zato je treba omogočiti vlaganja tudi za to področje, saj na cestah nastajajo zastoji, predvsem na vpadnicah v glavno mesto. Dostopnost do regionalnih središč se zmanjšuje; poslabšuje se prometna varnost v celoti. Zato so nujna vlaganja tudi v ta del cestne infrastrukture (predvsem pri gradnji obvoznic), kar bi hkrati prineslo več varnosti v cestnem prometu, saj so povezave bolj direktne, zaradi zmanjšanja zastojev se bodo zmanjšali izpusti toplogrednih plinov (zrak za prebivalce je bolj čist) in zmanjšal se bo hrup. Večja prometna varnost bo zmanjšala prometne nesreče in zastoje, povečala se bo kakovost življenja v mestih in na podeželju. Tovrstne investicije prispevajo tudi k zelenemu prehodu.

Poleg tega se z gradnjo novih sodobnih cestnih povezav znižujejo stroški transporta, s čimer se povečuje konkurenčna sposobnost gospodarstva. Kakovostno cestno omrežje povečuje gospodarsko povezovanje ter omogoča varnejši in hitrejši, skratka učinkovitejši pretok blaga in ljudi. Investicije v cestno infrastrukturo spodbujajo gospodarski razvoj, saj vlaganja prinašajo poleg razvojnih tudi neposredne multiplikativne gospodarske učinke, kjer povečano povpraševanje v enem sektorju generira povpraševanje tudi v drugih sektorjih gospodarstva. Gradnja nove cestne infrastrukture ima tudi ugodne socialne učinke, saj nastaja v obdobju večjih investicij tudi večje povpraševanje po delovni sili s področja gradbeništva in z njim povezanimi dejavnosti. Poleg tega ima gradbeništvo velik akceleratorijski faktor, saj se nanj vežejo mnoge druge dejavnosti, kar povečuje odpiranje novih delovnih mest tudi v teh dejavnostih, povečuje se celoten BDP države. Hkrati pa ustrezne cestne povezave povečujejo mobilnost delovne sile ter s tem večjo zaposljivost posameznikov iz območij s sicer višjo stopnjo brezposelnosti.

Pri gradnji cest se že sedaj upošteva vse okoljske standarde, zato bi tej bili upoštevani tudi v nadaljevanju.

Cilj celotne komponente je torej podeliti celovit razvoj prometa in prometne infrastrukture do leta 2030. Z razvojem prometne infrastrukture bo Republika Slovenija v prihodnje uveljavila svoje konkurenčne prednosti, ki izhajajo iz prometne lege ter naravnih in kulturnih značilnosti države. Z razvito infrastrukturo bo Slovenija enakovredno vključena v vsa sodobna infrastrukturna omrežja: avtocest, železnic, pomorskega, in zračnega prometa. S prostorsko razvojnega vidika Slovenije so osnovni cilji razvoja prometne infrastrukture, da prebivalcem in gospodarstvu omogoča dostopnost do funkcij (delovnih mest, storitev) in podpira razvoj gospodarskih dejavnosti, hkrati pa zagotavlja dostopnost oziroma povezanost urbanih središč ter funkcionalnih in obmejnih regij v mednarodnem prostoru. Zato je treba prometno omrežje razvijati kot celovit sistem, ki povezuje vse oblike in vrste prometa. Vizija prometne politike je opredeljena kot zagotavljanje trajnostne mobilnosti prebivalstva in oskrbe gospodarstva s cilji: izboljšati mobilnost in dostopnost, izboljšati oskrbo gospodarstva,

izboljšati prometno varnost in varovanje, zmanjšati porabo energije, zmanjšati stroške uporabnikov in upravljavcev, zmanjšati okoljske obremenitve in izpuste.

Če želimo v prihodnje doseči tak razvoj državnega cestnega omrežja, ki se bo lahko primerjal s stanjem v Evropski uniji, bo Slovenija nujno morala sprejeti nekatere sistemske rešitve, povezane z zagotavljanjem namenskih finančnih sredstev za izvedbo prednostnih ukrepov razvoja in vzdrževanja državnih cest. Kakovostna cestna infrastruktura je eden temeljnih pogojev za skladen regionalni razvoj, ustvarjanje najboljših možnosti za učinkovit potek gospodarskih dejavnosti in posredno za poselitve primernih območij države. Zato je nujen nadaljnji razvoj državnega cestnega omrežja.

Vlada Republike Slovenije je leta 2015 sprejela Strategijo razvoja prometa v RS (Strategija). Strategija je prvi dokument, ki prometni sistem obravnava celovito, kar zagotavlja večjo sinergijo pri doseganju ciljev prometne in prostorske politike države ter drugih politik ter boljši nadzor nad vplivom prometa na okolje in gospodarstvo. Za potrebe Strategije je bil razvit nacionalni prometni model, ki vključuje analizo in izračun prihodnjih prometnih tokov, družbenih in okoljskih vplivov. Na podlagi napovedi prometnih tokov, prometne varnosti in vplivov na okolje ter socialne sprejemljivosti so bili določeni prihodnji prometni ukrepi, in sicer za vse vrste prometa: pomorski, letalski, železniški in cestni promet ter trajnostno mobilnost. Med drugim je bilo opredeljenih 37 ukrepov za cestni promet, skupaj 108 ukrepov, ki urejajo področja infrastrukture, organizacije, vodenja prometa, prometne varnosti in voznega parka. Podrobnejše aktivnosti, način izvajanja, potrebna finančna sredstva, roke in nosilce za izvedbo ukrepov iz Strategije pa določa Nacionalni program, ki bo zagotovil stabilno financiranje področja prometa brez občutnejših letnih nihanj in s tem omogočil nemoteno realizacijo ključnih projektov nacionalnega pomena. Z realizacijo Nacionalnega programa bomo državljanom in gospodarstvu v Sloveniji zagotovili ustrezne razmere na področju prometa: večjo mobilnost in dostopnost, učinkovitejšo oskrbo gospodarstva, večjo prometno varnost in varovanje, manjšo porabo energije, nižje stroške uporabnikov in upravljavcev, manjše okoljske obremenitve.

Na slovenskem cestnem omrežju bo kljub uveljavitvi trajnostne prometne politike nastalo neskladje med povpraševanjem in ponudbo oziroma bodo nastajali slabše prepustni odseki na pomembnejšem cestnem omrežju, kar bo povzročilo zastoje in z njimi povezane neugodne posledice. Zato je to stanje treba opredeliti kot problematično. Na cestah je treba odpraviti odseke s slabšo prepustnostjo prometa in zastoje. Torej, treba je povečati prepustnost tistih cestnih odsekov, na katerih se pričakuje težave. Prepustnost pa bo povečana z ukrepi: predvsem na avtocestah, za boljšo izkoriščenost obstoječih cest, razširitev cest, zgraditev obvoznic in novogradnje cestnih povezav.

Na področju letalskih povezav je bistveno, da se ponovno zagotovi mednarodna povezljivost in povezanost Slovenije z evropskimi in globalnimi centri, ki so bistvenega pomena za razvoj gospodarstva, mednarodno menjavo in turizem ter izjemno vplivajo na izvozno bilanco slovenskega gospodarstva.

Deležniki: pri pripravi gradiva za komponento 7 – povezljivost sta vključena dva deležnika, ki sta nenehno vpeta pri pripravi in usklajevanju projektov, Družba za avtoceste v RS d.d.(DARS) in Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo (DRSI).

Za izvedbo projektov 1, 2 in 6 je odgovoren DARS, ki ima status gospodarske družbe po zakonu, ki ureja gospodarske družbe. Edini ustanovitelj DARS je Republika Slovenija. DARS opravlja v imenu in za račun Republike Slovenije posamezne naloge v zvezi s prostorskim načrtovanjem in umeščanjem avtocest v prostor ter naloge v zvezi s pridobivanjem nepremičnin za potrebe gradnje avtocest. DARS izvaja gradnjo avtocest v svojem imenu in za svoj račun ter upravlja in vzdržuje avtocestne odseke, za katere pridobi koncesijo za gradnjo.

Za izvedbo projektov 3, 4 in 5 je odgovorna DRSI, ki deluje kot organ v sestavi Ministrstva za infrastrukturo. DRSI izvaja strokovno tehnične, organizacijske in razvojne naloge, ki se nanašajo na graditev, vzdrževanje in varstvo državnih cest ter državnih kolesarskih poti, nadzor nad njihovim stanjem, vodenje evidence o državnih cestah in prometa na njih ter opravlja upravne naloge v zvezi z ukrepi za varstvo državnih cest in prometa na njih. Podrobneje so naloge investitorja, Direkcije Republike Slovenije za infrastrukturo, opredeljene z Zakonom o cestah (Uradni list RS, št. 109/10, 48/12, 36/14 – odl. US, 46/15 in 10/18).

Poleg tega smo izvedli posvetovanja s člani Ekonomsko socialnega sveta.

Reforme in/ali investicije, vključno s CFOG (splošni izdatki države po funkcijah) klasifikacijo:

Ocena finančnih sredstev za komponento povezljivost:

Ocena investicijske vrednosti projektov je bila izdelana na podlagi:

- analize primerljivih že izdelanih projektov
- popisov del (količin) iz projektne dokumentacije, ovrednotenih s tržnimi cenami (materiali) oziroma izkustvenimi ocenami (delo)
- poleg vrednosti gradbeno instalacijskih del so vključeni tudi stroški projektne dokumentacije, vrednost zemljišč in nepremičnin, stroški projektne dokumentacije, gradbeni nadzor, zunanja kontrola kakovosti, davek na dodano vrednost,
- upoštevna je vsakoletna napoved letnih stopenj po UMAR-ju, glede na to, v katerem letu se projekt izvaja.

1. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

Kriza zaradi COVID-19 je povzročila dodatne izzive tudi na področju zagotavljanja povezljivosti in mobilnosti prebivalstva, saj se je v času krize izkazalo, da je ob okrnjenem delovanju javnega potniškega prometa izredno pomembno razvito cestno omrežje. Slovenija je v času COVID-19 sicer sprejela ustrezne ukrepe ter omogočila pretok blaga, zlasti kritičnega, bo pa kriza vseeno negativno vplivala na gospodarsko rast države. Zato bo Slovenija usmerila dodatne napore tudi v izboljšanje učinkovitosti cestnega prometa oziroma posodabljanje cestne infrastrukture, s poudarkom na trajnostni mobilnosti oziroma sodobnih digitalnih rešitvah ter v zagotovitvi dodatnih sredstev za hitrejši in intenzivnejši razvoj prometne infrastrukture. Naložbe v prometno infrastrukturo zahtevajo precejšnja sredstva, ki jih RS iz lastnih proračunskih sredstev ne bo mogla v celoti zagotoviti. Poseben izziv predstavlja upoštevanje načel trajnostnega razvoja in hkrati zasledovati cilje in ukrepe prometne politike, ki enakovredno, sočasno in neodvisno obravnavajo vse razsežnosti trajnostnega razvoja: gospodarstvo, družbo in okolje. Pogoji za enotno in sočasno delovanje sistema je predvsem na zagotavljanju ustreznih infrastrukture na vseh področjih.

V Sloveniji bo kljub posodobitvi in vzpostavitvi učinkovitejšega železniškega sistema ter organiziranju konkurenčnejšega javnega prometa in uveljavitvi sistema P + R (park and ride - parkiraj in presedi) leta 2030 na okoli 230 kilometrih cest presežena prepustnost. Na slovenskem cestnem omrežju bo tako kljub uveljavitvi trajnostne prometne politike nastalo neskladje med povpraševanjem in ponudbo oziroma bodo nastajali slabše prepustni odseki na pomembnejšem cestnem omrežju, kar bo povzročilo zastoje in z njimi povezane neugodne posledice. Brez nujno potrebnih vlaganj bi lahko prišlo do zmanjšanja prepustnosti, zastojev in ozkih grl, zato so nujni tudi projekti cestne infrastrukture, s katerimi rešujemo prometna ozka grla oz. probleme dostopnosti določenih regij, ki niso povezane s TEN-T omrežjem. Ti ukrepi so bili identificirani na podlagi nacionalnega prometnega modela, ki je bil razvit za potrebe priprave Strategije in se stalno posodablja.

Ustrezna prometna infrastruktura je eden od nujnih pogojev za enakomeren razvoj Slovenije in omogoča primerno oskrbo gospodarstva ter mobilnost prebivalstva. Pri izvedbi infrastrukturnih objektov je nujno potrebno upoštevati tudi multiplikativne učinke, ki nastopijo, ne le zaradi sektorja gradbeništva, temveč tudi zaradi velikega vpliva logistične dejavnosti na celotno gospodarstvo. Doseganje večjih multiplikativnih učinkov (nad 1,9) je mogoče doseči tudi z investicijami s črpanjem evropskih sredstev, v tem primeru preko evropskega Mehanizma za okrevanje in odpornost.

Na področju letalskih povezav je bistveno, da se ponovno zagotovi mednarodna povezljivost in povezanost Slovenije z evropskimi in globalnimi centri, ki so bistvenega pomena za razvoj gospodarstva, mednarodno menjavo in turizem ter izjemno vplivajo na izvozno bilanco slovenskega gospodarstva.

Izzivi:

1. COVID 19 je prav na področju letalskega potniškega prometa povzročil največji izpad, saj se je v mesecih, ko so bili ustavljeni celotni potniški tokovi, promet na ravni Evrope zmanjšal za več kot 90%.
2. Kljub sprostitvi dela letalskega prometa evropski letalski prevozniki tudi ob koncu poletja beležijo rezultate, ki so 70% nižji v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2019.
3. Slovenija se sooča z dodatnim izzivom, saj po stečaju nacionalnega letalskega prevoznika oktobra 2019 ne razpolaga z lastnimi letalskimi zmogljivostmi, kar je dodatno vplivalo na slabši položaj Slovenije v razmerah, ko so bile potrebe po hitri dobavi zaščitne opreme iz oddaljenih destinacij zelo velike. V kolikor bi Slovenija razpolagala z lastnimi letalskimi zmogljivostmi, bi to pomenilo znatno nižje stroške prevozov zaščitne opreme in ekspatriacijo potnikov v primerjavi s tistimi cenami, ki so se dosegale na trgu za zagotovitev teh kapacitet.

Evropska unija je odobrila številne sheme pomoči za obstoj in nadaljnje delovanje nacionalnih letalskih prevoznikov v številnih državah.

b) Cilji

Dograditev avtocestnega omrežja in hitrih cest bi poleg dobre cestnoprometne povezanosti izboljšala tudi povezanost regij in dostopnost z osebnim motornim prometom znotraj Slovenije. Ciljna dostopnost je dostopati do urbanih središč v 45 minutah, medtem ko je ciljna dostopnost do središč nižje ravni (središča regionalnega pomena) 30 minut. V prihodnje bo treba več pozornosti posvetiti dostopnosti tako, da bi se zmanjšala obremenjenost okolja zaradi emisij in prašnih delcev. Fizična vpetost v širši prostor in iz nje izhajajoča dostopnost sta ključni za razvoj vseh vrst povezav, od poslovnih do trgovskih in prostočasnih. Regije z boljšo dostopnostjo so pogosto gospodarsko uspešnejše in konkurenčnejše.

Družbeno-ekonomski učinki investicij v cestno infrastrukturo so direktni, vezani na uporabnike in vzdrževalce cestne infrastrukture in posredni, ki pa se ne odražajo skozi obseg prometa. Z gradnjo novih sodobnih cestnih povezav se znižujejo stroški transporta, s čimer se povečuje konkurenčna sposobnost gospodarstva. Kakovostno cestno omrežje povečuje gospodarsko povezovanje ter omogoča varnejši in hitrejši, skratka učinkovitejši pretok blaga in ljudi. Investicije v cestno infrastrukturo spodbujajo gospodarski razvoj, saj vlaganja prinašajo poleg razvojnih tudi neposredne multiplikativne gospodarske učinke, kjer povečano povpraševanje v enem sektorju generira povpraševanje tudi v drugih sektorjih gospodarstva. Gradnja nove cestne infrastrukture ima tudi ugodne socialne učinke, saj nastaja v obdobju večjih investicij tudi večje povpraševanje po delovni sili s področja gradbeništva in z njim povezanimi dejavnostmi. Poleg tega ima gradbeništvo velik akceleracijski faktor, saj se nanj vežejo mnoge druge dejavnosti, kar povečuje odpiranje novih delovnih mest tudi v teh dejavnostih. Hkrati pa ustrezne cestne povezave povečujejo mobilnost delovne sile ter s tem večjo zaposljivost posameznikov iz območij s sicer višjo stopnjo brezposelnosti.

Kakovost prometnih povezav vseh delov Slovenije je nujna tudi v luči navezave na cilj politike – Celovita gospodarska preobrazba, ki je neizvedljiva brez dobre prometne povezanosti, tako v cestnem kot železniškem prometu, kar je pomembno tudi zaradi siceršnje nevarnosti odliva transportnih tokov v druge države. V posameznih odročnejših delih je kakovost cest slaba (regionalna prometna infrastruktura), ozka grla do posameznih industrijskih središč pa vplivajo na izkoriščanje gospodarskega potenciala cele države. Zaradi svoje zemljepisne lege in zgodovine je Slovenija intenzivno prometno in tranzitno območje.

IMF (Mednarodni denarni sklad) je konec septembra 2014 izdal študijo o makroekonomskih učinkih vlaganj v infrastrukturo, ki dokazuje, da:

- v splošnem je multiplikativni učinek infrastrukturnih investicij vedno pozitiven; povečanje vlaganj v infrastrukturne projekte za 1% BDP v prvem letu poveča BDP za 0.4%, v štirih letih pa 1.5%,
- v času nizke rasti je učinek infrastrukturnih investicij še precej višji: povečanje vlaganj v infrastrukturne projekte za 1% BDP v času nizke gospodarske rasti v prvem letu poveča BDP za 1.5%, v 4 letih pa skupaj za 3% (v času visoke rasti multiplikator ni značilno različen od nič),
- v času nizke rasti (recesije oziroma obdobja po veliki krizi, ki je posledica epidemije COVID-19) ni veliko profitabilnih naložb, zato zasebni sektor ne investira oziroma ne investira v javno infrastrukturo. V takšni situaciji je ključna država, ki investira in požene gospodarsko rast. Pri tem so zelo pomembna sofinanciranja iz evropskih sredstev.

Ustrezna cestna infrastruktura ima pozitiven vpliv tudi na eksterne stroške prometa. Z novogradnjo se izboljša prometna varnost, saj se v fazi projektiranja vključujejo vsi varnostni elementi. Tekoč promet znižuje porabo energentov in posledično emisij onesnaževalcev.

Za okrevanje gospodarstva po krizi bo ključna tudi digitalna preobrazba na področju zagotavljanje pretočnosti, zmanjševanje zastojev in odprava ozkih grl z vzpostavitvijo simulacijskega orodja za načrtovanje, nadzor in napovedi v elektro-prometnem sistemu, skupaj s hrbetničnim optičnim omrežjem in izgradnjo telekomunikacijskega nadzornega centra ter na področju polnilne infrastrukture z izvedbo uporabniškega portala.

Cilj je tudi ponovni zagon in vzpostavitev nacionalnega letalskega prevoznika in zagotovitev povezljivosti, saj je izjemnega pomena za slovensko gospodarstvo, še posebej za spodbujanje blagovne menjave Slovenije s tujino, neposrednih tujih investicij, spodbujanje ponovne rasti turizma in povezljivosti Slovenije navzven. Cilji ustanovitve letalskega prevoznika:

- Ponovna vzpostavitev povezljivosti Slovenije z evropskimi in mednarodnimi središči, kar posledično vpliva na produktivnost gospodarstva, povečanje dostopnosti in s tem rast izvoza ne tem segmentu ter spodbujanja turizma, ki je ena najbolj prizadetih panog zaradi pandemije COVID-19,
- Vzpostavitev in zagon letalskega prevoznika zagotavlja medsebojno povezanost nacionalnih središč in dostopnost do globalnih oddaljenih destinacij, kar je velikega pomena za spodbujanje gospodarske mednarodne menjave in dosegljivosti Slovenije zaradi krepitve turističnih tokov ne samo za Slovenijo, ampak tudi za celotni del centralne in vzhodne Evrope,
- Regionalno in mednarodno sodelovanje, ki omogoča primerno oskrbo gospodarstva in mobilnost prebivalstva,
- razvoj gospodarstva z ohranjanjem delovnih mest z velikim neposrednim in posrednim multiplikativnim učinkom, spodbujanje tujih investicij v slovensko gospodarstvo
- izboljšanje kvalitete potovanj, povečanje hitrosti potovanj in posledično zmanjšanje potovalnega časa, kar bistveno vpliva na organizacijo in izvedbo poslovnih potovanj
- povečanje zanesljivosti povezav na obravnavanem območju,
- povečanje promocije Slovenije kot destinacije za stabilno poslovanje in turistični oddih

Načelo nediskriminatornosti in enakih možnosti

Implementacija enakosti spolov in načelo nediskriminatornosti bosta upoštevani na vseh ravneh izvajanja, spremljanja in vrednotenja projektov.

Pri uporabi postopkov javnega naročanja se bo smiselno uporabila dikcija: »Naročnik mora blago, storitve in gradnje vedno naročati oziroma dobavljati v skladu z določili ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki. Navedeno pomeni, da so javna naročila oblikovana na način, da je zagotovljeno, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja (bodisi krajevnega, stvarnega, osebnega ali drugega) ter da se v javnem naročilu neupravičeno ne omejuje konkurence med ponudniki.«

2. Opis reform in investicij komponente

REFORMA

Vlada Republike Slovenije je v letu 2015 sprejela Strategijo razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030. Državni zbor Republike Slovenije je novembra 2016 sprejel Resolucijo o nacionalnem programu razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030 (Uradni list RS, št. 75/2016 z dne 30. novembra 2016) (v nadaljevanju Resolucija). V njej je med drugim navedeno, da ministrstvo, pristojno za promet v sodelovanju z družbo DRI upravljanje investicij, d.o.o., pripravi skupne 6-letne načrte vlaganj v promet in prometno infrastrukturo ter jih vsako leto posreduje v potrditev Vladi RS. Gre za t.i. drsne načrte s pomočjo katerih bi nosilec investicij olajšali njihovo izvajanje in temu področju zagotovili stabilnost. Prvi Operativni načrt z dinamiko vlaganj 2018–2023 je bil izdelan leta 2018, drugi Operativni načrt z dinamiko vlaganj 2020–2025 je bil izdelan leta 2019. Operativne načrte potrjuje Vlada RS. Naslednji operativni načrt vlaganj mora biti izdelan za obdobje 2021–2026.

V letu 2021 mora Ministrstvo za infrastrukturo izvesti pregled izvajanja Strategije razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030 v prvem petletnem obdobju ter pripraviti 6-letni plan za obdobje 2021-2026 in predlagati spremembe Resolucije. Poročilo o izvajanju bo podlaga za pripravo morebitnih sprememb Strategije razvoja prometa.

Kljub prednostni uveljavitvi trajnostne prometne politike, bi na pomembnem delu slovenskega cestnega omrežja brez potrebnih vlaganj lahko prišlo do zmanjšanja prepustnosti, zastojev in ozkih grl kar predstavlja veliko dodatno breme z okoljskega vidika, zato so nujni tudi projekti cestne infrastrukture, s katerimi rešujemo prometna ozka grla oz. probleme dostopnosti določenih regij, ki niso povezane s TEN-T omrežjem.

Ustrezna prometna infrastruktura je eden od nujnih pogojev za enakomeren razvoj Slovenije in omogoča primerno oskrbo gospodarstva ter mobilnost njenega prebivalstva. V okviru multimodalnosti prometa, se določen del zaradi geografskih značilnosti Slovenije odvija tudi po cestnem omrežju predvsem zaradi ekonomičnosti izvedbe investicij ob predpostavki čim manjšega oz. zmanjševanja vpliva na okolje. Pri izvedbi infrastrukturnih objektov je nujno potrebno upoštevati tudi multiplikativne učinke z velikim vplivom na logistične dejavnosti in posledično na celotno gospodarstvo.

Z komponento povezljivost bo uresničena reforma rehabilitacije državnih cest in s tem zagotavljanje pretočnosti in zmanjševanje ozkih grl. Z razvito cestno infrastrukturo bo Slovenija zagotavljala enakovredno vključenost Slovenije v evropski prostor. S prostorskega vidika Slovenija z razvojem cestne infrastrukture omogoča prebivalcem in gospodarstvu dostopnost in povezanost obmejnih regij z urbaniimi središči. Zaradi svoje zemljepisne lege je Slovenija precej razpršena, a hkrati intenzivno prometno in tranzitno območje.

Upoštevanje načela »Do no significant harm principle«

Naložbe v komponenti povezljivost zagotavljajo trajnostne naložbe. Pri svojih naložbah upoštevajo naslednje okoljske cilje:

- prilagajanje podnebnim spremembam
- preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja

Z večino predlaganih projektov bo odpravljeno ozko grlo, izboljšala se bo prometna varnost. Projekti bodo pripomogli k večji pretočnosti prometa in zmanjšanju okoljskih obremenitev. Nadgrajene cestne povezave bodo imele trajnostni učinek z zniževanjem eksternih stroškov prometa. Cestni javni potniški promet bo za linije, ki potekajo v smereh načrtovanih investicij dobil boljše pogoje za hitrejši in stroškovno učinkovit prevoz potnikov. Znižanje stroškov transporta bo izboljšalo pretok blaga. Osebnemu potniškemu prometu se bo izboljšala dostopnost do regijskih središč in glavnih prometnih osi. Z znižanjem porabe energije in emisij bodo prispevali k zelenemu prehodu.

Izgradnja 2. odseka 3. razvojne osi sever, od Velenja jug do Slovenj Gradca jug, bo zagotovila izboljšanje konkurenčnosti območja vzdolž prometnice, zagotovljena bo povezava gospodarskih območij z zanesljivo cestno povezavo na TEN-T omrežje, zmanjšali se bodo potovalni časi, sedanje prometnice pa bodo razbremenjene, na novo prometno povezavo se bo preusmeril tudi ves tranzitni tovorni promet. Z izgradnjo bo zagotovljena tudi večja prometna varnost in s tem zmanjšanje števila prometnih nesreč, zmanjšanje negativnih vplivov na okolje zaradi razbremenitve obstoječega mestnega cestnega omrežja.

Z investicijami se bo izboljšala prometna varnost, saj se v fazi projektiranja vključujejo vsi varnostni elementi. Tekoč promet bo znižal porabo energentov in posledično emisije onesnaževal. Novogradnje in posodobitve glavnih in regionalnih cestnih povezav bodo imele trajnostni učinek z zniževanjem eksternih stroškov prometa.

Pri projektih regionalnih povezav z spremljajočo kolesarsko infrastrukturo bodo kolesarske povezave na krajših razdaljah zagotavljale večjo varnost kolesarjev in tako spodbujale vsakodnevno uporabo koles, kar pozitivno vpliva na zmanjšanje negativnih vplivov motornega prometa (emisije, hrup, zastoji). Nove kolesarske povezave spodbujajo rekreativno kolesarjenje in s tem prispevajo k zdravju uporabnikov, vsem zagotavljajo varno kolesarjenje ter s povezavo turističnih in ostalih krajev povečajo turistično

atraktivnost območij. Povečanje deleža kolesarskega prometa vpliva na zmanjšanje zastojev in z njimi povezanih ekonomskih stroškov, zmanjšanje emisij ter hrupa. Izvedeni ukrepi bodo pripomogli k izboljšanju prometne varnosti, večji pretočnosti prometa in zmanjšanju okoljskih obremenitev.

Z ukrepi, kot so npr. Galerija Šklendrovč, se znatno zmanjša tveganje za škodljiv vpliv podnebja na to gospodarsko dejavnost, ne da bi se pri tem povečalo tveganje za škodljiv vpliv na ljudi, naravo ali sredstva.

Z projektom digitalizacija prometne infrastrukture, podatkov in naprav se bodo optimizirali prometni tokovi na glavnih prometnih oseh. Izboljšala se bo dostopnost in mednarodna povezljivost Slovenije. To bo pripomoglo tudi k odpravi ozkih grl in izboljšanju ogljičnega odtisa.

Letalstvo v Uredbi o taksonomiji ni posebej obravnavano.

Projekt 1 – Izgradnja AC priključka Dragomer

Analitični del

Družbeno-ekonomski učinki investicij v cestno infrastrukturo so direktni, vezani na uporabnike in vzdrževalce cestne infrastrukture in posredni, ki pa se ne odražajo skozi obseg prometa. Z nadgradnjo cestnih povezav se znižujejo stroški transporta, s čimer se povečuje konkurenčna sposobnost gospodarstva. Kakovostno cestno omrežje povečuje gospodarsko povezovanje ter omogoča varnejši in hitrejši, skratka učinkovitejši pretok blaga in ljudi. Investicije v cestno infrastrukturo spodbujajo gospodarski razvoj, saj vlaganja prinašajo poleg razvojnih tudi neposredne multiplikativne gospodarske učinke, kjer povečano povpraševanje v enem sektorju generira povpraševanje tudi v drugih sektorjih gospodarstva.

Gradnja nove cestne infrastrukture ima tudi ugodne socialne učinke, saj nastaja v obdobju večjih investicij tudi večje povpraševanje po delovni sili s področja gradbeništva in z njim povezanimi dejavnostmi. Poleg tega ima gradbeništvo velik akceleratorijski faktor, saj se nanj vežejo mnoge druge dejavnosti, kar povečuje odpiranje novih delovnih mest tudi v teh dejavnostih. Hkrati pa ustrezne cestne povezave povečujejo mobilnost delovne sile ter s tem večjo zaposljivost posameznikov iz območij s sicer višjo stopnjo brezposelnosti.

Konstantna in stabilna vlaganja v infrastrukturo imajo pozitivne učinke na gospodarstvo in rast BDP-ja. Seveda pa cilj razvoja prometa v Republiki Sloveniji niso investicije same po sebi, temveč investicije v prometno infrastrukturo, ki uporabnikom (ljudem in gospodarskim subjektom) zagotovijo predvsem neposredne učinke oziroma neposredne koristi. Če želimo zagotoviti kar najbolj pozitivne učinke razvoja prometa na gospodarski in družbeni razvoj Slovenije, je potrebno zagotoviti uravnotežen in racionalen obseg vlaganj v razvoj prometne infrastrukture, da bo zagotovljena predvsem njena dobra izkoriščenost in funkcionalnost. Pri tem je potrebno zagotavljati ustrezno transportno sposobnost in primeren nivo prometnih uslug (ni ozkih grl, ustrezen čas potovanja).

Ustrezna cestna infrastruktura ima pozitiven vpliv tudi na eksterne stroške prometa. Z novogradnjo se izboljša prometna varnost saj se v fazi projektiranja vključujejo vsi varnostni elementi. Tekoč promet znižuje porabo energentov in posledično emisij onesnaževalcev.

Ciljne skupine

S predlaganim projektom bo odpravljeno ozko grlo, izboljšala se bo prometna varnost. Projekt bo pripomogel k večji pretočnosti prometa in zmanjšanju okoljskih obremenitev.

Nadgrajene cestne povezave bodo imele trajnostni učinek z zniževanjem eksternih stroškov prometa. Cestni javni potniški promet bo za linije, ki potekajo v smereh načrtovanih investicij dobil boljše pogoje za hitrejši in stroškovno učinkovit prevoz potnikov. Znižanje stroškov transporta bo izboljšalo pretok blaga. Osebnemu potniškemu prometu se bo izboljšala dostopnost do regijskih središč in glavnih prometnih osi.

Namen investicije je povečanje prometne varnosti, ohranjanje državnega cestnega omrežja, zmanjšanje negativnih vplivov na okolje in izboljšanje pogojev za bivanje.

Izvedbena določila

Predlagani projekt bo:

- zaradi multiplikativnega učinka prispevali v BDP več kot le vrednost investicije;
- zaradi akceleratorijskega faktorja povečali zaposlovanje v gradbeništvu in drugih z njim povezanih panogah ter s tem izboljšali ekonomsko in socialno odpornost oziroma zmanjšali ekonomske in socialne učinke krize;
- z znižanjem porabe energije in emisij prispevali k zelenemu prehodu;
- z izboljšano dostopnostjo, poveztljivostjo in razpoložljivostjo cestne infrastrukture okrepili ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo;
- z izboljšanim pretokom blaga (tudi kritičnega) in oseb bodo imeli trajni vpliv na državo članico (za regionalni in tranzitni promet).

Vrsta in velikost investicije

Investicija vključuje izvedbo polnega priključka v obliki »diamanta«, razširitev AC za vzpostavitev šestpasovnice na dolžini 1.325 m, navezava na obstoječo regionalno cesto R2-409/300 Brezovica–Vrhnika, izgradnja nadvoza nad AC, izgradnja krožnih križišč na diamantu, zahodna obvozna cesta južnega dela Brezovice vse do nivojskega železniškega prehoda preko železniške proge Ljubljana–Trst pri Vnanjih Goricah z navezavo na obstoječo regionalno cesto R3-742/4806 Podpeč–Brezovica, deviacije lokalnih cest in poljskih poti, vodnogospodarske ureditve, krajinske ureditve, izvedba protihrupnih ukrepov, izvedba objektov (nadvoz, podvoz, most, prepusti, težnostni zid), preureditve komunalnih vodov.

Skupni ocenjeni stroški gradnje: 25,00 mio EUR. Del navedenih stroškov se bo financiralo s strani sofinancerjev (10 mio EUR), preostali del 15 mio EUR pa iz nepovratnih sredstev RRF.

Opis časovnice za investicijo

Vsi projekti bodo izvedeni med letom 2022 in letom 2024. Prvo polno leto uporabe ceste je 2025, investicija bo finančno zaključena leta 2024.

Projekt 2 – 3. razvojna os

Analitični del

Danes glavno povezavo na obravnavanem območju predstavlja državna cesta G1 Arja vas – Slovenj Gradec, ki se nadaljuje naprej proti Dravogradu in naprej proti mednarodnemu mejnemu prehodu Vič. Prometno je precej obremenjena, nima zadovoljivih tehničnih elementov in ne ustreza potrebam sodobnih daljinskih cestnih povezav. Ima ozka grla in nevarne odseke ter zaradi neustreznih tehničnih elementov na mnogih odsekih omogoča le nizko potovalno hitrost. Tudi prometna varnost na tej cesti ni ustrezna. Obstoječe stanje prometnega omrežja tako že danes predstavlja omejitveni dejavnik skladnega regionalnega razvoja tega območja.

Izgradnja 2. odseka 3. razvojne osi sever, od Velenja jug do Slovenj Gradca jug, bo zagotovila izboljšanje konkurenčnosti območja vzdolž prometnice, zagotovljena bo povezava gospodarskih območij z zanesljivo cestno povezavo na TEN-T omrežje, zmanjšali se bodo potovalni časi, sedanje prometnice pa bodo razbremenjene, na novo prometno povezavo se bo preusmeril tudi ves tranzitni tovorni promet. Z izgradnjo bo zagotovljena tudi večja prometna varnost in s tem zmanjšanje števila prometnih nesreč.

Izgradnja 2. odseka 3. razvojne osi sever zmanjšuje negativne vplive na okolje zaradi razbremenitve obstoječega mestnega cestnega omrežja. Z izgradnjo nove ceste se bodo zmanjšale emisije CO₂, NO_x in delcev PM₁₀, ki jih povzroča promet na območju mestnega cestnega omrežja, zmanjšale se bodo obremenitve s hrupom, zmanjšan bo tudi ogljični odtis.

Ciljne skupine

Cilji 3. razvojne osi so:

- izboljšanje konkurenčnosti območja vzdolž razvojne osi,
- zagotoviti medsebojno povezanost središč regionalnega pomena ter navezavo teh regionalnih središč na TEN-T omrežje,

- navezava pomembnih lokalnih središč na ustrezne razvojne povezave,
- povezovanje gospodarskih območij z zanesljivo in moderno cestno povezavo na TEN-T omrežje,
- regionalno in mednarodno sodelovanje, ki omogoča primerno oskrbo gospodarstva in mobilnost prebivalstva,
- razvoj gospodarstva z ohranjanjem delovnih mest na območjih, ki imajo zaradi neustrezne prometne infrastrukture slabše pogoje za razvoj gospodarstva,
- izboljšanje kvalitete potovanj,
- povečanje hitrosti in posledično zmanjšanje potovalnega časa iz cca 29 minut na cca 13 minut (za cca 16 minut),
- razbremenitev sedanjih prometnic – izgradnja odseka 2 bo povzročila več kot 80% upad prometa na večini trase vzporedne glavne ceste G1-4 Velenje-Mislinja-Slovenj Gradec,
- razbremenitev sedanjih prometnic, preusmeritev težkega tovornega prometa na novo cesto,
- izboljšanje prometne varnosti in s tem zmanjšanje števila prometnih nesreč,
- povečanje zanesljivosti povezave na obravnavanem območju,
- prevzem funkcij obvoznic,
- izboljšanje pogojev za nadaljnji regionalni razvoj in
- zmanjšanje negativnih vplivov na okolje zaradi razbremenitve obstoječega mestnega cestnega omrežja.

Izgradnja 3. razvojne osi bo imela zelo velike pozitivne širše ekonomske učinke, ki izhajajo iz koristi, ki nastajajo z uporabo prometne infrastrukture s strani gospodarskih subjektov. Ocena ekonomskih učinkov investicije v odsek severnega dela 3. razvojne osi Velenje - Slovenj Gradec znaša 31,5 mio EUR, ob upoštevanju standardnih napak ocen pa je ocenjena vrednost ekonomskih učinkov investicije znotraj intervala od 25 mio do 38 mio EUR na (nivo cen december 2018).

Po izgradnji nove hitre ceste od priključka Velenje jug do priključka Slovenj Gradec jug v dolžini 17,2 km in predaji v promet, so predvidene nove zaposlitve na področju vzdrževanja (24 novih zaposlitev) in na področju cestninskega nadzora (3 nove zaposlitve).

Izvedbena določila

Osnova za gospodarsko stabilnost je uspešno delujoče gospodarstvo, z ohranjanjem ključnih makroekonomskih ravnovesij. Rast gospodarstva mora biti vključujoča in zelena ter mora temeljiti na visoki konkurenčnosti in inovativnosti. To bi omogočalo trajnostni razvoj, ki bo tudi zaradi večje uravnoteženosti vseh treh vidikov razvoja odpornejši na gospodarske pretrese, hkrati pa bo omogočal visoko vključenost prebivalstva v ustvarjanje in delitev ter zmanjševal obremenjevanje okolja. Vključujoča rast predvideva tudi regionalno enakomernost razvoja. Cilj bomo med drugim dosegli tudi s krepitvijo funkcionalnih regij kot razvojnih in gospodarskih celot ter s spodbujanjem razvoja, ki bo temeljil na izkoriščanju razvojnih zmožnosti, prometni povezanosti ter izboljšanju funkcionalnih povezav med mesti kot razvojnimi poli.

Pomemben vir TGP je tudi področje prometa, zato bo Slovenija izkoristila potencialne na področju novih konceptov mobilnosti in optimiziranja tranzitnega prometa. Cilj bomo med drugim dosegli tudi z zagotavljanjem, da infrastruktura in raba energije v prometu podpirata prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo ter omogočata trajnostno mobilnost, tudi z uvajanjem novih konceptov mobilnosti in povečanjem deleža javnega potniškega prometa.

Vrsta in velikost investicije

Projekt je razdeljen na več sklopov in je realno izvedljiv v časovnem obdobju do konca 2026.

Gre za izgradnjo nove štiripasovne hitre ceste v dolžini 17,2 km.

Predvideni stroški investicije v tekočih cenah znašajo 611,48 mio EUR (tekoče cene, brez DDV, brez stroškov financiranja, brez zemljišč in umeščanja v prostor). Del navedenih stroškov v višini mio 411 EUR se bo financiralo s kombiniranjem 45 mio EUR nepovratnih sredstev RRF in 366 mio EUR povratnih sredstev (274,50mio EUR iz RRF sredstev in 91,50 mio EUR iz sredstev SID banke) po projektu Posojilni sklad finančnega inženiringa za financiranje razvoja prometne infrastrukture.

Opis časovnice za investicijo

Izgradnja novega AC odseka Velenje jug – Slovenj Gradec jug, pridobitev začetek gradnje 2020, konec gradnje 2026.

Projekt 3 – Ostale regionalne cestne povezave

Analitični del

Družbeno-ekonomski učinki investicij v cestno infrastrukturo so direktni, vezani na uporabnike in vzdrževalce cestne infrastrukture in posredni, ki pa se ne odražajo skozi obseg prometa. Z gradnjo novih in posodobitvijo obstoječih cestnih povezav se znižujejo stroški transporta, s čimer se povečuje konkurenčna sposobnost gospodarstva. Kakovostno cestno omrežje povečuje gospodarsko povezovanje ter omogoča varnejši in hitrejši, skratka učinkovitejši pretok blaga in ljudi. Investicije v cestno infrastrukturo spodbujajo gospodarski razvoj, saj vlaganja prinašajo poleg razvojnih tudi neposredne multiplikativne gospodarske učinke, kjer povečano povpraševanje v enem sektorju generira povpraševanje tudi v drugih sektorjih gospodarstva.

Gradnja in posodobitev cestne infrastrukture ima tudi ugodne socialne učinke, ker nastaja v obdobju večjih investicij tudi večje povpraševanje po delovni sili s področja gradbeništva in z njim povezanimi dejavnostmi. Poleg tega ima gradbeništvo velik akceleratorijski faktor, saj se nanj vežejo mnoge druge dejavnosti, kar povečuje odpiranje novih delovnih mest tudi v teh dejavnostih. Hkrati pa ustrezne cestne povezave povečujejo mobilnost delovne sile ter s tem večjo zaposljivost posameznikov iz območij s sicer višjo stopnjo brezposelnosti.

Ustrezna cestna infrastruktura ima pozitiven vpliv tudi na eksterne stroške prometa. Z investicijo se izboljša prometna varnost, saj se v fazi projektiranja vključujejo vsi varnostni elementi. Tekoč promet znižuje porabo energentov in posledično emisije onesnaževal.

Ciljne skupine

Novogradnje in posodobitve glavnih in regionalnih cestnih povezav bodo imele trajnostni učinek z zniževanjem eksternih stroškov prometa. Cestni javni potniški promet bo za linije, ki potekajo v smereh načrtovanih investicij, dobil boljše pogoje za hitrejši in stroškovno učinkovit prevoz potnikov. Znižanje stroškov transporta bo izboljšalo pretok blaga. Uporabnikom cest se bo izboljšala dostopnost do regijskih središč in glavnih prometnih osi.

Izvedbena določila

Predlagani projekti so del 6-letnega drsnega plana glavnih in regionalnih cest. Njihova zaželenost je ocenjena na podlagi pričakovanih koristi za uporabnike oziroma analize stroškov in koristi. Zagotovili bodo povezovanje regionalnih središč in navezavo teh središč na glavne prometne osi. Z njimi bodo odpravljena nekatera ozka grla v omrežju G in R cest, izvedeni ukrepi pa bodo pripomogli k izboljšanju prometne varnosti in zmanjšanju okoljskih obremenitev.

Merila:

- vključenost v akcijski načrt,
- modeliranje investicijskih scenarijev in analiza stroškovne učinkovitosti,
- regionalna povezljivost in navezava na glavne prometne osi,
- odprava ozkih grl,
- izboljšanje oskrbe gospodarstva in izboljšanje pretoka blaga ter oseb,
- izboljšanje prometne varnosti in varovanja,
- zmanjšanje porabe energije,
- zmanjšanje stroškov uporabnikov in upravljavcev ter
- zmanjšanje okoljske obremenitve.

Predlagani projekti bodo:

- Zaradi multiplikativnega učinka prispevali v BDP več kot le vrednost investicije.
- Zaradi akceleratorijskega faktorja povečali zaposlovanje v gradbeništvu in drugih z njim povezanih panogah ter s tem izboljšali ekonomsko in socialno odpornost oziroma zmanjšali ekonomske in socialne učinke krize.
- Z znižanjem porabe energije in emisij prispevali k zelenemu prehodu.
- Z izboljšano dostopnostjo, povezljivostjo in razpoložljivostjo cestne infrastrukture okrepili ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo.

- Z izboljšanim pretokom blaga (tudi kritičnega) in oseb bodo imeli trajni vpliv na državo članico (za regionalni in tranzitni promet).

Vrsta in velikost investicije

V ta sklop investicij spadajo naslednje investicije regionalne povezave:

- Obvoznica Vodice (10,90 mio EUR),
- NOVO Hotemaže - Britof (6,50 mio EUR),
- Obvoznica Žiri (7,50 mio EUR),
- Obvoznica Vrhnika (11,00 mio EUR),
- Obvoznica Mirna (5,50 mio EUR),
- Slovenska Bistrica – Hajdina (6,50 mio EUR),
- Galerija Šklendrovc (6,50 mio EUR),
- Obvoznica Pivka (30,00 mio EUR).

Posodobljenih bo približno 23,78 km cest.

Skupni ocenjeni stroški: 84,40 mio EUR. Stroški se bodo v višini 63,60 mio EUR financirali iz nepovratnih sredstev RRF.

Opis časovnice za investicijo

Leto 2022 dokončanje: Obvoznica Vodice.

Leto 2023 dokončanje: 85-0491 NOVO Hotemaže – Britof, Obvoznica Žiri, Obvoznica Vrhnika.

Leto 2024 dokončanje: Obvoznica Mirna, Slovenska Bistrica – Hajdina, Galerija Šklendrovc.

Leto 2026 dokončanje: Obvoznica Pivka.

Projekt 4 – Regionalne cestne povezave s kolesarsko infrastrukturo

Analitični del

Družbeno-ekonomski učinki investicij v cestno infrastrukturo so direktni, vezani na uporabnike in vzdrževalce cestne infrastrukture in posredni, ki pa se ne odražajo skozi obseg prometa. Z gradnjo novih in posodobitvijo obstoječih cestnih povezav se znižujejo stroški transporta, s čimer se povečuje konkurenčna sposobnost gospodarstva. Kakovostno cestno omrežje povečuje gospodarsko povezovanje ter omogoča varnejši in hitrejši, skratka učinkovitejši pretok blaga in ljudi. Investicije v cestno infrastrukturo spodbujajo gospodarski razvoj, saj vlaganja prinašajo poleg razvojnih tudi neposredne multiplikativne gospodarske učinke, kjer povečano povpraševanje v enem sektorju generira povpraševanje tudi v drugih sektorjih gospodarstva. Nove kolesarske povezave na krajših razdaljah zagotavljajo večjo varnost kolesarjev in tako spodbujajo vsakodnevno uporabo koles, kar pozitivno vpliva na modal-split in s tem na zmanjšanje negativnih vplivov motornega prometa (emisije, hrup, zastoji). Nove kolesarske povezave na srednjih in večjih razdaljah pa spodbujajo rekreativno kolesarjenje in s tem prispevajo k zdravju uporabnikov, vsem zagotavljajo varno kolesarjenje ter s povezavo turističnih in ostalih krajev povečajo turistično atraktivnost območij.

Gradnja nove in posodobitev obstoječe prometne infrastrukture ima tudi ugodne socialne učinke, saj nastaja v obdobju večjih investicij tudi večje povpraševanje po delovni sili s področja gradbeništva in z njim povezanimi dejavnosti. Poleg tega ima gradbeništvo velik akceleratorijski faktor, saj se nanj vežejo mnoge druge dejavnosti, kar povečuje odpiranje novih delovnih mest tudi v teh dejavnostih. Hkrati pa ustrezne cestne povezave povečujejo mobilnost delovne sile ter s tem večjo zaposljivost posameznikov iz območij s sicer višjo stopnjo brezposelnosti.

Ustrezna prometna infrastruktura ima pozitiven vpliv tudi na eksterne stroške prometa. Z novogradnjo ali posodobitvijo le-te se izboljša prometna varnost saj se v fazi projektiranja vključujejo vsi varnostni elementi. Tekoč promet znižuje porabo energentov in posledično emisije onesnaževal.

Ciljne skupine

Novogradnje in posodobitve glavnih in regionalnih povezav bodo imele trajnostni učinek z zniževanjem eksternih stroškov prometa. Cestni javni potniški promet bo za linije, ki potekajo v smereh načrtovanih

investicij dobil boljše pogoje za hitrejši in stroškovno učinkovit prevoz potnikov. Znižanje stroškov transporta bo izboljšalo pretok blaga. Osebnemu potniškemu prometu se bo izboljšala dostopnost do regijskih središč in glavnih prometnih osi. Povečanje deleža kolesarskega prometa vpliva na zmanjšanje zastojev in z njimi povezanih ekonomskih stroškov, zmanjšanje emisij ter hrupa.

Predlagani projekti so del 6-letnega drsnega plana glavnih in regionalnih cest. Njihova zaželenost je ocenjena na podlagi pričakovanih koristi za uporabnike oziroma analize stroškov in koristi. Zagotovili bodo povezovanje regionalnih središč in navezavo teh središč na glavne prometne osi. Z njimi bodo odpravljena nekatera ozka grla v omrežju G in R cest, izvedeni ukrepi pa bodo pripomogli k izboljšanju prometne varnosti, večji pretočnosti prometa in zmanjšanju okoljskih obremenitev.

Merila:

- vključenost v akcijski načrt,
- modeliranje investicijskih scenarijev in analiza stroškovne učinkovitosti,
- regionalna povezljivost in navezava na glavne prometne osi,
- odprava ozkih grl,
- izboljšanje oskrbe gospodarstva in izboljšanje pretoka blaga ter oseb,
- izboljšanje prometne varnosti in varovanja,
- zmanjšanje porabe energije,
- zmanjšanje stroškov uporabnikov in upravljavcev ter zmanjšanje okoljske obremenitve.

Izvedbena določila

Predlagani projekti bodo:

- zaradi multiplikativnega učinka prispevali v BDP več kot le vrednost investicije;
- zaradi akceleratorijskega faktorja povečali zaposlovanje v gradbeništvu in drugih povezanih panogah ter s tem izboljšali ekonomsko in socialno odpornost oziroma zmanjšali ekonomske in socialne učinke krize;
- z znižanjem porabe energije in emisij prispevali k zelenemu prehodu;
- z izboljšano dostopnostjo, povezljivostjo in razpoložljivostjo cestne infrastrukture okrepili ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo;
- z izboljšanim pretokom blaga (tudi kritičnega) in oseb bodo imeli trajni vpliv na državo članico (za regionalni in tranzitni promet);
- s povečanje deleža kolesarskega prometa vplivali na zmanjšanje zastojev in z njimi povezanih ekonomskih stroškov, zmanjšanje emisij ter hrupa.

Vrsta in velikost investicije

V ta sklop investicij spadata naslednji investiciji regionalne cestne povezave s kolesarsko infrastrukturo:

- Rekonstrukcija MS – Gederovci (6,50 mio EUR) in
- Lendava – Pince (6,80 mio EUR),

Posodobljenih/zgrajenih bo približno 14,25 km cest in kolesarskih povezav.

Skupni ocenjeni stroški: 13,30 mio EUR. Stroški se bodo v višini 13,30 mio EUR financirali iz nepovratnih sredstev RRF.

Opis časovnice za investicijo

Leto 2023 dokončanje Rekonstrukcija MS – Gederovci.

Leto 2024 dokončanje Lendava – Pince.

Projekt 5 – Regionalne cestne povezave z izven-nivojskimi železniškimi prehodi

Analitični del

Družbeno-ekonomski učinki investicij v cestno infrastrukturo so direktni, vezani na uporabnike in vzdrževalce cestne infrastrukture in posredni, ki pa se ne odražajo skozi obseg prometa. Z gradnjo novih in posodobitvijo obstoječih cestnih povezav se znižujejo stroški transporta, s čimer se povečuje konkurenčna sposobnost gospodarstva. Kakovostno cestno omrežje povečuje gospodarsko povezovanje ter omogoča varnejši in hitrejši, skratka učinkovitejši pretok blaga in ljudi. Investicije v

cestno infrastrukturo spodbujajo gospodarski razvoj, saj vlaganja prinašajo poleg razvojnih tudi neposredne multiplikativne gospodarske učinke, kjer povečano povpraševanje v enem sektorju generira povpraševanje tudi v drugih sektorjih gospodarstva.

Gradnja in posodobitev infrastrukture ima tudi ugodne socialne učinke, saj nastaja v obdobju večjih investicij tudi večje povpraševanje po delovni sili s področja gradbeništva in z njim povezanimi dejavnosti. Poleg tega ima gradbeništvo velik akceleratorijski faktor, saj se nanj vežejo mnoge druge dejavnosti, kar povečuje odpiranje novih delovnih mest tudi v teh dejavnostih. Hkrati pa ustrezne cestne povezave povečujejo mobilnost delovne sile ter s tem večjo zaposljivost posameznikov iz območij s sicer višjo stopnjo brezposelnosti.

Ustrezna infrastruktura ima pozitiven vpliv tudi na eksterne stroške prometa. Z investicijo se izboljša prometna varnost saj se v fazi projektiranja vključujejo vsi varnostni elementi. Tekoč promet znižuje porabo energentov in posledično emisije onesnaževal.

Ciljne skupine

Novogradnje in posodobitve glavnih in regionalnih cestnih povezav bodo imele trajnostni učinek z zniževanjem eksternih stroškov prometa. Cestni javni potniški promet bo za linije, ki potekajo v smereh načrtovanih investicij, dobil boljše pogoje za hitrejši in stroškovno učinkovit prevoz potnikov. Znižanje stroškov transporta bo izboljšalo pretok blaga. Uporabnikom cest se bo izboljšala dostopnost do regijskih središč in glavnih prometnih osi.

Izvedbena določila

Predlagani projekti so del 6-letnega drsnega plana glavnih in regionalnih cest. Njihova zaželenost je ocenjena na podlagi pričakovanih koristi za uporabnike oziroma analize stroškov in koristi. Zagotovili bodo povezovanje regionalnih središč in navezavo središč na glavne prometne osi. Z njimi bodo odpravljena nekatera ozka grla v omrežju G in R cest, izvedeni ukrepi pa bodo pripomogli k izboljšanju prometne varnosti in zmanjšanju okoljskih obremenitev.

Merila:

- vključenost v akcijski načrt,
- modeliranje investicijskih scenarijev in analiza stroškovne učinkovitosti,
- regionalna povezljivost in navezava na glavne prometne osi,
- odprava ozkih grl,
- izboljšanje oskrbe gospodarstva in izboljšanje pretoka blaga ter oseb,
- izboljšanje prometne varnosti in varovanja,
- zmanjšanje porabe energije,
- zmanjšanje stroškov uporabnikov in upravljavcev ter
- zmanjšanje okoljske obremenitve.

Predlagani projekti bodo:

- Zaradi multiplikativnega učinka prispevali v BDP več kot le vrednost investicije.
- Zaradi akceleratorijskega faktorja povečali zaposlovanje v gradbeništvu in drugih z njim povezanih panogah ter s tem izboljšali ekonomsko in socialno odpornost oziroma zmanjšali ekonomske in socialne učinke krize.
- Z znižanjem porabe energije in emisij prispevali k zelenemu prehodu.
- Z izboljšano dostopnostjo, povezljivostjo in razpoložljivostjo cestne infrastrukture okrepili ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo.
- Z izboljšanim pretokom blaga (tudi kritičnega) in oseb bodo imeli trajni vpliv na državo članico (za regionalni in tranzitni promet).

Vrsta in velikost investicije

V ta sklop investicij spadajo naslednje investicije regionalne cestne povezave z izven-nivojskimi železniškimi prehodi:

- Obvoznica Hrpelje-Kozina (7,50 mio EUR) in
- G1-5 Radeče-Boštanj: most čez Savo na Logu (12,60 mio EUR).

Posodobljenih bo približno 4,2 km cest. Ukinjeni bosta 2 nivojski križanji ceste z železnico.

Skupni ocenjeni stroški: 20,1 mio EUR Stroški se bodo v višini 17,5 mio EUR financirali iz nepovratnih sredstev RRF.

Opis časovnice za investicijo

Leto 2023 dokončanje Obvoznice Hrpelje-Kozina.

Leto 2024 dokončanje G1-5 Radeče-Boštanj: most čez Savo na Logu.

Projekt 6 – Digitalizacija prometne infrastrukture, podatkov in naprav

Analitični del

V zadnjih letih je z razvojem digitalnih tehnologij in interneta digitalizacija postala globalni trend številka ena. Kdor je med digitalno aktivnimi, napreduje, kdor ne, še hitreje nazaduje. To velja tudi na področju digitalizacije transporta. Avtocesta je ključni podpornik fizičnega dela transporta. Z digitalizacijo pa prehajamo v ključnega regulatorja in upravljalca prometnih tokov in prometnih informacij. Digitalizacija avtocest pelje po poti zahtevnega preoblikovanja, ki vključuje mobilnostne, tehnološke in infrastrukturne spremembe. Avtocesta s tem postaja del digitalne preobrazbe družbe. Za doseg tega cilja je potrebno izvesti digitalizacijo tako na infrastrukturnem, sistemskem in upravljavskem nivoju tudi z uvajanjem tehnologije interneta stvari, za katero moramo zagotavljati sklenitev celotnega kroga podatkov, ki jih generirajo senzorska omrežja.

Projekti, ki so planirani in s katerimi bomo to dosegli pa so:

- Izvedba hrbteničnega optičnega omrežja in izgradnja telekomunikacijskega nadzornega centra, za zagotovitev hitrejšega in zanesljivejšega pretoka velike količine podatkov,
- Implementacija cestnih detektorjev za pasivno zbiranje prometnih podatkov v realnem času (IP kamere, ITS oprema počivališč, cestno vremenske postaje) in podlaga za tehnologija interneta stvari,
- Priprava "big data" centrov (nadgradnja nadzornega centra (NC) Ljubljana in predstavitev NC Vransko v NC Maribor) za preverjanje, obdelavo in lansiranje podatkov
- Digitalizacija cestne infrastrukture iz vidika upravljanja cestne infrastrukture in prehod na digitalno izmenjavo podatkov v realnem času
- Simulacijsko orodje za načrtovanje, nadzor in napovedi v elektro-prometnem sistemu, kjer bodo vzpostavljene podatkovne baze in uporabniški portal za polnilno infrastrukturo.

Ministrstvo za infrastrukturo bo vzpostavilo podatkovne baze in uporabniški portal za polnilno infrastrukturo.

Ciljne skupine

Zagotovitev zadostnega števila in pravilna porazdelitev cestnih detektorjev, senzorjev, ki so podlaga za pridobivanje prometnih podatkov. Izboljšanje in povečanje podatkovnih in nadzornih centrov, ki služijo obdelavi podatkov. Izboljšanje in povečanje kapacitet telekomunikacijskih sistemov, ki služijo pretoku informacij. Izgradnja cestne infrastrukture za prenos prometnih podatkov do uporabnika. Digitalizacija cestne infrastrukture, ki služi kot podlaga za pripravo digitalnih zemljevidov in izdelavo digitalnih dvojčkov. Načrtovanje, nadzor in napovedi v elektro-prometnem sistemu.

Opredelitev ciljev: optimizacija pridobivanja in obdelave prometnih podatkov, izboljšanje kapacitete TK sistemov, digitalizacija cestne infrastrukture.

Izvedbena določila

Pametne, učinkovite in trajnostne transportne rešitve.

Optimizacija prometnih tokov na glavnih prometnih oseh.

Dostopnost in mednarodna povezljivost Slovenije.

Odprava ozkih grl in izboljšanje ogličnega odtisa.

Vrsta in velikost investicije

Gre za projekt Digitalizacije prometne infrastrukture, podatkov in naprav, optimizacija pridobivanja in obdelave prometnih podatkov, izboljšanje kapacitete TK sistemov, digitalizacija cestne infrastrukture.

Ocena stroškov projekta/investicije: 6,32 mio EUR. Stroški se bodo v višini 5,05 mio EUR financirali iz nepovratnih sredstev RRF.

Opis časovnice za investicijo

Opredelitev časovnice: 2021-2026

Projekt 7: Nacionalni letalski prevoznik in letalska povezljivost

Analitični del

Ustanovitev nacionalnega letalskega prevoznika odgovarja na izzive, ki so opredeljeni v reformnem delu oziroma delu strukturnih sprememb, in sicer:

Izzivi:

1. COVID 19 je prav na področju letalskega potniškega prometa povzročil največji izpad, saj se je v mesecih, ko so bili ustavljeni celotni potniški tokovi, promet na ravni Evrope zmanjšal za več kot 90%.
2. Kljub sprostitvi dela letalskega prometa evropski letalski prevozniki tudi ob koncu poletja beležijo rezultate, ki so 70% nižji v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2019.
3. Slovenija se sooča z dodatnim izzivom, saj po stečaju nacionalnega letalskega prevoznika oktobra 2018 ne razpolaga z lastnimi letalskimi zmogljivostmi, kar je dodatno vplivalo na slabši položaj Slovenije v razmerah, ko so bile potrebe po hitri dobavi zaščitne opreme iz oddaljenih destinacij zelo velike. V kolikor bi Slovenija razpolagala z lastnimi letalskimi zmogljivostmi, bi to pomenilo znatno nižje stroške prevozov zaščitne opreme in ekspatriacijo potnikov v primerjavi s tistimi cenami, ki so se dosegale na trgu za zagotovitev teh kapacitet.
4. Evropska unija je odobrila številne sheme pomoči za obstoj in nadaljnje delovanje nacionalnih letalskih prevoznikov v številnih državah. Primeri teh pomoči so navedeni v spodnji preglednici

Cilji ustanovitve letalskega prevoznika:

- Ponovna vzpostavitev povezljivosti Slovenije z evropskimi in mednarodnimi središči, kar posledično vpliva na produktivnost gospodarstva, povečanje dostopnosti in s tem rast izvoza ne tem segmentu ter spodbujanja turizma, ki je ena najbolj prizadetih panog zaradi pandemije COVID-19,
- Vzpostavitev in zagon letalskega prevoznika zagotavlja medsebojno povezanost nacionalnih središč in dostopnost do globalnih oddaljenih destinacij, kar je velikega pomena za spodbujanje gospodarske mednarodne menjave in dosegljivosti Slovenije zaradi krepitve turističnih tokov ne samo za Slovenijo, ampak tudi za celotni del centralne in vzhodne Evrope,
- Regionalno in mednarodno sodelovanje, ki omogoča primerno oskrbo gospodarstva in mobilnost prebivalstva,
- razvoj gospodarstva z ohranjanjem delovnih mest z velikim neposrednim in posrednim multiplikativnim učinkom, spodbujanje tujih investicij v slovensko gospodarstvo
- izboljšanje kvalitete potovanj, povečanje hitrosti potovanj in posledično zmanjšanje potovalnega časa, kar bistveno vpliva na organizacijo in izvedbo poslovnih potovanj
- povečanje zanesljivosti povezav na obravnavanem območju,
- povečanje promocije Slovenije kot destinacije za stabilno poslovanje in turistični oddih

Osnova za gospodarsko stabilnost je uspešno delujoče gospodarstvo, z ohranjanjem ključnih makroekonomskih ravnovesij. Rast gospodarstva mora biti vključujoča in zelena ter mora temeljiti na visoki konkurenčnosti in inovativnosti. To bi omogočalo trajnostni razvoj, ki bo tudi zaradi večje uravnoveženosti vseh treh vidikov razvoja odpornejši na gospodarske pretese, hkrati pa bo omogočal visoko vključenost prebivalstva v ustvarjanje in delitev ter zmanjševal obremenjevanje okolja. Vključujoča rast predvideva tudi zmanjšanje razvojnega zaostanka v primerjavi z Evropskim povprečjem.

Ciljne skupine

Letalski potniki – poslovna potovanja, zasebna potovanja, turistična potovanja, podjetja, ki delujejo na letališču, letališče, podjetja v dobavnih verigah, povezanih z letalskim prevoznikom, podporne ustanove (Uprava za letalstvo, kontrola letenja, ipd)

Izvedbena določila

Letalsko družbo ustanovi zasebni partner z državo kot so-vlagateljem

Vrsta in velikost investicije

Ustanovitveni kapital (deleži se določijo v družbeni pogodbi)

Financiranje se lahko zagotovi 25% s strani države + 1 delnica

- v obliki kapitalskega vložka,
- v obliki subvencije po operaciji ali
- v obliki lastniškega financiranja operacije

Opis časovnice za investicijo: 2021

- Ustanovitev letalskega prevoznika v Sloveniji
- Začetek postopka za pridobivanje AOC in pristop v CRS (Amadeus)
- Spletna platforma (on-lin rezervacijski sistem), ki mora biti odprt najkasneje 2 meseca pred prvim poletom
- Začetek IOSA certifikacije
- Začetek postopka za vstop v IATA
- Začetek delovanja letalskega prevoznika

2. Financiranje in stroški

Stroški – Reforma:

Opis

Del navedenih stroškov pri 3. razvojno osi v višini mio 411 EUR se bo financiralo s kombiniranjem 45 mio EUR nepovratnih sredstev RRF in 366 mio EUR povratnih sredstev (274,50 mio EUR iz RRF sredstev in 91,50 mio EUR iz sredstev SID banke) po projektu Posojilni sklad finančnega inženiringa za financiranje razvoja prometne infrastrukture.

Na osnovi rezultatov različnih mednarodnih študij imajo infrastrukturne investicije dvojni učinek:

- takojšen učinek na agregatno povpraševanje (v času, ko ostali subjekti ne trošijo, povečanje javnega trošenja najprej neposredno poveča BDP za znesek dodatnega trošenja, nato pa podjetja, ki so dobila delo povečajo nakupe in investicije, njihovi zaposleni pa dodatni zaslužek v določenem odstotku porabijo).
- učinek na dolgoročno ponudbo – zaradi izboljšane javne infrastrukture se poveča učinkovitost javnega kapitala, kar povečuje produktivnost podjetij, ki uporabljajo novo ali izboljšano infrastrukturo itd.

Iz različnih študij, ob izdelavi investicijskih programov vezanih na izgradnjo večjih infrastrukturnih projektov izhaja, da se multiplikator dodane vrednosti za sektor gradbeništva giblje v povprečju okrog 0,67 (za obdobje 2005-2010), kar pomeni, da vsak vloženi euro prodaje gradbenega sektorja ustvari 0,7 eur dodane vrednosti v gospodarstvu. Bistveno višje se multiplikator dodane vrednosti za sektor logistične dejavnosti giblje, pri nekaterih projektih celo 70%, kar pomeni, da vsak vloženi euro prodaje tega sektorja ustvari 1,2 eur dodane vrednosti v gospodarstvu. Nikakor pa ni mogoče pri izgradnji državnega regionalnega (prometnega) omrežja zanemariti multiplikatorja dodane vrednosti za sektor prometa in skladiščenja, ki je sicer precej nižji, vendar se tudi v primeru konzervativne ocene giblje med 2,4 in 3, kar pomeni, da vsak vloženi eur v investicijo, ustvari med 2,4 do 3 eur dodane vrednosti v gospodarstvu. Iz navedenega lahko z veliko gotovostjo sklepamo, da bo izvedba predlaganih investicij pomembno vplivala na ohranitev gospodarstva in podpora okrevanju.

Glede na metodologijo ICAO, lahko v zvezi z letalskim prevoznikom govorimo o neposrednem multiplikatorju na ravni produkta / storitve / operacije, ki je 1 : 4 (to pomeni da 1 EUR ustvarjenega prihodka v letalski dejavnosti ustvari 4 EUR dodatnega povpraševanja, medtem ko je z vidika zaposlitev multiplikator 1 : 8, kar pomeni, da eno delovno mesto v letalski dejavnosti ustvari 8 delovnih mest v drugih industrijah. Posredni multiplikativni učinek je Multiplikator katalitičnega učinka je na outputu 1 : 4, enak je na z vidika ustvarjenih delovnih mest. Multiplikator inducirane učinka je 1 : 6 na outputu, medtem ko je z vidika ustvarjenih delovnih mest 1 : 15.

70 mio EUR (povratna sredstva) in 6 mio EUR za letalsko povezljivost

1. Ustanovitveni kapital (deleži se določijo v družbeni pogodbi)
*Financiranje se lahko zagotovi 25% s strani države + 1 delnica
- v obliki kapitalskega vložka,
- v obliki subvencije po operaciji ali
- v obliki lastniškega financiranja operacije
2. AOC za 2 novi letali (vpis v register, operativna licenca): vpis prvega letala cca 14.000 EUR, vpis vsakega naslednjega cca 4.200 EUR
3. Začetni simulator: cca 500.000 EUR
4. Strošek za AMADEUS za novo firmo = 1.145.000,00 EUR
5. Operativni strošek ob vstopu 45.000,00 EUR
6. Okvirni strošek vzpostavitve 250.000 EUR
7. IOSA certifikacija: 58.300 USD + 15.000 USD
8. IATA članstvo 15.000 USD v prvem letu (+ 15.000 USD ob koncu postopka + 12.875 USD letna članarina), dajatve za BSP = 90.000 USD

VREDNOST

Projekt/Ukrep	Skupaj RRF sredstva	Nepovratni del RRF sredstev	Povratni del
			Povratni iz RRF
AC-Izgradnja priključka Dragomer	15	15	/
3. razvojna os	319,5	45	274,5
Ostale Regionalne povezave	60,80	60,80	2,8
			/
Regionalne cestne povezave s kolesarsko infrastrukturo	13,30	13,30	/
			/
Regionalne cestne povezave z izven-nivojskimi železniškimi prehodi	17,50	17,50	/
			/
Digitalizacija prometne infrastrukture, podatkov in naprav	5,05	5,05	/
			/
Letalski prevoznik in povezljivost		6	70
Skupaj	433,95	162,65	347,30

Tabela 3: Ocenjeni stroški načrta

Finančna dinamika izvajanja po letih:

Tabela 20 Ocenjeni stroški načrta

Predvideni stroški načrta											
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
Avtoceste	Gradnja in nadgradnja omrežja AC – izgradnja priključka Dragomer	2022-2026	25.000.000							10.000.000 (DARS, DRSI, Občina Dragomer, Občina Brezovica)	
			(15 mio nepovratnih)			7.200.000	7.800.000				

Ceste, trajnostna mobilnost, digitalne rešitve	Digitalizacija prometne infrastrukture, podatkov naprav in	2021-2026	5.050.000	490.000	930.000	1.160.000	1.000.000	870.000	600.000	1.270.000 (DARS)	
3.razvojna os	3. razvojna os (sever)	2021-2026	411.000.000 EUR in tega RRF 45.000.000 EUR	780.000	3.400.000	8.670.000	9.670.000	9.940.000	12.540.000	274.500.000 (DARS) 91.500.000 (SID)	
Izvennivojski žel. prehodi	Izvennivojski železniški prehodi	2021-2026	17.500.000	2.180.000	5.830.000	5.830.000	3.660.000	0	0	2.600.000 (DRSI)	
Regio povez. s kolesarsko infra	Regionalne povezave kolesarsko infrastrukture	2021-2025	13.300.000	2.170.000	4.440.000	4.430.000	2.260.000	0	0	0	
Ostale regio povezave	Gradnja/nadgradnja regionalnih povezav	2021-2026	63.600.000	14.730.000	18.940.000	14.810.000	7.580.000	3.770.000	3.770.000	20.800.000 (DRSI)	
SKUPAJ			159.450.000	20.350.000	33.540.000	42.100.000	31.970.000	14.580.000	16.910.000		
Nacionalni letalski prevoznik	Vzpostavitev in zagon nacionalnega letalskega prevoznika	2021-2024	76.000.000 od tega 6.000.000 EUR nepovratnih in 70.000.000 povratnih sredstev	3.000.000	3.000.000						

3. Utemeljitev zahteve za posojilo (če je primerno)

Predvideni stroški načrta											
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
3.razvojna os	3. razvojna os (sever)	2021-2026	274.500.000 povratnih (nepovratnih 45.000.000 - ločene operacije)		274.500.000					91.500.000 SID banka povratnih	
SKUPAJ			274.500.000 povratnih (nepovratnih 45.000.000 - ločene operacije)		274.500.000					91.500.000 SID banka povratnih	

Del navedenih stroškov pri 3. razvojno osi v višini mio 411 EUR se bo financiralo s kombiniranjem 45 mio EUR nepovratnih sredstev RRF in 366 mio EUR povratnih sredstev (274,50mio EUR iz RRF sredstev in 91,50 mio EUR iz sredstev SID banke) po projektu Posojilni sklad finančnega inženiringa za financiranje razvoja prometne infrastrukture.

Pri SID banki bi se oblikoval Posojilni sklad finančnega inženiringa za financiranje projektov širšega in ožjega javnega sektorja, za namene financiranja ali so-financiranja projektov, navedenih zgoraj. Posojilni sklad finančnega inženiringa bi financiral bodisi samostojno neposredno, bodisi v obliki so-financiranja (lahko tudi v konzorciju) z EIB in/ali komercialnimi bankami investicije občin, družb v državni lasti (npr. DARS) za projekte na področju Povezljivosti, t.j. cestne projekte za področje avtocest s ciljem zagotavljanja pretočnosti/zmanjševanja zastojev/odprave ozkih grl s posodabljanjem cestne infrastrukture, gre za so-financiranje investicij v avtoceste – 3. razvojna os).

Z vzpostavitvijo Posojilnega sklada finančnega inženiringa po vzoru/mehanizmu že vzpostavljenih in dobro delujočih skladov finančnega inženiringa z MGRT, se omogoči, da z vplačilom dela lastnih sredstev SID banke v posojilni sklad, SID banka realizira multiplikator na RRF sredstva vložena v posojilni sklad in se zato s tem podpre večje število projektov, kot bi se jih le z RRF sredstvi. Tako bi npr. DARS lahko za tovrstne investicije poleg svojih virov koristil vir financiranja iz sredstev predmetnega posojilnega sklada SID banke. Prednost takšnega financiranja preko posojilnega sklada pa je poleg multipliciranja RRF sredstev, tudi delitev tveganj pri financiranju takšnih projektov na način, da del

tveganj financiranja prevzema SID banka za svoj račun, del pa RRF sredstva oz. drugi zasebni so-financerji.

S posojilnim skladom za financiranje razvoja prometne infrastrukture se bo financiralo investicije v cestno infrastrukturo pri čemer se zasleduje cilj izboljšanja transportne povezljivosti oziroma cilje nacionalne Strategije razvoja prometa v RS do leta 2030, ki jo je sprejela Vlada RS dne 29.7.2015.

Investicije, ki se financirajo z multiplikacijo sredstev RRF preko zadevnega posojilnega sklada imajo tudi pozitiven multiplikativni učinek na celotno gospodarstvo – multiplikacija učinkov je navedena že v reformnem delu. Zaradi pozitivne multiplikacije učinkov investicij v javno infrastrukturo se s projektom cilja najmanj na ohranjanje in kasnejše povečevanje števila zaposlenih.

V sklopu izvedbe projektov, financiranih iz posojilnega sklada, se bo vzpostavljalo tudi digitalne sodobne rešitve urejanja oz. reguliranja prometa. Z večjo cestno povezljivostjo se bo prispevalo k večji energetski učinkovitosti, saj se z ukrepi zmanjšuje izpust CO₂, zmanjšujejo se okoljske obremenitve na lokalni ravni in se posledično izboljšuje kakovost zraka na širšem teritorialnem območju. Nove cestne povezave prispevajo k znižanju deleža opravljenih potniških in tovornih kilometrov z motornimi vozili in posledično izboljšanju kakovosti zraka in znižanju hrupne obremenjenosti v mestih.

Za financiranje vzpostavitve in delovanja letalskega prevoznika je predviden poseben finančni instrument v obliki tveganega kapitala.

2.7 DIGITALNA SLOVENIJA

2.7.1 KOMPONENTA 1: Digitalna transformacija gospodarstva in družbe

1. Opis komponente

Krajši povzetek

Domena politike: digitalizacija, gospodarstvo, javna uprava, družba

Digitalna transformacija se je z uvedbo in aplikacijo tehnologij Industrije 4.0 v zadnjih letih okrepila in pomeni enega glavnih elementov učinkovitosti in odpornosti gospodarstva in družbe, na drugi strani pa je pomemben dejavnik socialne vključenosti.

CSR ugotavlja, da obstaja potencial države na področju digitalizacije, ki se je pokazal s hitro uvedbo sistema dela na daljavo in rešitev spletne trgovine, ki so jih nekatera slovenska podjetja uvedla na začetku krize. Prav tako ugotavlja, da bi večja digitalizacija poslovnih modelov in proizvodnih procesov bi te spremembe razširila na več sektorjev gospodarstva. Prav tako ugotavlja, da Slovenija lahko gradi na obstoječem znanju in odličnih zmogljivostih na področju robotike, umetne inteligence in blokovne tehnologije, da bi podprla širitev digitalizacije na manj napredne, tradicionalne panoge. Poleg tega ugotavlja, da obstaja potencial države na področju digitalizacije, ki se je pokazal s hitro uvedbo sistema dela na daljavo in rešitev spletne trgovine, ki so jih nekatera slovenska podjetja uvedla na začetku krize, ter tudi, da bi večja digitalizacija poslovnih modelov in proizvodnih procesov bi te spremembe razširila na več sektorjev gospodarstva.

Reforme in/ali investicije, vključno s CFOG (splošni izdatki države po funkcijah) klasifikacijo:

Osnovni cilj digitalne transformacije podjetij je torej večja učinkovitost in rast podjetij, predvsem tradicionalnih, ki so z obstoječimi poslovnimi modeli že dosegli raven rasti, ki jo lahko povečajo s transformacijo poslovnih modelov ob podpori digitalne transformacije, prav tako pa tudi povečanje ustvarjene dodane vrednosti. V normalnih razmerah bi že leta 2020 prihodki doseženi s pomočjo digitalnih tehnologij večji od tistih ki jih dosežejo klasični produkti, prav tako pa se pričakuje, da bodo kupci višje vrednotili produkte/storitve takih podjetij (tako zunanji kot tudi notranji uporabniki).

Z namenom, da bi zagotovili dostopnost in povezljivost tako za podjetja, kot tudi za družbo, je nujen obstoj ustrezne informacijske in podatkovne infrastrukture. Potrebno je poudariti, da so področja v Sloveniji, ki še niso pokrita z ustrezno infrastrukturo, težko dostopna in oddaljena področja, katerim

pa je še posebej z ozirom na posledice epidemije COVID19 potrebno zagotoviti ustrezno povezljivost. Ukrep ustreza uvajanju digitalne preobrazbe v podjetja, družbo in k državljanom. Projekt ima tudi socialne razsežnosti, saj bi lahko prispeval k zmanjšanju upadanja števila prebivalcev na podeželskih območjih. Investicije v Gigabitno infrastrukturo in zagotavljanje enakih možnosti dostopa vsem družbenim segmentom, je zato nujni okvir za digitalno transformacijo tako podjetij, kot tudi družbe v celoti.

To bo omogočilo tudi krepitev skupnosti na lokalni ravni, njihovo večjo integriranost in povezanost ter dostop do storitev na bolj učinkovit in trajnosten način. Osnovni cilj digitalne transformacije lokalnih skupnosti je tako večja učinkovitost izvajanja določenih funkcij na lokalni ravni za povečanje učinkovitosti procesov v lokalnih skupnostih in krepitev tistih funkcij lokalnih skupnosti, ki bistveno vplivajo na življenje in delovanje posameznikov – prebivalcev in podjetij v teh skupnostih.

Reforme in investicije:

1. Reforma: Digitalna transformacija gospodarstva (podjetij in industrije),

Investicija: Program digitalne transformacije podjetij in industrije

2. Reforma: Digitalna transformacija družbe (Pametna mesta in skupnosti)

Investicije:

- Investicije v Gigabitno infrastrukturo
- Program digitalne transformacije družbe
- Investicija: Prenos znanja z uporabo digitalnih tehnologij

Ocenjeni stroški:

Investicija: Program digitalne transformacije podjetij in industrije: 55 mio EUR nepovratnih sredstev, 120 mio EUR povratnih sredstev

Investicija v gigabitno infrastrukturo: 30 mio EUR (nepovratna sredstva)

Investicija: Program digitalne transformacije družbe: 5 mio nepovratnih in 80 mio EUR povratnih sredstev

Investicija: Prenos znanja z uporabo digitalnih tehnologij: 0,8 mio EUR

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi:

Na tem mestu opisujemo glavne izzive, s katerimi se soočajo podjetja, še posebej velika in srednje velika podjetja, IKT podjetja, ter glavne izzive, s katerimi se soočajo lokalne skupnosti, na katere naslavljamo ukrepe digitalne transformacije.

Glavni izzivi, s katerimi se soočajo **podjetja** v Sloveniji na področju digitalne transformacije v podjetjih, so v splošnem:

1. Slovenija je na tretjem mestu v Evropi po deležu industrije v strukturi gospodarske dejavnosti. Med industrijska podjetja uvrščamo podjetja v dejavnostih t.i. tradicionalnih industrij, katerih rast je brez tehnološke nadgradnje in digitalne transformacije v prihodnje zelo omejena.
2. Podjetja (večina do 100 zaposlenih) v Sloveniji so usmerjena v glavnem v tehnološke niše in strokovno v področja elektro, strojno in avto mobilnosti
3. Digitalizacija tovrstnim podjetjem predstavlja strokovni in izvedbeni izziv, ker zahteva veliko sprememb v poslovanju, investicije v tehnologijo ter nadgradnje kompetenc zaposlenih ter vodstva. Prav tako zahteva spremembo podjetniške in poslovne kulture, saj se je treba v kratkem času prilagajati na stalne spremembe, ne pa samo prehodu na nov model ali tehnologijo.
4. V takih poslovnih sistemih se dviguje tveganost poslovanja in s tem cena sredstev za investicije, zmanjkuje časa ker je odzivnost vitalna za preživetje ter zmanjkuje usposobljenih motiviranih kadrov za izvedbo digitalizacije

Glavni izzivi, s katerimi se soočajo **velika in srednje velika podjetja**:

5. Potreba po reorganizaciji poslovanja iz produktivnega v inovativnega digitalnega – potreba po digitalni transformaciji poslovanja,

6. Priprava ustreznih digitalnih strategij s samooceno in oceno potreb glede na število, povezanost in kompleksnost poslovnih funkcij, in dvig kompetenc
7. Obseg sredstev za investicije v opremo in implementacijo naprednih digitalnih tehnologij in sistemov v podjetja, (vpeljava (industrijskega) interneta stvari – (I)IoT, konceptualizacija in ravnanje z velepodatki – Big data, umetna inteligenca in strojno branje – AI/ML, blockchain, Kibernetska varnost, prediktivna analitika in pametno napovedovanje odločitev)
8. Digitalizacija ponudbe in artiklov in prilagajanje potrebam trga s prilagajanjem ponudbe in oblikovanjem individualiziranih rešitev za porabnika
9. Regulatorni izzivi in standardi na ciljnih trgih

Na drugi strani pa navajamo tudi glavne izzive, s katerimi se soočajo slovenski **ponudniki IKT** in digitalizacije:

1. Podpora trenutnim rešitvam na trgu – ohranjanje Know How-a in sposobnosti podpore vsebini strank
2. Oblikovanje novih rešitev, ki vsebujejo nove tehnologije in pamet (AI – umetna inteligenca, strojno učenje, avtomatizacija, IoT + povezljivost, blockchain, avtomatsko odločanje,...)
3. Sposobnost masovne implementacije novih rešitev pri strankah ter plačilo teh storitev in rešitev
4. Prilagajanje novi regulativi in konkuriranje na EU trgu

Glavni izzivi, s katerimi se soočajo **lokalne skupnosti in družba** v Sloveniji na področju digitalne transformacije so v splošnem:

1. Lokalne skupnosti in prebivalci se soočajo z večplastno problematiko dostopnosti do ustreznih podpornih struktur za izvajanje ključnih poslovnih funkcij. Sem sodijo zlasti izzivi, ki izhajajo iz pokritosti celotnega ozemlja Slovenije s širokopasovnimi povezavami, ki v tem trenutku še ni zagotovljena.
2. Na drugi strani so se zlasti občine in lokalne skupnosti izkazale pri hitrem odzivu zlasti pri ukrepih, povezanih s COVID-19, saj je bilo mogoče na lokalni ravni ob ustrezni organiziranosti zagotoviti hiter in učinkovit odziv. Da bi se lokalne skupnosti še bolj učinkovito odzivale na potrebe prebivalstva, še bolj pa z namenom povečati participacijo prebivalstva v procesih odločanja, je nujno zagotoviti tisto informacijsko infrastrukturo, ki bi omogočila najbolj učinkovito interakcijo in sodelovanje.
3. Dostopnost storitev občin za podjetja in prebivalce v skupnostih na lokalni ravni: danes se upravni postopki in komunikacija pri izvedbi teh postopkov na ravni občin izvaja še vedno večino ma v papirni obliki. S stroškovnega in organizacijskega vidika to predstavlja administrativno obremenitev za podjetja, pa tudi za občine.
4. Občine oziroma lokalne skupnosti se pri opravljanju številnih funkcij v njihovi pristojnosti soočajo z vprašanji potenciala za povečanje učinkovitosti izvajanja teh funkcij, predvsem na področjih:
 - ravnanja z vodo (vodooskrba, odvajanje in čiščenje, kjer obstaja zlasti velik izziv zmanjšanja izgub na teh sistemih,
 - energetske učinkovitosti (kjer obstaja zlasti izziv oblikovanja lokalnih energetskih skupnosti in učinkovite rabe energije predvsem iz obnovljivih virov energije z namenom doseganja energetske samozadostnosti),
 - trajnostne mobilnosti oziroma uvajanja koncepta »mobilnosti kot storitve« na področju upravljanja s prometom z uporabo naprednih digitalnih tehnologij,
 - lokalne samooskrbe in kratkih dobavnih verig, ki bi lahko povečale odpornost dobavnih verig tudi na nacionalni ravni
 -

b) Cilji

Cilji, ki jih zasledujemo v zvezi z implementacijo novih tehnologij za digitalno transformacijo na ravni politik in strukturnih ukrepov (gospodarstvo):

1. Pomoč večjim podjetjem za doseganje večje učinkovitosti z uvedbo digitalnih inovacij
2. Pospeševanje rasti trgov s podporo ekosistemov in spodbujanje izvoza
3. Povezovanje velikih podjetij z inovativnimi start up podjetji za odprto inovacijsko poslovno okolje
4. Podpora spremembam poslovnih modelov ter razvoj novih inovacijskih platform (start up jeder) v podjetjih z namenom oblikovanja novih produktov za digitalen trg
5. Razvoj standardov s pomočjo uporabe novih tehnologij, ki so osnova za oblikovanje regulative

6. Povečanje dostopa podjetij do ustreznega testnega okolja, fleksibilizacija tehnologij in poslovnih procesov
7. Povečanje dostopa do znanja, digitalnih kompetenc in veščinsredstev in prostorov za testiranje/oblikovanje prototipov
8. Pospešeno uvajanje digitalnih inovacij za fleksibilizacijo trga: odprtost, nizki stroški vstopa na trg, povezovanje v platforme

Cilji, ki jih zasledujemo v zvezi z implementacijo novih tehnologij za digitalno transformacijo na ravni politik in strukturnih ukrepov za lokalne skupnosti (pametna mesta in skupnosti):

1. Povečanje povezljivosti, kot osnova podlaga za uvajanje digitalnih rešitev in storitev
2. Povečanje neposredne participacije prebivalcev v procesih odločanja in izvajanja ukrepov na ravni lokalnih skupnosti
3. Z digitalno transformacijo procesov v lokalnih skupnosti zasledujemo cilje večje dostopnosti podjetij do storitev (upravnih, poslovnih) lokalnih skupnosti in povečanje učinkovitosti tudi poslovanja podjetij v teh skupnostih
4. Zmanjšanje administrativnih obremenitev za podjetja in prebivalce skupnosti
5. Optimizacijo procesov po vertikalah, kot so vodooskrba, energetska učinkovitost in energetska samooskrba s pospešitvijo uporabe obnovljivih oziroma alternativnih virov energije
6. Optimizacijo organizacije prometnih tokov in mirujočega prometa z uporabo naprednih digitalnih tehnologij
7. Pospešitev procesov krožnega gospodarstva in lokalnih samooskrbnih verig z usmeritvijo na digitalne platforme za povečanje dostopnosti in odpornosti lokalnih gospodarstev
8. Razvoj standardov s pomočjo uporabe novih tehnologij, ki so osnova za oblikovanje regulative
9. Povečanje dostopa podjetij do ustreznega testnega okolja, fleksibilizacija tehnologij in poslovnih procesov
10. Povečanje dostopa do znanja, sredstev in prostorov za testiranje/oblikovanje prototipov
11. Krepitev digitalnih kompetenc in veščin vseh relevantnih deležnikov

Načelo nediskriminacije in enakih možnosti

a) Upoštevanje enakosti spolov

Slovenija se v Načrtu za okrevanje in odpornost zavezuje, da bo spoštovala načela enakosti spolov, enakih možnosti in nediskriminacije, saj je enakost spolov temeljna vrednota EU in temeljna pravica ter ključno načelo evropskega stebra socialnih pravic. Skladno z 12. členom Zakona o enakih možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 – ZUNEO-A, 33/16 – ZVarD in 59/19) bomo na predvidenih področjih digitalne transformacije zagotovili enako obravnavanje in vključevanje obeh spolov za aktivno in enako sodelovanje na vseh področjih družbenega življenja.

b) Nediskriminatornost pri izboru upravičencev na podlagi javnih razpisov

Slovenija pri objavi in izvedbi javnih razpisov za izbor operacij in upravičencev upoštevala načelo transparentnosti, enakega dostopa in nediskriminatorne obravnave na podlagi objektivnih, javno objavljenih meril in kriterijev.

3. Opis reform in investicij komponente

REFORME

Reforma 1: Digitalna transformacija gospodarstva (podjetij in industrije)

(1) Analitični del

Slovenija je ena izmed najbolj industrializiranih držav Evropske unije. Industrija ustvari 24 % BDP, vsaj še enkrat toliko storitev pa je neposredno vezanih nanjo. V Evropski uniji, kjer industrija v povprečju ustvari 17 % BDP, ocenjujejo, da vsako delovno mesto v industriji neposredno ustvarja še eno delovno mesto v storitvah. Dejstvo je, da bi se ob večjih težavah slovenskih industrijskih velikanov celotne regije znašle v izjemnih težavah. V industriji in z njo povezanih storitvah je polovica vseh delovnih mest, več

regij v Sloveniji je življenjsko odvisnih od poslovanja industrijskih podjetij. Večino izvoza in v njem ustvarjene dodane vrednosti ustvarijo industrijska podjetja.

V letu 2020 je med podjetji z vsaj 10 zaposlenimi 45 % podjetij z nizkim digitalnim indeksom, 32 % podjetij z zelo nizkim, 22 % z visokim in 1 % z zelo visokim digitalnim indeksom. Stopnja digitalizacije z vidika velikosti podjetij (glede na število zaposlenih) pa je taka: med malimi in srednje velikimi podjetji je največ podjetij z nizkim digitalnim indeksom (46 % oz. 41 %), med velikimi pa največ podjetij z visokim digitalnim indeksom (56 %). Dostop do interneta za službene namene ima v letu 2020 več kot 50 % zaposlenih v 46 % podjetij z vsaj 10 zaposlenimi. Glede na velikost podjetij: med malimi in srednje veliki podjetji je takih 46 %, med velikimi pa 52 %. Največja pogodbeno zagotovljeno hitrost prenosa najhitrejša fiksne internetne povezave podjetja je bila vsaj 30 Mbit/s pri 73 % podjetij z vsaj 10 zaposlenimi.

Kljub temu, da za srednje velika in velika podjetja velja, da se uvrščajo v skupino podjetij z razmeroma visokim digitalnim indeksom, pa je dejstvo, da so to večinoma tradicionalna podjetja, ki svojih poslovnih procesov še niso preobrazila in zato obstaja tveganje razvojnega razkoraka za gospodarstvo v prihodnjih letih. Že podatek, da je 3D-tiskanje je v letu 2019 uporabljalo 5 % podjetij, je relativno zaskrbljujoč. V 3 % podjetij so uporabljali lastne 3D-tiskalnike, prav tako 3 % podjetij pa so storitve 3D-tiskanja najemali pri drugih podjetjih. Med podjetji v proizvodnih dejavnostih jih 15 % uporablja robote (15 % industrijske in 1 % storitvene robote), v storitvenih dejavnostih pa 2 % podjetij (1 % industrijske in prav tako 1 % storitvene robote).

Medtem ko so nekatera industrijska podjetja že pred leti stopila na pot avtomatizacije procesov, pa je predvsem v tem delu pomembno tudi to, kar izpostavlja tudi Evropska komisija v svojem priporočilu v zvezi z obstoječim znanjem in odličnimi zmogljivostmi na področju robotike, umetne inteligence in tehnologije veriženja blokov (CSR), je smiselno digitalno preobrazbo utemeljiti na konceptu Industrije 4.0 in intenziviranju uporabe naprednih tehnologij v skladu s konceptom pametnih tovarn, in sicer na način, da opredelimo glavne stebre, ki prispevajo k digitalni transformaciji podjetij in industrijskega dela gospodarstva, katerih uporaba variira v odvisnosti od velikosti podjetij, od narave in vrste poslovnih procesov in od dosežene stopnje digitalne zrelosti poslovnega procesa, in sicer:

1. Internet stvari (ali industrijski internet stvari – IoT ali IIoT) in strojno učenje za transformacijo operativnih sistemov (vključno z avtomatizacijo, robotizacijo, uvajanjem obogatene resničnosti – AR, virtualne resničnosti – VR, 3D tiska in aditivnih proizvodov)
2. Umetna inteligenca in transformacija odločevalskih sistemov (vključno z načinom zbiranja – senzorika - in obdelave velikih podatkov v podjetjih, relevantnih za poslovne funkcije, distribuiranim razpolaganjem s podatki ter na podlagi spremembe v sistemih odločanja na vseh ravneh, kibernetsko varnostjo in superračunalniki za tovrstno obdelavo podatkov)
3. Blockchain tehnologije in tehnologije distribuiranih zapisov (vključno z načini vključevanja notranjih (zaposlenih, poslovnih oddelkov) in zunanjih skupnosti (partnerjev), zapisi podatkov, digitalno identiteto podjetij, produktov, pametnimi pogodbami v smislu delovnih protokolov za avtomatično izvrševanje funkcij ipd).
4. Platforme za povezovanje naprednih tehnologij in sinhronizacijo njihove uporabe in optimalno izvedbo digitalnih dvojčkov (interne in zunanje integracijske platforme)
5. Spodbujanje razvoja digitalnih kompetenc (infrastrukture za prenos znanja, zunanje in notranje podporno okolje za hiter prenos znanja in transformacijo izobraževalnih sistemov na dolgi rok).

Digitalno transformacijo podjetij in družbe bo mogoče doseči tako s krepitvijo poslovnih procesov in modelov, kot s postopno integracijo naprednih tehnologij, hkrati pa tudi z intenzivnejšim razvojem znanj in kompetenc, kar bo mogoče doseči tako s hkratnim uvajanjem tehnologij in razvijanjem novih poklicev, ki bodo nadomestili nekatere obstoječe, ki nimajo več perspektive, kot tudi večje povezovanje z malimi in srednje velikimi podjetji z namenom krepitve njihovega inovacijskega potenciala, hitrejšega prenosa znanja in uvajanjem odprtih poslovnih modelov v celotnih verigah vrednosti.

Reforma bo imela:

1. Vpliv na dvig in rast produktivnosti – skozi optimizacijo procesov in postopkov z implementacijo naprednih digitalnih tehnologij in komplementarnih investicij v opredmetena (opremo) in neopredmetena sredstva (znanja in veščine, ki jih potrebujejo zaposleni za izvedbo digitalne transformacije ter ustvarjanje ustrezne podlage za nova znanja, ki bodo omogočila

preoblikovanje obstoječih poklicev za optimalno izrabo obstoječih in dodatnih kadrovskih kapacitet

2. Vpliv na optimizacijo in znižanje proizvodnih stroškov in stroškov poslovanja: s širitvijo uporabe naprednih digitalnih tehnologij se bodo posledično znižali stroški teh tehnologij, učinkovita alokacija virov (človeških in materialnih) bo omogočila hitrejšo rast in zmanjšala stroške realokacije virov in tako doseganje trajnosti v dejavnosti na dolgi rok.
3. Vpliv na večjo konkurenčnost: s širitvijo uporabe naprednih tehnologij se bo povečala možnost vstopa novih akterjev na trge tradicionalnih industrij, ki bodo povečale možnost komercializacije inovativnih rešitev in njihove integracije v nove poslovne modele, na drugi strani pa se bo povečal pritisk na obstoječa podjetja za uporabo naprednih tehnologij v svojih poslovnih in proizvodnih procesih. Na tak način bo omogočena večja izkoriščenost novega potenciala, prav tako pa se bo povečala tudi možnost rasti v teh panogah

Na tak način je mogoče doseči večjo odpornost podjetij in zmanjšanje negativnih učinkov krize, na drugi strani pa bo s predvidenimi ukrepi krepil tako ekonomsko (stroškovna učinkovitost, večja produktivnost in konkurenčnost), socialno (prispevek k ustvarjanju družbe, temelječe na znanju, s povečanjem prilagodljivosti in digitalnih kompetenc pa tudi večjo možnost prilagodljivosti in fleksibilnosti podjetij pri realokaciji virov na tiste poslovne funkcije, kjer se lahko njihovo znanje in veščine optimalno izkoristi), teritorialna kohezija pa se bo izrazila skozi povečanje odpornosti in trajnosti podjetij, ki so hkrati tudi zaposlovalci na svojih geografskih območjih in z nadaljnjim razvojem in krepitvijo poslovanja zmanjšujejo morebitne razvojne razlike v regijah zaradi tveganja prenehanja s poslovanjem.

(2) Ciljne skupine:

Primarno velika in srednje velika podjetja, zaposleni, mala inovativna podjetja, startup podjetja, podjetniške skupnosti in podporno okolje.

(3) Izvedbena določila

Program digitalne transformacije podjetij se bo izvedel skozi javne razpise, ki bodo bodisi omogočali financiranje v celoti z nepovratnimi viri ali pa kombiniranje nepovratnih s povratnimi viri, kjer so predvidene tudi naložbe v opredmetena sredstva. Javne razpise bo objavilo Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, povratni vir financiranja pa se bo zagotavljal v okviru finančnih instrumentov SID banke in SPS.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja), ki jih bo treba sprejeti

Možna tveganja:

1. Nepravočasen sprejem relevantnih uredb na ravni EK, kar nam lahko odloži izvedbo javnih razpisov za izbor operacij in financiranje, kar se odraža v omejenem dostopu podjetij do sredstev in zmanjšanje njihove odpornosti – strategija reševanja je odvisna od institucij EU in držav članic
2. Počasnejše uvajanje novih tehnologij, kar lahko vpliva na doseganje mejnikov – strategija reševanja: povečanje znanja vodstvenih kadrov, povečanje zavedanja o uporabi novih tehnologij, krepitev vloge podpornih okolij.
3. Pomanjkanje ustreznega kadra za izvedbo in spremljanje – Strategija reševanja: krepitev administrativnih kapacitet, poenostavitve v izvajanju.

Reforma 2: Digitalna transformacija lokalnih skupnosti (pametna mesta in skupnosti)

(1) Analitični del

Digitalizacija omogoča nove načine komuniciranja, izobraževanja, nakupovanja, zabave in izvajanja različnih aktivnosti prek interneta. V času pandemije, ko je medosebna oddaljenost ključna za omejevanje okužb, so tehnologije, ki omogočajo dostop do informacij, izvajanje različnih aktivnosti in ohranjanje stikov z najbližjimi, pomembnejša kot kadar koli prej.

V 1. četrtletju 2020 je internet redno uporabljalo 87 % oseb, starih 16-74 let; tri četrtine večkrat na dan. 67 % jih je bilo aktivnih na spletnih omrežjih, 58 % jih je na internetu pridobivalo informacije o zdravju, 14 % jih je uporabljalo pametne gospodinjske aparate in digitalne asistente.

Glede na namen uporabe prevladuje iskanje informacij po spletu o blagu in storitvah, branje spletnih novic in revij, uporaba spletnih storitev javnih ustanov (rast te uporabe se je v času pandemije najbolj povečala), uporaba družbenih omrežij, neposredno sporočanje, iskanje informacij, povezanih z zdravjem in e-bančništvo ter videoklici.

Kljub široki uporabi internetnih storitev, pa s soočamo z razkorakom v digitalnih storitvah na ravni skupnosti in v ožjih življenjskih okoljih, ki tudi pomembno sooblikujejo kakovost življenja v skupnostih. Uvajanje t.i. koncepta pametnih mest in skupnosti z zagotavljanjem ustrezne informacijske in podatkovne infrastrukture ter storitev, ki so lahko bodisi standardizirane, ali pa izdelane glede na potrebe posamezne lokalne skupnosti, je učinkovit način premagovanja razvojnega razkoraka teh skupnosti in lahko pomembno prispeva k učinkovitosti izvajanja aktivnosti za prebivalce in gospodarske ter javne subjekte v teh skupnostih. Z digitalno transformacijo procesov v lokalnih skupnosti zasledujemo cilje večje dostopnosti podjetij do storitev (upravnih, poslovnih) lokalnih skupnosti in povečanje učinkovitosti tudi poslovanja podjetij v teh skupnostih. Na tak način bomo dosegli tudi zmanjšanje administrativnih obremenitev za podjetja in prebivalce skupnosti ter povečanje neposredne participacije prebivalcev v procesih odločanja in izvajanja ukrepov na ravni lokalnih skupnosti, kar bo spodbudilo socialno vključenost in še dodatno okrepilo znanja in digitalne veščine prebivalstva. Standardne digitalne storitve, ki so relevantne za optimizacijo delovanja mest in skupnosti, naslavlja predvsem optimizacijo procesov po vertikalah, kot so vodooskrba, energetska učinkovitost in energetska samooskrba s pospešitvijo uporabe obnovljivih oziroma alternativnih virov energije, optimizacijo organizacije prometnih tokov in mirujočega prometa z uporabo naprednih digitalnih tehnologij, pospešitev procesov krožnega gospodarstva in lokalnih samooskrbnih verig z usmeritvijo na digitalne platforme za povečanje dostopnosti in odpornosti lokalnih gospodarstev, povečanje dostopa podjetij do ustreznega testnega okolja, fleksibilizacija tehnologij in poslovnih procesov, povečanje dostopa do znanja, sredstev in prostorov za testiranje/oblikovanje prototipov, prav tako pa se lahko uporabijo za razvoj standardnih rešitev tudi na drugih področjih glede na potrebe posameznih skupnosti.

Pri tem bi bilo treba kar v največji meri uporabiti napredne tehnologije, in sicer Internet stvari (ali industrijski internet stvari – IoT ali IIoT) in strojno učenje za transformacijo operativnih sistemov (vključno z avtomatizacijo, robotizacijo, uvajanjem obogatene resničnosti – AR, virtualne resničnosti – VR, 3D tiska in aditivnih proizvodnji)

1. Umetna inteligenca in transformacija odločevalskih sistemov (vključno z načinom zbiranja – senzorika - in obdelave velikih podatkov v podjetjih, relevantnih za poslovne funkcije, distribuiranim razpolaganjem s podatki ter na podlagi spremembe v sistemih odločanja na vseh ravneh, kibernetsko varnostjo in superračunalniki za tovrstno obdelavo podatkov)
2. Blockchain tehnologije in tehnologije distribuiranih zapisov (vključno z načini vključevanja notranjih (zaposlenih, poslovnih oddelkov) in zunanjih skupnosti (partnerjev), zapisi podatkov, digitalno identiteto podjetij, produktov, pametnimi pogodbami v smislu delovnih protokolov za avtomatično izvrševanje funkcij ipd) za zagotovitev ustrezne infrastrukture
3. Platforme za povezovanje naprednih tehnologij in sinhronizacijo njihove uporabe in optimalno izvedbo digitalnih dvojčkov (interne in zunanje integracijske platforme)
4. Spodbujanje razvoja digitalnih kompetenc (infrastrukture za prenos znanja, zunanje in notranje podporno okolje za hiter prenos znanja in transformacijo izobraževalnih sistemov na dolgi rok).

Reforma bo imela:

1. Vpliv na dvig in rast produktivnosti: zaradi zagotovitve ustrezne infrastrukture, optimizacije procesov in postopkov z implementacijo naprednih digitalnih tehnologij in komplementarnih investicij v opredmetena (opremo) in neopredmetena sredstva (znanja in veščine, ki jih potrebujejo zaposleni za izvedbo digitalne transformacije ter ustvarjanje ustrezne podlage za nova znanja, ki bodo omogočila preoblikovanje obstoječih procesov in poklicev za optimalno izrabo obstoječih in dodatnih kadrovskega kapacitet
2. Vpliv na optimizacijo in znižanje stroškov poslovanja: s širitvijo uporabe naprednih digitalnih tehnologij se bodo posledično znižali stroški teh tehnologij, učinkovita alokacija virov (človeških in materialnih) bo omogočila hitrejšo rast in zmanjšala stroške realokacije virov in tako doseganje trajnosti v poslovnih funkcijah lokalnih skupnosti.
3. Vpliv na večjo konkurenčnost gospodarskih subjektov v lokalnih skupnostih: z zagotovitvijo ustrezne infrastrukture in z zmanjšanjem administrativnih ovir se zmanjšajo tudi stroški poslovanja podjetij v lokalnih skupnostih, to pa zagotovo vpliva na povečanje njihove konkurenčnosti, trajnosti na dolgi rok

Na tak način je mogoče doseči večjo odpornost skupnosti in zmanjšanje negativnih učinkov krize, na drugi strani pa bo s predvidenimi ukrepi krepil tako ekonomsko (stroškovna učinkovitost, večja produktivnost in konkurenčnost), socialno dimenzijo (prispevek k ustvarjanju družbe, temelječe na znanju, s povečanjem prilagodljivosti in digitalnih kompetenc pa tudi večjo možnost prilagodljivosti in fleksibilnosti lokalnih skupnosti pri realokaciji virov na tiste poslovne funkcije, kjer se lahko njihovo znanje in veščine optimalno izkoristi), teritorialna kohezija pa se bo izrazila skozi povečanje odpornosti in trajnosti skupnosti in zmanjšanju razvojnih razlik v regijah in v lokalnih skupnostih

(2) Ciljne skupine

Ciljne skupine; občine, inovativna podjetja (MSP, startup podjetja), prebivalci

(3) Izvedbena določila

Reforma se bo izvedla s pristopom od spodaj navzgor in od zgoraj navzdol. Izvajalca sta Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo in Ministrstvo za javno upravo.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Možna tveganja:

1. Nepravočasen sprejem relevantnih uredb na ravni EK, kar nam lahko odloži izvedbo javnih razpisov za izbor operacij in financiranje, kar se odraža v omejenem dostopu podjetij do sredstev in zmanjšanje njihove odpornosti – strategija reševanja je odvisna od institucij EU in držav članic
2. Počasnejše uvajanje novih tehnologij, kar lahko vpliva na doseganje mejnikov – strategija reševanja: povečanje znanja kadrov na ravni lokalnih skupnosti, povečanje zavedanja o uporabi novih tehnologij, krepitev vloge podpornih okolij.
3. Pomanjkanje ustreznega kadra za izvedbo in spremljanje – Strategija reševanja: krepitev administrativnih kapacitet, poenostavitve v izvajanju.

Usklajevanje z deležniki:

Avgust 2020 – srečanje z deležniki – občinami in predstavitev Izhodišč Načrta za okrevanje in odpornost županom občin: digitalizacija je bila izpostavljena kot eno izmed fokusnih področij razvoja

Webinarji z deležniki na regionalni ravni (regionalne razvojne agencije, občine, podjetja, nevladne organizacije)

4 sestanki s Strokovno skupino ekonomskega socialnega sveta

INVESTICIJE

Projekt 1.1.: Program digitalne transformacije industrije/podjetij

Analitični del

Program digitalne transformacije industrije / podjetij v celoti ustreza reformnemu delu, saj se izvaja po sklopih (korakih), ki prispevajo k digitalni transformaciji industrije/podjetij in doseganju rezultatov na mejnike, in sicer tako z vidika identifikacija potreb, mapiranja in izdelava digitalnih strategi, kot tudi z vidika spodbujanja ozaveščenosti in povečanja stopnje razširjenosti uporabe naprednih digitalnih tehnologij za digitalno transformacijo, izvedbe investicij v opredmetena in neopredmetena sredstva (komplementarne investicije) za povečanje produktivnosti in učinkovitosti poslovanja, vključno z razvojem znanj, veščin, izvedbe organizacijskih sprememb z uporabo procesnih inovacij, vpeljavo novih sistemov in novih poslovnih modelov ter spodbujanjem dostopa do novih verig vrednosti in novih produktov in geografskih trgov.

Slovenija je ena izmed najbolj industrializiranih držav Evropske unije. Industrija ustvari 24 % BDP, vsaj še enkrat toliko storitev pa je neposredno vezanih nanjo. V Evropski uniji, kjer industrija v povprečju ustvari 17 % BDP, ocenjujejo, da vsako delovno mesto v industriji neposredno ustvarja še eno delovno mesto v storitvah. Dejstvo je, da bi se ob večjih težavah slovenskih industrijskih velikanov celotne regije znašle v izjemnih težavah. V industriji in z njo povezanih storitvah je polovica vseh delovnih mest, več

regij v Sloveniji je življenjsko odvisnih od poslovanja industrijskih podjetij. Večino izvoza in v njem ustvarjene dodane vrednosti ustvarijo industrijska podjetja.

Kljub temu, da za srednje velika in velika podjetja velja, da se uvrščajo v skupino podjetij z razmeroma visokim digitalnim indeksom, pa je dejstvo, da so to večinoma tradicionalna podjetja, ki svojih poslovnih procesov še niso preobrazila in zato obstaja tveganje razvojnega razkoraka za gospodarstvo v prihodnjih letih.

Projekt je skladen z naslednjimi cilji:

1. Pomoč večjim podjetjem za doseganje večje učinkovitosti z uvedbo digitalnih inovacij
2. Pospeševanje rasti trgov s podporo ekosistemov in spodbujanje izvoza
3. Povezovanje velikih podjetij z inovativnimi start up podjetji za odprto inovacijsko poslovno okolje
4. Podpora spremembam poslovnih modelov ter razvoj novih inovacijskih platform (start up jeder) v podjetjih z namenom oblikovanja novih produktov za digitalen trg
5. Razvoj standardov s pomočjo uporabe novih tehnologij, ki so osnova za oblikovanje regulative
6. Povečanje dostopa podjetij do ustreznega testnega okolja, fleksibilizacija tehnologij in poslovnih procesov
7. Povečanje dostopa do znanja, sredstev in prostorov za testiranje/oblikovanje prototipov
8. Pospešeno uvajanje digitalnih inovacij za fleksibilizacijo trga: odprtost, nizki stroški vstopa na trg, povezovanje v platforme

Ciljne skupine

Primarno velika in srednje velika podjetja, zaposleni, mala inovativna podjetja, startup podjetja, podjetniške skupnosti in podporno okolje.

Izvedbena določila

Program digitalne transformacije podjetij se bo izvedel skozi javne razpise, ki bodo bodisi omogočali financiranje v celoti z nepovratnimi viri ali pa kombiniranje nepovratnih s povratnimi viri, kjer so predvidene tudi naložbe v opredmetena sredstva. Javne razpise bo objavilo Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, povratni vir financiranja pa se bo zagotavljal v okviru finančnih instrumentov SID banke in SPS.

Vrsta in velikost investicije

Vrsta investicije: javni razpis za izbor operacij/upravičencev

Velikost investicije: 175 mio EUR, od tega 55 mio EUR nepovratnih sredstev

Opis časovnice za investicijo

- Identifikacija potreb (po virih, sredstvih, komplementarni infrastrukturi), mapiranje in izdelava digitalnih strategij skupaj z opredelitvijo stopnje uporabe naprednih tehnologij za digitalno transformacijo (Q2 2021)
- Stopnja razširjenosti uporabe naprednih digitalnih tehnologij za digitalno transformacijo od prvih (zgodnjih uporabnikov) na množično uporabo (Q4 2021)
- Izvedene investicije v opredmetena in neopredmetena sredstva (komplementarne investicije) za povečanje produktivnosti in učinkovitosti poslovanja, vključno z razvojem znanj, veščin (Q4 2021 – Q2 2022)
- Izvedene organizacijske spremembe z uporabo procesnih inovacij, vpeljeni novi sistemi in novi poslovni modeli (Q2 2022 – Q4 2022)
- Dostop do novih verig vrednosti, novih produktnih in geografskih trgov (Q4 2022 – Q4 2023)
- Izvedena celovita digitalna transformacija podjetij (Q3 2024)

Projekt 2.1. Investicija Gigabitna infrastruktura

Analitični del

Določena območja v RS, zlasti redko poseljena, hribovita in odročnejša so še vedno brez širokopasovnih povezav, saj za vzpostavitev le-teh ni dovolj velikega tržnega interesa. Namen ukrepa je sofinanciranje postavitve infrastrukture, ki bo omogočala uporabo naprednih tehnologij podjetjem, gospodinjstvom in

družbi, da se le-ti preobrazijo v pametne sisteme, uporabijo in ali razvijejo pametne rešitve, storitve, produkte ipd.

Potrebno je poudariti, da so področja v Sloveniji, ki še niso pokrita z ustrezno infrastrukturo, težko dostopna in oddaljena področja, katerim pa je še posebej z ozirom na posledice epidemije COVID19 potrebno zagotoviti ustrezno povezljivost. Ukrep ustreza uvajanju digitalne preobrazbe v podjetja, družbo in k državljanom. Projekt ima tudi socialne razsežnosti, saj bi lahko prispeval k zmanjšanju upadanja števila prebivalcev na podeželskih območjih.

Študije o družbeno-ekonomskih vplivih vlaganja v širokopasovno infrastrukturo ugotavljajo močno medsebojno odvisnost med rastjo širokopasovnih priključkov in dvigom gospodarske rasti ter pozitiven vpliv na zaposlenost in produktivnost. OECD je npr. ugotovil neposredno povezanost med rastjo širokopasovnih povezav in BDP: tako naj bi 10-odstotni dvig širokopasovne povezljivosti povzročil rast BDP med 0,9 in 1,5 odstotnih točk. V nekaterih primerih, odvisno od sestave gospodarstva, tudi še enkrat več. Širokopasovna omrežja na podeželskih območjih omogočajo enakomeren razvoj podeželja in ustvarjanje ugodnega okolja za razvoj MSP (vir: Impact of the Broadband on the Economy, ITU, April 2012).

Ukrep je eden najpomembnejših mejnikov, saj je digitalna povezljivost eden od predpogojev za zeleni in digitalni prehod družbe, predvsem v nepokritih področjih Zahodne Slovenije, kjer je dostop do interneta otežkočen. V Načrtu razvoja širokopasovnih omrežij naslednje generacije do leta 2020 je določen strateški cilj 96% gospodinjstvom zagotoviti širokopasovni dostop do interneta s hitrostjo vsaj 100 Mb/s, preostalih 4 % pa s hitrostjo vsaj 30 Mb/s. CSR navaja, da Slovenija zaostaja v uvajanju gigabitnih povezljivosti, kar posledično vpliva na spodbujanje konkurenčnosti in uvajanju pametne Evrope - Priloga D, cilj 1 – vrzel se bo naslovila s spodbujanjem gigabitne infrastrukture. Tudi po indeksu digitalnega gospodarstva in družbe (DESI) je Slovenija v segmentu povezljivosti napredovala počasneje od povprečja EU in se je uvrstila na 16. mesto. Slovenija pripravlja nacionalni načrt za širokopasovna omrežja do leta 2025, ki bo usklajen z EU gigabitnimi cilji postavljenimi do leta 2025.

Cilje investicije je 8.500 gospodinjstvom na V (5.500) in Z (3.000) omogočiti širokopasovni priključek do leta 2025

Ciljne skupine

Investicija naslavlja državljanke, upravičenci pa so podjetja (predvsem investitorji - operaterji, ki lahko zagotovijo gradnjo ustrezne širokopasovne infrastrukture).

Izvedbena določila

Investicijo bo izvedlo Ministrstvo za javno upravo preko javnih razpisov. Upravičeni stroški bodo stroški nakupa in gradnje širokopasovne infrastrukture in stroški opreme in drugih opredmetenih osnovnih sredstev.

Ključni mejniki:

2021: objava javnega razpisa

2022: podpis pogodb z upravičenci in začetek del

2022-2024: izvajanje del, evalvacija, priprava poročanja in zaključevanje investicije

2025-2026: zaključevanje pogodb in izplačil, evalvacija

Vrsta in velikost investicije

Investicija z nepovratnimi sredstvi v višini 30 mio EUR.

Kode intervencije:

053, 052 in 051

Opis časovnice za investicijo

2021: objava javnega razpisa

2022: podpis pogodb z izbranimi upravičenci in začetek del

2022-2024: izvajanje projekta gradnje širokopasovnih omrežij naslednje generacije

2025-2026: zaključevanje pogodb in izplačil, evalvacija

Projekt 2.2. Program digitalne transformacije družbe (Pametna mesta in skupnosti)

Analitični del

Program digitalne transformacije lokalnih skupnosti (pametna mesta in skupnosti) – digitalna transformacija za družbo v celoti ustreza reformnemu delu, saj se izvaja po sklopih (korakih), ki prispevajo k digitalni transformaciji lokalnih skupnosti (pametna mesta in skupnosti) – digitalna transformacija za družbo in doseganju rezultatov na mejnike, in sicer tako z vidika identifikacija potreb, mapiranja in izdelave modela za utemeljitev digitalne infrastrukture in relevantnih aplikacij na podlagi ugotovljenih potreb skupaj z opredelitvijo stopnje uporabe naprednih tehnologij, kot tudi z vidika spodbujanja ozaveščenosti in povečanja stopnje razširjenosti uporabe naprednih digitalnih tehnologij za digitalno transformacijo, izvedbe investicij v opredmetena in neopredmetena sredstva (komplementarne investicije) za povečanje učinkovitosti delovanja, vključno z razvojem znanj, veščin, izvedbe organizacijskih sprememb z vpeljavo novih sistemov. Kljub široki uporabi internetnih storitev, pa s soočamo z razkorakom v digitalnih storitvah na ravni skupnosti in v ožjih življenjskih okoljih, ki tudi pomembno sooblikujejo kakovost življenja v skupnostih.

V 1. četrtletju 2020 je internet redno uporabljalo 87 % oseb, starih 16-74 let; tri četrtine večkrat na dan. 67 % jih je bilo aktivnih na spletnih omrežjih, 58 % jih je na internetu pridobivalo informacije o zdravju, 14 % jih je uporabljalo pametne gospodinjske aparate in digitalne asistente. V skladu z izkazanimi potrebami občin s področja digitalizacije, se izkazujejo predvsem naslednje potrebe: na področju javne infrastrukture in energetske učinkovitosti (javna razsvetljava), učinkovite rabe z vodo (vodooskrba in čistilne naprave) z namenom zmanjšanja izgub vode, na področju turizma (z namenom povezovanja občin s skupnimi digitalnimi platformami), na področju mobilnosti in krožnega gospodarstva.

Program je skladen z naslednjimi cilji:

- Povečanje neposredne participacije prebivalcev v procesih odločanja in izvajanja ukrepov na ravni lokalnih skupnosti
- Z digitalno transformacijo procesov v lokalnih skupnosti zasledujemo cilje večje dostopnosti podjetij do storitev (upravnih, poslovnih) lokalnih skupnosti in povečanje učinkovitosti tudi poslovanja podjetij v teh skupnostih
- Zmanjšanje administrativnih obremenitev za podjetja in prebivalce skupnosti
- Optimizacijo procesov po vertikalah, kot so vodooskrba, energetska učinkovitost in energetska samooskrba s pospešitvijo uporabe obnovljivih oziroma alternativnih virov energije
- Optimizacijo organizacije prometnih tokov in mirujočega prometa z uporabo naprednih digitalnih tehnologij
- Pospešitev procesov krožnega gospodarstva in lokalnih samooskrbnih verig z usmeritvijo na digitalne platforme za povečanje dostopnosti in odpornosti lokalnih gospodarstev
- Razvoj standardov s pomočjo uporabe novih tehnologij, ki so osnova za oblikovanje regulative
- Povečanje dostopa podjetij do ustreznega testnega okolja, fleksibilizacija tehnologij in poslovnih procesov
- Povečanje dostopa do znanja, sredstev in prostorov za testiranje/oblikovanje prototipov.

Program je skladen najmanj z naslednjimi vsebinskimi merili:

- predvideva povečanje produktivnosti s pospešeno uporabo digitalnih tehnologij v podjetjih in državi skozi ukrepe, ki temeljijo na evidencah, specifičnih digitalnih infrastruktur BIM
- predvideva optimizacijo procesov za krepitev učinkovitosti, produktivnosti in konkurenčnosti
- predvideva razvoj akcijskih načrtov za uvedbo umetne inteligence in blockchain tehnologij za investicijske in trgovske agencije

Ciljne skupine

Ciljne skupine; občine, inovativna podjetja (MSP, startup podjetja), prebivalci lokalnih skupnosti

Izvedbena določila

Izvajalec je Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Program bo potekal dvofazno. Uporabljena bo oblika kaskadnega razpisa, v okviru katerega se bo v prvem koraku vzpostavil konzorcij med ustreznimi institucijami (kot npr. Skupnost občin Slovenije, SRIP za Pametna mesta in skupnosti ipd) in

nosilci tehnološke infrastrukture, z namenom oblikovanja arhitekture informacijske infrastrukture in razvoja vsaj 5 standardnih storitev s hkratni rešitvijo za krepitev znanj in kompetenc lokalnih skupnosti za hitrejšo implementacijo teh storitev v skupnostih. V drugi fazi, kjer je predvideno financiranje s povratnimi viri, bo konzorcij izbral projekte, ki se bodo v obliki javno zasebnih partnerstev prijavili na poziv Javnega sklada z namenom dodelitve povratnih sredstev za oblikovanje ali izvedbo digitalnih storitev glede na potrebe skupnosti.

Vrsta in velikost investicije

Vrsta investicije: javni razpis za izbor operacij/upravičencev

Velikost investicije: 85 mio EUR, od tega 5 mio EUR nepovratnih sredstev, 30 mio eur povratnega vira kot komplementarni del nepovratnim sredstvom in 50 mio EUR povratnih virov kot instrument podpore javno zasebnim partnerstvom med občinami in podjetji za digitalne rešitve po meri.

Opis časovnice za investicijo

- Identifikacija potreb (po virih, sredstvih, komplementarni infrastrukturi), mapiranje in izdelava modela za utemeljitev digitalne infrastrukture in relevantnih aplikacij na podlagi ugotovljenih potreb skupaj z opredelitvijo stopnje uporabe naprednih tehnologij za digitalno transformacijo (Q2 2021)
- Razvoj digitalne infrastrukture za digitalno transformacijo od prvih (zgodnjih uporabnikov) na množično uporabo in izdelana zasnova aplikacij za posamezna področja (Q4 2021)
- Izvedene investicije v opredmetena in neopredmetena sredstva (komplementarne investicije) za povečanje učinkovitosti delovanja, vključno z razvojem znanj, veščin (Q4 2021 – Q2 2022)
- Uporaba aplikacij na relevantnih področjih
- Izvedene organizacijske spremembe, vpeljeni novi sistemi in novi modeli upravljanja (Q2 2022 – Q4 2022)
- Izvedena celovita digitalna transformacija podjetij (Q3 2024)

Projekt 2.3. Prenos znanja z uporabo digitalnih tehnologij

Analitični del

Projekt pomembno prispeva k vzpostavljanju prepotrebnih pogojev za hitro in uspešno pot v Četrto industrijsko revolucijo in Družbo 5.0, s tem da pospešuje nujen razvoj novih znanj in veščin ter peverja in uvaja nove metode dela ter prilagoditve na številnih področjih gospodarskega, družbenega in okoljskega razvoja. Pri tem vključuje tudi znanost, katere hitro odzivanje na družbene izzive je pomembno za povečevanje konkurenčnosti in produktivnosti.

Z uvajanjem digitalnih storitev na daljavo in pripravo raznolikih izobraževalnih vsebin zmanjšuje digitalno vrzel med urbani in podeželskimi območji, kar je še posebej pomembno v času epidemije, ko je opravljanje vseh aktivnosti v brezkontaktnem načinu izjemnega pomena. Projekt je v celoti skladen s priporočili Semestra Eu za Slovenijo in RRF usmeritvami in prioritetami EU.

Naloga vodilnega delovnega sklopa 1 (DS1) je priprava kriterijev, inventarizacija slovenskih digitalnih rešitev, priprava povabila k oddaji ponudb za izvedbo pilotnih in PoC projektov, vzpostavitev digitalnega okolja za sodelovanje izvajalcev iz vseh treh področij za prenos najboljših praks in za povezovanje med njimi, spodbujanje integracije naprednih tehnologij kot so LXP, Blockchain, AI, ML, XR, IOT, ..., ter učinkovito vodenje, upravljanje in monitoring projekta. Delovni sklop 2 (DS2) naslavlja širšo problematiko digitalnega vseživljenskega izobraževanja za industrijo in družbo prihodnosti ter vključuje:

- izobraževanje in usposabljanje odraslih za pridobivanje digitalnih kompetenc za večjo konkurenčnost na trgu dela z uvajanjem novih metod učenja ter izobraževanja odraslih s pomočjo novih konceptov in tehnologij kot so npr. odprto izobraževanje, množični odprti online programi, odprti izobraževalni viri (OER), priprava multimedijskih vsebin za množično ponovno uporabo, umetna inteligenca (AI), strojno učenje, učna analitika, inteligentni tutorski sistemi, mobilno učenje, mikroučenje, igrifikacija, simulacije, navidezna in nadgrajena resničnost, digitalno pripovedovanje, uporaba blockchain tehnologije v izobraževanju,... Pobuda izvedbe takšnega izobraževanja med čakanjem na delo in skrajšanim delovnim časom je že dobila veliko podporo socialnih partnerjev na ESS ter MDDSZ, ZRSZ, SRIPS, MIZŠ, ACS, MGRT in DIH, pričakuje pa se tudi od MJU in UA.

- hibridno osveščanje, izobraževanje in svetovanje za uspešen spopad z naslednjimi valovi Covid-19 virusa ter za trajnost, pameten in krožen zeleni prehod v brezogljično družbo
- opolnomočenje e-državljana za uporabo digitalnih rešitev e-uprave (v sodelovanju z MJU/UA)
- zbiranje vsebin za množično ponovno uporabo v skladu z CC standardi v skupne knjižnice in povezovanje ponudnikov ter uporabnikov v stičišča, ki omogočajo kustomizacijo, personalizacijo in sodelovanje uporabnikov različnih digitalnih izobraževalnih orodij.

Področje delovnega sklopa 3 (DS 3) so digitalne rešitve za promocijo in internacionalizacijo slovenskih inovacij ter ponudnikov izdelkov in storitev na globalnem trgu z uporabo integriranega digitalnega okolja za izvedbo hibridnih dogodkov, state of the art načina predstavitev v virtualnih showroom-ih, z analitiko in AI podprtim »pametnim« matchmaking-om (mreženjem) ter varnimi možnostmi takojšnje vzpostavitve komunikacijsko-sodelovalnih aktivnosti oz. projektov. V tem sklopu se bosta izvedla 2 PoC hibridna dogodka: prvi s področja pospeševanja komercializacije slovenskih inovativnih izdelkov in storitev na trgih Beneluxa (nadgradnja koncepta in scale-up projekta It's time to market, ki je bil oktobra 2019 izveden v sodelovanju z MGRT, SPIRIT in SPS) ter drugi s področja krožnega gospodarstva (predvidoma v sodelovanju z slovenskim centrom za pameten in krožni prehod (Slovenian Centre for Smart & Circular Transition)). Na osnovi izkušenj teh 2 PoC hibridnih dogodkov pa se bo organiziral in izvedel vse-evropski DigiTechFest v obdobju pričetka predsedovanja Slovenije Svetu Evrope, ki bo na inovativen hibridni način predstavil slovensko ponudbo in prebojne zgodbe ter jih povezal z evropskimi in globalnimi priložnostmi in partnerji. Vse s ciljem, da s povezovanjem, sodelovanjem in zaupanjem v domače rešitve in resurse Digitalna Slovenija tudi v okviru predsedovanja Svetu EU »zablesti« z lastnimi digitalnimi in hibridnimi rešitvami, s pomočjo katerih lahko v številnih hibridnih dogodkih in sodelovalnih projektih v času predsedovanja učinkovito zbere na slovenskih strežnikih številne dragocene podatke za kasnejšo obdelavo in uporabo.

Covid-19 je povzročil največjo spremembo v življenju in poslu v tem stoletju. Spoznali smo svojo ranljivost in zavedamo se pomena varnosti: strah pred okužbo, socialna distanca, omejevanje gostote ljudi, prepoznavanje bolnih, preprečevanje gneče. Visoki stroški dodatnega osebja in ukrepov ne zagotavljajo varnosti. Ustavitve poslovanja si večinoma ne moremo privoščiti. Delovni sklop 4 (DS4) je namenjen urgetnemu reševanju tega največjega aktualnega izziva s povezovanjem in z integracijo slovenskih digitalnih rešitev temelječih na uporabi omenjenih naprednih tehnologij v najkrajšem možnem času. Digitalna kontrola dostopa, naročanje, svetovanje, diagnosticiranje in vključevanje »video zdravnika« na daljavo, ... je moč produkcijsko zagotoviti v zelo kratkem času.

Ciljne skupine

Podjetja, akademski sektor, izobraževalne in ostale javne institucije, širša javnost.

Izvedbena določila

Projekt se izvede kot neposredna potrditev operacije. Izvede se v okviru sklopa reforme za pametna mesta in skupnosti. Izvedbena institucija bo opredeljena glede na pretežnost aktivnosti v projektu.

Vrsta in velikost investicije

Neposredna potrditev operacije, velikost investicije 800.000 EUR

Opis časovnice za investicijo

- Vzpostavitev projektne organizacijske infrastrukture in digitalnega okolja za vodenje in upravljanje projekta (T0 + 1 mesec),
- izvedba analize (inventarizacije) slovenskih ponudnikov ustreznih referenčnih digitalnih rešitev (T0+1,5 meseca),
- priprava specifikacij za naročila ter sklenitev in izvajanje pogodb (T0+2meseca),
- priprava (od T0+2meseca do T0+3mesece) in izvedba vzorčnih digitalnih izobraževanj, osveščanj in svetovanj (od T0+3mesece do T0+6 mesecev)
- organizacija in izvedba dveh PoC hibridnih dogodkov (od T0+2meseca do T0+5 mesecev) in vse-evropskega hibridnega DigiTechFest srečanja (od T0+2meseca do T0+8 mesecev)
- vzpostavitev demonstracijskega primera integracije digitalnih orodij na področju reševanja Covid-19 problematike srečanja (od T0+2meseca do T0+4 mesece)
- vzpostavitev novih, pametnih digitalnih storitev (od T0+2meseca do T0+8 mesecev),

- zaključno poročilo z analizo in priporočili za scale-up posameznih rešitev (od T0+7mesecev do T0+9 mesecev).

4. Zelena in digitalna dimenzija komponente

Referenca na zeleno in digitalno – komponenta:

Referenca na digitalno:

Strukturna sprememba v celoti prispeva k digitalnemu konceptu preobrazbe družbe, podjetij in industrijskih subjektov, s tem pa tudi k njihovi odpornosti, povečanju produktivnosti in konkurenčnosti, kar jim na dolgi rok omogoča trajen obstoj in stalno rast. S predvidenimi uporabi naprednih tehnologij, kot so vpeljava (industrijskega) interneta stvari – (I)IoT, konceptualizacija in ravnanje z velepodatki – Big data, umetna inteligenca in strojno branje – AI/ML, blockchain, Kibernetska varnost, prediktivna analitika in pametno napovedovanje odločitev, je prav tako skladen s cilji Digital Europe.

Referenca na zeleno:

Strukturna sprememba predvideva digitalno transformacijo industrijskih subjektov in podjetij, ki sodijo v t.i. tradicionalne industrije, za katere je značilno tudi to, da imajo zastarele tehnologije, ki posredno ali neposredno prispevajo k obsegu ogljičnega odtisa v okolju, v katerem delujejo. Pomembno je, da se spodbuja integracija rešitev naprednih in inovativnih startup podjetniških iniciativ in projektov v tradicionalne sektorje gospodarstva, s čimer se doseže trajnostni in učinkoviti razvoj. Z uvedbo digitalne transformacije tovrstnih podjetij se bo omogočil tudi dostop do naprednih, čistih tehnologij, ki bodo bistveno zmanjšale ogljični odtis in prispevale k zelenim rešitvam. S tem pa se zagotavlja tudi skladnost s programom EU Green Deal.

Tabela 1: Vpliv na zeleni in digitalni prehod

Krajši naziv	Cilj »Zeleno«				Cilj Digitalno	Izzivi prehoda	
	Podnebni	Okoljski	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Vrednost	Vrednost					
Komponenta 1: Reforma 1: Digitalna transformacija gospodarstva (podjetij in industrije)	40%	-	010, 010 bis 012 015 bis	yes	100%		
Komponenta 1: Reforma 2: Digitalna transformacija družbe (Pametna mesta in skupnosti)	40%	40%	010, 010 bis 011 012 015 bis 131bis 053, 052 051		100%		

5. Mejniki, cilji in časovnica

Reforma 1: Predvideni mejniki, cilji, indikativna časovnica za izvedbo reform in investicij

a) Opredelitev mejnikov:

1. Identifikacija potreb (po virih, sredstvih, komplementarni infrastrukturi), mapiranje in izdelava digitalnih strategij skupaj z opredelitvijo stopnje uporabe naprednih tehnologij za digitalno transformacijo (Q2 2021)
2. Stopnja razširjenosti uporabe naprednih digitalnih tehnologij za digitalno transformacijo od prvih (zgodnjih uporabnikov) na množično uporabo (Q4 2021)

3. Izvedene investicije v opredmetena in neopredmetena sredstva (komplementarne investicije) za povečanje produktivnosti in učinkovitosti poslovanja, vključno z razvojem znanj, veščin (Q4 2021 – Q2 2022)
4. Izvedene organizacijske spremembe z uporabo procesnih inovacij, vpeljeni novi sistemi in novi poslovni modeli (Q2 2022 – Q4 2022)
5. Dostop do novih verig vrednosti, novih produktnih in geografskih trgov (Q4 2022 – Q4 2023)
6. Izvedena celovita digitalna transformacija podjetij (Q3 2024)

b) Opredelevanje ciljev

1. Izdelana ocena potreb za vsaj 30% industrijskih subjektov na posamezno panogo
2. Vsaj 30% industrijskih subjektov/podjetij v posamezni panogi je vključenih vsaj v eno fazo digitalne transformacije (digitizacija, digitalizacija, digitalna transformacija)
3. Vsaj 30% industrijskih subjektov/podjetij v posamezni panogi je izvedlo vsaj eno investicijo v opredmetena in neopredmetena sredstva
4. Vsaj 30% industrijskih subjektov/podjetij v posamezni panogi je pričelo z izvajanjem organizacijskih sprememb in uporabo novih sistemov in novih poslovnih modelov
5. Vsaj 30% industrijskih subjektov/podjetij v posamezni panogi je razvilo nov trg (vsaj za en nov produkt ali na enem od novih geografskih trgov) ali vstopilo v vsaj eno verigo vrednosti
6. Vsaj 30% industrijskih subjektov/podjetij v posamezni panogi je izvedlo celovito digitalno transformacijo

Kazalniki:

1. število podprtih podjetij,
2. povečanje dodane vrednosti na zaposlenega
3. povečanje digitalne intenzivnosti

Reforma 2: Predvideni mejniki, cilji, indikativna časovnica za izvedbo investicij

a) Opredelevanje mejnikov:

1. Objava javnega razpisa – gigabitna infrastruktura (Q3 2021)
2. Identifikacija potreb (po virih, sredstvih, komplementarni infrastrukturi), mapiranje in izdelava modela za utemeljitev digitalne infrastrukture in relevantnih aplikacij na podlagi ugotovljenih potreb skupaj z opredelitvijo stopnje uporabe naprednih tehnologij za digitalno transformacijo (Q2 2021)
3. Razvoj digitalne infrastrukture za digitalno transformacijo od prvih (zgodnjih uporabnikov) na množično uporabo in izdelana zasnova aplikacij za posamezna področja (Q4 2021)
4. Izvedene investicije v opredmetena in neopredmetena sredstva (komplementarne investicije) za povečanje učinkovitosti delovanja, vključno z razvojem znanj, veščin (Q4 2021 – Q2 2022)
5. Uporaba aplikacij na relevantnih področjih
6. Izvedene organizacijske spremembe, vpeljeni novi sistemi in novi modeli upravljanja (Q2 2022 – Q4 2022)
7. Izvedena celovita digitalna transformacija podjetij (Q3 2024)

b) Opredelevanje ciljev

1. Število novo priključenih gospodinjstev na novo zgrajenih širokopasovnih omrežjih z najmanj 100 mb/s do Q3 2026
2. Izdelana ocena potreb za vsaj 50% lokalnih skupnosti
3. Izdelan model platforme in (infrastrukture) in pilotnih aplikacij za identificirana področja
4. Vsaj 30% lokalnih skupnosti je vključenih vsaj v eno fazo digitalne transformacije (digitizacija, digitalizacija, digitalna transformacija)
5. Vsaj 30% lokalnih skupnosti je izvedlo vsaj eno investicijo v opredmetena in neopredmetena sredstva
6. Vsaj 30% lokalnih skupnosti je pričelo z izvajanjem organizacijskih sprememb in uporabo novih sistemov
7. Vsaj 30% lokalnih skupnosti je izvedlo celovito digitalno transformacijo

Kazalniki:

1. Število belih lis
2. število podprtih lokalnih skupnosti,
3. povečanje digitalne intenzivnosti

Investicije

Investicija 1.1.

a) Opredelitev mejnikov:

1. Identifikacija potreb (po virih, sredstvih, komplementarni infrastrukturi), mapiranje in izdelava digitalnih strategij skupaj z opredelitvijo stopnje uporabe naprednih tehnologij za digitalno transformacijo (Q2 2021)
2. Stopnja razširjenosti uporabe naprednih digitalnih tehnologij za digitalno transformacijo od prvih (zgodnjih uporabnikov) na množično uporabo (Q4 2021)
3. Izvedene investicije v opredmetena in neopredmetena sredstva (komplementarne investicije) za povečanje produktivnosti in učinkovitosti poslovanja, vključno z razvojem znanj, veščin (Q4 2021 – Q2 2022)
4. Izvedene organizacijske spremembe z uporabo procesnih inovacij, vpeljeni novi sistemi in novi poslovni modeli (Q2 2022 – Q4 2022)
5. Dostop do novih verig vrednosti, novih produktnih in geografskih trgov (Q4 2022 – Q4 2023)
6. Izvedena celovita digitalna transformacija podjetij (Q3 2024)

b) Opredelitev ciljev

1. Izdelana ocena potreb za vsaj 50% industrijskih subjektov na posamezno panogo
2. Vsaj 30% industrijskih subjektov/podjetij v posamezni panogi je vključenih vsaj v eno fazo digitalne transformacije (digitizacija, digitalizacija, digitalna transformacija)
3. Vsaj 30% industrijskih subjektov/podjetij v posamezni panogi je izvedlo vsaj eno investicijo v opredmetena in neopredmetena sredstva
4. Vsaj 30% industrijskih subjektov/podjetij v posamezni panogi je pričelo z izvajanjem organizacijskih sprememb in uporabo novih sistemov in novih poslovnih modelov
5. Vsaj 30% industrijskih subjektov/podjetij v posamezni panogi je razvilo nov trg (vsaj za en nov produkt ali na enem od novih geografskih trgov) ali vstopilo v vsaj eno verigo vrednosti
6. Vsaj 30% industrijskih subjektov/podjetij v posamezni panogi je izvedlo celovito digitalno transformacijo

Kazalniki:

- število podprtih podjetij,
- povečanje dodane vrednosti na zaposlenega
- povečanje digitalne intenzivnosti

Investicija 2.1.

Opredelitev mejnikov:

- 2021: objava javnega razpisa
- 2022: podpis pogodb in začetek del,
- 2022-2024: izvajanje del, zaključevanje izvedbe del, izplačila,
- 2025-2026: evalvacija, priprava poročanja, zaključevanje projekta in izplačila.

b) Opredelitev ciljev

- 8.500 dodatnim gospodinjstvom omogočiti širokopasovni priključek do leta 2026 (Q4 2026)

Kazalnik:

Število belih lis

Investicija 2.2

Opredelitev mejnikov:

- Oblikovanje konzorcija: Identifikacija potreb (po virih, sredstvih, komplementarni infrastrukturi), mapiranje in izdelava modela za utemeljitev digitalne infrastrukture in relevantnih aplikacij na podlagi ugotovljenih potreb skupaj z opredelitvijo stopnje uporabe naprednih tehnologij za digitalno transformacijo (Q2 2021)
- Razvoj digitalne infrastrukture za digitalno transformacijo od prvih (zgodnjih uporabnikov) na množično uporabo in izdelana zasnova aplikacij za posamezna področja (Q4 2021)
- Izvedene investicije v opredmetena in neopredmetena sredstva (komplementarne investicije) za povečanje učinkovitosti delovanja, vključno z razvojem znanj, veščin (Q4 2021 – Q2 2022)
- Uporaba aplikacij na relevantnih področjih
- Izvedene organizacijske spremembe, vpeljeni novi sistemi in novi modeli upravljanja (Q2 2022 – Q4 2022)
- Izvedena celovita digitalna transformacija lokalnih skupnosti (Q3 2024)

b) Opredelitev ciljev

- Izdelana ocena potreb za vsaj 50% lokalnih skupnosti
- Izdelan model platforme in (infrastrukture) in pilotnih aplikacij za identificirana področja
- Vsaj 30% lokalnih skupnosti je vključenih vsaj v eno fazo digitalne transformacije (digitizacija, digitalizacija, digitalna transformacija)
- Vsaj 30% lokalnih skupnosti je izvedlo vsaj eno investicijo v opredmetena in neopredmetena sredstva
- Vsaj 30% lokalnih skupnosti je pričelo z izvajanjem organizacijskih sprememb in uporabo novih sistemov
- Vsaj 30% lokalnih skupnosti je izvedlo celovito digitalno transformacijo

Kazalniki:

1. število podprtih lokalnih skupnosti,
2. povečanje digitalne intenzivnosti

Investicija 2.3.

Opredelitev mejnikov:

- Vzpostavitev projektne organizacijske infrastrukture in digitalnega okolja za vodenje in upravljanje projekta (T0 + 1 mesec),
- izvedba analize (inventarizacije) slovenskih ponudnikov ustreznih referenčnih digitalnih rešitev (T0+1,5 meseca),
- priprava specifikacij za naročila ter sklenitev in izvajanje pogodb (T0+2meseca),
- priprava (od T0+2meseca do T0+3mesece) in izvedba vzorčnih digitalnih izobraževanj, osveščanj in svetovanj (od T0+3mesece do T0+6 mesecev)
- organizacija in izvedba dveh PoC hibridnih dogodkov (od T0+2meseca do T0+5 mesecev) in vse-evropskega hibridnega DigiTechFest srečanja (od T0+2meseca do T0+8 mesecev)
- vzpostavitev demonstracijskega primera integracije digitalnih orodij na področju reševanja Covid-19 problematike srečanja (od T0+2meseca do T0+4 mesece)
- vzpostavitev novih, pametnih digitalnih storitev (od T0+2meseca do T0+8 mesecev),
- zaključno poročilo z analizo in priporočili za scale-up posameznih rešitev (od T0+7mesecev do T0+9 mesecev).

Opredelitev ciljev:

- podrobneje opredeljeno v opisu projekta po delovnih sklopih
- prispevek k dvigu indeksa DESI
- preboj slovenskih digitalnih rešitev na domačem in tujih trgih
- pospeševanje rasti sektorja digitalnih rešitev

Tabela 2: Mejniki in cilji
(tabela je v prilogi k dokumentu)

6. Financiranje in stroški

Stroški – Reforma 1:

Opis

Za potrebe resnejšega prehoda Slovenije v Industrijo 4.0 se bodo podprla srednje velika in velika podjetja, ki vključujejo:

- Spodbude za razvoj individualiziranih rešitev po meri in karakteristikah proizvodnih procesov (nepovratna sredstva) in
- Investicije v prenovo proizvodnih prostorov in zlasti v strojno in programsko opremo (kombinacija povratnih in nepovratnih sredstev),
- spodbude za razvoj podjetij s področja digitalnih tehnologij, za razvoj inovativnih rešitev za področja pametnih tovarn (kombinacija nepovratnih in povratnih sredstev)

Stroški bodo opredeljeni v skladu z relevantno shemo državnih pomoči.

Predvidene vrste stroškov ter njihov prispevek k rasti in delovnim mestom:

- Stroški investicij v opredmetena sredstva (investicije v opremo, informacijsko infrastrukturo), ki kot komplementarne investicije lahko vplivajo na povečanje produktivnosti in učinkovitosti.
- Stroški investicij v neopredmetena sredstva (med drugim tudi usposabljanje zaposlenih in managementa, izboljšave v organizacijskih strukturah, trženju in brandingu, oblikovanju baz podatkov) omogočajo realokacijo virov na področja, kjer je njihova uporaba bolj učinkovita, zato prispevajo k rasti produktivnosti in posledično (ob množični uporabi) tudi gospodarski rasti.
- Stroški dela, predvsem v smislu novih zaposlitev za novoustvarjena delovna mesta (kar bo zmanjšalo morebitni negativni prirast k produktivnosti zaradi avtomatizacije in digitalizacije procesov v teh podjetjih)
- Stroški storitev zunanjih izvajalcev (predvsem v smislu inovativnih MSP in startup podjetij s področja naprednih tehnologij, ki prispevajo k intenzivnejši uporabi in širitvi uporabe naprednih digitalnih tehnologij v celotnih industrijskih verigah vrednosti)

Časovni okvir: predviden je časovni okvir Q3/2021-Q4/2024

Informacija o morebitnem financiranju z drugimi EU viri/instrumenti: financiranje iz drugih virov zaenkrat ni predvideno

Financiranje s povratnimi sredstvi je predvideno v obsegu 120 mio EUR

Stroški - Reforma 2:

Opis

Za potrebe resnejšega prehoda Slovenije v Industrijo 4.0 se bodo podprla srednje velika in velika podjetja, ki vključujejo:

- Spodbude za razvoj infrastrukture in aplikacij (nepovratna sredstva)
- Investicije v strojno in programsko opremo (kombinacija povratnih in nepovratnih sredstev),
- spodbude za pridobitev razvoj in nadgradnjo znanj in kompetenc s področja digitalnih tehnologij za pametna mesta in skupnosti (nepovratna sredstva)
- investicije v gigabitno infrastrukturo

Predvidene vrste stroškov ter njihov prispevek k rasti in delovnim mestom:

- Stroški investicij v opredmetena sredstva (investicije v opremo, informacijsko infrastrukturo), ki kot komplementarne investicije lahko vplivajo na povečanje učinkovitosti.
- Stroški investicij v neopredmetena sredstva (med drugim tudi usposabljanje zaposlenih in managementa, izboljšave v organizacijskih strukturah, oblikovanju baz podatkov) omogočajo realokacijo virov na področja, kjer je njihova uporaba bolj učinkovita, zato prispevajo k rasti produktivnosti in posledično (ob množični uporabi) tudi gospodarski rasti.
- Stroški dela, predvsem v smislu novih zaposlitev za novo ustvarjena delovna mesta.

- Stroški storitev zunanjih izvajalcev (predvsem v smislu inovativnih startup podjetij s področja naprednih tehnologij, ki prispevajo k intenzivnejši uporabi in širitvi uporabe naprednih digitalnih tehnologij v pilotnih projektih na ravni lokalnih skupnosti)
- V primeru gigabitne infrastrukture: stroški nakupa in gradnje širokopasovne infrastrukture in stroški opreme in drugih opredmetenih osnovnih sredstev

Časovni okvir: predviden je časovni okvir Q3/2021-Q4/2026

Informacija o morebitnem financiranju z drugimi EU viri/instrumenti: pametna mesta in skupnosti zagotovilo se bo financiranje v okviru VFO 2021 – 2027, v primeru širokopasovnih povezav pa OP 2014-20 - prednostna naložba 2.1

Financiranje s povratnimi sredstvi je predvideno v obsegu 85 mio EUR

Vrednost - Reforma 1:

Projekt/Ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Program digitalne transformacije podjetij	175 mio EUR	55 mio EUR	120 mio EUR
Skupaj	175 mio EUR	55 mio EUR	120 mio EUR

Vrednost – Reforma 2:

Projekt/Ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Program digitalne transformacije lokalnih skupnosti (pametna mesta in skupnosti)	90,8 mio EUR	5 mio EUR	85,8 mio EUR
Izgradnja gigabitne infrastrukture	30 mio EUR	30 mio EUR	
Skupaj	120,8 mio EUR	35 mio EUR	85,8 mio EUR

Finančna dinamika izvajanja po letih – Reforma 1:

Tabela 21 Ocenjeni stroški načrta - reforma 1

Predvideni stroški načrta											
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
	Digitalna transformacija podjetij	2021-2024	175.000.000 EUR od tega 55.000.000 nepovratnih in 120.000.000 EUR povratnih	20.000.000	15.000.000	10.000.000	10.000.000				
SKUPAJ			175.000.000	20.000.000	15.000.000	10.000.000	10.000.000	0	0		

Finančna dinamika izvajanja po letih – Reforma 2:

Tabela 22 Ocenjeni stroški načrta - reforma 2

Predvideni stroški načrta											
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
	Gigabitna infrastruktura	2021-2024	30.000.000		6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000		
	Digitalna transformacija družbe (pametna mesta in skupnosti)	2021-2024	90.884.000	40.884.000	25.000.000	25.000.000					
SKUPAJ			120.884.000	40.884.000	25.000.000	25.000.000	0	0	0		

7. Utemeljitev zahteve po povratnih sredstvih (če je relevantno)

Podrobnejša utemeljitev je navedena v sklopu Razvojnega stebra »Podporno okolje za podjetja«, Komponente 1 »Investicije v podjetjih«. Finančni instrument je opisan v Prilogi 3 k temu dokumentu.

Komponenta 2: DIGITALNA TRANSFORMACIJA DRŽAVE- JAVNE UPRAVE

1. Opis komponente

Povzetek

Domena politike: digitalizacija, gospodarstvo, javna uprava, družba

Digitalizacija gospodarstva, javne uprave in družbe z inovativno in intenzivno uporabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij ima velike zmogljivosti za rast in je osnova za dolgoročni razvoj in konkurenčnost tako Slovenije kot Evrope.

Digitalna preobrazba bo ključna za okrevanje po krizi, zato bo Slovenija z načrtovanimi reformami in investicijami okrepila in posodobila digitalno infrastrukturo ter podprla razvoj naprednih tehnoloških rešitev in storitev naslednje generacije. Na ta način bomo dosegli večjo učinkovitost in odpornost poslovanja na vseh področjih ter povečali inovativnost in konkurenčnost v novem digitalnem poslovnem in družbenem okolju.

Komponenta sledi priporočilu Sveta Evropske unije v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2020 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Slovenije za leto 2020 (z dne, 20.5.2020 COM(2020) 524), v katerih so izpostavljena naslednji prednostni izzivi oz. področja delovanja:

- ponovna **uporaba širokega nabora podatkov javnega sektorja**, ki so trenutno na voljo, bi lahko podprla inovacije in gospodarstvo masovnih podatkov.
- **Izboljšanje digitalnih znanj** in spretnosti delavcev bi lahko razmeroma hitro povečalo njihovo zaposljivost in podprlo gospodarsko okrevanje.
- **Uvedba uporabniku prijaznih storitev e-uprave in digitalnih javnih storitev** bi pomagala dodatno zmanjšati upravno breme za podjetja.
- Čeprav so že na voljo številne spletne javne storitve, bodo za njihovo uporabo s strani posameznikov in podjetij potrebna prizadevanja za **povečanje zaupanja ljudi** v spletne transakcije in njihovo **varnost** (npr. uvedba nacionalnega elektronskega identifikatorja, kibernetске varnosti in funkcij v zvezi z zasebnostjo).

Reforma digitalne transformacije državne uprave in resorjev bo omogočila:

- razvoj ter uporabo IKT **infrastrukture** za zagotovitev inovativnih digitalnih storitev javnih institucij, interoperabilnost IT sistemov ter podatkovne izmenjave, z namenom zmanjševanja papirnega poslovanja ter pospešitve upravnih in drugih postopkov, kar bo prispevalo k večjem obsegu in zadovoljstvu uporabnikov ter konkurenčnosti gospodarstva.
- **zmanjšali digitalno ločnico**¹⁷ in dali večji pomen novim tehnologijam, ki omogočajo razvoj usmerjen v človeka, omogočali dostopnost ter **povečevali digitalno kakovost** življenja in e-storitev (*cenovno dostopen internet, kakovost dostopa do interneta, IT infrastruktura, elektronska vlada [e-gov], informacijska in kibernetska varnost*).
- *izkoristili priložnost izvajanja Načrta za okrepanje in odpornost, da okrepimo kakovost strateškega upravljanja* z državnimi investicijami, razvojem in izvajanjem IKT storitev na ravni državne uprave tako formalno kot vsebinsko in operativno, z namenom povečevanja učinkovitosti, uspešnosti projektov, medinstitucionalnega sodelovanja, poenotenju tehnologij ter povečevanja zaupanja in števila uporabnikov.

Področja strukturnih sprememb:

1. Digitalna transformacija na področju **državne uprave** (01.1 Izvršilni in zakonodajni organi, finančne in davčne zadeve, zunanje zadeve; 01.3 – splošne storitve; 01.4 – temeljne raziskave; 01.5 – RR na področju javne uprave; 01.6 – druge dejavnosti s področja javne uprave)
2. Digitalna transformacija na področju **notranje varnosti**
3. Digitalna transformacija **izobraževanja, znanosti in športa**
4. Digitalna transformacija na področju **trga dela in sociale**
5. Digitalna transformacija **prostora in okolja**
6. Digitalna transformacija na področju **zdravstva**
7. **E-kmetijstvo, e-prehrana in e-gozdarstvo**
8. Digitalna transformacija na področju **kulture**
9. Večja dostopnost in prilagojenost **pravosodja** sodobnim načinom poslovanja (01.1 Izvršilni in zakonodajni organi, finančne in davčne zadeve, zunanje zadeve, 03.3 sodišča in pravosodni organi)

Strukturne spremembe so natančno predstavljene v tem dokumentu ter (podrobnejše) v prilogi.

Skupni ocenjeni stroški Digitalne transformacija javne uprave so ocenjeni na **254.467.534,00 EUR** in bodo v celoti kriti iz mehanizma za okrepanje in odpornost.

Flagship

Predlagane reforme in investicije za digitalizacijo gospodarstva, javne uprave in družbe naslavlja področje (flagship) **Modernizirati**, saj bomo vlagali v razvoj digitalne infrastrukture, večjo povezanost in varnost sistemov in v razvoj naprednih ter uporabniku prijaznih digitalnih rešitev in storitev na različnih področjih v javni upravi (državna uprava, šolstvo, kultura, prostor zdravstvo, kmetijstvo, pravosodje, notranja varnost, trga dela in sociala), za katere bomo uporabnike tudi ustrezno usposobili.

Z izgradnjo naslednje generacije **oblačne infrastrukture**, ki bo temeljila na varnih gradnikih in sistemih, sledimo tudi področju **Povečati**, saj bomo zagotovili podporo za državne organe, podjetja in državljane, ki bodo uporabljali hitre, varne in uporabniku prijazne oblačne storitve.

Načrtovana vzpostavitev naslednje generacije digitalne oblačne infrastrukture, izvedba načrtovanih digitalnih projektov, ki bodo zagotovila v sodobnih digitalnih storitvah ter dvigu zaščite pred kibernetskim tveganjem predstavljajo neobhodni del celovitega podpornega ekosistema za trajno in kakovostno digitalno izobraževanje z namenom dviga digitalne pismenosti znotraj strukturne

¹⁷ Gre za spremembo, ki bo koordinirano potekala tudi v okviru komponente »Poveži« ter v okviru posameznih investicij te komponente (predvsem 1.3.) vključno z **izboljšanjem digitalnih kompetenc** prebivalstva v okviru komponente »na znanju temelječe družbe«.

spmembe »Na znanju temelječa družba«.Z načrtovanimi ukrepi v tem delu naslavljamo tudi področje **Preusposabljanje in izpopolnjevanje**.

Prav tako bomo z investicijami za večjo povezanost skladno s področjem **Povezati** zagotovili hitre in zanesljive širokopasovne povezave (fiksne in mobilne, tudi na podeželju), s čimer bomo omogočili večjo dostopnost do interneta, predvsem pa uporabo digitalnih storitev.

2. Glavni izzivi in cilji

a) glavni izzivi

Glede na analize EK pripravljene za specifičnost Slovenije izhaja, da se uvrščamo pod povprečjem držav EU in se razvijemo počasneje kot ostale države. Predvsem zaostajamo na področju uporabe naprednih tehnologij (DESI indeks 2020). V Sloveniji je na voljo širok nabor osnovnih spletnih storitev za podjetja. Uporaba teh storitev je v podjetjih manjša od povprečja EU (SLO 77%, EU 88%). Med razlogi za manjšo razširjenost sta majhno zaupanje in neobstoje edinstvenih in varnih identifikatorjev. Ugotovitve meritev Benchmarkinga (2019) kažejo povprečno stopnjo digitalizacije in uporabe interneta v družbi ter nas uvrščajo med države z nekonsolidirano e-upravo. Priporočajo nam digitalizacijo storitev za uporabnike in zaledne sisteme ter spodbujanje uporabe digitalnih storitev za državljane in podjetja in večjo uporabo storitev eZdravja. Podobne ugotovitve je navedel OECD 2020 v okviru preliminarne poročila o ekspertnem pregledu slovenske digitalne javne uprave.

Izkušnja s pandemijo je pokazala na nujnost digitalizacije na vseh področjih, tudi v **državni upravi**, saj je digitalna državna uprava predpogoj za agilno odzivanje na spremembe in učinkovito nudenje storitev tako za državljane kot podjetja. Trenutne infrastrukturne in telekomunikacijske kapacitete niso zadostne in ne omogočajo večjih hitrosti internetnih povezav, kar se je še posebej izkazalo v času epidemije, ko se je povečal obseg dela od doma in hkrati bistveno povečala izpostavljenost kibernetiskim grožnjam. Kljub temu, da se je uporaba elektronskih storitev v času epidemije znatno povečala, sta siceršnja uporaba le-teh in zaupanje uporabnikov še vedno prenizka. Vzrok je preveč nepovezan in neenoten razvoj elektronskih storitev s premalo vključevanja uporabnikov v proces so-oblikovanja. Obstoječe rešitve še ne vsebujejo naprednih pametnih orodij z umetno inteligenco (chat boti, globoko učenje, strojno učenje, text mining, etc.) ali uporabe orodij za skupinsko oddaljeno delo, orodij za sodobno pisarniško okolje, temveč se povečini delo zaposlenih v upravi, podpora uporabnikom, iskanje in analitika izvajata na klasičen način. S strani uporabnikov se soočamo z zahtevami po varnih in prijaznih e-identitetah in storitvah zaupanja pri izvedbi mobilnih storitev. Vsled navedenemu moramo zagotoviti pogoje za razvoj dinamičnih, zanesljivih in interoperabilnih storitev, ki bodo po meri uporabnikov ter bodo hkrati zagotavljale njihovo varno delovanje in odpornost na ogrožanje informacijske varnosti. Prioriteto pri razvoju dinamičnih e-storitev bodo imele storitve, ki so zahtevane po evropskih predpisih kot npr. SGDR – Uredba o enotnem digitalnem portal

Postopek **priprave in sprejemanja predpisov** ni celovito informacijsko podprt; v uporabi je več različnih sistemov, ki med seboj niso poenoteni. To je eden od pomembnih vzrokov za odstopanja od dobrega normiranja, ki vodijo v ne dovolj kakovostno pripravljene predpise, ki jih je treba kmalu novelirati. Treba je vzpostaviti e-sistem (eZakonodaja), v katerem bodo modularno združeni vsi koraki: od ideje in utemeljitve potrebe po normiranju (e-načrt normativne dejavnosti) preko presoje posledic predlogov predpisov (e-RIA), sodelovanja javnosti (e-demokracija), priprave besedila in usklajevanja do sprejema predpisa in objave v Uradnem listu. Slabosti sedanjega sistema so posebej očitne pri najbolj kompleksnih tipih predpisov - **prostorskih aktih**, ki tudi zapadejo pod ustavne in zakonske določbe o objavljanju v uradnih glasilih in pod pravila nomotehnične stroke. Ti akti imajo praviloma vedno tekstualni in grafični del, ki sta komplementarna in le oba skupaj tvorita celovito pravno regulacijo. Zaradi tehničnih omejitev se grafični deli ne objavljajo na ustrezen način in znaten del prostorskega akta sploh ni javno objavljen na pravno določen način, kar z vidika pravne varnosti ni dopustno.

Prav tako ni ustrezno informacijsko podprt **postopek priprave uradnih prečiščenih besedil državnih predpisov**. Priprava uradno prečiščenih besedil zakonov v Državnem zboru poteka ročno, za pripravo uradno prečiščenih besedil podzakonskih predpisov pa niti ni sprejete pravne podlage. Posledično ni vzpostavljen **register veljavnih državnih predpisov**, katerih besedila bi imela značaj avtentičnosti in na katera bi se naslovniki pravnih norm lahko zanesli.

Prevozniki v pomorskem prometu morajo vsakokrat, ko ladja prispe v pristanišče ali ga zapusti, izpolniti obsežne pravne zahteve glede poročanja. Neusklajenost zahtev glede poročanja med različnimi

področji tako znotraj držav članic kot med državami članicami, prevoznikom povzroča veliko upravno breme. Vmesniki, oblike zapisa podatkov in postopki poročanja se razlikujejo med državami članicami in včasih tudi med pristanišči. Sedanji sistem usklajevanja poročanja prek nacionalnih enotnih okenc združuje le nekatere pravne obveznosti poročanja, ki jih imajo ladje.

Celostno upravljanje in obvladovanje posameznega **investicijskega projekta** je kompleksen skupek procesov in postopkov, množica dokumentov in udeležencev (slika spodaj). V primeru, da je potrebno sočasno spremljanje investicijskih (večjih in manjših) projektov, lahko zagotovo trdimo, da so preglednost, zanesljivost in učinkovitost zaskrbujoče. Na določenih mestih se pojavlja skupno podatkovno okolje (CDE/SPO), vendar na neustrezen način in nedigitalizirano, kar otežuje spremljanje. Na projektih se redko uporabljajo standardizirani popisi del, vendar ne v celoti in niso informacijsko podprti, na ostalih področjih integracije ni.

Za doseganje večje varnosti ob vse večji digitalizaciji in izmenjavi dokumentov med Ministrstvom **za zunanje zadeve**, ostalimi državnimi organi in diplomatsko konzularnimi predstavništvi v tujini, je potrebno zagotoviti varno, stabilno okolje, ki bo v kar največji meri zagotavljalo varno komunikacijo in izmenjavo dokumentov oz. depeš na namenski infrastrukturi za obravnavo varnostno občutljivih elektronskih dokumentov.

Covid-19 je leto 2020 zaznamoval tudi na področju vizumskega poslovanja, saj se je obseg zmanjšal za 80 %. V naslednjem letu pričakujemo postopno večanje obsega vizumskega poslovanja, zaradi česar bo digitalizacija vizumskega poslovanja igrala še pomembnejšo vlogo. Oddaja vizumske vloge s spremno dokumentacijo in tiskanje vizumske nalepke nista digitalizirana, predstavljata pa velik administrativni in časovni zalogaj tako na strani vlagateljev kot tudi pristojnih organov. Podobno so izkušnje v epidemiji pokazale, kako pomembna je hitra in učinkovita konzularna pomoč v tujini, pri čemer se podatki o potovanju še vedno pošiljajo na klasičen način, kar otežuje preglednost in upravljanje teh podatkov še posebej v kriznih razmerah.

Projekti mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči RS (MRSH) se v pretežni meri vodijo v papirnatih obliki, kar vpliva na večjo administracijo ne samo na strani izvajalcev temveč tudi Ministrstva za zunanje zadeve. V času omejitev fizičnih stikov ali npr. pri izvajanju aktivnosti na terenu bi elektronski način objave razpisov in kasneje spremljanja projektov bistveno olajšal delo izvajalcev in skrbnikov pogodb.

Z vzpostavitvijo portala Znanstvena diplomacija Republike Slovenije bi ustrezno promovirali znanstvene dosežke pod enotnim naslovom "science.si". Na ta način bi omogočili vpogled v referenčne dosežke slovenske znanosti, do katerih bi mreža slovenskih diplomatsko-konzularnih predstavništev (v nadaljevanju mreža DKP) dostopala na enostaven način. Mreža DKP bi te podatke lahko uporabljala pri posredovanju in vzpostavitvi mednarodnih stikov, projektnih ter drugih partnerstev, promocije dobrih praks, gostitve profesorjev ter možnosti študija (oz. promocije slednjega).

Pomemben dejavnik gospodarske uspešnosti v povezavi s poslovnim okoljem je učinkovit sistem **notranje varnosti**. Za nadaljnji razvoj informacijskih sistemov Ministrstva za notranje zadeve in digitalizacijo celotnega varnostnega sektorja je potrebno nasloviti identificirane vrzeli na področju sodobne infrastrukturne opreme, upravljanja in hrambe dokumentacije, uporabe sodobnih biometričnih metod, uporabe brezžičnih komunikacij in mobilnih aplikacij.

Nekatere obstoječe informacijske rešitve temeljijo na preživetih IKT konceptih ter uporabljajo starejšo informacijsko tehnologijo, ki na eni strani omejuje optimizacijo, na drugi pa ovira napredek. Posledično aplikativne rešitve, ki uporabljajo to tehnologijo težko prispevajo k digitalni transformaciji procesov, hkrati pa je uporaba konceptov umetne inteligence še vedno v povojih. Eden od pomembnih gradnikov digitalne transformacije je digitalizacija dokumentov v celotnem življenjskem ciklu (od nastanka do arhivske hrambe), ta pa je šele v začetni fazi. Tudi na področju digitalnih komunikacij je potrebno posodobiti infrastrukturo, saj je obstoječa radijska infrastruktura zastarela in je zaradi tehnoloških razlogov ni mogoče nadgraditi. Ker ni ustrezne pokritosti z omrežjem je operativna komunikacija otežkočena, čezmejna pa ni mogoča. Mobilne storitve (mobile apps) s področja zagotavljanja mobilnosti in osebne varnosti za državljane niso na voljo, prav tako pa je potrebno zagotoviti večjo podporo delovnim procesom, ki se izvajajo na terenu, saj je trenutni nabor mobilnih rešitev omejen in nezadosten.

V luči razvojnih priložnosti digitalnega **izobraževanja** in ob upoštevanju dejstva, da imamo v Sloveniji najnižji delež učencev (32%), ki vsaj enkrat tedensko uporabljajo računalnik pri pouku (EU je 52%), moramo zagotoviti ustrezno informacijsko-komunikacijsko infrastrukturo, vključno s hitrimi in zanesljivimi optičnimi povezavami ter ustreznimi digitalnimi aplikacijami in e-storitvami, namenjenih razvoju digitalnih kompetenc. Celovita IKT infrastruktura in oprema namreč predstavljajo osnovo za digitalno preobrazbo, krepitev raziskovalno-razvojnih potencialov na področju umetne inteligence, visoko-zmogljivega računalništva, digitalizacijo podjetij, e-upravo ter spodbujanje inovativnih oblik učenja in poučevanja. Ob tem poudarjamo, da je zagotovitev ustrezne informacijsko-komunikacijske infrastrukture in opreme pogoj oz. neobhodno potreben in nezdružljivo povezan del celovitega podpornega ekosistema za trajno in kakovostno digitalno izobraževanje z namenom dviga digitalne pismenosti, ki ga podrobneje predstavljamo znotraj strukturne spremembe »Na znanju temelječa družba«. V okviru slednje strukturne spremembe bomo celovito naslavljali področje digitalnih kompetenc, medtem ko v predmetni strukturni spremembi naslavljamo zgolj kot navedeno del podpornega ekosistema, in sicer vzpostavitev ustrezne IKT infrastrukture in opreme, ki bo omogočila strukturne spremembe, ki so predvidene v okviru razvojnega stebra »Na znanju temelječa družba«. Vzporedno moramo za učinkovito standardizacijo postopkov, debirokratizacijo poslovanja, zmanjšanje papirnega poslovanja in pospešeno digitalizacijo ministrstva vzpostaviti celovito informacijsko rešitev administrativnega vodenja in upravljanja šol ter Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport.

Za preboj pri hranjenju, dostopu in obdelavi podatkov, ki so eden izmed stebrov digitalne transformacije družbe in gospodarstva, mora Slovenija zagotoviti trajnostne rešitve za podatkovno povezovanje **raziskovalnih** infrastruktur in organizacij ter zagotoviti dvig kompetenc na področju odprtih podatkov, zagotoviti trajnostno vzpostavljeno in odpro IT infrastrukturo na področju raziskovanja in izobraževanja ter zagotoviti rast posebnih digitalnih kompetenc na področju raziskovanja in izobraževanja. Za omenjeni cilj, bomo izvedli verigo komplementarnih ukrepov, ki povezujejo trajnostno upravljana hitra podatkovna omrežja ter podatkovna središča ter znanje o upravljanju podatkov.

Slovenija do sedaj še ni uspela zagotoviti enotnega, celovitega, kakovostnega in analitičnega informacijskega sistema v **športu**, ki bo omogočal zbiranje, evidentiranje in pripravo podatkov za analiziranje ter posredovanje informacij s področja športa zainteresiranim uporabnikom. Digitalizacija, t. j. digitalne vsebine, digitalne storitve in javna dostopnost v vseh pojavnih oblikah elektronskih medijev na področju športa niso pomembne le za trženje športa in z njim povezanih področij pristočne industrije in turističnega gospodarstva, temveč pomenijo tudi osnovo za neposredno uporabo digitalnih športnih vsebin v procesih izobraževanja, usposabljanja, vseživljenjskega učenja in raziskovanja v športu.

Za zmanjšanje administrativnih bremen in večjo učinkovitost institucij, ki delujejo na **trgu dela in sociale**, je prav tako ključnega pomena povezovanje podatkov. Informacijski sistem Inšpektorata za delo je treba nadgraditi z dodatnimi digitalnimi funkcionalnostmi, ki bi omogočile učinkovitejši nadzor in zaščito delavcev ter nižjo administrativno obremenitev delodajalcev. Nadaljnja digitalizacija poslovanja je potrebna tudi na ZPIZ, ki še vedno nima v celoti razvitih digitalnih storitev za učinkovito in agilno poslovanje z zavarovanci, upokojenci in različnimi organizacijami. Za izvajanje kakovostnih in učinkovitih digitalnih storitev za državljane informacijski sistemi ZRSZ, JŠRIP in CSD zahtevajo nadgradnje in dopolnitve v smeri e-storitev, e-vloge in zagotavljanja povezanosti pridobljenih podatkov, saj nepovezanost podatkov in slabše sodelovanje med institucijami omejuje odziv institucij, ko gre za zagotavljanje storitev oziroma obravnavo ciljnih skupin.

Skladno s Konvencijo o pravicah invalidov, Zakonom o izenačevanju možnosti invalidov, pa tudi z Zakonom o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij je potrebno zagotoviti dostopnost do informacij, ki so ključne za življenje in delo invalidov na področju socialnega varstva in zaposlovanja. Prav je potrebno vzpostaviti ustrezno informacijsko orodje, ki bi omogočal celovit pregled pravic, ki posamezniku pripadajo.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti nima vzpostavljenih informacijskih orodij na področju izračuna socialnih transferjev, ki bi omogočali na podatkih temelječe prilagajanje ukrepov socialne politike, kar je ključnega pomena za krepitev strokovnosti in transparentnosti delovanja javne uprave ter sprejemanja javnih politik.

Ponovna uporaba širokega nabora **prostorskih** in **okoljskih** podatkov javnega sektorja, ki so trenutno na voljo predstavlja velik potencial za inovacije in gospodarstvo masovnih podatkov. Digitalna lokacija predstavlja »digitalno valuto«, ki bistveno prispeva zelenemu digitalnemu preoblikovanju, razvoju in rasti. Da bi se prebili med najnaprednejše države glede na indeks lokacijske (geoprostorske) razvitosti moramo zagotoviti odgovore na izzive glede lociranja podatkov v prostor (vse se zgodi nekje v prostoru), povezljivosti baz in podatkov, obdelave in shranjevanje podatkov, predvsem pa kibernetsko varnost in ustrezno računalniško zmogljivost in zanesljivost.

V javnem **zdravstvu** in povezanem delu dolgotrajne oskrbi mora Slovenija izboljšati kakovost in varnost obravnave pacientov, hkrati pa zagotoviti medsebojno povezanost in usklajenost informacijskih rešitev, digitalnih gradnikov in storitev na vseh ravneh: tako za paciente in zdravstvene delavce, kot tudi plačnike storitev in upravljavce zdravstvenega sistema.

Na področju **kmetijskega in gozdarskega sektorja** obstaja cela vrsta različnih evidenc, registrov in podatkovnih baz, ki pa niso vedno med seboj povezane in zato ne onemogočajo učinkovitega upravljanja sektorjev v kompleksnih globalnih procesih kot so COVID-19, podnebne spremembe in izguba biotske raznovrstnosti. Zato bomo uredili in **posodobili evidence, registre in podatkovne baze** na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter organih v sestavi (UVHVVR, IRSKGLR in AKTRP) ter povezave med evidencami in registri z drugimi institucijami (MF, MOP, Zavod za gozdove, Inštitut za gozdarstvo, Kmetijski inštitut Slovenije, Biotehniška fakulteta, Veterinarska fakulteta, Kobilarna Lipica, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije). Namen je zajemanje podatkov na enem mestu za potrebe vseh deležnikov, oblikovanje strategij in politik v prihodnjih skupnih kmetijskih politikah ter z digitalizacijo in centralizacijo procesov zagotovili uporabniku prijazne digitalne javne storitve. Digitalna transformacija bo tako zagotovila racionalizacijo upravnih in inšpekcijskih nalog, predvsem pa učinkovitejše in hitrejše poslovanje s strankami.

Glavne vrzeli, s katerimi se soočajo upravljavci, producenti in uporabniki **na področju kulture** so:

- nesistematično in nepovezano upravljanje dediščinskih e-vsebin v javnih zavodih, prav tako ni enotnega dostopa do digitalnih gradiv, zato je oteženo učinkovito izvajanje Direktive 2003/98/ES o ponovni uporabi informacij javnega sektorja za potrebe izobraževanja in gospodarstva
- javna arhivska mreža v digitalnem smislu ni procesno in tehnično poenotena v škodo arhivski dejavnosti, ki bi morala povezati ustvarjalce arhivskega gradiva in javne arhive
- prav tako upravljanje ustvarjalnih e-vsebin, storitev in podpornih procesov ne poteka sistematično, transparentno in povezano, ni enotnega dostopa do digitalnih vsebin, stvaritev in gradiv.

Slovenija v zadnjem obdobju izvaja vrsto ukrepov in aktivnosti, ki pripomorejo k učinkovitosti in kakovosti **pravosodnega sistema**. Tudi na podlagi mednarodnih primerjav je zaznati izboljšave sistema. Kljub temu pa zaupanje v pravno državo še vedno ostaja nizko, zelo nizko je tudi zaupanje v neodvisnost sodišč in sodnikov. Število nerešenih zadev se zmanjšuje, vendar se čas reševanja pomembnih zadev ni bistveno spremenil. Kakovost slovenskega sodstva v širšem smislu zaostaja pri uporabi IKT.

Omejen napredek pri digitalizaciji pravosodnega sistema (predvsem na civilnem in kazenskem področju) in kriza zaradi COVID-19 sta poudarila nujno potrebo po nadaljevanju in pospežitvi sprememb, povezanih z digitalizacijo pravosodnega sistema pri vseh pravosodnih deležnikih (sodstvo, državno odvetništvo, državno tožilstvo, notarji...). Delno več mesečno zaprtje nacionalnih sodišč je razkrilo veliko ranljivost, ki je povzročila znatne zaostanke. Pandemija COVID-19 in z njo povezani ukrepi pridržanja in ustavitve izvajanja številnih javnih storitev, so pokazali nujnost nadaljnjega razvoja procesa odpiranja pravosodja k elektronskemu poslovanju in poslovanju na daljavo ter k razvoju ustreznih digitalnih rešitev za celoten pravosodni sistem.

Država se sooča z digitalno vrzeljo med urbanimi in podeželskimi območji v pokritosti s fiksnimi omrežji naslednje generacije, znatno pa se razlikuje tudi delež optičnih povezav. To je bilo posebej izraženo v času epidemije, ko je bilo opravljanje vseh aktivnosti v brezkontaktnem načinu izjemnega pomena. Sicer vsi večji operaterji še vedno vlagajo v omrežja visoke zmogljivosti, priporočilo pa je, da bi bilo smotno

več vlagati v javno financirane projekte in aktivno povezovanje deležnikov, z namenom večje učinkovitosti.

b) Cilji

Skladno s priporočili Sveta EU (CSR-3) bomo za digitalni in zeleni prehod države in družbe ter zmanjšanje upravnega bremena, vlagali v razvoj digitalne infrastrukture, naprednih digitalnih rešitev in storitev. S tem bomo postavili temelje za hitro in kakovostno digitalno preobrazbo države in družbe, saj brez dobrih osnov (investicij v infrastrukturo in dobro delujočih gradnikov) ne bo možna hitra digitalna transformacija.

Kakovostna in zmogljiva informacijsko-komunikacijska infrastruktura je nujno potrebna za dvig splošnih digitalnih znanj in spretnosti prebivalstva oziroma izboljšanje splošne digitalne/računalniške pismenosti, širšo uporabo izobraževanja na daljavo, širšo dostopnosti znanstveno-raziskovalnih vsebin ter podatkov, ki bodo pripravljeni za uporabo s strani družbe in podatkovnega gospodarstva za delovanje v obdobju digitalne transformacije. Prav tako bo omogočila boljšo usklajenost digitalnih znanj in spretnosti z zahtevami trga dela, torej za področja, kjer se kažejo zaostanki Slovenije. Z naložbami v navedeno se bo torej omogočilo hitrejšo digitalno preobrazbo družbe in podjetij. Glede na ugotovitve Sveta EU (28) bo uvedba uporabniku prijaznih digitalnih javnih storitev pomagala zmanjšati upravno breme za podjetja. Z dvigom zaupanja v spletne transakcije in njihovo varnost bo povečana uporaba digitalnih javnih storitev s strani uporabnikov.

Kakovostna in zmogljiva ter varna informacijsko-komunikacijska infrastruktura je osnova za digitalno preobrazbo **državne uprave**. Skladno s priporočili Sveta EU (CSR-3) bomo za digitalni in zeleni prehod ter zmanjšanje upravnega bremena, vlagali v razvoj državne digitalne infrastrukture, naprednih digitalnih rešitev in mobilnih storitev.

V podporo učinkovitim upravnim procesom na vseh nivojih moramo okrepiti zmogljivosti obstoječe **infrastrukture**, povečati **povezljivost** sistemov in storitev in zaposlenim v državni upravi zagotoviti urejen dostop do digitalnih naprav. Z moderno IT infrastrukturo bomo povečali kakovost komunikacijskih povezav in zagotovili pogoje za delovanje in razvoj **dinamičnih e-storitev** tako za interne uporabnike (organe) kot za zunanje uporabnike (državljanke in podjetja). Za zaposlene v državni upravi bomo poenotili delovno okolje, hkrati pa z uvedbo naprednih IT orodij poenostavili **podporo uporabnikom**, skrajšali odzivni čas in tako izboljšali uporabniško izkušnjo. Pri tem bomo ves čas skrbeli za razvoj in napredek pri **zaščiti in krepitvi odpornosti informacijskih sistemov**. Na Ministrstvu za javno upravo bomo vzpostavili **sistem upravljanja IT projektov in investicij**, medtem ko bomo z uvedbo sodobnih pristopov na področju **poslovno – informacijske arhitekture** omogočili uspešnost teh investicij. Hkrati bomo pilotno (v omejenem obsegu) vzpostavili **sistem za pametne meritve** energetske učinkovitosti stavb, ki so v državni lasti.

V luči informacijskega napredka na področju urejanja prostora in evidentiranja nepremičnin je torej nujno vzpostaviti za celotno državo enotno ogrodje za pripravo, izmenjavo in uradno objavo prostorskih aktov in drugih splošnih pravnih aktov o pravnih režimih prostora. SVZ bo v sodelovanju z GURS in MOP vzpostavil **enotno ogrodje za pripravo, izmenjavo in uradno objavo prostorskih aktov** in drugih splošnih pravnih aktov o pravnih režimih prostora.

Za višji nivo transparentnosti delovnih procesov ter maksimalno dostopnost, izmenljivost in uporabljivost informacij, povezanih z nastajanjem pravnega reda RS tako na ravni države kot tudi na regionalni oz. lokalni ravni, bo Slovenija vzpostavila **informacijski sistem**, ki na enem mestu združuje vse potrebne korake **za izvedbo postopkov sprejemanja predpisov v RS**. Na ta način se bodo lahko vse aktivnosti, vezane na zakonodajni proces v najširšem smislu, lahko opravile brezkontaktno, na daljavo in tudi čezmejno, brez papirnega poslovanja ter z vključevanjem vseh ustreznih deležnikov.

Z namenom zmanjšanja upravnega bremena v pomorskem prevozu z zagotavljanjem poenostavljenih, digitaliziranih in usklajenih postopkov poročanja za ladje ob postanku v pristaniščih EU bomo v Sloveniji vzpostavili **digitalni informacijski sistem za harmonizacijo obstoječih nacionalnih sistemov za pomorski sektor**.

Z namenom učinkovitega upravljanja kompleksnih infrastrukturnih investicij bo Ministrstvo za infrastrukturo vzpostavilo pregledno, zanesljivo in učinkovito **platformo** za celovito spremljanje posameznega ali več kompleksnih **investicijskih projektov** hkrati. Z uvedbo novih digitaliziranih procesov bomo bistveno izboljšali način delovanja in pridobili na učinkovitosti delovanja, izboljšanju izdelka, zmanjševanju količine napak, boljšemu načrtovanju in spremljanju aktivnosti ter bolj usklajenemu delovanju v poslovnih okoljih.

V času vse večjih kibernetских groženj in napadov je varna izmenjava dokumentov ključna za hitro in varno prenašanje informacij, pomembnih za delovanje države in državnih institucij, zato bomo zagotovili **namensko in kakovostno informacijsko-komunikacijsko infrastrukturo** za varno in nemoteno izmenjavo dokumentov depeš med diplomatsko konzularnimi predstavništvi v tujini, MZZ in ostalimi državnimi organi v Republiki Sloveniji.

V smeri digitalizacije vizumskega poslovanja bomo razvili **mobilno aplikacijo za podajanje vizumskih vlog** preko mobilnih naprav, s čimer bomo bistveno olajšali in pospešili postopek oddaje, hkrati pa prosilci ne bodo več vezani na uradne ure diplomatsko konzularnega predstavništva ali outsourcing centra. Za lažjo in bolj učinkovito konzularno pomoč državljanom RS v tujini, se bomo z razvojem spletne aplikacije za prijavo potovanja dodatno približali državljanom, hkrati pa bomo ponudili številne druge koristne informacije (o varnosti potovanj, o razmerah v državi itd.).

Za lažje upravljanje sredstev in spremljanje projektov mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči RS (MRSHP) bo Ministrstvo za zunanje zadeve vzpostavilo **platformo**, v okviru katere bodo lahko uporabniki (izvajalci projektov) na enem mestu dostopali do elektronskih storitev MRSHP (npr. prijave na javne razpise/pozive, poročanje o projektih). Na ta način se bo povečala transparentnost projektov, predvsem pa zmanjšalo administrativne ovire in papirno poslovanje.

Varnost v državi je ključnega pomena za ponoven gospodarski zagon in s tem tudi ohranjanje delovnih mest, saj prispeva k pravočasnem izpolnjevanju pogodbenih obveznosti, zaščiti premoženjskih koristi in drugih pravic, pregonu gospodarskega kriminala in spodbujanju ustanavljanja novih podjetij. Za učinkovit sistem varnosti bomo dosegli naslednje cilje:

- **Vzpostavitev zasebnega oblaka**; nemoteno delovanje policijskih aplikacij, kot tudi sodobno poslovanje podjetij in drugih partnerjev s Policijo z uporabo sodobnih infrastrukturnih in aplikativnih rešitev.
- Dobava opreme in **izgradnja infrastrukture digitalnega radijskega omrežja** državnih organov po standardu TETRA na celotnem področju države, uvedba IP tehnologije, ki omogoča nižje stroške delovanja ter možnost tehnološkega povezovanja z novimi prihajajočimi tehnologijami (LTE).
- Razvoj in implementacija **mobilne rešitve za mobilno delo policistov** ter razvoj **mobilne aplikacije za mobilnosti in osebno varnost za državljane**.
- **Digitalizacija arhivskega gradiva** z uvedbo sodobnih informacijskih rešitev za digitalizacijo.
- Uvedba **sistema za avtomatsko identifikacijo biometričnih podatkov**.

V Sloveniji želimo izkoristiti razvojne priložnosti digitalizacije izobraževanja, znanosti in športa, s čimer bomo, kot navaja Poročilo o državi iz leta 2019, prispevali k rasti produktivnosti. V ta namen bo:

- Vzpostavljena informacijsko-komunikacijska tehnologija za podporo digitalizaciji pedagoškega procesa in vodenja in upravljanja zavodov tako na osnovnošolski in srednješolski izobraževalni ravni, na ravni izobraževanja odraslih kakor tudi na visokošolski ravni

- Vzpostavljene ustrezne aplikacije in e-storitve namenjene razvoju digitalnih veščin in kompetenc na vzgojno-izobraževalnih zavodih
- Vzpostavljen nadaljnji razvoj celovitih in povezljivih informacijskih rešitev administrativnega vodenja in upravljanja šol ter Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport
- Vzpostavljeno za uporabnika prijazno okolje, ki omogoča povečano rabo odprtih podatkov
- Vzpostavljen informacijski sistem v športu z namenom zbiranja, evidentiranja in priprave podatkov za analiziranje ter posredovanje informacij s področja športa zainteresiranim uporabnikom, ter
- 114 vzgojno-izobraževalnih zavodov (VIZ) na osnovnošolski in srednješolski ravni ter organizacij za izobraževanje odraslih (LU), povezanih z optično povezavo, ki zagotavlja hitrosti povezovanja 1Gb/s, s čimer bomo skušali doseči cilj, zapisan v Strategiji razvoja informacijske družbe do leta 2020, kjer je navedeno, da se vsem javnim vzgojno-izobraževalnim in raziskovalnim zavodom ter drugim upravičenim uporabnikom storitev Javnega zavoda Arnes zagotovi najmanj 1 Gb/s povezave v internet.

Z namenom izboljšanja produktivnosti, učinkovitosti procesov, povečevanja sodelovanja, pa tudi utilizacije podatkov za nadaljnji razvoj in inovacije, je potrebno digitalno transformirati institucije, ki delujejo na trgu dela in sociale. Zato bomo nadgradili obstoječe oziroma razvili nove digitalne storitve, ki bodo omogočile lažje poslovanje državljanov in gospodarstva z javno upravo, v delu pa tudi rešitve, ki bodo zagotovile boljše načrtovanje na podatkih temelječih javnih politik. Želimo:

- Izboljšati učinkovitosti delovanja Inšpektorata za delo RS z vzpostavitvijo **celovitega informacijskega okolja inšpektorata**
- Zagotoviti učinkovitejše in uporabnikom prijaznejše poslovanje Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje z nadgradnjo **digitalnega poslovanja ZPIZ-a**
- Izboljšati odzivnost institucij trga dela z nadaljnjim razvojem **digitalnega poslovanja ZRSZ in JŠRIP** ter povezovanjem z ostalimi institucijami
- Zagotoviti **dostopnost spletnih strani na področju zaposlovanja in socialnih storitev za invalide** s prilagoditvijo spletnih strani glede na njihove oviranosti
- Zagotoviti učinkovito izvajanje Zakona o osebni asistenci in Zakona o socialnem vključevanju z vzpostavitvijo **celovitega informacijskega okolja**
- Izboljšati **načrtovanje politik na področju socialnih transferjev** z vzpostavitvijo informacijskih orodij za načrtovalce politik in uporabnike storitev

Na področju urejanja **prostora**, graditve objektov, evidentiranja nepremičnin, varovanja okolja ter upravljanja z vodami in ohranjanjem narave želimo ustvariti pogoje za razvoj digitalnih omrežij in inovativnih storitev, ki temeljijo na lokaciji oz. uporabi **lokacijskih podatkov** podjetjem in ostalim uporabnikom. Z večjo dostopnostjo in medopravilnostjo lokacijskega okvirja države in lokalnih skupnosti bomo znižali stroške in povečali družbeni in gospodarski doprinos, hkrati pa spodbujali usklajen, medopravilen (interoperability by default) in koordiniran pristop, glede uporabe lokacijskih informacij na ravni Slovenije kot tudi širše na ravni Evropske unije.

Na področju **zdravstva** želimo nadaljevati z digitalizacijo upravljanja podatkov o pacientu, pri čemer bomo podatke zagotovili na enem mestu. Tako bomo:

- Vzpostavili usklajen **podatkovni model kliničnih in obračunskih podatkov** z njimi povezanih šifrantov in registrov v zdravstvu,
- Vzpostavili mehanizem **»certificiranja informacijskih rešitev za uporabo v zdravstvu«**,
- Vzpostavili celovito informacijsko podporo **Dispečerski službi zdravstva**,
- Vzpostavili celovit **zdravstveni karton pacienta** z vsemi informacijami, dostopnimi na enem mestu, v realnem času ali periodično.

Na področju **kmetijskega sektorja** obstaja cela vrsta različnih evidenc, registrov in podatkovnih baz, ki pa niso vedno med seboj povezane in zato ne onemogočajo učinkovitega upravljanja sektorja v kompleksnih globalnih procesih kot so COVID-19, podnebne spremembe in izguba biotske raznovrstnosti. Zato bomo uredili in **posodobili evidence, registre in podatkovne baze** na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter organih v sestavi (UVHVVR in AKTRP) ter njihove povezave z drugimi institucijami (MF, MOP, KIS). Namen je zajemanje podatkov na enem mestu za potrebe vseh deležnikov ter možnosti analiz zgodovinskih podatkov za potrebe oblikovanja strategij in politik v prihodnjih skupnih kmetijskih politikah (SKP).

Podobno bomo tudi v **sektorju gozdarstva** z nadgradnjo infrastrukture, digitalizacijo in centralizacijo procesov povezali deležnike v gozdnem procesu in zagotovili uporabniku prijazne digitalne javne storitve. Digitalna transformacija bo tako zagotovila racionalizacijo upravnih in inšpekcijskih nalog, predvsem pa učinkovitejše in hitrejše poslovanje s strankami.

Glede na identificirane vrzeli **na področju kulture** želimo v Sloveniji:

- Posodobiti in poenotiti storitve na področju **varstva kulturne dediščine** ter zagotoviti razvoj inovativnih rešitev za **upravljanje e-vsebin kulturne dediščine**, predvsem v muzejih, vključno z upoštevanjem predstavitvenih tveganj glede vprašanj pravic intelektualne lastnine (e-DEDIŠČINA).
- Zagotoviti nadaljnji **razvoj slovenskega e-arhiva e-ARH.si** za kvalitetnejšo ponudbo in dostop do arhivskega gradiva vsem zainteresiranim uporabnikom in večje zaupanje vseh ciljnih skupin v hranjeno arhivsko gradivo.
- Vzpostaviti **enotno informacijsko platformo za e-kulturo** za izvajanje kulturne politike na Ministrstvu za kulturo, digitalno transformacijo posameznih sklopov e-kulture (kot so e-knjiga, e-gledališče, e-film in druge medijske vsebine), lažji dostop in ponovno uporabo teh vsebin v izobraževalnih procesih na daljavo za razvoj kompetenc kulturnih ustvarjalcev.

Pomemben dejavnik gospodarske uspešnosti v povezavi s poslovnim okoljem je **učinkovit pravosodni sistem**. Pravočasne in izvršljive sodne (in pravosodne) odločitve so na podlagi raziskav Mednarodnega denarnega sklada (IMF) ključnega pomena za ponoven gospodarski zagon in s tem za ohranjanje delovnih mest, saj prispevajo k pravočasnem izpolnjevanju pogodbenih obveznosti, zaščiti premoženjskih koristih in drugih pravic, pregonu gospodarskega kriminala in spodbujanju ustanavljanja novih podjetij. S predlaganimi ukrepi strukturne spremembe bomo zagotovili učinkovitejši **pregon gospodarske kriminalitete** in zagotavljanje orodij za **učinkovit boj proti organiziranemu kriminalu** in večjo dostopnost, preglednost in prilagoditev delovanja pravosodja z ukrepi nadaljnje **digitalizacije pravosodja**.

Načelo nediskriminacije in enakih možnosti:

a) Upoštevanje enakosti spolov

Slovenija se v Načrtu za okrevanje in odpornost zavezuje, da bo spoštovala načela enakosti spolov, enakih možnosti in nediskriminacije, saj je enakost spolov temeljna vrednota EU in temeljna pravica ter ključno načelo evropskega stebra socialnih pravic. Skladno z 12. členom Zakona o enakih možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 – ZUNEO-A, 33/16 – ZVarD in 59/19) bomo na predvidenih področjih digitalnega prehoda zagotovili enako obravnavanje in vključevanje obeh spolov za aktivno in enako sodelovanje na vseh področjih družbenega življenja.

b) Nediskriminatornost pri javnem naročanju

Slovenija bo pri naročanju in dobavi blaga, storitev in gradnje delovala v skladu z določili ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki. Navedeno pomeni, da bodo javna naročila oblikovana na način, da bo zagotovljeno, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja (bodisi krajevnega, stvarnega, osebnega ali drugega) ter da se v javnem naročilu neupravičeno ne omejuje konkurence med ponudniki.

3. Opis reform in investicij komponente:

REFORME:

Reforma 1: STRUKTURNA SPREMEMBA NA PODROČJU DRŽAVNE UPRAVE (MJU, MZZ, SVZ, MZI, KPV)

(1) Analitični del

Izkušnja s pandemijo je pokazala na nujnost digitalizacije na vseh področjih, tudi v državni upravi, saj je digitalna državna uprava predpogoj za agilno odzivanje na spremembe in učinkovito nudenje storitev tako za državljanke kot podjetja.

Slovenija in OECD sta identificirala ključne vrzeli, ki jih bo Slovenija naslovila z nastajajočo Strategijo digitalne javne uprave 2021- 2027: okrepiti zavedanje institucij o njihovi lastni odgovornosti za digitalizacijo storitev in skrb za uporabnike, okrepiti koordinacijsko vlogo MJU, okrepiti in poenotiti upravljanje s podatki, močnejši vzvodi (svet IT, enotna uredniška politika, SDG) ter na vseh nivojih spodbujati vidnost in uporabo elektronskih storitev. Strategija bo krovni dokument, ki bo pokrival digitalno javno upravo, vseboval pa bo tudi izhodiščne usmeritve za ostale resorje, ki bodo na tej podlagi lahko pripravili posamezne področne strategije, politike in izvedbene resorne dokumente na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni (kot denimo izobraževanje, znanost, gospodarstvo, zaposlovanje, socialne zadeve, okolje, zdravstvo, kultura in drugo). Poudarek bo na ukrepih, ki bodo nadgradili obstoječe stanje s ciljem večje učinkovitosti, izmenljivosti podatkov in dostopnosti digitalnih javnih storitev.

Kakovostna in zmožljiva ter varna informacijsko-komunikacijska infrastruktura je osnova za digitalno preobrazbo, krepitev raziskovalno-razvojnih potencialov na področju umetne inteligence, visoko-zmogljivega računalništva, digitalizacijo podjetij, podatkovno gospodarstvo, e-upravo, razvoj digitalnih kompetenc zaposlenih. V času epidemije Covid-19 se je obseg dela na daljavo povečal za petkrat in izkazalo se je, da trenutne kapacitete ne omogočajo večjih hitrosti internetnih povezav, saj se le-te uporabljajo hkrati ali istočasno, med različnimi uporabniki, z različnimi orodji ter za vedno bolj zahtevne potrebe. Hkrati se je tudi bistveno povečala izpostavljenost kibernetiskim grožnjam. V podporo učinkovitim upravnim procesom na vseh nivojih mora Slovenija okrepiti zmožljivosti obstoječe infrastrukture, povečati povezljivost in zaposlenim v državni upravi zagotoviti urejen dostop do digitalnih naprav. S tem namenom bo Slovenija sledila svetovnim trendom in obstoječe podatkovne centre nadgradila v smeri konvergirane oblačne arhitekture in programsko definirane delovanja. Z moderno IT infrastrukturo bomo povečali kakovost komunikacijskih povezav in zagotovili pogoje za delovanje in razvoj mobilnih digitalnih storitev.

Ob dejstvu, da je informacijski sistem državne uprave izjemno kompleksen, v Sloveniji še vedno nismo vzpostavili standardiziranega okolja za uporabo orodij na področju poslovno-informacijske arhitekture. Zato bo Slovenija z uvedbo sodobnih pristopov na tem področju poenostavila administracijo informatike v državni upravi in tako omogočila usklajen razvoj in boljšo implementacijo rešitev za digitalno preobrazbo. Vzporedno bomo vzpostavili portfelj in sistem upravljanja projektov in investicij Ministrstva za javno upravo, s čimer bomo dosegli optimalni izbor in prioretizacijo IT projektov skladno s strateškimi dokumenti in cilji.

Trenutno je razvoj elektronskih storitev v Sloveniji preveč nepovezan in neenoten, premalo je vključenosti uporabnikov, zato se soočamo z nizko uporabo in nezaupanjem uporabnikov. Rezultat so premalo interoperabilne rešitve (v nacionalnem in čezmejnem kontekstu). Obstoječe rešitve še ne vsebujejo naprednih pametnih orodij z umetno inteligenco (chat boti, globoko učenje, strojno učenje, text mining, etc.) ali uporabe orodij za skupinsko oddaljeno delo, orodij za sodobno pisarniško okolje, temveč se povečini delo zaposlenih v upravi, podpora uporabnikom, iskanje in analitika izvajata na klasičen način. S strani uporabnikov se soočamo z zahtevami po varnih in prijaznih e-identitetah in storitvah zaupanja pri izvedbi digitalnih storitev. Z namenom zapolnitve obstoječe vrzeli bo Slovenija vzpostavila ekosistem pametne države, ki bo omogočil izgradnjo mobilnih dinamičnih e-storitev, uvedbo naprednih orodij za samostojno modeliranje in izgradnjo rešitev za podporo notranjih procesov uprave ter podatkovnih platform z algoritmičnimi orodji za varne, zanesljive, interoperabilne in pregledne podatkovne storitve države tako za državljane kot za podjetja.

Za večjo uporabo digitalnih javnih storitev s strani uporabnikov mora Slovenija dvigniti zaupanje v spletne transakcije in varnost storitev ter podatkov. Informacijske varnostne grožnje v svetu nenehno naraščajo, tako po njihovem številu kot po stopnjah in nevarnostih ogrožanja informacijskih sistemov, zato bo Slovenija zagotovila večjo informacijsko varnost s prilagajanjem novim varnostnim grožnjam, razvoju in napredku pri zaščiti in krepitvi odpornosti informacijskih sistemov, in na ta način bistveno zmanjšala varnostna tveganja in s tem verjetnost kritičnih varnostnih dogodkov in incidentov. Poskbeli bomo tudi za učinkovito izmenjavo informacij o varnostnih dogodkih, tako znotraj države kot tudi mednarodno.

Za kakovostno upravljanje in zagotavljanje digitalnih storitev je poleg moderne infrastrukture, visoke varnosti in fokusa na uporabnika ključnega pomena tudi modernizacija sistema podpore notranjim in

zunanjim uporabnikom. Zastarela oprema pomeni številne odpovedi in nezadovoljstvo uporabnikov, neenotno okolje pa številne zaplete zaradi zastarelih aplikacij in nekompatibilnosti različnih sistemov, kar zavira digitalizacijo. V Sloveniji bomo s poenotenjem delovnega okolja za zaposlene v državni upravi in uvedbo naprednih IT orodij poenostavili podporo uporabnikov, skrajšali odzivni čas in tako izboljšali uporabniško izkušnjo.

Skladno s priporočili Sveta EU (CSR-3) bomo za digitalni in zeleni prehod ter zmanjšanje upravnega bremena, vlagali v razvoj državne digitalne infrastrukture, naprednih digitalnih rešitev in mobilnih storitev. S tem bomo postavili temelje za hitro in kakovostno digitalno preobrazbo države in družbe, saj brez dobrih osnov (investicij v infrastrukturo in dobro delujočih gradnikov) ne bo možna hitra digitalna transformacija.

(2) ciljne skupine

Organi državne uprave, javni uslužbenci, državljani, podjetja

(3) Izvedbena določila

Strukturna sprememba digitalna transformacija državne uprave bo izvedena z uporabo postopkov javnega naročanja. Relevantna ministrstva bodo vodila in koordinirala izvajanje posameznih investicij v sodelovanju z izbranimi zunanjimi izvajalci.

(4) opis vključevanja deležnikov

Vključevanje deležnikov poteka preko rednih sestankov med ministrstvi in tudi preko ustaljenega komuniciranja MJU preko sistema skrbnikov, ki se na rednih sestankih pogovarjajo o stanju IT in načrtih za prihodnost. Vsak organ lahko za mnenje o nadgradnjah programske opreme vpraša SvetIT, ki deluje v okviru MJU.

(5) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Morebitna tveganja se kažejo v morebitnih težavah pri izvedbi javnih naročil ter nepravočasni izvedbi potrebnih projektnih zaposlitev. Tveganja se kažejo tudi v podaljšanem času vzpostavitve produkcijskega okolja zaradi tehničnih preprek pri izvedbi ter zaradi upravičenih zahtev za spremembo specifikacij v času produkcije na katere naročnik v trenutku naročila nima vpliva. Tveganje na področju javnega naročanja bo omejeno s podrobnimi raziskavami trga pred izvedbo javnih naročil in s tem ustrežnejše pripravljene tehnične specifikacije ter izbira načina izvedbe javnega naročila. Javna naročila bodo pripravljali in vodili strokovnjaki, ki imajo večletne izkušnje pri izvajanju javnih naročil. Po potrebi bodo vključevali zunanje strokovnjake. Tveganje na področju projektnih zaposlitev bo omejeno na način, da bodo ti postopki zaposlovanja prioriteto obravnavani.

(6) opredelitev in opis časovnice strukturne spremembe

- 2021:
 - izdelava investicijskih dokumentacij
 - izvedba analiz in študij
 - priprava specifikacij za javna naročila in sklenitev pogodb
 - vzpostavitev skupne poslovno-informacijske organizacijske infrastrukture
 - vzpostavitev skupne portfeljske in projektne organizacijske infrastrukture,
- 2022:
 - vzpostavitev in posodobitev nove informacijske in komunikacijske infrastrukture,
 - Vzpostavitev DevSecOps okolja in kurikuluma
 - vzpostavitev novih, pametnih digitalnih javnih storitev,
- 2023:
 - testiranje in nadgradnja pilotne izbire,
 - razvoj orodij,
 - testiranje in razvoj platform in aplikacij
- 2024:
 - vzpostavitev novih pametnih storitev v sodelovanju z uporabniki,
 - delavnice z uporabniki,

- usposabljanje zaposlenih,
- zaključek migracije delovnih postaj
- 2025:
 - izboljšava baze znanja in enotnega programskega okolja za učinkovitejšo podporo uporabnikom,
 - vzpostavljen celovit sistem zagotavljanja informacijske varnosti z najsodobnejšo opremo in usposobljeno ekipo strokovnjakov informacijske varnosti,
 - vzpostavitev nadzora nad dokumenti v javni upravi z digitalno klasifikacijo dokumentov
 - vzpostavitev novih pametnih storitev v sodelovanju z uporabniki,
- 2026:
 - delavnice z uporabniki,
 - promocijske aktivnosti,
 - nadgraditve in razvoj digitalnih storitev
 - vzdrževanje sodobnega delovnega okolja in moderniziranega sistema podpore.
 - zaključek usposabljanja za licencirane vodje projektov
 - zaključena izdelava 12. tipičnih arhitekturnih modelov v okviru poslovno – informacijske arhitekture

(7) ciji in mejniki strukturne spremembe:

Opredelitev ciljev:

- dvig indeksa DESI napredovanje iz sedanjega 16. mesta za nekaj mest med državami EU (vključno z ohranitvijo sedanjega položaja na specifičnih področjih)

Opredelitev mejnikov:

- izdelane in potrjene investicijske dokumentacije ter izdelane analize in študije
- vzpostavitev skupne portfeljske in projektne organizacijske infrastrukture,
- vzpostavitev skupne poslovno-informacijske organizacijske infrastrukture
- posodobljena in vzpostavljena nova informacijsko-komunikacijska infrastruktura,
- testiranje in nadgradnja pilotne izbire
- testiranje in razvoj platform in aplikacij
- vzpostavitev novih pametnih storitev v sodelovanju z uporabniki,
- zaključek migracije delovnih postaj
- vzpostavljen celovit sistem zagotavljanja informacijske varnosti z najsodobnejšo opremo in usposobljeno ekipo strokovnjakov informacijske varnosti,
- promocijske aktivnosti in delavnice z uporabniki

Reforma 2: DIGITALNA TRANSFORMACIJA NA PODROČJU NOTRANJE VARNOSTI (MNZ)

(1) Analitični del

Pomemben dejavnik gospodarske uspešnosti v povezavi s poslovnim okoljem je učinkovit sistem notranje varnosti. Varnost v državi je ključnega pomena za ponoven gospodarski zagon in s tem tudi ohranjanju delovnih mest, saj prispevajo k pravočasnem izpolnjevanju pogodbenih obveznosti, zaščiti premoženjskih koristih in drugih pravic, pregonu gospodarskega kriminala in spodbujanju ustanavljanja novih podjetij.

Strukturna sprememba bo pomembno prispevala k nadaljnje razvoju informacijskih sistemov MNZ in s tem k digitalizaciji celotnega resorja in cela varnostnega sektorja v celoti.

Vzeli so zlasti na področju sodobne infrastrukturne opreme (ukrep: prehod na zaseben oblak), upravljanja in hranjenja dokumentacije (ukrep: digitalizacija arhivskega gradiva), uporabe sodobnih biometričnih metod (ukrep: uvedba ABIS), uporabe brezžičnih komunikacij (ukrep: nova TETRA) in mobilnih aplikacij (ukrep: nadaljnji razvoj ePolicista). Zaradi sedanje zdravstvene situacije (COVID 19) uvajamo tudi sodobno metodo merjenja telesne temperature.

Predlagana strukturna sprememba prispeva tudi k zmanjšanju administrativnih ovir. Nekatere vsebine bodo prispevala k zelenem in digitalnem prehodu.

(2) Ciljne skupine

Ciljne skupine: neposredna ciljna skupina so policisti in zaposleni v MNZ. Pri nekaterih projektih so ciljna skupina zaposleni v drugih državnih organih in tudi državljani.

(3) Izvedbena določila

Izvedba strukturna spremembe: strukturna sprememba bo izvedena tako na državni (ministrstvo) kot na regionalni in lokalni ravni. Sodelovali bodo notranji deležniki (IKT razvojne ekipe) v sodelovanju s pogodbenimi izvajalci. Na voljo so interne zmogljivosti (projektanti, razvijalci, podprti z ustrezno organizacijsko strukturo, dolgoletne izkušnje pri podobnih projektih), ki so garancija za uspešno izvedbo strukturnih sprememb in povezanih projektov.

Strukturna sprememba bo izvedena na **nivoju države**.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

- zamuda pri izvedbi, oz. neskladje s predlagano časovnico (morebitni nenačrtovani projekti z visoko prioriteto, težko definiran vpliv Covid 19)
- nemožnost zaključka spremembe (projekta) zaradi morebitnih večjih tehnoloških ali tehničnih težav, ali zaradi težav pri izvedbi javnih naročil.
- težave (zamude, ustavitev financiranja) pri financiranju projektov
- Strukturna sprememba bo v celoti izvedena v obdobju 2021 – 2026.

(5) Časovnica

Strukturna sprememba	Investicija	Skupno časovno obdobje
Digitalna transformacija na področju notranje varnosti (MNZ)	Nova TETRA	2021 - 2026
	CEPIS	2021 - 2023
	ePolicist	2021 - 2025
	Sistemi za merjenje telesne temperature	2021
	Digitalizacija arhivskega gradiva MNZ	2023 - 2025
	ABIS	2021 - 2025

Reforma 3: DIGITALNA TRANSFORMACIJA IZOBRAŽEVANJA, ZNANOSTI IN ŠPORTA (MIZŠ)

(1) Analitični del

Cilji digitalne transformacije izobraževanja, znanosti in športa so naslednji:

- vzpostavljena ustrezna informacijsko-komunikacijska tehnologija za podporo digitalizaciji pedagoškega procesa in vodenja ter upravljanja zavodov tako na osnovnošolski in srednješolski izobraževalni ravni, na ravni izobraževanja odraslih kakor tudi na visokošolski ravni,
- vzpostavljene ustrezne aplikacije in e-storitve namenjene razvoju digitalnih veščin in kompetenc na vzgojno-izobraževalnih zavodih,
- vzpostavljen nadaljnji razvoj celovitih in povezljivih informacijskih rešitev administrativnega vodenja in upravljanja šol ter Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport,
- vzpostavljeno za uporabnika prijazno okolje, ki omogoča povečano rabo odprtih podatkov,
- vzpostavljen informacijski sistem v športu z namenom zbiranja, evidentiranja in priprave podatkov za analiziranje ter posredovanje informacij s področja športa zainteresiranim uporabnikom, ter
- 114 vzgojno-izobraževalnih zavodov (VIZ) na osnovnošolski in srednješolski ravni ter organizacij za izobraževanje odraslih (LU) povezanih z optično povezavo, ki zagotavlja hitrosti povezovanja 1Gb/s, s čimer bomo skušali doseči cilj, zapisan v Strategiji razvoja informacijske družbe do leta 2020, kjer je navedeno, da se vsem javnim vzgojno-izobraževalnim in

raziskovalnim zavodom ter drugim upravičenim uporabnikom storitev Javnega zavoda Arnes zagotovi najmanj 1 Gb/s povezave v internet.

S predlaganimi ukrepi bomo izvedli digitalizacijo izobraževanja, znanosti in športa, s čimer bomo, kot navaja Poročilo o državi iz leta 2019, prispevali k rasti produktivnosti. Kakovostna in zmogljiva informacijsko-komunikacijska infrastruktura je namreč osnova za digitalno preobrazbo, razvoj digitalnih kompetenc, spodbujanje inovativnih oblik učenja in poučevanja. Pri pripravi ukrepov na področju digitalizacije smo izhajali tako iz priporočil za posamezne države, kakor tudi iz vsebin, ki bodo predvidene znotraj Akcijskega načrta za digitalno izobraževanje (2021–2027). Le-ta je podrobneje predstavljen znotraj strukturne reforme 1.1: Prenova vzgojno izobraževalnega sistema za digitalni prehod.

Hitre in zanesljive povezave (širokopasovne in druge) pa so nujne za razvoj ključnih storitev, tudi izobraževanja in znanosti. Potrebe po večjih hitrostih internetnih povezav se namreč povečujejo, saj se le-te uporabljajo hkrati/istočasno, med različnimi uporabniki, z različnimi orodji ter za vedno bolj zahtevne potrebe. Da bo Slovenija pripravljena na nove izzive in da bo lahko izkoristila razvojne priložnosti digitalnega izobraževanja (tudi učenja na daljavo) in znanosti, je treba zagotoviti IKT opremo, dostop do digitalnih naprav, visokokakovostno didaktično programsko opremo, povezljivost ter druge storitve na področju IKT v podporo izobraževalnim in raziskovalnim procesom na vseh nivojih, ki se morajo prilagajati razvoju digitalne družbe. Vzpostavitev digitalizacije športa v sklopu razvoja digitalnih javnih storitev bo pripomogla k povečani uporabi storitev e-uprave, saj bo omogočila neposredno uporabo digitalnih športnih vsebin v procesih izobraževanja, usposabljanja, vseživljenjskega učenja in raziskovanja v športu.

Slovenija želi izkoristiti razvojne priložnosti digitalnega izobraževanja. V ta namen je potrebno vzgojno izobraževalnim zavodom – VIZ (vrtci, osnovne šole s podružnicami, srednje šole in srednješolski centri, višje šole, zavodi za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami, dijaški domovi, glasbene šole, zavodi za izobraževanje odraslih), kakor tudi v podporo visokošolski študijski dejavnosti, zagotoviti ustrezno informacijsko-komunikacijsko infrastrukturo. Vrzal na tem področju je razvidna iz Druge evropske raziskave uporabe IKT v izobraževanju 2017/18, saj ima Slovenija najnižji delež učencev (32%), ki vsaj enkrat tedensko uporabljajo računalnik pri pouku (EU je 52%). Raziskava kaže tudi, da celoviti pristopi informatizacije na šolah izginjajo (Slovenija: 21%, povprečje EU: 38%). Ob tem Poročilo o državi članici (2019) navaja, da omejitve pri znanjih in spretnostih ter digitalni preobrazbi omejujejo rast produktivnosti. Prav tako Poročilo o državi članici navaja, da se Slovenija uvršča nizko v smislu uporabe mobilnih in hitrih širokopasovnih povezav. Kakovostna in zmogljiva informacijsko-komunikacijska infrastruktura je osnova za digitalno preobrazbo, krepitev raziskovalno-razvojnih potencialov na področju umetne inteligence, visoko-zmogljivega računalništva, digitalizacijo podjetij, e-upravo, razvoj digitalnih kompetenc šolajoče mladine, spodbujanje inovativnih oblik učenja in poučevanja, krepitev usposobljenosti odraslih.

Slovenija do sedaj še ni uspela zagotoviti celovitih informacijskih rešitev administrativnega vodenja in upravljanja šol ter Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Ukrep Pametna šola 2 bo zato zagotovil nadaljnji razvoj celovitih in povezljivih informacijskih rešitev administrativnega vodenja in upravljanja šol ter Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport in širšo implementacijo. Namen digitalizacije v okviru tega ukrepa je kakovostno in učinkovito upravljanje VIZ s standardizacijo postopkov, debirokratizacijo poslovanja, zmanjšanjem papirnega poslovanja in pospešeno digitalizacijo ministrstva.

Poročilo EU o državi članici (2019) navaja, da omejitve pri znanjih in spretnostih ter digitalni preobrazbi omejujejo rast produktivnosti. Prav tako Poročilo o državi članici navaja, da se Slovenija uvršča nizko v smislu uporabe mobilnih in hitrih širokopasovnih povezav. Kakovostna in zmogljiva informacijsko-komunikacijska infrastruktura je osnova za digitalno preobrazbo, krepitev raziskovalno-razvojnih potencialov na področju umetne inteligence, visoko-zmogljivega računalništva, digitalizacijo podjetij, e-upravo, razvoj digitalnih kompetenc šolajoče mladine, spodbujanje inovativnih oblik učenja in poučevanja, krepitev usposobljenosti odraslih. Potrebe po večjih hitrosti internetnih povezav se namreč povečujejo, saj se le-te uporabljajo hkrati/istočasno, med različnimi uporabniki, z različnimi orodji ter za vedno bolj zahtevne potrebe. Le 38% zavodov (tj. 363 od 958 zavodov) na katerih se šola 70 % učencev in dijakov s področja osnovnega in srednjega šolstva (v nadaljevanju: VIZ) ima širokopasovne povezave,

ki omogočajo hitrosti povezovanja 1 Gb/s (primerna za podporo uporabi IKT v zavodih, takšne povezave ima tudi 24 organizacij za izobraževanje odraslih. 62% VIZ (595 zavodov od 958 zavodov) in 10 organizacij za izobraževanje odraslih pa ustrezne širokopasovne povezave nima. Glede na trenutno situacijo je 381 organizacij - 371 VIZ in 10 organizacij za izobraževanje odraslih (v nadaljevanju: zavodi A) mogoče povezati z optično povezavo, ki zagotavlja hitrosti povezovanje 1Gb/s, za preostalih 224 VIZ (v nadaljevanju: zavodi B) pa optične povezave ni mogoče zagotoviti (ti zavodi, ki so pretežno na ruralnih območjih, lahko povezave, ki so pretežno realizirane na bakrenih žicah, le najamejo; takšne povezave ne zagotavljajo hitrosti 1 Gb/s in ne zadoščajo potrebam zavodov). 24 organizacij za izobraževanje odraslih ima pa zmogljivostih ustrezno povezavo, morajo pa to povezavo plačevati po visokih tržnih cenah. Ukrep bo prispeval k digitalni transformaciji države in družbe z digitalno transformacijo izobraževalnega sistema in uvedbo uporabniku prijaznih storitev. V okviru ukrepa bo skladno z razpoložljivimi finančnimi sredstvi 114 vzgojno-izobraževalnih zavodov (VIZ) na osnovnošolski in srednješolski ravni ter organizacij za izobraževanje odraslih (LU) povezano z optično povezavo, ki zagotavlja hitrosti povezovanje 1Gb/s, s čimer bomo skušali doseči cilj, zapisan v Strategiji razvoja informacijske družbe do leta 2020, kjer je navedeno, da se vsem javnim vzgojno-izobraževalnim in raziskovalnim zavodom ter drugim upravičenim uporabnikom storitev Javnega zavoda Arnes zagotovi najmanj 1 Gb/s povezave v internet.

Evropa je v letu 2016 začela z ambiciozno pobudo za digitalizacijo evropske družbe za dvig konkurenčnosti v čedalje ostrejših pogojih svetovne konkurence. Del te pobude je vzpostavitev zmogljivih in sodobnih informacijskih infrastruktur za področje raziskovanja in izobraževanja ter pri tem izvaja aktivnosti za združevanje obstoječih in novih podatkovnih ter superračunalniških infrastruktur, da bi evropski znanosti, gospodarstvu in javnemu sektorju države zagotovili: a) podatkovno infrastrukturo svetovnega razreda za shranjevanje in upravljanje podatkov, b) hitre in zanesljive povezave za prenos podatkov in c) vrhunsko superračunalniško infrastrukturo za obdelavo podatkov. Slovenija se bi z izvedbo ukrepa Digitalizacija za odprto znanost pridružila prizadevanjem Evropske komisije za doseganje strateških ciljev pri oblikovanju in zagonu »evropskega digitalnega desetletja«. Vzpostavitev trajnostne visoko zmogljive podatkovne hrbtnice, repozitoriev za odprte podatke ter dvig podatkovnih kompetenc je del evropskega mozaika digitalne suverenosti in procesov, pri katerih bo Evropa v globalnem merilu postala določevalec standardov, ne pa sledilec standardov drugih okolij. To pa se lahko uresniči le s podporo vzpostavitvi podatkovnih zmogljivosti, vzdržni tehnologiji izjemno zmogljivih povezav in dvigu kompetentnosti oziroma usposobljenosti na področju upravljanja s podatki. Slovenija mora zato zagotoviti preboj pri hranjenju, dostopu in obdelavi podatkov, ki so eden izmed stebrov digitalne transformacije družbe in gospodarstva, in zato mora v sklopu le-tega zagotoviti trajnostne rešitve za podatkovno povezovanje raziskovalnih infrastruktur in organizacij ter zagotoviti dvig kompetenc na področju odprtih podatkov, zagotoviti trajnostno vzpostavljeno in odporno IT infrastrukturo na področju raziskovanja in izobraževanja ter zagotoviti rast posebnih digitalnih kompetenc na področju raziskovanja in izobraževanja. Da lahko dosežemo omenjeni cilj, bomo izvedli verigo komplementarnih ukrepov, ki povezujejo trajnostno upravljana hitra podatkovna omrežja ter podatkovna središča ter znanje o upravljanju podatkov. Z omenjenim ukrepom bo Slovenija zato lahko v celoti izkoristila vrednost raziskovalnih podatkov, vključno z velikimi podatki in na ta način vzpodbudila znanstvene in tehnološke inovacije, hkrati pa pomagala doseči cilje strategije enotnega evropskega digitalnega trga.

Slovenija do sedaj še ni uspela zagotoviti enotnega, celovitega, kakovostnega in analitičnega informacijskega sistema v športu, ki bo omogočal zbiranje, evidentiranje in pripravo podatkov za analiziranje ter posredovanje informacij s področja športa zainteresiranim uporabnikom. Digitalizacija t. j. digitalne vsebine, digitalne storitve in javna dostopnost v vseh pojavnih oblikah elektronskih medijev na področju športa niso pomembne le za trženje športa in z njim povezanih področij pristočne industrije in turističnega gospodarstva, temveč pomenijo tudi osnovo za neposredno uporabo digitalnih športnih vsebin v procesih izobraževanja, usposabljanja, vseživljenjskega učenja in raziskovanja v športu. V času pandemije COVID-19 se je pokazalo, da je digitalizacija športa nujen proces, saj bi z učinkovitim sistemom lahko uporabnikom nemoteno zagotavljali ustrezne storitve s področja športa. Uporaba širokega nabora podatkov javnega sektorja bo omogočala boljše oblikovanje politik, ki bodo le tako lahko ustrezno in pravočasno odgovorile na ekonomske in socialne učinke krize zaradi COVID-19. Uvedba uporabniku prijaznih storitev e-uprave in digitalnih javnih storitev bo pomagala dodatno zmanjšati upravno breme, saj bo izvedba vseh administrativnih postopkov možna na daljavo.

Opozorili bi še na dejstvo, da ukrepi znotraj Digitalizacije na področju izobraževanja, znanosti in športa neposredno vplivajo najmanj na štiri prednostna področja, ki jih je EK določila za področje RRF, in sicer na:

- povezovanje s hitro uvedbo širokopasovnih storitev v VIZ z zagotovitvijo najmanj 1 Gb/s povezave v internet,
- modernizacijo in digitalizacijo javne uprave in storitev,
- povečanje evropskih zmogljivosti podatkovnih oblakov ter
- na preusposabljanje in izpopolnjevanje na področju pridobivanja digitalnih znanj in spretnosti.

Radi bi poudarili, da je nabava digitalne infrastrukture neobhodno potreben in nezdružljivo povezan del celovitega podpornega ekosistema za trajno in kakovostno digitalno izobraževanje z namenom dviga digitalne pismenosti, ki ga podrobneje predstavljamo znotraj strukturne spremembe »Na znanju temelječa družba«. Znotraj pričujočega poglavja načrtujemo nabavo digitalne infrastrukture v smislu zagotovitve dostopa do digitalnih naprav, vzpostavitve digitalnih izobraževalnih virov, visokokakovostne didaktične programske opreme, zagotovitev ustrezne infrastrukture, povezljivosti, vzpostavitve storitev informacijske podpore predpisanega vodenja dokumentacije in zbirk podatkov s področja vzgoje in izobraževanja, zagotovitev stabilne, odporne medkrajevne in optične povezave raziskovalno-izobraževalnega hrbteničnega omrežja z visokimi prenosnimi hitrosti na teh povezavah, vzpostavitve novih delujočih podatkovnih središč za shranjevanje podatkov za potrebe dostopnosti ter ponovno uporabo raziskovalnih podatkov in rezultatov, prilagoditev javne raziskovalne organizacije v Sloveniji za delovanje po načelih odprte znanosti in tako dalje. Podporna digitalna infrastruktura, kot jo predstavljamo v pričujočem poglavju, je ključen predpogoj za pridobitev ustreznih digitalnih kompetenc tako na strani učencev, dijakov, študentov, kakor tudi učiteljev. S spodaj navedenimi ukrepi bomo posredno prispevali k izpolnitvi cilja EU, da povečamo delež ljudi, ki ima osnova digitalna znanja, pri čemer bomo okrepili digitalne kompetence šolajočih ter bolje prilagodili izobraževalne sisteme potrebam 21. stoletja. Ob tem bi še dodali, so trenutni ukrepi v obstoječi kohezijski politiki, kot so nabava IKT opreme, e-izobraževanje in e-učbeniki, kot tudi ukrepi znotraj REACT EU, usmerjeni predvsem v hiter odziv na izzive izobraževanja na daljavo, z namenom, da se učencem in učiteljem zagotovi ustrezna IKT oprema za izvajanje poučevanja in učenja doma, medtem ko bodo ukrepi iz naslova Načrta za okrevanje in odpornost okrepili celoten izobraževalni sistem v smislu nabave IKT opreme (ne samo tablic, temveč tudi 3D tiskalnikov in podobne opreme), kar je potrebno za uporabo prenovljenih učnih načrtov, saj morajo biti šole ustrezno opremljene za izvajanje rednega in mešanega izobraževanja v skladu z načeli računalniškega mišljenja. Z ukrepi znotraj Načrta za okrevanje in odpornost bomo obravnavali predvsem področje pravilne in smiselne uporabe IKT v učilnici, vendar je treba vsem šolam zagotoviti ustrezno IKT opremo, zlasti širokopasovne povezave, ki so nujne za pedagoško delo.

MIZŠ bo posebno pozornost namenil ukrepom, ki zmanjšujejo digitalni razkorak, zlasti v skupinah, kjer je razlika že zaznana (spol, starost) in v skupinah, ki so bile zaznane kot deprivilegirane med COVID-19 pandemijo, saj obstaja večja nevarnost zaostajanja v digitalnem znanju in kompetencah (šibkejši socialno-ekonomski status, slabša izobrazba, starost, posebne potrebe). Spodbujali bomo ukrepe za sistematično delovanje na področju prepoznavanja učinkovitosti digitalnega izobraževanja pri zagotavljanju vključenosti, enakosti in enakih možnosti za vse deležnike v izobraževanju. Pri digitalni tranziciji bomo spodbujali optimizacijo izobraževalnega in študijskega procesa z zagotavljanjem digitalne enakosti in enakih možnosti, zagotavljanjem digitalnega izobraževanja po meri učencev, dijakov in študentov s posebnimi potrebami, zagotavljanjem pogojev za enak dostop in sodelovanje pri digitalnih kompetencah na vzgojno-izobraževalnih in visokošolskih zavodih za različne skupine (ranljive družbene skupine, nadarjeni), na področju visokega šolstva spodbujali večje vključevanje žensk v STEM, dajali večji poudarek različnim pristopom k izobraževanju učencev, dijakov in študentov, zmanjševanju nedostopnosti digitalne tehnologije za učence, dijake in študente iz prikrajšanih okolij, izobraževanju učiteljev za dvig digitalnih kompetenc v teh skupinah. V sklopu ukrepov za douniverzitetno izobraževanje bomo uporabili prednostno nabavo opreme IKT za šole iz prikrajšanih okolij z ukrepi COVID-19, kjer je bilo v skladu z Merili "razvoj občine, v kateri šola deluje", že razdeljenih 4.003 prenosnih računalnikov. Isti ukrep bo delno uporabljen tudi v REACT EU. Če bomo ocenili, da trenutni predstavljeni ukrepi ne bodo zagotovili ustreznega rezultata, bomo predlagani ukrep izvedli tudi v ukrepih znotraj Načrta za okrevanje in odpornost.

Ocenjeni stroški: Skupni stroški celotne strukturne spremembe na področju izobraževanja, znanosti in športa vključno z naložbami za obdobje 2021-2026 znašajo 72.700.000,00 EUR in bodo financirani

poleg sredstev Sklada za okrevanje in odpornost tudi iz drugih virov (predvsem integralnih sredstev proračuna in sredstev evropske kohezijske politike) in bodo skupaj prispevali k zastavljenim ciljem strukturne spremembe. Stroške, ki jih krije Sklad za obnovo in odpornost v tem načrtu so predvideni kot nepovratna sredstva v skupni višini 72.700.000,00 EUR.

Komplementarnost:

Komplementarnost različnih EU virov za doseg celovite digitalne transformacije izobraževanja: Predsednica Ursula von der Leyen je v političnih smernicah poudarila potrebo po izkoriščanju potenciala digitalnih tehnologij za učenje in poučevanje ter razvoju digitalnih spretnosti za vse. Izobraževanje in usposabljanje sta ključna za osebno izpolnitev, socialno kohezijo, gospodarsko rast in inovacije. Sta tudi bistven gradnik pravičnejše in bolj trajnostne Evrope. Izboljšanje kakovosti in vključujočnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja ter zagotavljanje digitalnih spretnosti za vse med digitalnim in zelenim prehodom je za EU strateškega pomena (Akcijski načrt za digitalno izobraževanje 2021-27: Novi temelji za izobraževanje in usposabljanje v digitalni dobi). Skladno z navedenim bo Slovenija z različni EU mehanizmi poskusila doseči navedene cilje, in sicer bomo:

a) v okviru ukrepov RRF naslavljal digitalizacijo na eni strani z vidika zagotavljanja ustreznih infrastrukture in opreme, vključno s širokopasovnimi povezavami v določenem delu, za šolajoče in ostale udeležence vseživljenjskega izobraževanja, pedagoško osebje, predavatelje in sodelavce s področja visokega šolstva, kot tudi javnih uslužbencev (predmetna komponenta), na drugi strani pa z vidika krepitev digitalnih kompetenc šolajočih ter vseh javnih uslužbencev, še posebej strokovnih in vodstvenih delavcev s področja vzgoje in izobraževanja, pri čemer je ključnega pomena prenova učnih načrtov s poudarkom na digitalnih in trajnostnih kompetencah (komponenta: Na znanju temelječa družba);

b) v okviru ukrepov EKP 2021-27 pa bomo komplementarno naslavljal predvsem vzpostavitev zmogljivih, prepustnih in varnih optičnih povezav, zagotovitev IKT opreme in licenc neposredno povezanih z izvedbo študijskega procesa v učilnici in na daljavo, kakor tudi vlaganje v raziskovalno infrastrukturo (nacionalnega in regijskega pomena, vključno z infrastrukturo za razvoj kvantnega računalništva, infrastrukturo za razvoj umetne inteligence, investicije v nujno potrebne objekte za izvajanje raziskovalne dejavnosti). Primarni namen komplementarnega financiranja je krepitev digitalnih kompetenc kot tudi ostalih ključnih kompetenc oz. temeljnih zmožnosti vseh udeležencev izobraževanja (od vrtca do odraslih), kar je pomembno tudi za uspešno vključevanje v družbo in na trg dela, kakor tudi doseganje pospešene digitalizacije poslovanja VIZ in ministrstva ter zagotavljanja učinkovitega dostopa do podatkov in znanost, kar je pomembno za čim bolj učinkovito in enostavno digitalno tranzicijo izobraževanja in znanosti. Hkrati bo EKP 2021-27 dodatno podprla ukrepe, ki bodo nujno potrebni za celovito izvedbo strukturne spremembe, v kolikor bo to potrebno.

- **Digitalizacija športa:** Komplementarni ukrepi niso predvideni v okviru Evropske kohezijske politike 2021-2027 oziroma REACT EU.
- **Digitalizacija na ravni OŠ, SŠ in izobraževanja odraslih (oprema), Digitalizacija na ravni OŠ, SŠ in izobraževanja odraslih (aplikacije in storitve) ter IR Optika:** Projekta Digitalizacija na ravni OŠ, SŠ in izobraževanja odraslih (oprema), Digitalizacija na ravni OŠ, SŠ in izobraževanja odraslih (aplikacije in storitve) sta komplementarna projektom iz obstoječe kohezijske politike 2014-2020 (tj. projektu SIO-2020, kakor tudi projektu COVID-19 IKT za VIZ), kakor tudi ukrepov iz mehanizma REACT EU. Ukrepi IR Optika pa je komplementaren financiranju znotraj EKP 2021-2027, kar pojasnujemo spodaj.

V okviru projekta SIO-2020 je bila zagotovljena informacijska infrastruktura (IKT odjemalci in multimedijška oprema, centralne e-storitve) za podporo poučevanju in učenju na lokacijah vzgojno-izobraževalnih zavodov. Ta infrastruktura ni zadostna za podporo izvedbe izobraževanja na daljavo, ker ne zagotavlja:

- zadostne količine opreme za izposojlo učencem, dijakom in učiteljem, ki te opreme nimajo,
- zadostne kapacitete centralnih e-storitev, ki tečejo na Arnes-u, saj se potrebe po uporabi e-storitev (število uporabnikov) v času izobraževanja na daljavo izjemno povečajo.

V okviru projekta COVID-19 IKT za VIZ so vzgojno-izobraževalni zavodi prejeli prenosne računalnike, ki so jih nato izposojali učencem in dijakom, ki opreme za izobraževanje na daljavo nimajo. Za isti namen so bile nabavljene tudi spletne kamere in slušalke z mikrofoni. Za učence in dijake, ki doma nimajo dostopa do interneta, so bili nabavljeni mobilni modemi z enoletnimi podatkovnimi paketi. Akademski in raziskovalni mreža Slovenije (ARNES) je nadgradila najnujnejšo infrastrukturo (npr. strežniki,

diskovna polja), na kateri tečejo centralne e-storitve za podporo izobraževanju na daljavo. Ob zaključku projekta je bila narejena analiza (anketa med zavodi, pogovori z učitelji in vodstvi zavodov, zabeleške predlogov zavodov v okviru pomoči uporabnikom, ki jo izvaja Arnes ter letnega srečanja Arnesa). Izkazalo se je:

- da so zavodi v okviru projekta lahko posodili opremo učencem in dijakom le v najnujnejših primerih, to so praviloma tisti kjer v družini sploh nimajo računalnika ali pa ima večje število otrok na razpolago le en računalnik,
- da zavodi potrebujejo dodatno opremo za zagotovitev povezave v internet, saj nabavljeni mobilnimi modemi niso zadostovali za zagotovitev povezave v internet za vse učence in dijake, ki to potrebujejo,
- da tudi vsi učitelji nimajo opreme za izvajanje izobraževanja na daljavo od doma,
- da zavodi predlagajo nekatere dodatne funkcionalnosti v centralnih e-storitvah in dodatne e-storitve, ki jim bodo olajšale izvedbo izobraževanja na daljavo.

V okviru mehanizma REACT EU bo podprt hibriden model izvajanja izobraževanja, ki bo omogočil tako izobraževanja na daljavo kot izobraževanje na lokaciji šol in po potrebi hitre prehode med obema načinoma izobraževanja. Vzgojno-izobraževalni zavodi bodo prejeli:

- dodatne računalnike in mobilne modeme s podatkovnimi paketi za izposojno učencem, dijakom in učiteljem, ki nimajo računalnikov za izvajanje izobraževanja na daljavo,
- drugo računalniško opremo (npr. interaktivni zaslon, projektorje, tiskalnice) za podporo izvajanja hibridnega načina izobraževanja.

Visokošolski zavodi, ki izobražujejo učitelje in zavodi za strokovno podporo izobraževanja bodo prejeli opremo potrebno za pripravo didaktičnih podlag za izvajanje hibridnega modela izobraževanja. Arnes bo skladno s predlogi vzgojno-izobraževalnih zavodov in strokovno presojo v okviru projekta nadgradil centralne e-storitve oz. zagotovil nove e-storitve za lažje izvajanje hibridnega modela izobraževanja ter zagotovil pomoč pri uporabi e-storitev.

V okviru projekta RRF bodo podprte infrastrukturne dejavnosti za podporo reformnem procesu. Ker komplementarna financiranja iz naslova tako obstoječe kohezijske politike 2014-2020, kakor tudi mehanizma REACT EU, ne bodo zadostile obstoječih potreb za izvedbo celovite reformne spremembe v smer digitalne tranzicije na področju izobraževanja z namenom izboljšanja kakovosti in vključujočnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja ter zagotavljanje digitalnih spretnosti za vse med digitalnim in zelenim prehodom, bo potrebno za celovito reformno spremembo zagotoviti dodatna finančna sredstva. Zato bo z dodatnimi finančnimi sredstvi znotraj RRF na področju računalniške strojne in programske opreme zaradi reformne usmeritve v digitalno podprto poučevanje in učenje okrepljen nivo opremljenosti s temeljno opremo (npr. računalniki, multimedijska oprema, pasivna in aktivna mrežna oprema, sistemska programska oprema) vzgojno-izobraževalnih zavodov in zavodov za strokovno podporo izobraževalnemu procesu. Ob tem bodo skladno s potekom reformnega procesa zavodi prejeli tudi tisto specifično opremo za posamezne vrste zavodov, posamezne predmete in pilotske podprojekte za izvedbo preizkusa novih didaktičnih pristopov pri poučevanju in učenju.

Na področju e-storitev bodo zagotovljene e-storitve za pedagoško podporo reformnemu procesu (nadgrajena in dodatna e-okolja/platforme¹⁸) ter pomoč in svetovanje pri njihovi uporabi, e-storitve za podporo vodenju in upravljanju šol¹⁹ bo zagotavljal projekt Pametna šola, e-vsebine²⁰ pa bodo podprte v okviru projekta, ki ga pripravlja URKI. Dokončni dogovori o razmejitvi in medsebojni usklajenosti še potekajo.

Na področju zagotavljanja povezljivosti v internet (IR Optika 2) bodo zagotovljene zmogljive, prepustne in varne optične povezave za tiste vzgojno-izobraževalne zavode, ki nimajo zadovoljivih povezav v internet ter zaradi tega ne bi mogli sodelovati v reformnem procesu. Projekt IR Optika 2 bo komplementarno financiran tudi v EKP 2021-2027, saj sredstva, ki so znotraj RRF načrtovana za nakup

¹⁸ E-storitve za pedagoško podporo (e-okolja/platforme) praviloma ne vključujejo vsebin (npr. e-učilnica je "prazna", z vsebinami jo napolnijo učitelji, ki jo uporabijo za delo z učenci in dijaki, enako velja za videokonferenčne sisteme, orodja za ocenjevanje učencev in dijakov.

¹⁹ E-storitve za podporo vodenju in upravljanju šol so npr. eDnevnik, eRedovalnica, e-storitve/aplikacije za vodenje šolske prehrane, poročanje šol MIZŠ-u, SURS-u.

²⁰ E-vsebine so praviloma "e-storitve", ki že vključujejo vsebino, npr. e-učbeniki in e-gradiva za različne predmete, primeri dobrih praks.

optičnih širokopasovnih povezav omogočajo hitrost povezovanja 1 Gbps samo za 114 vzgojno-izobraževalnih zavodov (VIZ) na osnovnošolski in srednješolski ravni ter organizacij za izobraževanje odraslih (LU), medtem ko je trenutnih potreb po zagotovitvi omenjene povezave zaznanih na 381 vzgojno-izobraževalnih zavodov in organizacijah za izobraževanje odraslih, zato nameravamo razliko financirati iz sredstev EKP 2021-2027.

Zagotavljanje IKT infrastrukture za digitalizacijo pedagoških in administrativno-upravnih procesov v podporo visokošolskemu študijskemu procesu:

Ukrep, ki je namenjen za financiranje informacijsko komunikacijsko storitev in z njimi povezanimi tehnično podporo in kibernetsko varnostnih storitev za digitalizacijo širših administrativno-podpornih aktivnosti delovanja visokošolskih zavodov, je komplementaren financiranju znotraj Evropske kohezijske politike 2021-2027, ki pa je neposredno vezan na nakup IKT opreme in licenc neposredno povezanih z izvedbo študijskega procesa na daljavo in v učilnici (npr. pametna učilnica).

Digitalizacija vodenja in upravljanja šol - Pametna šola 2: Pričujoči ukrep je komplementaren s projektom »Posodobitev organizacije vodenja in upravljanja s podatki v inovativnih učnih okoljih« - Pametna šola 1, ki se izvaja v obstoječi kohezijski politiki 2014-2020. V okviru načrtovanja razvoja celovitega in modularno zasnovanega informacijskega sistema za vodenje in upravljanje osnovnega in srednješolskega izobraževanja se bo izvedla poslovna analiza s Strateškim načrtom razvoja IS, in sicer na podlagi časovnice in načrtovanih poslovnih vrednosti projekta EKP »Organizacija vodenja in upravljanja s podatki v inovativnih učnih okoljih« (Pametna šola 1) ter projekta RRF »Digitalizacija vodenja in upravljanja šol (Pametna šola 2)«. V strateškem načrtu se bo na podlagi podatkovnih, tehničnih in pravnih izhodišč načrtovalo funkcionalne module in sklope, ki jih bo možno razpisovati kot ločena javna naročila ter glede na razpoložljiva sredstva, in sicer v fazi 1 za razvoj jedra pilotnega IS v okviru Pametne šole 1 ter v fazi 2 za nadaljnji razvoj novih in dopolnjujočih funkcionalnosti jedra IS. Razdelitev funkcionalnih modulov v načrtu bo omogočalo neodvisen razvoj posameznega sklopa IS, ki je lahko odvisen zgolj od razvoja predhodnih sklopov. Sklop Pametne šole 2 dopolnjuje ter nadgrajuje razvite funkcionalnosti Pametne šole 1 s ciljem, da bodo vzgojno-izobraževalni zavodi lahko pričeli z načrtovanjem uporabe jedra razvite rešitve, ki bo v delu nadomestila nepoenotene rešitve komercialnih ponudnikov ter ponudila za šole celovitost in povezljivost obstoječih rešitev.

Digitalizacija za odprto znanost: Strukturne spremembe in ukrepi v okviru Načrta za okrevanje in odpornost so skladni s prioritetami v okviru programa za izvajanje Evropske kohezijske politike 2021-2027. V okviru Načrta za okrevanje in odpornost se bodo zagotovile strukturne spremembe, s katerimi se bo izboljšal sistem odprte znanosti, ki bo izboljšal sistema prenosa znanja, v okviru sredstev Evropske kohezijske politike se bo, ob upoštevanju absorpcijske zmožnosti in potreb posameznih kohezijskih regij, podprlo dolgoročneje raziskovalno- razvojne sodelovalne projekte na vseh prednostnih področjih Strategije pametne specializacije, prav tako se bo zagotavljalo dodatna sredstva za spodbujanje človeškega kapitala, tj. mobilnosti raziskovalcev v javnih raziskovalnih organizacijah za krepitev njihovega sodelovanja z gospodarstvom, krepili bomo učinkovitost pisarn za prenos tehnologij, vlagali v raziskovalno infrastrukturo (nacionalnega in regijskega pomena, vključno z infrastrukturo za razvoj kvantnega računalništva, infrastrukturo za razvoj umetne inteligence, investicije v nujno potrebne objekte za izvajanje raziskovalne dejavnosti) ter hkrati bistveno spodbujali sinergije med različnimi viri financiranja, predvsem s programom Obzorje Evropa (scale-up, partnerstva, pečat odličnosti, prilagojene ukrepe ERC, projekte širjenja odličnosti - Teaming, Excellence Hubs ipd.), pri čemer bo vzpostavljen sistem odprte znanosti bistveno prispeval k izboljšanju sodelovanja med različnimi raziskovalnimi organizacijami. Do prekrivanja med različnimi viri financiranja ne bo prišlo.

Skladnost s pravili o državni pomoči: Predlagana strukturna sprememba je skladna s pravili o državni pomoči z vzpostavitev konkurenčnega sistema za javna naročila. Naročnik mora blago, storitve in gradnje vedno naročati oziroma dobavljati v skladu z določili ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki. Navedeno pomeni, da so javna naročila oblikovana na način, da je zagotovljeno, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja (bodisi krajevnega, stvarnega, osebnega ali drugega) ter da se v javnem naročilu neupravičeno ne omejuje konkurence med ponudniki.

Upoštevanje enakosti spolov: Slovenija se v Načrtu za okrevanje in odpornost zavezuje, da bo spoštovala načela enakosti spolov, enakih možnosti in nediskriminacije, saj je enakost spolov temeljna vrednota EU in temeljna pravica ter ključno načelo evropskega stebra socialnih pravic. Ministrstvo za

izobraževanje, znanost in šport bo tudi skladno z 12. členom Zakona o enakih možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/02, 61/07 – ZUNEO-A, 33/16 – ZVarD in 59/19) zagotavljajo enako obravnavanje spolov, zlasti na področju digitalnega prehoda, saj je izobraževanje za enakost spolov sestavni del sistema vzgoje in izobraževanja ter poklicnega usposabljanja, ki med drugim vključuje pripravo obeh spolov za aktivno in enako sodelovanje na vseh področjih družbenega življenja, poleg tega pa je pomembno, da dosežemo, da se za digitalno področje usposobi veliko več deklet kot danes, da bodo lahko sodelovale v razvoju jutrišnjega digitalnega sveta.

Sodelovanje zunanjih deležnikov: Ministrstvo je od oktobra do novembra 2020 zaradi epidemiološke slike v Sloveniji v povezavi z epidemijo COVID-19 opravljalo različne AVK z zunanjimi relevantnimi deležniki s področja strukturne spremembe z namenom seznanitve le-teh z vsebino predvidene tako strukturne spremembe, kakor tudi posameznega ukrepa. Glede navedenih AVK so bili pripravljeni ustrezni zapisniki, ki so na voljo na MIZŠ. Deležniki vidnejših pripomb na vsebino ukrepov oziroma strukturne reforme niso imeli oziroma so potrdili ustreznost vsebine naših načrtovanih ukrepov, v nadaljevanju pa izpostavljamo ključna srečanja in ugotovitve le-teh:

Na AVK na temo ukrepa **Digitalizacija športa**, ki je potekala dne 19.11.2020, so sodelovali člani strokovnega sveta RS za šport, Mestna občina Koper, MO Kranj, MO Ljubljana, MO Nova Gorica, MO Novo mesto, MO Maribor, MO Velenje, Občina Podčetrtek, Občina Šentjur, Občina Trbovlje, Občina Vodice, Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez-ZŠZ, Zveza za šport invalidov Slovenije – Slovenski paraolimpijski komite, Zavod za šport RS Planica, Skupnost občin Slovenije (SOS), Združenje občin Slovenije (ZOS), Združenje mestnih občin Slovenije (ZMOS), Skupni organ Koroške. Na sestanku je bilo iz razprave z relevantnimi zunanjimi deležniki moč razbrati, da so vsebine, ki jih načrtujemo znotraj Načrta za okrevanje in odpornost potrebne za slovenski šport, kakor tudi ustrezne ter da je izražena velika potreba po vlaganjih v športno infrastrukturo.

Predlogi ukrepov **Digitalizacija na ravni OŠ, SŠ in izobraževanja odraslih (oprema), Digitalizacija na ravni OŠ, SŠ in izobraževanja odraslih (aplikacije in storitve) ter IR Optika 2** so bili obravnavani na 7. seji Programskega sveta za informatizacijo izobraževanje (11. 11. 2020), predstavljeni so bili na letni konferenci Mreža znanja, ki jo organizira Akademsko in raziskovalna mreža Slovenije - Arnes, o ustreznosti vsebine ukrepov pa so se posvetovali tudi sodelujoči pri pripravi akcijskega načrta digitalnega izobraževanja 2021 – 2027 z uporabo inovativnih metod dela (člani ožje delovne skupine, ravnatelji, učitelji, sindikati, vsebine pa so bile predstavljene tudi na srečanjih z vodstvi šol in seminarjih za učitelje. Predloge ukrepov je MIZŠ predstavljalo tudi v odgovorih na vprašanja novinarjev, ki želijo javnosti predstaviti načrte ministrstva na področju zagotavljanja informacijsko-komunikacijske tehnologije vzgojno-izobraževalnim zavodom. Pripomb zunanjih relevantnih deležnikov na omenjene tri ukrepe ni bilo moč zaznati.

Rektorji so na Rektorski konferenci RS z dne 25. 10. 2020 posebej izpostavili nujnost ukrepov s področja digitalizacije, še posebej IKT opreme. Direktorat za visoko šolstvo je v okviru odgovora na vprašanje, pojasnilo, da je v okviru RRF predviden ukrep **Zagotavljanje IKT infrastrukture za digitalizacijo pedagoških in administrativno-upravnih procesov v podporo visokošolskemu študijskemu procesu**. Reforma visokega šolstva (kamor spada tudi navedeni ukrep) se obravnava v okviru Ekspertne skupine za pripravo NPVŠ 2021-2030, kjer redno potekajo sestanki. Pripomb na vsebino predlaganega ukrepa s strani zunanjih deležnikov ni bilo.

Na temo ukrepa **Digitalizacija vodenja in upravljanja šol - Pametna šola 2** sta potekali dve AVK, kjer so sodelovali predstavniki razvojnih šol v ukrepu Pametna šola 1 ter predstavniki Zavoda RS za šolstvo (20.11.2020), kakor tudi predstavniki Instituta Jožefa Štefana (26.11.2020). Kot ključne vsebine, ki jih mora ukrep Pametna šola vsebovati so bile izpostavljene naslednje: evidenca učencev/dijakov, redovalnica, dnevnik, matična knjiga, matični/osebni list, izpisi dokumentov, statistike. Izpostavljena je bila tudi želja po vzpostavitvi enotne platforme za dostop VIZ do digitalnih vsebin na nivoju celotne države, kar pa ukrep Pametne šole, ki zagotavlja ustrezne rešitve celotnega informacijskega sistema za celovit razvoj digitalizacije vodenja in upravljanja vzgojno-izobraževalnih zavodov, procesov in šolske dokumentacije, ne predvideva.

Na temo ukrepa **Digitalizacija za odprto znanost** je dne 20.11.2020 potekala AVK v sklopu 2. sestanka Delovne skupine za pripravo predloga RISS 2021-2030 in akcijskega načrta v delu, ki se nanaša na odprto znanost. Deležniki večjih pripomb glede strukturne reforme ali ukrepa niso imeli, strinjajo se s

predlagano vsebino strukturne reforme/ukrepa, ob tem pa opozarjajo na nujnost izpeljave le-tega za slovenski raziskovalni prostor.

Ukrepi s področja digitalizacije na področju izobraževanja, znanosti in športa so bili predstavljeni tudi Ekonomsko-socialnemu svetu, ki je tristranski organ socialnih partnerjev in Vlade Republike Slovenije, ustanovljen zato, da obravnava vprašanja in ukrepe, povezane z ekonomsko in socialno politiko, in druga vprašanja, ki se nanašajo na posebna področja dogovarjanja partnerjev.

2.7.1.1 Reforma 4: DIGITALNA TRANSFORMACIJA NA PODROČJU TRGA DELA IN SOCIALE (MDDSZ)

(1) Analitični del

Po indeksu digitalne ekonomije (DESI) tj. elementu digitalnih javnih storitev je v letu 2019 Slovenija dosegala zgolj povprečne vrednosti. Z namenom izboljšanja produktivnosti, učinkovitosti procesov, povečevanja sodelovanja, pa tudi utilizacije podatkov za nadaljnji razvoj in inovacije, je potrebno digitalno transformirati institucije, ki delujejo na trgu dela in sociale. Cilj reforme je nadgradnja obstoječi oziroma razvoj novih digitalnih storitev, ki bodo omogočile lažje in bolj učinkovito poslovanje državljanov in gospodarstva z javno upravo, v delu pa tudi rešitve, ki bodo zagotovile boljše načrtovanje na podatkih temelječih javnih politik. Za izvajanje kakovostnih in učinkovitih digitalnih storitev za državljane informacijski sistemi organizacij na trgu dela zahtevajo nadgradnje in dopolnitve v smeri e-storitev, e-vlog in zagotavljanja povezljivosti pridobljenih podatkov, saj nepovezanost podatkov in slabše sodelovanje med institucijami omejuje odziv institucij, ko gre za zagotavljanje storitev oziroma obravnavo ciljnih skupin. Investicije na področju trga dela in sociale bodo prispevale k uvedbi *uporabniku prijaznih e-storitev in digitalnih javnih storitev ter pomagale dodatno zmanjšati upravno breme za posameznike in podjetja, kar je skladno priporočili Sveta EU Sloveniji za leto 2020 (recital, 28)*.

(2) Ciljne skupine

uporabniki storitev (državljeni) in javne institucije s področja trga dela in sociale tj. zaposleni, policy odločevalci

(3) Izvedbena določila

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti bo skupaj s institucijami, pri katerih bo izvedena digitalizacija in nadgradnja sistemov odgovorno za pripravo in izvedbo javnih naročil za izbor izvajalcev ter nadzor nad izvedenim delom.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Tveganja se lahko pojavijo zaradi zamud pri izvedbi postopkov javnih naročil in zagotovitvi ustreznih pravnih podlag (sprememb zakonodaje) vezane na pridobivanje in izmenjavo podatkov. Za izvedbo javnih naročil bo zagotovljena zunanja pomoč in pomoč Direktorata za javno naročanje (MJU) in pravočasna priprava ustrezne dokumentacije in analiza morebitnih potrebnih sprememb zakonodaje. Ker gre večinoma za manjše dopolnitve, daljših zamud pri potrjevanju ni pričakovati. Zagotovljeni bodo ustrezni kadrovske viri za podporo izvedbi reforme in investicij. Projekti digitalizacije so, ker spodbujajo učinkovitost delovanja javne uprave, dobro sprejeti, zato ni pričakovati ovir pri sprejemanju potrebnih pravnih podlag.

(5) Časovnica

Digitalizacija na področju trga dela in sociale bo potekala od 2021 do 2026, predvideno trajanje 72 mesecev.

2.7.1.2 Reforma 5: DIGITALNA TRANSFORMACIJA PROSTORA IN OKOLJA (MOP)

(1) Analitični del

Slovenija priznava veliko potrebo po ustrezni povezavi zelenega in digitalnega prehoda, saj lahko digitalizacija bistveno pripomore k učinkovitemu izvajanju prostorskih in okoljskih politik. Podatki obstajajo v okviru digitalne infrastrukture, vendar je ključni problem interoperabilnost podatkov, kar je sicer povsem tehnično vprašanje, je pa ovira za učinkovito izmenjavo podatkov, ki povzroča zamude pri izvajanju skupnih zahtev. Ključno gonilo razvoja predstavlja tudi interoperabilnost, tako med javnimi

upravami na nacionalni in lokalni ravni, kot med lokalno ravni, nacionalno ravni in ravni EU. Močno se zavzemamo za razvoj povezanih digitalnih omrežij in inovativnih storitev na področju urejanja prostora, graditve objektov, nepremičnin, varovanja okolja ter upravljanja z vodami in ohranjanjem narave.

Ministrstvo za okolje in prostor je skupaj z organi v sestavi, aktivno vključeno v razvoj skupnega evropskega podatkovnega prostora za zeleni dogovor za doseganje nevtralnega prehoda v brezoglino družbo, ter krepitev gospodarskega razvoja podprtega z digitalnimi podatki. Cilje zapisane v strategiji EU za umetno inteligenco in Direktivi o odprtih podatkih in ponovni uporabi informacij javnega sektorja (Open Data Directive), kakor tudi v evropski industrijski strategiji za zeleno in digitalno Evropo bomo namreč dosegli samo z dosledno uporabo in nenehnim razvojem novih tehnologij, ter izvedbi zelene in digitalne preobrazbe slovenskega gospodarstva in javnega sektorja. Ministrstvo za okolje in prostor pri načrtovanju digitalne preobrazbe sledi strateškim smernicam OZN (Integriran lokacijski okvir – IGIF) z namenom lažjega prehoda na e-gospodarstvo, e-storitve in e-poslovanje ter za izboljšanje storitev za državljane z uporabo geoprostorskih tehnologij. Nacionalni podatki o prostoru in okolju pa predstavljajo podatke visoke vrednosti, ki jih je opredelila EU Direktiva o odprtih podatkih. Pametna prostorska in okoljska podatkovna infrastruktura, digitalne tehnologije in skupni podatkovni prostor so ključnega pomena za doseganje podnebnih ciljev, ukrepanjem v času epidemije, podporo krožnemu gospodarstvu, ohranjanju ekosistemov in biotske raznovrstnosti ter učinkoviti rabi energije. Razvoj in uporaba modernih inovativnih tehnologij okolja in prostora bosta pripomogla k hitrejši zeleni digitalni preobrazbi.

Digitalne transformacije na področju prostora in okolja lahko razumemo kot celovito reformo prostorske, okoljske in zemljiške politike, kot pospešek razvojnih investicij z digitalnim in zelenim preходом, kot izboljšanje poslovnega okolja in prispevek k administrativni razbremenitvi. Horizontalna digitalna povezanost prostora, okolja, voda in narave bo omogočila pametno upravljanje s prostorom kot omejenim naravnim virom ter nižjo pozidanostjo novih zemljišč in s tem povečano odpornostjo na podnebne spremembe. Digitalne lokacijske storitve bodo javnim organom, podjetjem ter državljanom olajšale prehod na zeleno in ogljično nevtralno gospodarstvo ter zmanjšale upravno breme. Bistveno bodo pripomogle k obvladovanju okoljskih in zdravstvenih tveganj. Služile bodo za pripravo na poplavno varnost, odzive na podnebne spremembe ter monitoring stanja prostora in okolja, pritiskov na zemljišča in okoljskih tveganj. V primeru novih epidemij bodo omogočale hitro teritorialno lociranje bolezni, sledenje širjenja bolezni v realnem času in spremljanje učinkov sprejetih ukrepov. K zmanjševanju epidemioloških tveganj bo prispevalo tudi zmanjšano število neposrednih interakcij z upravnimi organi zaradi digitalizacije storitev. Enoten podatkovni prostor bo omogočal razvoj pametnih krožnih in drugih aplikacij vrednosti vzdolž dobavnih verig.

Ponovna uporaba širokega nabora prostorskih in okoljskih podatkov javnega sektorja, ki so trenutno na voljo, bi lahko podprla inovacije in gospodarstvo masovnih podatkov. Uvedba uporabniku prijaznih storitev e-uprave in digitalnih javnih storitev bi pomagala dodatno zmanjšati upravno breme za podjetja. Uporaba storitev informacijske in komunikacijske tehnologije v malih in srednjih podjetjih ter nadaljnji razvoj digitalnih javnih storitev ostajata izziv. Zato so bile opredeljene pomembne naložbene potrebe, da bi državljani, podjetja in vlade izkoristili prednosti digitalizacije ter zlasti da bi se povečala uporaba storitev e-uprave in bi državljani na splošno več uporabljali internetne storitve.

V digitalni ekonomiji, ki je dobila s pandemijo nove razsežnosti, je potrebno zagotoviti odgovore na izzive glede lociranja podatkov v prostor (vse se zgodi nekje v prostoru), povezljivosti baz in podatkov, obdelave in shranjevanje podatkov in predvsem kibernetiko varnost in računalniško zmogljivost in zanesljivost. To je mogoče zagotoviti z naložbami v standarde, orodja in infrastrukturo ter pristojnosti za ravnanje s podatki. Ključna naloga javnega sektorja je omogočanje dostopa do večje količine podatkov in izboljševanje načina njihove uporabe bistvena za reševanje družbenih, podnebnih in okoljskih izzivov ter s tem oblikovanje bolj zdravih, uspešnih in trajnostnih družb, ki prispeva k boljšim politikam za doseg ciljev evropskega zelenega dogovora. Zbirati in zagotoviti kvalitetne podatke za odločanje in tudi omogočiti ponovno uporabo podatkov in s tem zagotoviti večjo učinkovitost in prihranek časa in energije.

Izvedba horizontalne integracije obstoječih informacijskih sistemov za prostor in okolje na nivoju Ministrstva za okolje in prostor in organov v njegovi sestavi bo omogočila hitrejšo doseganje ciljev, ki jih EK in Svet v okviru aneksa D oz. Priporočil državi v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2020, prepoznavata kot ključne ukrepe za doseganje digitalne transformacije.

Ustvarili bomo pogoje za razvoj digitalnih omrežij in inovativnih storitev na področju urejanja prostora, graditve objektov, evidentiranja nepremičnin, varovanja okolja ter upravljanja z vodami in ohranjanjem narave. Z razvojem inovativnih lokacijskih storitev (storitve, ki vključujejo podatek o lokaciji) ter večjo dostopnostjo in medopravilnostjo lokacijskega okvirja države in lokalnih skupnosti bomo omogočili trajnostne investicije za zagon zelenega in digitalnega gospodarstva. Z digitalizacijo procesov bomo še skrajšali upravne postopke in zagotovili, da bodo odločitve sprejemane na podlagi verodostojnih in ažurnih podatkov.

S tem ukrepom bomo spodbujali usklajen, medopravilen (interoperability by default) in koordiniran pristop, glede uporabe lokacijskih informacij na ravni Slovenije kot tudi širše na ravni Evropske unije. Omogočili bomo učinkovitejši in uspešnejši razvoj ter integracijo aplikacij, ki temeljijo na lokaciji oz. uporabi lokacijskih podatkov podjetjem in ostalim uporabnikom. Ukrep bo stremel k povezavi procesov, podatkov, storitev in produktov, ki nastajajo na posameznih področjih ter tako izkoristiti polni potencial digitalizacije. Z razvojem inovativnih lokacijskih storitev (vse se dogaja nekje v prostoru) ter večjo dostopnostjo in medopravilnostjo lokacijskega okvirja države in lokalnih skupnosti bomo znižali stroške in povečali družbeni in gospodarski doprinos. Zaradi informatizacije se bo poenostavil dostop do podatkov in e-storitev javne uprave, kar bo občanom omogočalo nemoteno opravljanje storitev tudi v primeru pandemije (večanje odpornosti javnega servisa).

Podjetjem in drugim uporabnikom bomo omogočili, da na osnovi lokacijske komponente bistveno izboljšajo logistično učinkovitost, funkcionalnost lastnih izdelkov in storitev ter na tej osnovi posodobijo lastne procese in oblikujejo nove, učinkovitejše poslovne modele. S svojimi nadpovprečnimi izdelki, storitvami in rešitvami bodo lahko nudili boljšo uporabniško izkušnjo (Customer eXperience) in večjo dodano vrednost. S tem bodo podjetja dvigovala prepoznavnost na trgu in si zagotavljala trajno konkurenčnost. Konkretno koristi so povezane z lokacijsko komponento pri lociranju v prostor, prostorski analitiki, navigacijskih storitvah, spletni kartografiji, upravljanju procesov, napovedovanju stanj v bodočnosti, optimizacijskih algoritmih in senzorskih napravah.

Makroekonomske koristi se vežejo predvsem na vzpostavitev popolnih in zanesljivih podatkov in povezanih procesov, kar bo znižalo negotovost, stroške in zamike pri načrtovanju in izvedbi investicij. Učinki se bodo na makroekonomski ravni pokazali kot povečanje obsega naložb, zlasti gospodarskega sektorja, pa tudi individualnih investitorjev in države oziroma občin ter povečanje zaposlenosti kot posledica dodatnih naložb, predvsem pa kot posledica bolj aktivne razvojno usmerjene zemljiške politike. Z uporabo povezljivih digitalnih prostorskih in okoljskih podatkov se bodo znižali stroški zaradi pozicijsko in časovno neusklajenih evidenc. Povezan in ažuren sistem monitoringa prostora in okolja bo znižal stroške vzdrževanja podatkovnih zbirk, stroške sanacij nedovoljenih gradenj, ker bo omogočal hitro prepoznavanje nelegalnih posegov, znižal stroške inšpekcijskih nadzorov ter omogočil večja učinkovitost inšpekcijskih nadzorov. Zaradi povezanosti informacijskih sistemov prostora, okolja, okolja, voda in narave bo upravljanje prostora ter zemljišč učinkovitejše, bolj usklajeno in trajnostno naravnano. To bo omogočilo tudi boljše obvladovanje okoljskih tveganj ter energetske in okoljske učinkovite načrtovanje lokalne in državne infrastrukture. Povezanost sistemov bo omogočila aktivno usmeritev k razvoju degradiranih okolij in s tem večjemu varstvu prostora kot naravnega vira, usmerjanju poselitve v obstoječa poselitvena območja, varstvu kmetijskih zemljišč, varstvu zelenih površin in s tem večanju odpornosti na podnebne spremembe.

Cilji digitalne transformacije na področju okolja in prostora:

- Povezati ključno prostorsko in okoljsko digitalno podatkovno infrastrukturo – povezati ključne procese sistemov eProstor, eOkolje, eVode, eNarava.
- Odpreti in omogočiti dostope do digitalnih prostorskih in okoljskih podatkov in storitev.
- Vzpostaviti ustrezne aplikacije in e-storitve namenjene povečanju in izboljšanju načine uporabe digitalnih prostorskih in okoljskih podatkov
- Vzpostaviti okolje za razvoj inovativnih storitev, ki so vezane na lokacijo ter na podatke o prostoru in okolju ter prehod v večdimenzionalni vizualiziran prostor.
- Vzpostaviti časovno komponento državnega koordinatnega sistema kot osnove za digitalizacijo in zagotoviti manjkajoče digitalne podatke državne prostorske in okoljske podatkovne infrastrukture.
- Vzpostaviti lokalne skupnosti za vzpostavitev lokalnih prostorskih podatkovnih infrastruktur in jih povezati z državno infrastrukturo.

Reforma ustreza ciljem iz Predloga uredbe EP in Sveta o vzpostavitvi sklada za okrevanje in odpornost, in sicer v delu, ki spodbuja digitalno tranzicijo, ki je potrebna za krepitev odpornosti v primeru izrednih razmer (npr. razmer v času pandemije). Hkrati izvedba integracije obstoječih informacijskih sistemov za prostor, vode in okolje na nivoju MOP in organov v njegovi sestavi omogoča doseganje ciljev, ki jih EK in Svet v okviru aneksa D oz. Priporočil državi v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2020, prepoznavata kot pomembne ukrepe za doseganje digitalne transformacije.

Celotna reforma se bo v celoti izvedla z eno investicijo »Zeleni Slovenski Lokacijski okvir« zato so ciljne skupine, izvedbena določila, tveganja, podrobnejša časovnica, stroški in mejniki navedeni na nivoju investicije.

Skupni ocenjeni stroški reforme na področju okolja in prostora znašajo 35.000.000,00 EUR, ki bodo v celoti pokriti iz Sklada za okrevanje in odpornost (RRF), podrobnejši opis stroškov je predstavljen na ravni investicije.

Prehod na digitalno državno prostorsko in okoljsko podatkovno infrastrukturo se predvideva v obdobju do leta 2026, podrobnejša časovnica je predstavljena na ravni investicije.

2.7.1.3 Reforma 6: DIGITALNA TRANSFORMACIJA NA PODROČJU ZDRAVSTVA (MZ)

(1) Analitični del

Kljub velikemu napredku na določenih področjih digitalizacije v zdravstvu ta pri izvajalcih zdravstvene dejavnosti še vedno glede podatkov o pacientu na papirnatih nosilcih. Nepotrebno administrativno breme se posebej izraža v zahtevah po vnosu podobnih ali istih podatkov o istem pacientu, pri čemer ta vnos ne zagotavlja dostopnosti kliničnih podatkov v nadaljnjem zdravljenju ali dostop pacienta do samih podatkov. Ne izkorišča se potenciala podatkov, saj množica »silosnih« zbirk napredne metode analize ne omogoča. Podatki za »primarno rabo«, nastali ob zdravljenju pacienta, so ločeni od podatkov za »sekundarno rabo«, ki se jih poroča kasneje na svoj način. Posledično se podatki med različnimi deležniki na ključnih področjih razlikujejo in tako onemogočajo ustrezno načrtovanje in razvoj sistema. Zdravstveni delavci uporabo računalnika pogosto dojemajo kot vir »administrativnih ovir«, ne pa kot pomočnika za učinkovitejše in bolj kakovostno delo.

(2) Ciljne skupine

V slovenskem javnem zdravstvu in povezanem delu dolgotrajne oskrbi zato želimo zagotoviti medsebojno povezanost in usklajenost informacijskih rešitev, digitalnih gradnikov, storitev za paciente, njihove formalne in neformalne oskrbovalce, zdravstvene delavce, vodstva izvajalcev, plačnike in upravljalce sistema. Ta bo pacientom zagotovil pogoje za integrirano, celovito, kakovostno in varno in zdravstveno obravnavo, omogočil njihovo opolnomočenje in sodelovanje pri skrbi za svoje zdravje ter zagotovil spoštovanje njihovega časa. Za zaposlene v zdravstvu bo zmanjšal administrativne obremenitve, jim omogočil dostop do orodij za povečanje učinkovitosti svojega dela, zagotovil možnost varnega in učinkovitega sodelovanja pri obravnavi pacientov, hkrati pa bo poenotil in poenostavil tudi podporne procese. Upravljalcu bo omogočil pregled nad zdravstvenim stanjem prebivalstva ter načrtovanje organizacije sistema ob poznavanju sedanjega stanja in upoštevanje glede na demografske trende predvideno gibanje potreb in virov. Primarno je seveda sprememba namenjena izboljšanju kakovosti in varnosti obravnave pacientov.

(3) Izvedbena določila

Operativno bo delo vodila in usmerjala ekipa na MZ, se bo pa oblikoval širok konzorcij deležnikov, ki bo nujen za uspešno delo in izvedbo strukturne spremembe. Ključno za uspeh strukturne reforme je povezovanje med deležniki v širšem okolju pomeni. Ob vzpostavitvi ustreznih pravnih podlag je potrebno k spremembi aktivno pritegniti ključne deležnike na področju zdravstva (Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Nacionalni inštitut za javno zdravje, izvajalci zdravstvene dejavnosti, reprezentativne zbornice, predstavnike pacientov) in širše na področju digitalizacije

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

V izogib dvojnemu delu in razvoju rešitev, ki že obstajajo in so bile razvite iz javnih sredstev, je potrebno zagotoviti aktivno udeležbo in usklajenost s tim. »javno upravo«, kar je glede na dejstvo, da gre za iste paciente/državljanke, umetno postavljena meja. Že razviti gradniki, portali in ostale informacijske rešitve v okviru potreb državne uprave se morajo brez nesorazmernih finančnih zahtev za uporabo razširiti, da se lahko uporabijo tudi za ostala področja v javnem interesu. Rešitev vidimo v vključevanju deležnikov iz tega področja v konzorcij s ciljem čim večje aktivne udeležbe. Z istim načinom (vključevanjem deležnikov) se bo doseglo tudi sodelovanje strokovnjakov v zdravstvu. Nujno za uspeh projekta je zagotoviti tudi pogoje sodelujočih, da se lahko s projektom polno ukvarjajo, za kar je bistveno, da se iz projektov lahko financirajo tudi zaposlitve.

2.7.1.4 Reforma 7: e - KMETIJSTVO, e-PREHRANA in e-GOZDARSTVO

Povezovanje deležnikov v kmetijstvu in gozdarstvu je ključnega pomena z vidika krepitve trajnostne pridelave hrane, izboljšanja dobrobiti živali, odzivanja na podnebne spremembe, zagotavljanja stabilne preskrbe s hrano, varnosti hrane in spodbujanja biotske raznovrstnosti.

MKGP z organi v sestavi in javne službe s področja gozdarstva in kmetijstva bodo s predlaganim projektom pridobili digitalizacijo osnovnih delovnih procesov s poudarkom na terenskem zbiranju podatkov, pridobivanju novih visokotehnoloških podlag za odločanje, poenostavitve delovnih procesov, zmanjšanje administrativnih del, urejenih podatkovnih bazah centraliziranih s prikazovanjem na centralnem web GIS portalu na MKGP.

Za kmetijska gospodarstva in lastnike gozdov se bo zgradilo enotne točke za prikaz podatkov iz podatkovnih zbirk s poročja gozdarstva in kmetijstva, vključno z informacijami o pravnih omejitvah na področju reje živali, izvajanja SKP, vnosa in omejitev povezanih z vnosom hranil in druge informacije z namenom zagotavljanja varne hrane, zaščite potrošnikov, izboljšanje biodiverzitete, ohranjanje narave, voda, gozdnega prostora, divjadi...

Sodelovanje z deležniki in javnostjo

Ministrstvo RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je vključevalo ključne deležnike v okviru svojega delovnega področja v sam proces identifikacije, predstavitve in tudi usklajevanja vsebin projektov. Prvi sestanki so potekali v začetku avgusta 2020 (4.8.2020), sledili so sestanki 24.9.2020, kjer smo v Hiši EU pripravili širok posvet z vsemi ključnimi deležniki (reprezentativni predstavniki v kmetijstvu, fakultete, srednje šole, instituti). Takrat smo tudi deležnike povabili k oddaji projektnih predlogov. Dne 2.10.2020 smo organizirali posvet, na katerem so deležniki predstavili svoje projektne predloge. Sledilo je delo v ožjih skupinah, kjer se je izkazala potreba, da se podrobneje opredeli vsebina, kazalniki in mejniki ter finančna konstrukcija projektov. Takšni sestanki so potekali v novembru (4.11.2020 in 17.11.2020 ter 26.11.2020). Dne 9.12.2020 je načrtovana izvedba poglobljene predstavitve vseh predlaganih projektov s področja kmetijstva, živilstva in gozdarstva. Vsi predlagani projekti so bili predstavljeni tudi članom Ekonomsko-socialnega sveta (ESS).

2.7.1.5 Reforma 8: DIGITALNA TRANSFORMACIJA KULTURE (MK)

(1) Analitični del

Digitalna preobrazba je ključna za okrevanje gospodarstva po krizi. Uvedba uporabniku prijaznih storitev e-uprave in digitalnih javnih storitev bo pomagala dodatno zmanjšati upravno breme tudi na področju kulture. V zadnjih šestih mesecih se je zaradi pandemije covid-19 izkazalo, da v sektorju kulture tehnološka podpora predvsem na polju informacijskih storitev in administrativnih ovir, ki nastajajo v procesih in postopkih, zaostaja za drugimi podsistemi slovenske družbe. Kultura je eden najranljivejših sektorjev, zaradi česar ji je treba z vlaganjem v digitalno preobrazbo pomagati preživeti in se obenem prilagoditi novim okoliščinam.

Glavne vrzeli, s katerimi se soočajo upravljalci, producenti in uporabniki na področju kulture v Sloveniji, so naslednje:

1. upravljanje dediščinskih e-vsebin v javnih zavodih ne poteka sistematično in povezano, ni enotnega dostopa do digitalnih gradiv, zato je otežkočeno učinkovito izvajanje Direktive 2003/98/ES o ponovni uporabi informacij javnega sektorja za potrebe izobraževanja in gospodarstva,
2. javna arhivska mreža v digitalnem smislu ni procesno in tehnično poenotena v škodo arhivski dejavnosti, ki bi morala povezati ustvarjalce arhivskega gradiva in javne arhive,
3. upravljanje ustvarjalnih e-vsebin, storitev in podpornih procesov ne poteka sistematično, transparentno in povezano, ni enotnega dostopa do digitalnih vsebin, stvaritev in gradiv.

Cilji, ki jih naslavlja strukturne spremembe na področju kulture, so naslednji:

1. večja in kvalitetnejša ponudba in dostop do e-vsebin in e-storitev na področju kulturne dediščine in ustvarjalnosti za podjetja in državljane,
2. učinkovitost in transparentnost upravljanja e-vsebinami na področju kulturne dediščine in ustvarjalnosti,
3. zmanjšanje administrativnih ovir za lastnike in uporabnike kulturne dediščine,
4. optimizacija postopkov prevzema, strokovne obdelave, dolgoročnega ohranjanja in zagotovitve tehničnih pogojev za (nadaljnjo) uporabo arhivskega gradiva,
5. izboljšanje možnosti ponovne uporabe kulturnih e-vsebin za potrebe izobraževanja, raziskav in gospodarstva.

Navedeni cilji prispevajo k potencialu rasti, ustvarjanja delovnih mest ter večji produktivnosti in učinkovitosti.

Strukturna sprememba na področju kulture bo vplivala na povečanje kohezivnosti družbe: optimizacija procesov v dejavnostih kulturne dediščine, arhivov in ustvarjalnosti, ki so razporejene po vsem ozemlju države, bo poenotila in sistemizirala področje, omogočila enakopraven, transparenten dostop do e-vsebin in e-storitev ter na ta način povečala socialno, ekonomsko in teritorialno kohezijo in konvergenco. Razvoj nujnih digitalnih kompetenc bo povečal prilagodljivost in prožnost tako upravljalcev kot uporabnikov teh storitev ter družbe v celoti.

(2) Ciljne skupine

Javna uprava, javni zavodi, podjetja, nevladne organizacije, samozaposleni v kulturi, zainteresirani državljani, ranljive skupine (slepi, slabovidni, gluhi, naglušni).

(3) Izvedbena določila

Strukturna sprememba digitalna transformacija kulture bo izvedena z uporabo postopkov javnega naročanja. Ministrstvo za kulturo bo vodilo in koordiniralo izvajanje posameznih investicij v sodelovanju z izbranimi zunanjimi izvajalci in dodatnimi projektnimi zaposlitvami.

(4) Opis vključevanja deležnikov

Strukturna sprememba naslavlja širok spekter deležnikov, od upravljalcev, producentov do končnih uporabnikov (podjetja, kulturni ustvarjalci in upravljalci, zaposleni v različnih panogah, kot npr. izobraževanje – učitelji, učenci, študenti, družine, posamezniki).

(5) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Možne ovire:

- Pravočasna vzpostavitev skupne infrastrukture za javni sektor (IKT v okviru DRO, širokopasovne povezave)
- Nepripravljenost javnih zavodov, agencij, skladov, NVO, samozaposlenih v kulturnem in kreativnem sektorju na spremembe.
- Obstoj različnih strokovnih praks v posameznih javnih zavodih, neusklajenost z mednarodnimi priporočili in standardi.
- Pomanjkanje ustrezne podpore projektu na odločevalnem nivoju, predvsem v smislu zagotavljanja potrebnih virov za izvedbo projekta.

Rešitve:

- Kontinuirano spremljanje aktivnosti, napredka in aktivna vloga pri vzpostavljanju e-infrastrukture
- Izvajanje programov ozaveščanja in usposabljanja; sodelovanje z ustanoviteljem in pristojnimi inšpekcijskimi službami.

- Evidentiranje postopkov in podatkov, reorganizacija poslovnih procesov upravljanja (BMP), spremljanja in evidentiranja le-teh z namenom poenotenja in transparentnosti poslovanja na vseh ravneh
- Popis procesov in postopkov je ključni korak za uspešno digitalizacijo poslovanja
- Vključitev predstavnikov ključnih deležnikov v razvojno skupino, ki evalvira postopke, podatke, dokumente in korake izvedbe projekta

(6) opredelitev in opis časovnice strukturne spremembe

Strukturna sprememba	Investicija	Skupno časovno obdobje
Digitalna transformacija na področju kulture (MK)	d-Dediščina	2021 - 2026
	e-Arhiv	2021 - 2026
	Vzpostavitev, zagon in optimizacija upravljanja enotne informacijske platforme e-Kultura	2021 - 2024

2.7.1.6 Reforma 9: VEČJA DOSTOPNOST IN PRILAGOJENOST PRAVOSODJA SODOBNIM NAČINOM POSLOVANJA

(1) Analitični del

Učinkovitost države pri podpori delovanja poslovnega sektorja se je na številnih področjih izboljšala, izziv pa ostaja predvsem zmanjšanje regulativnih bremen in nadaljnje izboljšanje upravljanja javnih institucij. V zadnjih letih je bil narejen pomemben napredek na področju uvajanja standardov kakovosti v javni upravi, sprejeti so bili ukrepi za zmanjšanje administrativnih ovir in korupcije, napredek je bil dosežen pri digitalizaciji javnega sektorja. Povečala se je učinkovitost pravosodnega sistema, njegova kakovost pa je primerljiva z drugimi državami EU. Zaupanje v javne institucije, politiko in pravno državo je ostalo nizko, prav tako stopnja reprezentativne demokracije, zaznava korupcije pa je visoka. Gospodarski sektor je zadnja leta kot eno največjih ovir pri poslovanju poudarjal pretirano birokracijo in premalo spodbudno poslovno okolje.

Pomemben dejavnik gospodarske uspešnosti v povezavi s poslovnim okoljem je učinkovit pravosodni sistem. Pravočasne in izvršljive sodne (in pravosodne) odločitve so na podlagi raziskav Mednarodnega denarnega sklada (IMF) ključnega pomena za ponoven gospodarski zagon in s tem za ohranjanje delovnih mest, saj prispevajo k pravočasnem izpolnjevanju pogodbenih obveznosti, zaščiti premoženjskih koristih in drugih pravic, pregonu gospodarskega kriminala in spodbujanju ustanavljanja novih podjetij. Zaradi nastale situacije v povezavi s COVID-19 lahko vplivajo tudi na zmanjševanju primerov insolventnosti, povezanih s krizo, na hitro prenehanje poslovanja podjetij, ki niso poslovno vzdržna, ter na drugo priložnost za vpletene strani.

Slovenija v zadnjem obdobju izvaja vrsto ukrepov in aktivnosti, ki pripomorejo k učinkovitosti in kakovosti pravosodnega sistema, tudi na podlagi mednarodnih primerjav je zaznati izboljšave sistema, vendar je zaupanje v pravno državo še vedno nizko. Zelo nizko je zaupanje v neodvisnost sodišč in sodnikov. Število nerešenih zadev se zmanjšuje, vendar se čas reševanja pomembnih zadev ni bistveno spremenil. Kakovost slovenskega sodstva v širšem smislu zaostaja pri uporabi IKT, čeprav je elektronsko poslovanje že uvedeno v nekaterih postopkih (kot npr. Zemljiška knjiga, izvršilni postopki).

Vrzeli:

V okviru Priporočil Sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2020 je Sloveniji naslovljeno priporočilo, naj nadaljuje hitro izvajanje ukrepov za zagotavljanje likvidnosti in financiranja podjetjem in gospodinjstvom ter zmanjševanje upravnega bremena. Digitalna preobrazba bo ključna za okrevanje gospodarstva po krizi. Uvedba uporabniku prijaznih storitev e-uprave in digitalnih javnih storitev bi dodatno prispevala zmanjšati upravno breme za podjetja.

Iz Priporočil Sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2020 in Mnenja Sveta o programu stabilnosti Slovenije za leto 2020 izhaja tudi, da je treba okrepiti normalno delovanje

enotnega trga ter sprejeti ukrepe, ki bodo zagotovili hiter in neoviran prehod v fazo okrevanja. Podjetja, ki so v težavah, zlasti manjša, potrebujejo likvidnost, financiranje in podporno poslovno okolje. Ker je kriza dodatno otežila reševanje gospodarskih sporov in pregon gospodarskega kriminala, se bo moral insolventni okvir bolj osredotočiti na preprečevanje primerov insolventnosti, povezanih s krizo, na hitro prenehanje poslovanja podjetij, ki niso poslovno vzdržna, ter na drugo poslovno priložnost za vpletene strani. Evropska komisija priporoča še, da Slovenija v naslednjih letih nadaljuje s hitrim izvajanjem z ukrepov za zagotavljanje likvidnosti.

Omejen napredek pri digitalizaciji pravosodnega sistema (predvsem na civilnem in kazenskem področju) in kriza zaradi COVID-19 sta poudarila nujno potrebo po nadaljevanju in pospežitvi sprememb, povezanih predvsem z digitalizacijo pravosodnega sistema. Delno več mesečno zaprtje nacionalnih sodišč je razkrilo veliko ranljivost, ki je povzročila znatne zaostanke, poleg tega pa je pandemija COVID-19 in z njo povezani ukrepi pridržanja in ustavitve izvajanja številnih javnih storitev, pokazali nujnost nadaljnjega razvoja procesa odpiranja pravosodja tudi elektronskemu poslovanju in poslovanju na daljavo ter razvoju ustreznih digitalnih rešitev za celoten pravosodni sistem.

Izzivi:

Pravosodje mora biti zasnovano na vzdržnosti in gospodarnosti, iz katere morajo izhajati tudi posamezni pristopi pri organizaciji in upravljanju pravosodja. Sodobnim razmeram in nastali situaciji v povezavi s Covid-19, sledijo smernice razvoja v pravosodju, kar pomeni zagotavljanje dostopnosti in odprtosti pravosodja ter še posebno ščitenje in zagotavljanje pravic tistih, ki v pravosodni sistem vstopajo (državljeni, podjetja in ranljivi posamezniki).

Postopek v primerih gospodarskega kriminala mora trajati najkrajši potreben čas, izpostavljena je dolžnost vseh organov, ki sodelujejo v kazenskem postopku, da ravnajo posebno hitro in uporabljajo institute, ki omogočajo hitrejši potek postopkov. Trenutno veljavni Zakon o kazenskem postopku vsebuje kar nekaj mehanizmov in institutov, ki omogočajo skrajšanje postopkov, v preteklosti pa so bili sprejeti tudi različni organizacijski ukrepi, ki pripomorejo k racionalnejši izvedbi postopkov. Vseeno pa tako nacionalni kot tudi nekateri mednarodni dokumenti kažejo, da postopki glede pregona gospodarske kriminalitete še vedno trajajo predolgo. To ugotavljata tako Priporočilo Sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2020 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Slovenije za leto 2020 kot tudi Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete 2019 – 2023.

Zahtevnejša kriminaliteta ima vse pogostejše tudi mednarodni značaj, zato je pomembna moderna opremljenost pravosodnih organov za uporabo sodobnih instrumentov vzajemne mednarodnopravne pomoči in mednarodno sodelovanje (videokonference, varne informacijske poti ...). Sodobne informacijske rešitve lahko pripomorejo tudi k bolj učinkovitemu delu na konkretnih zadevah, na primer z uporabo rešitev umetne inteligence, ter zagotavljanju ažurnega delovanja pravosodnih organov »na daljavo« v primeru pandemij in epidemij.

Poseben poudarek se namenja elektronskemu poslovanju v sodnih in tožilskih postopkih, ki v (pred)kazenskem postopku, za razliko od nekaterih civilnih (zemljiška knjiga, izvršilni postopki), še ni vzpostavljeno. Njihova vzpostavitev pa bi pomenila racionalizacijo postopkov tako za sodišče kot tudi državno tožilstvo ter ostale udeležence v postopku.

Vse aktivnosti in dejanja pravosodnih organov, še posebej sodišča, močno vplivajo na pravilnost in pravičnost končne rešitve in posameznikov občutek, da je bil deležen pravične obravnave. V okviru tega je treba zagotavljati, da spremljajoči procesi sojenja sledijo družbenemu razvoju in upoštevajo tudi spoznanja iz drugih družbenih področij, še posebej tista, ki so deležna širokega konsenza oziroma priznanja. Nujno je, da tudi sodišča in državna tožilstva glede načina podajanja informacij sledijo temu razvoju. Ločnica je jasna, sodišča so samostojna in neodvisna pri sprejemanju in izrekanju odločitev, ki temeljijo na Ustavi in zakonih, vendar pa je za stranke postopka kot tudi za javnost (tako strokovno kot tudi splošno javnost) koristno, da so navedene odločitve in vse informacije ter postopkovni koraki sodišča na voljo na čim bolj pregleden in dostopen način.

Digitalizacija in e-hramba vseh pisanj bo omogočala večjo preglednost glede odločanja sodišč. To bo odpravilo negotovost, saj bodo državljani lahko bolje seznanjeni s prakso sodišč glede vrste zadev, hkrati pa bo omogočilo tudi lažjo intervencijo Vrhovnega sodišča RS pri ugotovitvi, da sodna praksa na določenem področju ni poenotena.

Cilji:

S predlaganimi ukrepi strukturne spremembe se bo zasledovalo doseganje dveh zastavljenih končnih ciljev:

- 1: Učinkovitejši pregon gospodarske kriminalitete in zagotavljanje orodij za učinkovit boj proti organiziranemu kriminalu,
- 2: Večja dostopnost, preglednost in prilagoditev delovanja pravosodja z ukrepi nadaljnje digitalizacije pravosodja.

Ukrepi za doseg ciljev:

Za zagotavljanje doseganja cilja Učinkoviti pregon gospodarske kriminalitete in zagotavljanje orodij za učinkovit boj proti organiziranemu kriminalu je v prvi vrsti potrebna zagotovitev ustreznih normativnih podlag ter obenem tehničnih pogojev za uporabo sodobnih tehnologij, posodobitev in digitalizacijo procesov ter kazenskih in drugih sodnih postopkov. Aktivnosti za izboljšave na tem področju so:

1. V postopku sprejema je novela Zakona o kazenskem postopku, ki širi možnosti opravi preko videokonference, z možnostjo videokonferenčnega izvajanja narokov (torej ne zgolj možnost zaslišanja strank in prič preko videokonference, ampak tudi izvedbo celotnega naroka,).
2. V fazi uveljavljanja (od novembra 2020) je že sprejeta podzakonska podlaga za elektronsko poslovanje v kazenskih zadevah (Pravilnik o elektronskem poslovanju v civilnih sodnih postopkih in v kazenskem postopku), ki je podlaga za uvedbo elektronskega poslovanja v kazenskih zadevah. Tako je predvideno vlaganje elektronskih vlog, kar bo racionaliziralo tudi poslovanje državnega tožilstva in elektronsko vročanje, kar se zlasti nanaša na vročanje državnemu tožilstvu in odvetnikom. Z vzpostavitvijo e-spisa z elektronskimi dokumenti bo omogočen tudi oddaljen pregled kazenskega spisa.

Vzporedno z uveljavljanjem sprejetega pravilnika bodo potekale tudi aktivnosti Vrhovnega sodišča RS in Vrhovnega državnega tožilstva RS za vzpostavitev tehničnih pogojev za elektronsko poslovanje med sodstvom in državnim tožilstvom, med sodstvom in ostalimi udeleženci postopka (tudi državljani) ter državnim tožilstvom in ostalimi udeleženci (pred) kazenskega postopka (policija, pravosodni organi drugih držav članic).

Za zagotavljanje doseganja cilja večje dostopnosti, preglednosti in prilagoditve delovanja pravosodja je nujna investicija v zagotavljanje celovitega e- poslovanja z nujno digitalizacijo pisanj v vseh sodnih postopkih (trenutno e-spis predstavlja v celoti informatiziran spis že v izvršilnih, zemljiškoknjižnih, insolvenčnih postopkih in postopkih vpisa v sodni register), javna elektronska dostopnost vpisnikov in elektronska dostopnost pisanj strankam in drugim, ki imajo zakonsko podlago za vpogledovanje v spis, elektronsko vlaganje in vročanje pisanj ter vzpostavitev centralnega sodnega dokumentacijskega digitalizacijskega centra.

Učinki:

Ažurna dejavnost pravosodnih organov pri obravnavi kaznivih dejanj, katere podlaga so tudi moderne informacijske možnosti, bo prispevala k boljšemu poslovnemu okolju in ima generalno-preventivne učinke za naprej.

Učinkovito obravnavanje gospodarskih kaznivih dejanj bo imelo vpliv na konkurenčnost gospodarstva, ker s trga odstrani posameznike in gospodarske subjekte, ki huje kršijo predpise, da bi si pridobili nepošteno prednost, še posebno ker deluje generalno preventivno in preprečuje kršitve, ki bi izkrivljale konkurenco. Razširitev možnosti uporabe videokonference in uvedba elektronskega poslovanja v kazenskih zadevah bo imela pomemben učinek tudi na najzahtevnejše postopke gospodarskega in organiziranega kriminala, kjer je pogosto več obdolžencev, izvedencev in prič ter obširna dokazna dokumentacija, ki jo je potrebno analizirati.

Uvedba elektronskega poslovanja v kazenskih zadevah bo nedvomno pomenila administrativno razbremenitev vseh udeležencev v postopku, skrajšala trajanje postopkov (na primer pri odločanju o pravnih sredstvih) ter zmanjšala stroške poslovanja.

Izvedba ukrepov za nadaljnjo digitalizacijo pravosodja pomeni hitrejšo dostopnost in zniževanje stroškov strankam in državnim organom ter boljši vpogled javnosti v delovanje sodstva. Informatizacija sodnih postopkov pomeni omogočitev komunikacije sodišča s strankami v e-obliki. V postopkih, ki so že informatizirani, sodišča strankam že lahko vročajo v e-obliki, vlaganje pa poteka preko enotnega portala sodišča. Po dosedanjih izkušnjah e-vročanje prinaša za sodišča več kot štirikratne prihranke v primerjavi s fizičnim vročanjem. Poslovanje v e-obliki med pravosodnimi organi z izmenjavo informacij neposredno med informacijskimi sistemi posameznih organov pa bi zagotovili, da bi bili ti prihranki še večji.

(2) Ciljne skupine

Predlagana strukturna sprememba naslavlja ciljne skupine, ki so predvsem državljani in podjetja ter pravosodni organi in zaposlene osebe v pravosodnih organih.

Predlagana strukturna sprememba na področju pravosodja bo prispevala k ciljem II. razvojnega stebra Digitalna Slovenija, saj bo še posebej državljanom, podjetjem in ostalim, ki poslujejo s pravosodnimi organi, omogočila lažji in hitrejši dostop do storitev ter omogočila elektronsko poslovanje z in med njimi, s tem pa prispevala k okrepanju in odpornosti poslovnega okolja ter gospodarstva. Strukturna sprememba bo prispevala k razvoju e-storitev, k razvoju in uporabi infrastrukture za zagotovitev nadaljevanja delovanja in zagotavljanja storitev, k razvoju upravljanja s podatki, k zagotavljanju odprtih podatkov in digitalnih javnih storitev.

Z nadaljnjim razvojem in implementacijo predvidenih ukrepov v okviru predlagane strukturne spremembe se bo pravosodje (s pravosodnimi organi) razvijalo v smeri stabilnega, odpornega, odprtega in dostopnega pravosodnega sistema. Zaposleni v pravosodnih organih bodo ob uvedbi celovitega digitalnega poslovanja deležni izobraževanja za uporabo novih razvitih rešitev, s tem pa bodo pridobivali digitalne veščine in kompetence.

Predlagana strukturna sprememba v celoti prispeva k EU Iniciativi : Modernizacija (EU Flagship: Modernise), ki zasleduje cilj zagotovitve evropske digitalne identitete (e-ID) in vzpostavitev interoperabilnih, prilagojenih in uporabniku prijaznih digitalnih javnih storitev do leta 2025.

Predlagana strukturna sprememba je skladna s Strategijo razvoja pravosodja do 2020 in Strategijo razvoja Slovenije do 2030. (Strategija pravosodja do 2030 je trenutno v fazi priprave, sprejeta bo predvidoma v letu 2021).

(3) Izvedbena določila

Strukturna sprememba na področju pravosodja se bo izvedla na nacionalni ravni, izvedlo jo bo Ministrstvo za pravosodje (že obstoječe pristojne službe v okviru ministrstva) v sodelovanju z drugimi pravosodnimi organi oz. deležniki v pravosodju. Strukturna sprememba bo izvedena v sodelovanju s sodstvom, tožilstvom, in državnim odvetništvom, in sicer v sodelovanju z Vrhovnim sodiščem RS, Ustavnim sodiščem RS, Državnim odvetništvom RS in Vrhovnim državnim tožilstvom RS.

Strukturna sprememba bo izvedena celovito, s pripravo, sprejemom in implementacijo načrtovanih zakonodajnih sprememb in z izvedbo ukrepov nadaljnje digitalizacije pravosodja. Ministrstvo za pravosodje bo izvedlo zakonodajne spremembe, ki bodo zagotovile ustrezne podlage za celovito izvedbo investicijskega dela strukturne spremembe, ukrepe nadaljnje digitalizacije pa bodo poleg ministrstva izvedli tudi pravosodni organi (nosilci posameznih predlaganih ukrepov).

Strukturna sprememba je realno izvedljiva v opredeljenem časovnem obdobju in finančno izvedljiva s predvidenimi sredstvi RRF.

Za izvedbo strukturne spremembe ni administrativnih ovir. Koordinacijo izvedbe celotne strukturne spremembe bo zagotavljalo Ministrstvo za pravosodje, ki ima dolgoletne izkušnje (in administrativno kapaciteto) z izvajanjem operacij v okviru evropske kohezijske politike.

Strukturna sprememba z investicijskim delom (z ukrepi v okviru nadaljnje digitalizacije na področju pravosodja) bo izvedena z uporabo postopkov javnega naročanja. Posamezne ukrepe in postopke javnega naročanja bodo izvajali nosilci posameznih ukrepov, in sicer poleg Ministrstva za pravosodje še Vrhovno sodišče RS, Ustavno sodišče RS, Državno odvetništvo RS in Vrhovno državno tožilstvo RS, ki imajo prav tako izkušnje na področju izvajanja podobnih projektov digitalizacije v okviru izvajanja evropske kohezijske politike (operacije e-pravosodje v okviru EKP 2007-2013 in operacije Učinkovito pravosodje v okviru EKP 2014-2020). Nosilci posameznih ukrepov bodo vodili in koordinirali izvajanje javnih naročil v sodelovanju z izbranimi zunanjimi izvajalci. Pri izvedbi bodo upošteevane smernice in tehnološke generične zahteve Ministrstva za javno upravo, ki je pristojno za usklajen razvoj javne uprave.

Pri izvedbi ukrepov in javnih naročil bo upošteevano tudi načelo nediskriminatornosti, saj mora naročnik blago, storitve in gradnje vedno naročati oziroma dobavljati v skladu z določili ZJN-3, vključno ali predvsem z upoštevanjem in spoštovanjem temeljnih načel javnega naročanja, med drugimi tudi z zagotavljanjem enakopravne obravnave in konkurence med ponudniki. Navedeno pomeni, da so javna naročila oblikovana na način, da je zagotovljeno, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja (bodisi krajevnega, stvarnega, osebnega ali drugega) ter da se v javnem naročilu neupravičeno ne omejuje konkurence med ponudniki.

Pri izvedbi ukrepov bo upoštevano načelo enakih možnosti, saj bodo razvite rešitve prilagojene za slepe in slabovidne ter gluhe in gluhoneme osebe, enako dostopne moškim in ženskam ter ranljivim osebam.

(4) Opis vključevanja deležnikov

Ministrstvo za pravosodje je že v začetku priprave Načrta za okrevanje in odpornost pozvalo relevantne deležnike v pravosodju (Vrhovno sodišče RS, Ustavno sodišče RS, Državno odvetništvo RS in Vrhovno državno tožilstvo RS) k identifikaciji potreb in podaji predlogov izboljšav na področju pravosodja. Njihovi posredovani predlogi in možne izboljšave so bili pregledani s strani najvišje vodstvene ravni ministrstva (kabinet in direktorji direktoriatov), sledilo je usklajevanje s predlagatelji in skupen pregled zbranih predlogov, kjer je bila preverjena tudi izvedljivost predlaganih zakonodajnih sprememb in ustreznost ukrepov nadaljnje digitalizacije pravosodja. S tem so bili deležniki vključeni v načrtovanje strukturne spremembe in v ukrepe nadaljnje digitalizacije, ki jih bodo tudi izvajali.

(5) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Za izvedbo strukturne spremembe so identificirana tveganja predvsem v:

- morebitnih zamudah pri sprejetju načrtovanih sprememb zakonodaje (tveganje nedoseganja mejnikov zaradi časovnih zamud pri sprejemanju zakonodaje)
- morebitnih zamudah pri začetku izvajanja posameznih aktivnosti (tudi težko definiran vpliv Covid 19)
- morebitnih zamudah pri izvajanju postopkov javnega naročanja.

Tveganje na področju javnega naročanja bo omejeno s podrobnimi raziskavami trga pred izvedbo javnih naročil, kar bo vplivalo na ustrežnejšo pripravo tehničnih specifikacij. Javna naročila bodo pripravljali in vodili strokovnjaki, ki imajo večletne izkušnje pri izvajanju javnih naročil. Po potrebi se bo vključevalo tudi zunanje strokovnjake za pripravo tehničnih specifikacij. Tveganja bodo upoštevana in zmanjšana s pravočasno pripravo kvalitetne dokumentacije javnih naročil, z jasno definiranimi cilji, pogoji in merili in z zagotavljanjem stalnega (tedenskega) nadzora najvišje ravni vodstva za pravočasno ukrepanje.

Ključ do uspešne izvedbe strukturne spremembe je aktivno sodelovanje vseh deležnikov in stalna zaposlitvena struktura od začetka do konca investicije. Težave in tveganja bomo preprečevali s stalnim koordiniranjem aktivnosti. V okviru Ministrstva za pravosodje (ki je v vlogi koordinatorja) se bo vzpostavil sistem spremljanja izvajanja aktivnosti, ki bo opozorilo deležnike na morebitne zamude.

(6) Opredelitev in opis časovnice strukturne spremembe

Celotna strukturna sprememba se bo izvajala v obdobju 2021 – 2026.

Pravne podlage in zakonodajne spremembe ter uveljavitve sprememb se bodo izvedle do 31.12.2023, ukrepi (investicijski del) se bodo izvajali sočasno, od 1.1.2021 do 31.12.2026.

V postopku sprejema je novela Zakona o kazenskem postopku, ki širi možnosti opravi preko videokonference, z možnostjo videokonferenčnega opravljanja narokov (torej ne zgolj možnost zasliševanja strank in prič preko videokonference, ampak tudi oprave celotnega naroka, kjer stranke in drugi udeleženci sodelujejo preko videokonference). - Sprejem novele ZKP-O je predviden v začetku leta 2021.

V pripravi je novela Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o državnem tožilstvu (ZDT-1E), ki med drugim z namenom hitrejšega reševanja obsežnih in strokovno najzahtevnejših zadev, ki dejansko sodijo v pristojnost SDT RS (med njimi tudi kazniva dejanja zoper gospodarstvo in organizirane oblike kaznivih dejanj) spreminja obstoječi t. i. »katalog kaznivih dejanj« glede katerih je za pregon storilcev pristojno SDT RS. Z novelo se nadalje predvideva tudi uvedba ene vrste naziva državnega tožilca na I. stopnji, kar bo omogočilo prožnejše in učinkovitejše odzivanje vodij državnih tožilstev na dinamiko pripada zadev. - Sprejem novele ZDT-1E – je predviden do konca leta 2021.

V novembru 2020 je bila sprejeta podzakonska podlaga za elektronsko poslovanje v civilnih sodnih postopkih in v kazenskih zadevah (Pravilnik o elektronskem poslovanju v civilnih sodnih postopkih in v kazenskem postopku), ki je podlaga za uvedbo elektronskega poslovanja tudi v kazenskih zadevah. Predvideno je vlaganje elektronskih vlog, kar bo racionaliziralo tudi poslovanje državnega tožilstva in elektronsko vročanje, ki se zlasti nanaša na vročanje državnemu tožilstvu in odvetnikom. Z vzpostavitvijo e-spisa z elektronskimi dokumenti bo omogočen tudi oddaljen pregled kazenskega spisa upravičenim osebam. - Uveljavitev Pravilnika o elektronskem poslovanju je predvidena v 1. polovici leta 2021.

Ukrepi (investicijski del) se bodo izvajali sočasno z zakonskimi spremembami, nekatere od načrtovane aktivnosti so poleg potrebnih zakonodajnih sprememb, vezane tudi na zaključek aktivnosti v okviru izvajanja operacije Evropske kohezijske politike 2014-2020, zato se bo glavnina ukrepov investicijskega dela začela realizirati po letu 2023. Priprava vsebin in sami postopki javnih naročil bodo izvedeni do leta 2023.

V okviru strukturne spremembe se s predlaganimi ukrepi načrtuje:

- Uvedba elektronskega poslovanja v okviru kazenskega postopka – do leta 2022
- Zagotovitev dostopnosti do e-vpisnika in sodnih pisanj - v letu 2026
- Vzpostavitev e- spisa za pravnne in nepravne civilne postopke - v letu 2025
- Vzpostavitev centralnega sodnega dokumentacijskega digitalizacijskega centra - do konca leta 2026
- Omogočitev e- vlaganja in vročanja v večini civilnih postopkih - v letu 2026

V okviru investicijskega dela se bodo izvedle investicije za vzpostavitev informacijske infrastrukture, razvoja digitalnih rešitev in storitev ter modernizacijo delovnega okolja v okviru:

- Nadaljnega razvoja digitalnega poslovanja na USRS in DO,
- V vzpostavitvi Virtualnega pomočnika (VDT),
- Vzpostavitvi delovanja Centralnega dokumentacijskega distribucijskega centra za sodišča,
- Vzpostavitvi okolju, podjetjem in državljanom prijaznega e-sodišča ,
- Razvoju novih orodij/funkcionalnosti za podporo upravljanju sodišč,
- Vzpostavitvi sistema za spletno alternativno reševanje sporov (Online dispute resolution),
- V vzpostavitvi novih funkcionalnosti baze znanja,
- Vzpostavitvi informacijske rešitve v podporo procesu overjanja listin na Ministrstvu za pravosodje e-Overitve,
- Vzpostavitev sodobnega sistema za izobraževanja na daljavo v okviru Centra za izobraževanje v pravosodju,
- Nakupa videokonferenčne opreme za sodišča in Vrhovno državno tožilstvo.

(7) cilji in mejniki strukturne spremembe

S predlagano strukturno spremembo se bo zasledovalo doseganje dveh zastavljenih končnih ciljev:

1. Učinkovitejši pregon gospodarske kriminalitete in zagotavljanje orodij za učinkovit boj proti organiziranemu kriminalu,
2. Večja dostopnost, preglednost in prilagoditev delovanja pravosodja z ukrepi nadaljnje digitalizacije pravosodja.

Cilj izvedbe strukturne reforme je tudi izboljšanje kazalnikov spremljanja učinkovitosti pravosodnega sistema v okviru EU_Justice_Scoreboard in UMAR.

Načrtovani mejniki merijo napredek pri izvedbi ukrepov v okviru obdobja izvajanja strukturne spremembe, predstavljajo fazo implementacije investicij (INPUT), z izhodiščnimi vrednostmi 0 ter prikazujejo posamezno zaključeno aktivnost investicije. Za doseganje mejnikov je odgovoren posamezni deležnik, ki bo izvajal ukrep (razvidno iz priloge 1MP). Mejniki so bili izbrani, ker odražajo napredek v realizaciji vsebine investicije.

INVESTICIJE:

V **prilogi** dokumenta so predstavljene posamezne investicije področnih strukturnih sprememb, s katerimi se bo prispevalo k uspešni izvedbi digitalne transformacije javne uprave. Predlagane investicije se komplementarno dopolnjujejo predvsem s komponento »na znanju temelječa družba«, kjer je vključena vsebina vezana na krepitev digitalnih veščin. Slednje je tesno povezano z uspešno izvedbo digitalne transformacije na področju javne uprave.

Vse reforme/področne strukturne spremembe in pripadajoče investicije v okviru digitalne transformacije javne uprave bodo zasledovala spodnja načela, ki pri posameznih področnih strukturnih spremembah niso ponovno navedena:

Upoštevanje načela »Do-No-Significant Harm«

V skladu z navodili EK, da uresničevanje tega načela pomeni dosledno izvajanje direktive o strateški presoji vplivov na okolje in direktive o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje. Obe direktivi sta bili preneseni v slovenski pravni red, zato se pred izvedbo posegov v okolje zahteva pridobitev ustreznih dovoljenj in soglasij na podlagi vseh področnih zakonov, ki kakorkoli urejajo posege v prostor, kot npr. zakon, ki ureja graditev objektov, varstvo okolja, varovanje voda, narave itd. Mehanizmi presoje vplivov na okolje so integrirani v postopke pridobivanja upravnih dovoljenj in soglasij, zato ocenjujemo, da bo načelo »Do-No-Significant Harm« v celoti spoštovano.

V **prilogi** dokumenta so predstavljene posamezne področne strukturne spremembe in pripadajoče investicije, s katerimi se bo prispevalo k uspešni izvedbi digitalne transformacije na področju državne uprave. Predlagane investicije se komplementarno dopolnjujejo predvsem s komponento »na znanju temelječa družba«, kjer je vključena vsebina vezana na krepitev digitalnih veščin. Slednje je tesno povezano z uspešno izvedbo digitalne transformacije na področju javne uprave.

4. Zelena in digitalna dimenzija komponente

Prispevek k zelenemu prehodu – 0 %

V okviru strukturnih sprememb in predlaganih investicij se bo zagotavljalo skladnost s ključni okoljski cilji, ki so: blažitev podnebnih sprememb, prilagajanje podnebnim spremembam, trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov, prehod na krožno gospodarstvo, preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja, varstvo in obnova biotske raznovrstnosti in ekosistemov. Digitalizacija na področju javne uprave bo omogočila vzpostavitev infrastrukture in storitev, ki bodo bistveno izboljšala učinkovitost reševanja tudi družbenih izzivov, kar vključuje tudi podnebno nevtralnost in ostale okoljske cilje. Ukrepi digitalizacije javne uprave v okviru svojega življenjskega cikla ne bodo škodovali okoljskim ciljem. Pri izvedbi postopkov JN se bo upoštevalo tudi pravila zelenega javnega naročanja oziroma okoljskih vidikov.

Investicije na področju digitalizacije javne uprave bodo imele vpliv na zeleni prehod, saj bodo storitve na tem področju bolj učinkovite in dostopne, vendar pa tega vpliva ni mogoče empirično izmeriti niti dokazati z vrednostjo izdatkov. Zato smo predvideli, da v manjši meri vpliva na zeleni prehod (0% glede na metodologijo EK).

Prispevek k digitalnemu prehodu – 100 %

Vse strukturne spremembe in pripadajoče investicije pomembno prispevajo k digitalnemu prehodu in je v okviru vsake posamezne strukturne spremembe in investicije v prilogi 1 opisan konkreten prispevek k digitalnemu prehodu.

Tabela 23 Vpliv na zeleni in digitalni prehod

Krajši naziv	Cilji »Zeleno«				Colji »Digitalno«	Izzivi prehoda	
	Podnebni	Okoljski	Polje intervencije	DNSH			Zeleno
	Vrednost	Vrednost					
STRUKTURNA SPREMEMBA NA PODROČJU DRŽAVNE UPRAVE	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
ZAGOTOVITEV POGOJEV ZA VZPOSTAVITEV INFORMACIJSKE INFRASTRUKTURE NOVE GENERACIJE ZA DRŽAVNO UPRAVO	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
RAZVOJ DINAMIČNIH E-STORITEV	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
OKREPITEV IN DVIG KIBERNETSKE VARNOSTI	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
MODERNIZACIJA SISTEMA PODPORE UPORABNIKOM	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
VZPOSTAVITEV SISTEMA PORTFELJA PROJEKTOV IN INVESTICIJ V IT	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
UVEDBA DRŽAVNEGA CENTRA INOVATIVNOSTI NA PODROČJU NAPREDNIH TEHNOLOGIJ (DIGITAL GOVERNMENT HUB)	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
UVEDBA POSLOVNO INFORMACIJSKE ARHITEKTURE (PIA)	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
IZBOLJŠANJE ENERGETSKE UČINKOVITOSTI STAVB V DRŽAVNI LASTI S POMOČJO ENERGETSKEGA VODENJA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
DIGITALNA PREOBRAZBA PRIPRAVE IN OBJAVE PROSTORSKIH AKTOV IN DRUGIH SPLOŠNIH PRAVNIH AKTOV O PRAVNIH REŽIMIHI PROSTORA (ePA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
eZAKONODAJA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
EVROPSKO ENOTNO OKNO ZA POMORSKI SEKTOR	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
DIGITALNA INTEGRIRANA PLATFORMA ZA SPREMLJANJE INVESTICIJ	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		

Krajši naziv	Cilji »Zeleno«				Colji »Digitalno«	Izzivi prehoda	
	Podnebni	Okoljski	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Vrednost	Vrednost					
INFRASTRUKTURNIH PROJEKTOV – DIPSIIP							
DIGITALIZACIJA DELOVANJA MINISTRSTVA ZA ZUNANJE ZADEVE	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
URADNI REGISTER REPUBLIKE SLOVENIJE	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
DIGITALNA TRANSFORMACIJA NA PODROČJU NOTRANJE VARNOSTI	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
NOVA TETRA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
CEPIS	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
ePolicist NG	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
SISTEMI ZA MERJENJE TELESNE TEMPERATURE	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
DIGITALIZACIJA ARHIVSKEGA GRADIVA MNZ	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
VTOMATSKI SISTEM ZA BIOMETRIČNO IDENTIFIKACIJO (ABIS)	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
DIGITALNA TRANSFORMACIJA IZOBRAŽEVANJA, ZNANOSTI IN ŠPORTA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
DIGITALIZACIJA NA RAVNI OŠ, SŠ IN IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH (OPREMA)	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
DIGITALIZACIJA NA RAVNI OŠ, SŠ IN IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH (APLIKACIJE IN STORITVE)	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
DIGITALIZACIJA VODENJA IN UPRAVLJANJA ŠOL - PAMETNA ŠOLA 2	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
ZAGOTAVLJANJE IKT INFRASTRUKTURE ZA DIGITALIZACIJO PEDAGOŠKIH IN ADMINISTRATIVNO-UPRAVNIH PROCESOV V PODPORO VISOKOŠOLSKEMU ŠTUDIJSKEMU PROCESU	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		

Krajši naziv	Cilji »Zeleno«				Colji »Digitalno«	Izzivi prehoda	
	Podnebni	Okoljski	Polje intervencije	DNSH			Zeleno
	Vrednost	Vrednost					
DIGITALIZACIJA ZA ODPRTOST ZNANOST	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
DIGITALIZACIJA ŠPORTA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
IR OPTIKA 2	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
DIGITALNA TRANSFORMACIJA NA PODROČJU TRGA DELA IN SOCIALE	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
VZPOSTAVITEV CELOVITEGA INFORMACIJSKEGA OKOLJA INŠPEKTORATA ZA DELO	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
KREPITEV IN NADALJNI RAZVOJ DIGITALNEGA POSLOVANJA ZPIZ	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
NADALJNI RAZVOJ INFORMACIJSKEGA SISTEMA NA ZAVODU ZA ZAPOSLOVANJE IN JŠRIP TER VZPOSTAVITEV INTEROPERABILNOSTI MED INFORMACIJSKIMI SISTEMI ZRSZ IN CSD	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
ZAGOTOVITEV DOSTOPNOSTI DO INFORMACIJ , KI SO KLJUČNE ZA ŽIVLJENJE IN DELO INVALIDOV NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA IN ZAPOSLOVANJA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
ZPOSTAVITEV CELOVITEGA INFORMACIJSKEGA OKOLJA ZA IZVAJANJE ZAKONA O OSEBNI ASISTENCI IN ZAKONA O SOCIALNEM VKLJUČEVANJU	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
MODEL SIMULACIJE ZA NAČRTOVANJE SOCIALNE POLITIKE IN IZRAČUN SOCIALNIH TRANSFERJEV	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
DIGITALNA TRANSFORMACIJA PROSTORA IN OKOLJA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
ELENI SLOVENSKEGA LOKACIJSKEGA OKVIR (eMOP)	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
DIGITALNA TRANSFORMACIJA NA PODROČJU ZDRAVSTVA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		

Krajši naziv	Cilji »Zeleno«				Colji »Digitalno«	Izzivi prehoda	
	Podnebni	Okoljski	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Vrednost	Vrednost					
KONSOLIDACIJA ZBIRK, PODATKOV IN ŠIFRANTOV IN UVEDBA CERTIFICIRANJA REŠITEV ZA UPORABO V ZDRAVSTVU	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
INTEGRACIJA DISPEČERSKIH CENTROV IN NADGRADNJA STORITEV DISPEČERSTVA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
VZPOSTAVITEV CELOVITEGA ZDRAVSTVENEGA KARTONA PACIENTA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
e – KMETIJSTVO, e- PREHRANA in e- GOZDARSTVO	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
DIGITALNA TRANSFORMACIJA KULTURE	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
e-DEDIŠČINA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
e-ARHIV	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
VZPOSTAVITEV, ZAGON IN OPTIMIZACIJA UPRAVLJANJA ENOTNE INFORMACIJSKE PLATFORMO E-KULTURA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
VEČJA DOSTOPNOST IN PRILAGOJENOST PRAVOSODJA SODOBNIM NAČINOM POSLOVANJA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
INFORMACIJSKA REŠITEV V PODPORO PROCESU OVERJANJA LISTIN NA MP - EOVERITVE	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
CENTRALNI DOKUMENTACIJSKI DIGITALIZACIJSKI CENTER	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
OKOLJU, PODJETJEM IN DRŽAVLJANOM PRIJAZNO E-SODIŠČE	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
RAZVOJ NOVIH ORODIJ/FUNKCIONALNOSTI ZA PODPORO UPRAVLJANJU SODIŠČ	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
VZPOSTAVITEV SISTEMA ZA SPLETNO ALTERNATIVNO REŠEVANJE SPOROV (ONLINE DISPUTE RESOLUTION)	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
NOVE FUNKCIONALNOSTI BAZE ZNANJA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		

Krajši naziv	Cilji »Zeleno«				Colji »Digitalno«	Izzivi prehoda	
	Podnebni	Okoljski	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Vrednost	Vrednost					
NAKUP VIDEOKONFERENČNE OPREME ZA SODIŠČA	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
ZELENA SEJNA SOBA (VDT)	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
VIRTUALNI POMOČNIK (VDT)	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
E.USRS - DIGITALNO POSLOVANJE	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
DIGITALIZACIJA IN POVEZLJIVOST DODV	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		
VZPOSTAVITEV SODOBNEGA SISTEMA ZA IZOBRAŽEVANJA NA DALJAVO IN VZPOSTAVITEV SISTEMA IZVEDBE DIGITALIZACIJE IZPITOV V OKVIRU CENTRA ZA IZOBRAŽEVANJE V PRAVOSODJU	0 %	0 %	n/a	yes	100 %		

5. Mejniki, cilji in časovnica

Tabela: Mejniki in cilji – v prilogi

6. Financiranje in stroški

Opis:

Skupni stroški celotnega področja digitalne transformacije javne uprave so predstavljeni v spodnji tabeli, v okviru posamezne področne strukturne spremembe pa so podrobneje predstavljeni stroški in njihova dinamika izvajanja.

Vrednost

Projekt/Ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Program digitalne transformacije države	254,5 mio EUR	254,5 mio EUR	
Skupaj	254,5 mio EUR	254,5 mio EUR	

Tabela 24 Ocenjeni stroški načrta

Predvideni stroški načrta			Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
Digitalna transformacija javne uprave	1.1.	Digitalna transformacija storitev državne uprave	2021-2026	57.070.003	650.000	11.589.042	14.288.769	11.789.695	11.703.794	7.048.704	/	01.1 -Executive and legislative organs, financial and fiscal affairs, external affair 01.3 -General services 01.4 -Basic research 01.5 -R&D General public services 01.6 -General public services n.e.c
	Strukturna sprememba zajema investicije za razvoj državne digitalne infrastrukture, naprednih digitalnih rešitev in mobilnih storitev.											
	1.2.	Digitalna transformacija na področju notranje varnosti	2021-2026	23.928.000	11.149.528	3.578.740	2.709.732	2.390.000	2.090.000	2.010.000	/	
	Strukturna sprememba zajema investicije za digitalizacijo Ministrstva za notranje zadeve in celotnega varnostnega sektorja.											
	1.3.	Digitalna transformacija izobraževanja, znanosti in športa	2021-2026	72.700.000	1.030.000	26.530.000	15.713.000	12.780.000	9.363.000	7.284.000	/	
	Strukturna sprememba zajema investicije za digitalno preobrazbo izobraževanja, znanosti in športa.											
	1.4.	Digitalna transformacija na področju trga dela in sociale	2021-2026	8.000.000	2.048.600	3.706.000	1.391.900	301.800	289.800	261.900	/	
	Strukturna sprememba naslavlja digitalno transformacijo institucij, ki delujejo na trgu dela in sociale.											
	1.5.	Digitalna transformacija okolja in prostora	2021-2026	34.000.000	2.000.000	5.000.000	10.000.000	5.000.000	9.000.000	3.000.000	/	
	Digitalna transformacija na področju prostora in okolja zajema investicije za celovito reformo prostorske, okoljske in zemljiške politike											
	1.6.	Digitalna transformacija na področju zdravstva	2021-2026	8.000.000	2.048.600	3.706.000	1.391.900	301.800	289.800	261.900	/	
	Strukturna sprememba zajema investicije v digitalizacijo upravljanja podatkov o pacientu											
	1.7.	e-kmetijstvo in e-prehrana	2021-2026	28.500.000	5.424.820	9.399.622	6.037.973	4.004.340	2.302.790	1.330.455	/	
	Strukturna sprememba zajema nadgradnjo infrastrukture, digitalizacijo in centralizacijo procesov ter povezovanje sistemov in evidenc na področju kmetijstva, prehrane in gozdarstva											
	1.8.	Digitalna transformacija na področju kulture	2021-2026	10.000.000	390.000	1.433.334	2.520.000	2.583.333	1.215.000	1.858.333	/	
	Strukturna sprememba zajema investicije v digitalne rešitve za varstvo kulturne dediščine, dostopnost do arhivskega gradiva in izvajanje kulturne politike											
	1.9.	Večja dostopnost in prilagojenost pravosodja sodobnim načinom poslovanja	2021-2026	12.270.000	105.000	770.000	1.999.000	4.546.000	2.537.000	2.313.000	/	01.1 Izvršilni in zakonodajni organi, finančne in davčne zadeve, zunanje zadeve, 03.3 sodišča in pravosodni organi
	Strukturna sprememba zajema investicije nadaljnje digitalizacije pravosodja za večjo dostopnost, preglednost in prilagoditev delovanja pravosodja											
SKUPAJ:			254.468.003	25.305.728	65.425.116	54.950.786	44.192.628	39.355.409	25.238.337			

7. Utemeljitev zahteve po povratnih sredstvih (če je relevantno)

Ni relevantno

2.8 NA ZNANJU TEMELJEČA DRUŽBA

2.8.1 KOMPONENTA1: Krepitev kompetenc, zlasti zelenih, digitalnih in tistih, ki jih zahtevajo novi poklici

1. Opis komponenete

Povzetek

Domena politike: **Izobraževanje (formalno in neformalno) ter usposabljanje**

Cilj: Okrepitev odpornosti izobraževalnega sistema, predvsem s krepitvijo kompetenc za digitalni in zeleni prehod, za hitrejše odzivanje na potrebe gospodarstva in družbe ter krepitev prehoda iz izobraževanja na trg dela

Preko predlaganih reform in investicij bomo okrepili in razvijali dolgoročno odpornost izobraževalnega sistema ter vzdržen razvoj človeških virov, na katerih temelji družben, gospodarski in okoljski razvoj. Visokokakovostno izobraževanje za vse bo Sloveniji namreč pomagalo doseči njene gospodarske in socialne cilje, saj takšno izobraževanje krepi vključujočo in odporno družbo, je izhodišče za uspešen karierni razvoj in poklicno pot, spodbuja osebni razvoj in je gonilo za raziskave, razvoj, inovacije in konkurenčnost. Hitrost tehnoloških in digitalnih sprememb, kot tudi skrb vzbujajoči tempo podnebnih sprememb, čezmerne porabe naravnih virov ter drugi okoljski izzivi, imajo pomemben vpliv na gospodarstvo in družbo, pri čemer je ustrezen odziv izobraževalnih institucij zelo pomemben. Kar 90% vseh delovnih mest že zahteva določeno raven digitalnega znanja in spretnosti. Za družbo, ki je vedno bolj mobilna in digitalna ter se sooča z velikimi in kompleksnimi okoljskimi izzivi, bomo zato iskali nove, bolj prožne in inovativne načine učenja in poučevanja ter posodobili obstoječa (fizična in digitalna) učna okolja z namenom bolj učinkovitega zagotavljanja ustreznih kompetenc za digitalni in zeleni prehod Slovenije.

Reforme in investicije bodo usmerjene v 3 področja, s čimer bodo vključeni postali bolj odporni na spremembe in se naučili nanje prilagajati, in sicer:

1. **Razvoj bolj vključujočih in odpornih vzgojno-izobraževalnih institucij, vključno s področjem izobraževanja odraslih**, kar bomo dosegli s spodbujanjem digitalizacije izobraževalnega sistema in neformalnih oblik učenja odraslih s podpornimi dejavnostmi v celotnem kontekstu krepitve vseživljenjskega učenja: s krepitvijo trajnostnih, zelenih in digitalnih kompetenc, temeljnih znanj s področja trajnostnega gospodarstva in razvoja, računalništva, informatike ter računalniškega razmišljanja, z modernizacijo izobraževalnih programov in kurikulumov na vseh nivojih izobraževalnega sistema in izobraževanja odraslih. Hkrati z digitalnim prehodom je treba zagotoviti tudi zeleni prehod, zato bomo v prenovi programov in kurikulumov upoštevali tudi usmerjenost k trajnostnim ciljem zniževanja ogljičnega odtisa in emisij, zaščito voda in drugih naravnih virov, kar pomeni razvijanje kompetenc za trajnostni razvoj in oblikovanje krožnega gospodarstva. Hitrejše odzivanje na potrebe gospodarstva vključuje digitalna znanja in spretnosti, optimizacijo modelov ocenjevanja in vrednotenja znanja, ter prenosa znanja v okolje, v katerem delamo in živimo. Z razvojem novih mehanizmov sodelovanja med izobraževalnim sektorjem in družbo oziroma gospodarstvom in negospodarstvom, vključno z razvojem sistema spremljanja zaposljivosti diplomantov ter spodbujanjem poklicnega in strokovnega izobraževanja.
2. **Podpiranje učiteljev, visokošolskih učiteljev in sodelavcev ter drugega osebja vzgojno-izobraževalnih institucij ter visokošolskih zavodov za kakovostno poučevanje in učenje, tudi s pomočjo čistih/zelenih in digitalnih orodij in tehnologij**, kar bomo dosegli predvsem s posodobitvijo sektorja izobraževanja in usposabljanja za potrebe visoko kakovostnega pedagoško-andragoškega dela. Prednostno to pomeni za potrebe uspešnega digitalnega in zelenega prehoda krepitev njihovih digitalnih kompetenc ter digitalnega učenja, krepitev kompetenc trajnostnega razvoja in krožnega gospodarstva z uvajanjem inovacij na področju izobraževanja oz. poučevanja, ki vključujejo tudi digitalne in zelene tehnologije, ter s spodbujanjem inovativnih rešitev, ki bodo vplivale na transformativne spremembe in fleksibilizacijo učnih poti v prilagodljivem učnem okolju.
3. **Učinkovitejše in uspešnejše upravljanje izobraževalnih programov, kurikulumov**, kar pa bomo dosegli z ustreznim prilagajanjem spremembam na področju sistemov zagotavljanja kakovosti izobraževalnega sistema ter z izvedbo trajnostnih in okolju prijaznih investicijskih

projektov, vključno z zeleno in digitalno inteligentno opremo, na področju izobraževanja in mladinskega sektorja v podporo zelenemu in digitalnemu prehodu, s čimer bomo zagotovili tudi varno zatočišče mladih za njihovo polnomočno delovanje v družbi.

S strukturno spremembo bomo prispevali k izpopolnjevanju, predvsem k cilju EU, da povečamo delež ljudi, ki ima osnovna digitalna znanja, pri čemer bomo okrepili digitalne kompetence vključenih ter bolje prilagodili izobraževalne sisteme potrebam 21. Stoletja. Sledili bomo tudi ciljem trajnostnega razvoja.

COFOG klasifikacija: 09 (09.1 – 09.5, 09.8)

Ocenjeni stroški:

Skupni stroški celotne reforme oz. strukturne spremembe vključno z naložbami za obdobje 2021-2026 so okvirno 493,7 mio EUR in bodo financirani poleg iz sredstev Sklada za okrevanje in odpornost tudi iz drugih virov (predvsem integralnih sredstev proračuna in sredstev evropske kohezijske politike) in bodo skupaj prispevali k zastavljenim ciljem reforme oz. strukturne spremembe. Vendar bodo iz drugih virov poleg RRF financirane druge aktivnosti in drugi stroški, kot pa je predvideno v RRF.

Stroške, ki jih krije Sklad za obnovo in odpornost v tem načrtu so predvideni v višini 226,56 mio EUR, od tega 152,36 mio EUR nepovratnih sredstev in 74,2 mio EUR povratnih sredstev.

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

Izobraževalni sistem se prepočasi razvija in odziva na pospešeno dinamiko sprememb in izzivov okolja, v okviru katerega spada tudi pandemija Covid-19 in drugi okoljski ter družbeni izzivi, kar zvišuje sistemsko tveganje in ranljivost ter zmanjšuje odpornost in razvojni potencial. Celoten izobraževalni sektor potrebuje ustrezno posodobitev strukture in prilagoditev oblik in načinov dela za ustrezen odziv na navedeno.

Priporočila (CSR) za leto 2020 poudarjajo vlogo učenja na daljavo, pri čemer spletno učenje zahteva ustrezno digitalno infrastrukturo, izobraževalno gradivo in učitelje, ki imajo potrebna znanja in podporo za učinkovito poučevanje. Skladno s CSR je vsem učencem, zlasti ranljivim skupinam, vključno z invalidi in učenci s podeželskih območij, treba zagotoviti ustrezen dostop do učenja na daljavo ter zadovoljivih digitalnih kompetenc, da bodo lahko v celoti izkoristili učenje na daljavo. Digitalne kompetence bi morale imeti vidnejšo vlogo v učnih načrtih, kurikulah in programih, da se izboljša usposobljenost zaposlenih. To bi omogočilo širšo uporabo dela na daljavo in digitalnih storitev, boljše usklajenost digitalnih kompetenc z zahtevami trga dela. Razvoj digitalnih kompetenc delovne sile v prihodnosti je ključnega pomena, da se zadosti potrebam gospodarstva, kar poudarja tudi Akcijski načrt za digitalno izobraževanje 2021-27. Uporaba digitalnih tehnologij je ključna tudi za doseganje ciljev evropskega zelenega dogovora in podnebne nevtralnosti do leta 2050.

Priporočila EK poudarjajo tudi vlogo reform, ki so bistvene za reševanje srednje in dolgoročnih strukturnih izzivov, pri čemer priporočila posebej opozarjajo na pomanjkanje delovne sile, k čemur naj bi prispevala tudi neskladja med znanji in spretnostmi, ki jih iščejo delodajalci. Poleg tega je potrebno razvijati ustrezne kompetence (Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje, EK, 2018 / Key competences for lifelong learning), v kontekstu zelenega in digitalnega prehoda pa še posebej digitalne in kompetence za trajnostni razvoj. V okviru ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje se poudarja, da gre za razvoj znanja, spretnosti in vrednot za ustrezen osebni razvoj, kar pomeni razzaposljivost, socialno vključenost in aktivno državljanstvo. Hkrati pa moramo še naprej krepiti povezanost izobraževalnega sistema in celotnega sektorja izobraževanja s sektorjem zaposlovanja in trga dela preko izboljševanja in večjega prilagajanja in odzivnosti izobraževalnega sistema na potrebe iz okolja, vključno s sodelovanjem delodajalcev in izobraževalnih institucij pri spodbujanju poklicnega in strokovnega izobraževanja med mladimi za dvig ugleda poklicev v družbi nasploh.

Vse izobraževalne institucije imajo ključno vlogo v vseživljenjskem učenju, zato so potrebni ukrepi za izboljšanje kakovosti in uspešnosti izobraževanja. Slovenija se v tem okviru, enako kot evropske države, spopada z naslednjimi ključnimi izzivi:

- globalizacija, podnebne, okoljske in tehnološke spremembe prinašajo nove izzive in tudi nove možnosti za izobraževanje in delo. Le četrtino šoloobveznih otrok v Evropi poučujejo učitelji z ustreznimi pedagoškimi digitalnimi kompetencami. Digitalna preobrazba spreminja trg dela in zahteva nove nabore kompetenc. Digitalne tehnologije bodo omogočile tudi nove načine učenja, če bo ponujen ustrezen dostop do teh tehnologij. Da bi lahko izkoristili prednosti teh trendov, se morajo sistemi izobraževanja in usposabljanja bolje odzvati na spreminjajočo se stvarnost. Izobraževalni sistemi le stežka zagotavljajo ustrezne ključne kompetence, kot so digitalne in podjetniške spretnosti ali socialne in državljske kompetence ter kompetence za trajnostni razvoj. Temu je treba posvetiti več pozornosti. Izobraževalne sisteme je treba zato ustrezno posodobiti in nenehno izboljševati kakovost izobraževanja;
- obstajajo pomanjkljivosti pri razvoju kompetenc na ravni izobraževanja. Mnogi mladi nimajo ustreznih digitalnih kompetenc. Druga evropska raziskava o uporabi IKT v izobraževanju 2017/18 kaže, da imamo v Sloveniji najnižji delež učencev (32%), ki vsaj enkrat tedensko uporabljajo računalnik pri pouku (EU je 52%);
- Slovenija se na področju digitalnih kompetenc uvršča blizu povprečju v EU, glavni razlog za zaskrbljenost je nizka stopnja vključevanja digitalnih spretnosti v učne načrte osnovnih in srednjih šol (Evropska komisija, 2019e). Poleg tega pa Slovenija ni napredovala na področju vključevanja digitalnih kompetenc v izobraževalni sistem. Razvoj in ocenjevanje digitalnih kompetenc in temeljnih znanj računalništva ter informatike še nista celovito vključena v učne načrte;
- mnogi sedanji šolarji oz. mladi bodo pozneje zaposleni na delovnih mestih, ki še ne obstajajo. Zdaj je za že 90% vseh sedanjih delovnih mest potrebna vsaj določena stopnja digitalnih kompetenc. Mladi morajo postati bolj odporni na spremembe in se naučiti nanje prilagajati. Za družbo, ki postaja vse bolj mobilna, digitalna in trajnostna, so potrebni novi načini učenja. Izobraževalne sisteme je nujno potrebno posodobiti, da bodo spodbujali ustvarjalnost in kritično razmišljanje;
- visokokakovostna izobrazba je bistvenega pomena, če želimo mlade opremiti z znanjem, usmerjenostjo, spretnostmi in miselnostjo, za svoje lažje umeščanje in delovanje v družbi z digitalno, zeleno in trajnostno naravnostjo in boljše izkoriščanje novih priložnosti;
- izobraževanje na izobraževalnih institucijah svoje vloge spodbujanja enakopravnosti in socialne pravičnosti ne opravi vedno v celoti. Podatki raziskave PISA kažejo, da so izobrazbeni dosežki v veliki meri odvisni od socialno-ekonomskega ozadja učenca. V povprečju je izobrazbeni dosežek pri več kot eni tretjini mladih iz okolij z manj možnostmi v EU slab. S poučevanjem in učenjem na daljavo ter slabo IKT opremljenostjo in pomanjkanjem ustreznih digitalnih kompetenc, se razlike zgolj povečujejo. Dostop do visokokakovostnega izobraževanja in usposabljanja je zato ključen za bolj odporno in enakopravno družbo;
- težave pri pridobivanju novih kadrov z ustreznimi znanji in spretnostmi se odraža v neskladjih v znanju in spretnostih pri delovno aktivnih prebivalcih in kažejo na potrebo po večji usklajenosti med vpisom v programe izobraževanja, pridobivanja poklicnih znanj in spretnosti, vključevanje v različne oblike potrjevanja kvalifikacij in vključevanja v druge neformalne programe usposabljanja odraslih ter potrebami delodajalcev. Na eni strani je kakovost poučevanja ključni dejavnik za izboljšanje kakovosti visokošolskega izobraževanja. Potrebna so večja prizadevanja za vlaganje v razvoj kurikulumov in pedagoško-andragoško usposabljanje visokošolskih učiteljev. Visokošolsko izobraževanje mora mlade bolje opremiti s spretnostmi in znanji, ki jih potrebujejo v današnji družbi, s podporo tesnejšemu sodelovanju za učinkovito zasnovano programa in dobro politiko. Visokošolski učitelji in sodelavci morajo biti usposobljeni za delo z različnimi skupinami študentov, ki prihajajo iz različnih okolij ter z različnimi pričakovanji in potrebami, kar nujno zahteva posodobitev visokošolskega izobraževanja. Hkrati pa je na drugi strani za področje javne uprave ključen in nujen ustrezen sistem upravljanja s človeškimi viri, saj bomo samo na takšen način lahko ustrezno razvijali vsa področja razvoja države kot celote;
- znanje in spretnosti prebivalstva (usposabljanje, prekvalifikacije,...) ter znanost, ki podpira razvoj, so ključno gonilo razvoja, zaposljivosti, gospodarskega okrevanja. Sodobni načini dela in učenja zahtevajo ustrezno in čisto infrastrukturo, tako digitalno kot fizično; sodobne izobraževalne vsebine ter usposobljene (visokošolske) učitelje in druge (strokovne) sodelavce s potrebnimi znanji in podporo za učinkovito (e-)poučevanje;
- potrebno je zmanjšati vrzeli med izobraževanjem in trgom dela, in sicer s krepitvijo povezovanja učenja s praktičnimi izkušnjami in krepitvijo spretnosti za delo in življenje, saj je na ta način mogoče zagotavljati boljše rezultate. S projektnim učenjem in učenjem z reševanjem konkretnih problemov, izkušnjami z delovnih mest ali učenjem prek dela v korist skupnosti se poveča

motivacija mladih, učne vsebine se postavijo v kontekst ter zagotovijo priložnosti za razvoj družbenih, državljskih in podjetniških kompetenc;

- EK v poročilu o državi 2020 opozarja na vse bolj pereče pomanjkanje delovne sile ob utesnjevanju trga dela, delno zaradi neusklajenosti med ponudbo znanj in povpraševanjem po njih ter nezadostne digitalne pismenosti. Na podlagi podatkov Indeksa digitalnega gospodarstva in družbe (DESI) na področju človeškega kapitala Slovenija ne napreduje z enako hitrostjo kot druge države članice. Slovenija se uvršča na 16. mesto med državami EU in ne dosega povprečja EU. Slovenija je nekoliko napredovala pri deležu prebivalstva, ki ima vsaj osnovne (54%) ali nad osnovne (30%) digitalne spretnosti in znanja, ni pa napredovala pri deležu posameznikov, ki imajo osnovno sposobnost uporabe programske opreme (57%). Vsi ti deleži so nekoliko pod povprečjem EU. Digitalne spretnosti zaposlenih v starosti od 25-64 let so pod povprečjem EU, kar velja tudi za deleža posameznikov v starosti od 16-74 let, ki redno uporabljajo internet (79% v primerjavi s 83% v EU) ali ki imajo osnovne ali več kot osnovne digitalne spretnosti. Bistvenega pomena je zato vlaganje v digitalne spretnosti in znanja delovno aktivnega prebivalstva.

b) Cilji

Konkurenčnost Slovenije je v veliki meri osnovana na ustrezno usposobljenih oz. kompetentnih ljudeh z dovolj širokim naborom kompetenc (znanj, spretnosti, vrednot in ravnanj), ki so se hkrati sposobni prilagajati hitrim spremembam tako v družbi kot na trgu dela. Človeški viri tako predstavljajo ključni dejavnik rasti. Struktura gospodarstva, ki temelji na znanju, je bolj prilagodljiva in odpornejša za spremembe in izzive iz okolja. S povečevanjem kritične mase strokovnjakov se bo povečala konkurenčnost države in s tem njena odpornost. Z izboljšano izobrazbeno strukturo prebivalstva in izboljšanjem pogojev dela v delovnem okolju, se bodo zmanjšale potrebe po socialnih in zdravstvenih storitvah. Pri tem igra izobraževanje na celotni vertikali, prav tako pa tudi vse neformalne oblike učenja, ključno vlogo, saj ima multiplikativne in dolgoročne učinke. Strukturna sprememba bo tako okrepila potencial rasti, saj bo odgovarjala na potrebe gospodarstva in negospodarstva, omogočila proaktivno krepitev znanj in spretnosti za delovna mesta v propulzivnih sektorjih oziroma sektorjih rasti, izboljševala odpornost družbe na različne krizne situacije ter dvigala socialno odpornost države.

Glede na navedene izzive ter priporočila EK bomo s financiranjem ukrepov iz načrta za okrevanje in odpornost za strukturno sledili naslednjim ciljem:

- okrepiti odpornost izobraževalnega sistema:

- spodbujanje digitalizacije izobraževalnega sistema za večjo odpornost izobraževalnega sistema, s katero bomo zagotovili dostopnost do kakovostnega učenja in vključno s poučevanjem in učenjem na daljavo ter ustrezne pedagoške digitalne kompetence učiteljev in učečih (primerljive tudi v evropskem prostoru), da bomo v celoti izkoristili učenje na daljavo kot tudi učinkovito in inteligentno rabo IKT v rednem procesu učenja in poučevanja;
- vzpostaviti visokokakovostno izobraževanje v Sloveniji, ki je dostopno vsem, s čimer bomo pomagali doseči gospodarske in socialne cilje države. Kakovostno izobraževanje namreč krepi vključujočo in odporno družbo. Je izhodišče za uspešno poklicno pot ter najboljša zaščita pred brezposelnostjo in revščino (mladine in odraslih). Spodbuja osebni razvoj in postavlja temelje za aktivno državljanstvo. Dobro izobraževanje je gonilo za raziskave in razvoj, inovacije ter konkurenčnost;
- v skladu s priporočili v letih 2019 in 2020 bodo naložbe v izobraževalno in mladinsko infrastrukturo omogočile zelen in digitalen prehod. V konkretnih investicijskih projektih za ozelenitev (trajnostno naravnost) izobraževalne in mladinske infrastrukture bomo sledili kriterijem zelene in trajnostne gradnje, s čimer bomo zagotovili krepitev odpornosti izobraževalnega sistema ter prispevali k trajnostnemu razvoju;
- izboljšanje digitalne pismenosti prebivalstva na vseh ravneh, da bo Slovenija odporna na nove izzive in da bo lahko izkoristila razvojne priložnosti. V okviru vseživljenjskega učenja zaposlenih in starejših je treba krepiti digitalne kompetence odraslih ter aktivneje spodbujati uporabo digitalnih tehnologij in interneta ter promovirati digitalizacijo družbe, poseben poudarek je treba dati promociji uporabe elektronskih storitev ter

- podpreti prehod iz izobraževanja na trg dela in družbo širše:

- modernizacija izobraževalnih programov, razvoj inovativnih rešitev in fleksibilizacija učnih poti ter prilagoditev učnega procesa z ustreznim vključevanjem digitalnih kompetenc in temeljnih znanj računalništva in informatike v izobraževalni sistem, vključno s trajnostnimi kompetencami, s čimer se bo krepilo digitalne kompetence vseh učencev in šolajočih (tudi odraslih), s čimer bomo vplivali na boljšo usklajenost digitalnih kompetenc, znanj računalništva in informatike ter kompetenc za trajnostni razvoj z zahtevami trga dela in krožnega gospodarstva. S tem bomo omogočili širšo uporabo digitalnih in čistih storitev v Sloveniji in povečali zaposljivost ter podprli gospodarsko okrevanje;
- z razvojem novih mehanizmov sodelovanja med izobraževalnim sektorjem ter gospodarstvom in negospodarstvom bomo prispevali k zmanjševanju neskladij med znanji in spretnostmi, ki jih mladi pridobijo med izobraževanjem ter znanji in spretnostmi za sodoben trg dela.

V skladu s Programom znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (COM(2020) 274) so znanja, spretnosti in vseživljenjsko učenje bistvenega pomena za dolgoročno in trajnostno rast, produktivnost in inovacije ter so zato ključni dejavnik za konkurenčnost podjetij vseh velikosti. Ljudje, ki se jim zagotovijo ustrezna znanja in spretnosti, lahko delajo učinkoviteje in izkoriščajo napredne tehnologije. Samo na ta način bomo lahko spodbudili zeleni in digitalni prehod. Skladno z navedenimi strateškimi usmeritvami dokumenta bomo podprli predvsem naslednje ključne dejavnosti:

- izvajanje nacionalnih strategij (slovenski Akcijski načrt za digitalno izobraževanje – ANDI SI, Strategija višjega strokovnega izobraževanja, Nacionalni program visokega šolstva Republike Slovenije – NPVŠ) na področju znanj in spretnosti, ki upoštevajo zeleni in digitalni prehod, vključujejo zainteresirane strani;
- izvajanje reform poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter vajeništva, kar vključuje naložbe v reforme učnih načrtov za večjo ustreznost za trg dela, posodobitev in razširitev programov višjega strokovnega izobraževanja, vzpostavitev sistemov zagotavljanja kakovosti in spremljanja diplomantov ter usposabljanje relevantnih deležnikov;
- razvoj digitalnih učnih vsebin in vsebin za trajnostni razvoj ter modulov za temeljne učne načrte v skladu s potrebami družbe in s poudarkom na digitalnih in zelenih kompetencah v kontekstu ključnih kompetenc in življenjskih spretnosti;
- naložbe v kakovost in pravičnost sistemov izobraževanja in usposabljanja ter njihovo ustreznost za trg dela in družbo nasploh, da se zagotovi, da bodo ljudje opremljeni s ključnimi kompetencami, potrebnimi na trgu dela in v družbi.

Komplementarnost različnih EU virov za doseg celovite digitalne transformacije izobraževanja:

Predsednica Ursula von der Leyen je v političnih smernicah poudarila potrebo po izkoriščanju potenciala digitalnih tehnologij za učenje in poučevanje ter razvoju digitalnih spretnosti za vse. Izobraževanje in usposabljanje sta ključna za osebno izpolnitev, socialno kohezijo, gospodarsko rast in inovacije. Sta tudi bistven gradnik pravičnejše in bolj trajnostne Evrope. Izboljšanje kakovosti in vključujočnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja ter zagotavljanje digitalnih spretnosti za vse med digitalnim in zelenim prehodom je za EU strateškega pomena (Akcijski načrt za digitalno izobraževanje 2021-27: Novi temelji za izobraževanje in usposabljanje v digitalni dobi). Skladno z navedenim bo Slovenija z različni EU mehanizmi poskusila doseči navedene cilje, in sicer bomo:

- a) v okviru ukrepov RRF naslavljal digitalizacijo na eni strani z vidika zagotavljanja ustrezne infrastrukture in opreme, vključno s širokopasovnimi povezavami v določenem delu, za šolajoče in ostale udeležence vseživljenjskega izobraževanja, pedagoško osebje, predavatelje in sodelavce s področja visokega šolstva, kot tudi javnih uslužbencev (Komponenta: Digitalna transformacija države), na drugi strani pa z vidika krepitve digitalnih kompetenc šolajočih ter vseh javnih uslužbencev, še posebej strokovnih in vodstvenih delavcev s področja vzgoje in izobraževanja, pri čemer je ključnega pomena prenova učnih načrtov s poudarkom na digitalnih in trajnostnih kompetencah (predmetna komponenta);
- b) v okviru ukrepov EKP 2021-27 pa bomo komplementarno predvsem naslavljal krepitev digitalnih kompetenc odraslih, kot tudi ostalih ključnih kompetenc oz. temeljnih zmožnosti vseh udeležencev izobraževanja (od vrta do odraslih), kar je prav tako pomembno za uspešno vključevanje v družbo in na trg dela. Hkrati bo EKP 2021-27 dodatno podprla ukrepe, ki bodo nujno potrebni za celovito izvedbo strukturne spremembe, v kolikor bo to potrebno.

Komplementarnost ukrepov je zelo močna tudi na drugih področjih, ki pa so natančneje opredeljene pri posameznih ukrepih v nadaljevanju.

3. Opis reform in investicij komponente

REFORME

Reforma 1: Prenova vzgojno izobraževalnega sistema za zeleni in digitalni prehod

(1) Analitični del

Ključni izzivi: Vzgojno-izobraževalni programi vključujejo kompetence, ki izzivov, s katerimi se sooča sodobna družba (kaj šele družba prihodnosti), niso mogli v celoti nasloviti. Prav zato je treba v okviru prenove vzgojno-izobraževalnega sistema prenoviti izobraževalne programe oz. učne načrte z vidika vključenosti kompetenc, pomembnih za družbo prihodnosti. Poleg tega je nujno upoštevati različne načine izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov, npr. izobraževanje na daljavo, kar vpliva na organizacijo vzgojno-izobraževalnega dela in s tem na oblikovanje ključnih dokumentov, ki usmerjajo izobraževanje (učnih načrtov).

Zaradi okoliščin v katerih se izvaja izobraževanje danes (izobraževanje na daljavo oz. kombinirano izobraževanje) je toliko bolj zaskrbljujoča nizka stopnja digitalnih kompetenc, na katere je opozarjala že EK v Poročilu o državi v letu 2020, EK je opozorila predvsem na nizko vključenost navedenih kompetenc v učne načrte osnovnih in srednjih šol. Tudi DigitAgenda 2016 in evropski Akcijski načrt digitalnega izobraževanja (30. 9. 2020) v okviru enega od ključnih priporočil opozarja na pomanjkanje ustreznega znanja s področja računalništva in informatike (v nadaljevanju: RIN), saj naj bi po oceni iz leta 2016 do leta 2020 90% delovnih mest potrebovalo poznavanje informacijsko komunikacijskih tehnologij (IKT). Razvoj ter preverjanje in ocenjevanje digitalnih kompetenc in temeljnih znanj RIN še nista celovito vključena v učne načrte. Za družbo, ki postaja vse bolj mobilna in digitalna, so zato nujno potrebni novi načini učenja in vključevanje kompetenc, ki so nujne za zeleno in digitalno družbo. Pri tem pa Mednarodna raziskava OECD o poučevanju in učenju (TALIS) kaže, da se slovenski učitelji ne počutijo dovolj usposobljeni za uporabo IKT v učilnici, kar se je v okviru izobraževanja na daljavo zaradi epidemije Covid-19 še posebej izpostavilo kot eden izmed ključnih izzivov. Vse omenjeno potrjuje tudi Poročilo Eurydice²¹, kjer je razvidno, da slovenski kurikulumi nimajo vključenega celovitega razvoja trajnostnih in digitalnih kompetenc, prav tako pa slovensko izobraževanje nima sistemskega vključevanja digitalnega vrednotenja preverjanja in ocenjevanja.

Cilji: Cilj je krepiti trajnostne in digitalne kompetence v vzgojno-izobraževalnih programih oz. učnih načrtih, s čimer bo Slovenija krepila odpornost izobraževalnega sistema (tudi v primeru izrednih okoliščin), opremila otroke, učence in dijake s kompetencami, pomembnimi za soočanje z izzivi prihodnosti ter izboljšala usklajenost trajnostnih in digitalnih kompetenc z zahtevami trga dela, s čimer bo omogočen lažji prehod učečih se na trg dela.

Krepili bomo trajnostne in digitalne kompetence učečih se kot tudi pedagoško-andragoškega osebja, s čimer bomo zmanjšali vrzel med potrebami trga dela in izobraževanjem, in lahko povečali zaposljivost učečih se, aktivno državljanstvo ter podprli gospodarsko, socialno in družbeno okrevanje. V skladu z Akcijskim načrtom za digitalno izobraževanje 2021-2027 bomo tako vse učeče na ravni douniverzitetnega izobraževanja opremili s kompetencami, pomembnimi za trajnostno in v vzdržen razvoj usmerjeno družbo, še posebej pa z digitalnimi kompetencami, saj imajo digitalne tehnologije vse večjo vlogo v sodobnem svetu oziroma v družbi prihodnosti. Na ravni EU so bile opredeljene ključne kompetence, ki med drugim vključujejo digitalne kompetence ter kritično in trajnostno mišljenje, kar bomo dosegli s predlagano strukturno reformo. Trajnostne kompetence vključujejo znanja in veščine s številnih področij, ki prispevajo k trajnostno naravnemu in vzdržnemu razvoju (kompetence za 21. stoletje) in vključujejo tudi digitalne kompetence. Zaradi okoliščin v katerih živimo danes, pa tudi zato, ker je poznavanje informacijsko komunikacijskih tehnologij postalo bivanjska nuja, bo posebna pozornost namenjena razvoju digitalnih kompetenc.

Prenova učnih načrtov vključuje tudi prenovo sistema preverjanja in ocenjevanja v kurikule vključenih kompetenc.

Načrtovana prenova vključuje:

²¹ 2019; https://www.eurydice.si/publikacije/Prelet-politik_Digitalno-izobrazevanje-v-soli-v-Evropi.pdf

- prenovu izobraževalnih programov oz. učnih načrtov z vidika umeščanja kompetenc, pomembnih za trajnostno in digitalno družbo ter
- opredelitev kompetenc, potrebnih za izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela po prenovljenih izobraževalnih programih oz. učnih načrtih, pripravo predloga za umestitev letih v sistem kariernega razvoja, vključno z oblikovanjem orodij za samopreverjanje krepitve digitalne zmogljivosti strokovnih delavcev ter pripravo predloga ustrezne umestitve in vrednotenja pedagoških-andragoških trajnostnih in digitalnih kompetenc strokovnih delavcev v vseh fazah njihovega kariernega razvoja (vstop v poklic, učitelj začetnik, izkušeni učitelj).

Naslavljanje digitalnega razkoraka: V skladu s ključnimi dokumenti EU (CSR, Evropski izobraževalni prostor, Akcijski načrt za digitalno izobraževanje (2021–2027)), tudi Slovenija za področje digitalizacije izobraževanja na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport pripravlja slovenski Akcijski načrt za digitalno izobraževanje 2021-27 (v nadaljevanju: ANDI SI), ki bo ključni strateški dokument na ravni Slovenije za digitalno izobraževanje, predvidoma objavljen konec leta 2020, poleg tega je bil za vključevanje novih vsebin RIN in digitalnih kompetenc pripravljen Akcijski načrt RINOS 2 (pripravila ga je skupina, imenovana s strani ministra za izobraževanje).. V zadnjem letu smo v Sloveniji opravili razgovore z učenci, študenti, učitelji in ravnatelji o digitalnih kompetencah, spretnostih, ocenjevanju in vrednotenju znanja, ki so podlaga za pripravo ukrepov oz. vsebin navedenega dokumenta. Reforme in naložbe, ki obravnavajo digitalno izobraževanje, tako prenovu učnih načrtov in digitalno podporno okolje (razvojni steber Na znanju temelječa družba) kot tudi oprema IKT (razvojni steber Digitalizacija), bodo predstavljali posamezne faze ANDI SI, ki bodo dopolnjeni z drugimi sredstvi (EKP 2021-27, nacionalna sredstva).

Sklopi ANDI SI so:

1. Center in središča za digitalno izobraževanje;
2. didaktika digitalnega izobraževanja;
3. prenova učnih načrtov in študijskih programov na vseh ravneh ter delovnih mest (osnovne vsebine RIN in celovite digitalne kompetence učencev, dijakov in študentov ter odraslih učečih se; prenova oblik učiteljskega poklica (zahtevane pedagoške digitalne kompetence, napredovanja itd.) ter nadgradnja kompetenc računalnikarja – organizatorja informacijskih dejavnosti kot tudi tehničnega vzdrževalca digitalne tehnologije;
4. izobraževanje in usposabljanje učiteljev, ravnateljev, ROID in drugih (priprava novih in nadgrajenih pedagoških študijskih programov in (študijskih) programov za izboljšanje izobraževanja na ustreznih fakultetah za razvoj pedagoških digitalnih kompetenc bodočih učiteljev / profesorjev in drugih strokovnih sodelavcev na vseh ravneh izobraževanja (vrtci, šole, fakultete, odrasli);
5. podporni ekosistem digitalnega izobraževanja (zagotovitev ustrezne infrastrukture, sodelovanje in mreženje izobraževalnih in raziskovalnih ustanov z zunanjimi izvajalci na lokalni, regionalni, nacionalni, EU ravni ter na področju vsebine; obnovljene in dodane izobraževalne e-vsebine (e-učbeniki, e-gradiva, spletne in mobilne aplikacije; celovito vodenje digitalne izobraževalne institucije in institucij na področju izobraževanja, sistematični ukrepi na področju prepoznavanja učinkovitosti digitalnega izobraževanja pri zagotavljanju enakosti in enakih možnosti za vse; redno merjene napredka digitalnega izobraževanja);
6. D-scenarij za izobraževanje v posebnih okoliščinah.

V okviru ukrepov predmetne reforme, ki je neposredno povezana z *Investicijo 1.2: Celovita transformacija (trajnost in odpornost) zelenega in digitalnega izobraževanja* in skupaj tvorita celovito prenovu zelenega in digitalnega izobraževanja, saj se aktivnosti v določenem delu prepletajo, bomo naslavljali vse navedene sklope.

Enake možnosti: Pri izvajanju reforme se bo pri relevantnih aktivnostih upoštevalo načelo enake možnosti in enakosti spolov (npr. pri sestavah članic/članov ekspertnih skupin, strokovnih jeder).

V skladu z Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr. in 25/17 – ZVaj; v nadaljevanju: ZOFVI) je eden od temeljnih ciljev sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji zagotavljanje optimalnega razvoja posameznika ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, rasno, etnično in narodno

pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo oziroma invalidnost, kot tudi vzgajanje za medsebojno strpnost, razvijanje zavesti o enakopravnosti spolov, spoštovanje drugačnosti in sodelovanje z drugimi, spoštovanje otrokovih in človekovih pravic in temeljnih svoboščin, razvijanje enakih možnosti obeh spolov ter s tem razvijanje sposobnosti za življenje v demokratični družbi, zagotavljanje enakih možnosti za vzgojo in izobraževanje na območjih s posebnimi razvojnimi problemi, otrok iz socialno manj spodbudnih okolij ter otrok, mladostnikov in odraslih s posebnimi potrebami.

Skladno z navedenim bodo ukrepi reforme 1.1 in investicije 1.2 osredotočeni na posodobitev učnih načrtov tako, da bodo vsi učenci na vseh ravneh pridobili boljše digitalne in trajnostne kompetence. Ukrepi so načrtovani na nacionalni ravni, torej sistemski, zato bodo zagotovili zmanjšanje digitalnega razkoraka z:

- vpeljevanjem novih temeljnih znanj RIN v izobraževalni sistem od predšolske stopnje dalje in
- celovitim razvojem digitalnih in trajnostnih kompetenc (vključno s preverjanjem le-teh) pri velikem številu predmetov.

Glede pravičnosti in enakosti je treba poudariti, da ukrepi nagovarjajo tako učence kot tudi učitelje (vključno z vodstvenim kadrom, ki se je ob pomanjkanju digitalnih kompetenc v obdobju Covid-19 izkazal za pomembno šibko točko). Epidemija je vplivala na organizacijo poučevanja in učenja, institucije in posamezniki pa so se morali prilagoditi skoraj čez noč. ANDI SI posebej obravnava zmanjšanje digitalnega razkoraka v smislu upoštevanja vseh relevantnih ranljivih skupin (ekonomsko šibki, posebne potrebe, razlike med spoloma itd.) tako na področju samega digitalnega izobraževanja, torej vsebine in didaktike, kot tudi dostopnosti do digitalne tehnologije.

Skladno s Evropsko strategijo za enakost spolov za obdobje 2020–2025 (COM(2020) 152 final) bodo razlike na vseh področjih digitalnega izobraževanja med spoloma upoštevane in naslovljene v skladu z ANDI tudi v okviru načrtovanih ukrepov (potreba po večjem vključevanju deklic, deklet in žensk v STEM in računalništvo ter upoštevanje dejanskih razlik pri učenju fantov in deklic in prilagajanju izobraževanja tudi z uporabo digitalnega izobraževanja).

Komplementarnost: Ukrepi v obstoječi kohezijski politiki 2014-20 (IKT oprema v povezavi s situacijo Covid-19, e-izobraževanje in e-učbeniki, REACT EU) so namenjeni predvsem hitremu odzivu na izobraževanje na daljavo, da se učencem in učiteljem z ustrezno IKT opremo omogoči izvajanje poučevanja oz. učenja na daljavo, medtem ko bodo ukrepi RRF predvsem okrepili celoten izobraževalni sistem v smislu tako prenove učnih načrtov in zagotovitve trajnostnega podpornega sistema, kot tudi nakupa ustrezne IKT infrastrukture in opreme, ki je nujno potrebna za izvajanje prenovljenih učnih načrtov, saj morajo biti šole z vseh vidikov ustrezno »opremljene« (človeški viri in infrastruktura) za izvajanje rednega in kombiniranega izobraževanja v skladu z načeli računalniškega mišljenja ter odporne na vse morebitne prihodnje spremembe. Z ukrepi reforme in investicij želimo zagotoviti pravilno in smiselno uporabo IKT v pedagoškem procesu.

Sodelovanje ključnih deležnikov: Za namen priprave Akcijskega načrta digitalnega izobraževanja 2021 – 2027 z uporabo inovativnih metod dela (v nadaljevanju: ANDI) na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport deluje Programski svet za informatizacijo izobraževanja, ki zajema ključne predstavnike vseh relevantnih področij (ministrstva, vzgojno-izobraževalni zavodi, javni zavodi po 28. členu ZOFVI, univerze, javne raziskovalne organizacije). V letošnjem letu je bilo opravljenih veliko posvetovanj in delavnic z različnimi deležniki na temo priprave ANDI. Delavnice so bile opravljene s predstavniki izobraževalnih organizacij za odrasle, s Centrom šolskih in obšolskih dejavnosti (v nadaljevanju: CŠOD), s predstavniki Skupnosti višjih strokovnih šol, z ravnatelji srednjih in osnovnih šol. Opravljeni so bili razgovori z učenci, študenti, učitelji in ravnatelji o digitalnih kompetencah, spretnostih, ocenjevanju in vrednotenju znanja, ki so podlaga za pripravo ukrepov oz. vsebin navedenega dokumenta.

V začetku novembra, 3. 11. 2020, je bil opravljen tudi posvet s sindikati, na katerem so udeleženci ocenili ustreznost in pomembnost dokumenta in opozorili na vlogo sindikatov pri promoviranju potreb po digitalizaciji.

Nadalje je bil na sestanku z javnimi zavodi po 28. členu ZOFVI, 13. 11. 2020, predstavljen proces priprave ukrepov v obdobju 2021-27 (REACT-EU, RRF in EKP). Tudi v prihodnje se bodo gradiva pripravljala v sodelovanju z javnimi zavodi.

V okviru priprave Načrta RRF so se predlagani ukrepi predstavili tudi članom Ekonomsko –socialnega sveta (26. 11. 2020), ki so se s predlogi strinjali. Predvsem so poudarili, da mora ne glede na trenutno situacijo (COVID-19) izobraževanje ohraniti svojo vlogo v šolskih prostorih in ne na daljavo, seveda pa je kompetenc, tudi digitalnih, ključno, da se vsem posameznikom skozi izobraževalni proces zagotovi pridobitev nabora ključnih kompetenc oz. kvalitetnih temeljnih znanj, saj se izobraževanje težko hitro prilagaja spremembam na trgu dela. Tudi predstavniki Ekonomsko-socialnega sveta so opozorili na nevarnost digitalnega razkoraka, pri čemer smo seveda poudarili, da bomo na navedeno še posebej pozorni.

(2) Ciljne skupine

Strokovni in vodstveni delavci na področju vzgoje in izobraževanja. Udeleženci izobraževanja (otroci, učenci, dijaki, študentje, odrasli).

(3) Izvedbena določila (način izvajanja)

MIZŠ bo koordiniralo vse aktivnosti, pri tem pa bodo enakopravno vključeni vsi ključni deležniki na področju formalnega (javni zavodi; šole in univerze) in neformalnega izobraževanja (gospodarstvo, civilna družba), ki bodo izbrani na podlagi JR/NPO.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Morebitna tveganja:

Časovni vidik potrditve sprememb učnih načrtov na Strokovnem svetu, in sicer gre za tveganje v povezavi s celovito in časovno izvedbo predpisanih postopkov, določila, ki so potrebna za izvedbo reforme.

Faktor tveganja: obseg, in posledično časovna zahtevnost, zakonsko določenih pristojnosti in postopkov (v skladu s predpisi predlog učnega načrta pripravi pristojni javni zavod; predlog učnega načrta potem obravnava pristojni strokovni svet, pri čemer učni načrt ni samostojna entiteta, temveč je sestavina posebnega dela izobraževalnega programa; če učni načrt pristojni strokovni svet določi, ministrstvo, pristojno za izobraževanje, izpelje formalni postopek spremembe izobraževalnega programa, sprememba je objavljena v Uradnem listu);

Predlagan ukrep za preprečevanje tveganja: natančno in učinkovito izdelana časovnica; učinkovita organizacija dela in načrtovanje nadomestnega osebja.

Časovnica: Strukturna sprememba zaradi obsežnosti in kompleksnosti predvideva časovnico od 2021 do 2026.

V navedenem obdobju se predvideva izvajanje naslednjih ključnih aktivnosti:

- pripravljeni prenovljeni učni načrti, ki tudi na ravni standardov znanja celovito umeščajo:
 - temeljna znanja RIN,
 - trajnostne in
- digitalne kompetence.
- postopno uvajanje prenovljenih učnih načrtov z umeščenimi temeljnimi znanji RIN, trajnostnimi in digitalnimi kompetencami, vključno z njihovim preverjanjem;
- pripravljen predlog novih pristopov nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja;
- pripravljen predlog umestitve in vrednotenja pedagoških trajnostnih in digitalnih kompetenc v okviru kariernega razvoja.

Reforma 2: Reforma visokega šolstva za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0 (sistem, ki je odziven na potrebe iz okolja in ustvarja visokokvalificirano delovno silo za poklice prihodnosti)

(1) Analitični del

Ključni izzivi: Če naj država okrepi in razvija človeške vire, na katerih temelji družben, gospodarski in okoljski razvoj, mora biti izobraževanje prednostno področje vlaganj. EK nas opozarja, da se slovenski visokošolski sistem prepočasi razvija in odziva na pospešeno dinamiko sprememb in izzivov okolja, kar zvišuje sistemsko tveganje in ranljivost ter zmanjšuje odpornost in razvojni potencial Slovenije. Smo sredi pomembne preobrazbe, predvsem zaradi digitalizacije proizvodnje, ki jo je spodbudila nedavna epidemija. Četrta industrijska revolucija bo nadaljevala tisto, kar se je začelo v tretji z razvojem

računalnikov in avtomatizacijo, ter jo okrepila s pametnimi in avtonomnimi sistemi, ki jih poganjajo podatki in strojno učenje. Ker so stroji in poslovni procesi pametnejši, se mora prilagoditi tudi visokošolsko izobraževanje. Delodajalci pogosto ne najdejo diplomantov z znanji in spretnostmi, ki jih zahtevajo, zato se sami spopadajo z dodatnimi usposabljanji oz. nadgrajevanjem znanja in spretnosti zaposlenih. Težave pri pridobivanju novih kadrov z ustreznimi znanji in spretnostmi se odražajo v neskladjih v znanju in spretnostih pri delovno aktivnih prebivalcih in opozarjajo na potrebo po večji usklajenosti med vpisom v izobraževanje ter potrebami delodajalcev. Visokošolski sistem ne zadošča potrebam slovenskega gospodarstva (UMAR, 2019). Struktura študentov, vpisanih v študijske programe in spretnosti delavcev se počasi prilagajajo spremembam na trgu dela. Delež prebivalstva, starega od 30 do 34 let s terciarno izobrazbo, je leta 2018 znašal 42,7 odstotka (nad povprečjem EU, ki znaša 40,7%; CRS 2020). Izpostavljeno je zlasti neskladje med povpraševanjem in ponudbo delovne sile. Povečanje števila diplomantov zdravstvenega in socialnega varstva je nizko in pod povprečjem EU. Poleg skromnega odziva terciarnega izobraževanja na potrebe družbe in gospodarstva, možnost za zagotavljanje ustreznega števila terciarno izobraženih zmanjšuje tudi nizka prehodnost (napredovanje) iz prvega v drugi letnik študija in sorazmerno visoka povprečna starost ob diplomi. Stopnja dokončanja je druga najslabša med državami OECD (OECD: Education at a Glance, 2019). Kakovost poučevanja je ključna za izboljšanje kakovosti visokošolskega izobraževanja. Potrebna so večja prizadevanja za vlaganje v razvoj sodobnega kurikulumu in ustrezno pedagoško usposabljanje visokošolskih učiteljev. Visokošolsko izobraževanje mora mlade bolje opremiti s spretnostmi in znanji, ki jih potrebujejo v sodobni družbi, s podporo tesnejšemu sodelovanju za učinkovito zasnovo študijskega programa in pametnimi javnimi politikami. Visokošolski učitelji in sodelavci morajo biti usposobljeni za delo z različnimi skupinami študentov, ki imajo različne potrebe, ki prihajajo iz raznolikih okolij ter z različnimi pričakovanji, kar nujno zahteva posodobitev visokošolskega izobraževanja. Ukrepi na področju visokega šolstva bodo zato temeljili na celoviti, zeleni in vzdržni prenovi sistema visokega šolstva, kar zahteva fleksibilizacijo študijskega procesa (modernizacijo kurikulumu: prenovu načinov ocenjevanja in preverjanja znanj; potrebam prilagojeno in odzivno usposabljanje visokošolskih učiteljev za njihovo večjo prilagodljivost družbenim spremembam in potrebam zunaj disciplinarnih specifik) in na izvedbo vezanih upravljaljskih struktur visokošolskega ekosistema (optimizacija javnega financiranja, uvedba novih pristopov preverjanja kakovosti). S tem bo Slovenija dosegla dolgoročno večjo odpornost, vzdržen razvoj človeških virov za sodoben trg dela ter sposobnost prilagodljivosti in odzivnosti visokega šolstva na potrebe okolja.

Cilji: Cilj strukturne reforme je priprava izhodišč za vlaganje v zeleno, odporno, vzdržno in digitalno povezano visoko šolstvo, ki je prilagojeno potrebam gospodarstva, Družbe 5.0 in različnih uporabnikov, kjer bomo z ozelenitvijo in digitalizacijo študijskega procesa izboljšali fleksibilnost in agilnost izobraževalnega sistema. S tem bomo zagotovili večjo prilagodljivost, odpornost in odzivnost visokega šolstva na potrebe okolja in posledično izboljšali relevantnost njegove vloge za gospodarsko okrevanje, zvišanje produktivnosti, spodbujanje kohezije in uravnotežen družben, okoljski in gospodarski razvoj (ustvarjanje visokokvalificiranih delovnih mest za poklice prihodnosti ter doseganje Družbe 5.0.) ter bolj optimalen in vzdržen razvoj.

Da bi zmanjšali neusklajenost med znanji diplomantov in potrebami trga dela, bomo vzpostavili prostor za razvoj kulture dialoga, katerega namen je uskladiti pričakovanja glede znanja diplomantov s strani trga dela na eni strani in visokošolskih zavodov na drugi, s ciljem soustvarjati in sooblikovati študij (kurikulum), ki je bolj prilagojen (lokalnim) potrebam gospodarstva in družbe. Njihova prizadevanja bomo v okvir *Investicije 2.2: Izvajanje pilotnih shem, katerih rezultati bodo podlaga za pripravo reforme visokega šolstva za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0*, usmerili v pilotne projekte in sheme, kjer se bo preizkušalo možne rešitve, ki bodo podlaga za systemske spremembe na treh nivojih: vsebinsko (kurikularna prenova z uvedbo kompetenc, ki so ključne za zelen in digitalen prehod); nadgradnja in prestrukturiranje (prihodnje) delovne sile, oblikovanje družbe 5.0 s koncepti vseživljenjskega učenja), normativno (optimizacija in fleksibilizacija študijskega procesa in sistema financiranja; prenovitev procesov akreditacije) in infrastrukturno (razvoj vzdržne in pametne predavalnice, nizkoogljica etična digitalizacija z uporabo inteligentne opreme). Osredotočili se bomo na obstoječe visokošolsko strokovno izobraževanje, katerega osnovni namen je omogočiti študentom pridobitev strokovnega znanja in usposobljenost za uporabo znanstvenih metod pri reševanju zahtevnih strokovnih in delovnih problemov, razvijanje zmožnosti za sporazumevanje v stroki in med strokami. Obvezni del tega študija je tudi praktično izobraževanje v delovnem okolju.

Enake možnosti: Pri načrtovanju, izvedbi in spremljanju reforme bo vsem posameznikom in skupinam ne glede na spol, raso, narodnost, vero ali prepričanje, invalidnost, starost in spolno usmerjenost, skladno z ustavnim redom Republike Slovenije in področnimi zakoni, zagotovljena enaka možnost sodelovanja oz. dostopa. Pri zaposlitvah se bo upoštevalo načelo odprtosti, dostopnosti ter zagotavljal načelo nediskriminatornosti.

Sodelovanje ključnih deležnikov: V okviru priprave Načrta RRF je bil predlagan ukrep predstavljen tudi članom Ekonomsko-socialnega sveta (26. 11. 2020), ki so se s predlogi strinjali. Predvsem so poudarili, da je potrebno intenzivno dousposabljanje zaposlenih, saj se delovna mesta zaradi tehnoloških in globalnih sprememb hitro spreminjajo, na kar je potrebno ustrezno odgovoriti tako z vidika področja trga dela kot tudi izobraževanja. Ter da se mora izobraževalni sistem hitreje odzivati na spremembe v družbi in trgu dela. Pozdravili so idejo, da se visokošolski sistem s prenovo bolj odpre tudi že zaposlenim s krajšimi oz. modularnimi programi ter da se v večji meri omogoči obojestransko učenje (gospodarstvo od visokega šolstva in obratno).

(2) Ciljne skupine

Visokošolski zavodi, visokošolski učitelji in sodelavci, raziskovalci ter drugo strokovno osebje, študenti.

(3) Izvedbena določila (način izvajanja)

MIZŠ bo vodil in koordiniral aktivnosti, ter izvajal evalvacije, v sodelovanju z visokošolskimi zavodi (NPO).

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Morebitna tveganja:

Zamik začetka izvajanja pilotnih shem, ker niso pravočasno pripravljene smernice optimizacije visokošolskega sistema s predlogom izvedbenega načrta oziroma pride do zamika pri izvedbi razpisa za izbiro pilotnih shem, kar bi lahko vplivalo na datum končne evalvacije. Tveganja bodo upoštevana in zmanjšana s pravočasno pripravo kvalitetne časovnice in ciljev, namena smernic optimizacije visokošolskega sistema s predlogom izvedbenega načrta, kot tudi pravočasno pripravo javnega razpisa, z jasno definiranimi cilji, pogoji in merili, upravičenci in z zagotavljanjem stalnega nadzora za pravočasno ukrepanje.

Časovnica: Strukturna reforma zaradi obsežnosti in kompleksnosti predvideva trajanje od 2021 do 2026.

Predvidena časovnica:

- 2. polletje 2022: pripravljene smernice optimizacije visokošolskega sistema s predlogom izvedbenega načrta
- 2. polletje 2024: vmesna evalvacija izvajanja prvih treh let pilotnih shem
- 2. polletje 2025: končna evalvacija izvajanja pilotnih shem
- 3. četrtletje 2026: na temelju dokazov osnovana izhodišča za vlaganje v zeleno, odporno, vzdržno in digitalno povezano visoko šolstvo, ki je prilagojeno potrebam gospodarstva, Družbe 5.0 in različnih uporabnikov in ki pozitivno vpliva na javno zdravje.

Reforma 3: Modernizacija srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja vključno z vajeništvom, prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest

(1) Analitični del

Ključni izzivi: Poročilo o državi 2020 opozarja na razlike med kvalifikacijami slovenske delovne sile in potrebami trga dela. Ob hkratnem pomanjkanju ustrezno usposobljene delovne sile se tako povečuje tveganje za nazadovanje industrijske preobrazbe na nekaterih gospodarskih področjih, pogojene z digitalno preobrazbo. Potrebno je zmanjšati vrzeli med izobraževanjem in trgom dela, in sicer s krepitvijo povezovanja znanja s praktičnimi veščinami oz. učenja z izkušnjami. Tudi Program znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (COM(2020) 274) navaja, da

Evropa potrebuje prilagodljive, odporne sisteme poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki so pripravljeni na prihodnost in lahko podprejo mlade pri vstopu na spreminjajoči se trg dela, odraslim pa zagotovijo dostop do programov poklicnega izobraževanja, prilagojenih zelenemu in digitalnemu prehodu.

Poklicno in strokovno izobraževanje mora biti po svoji naravi integrirano v širše strategije zaposlovanja in ekonomskega razvoja, saj je bistvena prvina razvoja povezovanje izobraževanja in gospodarstva. Socialno partnerstvo je temeljni pogoj za načrtovanje izobraževanja, pripravo in izvajanje izobraževalnih programov in še posebej izvajanje praktičnega usposabljanja z delom in praktičnega izobraževanja. S projektnim učenjem in učenjem z reševanjem konkretnih problemov, izkušnjami z delovnih mest ali učenjem prek dela v korist skupnosti se poveča motivacija udeležencev. Učne vsebine s področja poklicnega in strokovnega izobraževanja se postavijo v kontekst ter zagotovijo tudi priložnosti za razvoj družbenih, državljskih in podjetniških kompetenc.

Cilji: Modernizacija poklicnega in strokovnega izobraževanja za krepitev kakovosti izobraževalnega sistema in dvig konkurenčnosti gospodarstva, vključno z digitalizacijo sistema izobraževanja, ter krepitev kompetenc dijakov in študentov, še posebej digitalnih kompetenc, skladno s Priporočili Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (11735/20).

Z evalvacijo višješolskih študijskih programov, zlasti z vidika ugotavljanja možnosti za uvedbo odprtega dela kurikula v posameznih programih, bomo skladno s Strategijo višjega strokovnega izobraževanja v RS za obdobje 2020 - 2030²² prenovili višješolske študijske programe. Odprti del kurikula bo tudi predmet analize in prenove izobraževalnih programov na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja. Skušali bomo vzpostaviti prožnejši ter bolj zavezujoč mehanizem za vključevanje deležnikov pri oblikovanju odprtega dela kurikula. S tem bomo okrepili socialno partnerstvo v poklicnem izobraževanju, še v večji meri pa bodo delodajalci vključeni v razvoj vajeniške oblike izobraževanja. Prenova bo zajela tudi področje digitalnih ter drugih kompetenc, ki jih bodo bodoči diplomanti potrebovali pri delu v tehnološko naprednih okoljih. Razvijali bomo nove modele sodelovanja z delodajalci pri izvajanju izobraževalnih programov, vključno z vzpostavitvijo digitalno podprtih učnih mest, najprej na področju predšolske vzgoje, zdravstva in socialnega varstva, ki bodo omogočila digitalno podprto pot za takojšen prenos informacij o pridobivanju praktičnega znanja in veščin med delodajalcem, šolo in dijakom. Tako se bo lahko izobraževalni sistem poklicnega in strokovnega izobraževanja hitreje odzival na zahteve trga dela ter družbe nasploh in povečal njuno usklajenost z višješolskimi študijskimi programi in izobraževalnimi programi poklicnega in strokovnega izobraževanja na srednješolski ravni. Z ukrepom bomo prispevali k odličnosti poklicnega in strokovnega izobraževanja ter dvigu gospodarske rasti.

Z ukrepom bomo poskušali zmanjšati neskladja med znanji in spretnostmi, ki jih bodoči diplomanti pridobijo med izobraževanjem, ter znanji in veščinami, ki jih iščejo delodajalci, s čimer bomo omogočali boljši prehod iz izobraževanja na trg dela, in sicer bomo v okviru strukturne reforme posebej zasledovali dva ključna cilja:

- v sodelovanju s socialnimi partnerji bomo modernizirali in prenovili izobraževalne programe poklicnega in strokovnega izobraževanja ter višješolske študijske programe, predvsem z boljšo izrabo možnosti odprtega dela kurikula, in večjim poudarkom na digitalnih vsebinah;
- v nacionalni register učnih mest bomo vključili ustrezno opremljena digitalno podprta učna mesta s področja predšolske vzgoje in zdravstvenega varstva ter sofinancirali stroške izvajanja praktičnega usposabljanja z delom pri delodajalcih.

Enake možnosti: V okviru reforme bomo poskrbeli za transparentno in nediskriminatorno vključevanje udeležencev v aktivnosti operacije. Načelo nediskriminacije se bo upoštevalo pri vseh aktivnostih in postopkih, ki se bodo izvajali v okviru operacij.

V skladu z 2. členom ZOFVI bo prenova programov upoštevala temeljne cilje sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji, predvsem zagotavljanje optimalnega razvoja posameznika ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, rasno, etnično in narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo oziroma invalidnost.

22

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Visje-strokovno-izobrazevanje/Strategija-visjega-strokovnega-izobrazevanje-RS-2020-2030/Strategija-visjega-strokovnega-izobrazevanja-v-Republiki-Sloveniji-za-obdobje-20202030.pdf>

Sodelovanje ključnih deležnikov: Na Letnem posvetu o izobraževanju odraslih 2020 je bil udeležencem predstavljen dolgoročni proračun Evropske unije na področju izobraževanja za obdobje 2021–2027 (RRF, REACT-EU in EKP 2021-27). Udeleženci letnega posveta so predlagali razširitev ciljnih skupin (vključitev upokojene in znižati starostno mejo pod 50 let) ter vključitev zelenih in trajnih vsebin.

V okviru priprave Načrta RRF je bil deležnikom s področja zdravstva in predšolske oskrbe predstavljen ukrep digitalno podprtih učnih mest. Pozdravili so možnost, da se bo vključilo področje zdravstva in predšolske vzgoje, ki v ukrepih OP 2014-2020, nista bila vključena. Izpostavili so, da je potrebno še bolj krepiti sodelovanje mentorjev v šoli in v podjetju pri izvajanju praktičnega usposabljanja z delom, dijakom pa je potrebno zagotoviti opremo, ki bo omogočala varno in kakovostno opravljanje praktičnega usposabljanja z delom na digitalno podprtih učnih mestih.

Predlagan ukrep je bil v okviru priprave Načrta RRF predstavljen Centru RS za poklicno izobraževanje (16. 11. 2020), ki na predlog ni imel pripomb. Izpostavili so, da prepoznana neskladja v znanju in spretnostih v Sloveniji, kažejo na potrebo po nadaljnji krepitvi ukrepov za večjo povezanost med izobraževanjem ter okoljem (gospodarskim in negospodarskim). Glede na spremembe, ki jih narekuje hiter tehnološki razvoj (v smeri digitalizacije, avtomatizacije, robotizacije, trajnosti oz. delovanja v smeri v nizkoogljično družbo in gospodarstvo, temelječe na novih podjetniških modelih, načelih IOT in industrije 4.0) je potrebno zagotoviti hiter odziv na zaznane trende tako na ravni začetnega kot nadaljnjega poklicnega in strokovnega izobraževanja ter pripraviti nove izobraževalne programe oziroma nadgraditi obstoječe z manjkajočimi kompetencami.

V okviru priprave Načrta RRF se je predlagan ukrep predstavil članom Ekonomsko–socialnega sveta (26. 11. 2020), ki na predlog niso imeli pripomb. Pozdravili so možnost, da se omočijo spremembe odprtega dela kurikula, da se lahko sistem poklicnega in strokovnega izobraževanja hitreje odziva na trg dela, hkrati pa so predvsem opozorili na povezavo med izobraževanjem in trgom dela v vseživljenjskem učenju, ki se mora odzivati hitreje in bolje, medtem ko naj srednješolski izobraževalni sistem še vedno ohrani poudarek na tem, da morajo vsi pridobiti kvalitetne splošne in poklicne kompetence.

(2) Ciljne skupine

Vzgojno-izobraževalni zavodi s področja poklicnega in strokovnega izobraževanja ter višjega strokovnega izobraževanja in njihova združenja, zaposleni in šolajoči v navedenih zavodih, delodajalci, mentorji pri delodajalcih, delodajalska združenja (zbornice), CPI.

(3) Izvedbena določila (način izvajanja)

MIZŠ bo koordiniralo in vodilo aktivnosti v sodelovanju z vsemi ključnimi deležniki.

Reforma je v delu vzpostavitve digitalno podprtih učnih mest na področju zdravstva, socialnega varstva in predšolske vzgoje nerazdružljivo povezana z *Investicijo 3.2: Krepitev sodelovanja med izobraževalnim sistemom in trgom dela*, saj je reforma nujna za krepitev odpornosti izobraževalnega sistema z vidika izvajanja aktivnosti, ki so predvidene v okviru investicije.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Morebitna tveganja:

Od sodelovanja deležnikov je odvisen časovni okvir prenove izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja ter višješolskih študijskih programov, predvsem je ključen časovni okvir potrditve programov na Strokovnem svetu, ki terja določen postopek, skladno z zakonodajo. Tveganje predstavlja tudi napačna ocena vrednosti in časovnega okvirja posameznih aktivnosti ter druge nepredvidene okoliščine pri izvajanju projekta.

Časovnica: Predvideva se izvajanje aktivnosti od 2021 do 2026.

Leto 2021: začetek delovanja ekspertnih skupin za pripravo evalvacije in prenovo višješolskih študijskih programov; začetek delovanja ekspertnih skupin za pripravo analize o vzpostavitvi digitalno podprtih učnih mestih za dijake na področju zdravstva, socialnega varstva in predšolske vzgoje.

Leto 2022: izdelana analiza višješolskih študijskih programov z ugotovljenimi potrebami po prenovi programov; izdelana analiza z določenimi minimalnimi standardi za vzpostavitev in digitalno opremljenost učnega mesta za dijake na področju zdravstva, socialnega varstva in predšolske vzgoje; izdelana analiza odprtega dela kurikula v izbranih programih poklicnega in strokovnega izobraževanja.

Leto 2023: model prenove višješolskih študijskih programov, s poudarkom na vključenosti digitalnih kompetenc; objava učnih mest s področja zdravstva, socialnega varstva in predšolske vzgoje v nacionalnem registru učnih mest, izvedena študija za prenavo programov srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja.

Leto 2024: izdelana digitalna aplikacija za obravnavo študijskih programov na Strokovnem svetu za poklicno in strokovno izobraževanje, izdelan priročnik za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom na digitalno podprtih učnih mestih na področju predšolske vzgoje, nadgrajen koncept priprave odprtega kurikula v izobraževalnih programih srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja, pripravljeni primeri prenovljenih izobraževalnih programov na izbranih strokovnih področjih, izdelane smernice kompetenčno naravnane spremljanja in ocenjevanja v poklicnem in strokovnem izobraževanju.

2025: izdelan priročnik za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom na digitalno podprtih učnih mestih na področju zdravstva in socialnega varstva, razvit inovativni model sodelovanja med šolo in podjetjem, razvit model personalizacije izobraževanja in vloge učitelja-tutorja.

Leto 2026: prenova višješolskih študijskih programov s poudarkom na ugotavljanju relevantnosti vsebin za potrebe trga dela, možnih vsebin odprtega dela kurikula, vključenosti digitalnih kompetenc, izvedbenega kurikula, priznavanje predhodno pridobljenega znanja in veščin in sodobnimi načini izvedbe, vključno s študijem na daljavo; evalvacija vzpostavljenih in digitalno podprtih učnih mest na področju zdravstva, socialnega varstva in predšolske vzgoje; izdelano poročilo o evalvaciji pilotnega izvajanja izobraževalnih programov, izdelan priročnik s primeri praks za načrtovanje in izvajanje izobraževalnih programov z vidika fleksibilizacije, personalizacije in digitalizacije.

Reforma 4: Strategija za ozelenitev izobraževalne in raziskovalne infrastrukture v Sloveniji

(1) Analitični del

Ključni izzivi: Sodoben izobraževalni in raziskovalni proces zaradi spreminjajočih se zahtev in narave izobraževalnega in raziskovalnega procesa, ki ga je potrebno posodobiti, nujno zahteva sistematično vlaganje v infrastrukturo, pri čemer je potrebno upoštevati (tudi EU) zahteve po boljši energetski učinkovitosti, uporabi obnovljivih virov in tehnoloških izboljšavah. Vlaganja v kakovosten izobraževalni in raziskovalni proces poleg kakovostnih izobraževalnih oz. raziskovalnih programov in kakovostnega kadra nujno zahteva tudi kakovostne infrastrukturne pogoje kot podpore izvajanju, ki jo predstavljajo: prostori za izvajanje pedagoškega oz. raziskovalnega procesa, laboratoriji, uvajalnice, oprema, itd. Priporočila EK za leti 2020 in 2021, opredeljujejo naložbe v izobraževalno in raziskovalno infrastrukturo, ki so osredotočene na zeleni in digitalni prehod. Ozelenitev izobraževalne infrastrukture pa je tudi ena od ključnih dimenzij novega evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025, ki ga je predlagala EK.

Na področju investicij MIZŠ nima izdelanih strateških dokumentov, ki bi bili podlaga za sistematičen in razvojno naravn sistem vlaganja v izobraževalno in raziskovalno infrastrukturo. Izdelava Strategije za ozelenitev izobraževalne in raziskovalne infrastrukture je predpogoj za stabilno in ciljno investicijsko vlaganje. Načrtovane so naslednje faze izdelave dokumenta: 1. faza: Pregled stanja po objektih; 2. faza: Izdelava Analize stanja s priporočili za nadaljnje investicijske ukrepe; 3. faza: Izdelava Strategije za ozelenitev izobraževalne in raziskovalne infrastrukture; 4. faza: Akcijski načrt za obdobje 10 let, ki vključuje konkretne investicijske projekte za ozelenitev izobraževalne infrastrukture.

Trenutno se pripravlja podrobnejša analiza prostorskega stanja in potreb po posameznih objektih na področju izobraževanja otrok s posebnimi potrebami, srednjega in visokega šolstva. V prvem koraku v tem procesu je bil pripravljen vprašalnik glede stanja infrastrukture in potreb, ki je že bil posredovan vzgojno-izobraževalnim ter visokošolskim zavodom. Analiza zbranih podatkov s priporočili za nadaljnje investicijske ukrepe bo dokončana do konca decembra 2020 in bo podlaga za pripravo strategije.

Cilji: Izdelava strateškega dokumenta, ki bo kot rečeno podlaga za sistematičen in razvojno naravn sistem vlaganja v izobraževalno in raziskovalno infrastrukturo.

Zelena infrastruktura bo prinesla nižjo porabo energentov in nižje stroške vzdrževanja, manjše izpuste toplogrednih plinov, uporabo obnovljivih materialov, trajnostni pristop pri vzdrževanju nepremičnin. Demonstracijski učinki zelenih nepremičnin (pametne stavbe) bodo vplivali tudi na učne oz. raziskovalne procese, vrednote in vzorce obnašanja, ki imajo širši družbi vpliv. Prav izobraževalna in raziskovalna infrastruktura z razvejano mrežo nepremičnin po vsej Sloveniji lahko postane model za načrtovano zeleno investicijsko vlaganje in torej pomembno prispeva k zelenemu prehodu.

Komplementarnost: V okviru strukturne reforme bo sprejeta strategija, ki bo opredelila kot rečeno sistematično in razvojno naravnano vlaganje v zeleno izobraževalno in raziskovalno infrastrukturo. Skladno z navedeno strategijo bodo izvedene investicije v dejansko infrastrukturo, pri čemer bo izobraževalna infrastruktura predvsem v visoko šolstvo vključena v RRF, saj je navedeno nujno potrebno za izvedbo strukturne reforme 2.1 in investicije 2.2., hkrati pa bo komplementaren ukrep zagotovljen tudi iz EKP 2021-27 v delu, kolikor RRF ne bo mogel zagotoviti ustreznih finančnih sredstev za izobraževalno infrastrukturo, saj je potreba na tem področju veliko; po drugi strani pa bodo v celoti v okviru EKP 2021-27 izvedene investicije v raziskovalno infrastrukturo.

Enake možnosti: Skladno z določili ZJN bo izvedeno javno naročilo, ki že v svoji konceptualni osnovi predvideva nediskriminatorno izbiro skladno s 7. členom, kjer je navedeno, da mora naročnik zagotoviti, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja, upošteva vzajemno priznavanje in sorazmernost zahtev naročnika glede na predmet naročila. Naročnik mora zagotoviti, da ne ustvarja okoliščin, ki pomenijo krajevno, stvarno ali osebno diskriminacijo ponudnikov, diskriminacijo, ki izvira iz klasifikacije dejavnosti, ki jo opravlja ponudnik, ali drugo diskriminacijo.

Sodelovanje ključnih deležnikov: Z začetkom priprave programskih dokumentov nove finančne perspektive za obdobje 2021- 2027, so bili v letu 2019 na srečanjih ravnateljev in ravnateljic OŠ in SŠ, višjih šol ter sestankih z rektorji in direktorji javnih zavodov, predstavljeni mehanizmi EU in možnosti za prijavo projektov, ki zadevajo investicije v infrastrukturo.

Glede na velik interes s strani deležnikov ter pomanjkanje celovitega pregleda nad stanjem infrastrukture v javnih zavodih, ki sodijo pod pristojnost Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, pristojen direktorat v mesecu juniju in avgustu 2020 posredoval vsem javnim zavodov v izpolnitev vprašalnice, s ciljem da se pripravi Analiza stanja infrastrukture na področju izobraževanja in znanosti. Analiza stanja bo izhodišče za izdelavo usmeritev (strategije) na področju investicij, ki se jih nujno potrebuje za uravnotežen in razvojno naravnani investicijski cikel na tem področju. Na osnovi odgovorov smo dobili celovit pregled nad stanjem in potrebami, ki bo podan v Analizi stanja izobraževalne in znanstvene infrastrukture do konca tega leta.

Da bi investicije v izobraževalno in raziskovalno infrastrukturo dobile prioriteto mesto pri odločanju o razporejanju razpoložljivih finančnih sredstev, tako na ravni države kot ministrstva, bo Direktorat za investicije pripravil Strategijo za ozelenitev izobraževalne in raziskovalne infrastrukture, ki bo osredotočena v zeleni in digitalni prehod.

Ukrep je bil dne 26. 11. 2020 predstavljen na Ekonomsko-socialnem svetu, kjer so prisotni poudarili pomembnost investicij tako v kompetence kot tudi v samo infrastrukturo.

(2) Ciljne skupine

Izobraževalne ustanove

(3) Izvedbena določila (način izvajanja)

MIZŠ bo vodilo in koordiniralo aktivnosti v sodelovanju z javnimi zavodi.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

Reforma je neposredno povezana z *Investicijo 4.2: Ozelenitev izobraževalne infrastrukture, saj je sprejeta strategija* predpogoj za sistematičen in razvojno naravnani sistem vlaganja v izobraževalno infrastrukturo.

Časovnica: Strategija naj bi bila pripravljena v letu 2021, v letu 2022 pa bi se uskladila in potrdila.

Reforma 5: Vzpostavitev kompetenčnega centra za državno upravo

(1) Analitični del

Ključni izzivi: V državni upravi moramo izboljšati učinkovitost delovanja in se prilagoditi novi normalnosti, ki jo je povzročila epidemija Covid-19. Glede na bliskovit razvoj, ki smo mu priča predvsem na področju tehnologije, digitalizacije ter hitre spremembe v okolju močno vplivajo na sposobnosti in spretnosti, ki jih potrebujejo zaposleni, da lahko uspešno obvladujejo nove izzive. Zato sta nujno potrebna hitra prilagodljivost tako posameznika kot celotne uprave, pričakujejo se nova znanja in veščine, ki so skladna s spremenjeno vlogo.

V državni upravi sicer že imamo oblikovan kompetenčni model, ki se v praksi ne uporablja v zadostnem obsegu. Ugotovljeno je bilo, da bi z vzpostavitvijo kompetenčnega centra omogočili ustrezno in nujno podporo implementaciji navedenega kompetenčnega modela, ki bi služil kot orodje za prepoznavanje, presojanje in razvoj kompetenc ter bil v pomoč vodjem in kadrovikom pri njihovem delu. Slovenija potrebuje bolj optimalno uporabo potencialov zaposlenih, odkrivanje talentov in načrtovanje nasledstev, medgeneracijsko sodelovanje ter razvojno usmerjeno organizacijsko kulturo, kar bi lahko zagotovili z vzpostavitvijo kompetenčnega centra, ki bi omogočil tudi nadaljnji razvoj kompetenčnega modela skladno s potrebami in zahtevami okolja.

Cilji: sistemska umestitev, implementacija in nadaljnji razvoj kompetenčnega modela, zagotovitev strokovnega in posledično kariernega razvoja javnih uslužbencev.

Vzpostavitev kompetenčnega centra bo prispevala k oblikovanju sodobnega in učinkovitega sistema upravljanja s človeškimi viri v državni upravi in k izboljšanju kompetenc javnih uslužbencev, njihovemu razvoju in usposobljenosti, tako da se bodo lahko hitro in ustrezno prilagajali kompleksnim izzivom družbe.

V okviru učinkovitega razvoja javnih uslužbencev bomo uvedli prenovljen sistem upravljanja s kadri in s tem prispevali k bolj učinkoviti izrabi kadrovskih virov, prenovljen bo razvojni pogovor za spremljanje kadrov in usmerjanja karierne poti javnih uslužbencev, s poudarkom iskanja talentov in oblikovanja nasledstev, učinkovitega prenosa znanja – mentorstvo. Za delovanje Kompetenčnega centra bomo zagotovili kadrovsko okrepitev za izvajanje aktivnosti centra.

Učinkovitejše upravljanje zaposlenih se bo odražalo v bolj učinkovitem delu državne uprave in posledično kakovostnejših javnih storitvah.

(2) Ciljne skupine

Kompetenčni center bo pripomogel k odkrivanju in zaposlovanju novih in obstoječih kadrov, ki imajo pravo mešanico strokovnega znanja, veščin, osebnostnih lastnosti in sposobnosti, potrebnih za uspešno in učinkovito opravljanje dela glede na zahteve delovnega mesta ter perspektivnih kadrov, ki imajo potencial za nadaljnji razvoj. Kompetenčni center bo prav tako v pomoč vodjem in kadrovikom, ki bodo kompetenčni model uporabljali kot orodje za prepoznavanje in razvoj kompetenc zaposlenih.

Enake možnosti: V okviru reforme bomo poskrbeli za transparentno in nediskriminatorno vključevanje udeležencev v aktivnosti operacije. Načelo nediskriminacije se bo upoštevalo pri vseh aktivnostih in postopkih, ki se bodo izvajali. Javno naročilo oz. evidenčno naročilo bo izvedeno v skladu z zakonodajo, ki določa postopek javnega naročanja, ki mora biti transparenten in mora biti objavljen na Portalu javnih naročil. Portal javnih naročil je spletni informacijski portal Ministrstva za javno upravo. V skladu z določili ZJN-3 in ZJNPOV naročniki neposredno pošiljajo v objavo obvestila in dokumentacijo v zvezi z oddajo javnega naročila ter drugo dokumentacijo, za katero zakon, ki ureja javno naročanje, določa objavo na portalu javnih naročil (npr. odločitve o javnem naročilu, podatke o oddanih evidenčnih naročilih, pogodbe). S transparentnostjo javnega naročanja se uresničujejo tudi druga načela javnega naročanja in načela, na katerih temelji delovanje Evropske unije. Z brskanjem po objavah na portalu javnih naročil namreč gospodarski subjekti iščejo poslovne priložnosti na slovenskem trgu javnih naročil, na katerem

z medsebojnim konkuriranjem zagotavljajo gospodarno rabo javnih sredstev ter učinkovito in uspešno javno naročanje.

Sodelovanje ključnih deležnikov: V okviru načrtovanja Načrta RRF so pri predmetni strukturi reformi in njenem oblikovanju sodelovali na strani zunanjih izvajalcev posamezni svetovalci za HRM vsebine (vodenje zaposlitvenih postopkov, vzpostavitev kadrovskih procesov, usposabljanja za nove kadrovske procese...), na strani uporabnikov, tj. z organi državne uprave, pa kadroviki (notranji trenerji za podporo vzpostavitvi modela kompetenc) in vodje, ki so izrazili oz. izražajo potrebo po tovrstni podpori zaradi kadrovske in vsebinske podhranjenosti na področju navedenih vsebin, torej po vzpostavitvi Kompetenčnega centra, ki bi jim nudil podporo pri delu.

(3) Izvedbena določila (način izvajanja)

Kompetenčni center bo skladno z interesi posameznega organa državne uprave zagotavljal vsebinsko, strokovno in finančno podporo v naslednjih aktivnostih:

- nadgradnja in razvoj kompetenčnega modela, ki bo vključeval tudi napovedovanje kompetenc za delo v prihodnosti;
- presoja izraženosti kompetenc kot podpora v selekcijskih postopkih, premestitvah na zahtevnejša delovna mesta, zlasti vodstvena, pri razvoju kariere, pri razvoju talentov in pri načrtovanju nasledstev;
- analiza stanja kompetenc kot podlaga načrtovanju programa usposabljanj.

Časovnica: Strukturna reforma predvideva trajanje od 2021 do 2024, in sicer bi se v letu 2022 zagotovile pravne podlage, v obdobju 2023 do 2024 pa bi bil vzpostavljen kompetenčni center.

INVESTICIJE

Investicija 1.2: Celovita transformacija (trajnost in odpornost) zelenega in digitalnega izobraževanja

Analitični del

Ključni izzivi: Digitalne tehnologije vzporedno z zavedanjem trajnostnega razvoja vplivajo na izobraževanje, usposabljanje in učenje z razvojem prožnejših učnih okolij, prilagojenih potrebam izjemno mobilne družbe. Rezultati raziskave TALIS 2018 navajajo, da se kot izziv v Sloveniji kaže podpovprečna uporaba IKT za poučevanje ob sicer dobri usposobljenosti učiteljev in opremljenosti izobraževalnih institucij, kar predvsem kaže na potrebo strokovnih in vodstvenih delavcev po dodatnih znanjih, kako IKT prilagoditi posameznim temam oz. predmetom in posameznim aktivnostim. Tudi Erasmus projekt Mentep (2015-2018) je pokazal upadanje dosežkov slovenskih učiteljev in njihovih digitalnih kompetenc. Trenutne izredne razmere pa so zgolj potrdile, da je krepitev kompetenc za trajnostni razvoj in digitalnih kompetenc strokovnih in vodstvenih delavcev v vzgoji in izobraževanju ter krepitev njihove uporabe v okviru pedagoškega procesa nujno potrebno, hkrati s skrbjo in rabo čiste digitalne tehnologije in ustrezne tehnološke opremljenosti.

Tudi Akcijski načrt za digitalno izobraževanje 2021-27 opozarja, da je mogoče agendo visokokakovostnega in vključujočega izobraževanja in usposabljanja za vseh učečih v celoti podpreti le, če izobraževalci digitalno tehnologijo uporabljajo spretno, enakovredno in učinkovito.

Epidemija Covid-19 je pokazala, da je za potrebe učenja oz. izobraževanja na daljavo potrebno zagotoviti in prilagoditi strategije in pristope izobraževanja ter različne podporne storitve in ustrezno infrastrukturo, tako na področju trajnostnega razvoja kot na področju digitalnega izobraževanja, ter ustrezno usposobiti strokovne in vodstvene delavce z digitalnimi kompetencami.

Krepitev izobraževanja z vidika odziva na potrebe tehnološko bogatega okolja v prihodnosti in vključevanje ciljev trajnostnega razvoja poteka s ciljem zasledovanja strateškega cilja dviga kakovosti vzgoje in izobraževanja v skupnem evropskem izobraževalnem prostoru do leta 2025. V Sloveniji se kot izziv kaže sistematična analitična spremljava kakovosti izobraževanja za podporo s podatki informiranega odločanja in oblikovanja politik. Epidemija Covid-19 je še dodatno izpostavila izziv zmogljivosti prožnega analitskega odziva za agilno načrtovanje politik.

Cilji: Z investicijo bomo predvsem krepili trajnostne in digitalne kompetence pedagoško-andragoškega osebja, in posledično šolajočih, s čimer bomo zmanjšali vrzel med potrebami trga dela in

izobraževanjem, ki predvsem kaže na pomanjkanje trajnostnih in digitalnih kompetenc, s čimer bi lahko povečali zaposljivost učečih se in podprli gospodarsko okrevanje. Na ta način bo Slovenija napredovala na področju vključevanja trajnostnih in digitalnih kompetenc v pedagoško-andragoški proces, krepila odpornost izobraževalnega sistema (tudi v primeru izrednih okoliščin) ter izboljšala usklajenost trajnostnih in digitalnih kompetenc z zahtevami trga dela, s čimer bo omogočen lažji prehod šolajočih na trg dela.

Investicija vključuje različne elemente prenove trajnostnega in digitalnega izobraževanja za doseg navedenega cilja, in sicer:

- nadgradnjo programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja učiteljev (učitelji, profesorji in drugi strokovni delavci – v nadaljevanju: strokovni delavci) skladno s prenovo učnih načrtov, novimi pristopi izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev;
- izvedbo programov profesionalnega usposabljanja strokovnih in vodstvenih delavcev za trajnostno in digitalno izobraževanje;
- umestitev osebja za IKT koordinacijo na vsakem vzgojno-izobraževalnem zavodu s strateškimi, didaktičnimi in tehničnimi računalniškimi znanji za podporo vzgojnemu oziroma izobraževalnemu procesu;
- pripravo predloga posodobljenih vsebin pedagoških študijskih programov za pridobitev izobrazbe in študijskih programov za izpopolnjevanje z vidika trajnostnega in digitalnega;
- vzpostavitev celovitega podpornega ekosistema za trajno in kakovostno digitalno izobraževanje (prenova izobraževanja in usposabljanja izobraževalcev, kakovostna multimedijška in interaktivna e-gradiva, redne evalvacije napredka; vzpostavitev ter delovanje Centra za celovito nacionalno koordinacijo digitalnega izobraževanja na vsebinskem, organizacijskem in finančnem področju po celotni vertikali izobraževanja);
- nadgradnjo sistema ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti z vzpostavitvijo analitskega središča, povezanega v mrežo institucij za podporo ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti za podporo s podatki informiranega oblikovanja izobraževalnih politik.

Pomemben del ekosistema pa je tudi 24/7 delujoča oprema in internet vključno z upravljanjem in vzdrževanjem le-tega, kar smo predlagali v okviru komponente *Digitalna transformacija izobraževanja, znanosti in športa*.

Ciljne skupine: Strokovni in vodstveni delavci na področju vzgoje in izobraževanja. Udeleženci izobraževanja (otroci, učenci, dijaki, študentje, odrasli).

Izvedbena določila: Center za celovito nacionalno koordinacijo digitalnega izobraževanja bo upravljalo MIZŠ, enakopravno pa bodo vključeni vsi deležniki na področju formalnega (javni zavodi; šole in univerze) in neformalnega izobraževanja (gospodarstvo, civilna družba), ki bodo izbrani na podlagi JR/NPO.

Izvajalec za pripravo in izvedbo usposabljanj bo izbran na podlagi JR/NPO.

Časovnica: Investicije zaradi obsežnosti in kompleksnosti predvidevajo časovnico od 2021 do 2026.

2021-2024:

- pripravljeni in izvedeni programi profesionalnega usposabljanja strokovnih in vodstvenih delavcev za trajnostno in digitalno izobraževanje;
- vzpostavljen podporni ekosistem za trajnostno in digitalno izobraževanje.

2025-2026:

- izvedeni programi profesionalnega usposabljanja strokovnih in vodstvenih delavcev za trajnostno in digitalno izobraževanje;
- pripravljen predlog posodobljenih vsebin pedagoških študijskih programov za pridobitev izobrazbe in študijskih programov za izpopolnjevanje z vidika trajnostnega in digitalnega;
- delujoč podporni ekosistem za trajnostno in digitalno izobraževanje.

Investicija 2.2: Izvajanje pilotnih shem, katerih rezultati bodo podlaga za pripravo reforme visokega šolstva za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0

Analitični del

Ključni izzivi: Do leta 2025 bo polovica vseh delovnih mest zahtevala visoko izobrazbo. Visokošolsko izobraževanje po Evropi mora to širjenje študentske populacije obravnavati z bolj vključujočimi in prožnejšimi učnimi pristopi, kar velja tudi za Slovenijo. Poleg svojih temeljnih nalog poučevanja, raziskovanja in inovacij so univerze ključni akterji v Sloveniji, ki se lahko spoprimejo z velikimi družbenimi izzivi in postanejo resnični motorji razvoja mest in regij ter spodbujajo državljansko udejstvovanje. Da bi univerze prevzele svojo vlogo pri spodbujanju socialne mobilnosti in produkciji znanja ter pospeševanju okrevanja in trajnostnega razvoja, morajo univerze, kot osrednji akterji kvadrata znanosti (izobraževanje, raziskave, inovacije in storitve za družbo) modernizirati kurikulare študijskih programov in na izvedbo vezane upravljalvske strukture visokošolskega ekosistema. Sodelovanje med institucijami bo postalo bolj pomembno kot prej, vključno s privabljanjem talentov, reševanjem globalnih problemov, preusposabljanjem delovne sile ter prispevanjem k uravnoteženemu kroženju možganov v Evropi.

Cilji: Za uspešno reformo visokega šolstva, je nujno potrebno v prvi fazi preko pilotnih projektov in shem preizkušati možne rešitve za:

- optimizacijo in ozelenitev študijskega procesa,
- inteligentno digitalizacijo in ozelenitev učnih okolij,
- nadgradnjo ter optimizacijo izrabe obstoječe visoke tehnologije.

Rezultati bodo podlaga za sistemske spremembe na treh nivojih: vsebinsko (kurikularna prenova z uvedbo kompetenc, ki so ključne za zelen in digitalen prehod); nadgradnja in prestrukturiranje (prihodnje) delovne sile, oblikovanje družbe 5.0 s koncepti vseživljenjskega učenja), normativno (optimizacija in fleksibilizacija študijskega procesa in sistema financiranja; prenovitev procesov akreditacije) in infrastrukturno (razvoj vzdržne in pametne predavalnice, nizkoogljčna etična digitalizacija z uporabo inteligentne opreme).

Primeri pilotov vključujejo: (a) optimizacija nabora relevantnih znanj, spretnosti in kompetenc, nujnih za zelen in digitalen prehod; (b) odpiranje in fleksibilizacija študijskega procesa (tj. uvedba vseživljenjskega učenja ter osredotočenje študijskega procesa na kakovostno študentsko izkušnjo po načelih fleksibilnih učnih poti v prilagodljivem učnem okolju, da bo visoko šolstvo omogočalo tudi potrebne hitre prekvalifikacije in dokvalifikacije (visokošolskih) kadrov; to bo Sloveniji omogočilo sooblikovanje in dinamično prilagajanje in odzivnost na globalne trende in potrebe trga dela.

Ciljne skupine: Visokošolski zavodi, visokošolski učitelji in sodelavci, raziskovalci ter drugo strokovno osebje, študenti

Izvedbena določila: MIZŠ bo vodil in koordiniral izvajanje pilotnih projektov in shem, ki se bodo izvajali na visokošolskih zavodih (JR/NPO).

Časovnica: Investicija zaradi obsežnosti in kompleksnosti predvideva trajanje od 2022 do 2025.

Predvidena časovnica:

- 1. polletje 2022: izvedba razpisa za do 4-letne pilotne sheme za optimizacijo visokošolskega študijskega procesa,
- 2. polletje 2022 do 2. polletje 2025: začetek izvajanje pilotnih shem
- 2. polletje 2025: zaključek izvajanja pilotnih shem

Investicija 3.2: Krepitev sodelovanja med izobraževalnim sistemom in trgom dela

Analitični del

Ključni izzivi: Poročilo o državi 2020 opozarja na razlike med kvalifikacijami slovenske delovne sile in potrebami trga dela. Ob hkratnem pomanjkanju ustrezno usposobljene delovne sile se tako povečuje tveganje za nazadovanje industrijske preobrazbe na nekaterih gospodarskih področjih, pogojene z digitalno preobrazbo. Potrebno je zmanjšati vrzeli med izobraževanjem in trgom dela, in sicer s krepitvijo povezovanja teoretičnega znanja s spretnostmi za delo.

Poklicno in strokovno izobraževanje mora biti po svoji naravi integrirano v širše strategije zaposlovanja in ekonomskega razvoja, saj je to bistvena prvina razvoja povezovanje izobraževanja in gospodarstva. Socialno partnerstvo je temeljni pogoj za načrtovanje izobraževanja, pripravo in izvajanje izobraževalnih programov in še posebej izvajanje praktičnega usposabljanja z delom in praktičnega izobraževanja. S

projektnim učenjem in učenjem z reševanjem konkretnih problemov, izkušnjami z delovnih mest ali učenjem prek dela v korist skupnosti se poveča motivacija mladih, učne vsebine so povezane v kontekst, kar zagotavlja priložnosti za razvoj družbenih, državljskih kompetenc in kompetenc podjetnosti, zato je nujno krepiti navedeno področje izobraževanja.

Program znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (COM(2020) 274) opozarja predvsem na velik pritisk na določene poklice z namenom zagotavljanja odpornosti države, predvsem to velja za zdravstvene delavce in oskrbovalce, ter tudi zaposlene v sektorjih socialnih ali sanitarnih storitev, ki so bili posebej izpostavljeni, kot tudi učitelji in vodje usposabljanj. Zadostno število ustrezno usposobljenih delavcev v teh strateških sektorjih je ključnega pomena za zagotovitev učinkovitega dostopa državljanov do osnovnih zdravstvenih, socialnih ali izobraževalnih storitev v času krize.

Cilji: Zmanjšali bomo neskladja med kompetencami, ki jih šolajoči pridobijo med izobraževanjem, ter kompetencami, ki jih iščejo delodajalci, s čimer bomo omogočali boljši prehod iz izobraževanja na trg dela, in sicer:

- s promocijo poklicnega izobraževanja in vajeništva bomo ohranjali zanimanje mladih za poklicno in strokovno izobraževanje;
- usposabljali bomo mentorje v podjetjih, tudi s področja ocenjevanja in vrednotenja napredka dijakov in vajencev, s čimer bomo zagotavljali večjo kakovost poklicnega in strokovnega izobraževanja;
- krepili bomo sodelovanje šole in delodajalcev na področju usposabljanja dijakov za pridobitev praktičnih znanj in veščin na področju zdravstva, predšolske vzgoje in socialnega varstva, ki so ključnega pomena za odpornost Slovenije na izredne razmere;
- za krepitev sodelovanja socialnega partnerstva bomo izvajali tematske delavnice o poklicnem in strokovnem izobraževanju za strokovno javnost in izvedli zaključno konferenco o poklicnem izobraževanju za strokovno javnost;
- z vzpostavitvijo aplikacije za spremljavo diplomantov bo omogočeno spremljanje položaja diplomantov na trgu dela in s tem možnost za hitrejšo prilagajanje programov na nove potrebe gospodarstva in družbe v celoti;
- vzpostavili bomo programoteko, vključno z arhivom, za višješolske študijske programe.

Ciljne skupine: Vzgojno-izobraževalni zavodi s področja poklicnega in strokovnega izobraževanja ter višjega strokovnega izobraževanja in njihova združenja, zaposleni in šolajoči v navedenih zavodih, delodajalci, mentorji pri delodajalcih, delodajalska združenja (zbornice), CPI.

Izvedbena določila: MIZŠ bo koordiniralo in vodilo aktivnosti ter izvedlo javne pozive za sodelovanje relevantnih deležnikov.

Časovnica: Predvideva se trajanje investicij od 2021-2026.

Investicija 4.2: Ozelenitev izobraževalne infrastrukture v Sloveniji

Analitični del

Ključni izzivi: Sodoben izobraževalni proces zaradi spreminjajočih se zahtev in narave izobraževalnega procesa kot že navedeno nujno zahteva sistematično vlaganje v infrastrukturo, pri čemer bodo skladno s priporočili EK za leti 2020 in 2021, naložbe v izobraževalno infrastrukturo osredotočene na zeleni in digitalni prehod. Ozelenitev izobraževalne infrastrukture je namreč ena od ključnih dimenzij novega evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025, ki ga je predlagala EK.

Investicije v izobraževalno infrastrukturo bodo s pomočjo Strategije za ozelenitev izobraževalne infrastrukture v Sloveniji sistematične in razvojno naravnane.

Stavbni fond na področju vzgoje in izobraževanja (VIZ) je namreč relativno star (povprečna starost preko 50 let) in bistveno premajhen za povečano število učencev, dijakov, študentov, učiteljev, profesorjev in neprimeren glede na sodobne zahteve izobraževalnega in raziskovalnega dela procesa. V VIZ je

izvajanje programov nujno treba posodobiti, pri čemer nastajajo tudi novi programi, potrebne so nove učilnice, kabineti, delavnice, druga učna mesta in infrastruktura ipd. Zaradi navedenega VIZ najemajo dodatne prostore za nemoteno izvajanje izobraževalnega procesa, kar je dolgoročno ekonomsko nevzdržno.

K tem potrebam je potrebno dodati še potrebe študentskih domov, ki se v zadnjem obdobju soočajo z velikim pomanjkanjem študentskih postelj.

Cilji: Izvedba trajnostnih in okolju prijaznih investicijskih projektov, vključno z zeleno in digitalno inteligentno opremo, na področju izobraževanja v podporo zelenemu in digitalnemu prehodu.

Z investicijami bomo realizirali investicijske projekte v ključno izobraževalno infrastrukturo, in sicer bodo izvedene novogradnje, nadomestne gradnje, izgradnje učnih delavnic, knjižnic, telovadnic in drugih učnih prostorov in površin, vključno s pametnimi stavbami in pametnimi učilnicami, z namenom izboljšanja infrastrukture za zagotavljanje visoke ravni kakovosti izobraževalnega procesa ter krepitev odpornosti izobraževalnega sistema.

Z ukrepom bomo izvedli investicijske projekte na področju izobraževanja, ki so nujni za krepitev odpornosti izobraževalnega sistema. V konkretnih investicijskih projektih za ozelenitev izobraževalne infrastrukture bomo sledili kriterijem zelene in trajnostne gradnje, s čimer bomo prispevali k trajnostnemu razvoju in zelenemu prehodu. Izvajali bomo le prebojne investicijske projekte, ki imajo multiplikativne učinke.

Usmeritev v ozelenitev izobraževalne infrastrukture na sistematičen in razvojno naravnan sistem bo imelo neposreden učinek na izboljšanje kakovosti izobraževalnega procesa, saj bomo zagotovili boljše materialne pogoje vključno z inovativnimi učnimi okolji, ki bodo dodana vrednost sedanjemu učnemu procesu. Uporaba sodobnih, inovativnih tehnologij in pripomočkov bo krepila znanje, spretnosti, vrednote in ravnanja oz. kompetence ter s tem vplivala na zaposljivost.

Ciljne skupine: izobraževalna infrastruktura

Izvedbena določila: MIZŠ bo izvedel javni poziv za javne zavode. Hkrati pa bo vodilo in koordiniralo aktivnosti v sodelovanju z javnimi zavodi.

Časovnica: Začetek izvajanja investicij se predvideva v letu 2022, trajale pa naj bi vse do vključno leta 2026 (nekateri sicer predvidevamo, da bi se lahko zaključile že v letu 2023, večina pa sicer v 2026).

Investicija 5.2: Krepitev digitalnih znanj in spretnosti javnih uslužbencev

(1) Analitični del

Ključni izzivi: Hitre družbene in tehnološke spremembe, podaljševanje aktivne dobe zaposlenih in nepričakovane izredne razmere zaradi krizne situacije, kot je COVID-19, imajo močan vpliv na način življenja, dela in učenja tudi v javnem sektorju. Digitalna preobrazba države je ključni pogoj za uspešno okrevanje države po krizi, pri tem pa imajo digitalna znanja in spretnosti delovno aktivnega prebivalstva izjemen pomen, kot izhaja tudi iz Priporočila Sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Slovenije za leto 2020 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Slovenije za leto 2020. Izboljšanje digitalnih znanj in spretnosti zaposlenih vpliva na večjo prilagodljivost, usmeritev in možnosti prekvalifikacije kadra ter posledično na boljšo zaposljivost na trgu dela, učinkovitejše odločanje in večjo kakovost opravljanja javnih nalog.

Navedeno je še posebej poudarjeno v Okviru OECD za digitalne talente in veščine v javnem sektorju²³ (dokument je še v potrjevanju), kjer se med ključne stebre digitalne javne uprave razvršča pet temeljnih skupin veščin za digitalno upravo, ki jih bomo smiselno naslavljali v okviru ukrepa, in sicer:

- digitalne veščine 21. stoletja, ki jih ima celotna družba (podatkovna in informacijska pismenost, komunikacija in sodelovanje, ustvarjanje digitalnih vsebin, varnost, reševanje problemov);

²³ The OECD Framework for Digital Talent and Skills in the public sector (GOV/PGC/EGOV(2020)9).

- digitalne veščine uporabnikov (prepoznavanje potenciala za digitalno transformacijo, razumevanje uporabnikov in njihovih potreb, odprto sodelovanje za nemoteno zagotavljanje storitev, varna in na zaupanju temelječa uporaba podatkov in tehnologije, k podatkom usmerjena oz. na podatkih temelječa država);
- socialno-emocionalne veščine (vizija, analitičnost, diplomatičnost, raziskovanje, zaščitništvo);
- profesionalne digitalne veščine (informatika, izvajanje javnih naročil za IKT projekte, planiranje in upravljanje informatike, razvoj informacijskih sistemov v upravi, informatizacija poslovnih procesov v upravi, tehnologije upravljanja podatkov, elektronsko poslovanje, podatkovne baze, grafično oblikovanje, računalniške komunikacije, tehnologija programske opreme, osredotočenost na uporabnika, produkt in zagotavljanje storitev, podatki, spletne tehnologije);
- vodstvene digitalne veščine (metode in tehnike za podporo odločanja v upravi, optimizacija procesov, vodenje informacijskih projektov, razumevanje uporabnikov in njihovih potreb, varna in na zaupanju temelječa uporaba podatkov in tehnologij, razumevanje potrebe po združevanju tradicionalnih in novih digitalnih veščin, zavedanje pomembnosti nemotenega procesa dela in hitre odzivnosti, prepoznavanje priložnosti za izboljšavo delovnih procesov, storitev, odprto sodelovanje za nemoteno zagotavljanje storitev, k podatkom usmerjena oz. na podatkih temelječa država, prepoznavanje potenciala za digitalno transformacijo).

Tudi v nastajajoči Strategiji digitalne javne uprave 2021-2027 je eden izmed ključnih ciljev dvig digitalne osveščenosti in usposobljenosti v javni upravi. Hkrati pa te potrebe izkazuje tudi merjenje indeksa digitalnega gospodarstva in družbe (DESI), kjer je Slovenija za leto 2020 nekoliko izboljšala in se zdaj uvršča na 16. mesto med 28 državami članicami EU. Pri merjenju človeškega kapitala, kjer so vključene digitalne spretnosti, pa je še vedno nekoliko pod evropskim povprečjem..

Cilji: Z ukrepom bomo skladno s Strategijo digitalne javne uprave 2021-2027 dosegli naslednja dva ključna cilja:

- izboljšanje usposobljenosti 52.000 javnih uslužbencev na področju temeljnih skupin digitalnih znanj in spretnosti, vključno s specialnimi znanji, ter
- izdelava 33 digitalnih učnih virov za samostojno učenje ali kot podpora kombiniranemu učenju, ki prispevajo k odprti mreži znanja.

Globalizacija in tehnološki razvoj prinašajo nove možnosti za izobraževanje in delo. Vzpostaviti je treba prožnejša učna okolja, ki so prilagojena potrebam mobilne družbe. Poleg kakovostnih izobraževalnih programov in kadrov z ustreznimi tehničnimi, organizacijskimi in pedagoškimi znanji je za kakovosten izobraževalni proces nujno tudi uvajanje sodobnih pristopov usposabljanj v živo in na daljavo, vzpostavitev digitalnih izobraževalnih virov (e-gradiva in e-usposabljanja) ter ustrezna infrastruktura (spletna okolja in aplikacije, ustrezna IKT oprema, prostori za izvajanje pedagoškega procesa ipd.) kot podporo za izvajanje izobraževalnega procesa. Z ukrepom bomo nadgradili proces pridobivanja digitalnih znanj in spretnosti javnih uslužbencev, pri čemer bomo upoštevali vse navedeno.

Ukrep prispeva k digitalni transformaciji javne uprave (npr. pripravljenost kadra zaobjeti nove tehnologije in nove načine dela – npr. brezpapirno poslovanje, prilagoditev procesov, optimalno načrtovanje in izvajanje sprememb) ter k dvigu digitalnih kompetenc zaposlenih v javnem sektorju.

Komplementarnost: Ukrep je komplementaren s strukturno reformo 5.1: *Vzpostavitev kompetenčnega centra za državno upravo*, saj bomo z reformo dosegli bolj učinkovit sistem izbire zaposlenih z ustreznimi znanji in kompetencami, hkrati pa bomo vse že zaposlene in morebitne nove javne uslužbence, ki kljub vsemu ne bodo imeli ustreznih digitalnih kompetenc, naslovili v okviru trega ukrepa (investicije). Nadalje pa je treba poudariti, da je ukrep komplementaren z ukrepi, ki jih bo Slovenija izvajala v okviru EKP 2021-27, in sicer bomo v okviru RRF naslovili javne uslužbence, da bodo imeli ustrezna digitalna znanja in kompetence, ki so predpogoj, da lahko javna uprava ustrezno ponuja ustrezno pomoč ter storitve za vse svoje državljane, v okviru ukrepov EKP 2021-27 pa bomo naslovili vse ostale udeležence vseživljenjskega učenja. Na ta način bomo celovito naslovili celotno populacijo, torej tako šolajoče (v okviru RRF strukturne reforme 1.1. in investicije 1.2 in po potrebi, če bo ugotovljen manjko tudi v okviru EKP 2021-27), kot odrasle (pri tem pa strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju v okviru RRF strukturne reforme 1.1 in investicije 1.2, vse ostale javne uslužbence v okviru RRF strukturne reforme 5.1 in investicije 5.2, ostale odrasle pa v okviru ukrepov vseživljenjskega učenja EKP 2021-27).

Ciljne skupine: Zaposleni v javnem sektorju, vključno s strokovnjaki s področja IT in vodstvenimi delavci. V ciljno publiko niso vključeni strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju, ki bodo vključeni v usposabljanja v okviru investicije 1.2.

Izvedbena določila: Upravna akademija bo izvajala in koordinirala vse aktivnosti glede usposabljanj za dvig digitalne pismenosti. Ukrep se bo izvajal tudi z uporabo postopkov javnega naročanja.

Časovnica: Investicije bodo potekale v obdobju od 2021 do 2026.

Predvidena časovnica:

V letih 2021-2025 so ključne aktivnosti:

- analiza potreb usposabljanj po organih za vsako leto
- priprava letnih načrtov usposabljanj za naslednje leto
- razvoj oz. nadgradnja programov usposabljanj in scenarijev za e-gradiva
- izvedba vseh potrebnih JN (za izvedbo določenih sklopov usposabljanj, izbor izvajalcev usposabljanja in e-usposabljanja, pripravo e-gradiv)
- izvedba usposabljanj, vključujoč pilotna usposabljanja v letu 2021 ter specialna usposabljanja od leta 2022 dalje
- analiza evalvacij po koncu vsakega leta in priprava letnih poročil

2022-2025:

- priprava e-usposabljanj

2026:

- izvedba usposabljanj, vključujoč specialna usposabljanja
- nadgradnja e-usposabljanj
- zaključna evalvacija, priprava poročil, zaključevanje

Investicija 6.1: Krepitev področja neformalnega učenja ter prostorsko preurejanje mladinskih centrov in infrastrukturnih prostorov za mladino na način (trajnostne in družbene) zelenitve mladinskega sektorja

Analitični del

Ključni izzivi: Poleg formalnega izobraževanja, je izredno pomembno tudi neformalno izobraževanje, ki lahko mladim ponudi ključne spretnosti in znanja, potrebna za uspešno vključevanja v družbo in trg dela. Epidemija Covid-19 je pokazala, da mladinski centri zaradi neprilagojene opreme niso mogli ustrezno izvajati svojih nalog, s čimer so bili mladi še bolj prepuščeni samim sebi. IKT opremljenost mladinskih centrov je nujna za krepitev odpornosti neformalnega izobraževalnega sistema oz. neformalnega učenja. Po drugi strani pa je za krepitev zelenega prehoda nujno, da tudi mladinski centri kot eden od ključnih deležnikov mladim pokažejo zgled in smernice, zato je nujna tudi ozelenitev mladinskega sektorja. EK je v predlogu Evropskega izobraževalnega prostora navedla, da izobraževalne in mladinske organizacije igrajo temeljno vlogo pri oblikovanju pozitivnega in zavestnega vedenja za zeleni prehod ter delujejo kot lokalni katalizator sprememb, kar je še posebej pomembno v času med in po epidemiji Covid-19.

Ključni izzivi na ravni EU so opredeljeni v 11ih ciljih Strategije EU za mlade, med katerimi so tudi Trajnostna zelena Evropa in Mladinske organizacije za zagotavljanje dostopnosti mladih do vseh prostorov, kjer lahko svobodno aktivno sodelujejo oz. se vključujejo, se formalno in neformalno izobražujejo in prispevajo k razvoju splošnih ciljev EU. Prispevek, ki ga imajo mladinske organizacije pri vključevanju mladih v družbeno življenje je v Sloveniji zaradi premajhnega finančnega vlaganja v sektor podhranjen na področju infrastrukture in v zagotavljanju razvoja mladinskega dela, še posebej digitalnega mladinskega dela, za kar je pa potrebno tako znanje kot ustrezna oprema. Po znanih podatkih se v enem mladinskem centru povprečno zvrsti povprečno 1650 mladih na letnem nivoju. Delo z mladimi se tako izvaja tako v fizičnih prostorih MC, kot v digitalnem prostoru.

Sodobni načini dela in učenja namreč zahtevajo ustrezno in čisto infrastrukturo, tako digitalno kot fizično kot tudi sodobne vsebine usposabljanj ter usposobljene mladinske delavce za odporen in učinkovit mladinski sektor. Slediti je potrebno načelom trajnostnega razvoja mladinskega sektorja kot celote.

Cilji: Krepitev področja neformalnega učenja ter prostorsko preurejanje in obnova mladinskih centrov na področju mladinskega sektorja z namenom krepitev odpornosti neformalnega izobraževalnega sistema. Uporaba sodobnih, zelenih ter inovativnih tehnologij in pripomočkov bo krepila znanje, kompetence in veščine ter s tem vplivala na večjo zaposljivost mladih, in sicer:

- posodobitev vsaj 30 mladinskih centrov na celotnem področju Republike Slovenije, na način upoštevanja reformnih usmeritev:
 - trajnosti in zelenitve: prostorsko preurejanje in obnova mladinskih centrov z uveljavljanjem EKO in trajnostnih standardov, zdravstvenih in higienskih zahtev; zagotavljanjem varnostno-tehničnih predpisov; odpravo fizičnih ovir, vključno z do širše družbe (okolju) prijaznim odnosom, dostopom in vključenostjo;
 - digitalizacije: posodobitev in/ali nabava opreme;
- krepitev mreže izvajalcev neformalnega učenja tako z vlaganji v zeleno »infrastrukturo« kot v širitev znanja »zelenih« narave, vključno s posodobitvijo zagotavljanja do družbe prijaznih in demokratičnih principov in načel.

Preko digitalnega in zelenega vlaganja v mladinski sektor bomo zagotovili varne prostore za mlade, ki jih še posebej potrebujejo po epidemiji Covid-19, saj je edino smiselno zagotoviti tako fizični kot digitalni prostor, kjer bodo mladi lahko polnovredno sodelovali v družbi in uresničevali svoje ideje. S tem bomo zagotavljali prostor, kjer bodo imeli mladi odprta vrata za varno in zdravo socializacijo. Ob tem je pomembno tudi, da so mladinski delavci primerno visoko usposobljeni za delo v različnih okoljih in da mladim s pridobljenimi novimi spretnostmi, kot je tudi npr. psihosocialna pomoč pomagajo in jih ustrezno informirajo na poti osamosvajanja.

Ciljne skupine: Mladinske organizacije in mladi

Sodelovanje ključnih deležnikov: Na področju mladine je bilo organiziranih več posvetovanj. Na letni konferenci, namenjeni krepitevi podpornih struktur za razvoj mladinskega dela in mladinske politike v lokalnih skupnostih ter mreženju predstavnikov občin, medsebojnemu povezovanju in izmenjavi dobrih praks, 11. novembra 2020 so skozi različne aktivnosti obravnavali osrednjo temo letošnje konference: Kaj lahko naredimo za več participacije mladih?. Dogodka se je udeležilo 50 predstavnikov občin, županov, občinskih svetnikov in občinskih uslužbencev. Predstavili so tudi načrt RRF ter predlog ukrepov na področju mladine.

Videokonferenca 13. novembra 2020 je bila namenjena predstavitvi inštrumentov za podporo okrevanju Evrope 2021-2027 in predloga ukrepa v okviru mehanizma RRF pripravljenega s strani URSM. Udeleženi so bili predstavniki in deležniki iz mladinskega sektorja, ki predstavljajo demokratično zastopstvo mladinskih centrov. Udeleženci so izpostavili, da je poleg financiranja investicij na mladinskem področju treba vlagati tudi v usposabljanja mladih in mladinskih delavcev, kar se načrtuje v sklopu EKP 2021-2027. Vsi so pozvali k čimprejšnjemu črpanju načrtovanih sredstev.

Nacionalnega spletnega posveta mladinskega sektorja, ki je potekal 25. novembra 2020, se je udeležilo okoli 160 udeležencev, med njimi predstavniki mladinskih organizacij, mladinski delavci in drugi, ki soustvarjajo in sooblikujejo področja, mladinskih politik in programov za mlade. Glavna tema letošnjega posveta je bila Prostor in participacija za vse. Na posvetu so bili predstavljeni prihodnji ukrepi s področja mladine, tudi ukrep v okviru RRF.

Ukrep je bil nadalje 26. novembra 2020 predstavljen tudi na Ekonomsko-socialnem svetu, kjer so prisotni zgolj poudarili pomembnost investicij tako v kompetence kot tudi v samo infrastrukturo.

Na neformalni videokonferenci ministrov EU, pristojnih za mladino, 30. novembra 2020 so bili predstavljeni zaključki EU mladinske konference. Izpostavili bi predvsem poziv mladih k financiranju vzpostavitve in vzdrževanja mladinskih prostorov iz EU sredstev in vzpostavitvi medsektorskega pristopa pri ustvarjanju varnih digitalnih prostorov za mlade in spodbujanju digitalne pismenosti, ki bodo zagotavljali tako dostop do informacij in storitev kot tudi priložnosti za participacijo.

Izvedbena določila: MIZŠ bo koordiniralo aktivnosti ter z javnim razpisom povabilu k sodelovanju ključne deležnike.

Časovnica: Investicije bodo potekale v obdobju od 2022 do 2024.

1. Zelena in digitalna dimenzija komponente

Zeleni prehod:

Vsi ukrepi (reforme in investicije), s katerimi bomo dosegli strukturno spremembo, bodo temeljili na odpornih, zelenih, trajnostnih in digitalnih spremembah izobraževalnega sistema, ki potrebuje manj naravnih virov in znižuje svoj okoljski in ogljični odtis, zagotavlja učinkovitejše in hitrejše delovanje sistema ter spodbuja lažjo in vključujočo dostopnost do virov znanja. Ozelenitev in digitalizacija procesov, programov in infrastrukture bodo vplivali na zmanjšanje okoljskega odtisa. Vzoredno z digitalizacijo izobraževalnega sistema bo potekala krepitev spretnosti za trajnostni razvoj in ustrezno okoljsko osveščenost, na kar kažejo UNESCOva priporočila tudi v Načrtu Izobraževanja za trajnostni razvoj do 2030 (Education Sustainable Development, a roadmap, #ESDG for 2030, UNESCO, 2020) in analize učnih načrtov ter študijskih programov. Potreba po sistematičnem in celostnem vključevanju podnebnih ciljev in vsebin trajnostne družbe v predšolsko vzgojo, osnovno in srednje izobraževanje, višje- in visokošolsko izobraževanje ter izobraževanje odraslih je izražena bolj kot kdaj koli prej. V okviru prenove izobraževalnih oz. študijskih programov bomo naslavljali tudi navedene vsebine. Ukrepi modernizacije izobraževalnega sistema bodo prispevali h krepitvi okolju prijaznega izobraževalnega sistema, odgovorni produkciji znanj in spretnosti. Hkrati bodo vplivali na prenos znanja, ki je ključen za zeleni in digitalen prehod gospodarstva in družbe kot celote ter s tem k večji družbeni odgovornosti, razogljičenju ter čisti / zeleni digitalizaciji družbe.

V skladu z Evropskim zelenim dogovorom (Green Deal, EK, 2019) se med znanja za zeleni prehod uvrščajo znanja z naslednjih ključnih področij: podnebne spremembe, krožno gospodarstvo, trajnostna raba energije, trajnostna mobilnost, trajnostna prehranska veriga, skrb za ekosisteme, biotska raznovrstnost. V Priporočilu Sveta EU o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje v evropskem referenčnem okviru (2018) se vse države članice nagovarja, da moramo »vključiti cilje trajnostnega razvoja ZN, zlasti cilj 4.7, v izobraževanje, usposabljanje in učenje, med drugim s spodbujanjem pridobivanja znanja o omejevanju večplastnih učinkov podnebnih sprememb in trajnostni rabi naravnih virov« (točka 4). Evropski zeleni dogovor, »strategija za trajnostno rast Evrope«, napoveduje pripravo evropskega okvira kompetenc za pomoč pri razvoju in ocenjevanju znanja, spretnosti in ravnanja na področju podnebnih sprememb in trajnostnega razvoja. Poleg tega izpostavlja povečanje vlaganj v trajnostnost izobraževalnih stavb in izobraževalne infrastrukture. Posodobitev ali prenova vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj (VITR) tako tudi na evropski ravni ne pomeni več le vsebinskega posodabljanja učnih načrtov in izvajanja pouka o trajnostnem razvoju, temveč hkrati tudi spremembo v netrajnostnih navadah vsakdanjega dela in življenja v vrtcu in šoli, zato tudi spremembo v netrajnostnem oblikovanju šolske stavbe oziroma izobraževalnih prostorov, krajev za učenje, s čimer same trajnostne šolske stavbe postanejo del VITR (učijo in demonstrirajo upoštevanje načel trajnostnega razvoja).

V skladu z navedenim Evropskim zelenim dogovorom bomo izvedli naložbe v izobraževanje, in sicer investicije v infrastrukturo in aktivnosti, povezane s podnebnimi cilji. Investicije v izobraževalno in mladinsko infrastrukturo bodo sledile izvedbi trajnostnih in okolju prijaznih investicijskih projektov, ki bodo v podporo zelenemu prehodu (ogrevanje s toplotno črpalko, boljša izolacija, trajnostna uporaba energije, ipd.). Navedene investicije imajo multiplikativen učinek: (1) prek ozelenitve in (čiste-clean) digitalizacije lastnih procesov in infrastrukture zmanjšamo lasten (velik) okoljski odtis; (2) kot eden največjih delodajalcev v Sloveniji prispevamo k oblikovanju trajnostnih in primernih delovnih okolij in s tem k izboljšanju javnega zdravja; (3) prek sistema zelenega javnega naročanja (ne)posredno vplivamo na gospodarstvo, ki se preoblikuje v produkcijo trajnostno naravnanih izdelkov, in s tem posredno na okoljski odtis; (4) z odgovorno produkcijo znanja in znanosti prispevamo relevantna znanja in spretnosti, kar dolgoročno in kratkoročno prispeva k vzdržni gospodarski rasti in produktivnosti, k večji družbeni odpornosti in razogljičenju družbe ter k spodbujanju koncepta krožnega gospodarstva.

Zelena infrastruktura bo prinesla tudi nižjo porabo energentov in nižje stroške vzdrževanja, manjše izpuste toplogrednih plinov, uporabo obnovljivih materialov, trajnostni pristop pri vzdrževanju nepremičnin, kar bo omogočilo izboljšanje energetske učinkovitosti, uporabo obnovljivih virov energije ter učinkovito rabo virov in energije. Nadalje demonstracijski učinki zelenih nepremičnin (pametne stavbe) bodo vplivali tudi na učne procese, vrednote in vzorce vedenja, ki imajo širši družbeni vpliv. Hkrati bo z zagonom večjega števila investicijskih projektov prišlo do povečanega obsega gradbeniških storitev, proizvodnje gradbenega materiala, logistike, tehniških storitev in drugo.

Vzporedno s povečano gospodarsko aktivnostjo pa se povečuje tudi zaposlovanje oseb s konkretnimi znanji in ter se tako izboljša gospodarsko in socialno stanje v držav. Z investicijami bomo tako prispevali k bolj učinkoviti rabi virov in energije.

V okviru strukturne reforme in predlaganih investicij se bo zagotavljalo skladnost z okoljskimi in trajnostnimi cilji, kot so navedeni v Uredbi (EU) 2020/852 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe (EU) 2019/2088. Ključni ter za predmetno strukturno spremembo relevantni okoljski cilji, kot izhaja iz zgoraj navedenih utemeljitev, so: blažitev in prilagajanje podnebnim spremembam ter prehod na krožno gospodarstvo.

V skladu s SRS 2030 je osrednji cilj Slovenije do leta 2030 zagotoviti kakovostno življenje za vse, kar je mogoče uresničiti z uravnoteženim gospodarskim, družbenim in okoljskim razvojem, ki upošteva omejitve in zmožnosti planeta ter ustvarja ustrezne pogoje in priložnosti za zdajšnje in prihodnje rodove. Na ravni posameznika se kakovostno življenje kaže v dobrih priložnostih za delo, izobraževanje in ustvarjanje, v dostojnem, varnem in aktivnem bivanju, zdravem in čistem okolju ter vključevanju v demokratično odločanje in soupravljanje družbe. Strateške usmeritve Slovenije za doseganje kakovostnega življenja do leta 2030 med drugim opredeljujejo vključujočo, zdravo, varno in odgovorno družbo, ki uresničuje koncept vseživljenjskega učenja. Vzgojno-izobraževalne institucije predstavljajo ključen element trajnostnega razvoja, zato so tudi pomemben vzor mladim pri prilagajanju podnebnih spremembam. Eden izmed ključnih instrumentov v skladu s Celovitim nacionalnim energetske in podnebnim načrtom Republike Slovenije (v nadaljevanju: NEPN) je vključevanje podnebnih vsebin v širši proces razvoja vzgoje in izobraževanja. Skladno z NEPN bodo Ukrepi bodo v skladu s Celovitim Nacionalnim energetske in podnebnim načrtom, ki spodbuja uporabo digitalizacije pri podnebnih ukrepih.

Skladno z 2. členom Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr. in 25/17 – ZVaj) je eden izmed ciljev sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji vzgajanje in izobraževanje za trajnostni razvoj in za dejavno vključevanje v demokratično družbo, kar vključuje tudi globlje poznavanje in odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja, do drugih ljudi, do svoje in drugih kultur, do naravnega in družbenega okolja, do prihodnjih generacij,

Skladno s 17. členom uredbe (EU) 2020/852 reforme oz. investicije v okviru te strukturne spremembe kot rečeno v določeni meri prispevajo k okoljskim ciljem predvsem blaženju podnebnih sprememb ter doseganju trajnostnih ciljev, hkrati pa bistveno ne škodujejo drugim okoljskim ciljem.

Digitalni prehod:

V skladu s predlogom metodologije za opredelitev prispevka k digitalizaciji (Aneks 3 k Uredbi COM (2020) 48), ukrepi, s katerimi bo izvedena strukturna sprememba, pomenijo podporo za krepitev digitalnih kompetenc (koda 108 CPR Aneksa 1). Ukrepi so tudi v celoti skladni z Akcijskim načrtom za digitalno izobraževanje 2021-27 oz. Strategijo digitalne javne uprave 2021-2027, ki opredelujeta izboljšanje oz. krepitev digitalnih kompetenc šolajočih in pedagoškega osebja ter vzpostavitev podpornega ekosistema za digitalno izobraževanje kot ključna elementa navedenega načrta oz. krepitev digitalnih kompetenc javnih uslužbencev. Hkrati pa predlog Evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025 kot eno izmed šestih dimenzij opredeljuje zeleno in digitalno transformacijo izobraževalnega prostora, ki zajema tako izobraževanje za trajnostni razvoj in digitalizacijo izobraževanja, kot tudi ozelenitev izobraževalne infrastrukture. Investicije v infrastrukturo bodo z vidika upravljanja stavbe ter s pomočjo različnih vrst modernih tehnologij zagotovo prispevale tudi k digitalizaciji.

Ključni namen pogloblitve dela strukturne spremembe je po celotni izobraževalni vertikali prispevati k transformaciji oz. prenovi digitalnega izobraževanja tako v fizičnem kot digitalnem okolju, ki bo posameznike pripravilo na kakovostno življenje v digitalni in zeleni družbi, kar vključuje trajnost in odpornost družbe in trga delovne sile. Predlagane reforme in investicije bodo temeljito in celovito prispevale k razvoju tehnoloških zmogljivosti in znanj s področja digitalnih kompetenc, temeljnih znanj računalništva in informatike, računalniškega mišljenja in tako tudi h krepitevi digitalne pismenosti prebivalcev, kar je ključni spodbujevalec digitalizacije poslovnega in javnega sektorja, ki bo opredeljeval napredek Slovenije tudi pri inovacijski aktivnosti, konkurenčnosti in trajnosti.

Skladno z navedenim reforme in investicije predmetne komponente večinoma prispevajo pomembno k zelenemu prehodu (40%) ter v osnovi k digitalnemu prehodu (100%). Za posamezno strukturno reformo oz. investicijo je naveden prispevek v Tabeli 1.

Tabela 25 Vpliv na zeleni in digitalni prehod

Krajši naziv	Cilji »Zeleno«				Cilji »Digitalno«	Izzivi prehoda		
	Podnebni	Okoljski	Oilje intervencije	DNSH			Zeleno	Digitalno
	Vrednost	Vrednost						
Strukturna reforma 1.1 in investicija 1.2	100%	0%	112 ²⁴ <i>Sekundarno področje 01</i>	Yes	100%			
Strukturna reforma 2.1 in investicija 2.2	100%	0%	113 <i>Sekundarno področje 01</i>	Yes	100%			
Strukturna reforma 3.1 in investicija 3.2	40%	0%	112 ²⁵	Yes	100%			
Strukturna reforma 4.1 in investicija 4.2	40%	0%	086 ²⁶	Yes	40%			
Strukturna reforma 5.1 in investicija 5.2	40%	0%	114	Yes	100%			
Investicija 6.1	40%	0%	088	Yes	100%			

2. Mejniki, cilji in časovnica

Za doseg ciljev strukturne reforme 1.1: Prenova vzgojno izobraževalnega sistema za zeleni in digitalni prehod, smo glede na proces prenove učnih načrtov oz. izobraževalnih programov (v nadaljevanju: učni načrti) opredelili naslednje mejnike in kazalnike:

- Do Q2/2021 bodo imenovane delovne skupine za pripravo izhodišč prenove izobraževalnih programov.
- Do Q2/2022 bodo oblikovana izhodišča za prenovo izobraževalnih programov.

²⁴ Ukrep se nanaša na področja intervencije 111-114, vendar pa bo ukrep glede na število vzgojno-izobraževalnih oz. visokošolskih zavodov, vključenih šolajočih kot tudi naslovljenih učnih načrtov, v največjem meri ter najbolj celovito podprl področje osnovnega in srednjega šolstva, zato smo opredelili področje intervencije 112.

²⁵ Ukrep naslavlja tako vsebine srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja (koda intervencije 112), kot tudi področje višjega strokovnega izobraževanja (113), vendar pa je področje srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja tako po obsegu vsebin, ki jih naslavlja ukrep kot tudi po številu vzgojno-izobraževalnih zavodov, ki bodo uporabljali rezultate, bolj naslovljeno, zato smo izbrali kodo intervencije 112.

²⁶ Strategija za ozelenitev izobraževalne in raziskovalne infrastrukture v Sloveniji bo obsegala celotno področje izobraževanja in znanosti, torej kode intervencij 085-088 ter 003. Strategija bo opredelila najbolj nujne investicije na vseh navedenih področjih, zato smo pri izbiri kode intervencije oz. področja izhajali iz obsega stavbnega fonda, ki je največji za področje osnovnega in srednjega šolstva, zato smo izbrali kodo intervencije 086.

- Do Q4/2022 bodo imenovane delovne skupine za prenovu učnih načrtov
- Do Q1/2025 bo oblikovan predlog ustrezne umestitve in vrednotenja pedagoških trajnostnih in digitalnih kompetenc strokovnih delavcev VIZ v vseh fazah kariernega razvoja ter predlagani bodo novi pristopi nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja.
- Do Q3/2026 bodo predlogi nadgrajenih oz. prenovljenih učnih načrtov z zelenimi in trajnostnimi ter digitalnimi kompetencami in temeljnimi vsebinami RIN predloženi v potrditev na strokovna sveta.
- Do Q3/2026 bo tako 50% učnih načrtov predloženih v potrditev na strokovna sveta.

V okviru investicije 1.2: Celovita transformacija (trajnost in odpornost) zelenega in digitalnega izobraževanja so ključne aktivnosti usposabljanja strokovnih in vodstvenih delavcev za krepitev trajnostnih in digitalnih kompetenc ter izvedba pilotnih oz. razvojnih projektov, s čimer bomo pripomogli k implementaciji v okviru strukturne reforme 1.1 prenovljenih učnih načrtov v izobraževalni sistem. Glede na navedeno smo opredelili naslednje mejnike in kazalnike:

- Do Q4/2021 bodo oblikovani novi oz. nadgrajeni obstoječi programi profesionalnega usposabljanja za zeleno in digitalno izobraževanje.
- Do Q4/2021 bo za namen podpornega ekosistema vzpostavljen Center za celovito nacionalno koordinacijo.
- Do Q3/2022 bo zaključen prvi krog usposabljanj strokovnih in vodstvenih delavcev za krepitev trajnostnih in digitalnih kompetenc (za šolsko leto 2021/22).
- Do Q3/2022 se bo 3.000 strokovnih in vodstvenih delavcev udeležilo usposabljanj za krepitev trajnostnih in digitalnih kompetenc.
- Do Q4/2022 bo opravljen izbor razvojnih/pilotnih projektov na VIZ (za razvoj in preverjanje digitalnih kompetenc učečih se po celotni vertikali, e-storitve na središčih, itd.).
- Do Q3/2023 bo zaključen drugi krog usposabljanj strokovnih in vodstvenih delavcev za krepitev trajnostnih in digitalnih kompetenc (za šolsko leto 2022/23).
- Do Q3/2023 se bo 8.000 strokovnih in vodstvenih delavcev udeležilo usposabljanj za krepitev trajnostnih in digitalnih kompetenc.
- Do Q4/2023 bo izvedena vmesna evalvacija pilotnih projektov, ki bo podlaga za nadaljnje izvajanje pilotnih projektov in nadgradnjo e-storitev na središčih.
- Do Q3/2024 bo zaključen tretji krog usposabljanj za zeleno in digitalno izobraževanje (za šolsko leto 2023/24).
- Do Q3/2024 se bo 13.000 strokovnih in vodstvenih delavcev udeležilo usposabljanj za krepitev trajnostnih in digitalnih kompetenc.
- Do Q3/2025 bo zaključen četrti krog usposabljanj za zeleno in digitalno izobraževanje (za šolsko leto 2024/25).
- Do Q3/2025 se bo 18.000 strokovnih in vodstvenih delavcev udeležilo usposabljanj za krepitev trajnostnih in digitalnih kompetenc.
- Do Q3/2026 bo zaključen peti krog usposabljanj za zeleno in digitalno izobraževanje (za šolsko leto 2025/26).
- Do Q3/2026 bo izvedena končna evalvacija.
- Do Q3/2026 bo v okviru pilotnega projekta pripravljen predlog posodobljenih vsebin pedagoških študijskih programov za pridobitev izobrazbe in študijskih programov za izpopolnjevanje izobrazbe z vidika trajnostnega in digitalnega.
- Do Q3/2026 se bo 20.000 strokovnih in vodstvenih delavcev udeležilo usposabljanj za krepitev trajnostnih in digitalnih kompetenc, kar pomeni, da bo do navedenega datuma 47% strokovnih in vodstvenih delavcev v vzgoji in izobraževanju izboljšalo svoje trajnostne in digitalne kompetence.

Strukturna reforma 2.1: Reforma visokega šolstva za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0 (sistem, ki je odziven na potrebe iz okolja in ustvarja visokokvalificirano delovno silo za poklice prihodnosti) je namenjena pripravi izhodišč za vlaganje v zeleno, odporno, vzdržno in digitalno povezano visoko šolstvo, zato sta opredeljena 2 ključna mejnika, in sicer:

- Do Q4/2022 bodo sprejete smernice optimizacije visokošolskega sistema s predlogom izvedbenega načrta.
- Do Q3/2026 bodo pripravljena izhodišča za vlaganje v zeleno, odporno, vzdržno in digitalno povezano visoko šolstvo.

Navedene strukturne reforme pa ni mogoče izvesti brez izvedenih pilotnih shem, zato smo v okviru investicije 2.2: Izvajanje pilotnih shem, katerih rezultati bodo podlaga za pripravo reforme visokega šolstva za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0, opredelili naslednje mejnike:

- Do Q4/2024 bo izvedena vmesna evalvacija pilotnih shem.
- Do Q4/2025 bo izvajanje pilotnih shem zaključeno in bo izvedena končna evalvacija njihovega izvajanja.
- Do 31. 10. 2025 bo izvajanje pilotnih shem v celoti izvedeno.

Kazalnik strukturne reforme 2.1 in investicije 2.2 pa je;

- Na podlagi pripravljenih izhodišč za vlaganje v zeleno, odporno, vzdržno in digitalno povezano visoko šolstvo ter smiselne uporabe rezultatov pridobljenih v okviru izvedenih pilotnih shem bo do Q3/2026 prenovljenih oz. posodobljenih 70% kurikulov visokošolskih strokovnih programov prve stopnje javnih visokošolskih zavodov.

V okviru strukturne reforme 3.1: Modernizacija srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja vključno z vajeništvom, prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest smo glede na proces, ki ga zahtevata prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest na izbranih področjih, opredelili naslednje ključne mejnike in cilje:

- Do Q4/2021 bodo vzpostavljene ekspertne skupine pripravo evalvacije in prenovo višješolskih študijskih programov ter ekspertne skupine za pripravo analize o vzpostavitvi digitalno podprtih učnih mestih za dijake na področju zdravstva, socialnega varstva in predšolske vzgoje.
- Do Q4/2022 bodo pripravljene 3 ključne analize stanja, in sicer analiza višješolskih študijskih programov z ugotovljenimi potrebami po prenovi programov; analiza z določenimi minimalnimi standardi za vzpostavitev in digitalno opremljenost učnega mesta za dijake na področju zdravstva, socialnega varstva in predšolske vzgoje, ter analiza odrtega dela kurikula v izbranih programih poklicnega in strokovnega izobraževanja.
- Do Q3/2023 bo razvit model prenove višješolskih študijskih programov.
- Do Q4/2023 bo izvedena študija za prenovu programov srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja.
- Do Q4/2023 bodo učna mesta s področja zdravstva, socialnega varstva in predšolske vzgoje objavljena v nacionalnem registru učnih mest.
- Do Q4/2024 bodo izdelane smernice kompetenčno naravnane spremljanja in ocenjevanja v poklicnem in strokovnem izobraževanju.
- Do Q4/2024 bo vzpostavljena 1 digitalna aplikacija za obravnavo študijskih programov na strokovnem svetu za poklicno in strokovno izobraževanje.
- Do Q4/2025 bosta razvita inovativni model sodelovanja med šolo in podjetjem ter model personalizacije izobraževanja in vloge učitelja-tutorja.
- Do Q4/2025 bosta izdelana 2 priročnika za izvajanje PUD na digitalno podprtih učnih mestih, in sicer eden za področje zdravstva in socialnega varstva ter eden za področje predšolske vzgoje.
- Do Q2/2026 bo izvedena evalvacija vzpostavljenih in digitalno podprtih učnih mest na področju zdravstva, socialnega varstva in predšolske vzgoje.
- Do Q3/2026 bo zaključena prenova višješolskih študijskih programov.
- Do Q3/2026 bosta izdelani 2 gradivi, in sicer priročnik s primeri praks za načrtovanje in izvajanje izobraževalnih programov z vidika fleksibilizacije, personalizacije in digitalizacije ter poročilo o evalvaciji pilotnega izvajanja izobraževalnih programov.
- Do Q3/2026 bo 50% višješolskih študijskih programov prenovljenih.

Investicija 3.2: Krepitev sodelovanja med izobraževalnim sistemom in trgom dela pa komplementarno naslavlja v okviru reforme razvite rešitve, ki bodo v tem delu preizkušene in prenesene v izobraževalni sistem, zato so mejniki in kazalniki sledeči:

- Do Q4/2021 bo pripravljen pregled obstoječih primerov dobrih praks za vzpostavitev sistema sledenja zaposljivosti diplomantov.
- Do Q4/2022 bo vzpostavljena testna aplikacija za spremljanje diplomantov.
- Do Q4/2023 bo zaključen prvi javni razpis za PUD s področja zdravstva, socialnega varstva in predšolske vzgoje ter za usposabljanje mentorjev.
- Do Q4/2023 bo oblikovano 1 orodje za atraktivno promocijo poklicnega in strokovnega izobraževanja.

- Do Q2/2024 bosta izvedena 2 dogodka za povečanje atraktivnosti in kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja, in sicer tematska konferenca ter mladi se bodo udeležili (pred)tekmovanja v poklicnih spretnostih.
- Do Q4/2024 bo zaključen drugi javni razpis za PUD s področja zdravstva, socialnega varstva in predšolske vzgoje.
- Do Q4/2024 bo vzpostavljena 1 aplikacija za spremljanje diplomantov srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja.
- Do Q2/2025 bosta izvedena 2 dogodka za povečanje atraktivnosti in kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja, in sicer tematska konferenca ter mladi se bodo udeležili (pred)tekmovanja v poklicnih spretnostih.
- Do Q4/2025 bo zaključen tretji javni razpis za PUD s področja zdravstva, socialnega varstva in predšolske vzgoje.
- Do Q4/2025 bosta pripravljena 2 ključna dokumenta, in sicer protokol za spremljanje informacij o relevantnosti izobraževalnih in višješolskih študijskih programov za potrebe trga dela in družbe ter razvita bo dolgoročna strategija promocije poklicnega in strokovnega izobraževanja v medijih.
- Do Q4/2025 bosta izvedena 2 dogodka za povečanje atraktivnosti in kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja, in sicer tematska konferenca ter mladi se bodo udeležili (pred)tekmovanja v poklicnih spretnostih.
- Do Q3/2026 bo na podlagi vseh zaključenih aktivnosti izvedena končna evalvacija, ki bo zajemala tako evalvacijo delovanja sistema spremljanja zaposljivosti diplomantov kot tudi poročilo delodajalcev in mentorjev o prenosu znanj v okviru izvajanja praktičnega usposabljanja z delom.
- Do Q3/2026 bo vzpostavljen 1 mehanizem za spremljanje diplomantov srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja.
- Do Q3/2026 bo 3.600 mentorjev v podjetjih zaključilo usposabljanje in pridobilo nova znanja.
- Do Q3/2026 bosta izvedena 2 dogodka za povečanje atraktivnosti in kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja, in sicer zaključna konferenca ter mladi se bodo udeležili (pred)tekmovanja v poklicnih spretnostih.

Strukturna sprememba 4.1: Strategija za ozelenitev izobraževalne in raziskovalne infrastrukture v Sloveniji je namenjena sprejemu navede strategije, zato smo kot edini ključni mejnik opredelili:

- Do Q2/2022 bo strategija za ozelenitev izobraževalne in raziskovalne infrastrukture usklajena in potrjena.

V okviru investicije 4.2: Ozelenitev izobraževalne infrastrukture v Sloveniji pa bodo izvedeni infrastrukturni projekti, v skladu s v okviru reforme sprejeto strategijo z namenom krepitve odpornosti in ozelenitve izobraževalne infrastrukture, zato smo kot mejnika in kazalnik določili naslednje:

- MIZŠ bo skladno s Strategijo za ozelenitev izobraževalne infrastrukture v letu 2022 pričel z izvajanjem infrastrukturnih projektov oz. njihovih posameznih faz; do Q4/2024 bodo zaključene vse pripravljalne aktivnosti (izdelava investicijske in projektne dokumentacije ter pridobitev potrebnih gradbenih dovoljenj).
- Do Q3/2026 bo ozelenitev izobraževalne infrastrukture v celoti realizirana, in sicer bo do navedenega datuma 32.000.000 EUR nepovratnih sredstev namenjenih za investicije za ozelenitev izobraževalne infrastrukture.

Strukturna reforma 5.1: Vzpostavitev kompetenčnega centra za državno upravo je namenjena izboljšanju odkrivanja in zaposlovanja novih in obstoječih kadrov, zato smo kot mejnike in cilj opredelili:

- Do Q2/2022 bo Ministrstvo za javno upravo pripravilo ustrezne pravne podlage (potrebne spremembe Zakona o javnih uslužbencih).
- Do Q2/2023 bo oblikovan sistem nasledstev ter prepoznavanja in razvoja talentov, ki bo kompetenčnemu centru in organom državne uprave omogočal sistematičen pristop pri načrtovanju nasledstev, prepoznavanju in razvoju talentov v državni upravi.
- Do Q2/2024 bo vzpostavljen kompetenčni center za državno upravo kot organizacijska enota v okviru Ministrstva za javno upravo z namenom, da se organom državne uprave omogoči nujno potrebna podpora pri presojanju kompetenc.
- Cilj je, da bo do Q4/2025 60% organov državne uprave s pomočjo kompetenčnega centra izvajalo presojo kompetenc.

Z investicijo 5.2: Krepitev digitalnih znanj in spretnosti javnih uslužbencev pa bomo dopolnili strukturno reformo 5.1 na način, da bomo krepili nujno potrebne digitalna znanja in spretnosti javnih uslužbencev, ter s tem izboljšali kakovost javnih storitev, zato smo opredelili naslednje mejnike i kazalnike:

- Do Q4/2021 bo vzpostavljeno 1 e- usposabljanje ter izvedenih bo 10 pilotnih usposabljanj za krepitev digitalnih spretnosti javnih uslužbencev.
- Do Q2/2022 bodo vzpostavljena 4 e-usposabljanja ter izvedenih bo 90 usposabljanj (med njimi 10 specialnih) za krepitev digitalnih spretnosti javnih uslužbencev.
- Do Q4/2022 bodo vzpostavljena še 4 e-usposabljanja ter izvedenih bo novih 100 usposabljanj (od tega 20 specialnih) za krepitev digitalnih spretnosti javnih uslužbencev.
- Do Q2/2023, Q4/2023 in Q2/2024 bodo vzpostavljena po 4 e-usposabljanja ter izvedenih bo po 120 usposabljanj (med njimi 20 specialnih) za krepitev digitalnih spretnosti javnih uslužbencev.
- Do Q4/2024 bodo vzpostavljena 3 e-usposabljanja ter izvedenih bo zopet 120 (od tega 20 specialnih) usposabljanj za krepitev digitalnih spretnosti javnih uslužbencev.
- Do Q2/2025 bodo vzpostavljena 4 e-usposabljanja ter izvedenih bo še 120 usposabljanj (od tega 20 specialnih) za krepitev digitalnih spretnosti javnih uslužbencev.
- Do Q4/2025 bodo vzpostavljena 3 e-usposabljanja ter izvedenih bo še 120 usposabljanj (med njimi 20 specialnih) za krepitev digitalnih spretnosti javnih uslužbencev.
- Do Q2/2026 pa bosta vzpostavljena 2 e-usposabljanja ter izvedenih bo 60 usposabljanj (med njimi 10 specialnih) za krepitev digitalnih spretnosti javnih uslužbencev ter pripravljeno bo zaključno poročilo .
- Do Q2/2026 bo razvitih 33 novih e-gradiv ter usposabljanja za krepitev digitalnih spretnosti bo zaključilo 50.200 javnih uslužbencev.

Investicija 6.1: Krepitev področja neformalnega učenja ter prostorsko preurejanje mladinskih centrov in infrastrukturnih prostorov za mladino na način (trajnostne in družbene) zelenitve mladinskega sektorja pa z namenom ozelenitve mladinskega sektorja z investicijami v obnove, opremo ter profesionalizacijo znanja zahteva naslednje mejnike in kazalnik:

- Do Q2/2022 bo izvedenih 15% investicij v mladinske centre.
- Do Q2/2023 bo izvedenih 57,5% vseh načrtovanih investicij v mladinske centre.
- Do Q2/2024 bodo izvedene vse adaptacije mladinskih centrov, nakupljena bo vsa IKT oprema za digitalizacijo mladinskih centrov in zaključena bo profesionalizacija znanja mladinskega dela.
- Do Q2/2024 tako bo izvedenih 30 investicijskih projektov, ki bodo obsegali adaptacije ter nakup opreme mladinskih centrov in profesionalizacijo znanja mladinskega dela.

Bolj podrobno so mejniki in cilji opredeljeni v Tabeli 2.

3. Financiranje in stroški

Opis:

- kateri stroški bodo vključeni v posamezno reformo/investicijo
- časovni okvir
- informacija o morebitnem financiranju z drugimi EU viri/instrumenti
- ali se predvideva financiranje s povratnimi sredstvi

Za kakšen namen bodo namenjeni stroški strukturnih reform in investicij:

Za potrebe digitalnega in zelenega prehoda izobraževanja, se bodo podprli resorna ministrstva, vzgojno-izobraževalni zavodi, visokošolski zavodi, organizacije za izobraževanje odraslih, vključno z mladinskimi organizacijami ter druge relevantne organizacije, pristojne za usposabljanje in izobraževanje (upravna akademija v okviru usposabljanja javnih uslužbencev).

Ukrepi, s katerimi bomo dosegli strukturno spremembo, bodo k potencialu gospodarske rasti in delovnim mestom pripomogli predvsem s/z:

- produkcijo relevantnega znanja diplomantov (človeški viri), ki so opremljeni z ustreznimi znanji, veščinami in kompetencami za poklice prihodnosti, s soprodukcijo in prenosom znanj v gospodarstvo prek neposrednega sodelovanja;
- dvigom trajnostnih in digitalnih kompetenc z umestitvijo temeljnih vsebin računalništva in informatike v kurikule oz. učne načrte programov vrtca, osnovne šole, osnovne šole za odrasle, poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja, višjega strokovnega izobraževanja ter visokošolskega izobraževanja v okviru pedagoških študijskih programov, zagotovitev celovitega preverjanja trajnostnih in digitalnih kompetenc na celotni

izobraževalni vertikalni, profesionalnim usposabljanjem zaposlenih v vzgoji in izobraževanju za zeleno in digitalno pismenost ter prenovo javnoveljavnih izobraževalnih programov za odrasle, saj digitalno opolnomočeni posamezniki lahko zasedejo tehnološko bolj zahtevna delovna mesta in so lažje zaposljivi, kar krepi odpornost družbe,

- preusmeritvijo v ozelenitev izobraževalne in mladinske infrastrukture na sistematičen in razvojno naravnani sistem vlaganja v to infrastrukturo, kar bo imelo neposreden učinek na nižji ogljični odtis in zagon gospodarstva, saj bodo javne investicije v zeleno in pametno infrastrukturo potrebovale izvedbo ozelenitve s pomočjo gospodarskih družb, ki bodo izvajale omenjene projekte. Povečano investicijsko vlaganje pomeni multiplikativne učinke na gospodarstvo in sicer na gradbeni sektor, sektor proizvodnje gradbenega materiala, trgovino in promet, gostinstvo, inženirske in druge storitve. Vzporedno s povečano gospodarsko aktivnostjo pa se povečuje tudi zaposlovanje oseb s konkretnimi znanji in spretnostmi.

Ukrepi bodo neposredno omogočili tudi nove projektne zaposlitve, s čimer bodo neposredno pozitivno vplivali na delovna mesta in posledično na gospodarsko rast.

Stroški strukturnih reform:

1.1 Prenova vzgojno izobraževalnega sistema za digitalni prehod

Stroški za to strukturno reformo v obdobju 2021 do 2026 znašajo 3.460.000 EUR, in sicer zajemajo:

- stroške dela in drugih stroškov, povezanih z delom, ki so nujno potrebni za izvedbo strukturne reforme;
- stroške zunanjih storitev in zunanjih izvajalcev stroške svetovanja in tehnične podpore;
- stroške najema in nabave opreme;
- posredni stroški.

2.1 Reforma visokega šolstva za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0 (sistem, ki je odziven na potrebe iz okolja in ustvarja visokokvalificirano delovno silo za poklice prihodnosti)

Stroški za to strukturno reformo v obdobju 2021 do 2026 znašajo 2.500.000 EUR, in sicer obsegajo:

- stroške dela in drugih stroškov, povezanih z delom, ki so nujno potrebni za izvedbo strukturne reforme;
- stroške zunanjih storitev ter zunanjih izvajalcev;
- posredne stroške.

3.1 Modernizacija srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja vključno z vajeništvom, prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest

Ocenjena vrednost stroškov za to strukturno reformo za obdobje 2021 do 2026 znaša 3.289.000 EUR, in sicer zajema:

- stroške dela in drugih stroškov, povezanih z delom, ki so nujno potrebni za izvedbo strukturne reforme;
- stroške zunanjih storitev ter zunanjih izvajalcev;
- stroške opreme;
- stroške informiranja in komuniciranja;
- stroške davka na dodano vrednost;
- posredne stroške.

4.1 Strategija za ozelenitev izobraževalne in raziskovalne infrastrukture v Sloveniji

Stroški za to strukturno reformo v letih 2021 in 2022 znašajo 200.000 EUR in obsegajo:

- stroške zunanjih izvajalcev (javno naročilo).

5.1 Vzpostavitev kompetenčnega centra za državno upravo

Stroški za to strukturno reformo v letih 2021 do 2024 znašajo 1.000.000 EUR in obsegajo:

- stroške dela in drugih stroškov, povezanih z delom, ki so nujno potrebni za izvedbo strukturne reforme,
- kritje stroškov za psihološka testiranja, svetovanje pri vzpostavitvi nasledstev in talentov oz. drugih HRM vsebin (stroški zunanjih storitev ter zunanjih izvajalcev).

Stroški investicij:

1.2 Celovita transformacija (trajnost in odpornost) digitalnega izobraževanja

Stroški za investicijo v obdobju 2021 do 2026 znašajo 35.540.000 EUR, in sicer obsegajo:

- stroške dela in drugih stroškov, povezanih z delom, ki so nujno potrebni za izvedbo investicije;
- stroške zunanjih storitev ter zunanjih izvajalcev,
- stroške investicij,

- stroške opreme,
- stroške informiranja in komuniciranja,
- stroške davka na dodano vrednost;
- posredne stroške;
- standardne stroške na enoto za usposabljanja učiteljev, profesorjev in drugih izobraževalcev.

V okviru te investicije bosta vzpostavljena dva večletna projekta za nove potencialne nadgradnje kurikulumov. Za ostale razvojne projekte, bomo sredstva zagotavljati tudi iz drugih EU mehanizmov (npr, EKP 2021 – 2027, kjer načrtujemo predvsem projekte, ki so vezani na dvig ključnih kompetenc, med katere spadajo tudi digitalne kompetence oz. digitalna pismenost, pri projektih v okviru EKP pa je pomemben predvsem razvoj vsešolskega pristopa in medpredmetnega načrtovanja in izvajanja ter sodelovanja z zunanjimi deležniki; ter Erasmus+, Obzorje 2020+ itd. in drugih virov).

2.2 Izvajanje pilotnih shem, katerih rezultati bodo podlaga za pripravo reforme visokega šolstva za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0

Ocenjena vrednost stroškov za to investicijo v obdobju 2022 do 2025 znaša 56.500.000 EUR, in obsega:

- stroške dela in drugih stroškov, povezanih z delom, ki so nujno potrebni za izvedbo investicije;
- materialni stroški in storitve;
- amortizacija.

3.2 Krepitev sodelovanja med izobraževalnim sistemom in trgom dela

Ocenjena vrednost stroškov za to investicijo v obdobju 2021 do 2026 znaša 11.711.000 EUR, in obsega:

- stroške dela in drugih stroškov, povezanih z delom, ki so nujno potrebni za izvedbo investicije;
- stroške zunanjih izvajalcev;
- stroške opreme;
- stroške informiranja in komuniciranja;
- DDV;
- posredne stroške;
- standardne stroške na enoto za usposabljanja mentorjev.

Dvig kakovosti in odličnosti poklicnega in strokovnega izobraževanja bomo komplementarno spodbujali tudi v okviru EKP 2021-2027.

4.2 Ozelenitev izobraževalne infrastrukture v Sloveniji

Ocenjena vrednost stroškov investicije v obdobju 2022 do 2026 znašajo 106.000.000 EUR (od tega 31.800.000 EUR nepovratnih sredstev in 74.200.000 EUR povratnih sredstev) in obsegajo:

- stroške prostorskega načrtovanja;
- stroški komunalne infrastrukture;
- stroške investicijske in projektne dokumentacije;
- stroške svetovalnega inženiringa;
- stroške gradbenega nadzora;
- stroške gradbeno obrtniški del, kjer so vključeni tudi stroški zunanje ureditve in
- stroške opreme (pohištvo, laboratorijska in ikt oprema, druge opreme).

5.2 Krepitev digitalnih znanj in spretnosti javnih uslužbencev

Ocenjena vrednost stroškov investicije v obdobju 2021 do 2026 znašajo 3.363.463,45 EUR, kar obsega:

- stroške dela in drugih stroškov, povezanih z delom, ki so nujno potrebni za izvedbo investicije;
- stroške zunanjih storitev ter zunanjih izvajalcev,
- stroške investicij,
- stroške opreme,
- stroške informiranja in komuniciranja,
- stroške davka na dodano vrednost;
- posredne stroške.

6.1 Krepitev področja neformalnega učenja ter prostorsko preurejanje mladinskih centrov in infrastrukturnih prostorov za mladino na način (trajnostne in družbene) zelenitve mladinskega sektorja

Ocenjena vrednost stroškov investicije v obdobju 2022 do 2024 znašajo 3.000.000 EUR, kar obsega:

- stroške dela in drugih stroškov, povezanih z delom, ki so nujno potrebni za izvedbo investicije;
- stroške zunanjih storitev ter zunanjih izvajalcev,
- stroške investicij,
- stroške opreme,
- stroške informiranja in komuniciranja,
- stroške davka na dodano vrednost;
- posredne stroške.

Bolj podrobna utemeljitev ocenjene vrednosti posamezne reforme in investicije pa se nahaja v Aneksu 2: Utemeljitev ocenjene vrednosti po posameznih reformah in investicijah.

Vrednost:

Projekt/Ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Strukturna reforma 1.1: Prenova vzgojno izobraževalnega sistema za zeleni in digitalni prehod Investicija 1.2: Celovita transformacija (trajnost in odpornost) zelenega in digitalnega izobraževanja	39 mio EUR	39 mio EUR	
Strukturna reforma 2.1: Reforma visokega šolstva za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0 (sistem, ki je odziven na potrebe iz okolja in ustvarja visokokvalificirano delovno Investicija 2.2: Izvajanje pilotnih shem, katerih rezultati bodo podlaga za pripravo reforme visokega šolstva za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0	59 mio EUR	59 mio EUR	
Strukturna reforma 3.1: Modernizacija srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja vključno z vajeništvom, prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest Investicija 3.2: Krepitev sodelovanja med izobraževalnim sistemom in trgom dela	15 mio EUR	15 mio EUR	
Strukturna reforma 4.1: Strategija za ozelenitev izobraževalne in raziskovalne infrastrukture v Sloveniji Investicija 4.2: Ozelenitev izobraževalne infrastrukture v Sloveniji	106,2 mio EUR	32 mio EUR	74,2 mio EUR
Strukturna reforma 5.1: Vzpostavitev kompetenčnega centra za državno upravo Investicija 5.2: Krepitev digitalne pismenosti javnih uslužbencev	4,36 mio EUR	4,36 mio EUR	
Krepitev področja neformalnega učenja, mladinski centri	3 mio EUR	3 mio EUR	
Skupaj	226,56 mio EUR	152,36 mio EUR	74,2 mio EUR

Tabela 3: Ocenjeni stroški načrta

Finančna dinamika po letih

Tabela 26 Ocenjeni stroški načrta

Predvideni stroški načrta											
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Druge viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
Krepitev znanja in kompetenc, zlasti digitalnih in tistih, ki jih zahtevajo novi poklici	Strukturna reforma 1.1: Prenova vzgojno izobraževalnega sistema za zeleni in digitalni prehod	2021-2026	3.460.000	157.949	407.692	723.590	881.538	723.590	565.641	0	09.1-09.4
	Investicija 1.2: Celovita transformacija (trajnost, odpornost) zelenega in digitalnega izobraževanja	2021-2026	35.540.000	842.051	5.592.308	7.276.410	8.118.462	7.276.410	6.434.359	0	09.1-09.4
	Strukturna reforma 2.1: Reforma visokega šolstva za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0 (sistem, ki je odziven na potrebe iz okolja in ustvarja visokokvalificirano delovno	2021-2026	2.500.000	509.000	270.000	270.000	400.000	497.000	554.000	0	9.4
	Investicija 2.2: Izvajanje pilotnih shem, katerih rezultati bodo podlaga za pripravo reforme visokega šolstva za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0	2022-2025	56.500.000		10.200.000	18.900.000	18.900.000	8.500.000		0	9.4
	Strukturna reforma 3.1: Prenova višješolskih študijskih programov ter vzpostavitev digitalno podprtih učnih mest na področju zdravstva, socialnega varstva in predšolske vzgoje	2021-2026	3.289.000	150.000	700.000	700.000	711.000	628.000	400.000	0	09.2, 09.3
	Investicija 3.2: Krepitev sodelovanja med izobraževalnim sistemom in trgom dela	2021-2026	11.711.000	0	1.350.000	3.300.000	3.289.000	3.372.000	400.000	0	09.2, 09.3
	Strukturna sprememba 4.1: Strategija za ozelenitev izobraževalne in raziskovalne infrastrukture v Sloveniji	2021-2022	200.000	100.000	100.000	0	0	0	0	0	09.1-09.4
	Investicija 4.2: Ozelenitev izobraževalne infrastrukture v Sloveniji	2022-2026	106.000.000 od tega 31.800.000 EUR nepovratnih in 74.200.000	550.000	1.750.000	4.500.000	5.000.000	5.000.000	15.000.000	0	09.1-09.4

			EUR nepovratnih								
	Strukturna sprememba 5.1: Vzpostavitev kompetenčnega centra za državno upravo	2021-2024	1.000.000	166.667	333.333	333.333	166.667			0	9,5
	Investicija 5.2: Krepitev digitalne pismenosti javnih uslužbencev	2021-2026	3.363.463,45	46.335,59	664.922,83	824.782,99	824.782,99	796.443,30	206.195,75	0	9,5
	Investicija 6.1: Krepitev področja neformalnega učenja ter prostorsko preurejanje mladinskih centrov in infrastrukturnih prostorov za mladino na način (trajnostne družbene) zelenitve mladinskega sektorja	2022-2024	3.000.000	0	450.000	1.275.000	1.275.000	0	0	0	9,5
	SKUPAJ		152.363.463 (nepovratni del)	2.522.003	21.818.256	38.103.116	39.566.450	26.793.443	23.560.196	0	

*nepovratni del

4. Utemeljitev zahteve po povratnih sredstvih

Kot smo že pojasnili v okviru Investicije 4.2: Ozelenitev izobraževalne infrastrukture v Sloveniji je zaradi spreminjajočih se zahtev in narave izobraževalnega procesa, ki ga je treba posodobiti, nujno treba sistematično vlagati v infrastrukturo. Strategija za ozelenitev izobraževalne infrastrukture v Sloveniji nam bo dala smernice za naložbe v izobraževalne ustanove, ki so ključne za izvajanje reform ter splošno ozelenitev in digitalizacijo izobraževalnega sistema. Naložbe v izobraževalno infrastrukturo so naložbe v kritično infrastrukturo, ki ima pomemben multiplikacijski učinek, saj prispeva k izboljšanju kakovosti izobraževalnega procesa in kreptitvi odpornosti izobraževalnega sistema. Ozelenitev izobraževalne infrastrukture je tudi ena ključnih dimenzij novega evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025, ki jo predlaga Evropska komisija.

Stavbni fond na področju vzgoje in izobraževanja je zelo veliko, hkrati pa so stavbe razmeroma stare (povprečna starost je več kot 50 let) in bistveno premajhne za večje število učencev, študentov, učiteljev, profesorjev in neprimerne za sodobne zahteve izobraževalnega in raziskovalnega dela procesa. Izobraževalne ustanove namreč izvajajo tudi nove programe, ki zahtevajo posodobljene učilnice in druge pametnejše izobraževalne prostore. Zaradi navedenega so izobraževalne ustanove prisiljene najeti prostore za nemoteno izvajanje izobraževalnih procesov, kar je dolgoročno ekonomsko nevzdržno.

Poudariti velja, da glede na vse navedeno, proračunska sredstva ne zadoščajo za potrebe, ki jih izkazujejo vzgojno-izobraževalni zavodi (vrtci, osnovne in srednje šole, visokošolski zavodi, študentski domovi, višje šole, ljudske univerze, zavodi za vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami). Investicijske potrebe izhajajo iz prostorske stiske, neustreznih prostorov, mehanske in statične nestabilnosti stavb, energetske potratnosti in drugih razlogov (odprave posledic posledica naravnih nesreč - vetrolomi, toča, požari, poplave, ki se pojavljajo na tej infrastrukturi vsako leto). EU sredstva so zato le komplementarni vir financiranja investicijskih projektov na področju izobraževalne infrastrukture. V okviru RRF bodo izvedeni večji investicijski projekti, ki jih sicer ne bi mogli izvesti, so pa nujni za zagotavljanje ustreznega kakovostnega pedagoškega procesa.

V okviru investicije 4.2 je predvidenih le 31,8 mio EUR nepovratnih sredstev, kar je bistveno premalo za realizacijo načrtovanih investicijskih projektov, zato je nujno, da se poskuša pridobiti v okviru navedenega ukrepa tudi povratna sredstva, ki pa morajo predvsem upoštevati specifično javnih izobraževalnih zavodov, da le-ti ne ustvarjajo prihodkov v taki meri, da bi bilo njihovo delovanje in poslovanje profitabilno, zato je ključno, da se zagotovijo ustrezni pogoji za pridobitev povratnih sredstev.

Z navedenimi investicijami bodo krepili tako lastniški kapital države, kot vplivali na zmanjšanje okoljskega odtisa. Vse navedeno torej izkazuje nujnost investicij na tem področju.

2.8.2 KOMPONENTA 2: Raziskave, razvoj in inovacije, inovacijski ekosistem, vključno z internacionalizacijo

1. Opis komponente

Povzetek

Domena politike: Upravljanje in naložbe, raziskave, razvoj in inovacije

Cilj: Okrepitev javnofinančnih vlaganj v raziskovalno-razvojne aktivnosti, izboljšanje upravljanja in učinkovitosti javnih naložb ter več in boljše sodelovanje raziskovalnih organizacij med seboj in z gospodarstvom za boljši prenos znanj ter digitalni in zeleni prehod

Reforme in naložbe:

Reforma vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije bo usmerjena v izboljšanje upravljanja in povezanosti raziskovalnega, razvojnega in inovacijskega ekosistema, da bo začel v celoti delovati in povezovati podpirne ukrepe, ki so premalo usklajeni. Preko strukturne reforme za izboljšanje upravljanja in izboljšanja učinkovitosti javnih naložb se bo zagotovilo boljšo koordinacijo vseh sistemov upravljanja znanstveno raziskovalne in inovacijske dejavnosti, zagotovilo ustrezne sistemske spremembe, ki bodo omogočile okrepitev inovacijskega podpornega okolja, hkrati pa bomo bolje povezali ključne instrumente na področju znanstveno raziskovalne in inovacijske dejavnosti s ciljem večje učinkovitosti in usklajenosti sistema.

Z okrepitevijo podpornega okolja za vključevanje v mednarodni prostor oziroma evropski raziskovalni prostor se bo dodatno zagotovilo okrepitev mrež in boljše upravljanje znanstveno raziskovalnega in inovacijskega sistema, saj se bo spodbujalo internacionalizacijo in s tem prenos znanja in raziskovalnih rezultatov v nacionalni okvir.

Sistemske izboljšanje učinkovitosti in usklajenosti upravljanja na področju raziskav, razvoja in inovacij bo podprto s konkretnimi ukrepi za okrepitev javnofinančnih naložb v znanje in znanost, ter inovativnost, predvsem preko skupnih raziskovalno-inovacijskih projektov, v okviru katerih bomo osredotočili javnofinančna sredstva na tista področja, ki jih je potrebno dodatno podpreti, tudi v področja večje odpornosti, zelenega prehoda in digitalizacije.

S ciljem večje usklajenosti in koordinacije sistema upravljanja ter manjka v vmesnih fazah (manjko med aplikativnimi raziskovalnimi projekti in inovacijskim/tehnološkim delom) bomo spodbujali tudi z nadgradnjo aplikativnih projektov, hkrati pa bomo z ukrepi povečevali mednarodno konkurenčnost vseh relevantnih deležnikov. Tako bomo po eni strani spodbujali mednarodno mobilnost raziskovalcev ter večjo izmenjavo, po drugi strani pa spodbujali sodelovanje raziskovalcev v akademskem svetu in z gospodarstvom ter krepili potencial komercializacije razvitih znanj, vključno z razvojem kadrov, ter komercializacije inovacij doma in na tujih trgih.

Ocenjeni stroški:

Skupni stroški celotne reforme vključno z naložbami za obdobje 2021-2026 bi morali doseči 2,7 mrd EUR in bodo financirani poleg sredstev Sklada za okrevanje in odpornost tudi iz drugih virov (predvsem integralna sredstva proračuna in sredstva evropske kohezijske politike) in bodo skupaj prispevali k zastavljenim ciljem reforme.

Stroške, ki jih krije Sklad za obnovo in odpornost v tem načrtu so predvideni v višini 278,21 mio EUR od tega 173,21 mio EUR nepovratnih sredstev in 105 mio EUR povratnih sredstev.

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

Slovenija je ob zadnjem merjenju Evropskega inovacijskega indeksa (EII) močno nazadovala in zdrsnila v skupino držav zmernih inovatork. Po letu 2014 je vse bolj zaostajala za povprečjem EU glede učinkovitosti inovacijskega sistema (merjeni z EII), kar kaže tudi na hitrejši napredek drugih držav. Padeč iz skupine močnih v skupino zmernih inovatork je izhajal iz poslabšanja pri večini kazalnikov EII (15 od 27). Največje nazadovanje Slovenije za povprečjem EU je pri stopnji inovacijske aktivnosti v podjetjih in pri učinkih na prodajo, zlasti kar zadeva delež na znanju temelječih storitev v izvozu storitev. Najslabši rezultat pa je zabeležen pri financiranju in podpori, ki je znašal manj kot 30 % povprečja EU. Izrazito poslabšanje položaja Slovenije je bilo v 2018, ko dosegamo le 80 % povprečja EU (Poročilo o razvoju, 2020). Pomembni področji za krepitev položaja Slovenije v okviru EII zagotovo predstavljata internacionalizacija slovenskega znanstvenoraziskovalnega sistema in spodbujanje povezav med znanostjo in gospodarstvom (Evropska Komisija, Policy Support Facility - Specific support to Slovenia: Internationalisation of the science base and science- business cooperation, 2019, v nadaljevanju PSF).

Izdatki za raziskovalno razvojno dejavnost (RRD) so se po večletnem zmanjševanju v letu 2018 povečali na 1,95 % BDP. V tem letu raven izdatkov za RRD še ni dosegla tiste iz leta 2013, relativno največji razkorak je bil pri državnem sektorju, sledi poslovni sektor, ki je v 2018 financiral 62,6 % izdatkov za RRD v Sloveniji (kazalnik 1.16). Država lahko pomembno vpliva na učinkovitost inovacijskega sistema preko zagotavljanja spodbudnega okolja, direktnega financiranja in davčnih spodbud za vlaganja v RRD.

Padanje vlaganj obeh sektorjev v RRD v obdobju 2013–2017 ter vse višji delež samo financiranja RRD v okviru poslovnega sektorja vpliva na zmanjšanje potenciala za sodelovanje obeh sektorjev pri inoviranju ter še zlasti pri prebojnih inovacijah, kjer imajo temeljne raziskave javnega sektorja pomembno vlogo. Neugodna so tudi pričakovanja glede prihodnjih vlaganj države v RRD (UMAR, Poročilo o razvoju, 2020)

Intenzivnost naložb podjetij v raziskave in razvoj je razmeroma visoka, **vendar so javni odhodki za raziskave in razvoj skromni.** Javnofinančni odhodki za raziskave in razvoj se morajo povečati najmanj na 1% BDP. Za okrevanje po tej krizi je tako treba dati prednost javnim naložbam v raziskave, razvoj in inovacije, vključno s tehnološkimi in uporabnimi raziskavami s poudarkom na kreptvi sodelovanja med akademsko sfero in podjetji, ki je sedaj večinoma omejeno na srednje in visokotehnološke sektorje.

S povečanjem naložb v znanost bomo **morali izboljšati tudi situacijo znanstvene odličnosti** (merjeno z deležem objav med 10 % najpogostejše navajanimi objavami po svetu), Slovenija zaostaja za povprečjem EU in je med državami članicami EU šele na 17. mestu (Evropski Inovacijski indeks, 2020).

V letu 2018 se je sicer nekoliko povečalo število raziskovalcev v vseh sektorjih, vendar rast v javnem sektorju ni nadomestila večletnega upadanja njihovega števila. Upadanje števila raziskovalcev v javnem sektorju in prepolovitev sredstev za financiranje mladih raziskovalcev v obdobju 2012–2017 je prizadelo pretežno mlajše kadre na začetku kariere, kar ne krepi potenciala za sodelovanje s poslovnim sektorjem in prenosa znanja mlajših raziskovalcev z doktoratom na najnovejših področjih raziskovanja. Ob neugodni starostni strukturi raziskovalcev in odlivu v tujino bo zagotavljanje zadostnega števila visoko usposobljenih raziskovalcev oteženo tudi zaradi zmanjševanja generacij za vpis na terciarno izobraževanje ter posledično za doktorski študij (UMAR, Poročilo o razvoju, 2020). Okrepiti torej **moramo kadrovskega potencial in kapacitete raziskovalnega potenciala, tudi preko spodbujanja mednarodne mobilnosti in reintegracije le-teh v slovenski raziskovalno razvojni in inovacijski prostor.**

Razvoj Slovenije v produktivnejše gospodarstvo na podlagi digitalne preobrazbe in trajnostne/zelene usmerjenosti zahteva višja vlaganja ter hitrejši in usklajen odziv vseh akterjev in različnih politik. Pozitivni koraki zgolj na posameznih področjih inovacijskega sistema (npr. pri naložbah podjetij v RRD in povečevanju števila raziskovalcev, novih instrumentih za razvoj kadrov ter sodelovanje med podjetji in znanstveno-raziskovalnim sektorjem, relativno visoki stopnji robotizacije in avtomatizacije podjetij ter digitalizaciji poslovanja v velikih podjetjih) so ob korenitih tehnoloških spremembah nezadostni oziroma prešibko finančno podprti za zmanjševanje zaostankov.

Dolgotrajni postopki sprejemanja novega **Zakona o znanstveno-raziskovalni in inovacijski dejavnosti** kažejo na pomanjkanje zavedanja, da je sodelovanje in doseganje sinergij med javnim in zasebnim sektorjem ključno za krepitev učinkovitosti inovacijskega sistema in preboj v inovacijski

sposobnosti Slovenije (UMAR, Poročilo o razvoju, 2020), zato je predlog zakona potrebno treba čimprej sprejeti.

RRI ekosistem mora povezovati in z delovanjem zagotoviti usklajenost ukrepov, zato moramo spodbujati učinkovito strukturo upravljanja za sodelovanje na področju raziskav in inovacij med različnimi ministrstvi in agencijami, pa tudi tesnejše sodelovanje med akterji na področju raziskav in inovacij, tako na nacionalni ravni, kot za vključevanje v mednarodni oziroma predvsem evropski raziskovalni prostor na vseh nivojih. Deležniki slovenskega inovacijskega ekosistema, ki podpirajo razvoj inovacijske dejavnosti, so nepovezani, težko primerljivi in posebej s strani države vzpostavljene mreže nimajo trajnostno zagotovljenega financiranja. V sklopu povezovanja inovacijskega ekosistema bo potrebno uporabiti praktične tehnološke rešitve za preoblikovanje in povečanje sodelovanja deležnikov inovacijskega okolja, ter krepili prepoznavnosti slovenskih tehnoloških dosežkov.

Zagotoviti je **treba enoten pristop do sistema državnih pomoči**, ki so pomembna ovira k učinkovitejšemu sodelovanju med raziskovalnimi organizacijami in gospodarstvom, tako na nacionalni ravni kot na ravni EU. Brez **ustrezne spremembe uredbe GBER** (splošne uredbe o skupinskih izjemah) in **upoštevanja specifik na nacionalni ravni** - na način, da javnih raziskovalnih organizacij ne moremo enačiti z gospodarskimi subjekti in pogoji sofinanciranja, ki veljajo za gospodarske subjekte na trgu, saj ne ustvarjajo večjih tržnih prihodkov. V nasprotnem primeru bo izvajanje skupnih dolgoročajših sodelovalnih projektov med JRO in gospodarstvom, kljub razpoložljivim finančnim sredstvom skoraj nemogoče izvajati.

Uspešnost prijav slovenskih prijaviteljev na centralizirane programe EU, ki spodbujajo internacionalizacijo slovenske znanosti, raziskav in inovacij (Obzorje 2020) je precej nizka (v povprečju 12,1%, EK, 2020), kar je precej pod povprečjem EU (15,59%, EK, 2020); to moramo izboljšati z boljšim sistemom upravljanja in večjo usklajenostjo delovanja ter okrepitvijo potrebnega podpornega okolja, ki bo spodbujal večjo vpetost slovenskega znanstveno raziskovalnega in inovacijskega sistema v mednarodni RRI prostor za večjo internacionalizacijo.

S povezovanjem in spodbudami vlaganj v RRI moramo vplivati na nizke stopnje inovacij v malih in srednjih podjetjih in pospešiti razvoj in širjenje inovativnih poslovnih procesov in rešitev, ki so potrebne v razmerah krize zaradi COVID-19, hkrati pa moramo le-te izboljšati ter preko strukturne reforme dati prednost zrelim javnim naložbenim projektom in spodbujati zasebne naložbe v podporo gospodarskemu okrevanju.

Javne raziskovalne organizacije pogosto funkcionirajo kot inkubatorji za inovativna start-up podjetja, hkrati pa start-upi pogosto nastopajo kot partnerji z javnimi raziskovalnimi organizacijami v okviru RRI aktivnosti, zato **moramo spremeniti zakonodajo, ki bo omogočala, da javne raziskovalne organizacije sodelujejo pri ustanavljanju novih start-up podjetij**, hkrati pa moramo tem inovativnim start up podjetjem zagotoviti tudi ustrezne davčne olajšave na davke od dohodkov pravnih oseb v prvem letu delovanja.

b) Cilji

Glede na navedene izzive v Evropskem semestru in v predhodno opisanem poglavju želimo s strukturno reformo in ukrepi, ki jih bomo financirali iz sredstev Mehanizma za okrevanje in odpornost v Sloveniji doseči naslednje cilje:

- Izboljšati upravljanje, usklajenost in učinkovitost javnih naložb v raziskave in razvoj, prenos in izmenjavo znanj, ter krepiti podporno okolje za spodbujanje sodelovanja znanstveno raziskovalnega in inovacijskega ekosistema,
- Okrepiti javnofinančne naložbe v znanje in znanost ter spodbude za vlaganja v RRI ter hkrati okrepiti zasebna vlaganja v RRI,
- Zagotoviti več in boljše sodelovanje znotraj/med akademsko-raziskovalno sfero in gospodarstvom (predvsem MSP) ter večjo vpetost na mednarodni ravni,
- Spodbujati mednarodno mobilnost raziskovalcev ter mobilnost med akademsko sfero in gospodarstvom za večjo učinkovitost in internacionalizacijo znanosti, raziskav in inovacij,
- Podpreti vzpostavitev infrastrukturnih razvojnih centrov in raziskovalnih programov na področju zelenega in digitalnega prehoda,

- Okrepiti in posodobiti javno raziskovalno infrastrukturo v podporo razvoju znanstvene odličnosti in digitalizacije.

Na ravni države želimo doseči naslednje kvantificirane rezultate do 2030:

- Izboljšati status SI v okviru EI oziroma posameznih kazalnikov v okviru EI: cilj je Močna inovatorica,
- Povečati javnofinancijska vlaganja v RR na najmanj 1% BDP,
- Povečati delež inovacijsko aktivnih podjetij na 55%,
- Povečati delež objav med 10% najpogostejše navajanimi objavami po svetu vsaj na povprečje EU,
- Povečati delež uspešnosti prijav slovenskih prijaviteljev na program Obzorje Evropa vsaj na povprečje EU.

Rezultate bomo dosegli tudi z drugimi viri financiranja, predvsem sredstvi evropske kohezijske politike 2021-2027 ter integralnimi sredstvi proračuna.

3. Opis reform in investicij komponente

REFORMA

(1) Analitični del

Različne analize (Poročilo državi - Slovenija 2019 in 2020, PSF 2018, Poročilo o razvoju, UMAR 2019 in Poročilo o razvoju, UMAR 2020) navajajo, da so **ključni izzivi in ovire** za izboljšanje oziroma nadaljnji razvoj slovenskega znanstveno raziskovalnega in inovacijskega sistema povezani s nužnim povečanjem vlaganj in vzpostavitvi sistema upravljanja, z vlogo Slovenije v procesu internacionalizacije ter z nestabilnimi povezavami med javnimi raziskovalnimi organizacijami in gospodarstvom na eni strani, ter premajhnim povezovanjem med visokošolskim in raziskovalnim sistemom na drugi strani.

V okviru spremljanja uresničevanja **Raziskovalne in inovacijske strategije Slovenije 2011-2020** so bili identificirani še naslednji pomembnejši izzivi:

- zniževanje obsega financiranja znanstvenoraziskovalne dejavnosti tako iz proračunskih sredstev, kot tudi iz drugih, zasebnih virov,
- prenizka raven avtonomije javnih raziskovalnih organizacij,
- nizka raven internacionalizacije in komercializacije inovacij,
- pomanjkanje sistema za vzpodbujanje medsektorske mobilnosti in pretoka znanja,
- relativno nizek delež znanstvenih objav med 10% najbolj citiranih objav na svetu, kar izkazuje primanjkljaj v raziskovalni odličnosti,
- neustrezna opredelitev javne službe, nestimulativno nagrajevanje raziskovalcev ter izzivi v zvezi z uveljavljanjem »na rezultatih temelječega financiranja«, ki jih bo deloma reševal tudi novi Zakon o znanstveno raziskovalni in inovacijski dejavnosti.

Slovenski raziskovalno inovacijski sistem potrebuje stabilnost in predvidljiv zakonodajni okvir. Zaradi delitve pristojnosti ministrstev (MIZŠ – znanstveno raziskovalni del, MGRT – tehnološko inovacijski del, MJU - digitalizacija oziroma informacijska družba) in izvajalskih agencij (Javna Agencija za raziskovalno dejavnost RS - ARRS in Agencija pristojna za tehnološki razvoj – SPIRIT Slovenija) ostaja velik izziv učinkovitega povezovanja, tako na strateški kot na operativni ravni za bolj učinkovito in uspešno oblikovanje politike in usklajeno izvajanje RRI instrumentov, ki bodo pokrili manjko (prehodi med fazami raziskav, trajanje RRI aktivnosti) ne glede na vir financiranja.

Pomemben segment upravljanja znanstveno-raziskovalne in inovacijske dejavnosti predstavlja področje financiranja različnih instrumentov in izbor projektov. Neodvisnost, še posebej od političnega vpliva, je ključnega pomena, zato izvajanje aktivnosti znotraj ARRS pomeni zagotavljanje neodvisnosti od političnih sprememb in predvsem dolgoročno stabilnost sistema, kar je za področje znanstvenoraziskovalne dejavnosti ključnega pomena. Agencija (neodvisna institucija, ki zagotavlja neodvisen izbor in vodenje financiranja raziskovalne dejavnosti) je pomembna tudi z vidika ločevanja ravni politik (angleško policy level), za katero je odgovorno ministrstvo, pristojno za znanost, od izvajalske ravni, ki jo pokriva agencija.

V preteklem obdobju so se instrumenti financiranja RRI dejavnosti prepletali med ARRS in ministrstvom, pristojnim za znanost, kar je pomenilo dodatno usklajevanje in koordinacijo med institucijama. Prav s tako situacijo se soočamo na strani tehnologije in inovativnosti med Agencijo SPIRIT in ministrstvom, pristojnim za tehnologijo. S prenosom nalog financiranja instrumentov RRI na Agencijo ter z okrepitevijo sistema za izvajanje nalog povezovanja inovacijskega sistema, z zagotavljanjem usklajenosti med programi in s povečanjem javnih naložb v znanost, raziskave, razvoj in inovacije, se bo bistveno izboljšalo upravljanje in učinkovitost javnih naložb v RRI aktivnosti.

Izziv je tudi v krepitvi sodelovanja med relevantnimi institucijami znotraj raziskovalno inovacijskega sistema ter bolj aktivna internacionalizacija, ki jo je potrebno spodbujati tudi zaradi omejenosti slovenskega trga in omejenega povpraševanja za nekatera specializirana področja raziskav in razvoja, ki se morajo odpirati v okviru sodelovanja izven meja Slovenije, še posebej, če institucije želijo komercializirati projekte v sodelovanju z gospodarstvom (PSF, 2018). Pri tem predstavlja pomemben segment sofinanciranje projektov oziroma pridobljena javna sredstva iz naslova centraliziranih programov EU, namenjenih raziskavam in razvoju, v okviru katerega je uspešnost prijav slovenskih prijaviteljev pod EU povprečjem (EK, 2020), kar je lahko pomemben signal šibkosti podpornega okolja ter mednarodnih povezav, ki ga je potrebno okrepiti z večjo povezavo z RRI prioritetami na ravni EU (EPRS, Panel for the Future of Science and Technology, 2020).

Pomanjkanje kadrov z ustreznimi znanji in spretnostmi za upravljanje javno sofinanciranih projektov EU, vključno s podpornim okoljem v okviru Nacionalnih kontaktnih točk, je skupni problem večine držav EU 13, tudi Slovenije, zato je treba okrepiti znanja in spretnosti ter zagotoviti ustrezno podporno okolje z znanji in kompetencami, ki bo omogočilo ustrezno podporo za prijavitelje projektov za povečanje njihove uspešnosti (EPRS, Panel for the Future of Science and Technology, 2020).

Manjkajo tudi povezave za stabilno dolgoročno sodelovanje med javnimi raziskovalnimi organizacijami in gospodarstvom ter večja odprtost in širitev sodelovanja na nove MSP. Inovacijski ekosistem je pomemben segment prenosa znanja in krepitve inovacijske aktivnosti. Univerzitetni spin-off in inovativna start-up podjetja so lahko pomembni partnerji pri sodelovanju med javnimi raziskovalnimi organizacijami in gospodarstvom, saj imajo dobre povezave z univerzami, zato je velik izziv, kako olajšati nastajanje le-teh in kako zgraditi dobro delujoč in povezan podjetniški/inovacijski ekosistem. Pri tem bo potrebno poleg novega Zakona o raziskovalno inovacijski dejavnosti spremeniti tudi drugo javno- finančno zakonodajo, ki ovira oziroma onemogoča ustanavljanje spin-off in spin-out podjetij s strani javnih raziskovalnih organizacij.

Ob upoštevanju opredeljenih izzivov je **ključni cilj strukturnih sprememb na področju RRI izboljšanje učinkovitosti in usklajenosti sistema upravljanja na področju raziskav, razvoja in inovacij ter okrepitev podpornega okolja za spodbujanje razvoja znanstveno-raziskovalnega, inovacijskega ter podjetniškega ekosistema,** kar pa zahteva tudi okrepitev razvojno koordinativne funkcije pri oblikovanju in izvajanju znanstveno raziskovalne in inovacijske politike, ki pa bo seveda pokazala učinek na srednji in dolgi rok.

Pri tem moramo bolje povezati oblikovalce politik v znanstveno-raziskovalnem in inovacijskem ekosistemu ter izvajalce politik (izvajalskih agencij), zagotoviti sprotne prilagajanje spremembam v okolju, hkrati pa poleg boljše koordinacije zagotoviti ustrezno podporno okolje za usklajeno, uspešno in učinkovito oblikovanje in izvajanje politike.

Za izboljšanje in večjo usklajenost oblikovanja in izvajanja znanstveno raziskovalne in inovacijske dejavnosti moramo zagotoviti:

- enoten sistem upravljanja raziskovalnega in inovacijskega sistema, ki bo vključeval vse deležnike,
- stabilnost in kontinuiteto instrumentov na področju RRI ter večje povezovanje za vključevanje v mednarodni prostor,
- upravljanje na najvišji ravni ter redno medresorsko in med agencijsko usklajevanje,
- spremljanje in vrednotenje učinkov, vključno z rednim vrednotenjem učinkovitosti delovanja podpornih in izvajalskih institucij,
- spremembe zakonodaje, ki bodo olajšale sistemsko krepitev podpornega inovacijskega okolja.

Strukturne spremembe bodo bistveno vplivale na krepitev potenciala rasti in gospodarske in socialne odpornosti, ter na višjo inovacijsko sposobnost slovenskega gospodarstva. Gospodarstvo namreč postaja vedno bolj osnovano na znanju, zato je vloga raziskav in razvoja vedno večja. Z investicijami v raziskave in razvoj se podpira kreiranje znanja in tehnologij, ki vplivajo na rast produktivnosti, hkrati pa zagotavljajo rešitve za izzive, s katerimi se srečujemo. Razlike v investicijah v raziskave in razvoj se tako odražajo v razlikah v skupnem faktorju produktivnosti, kar pomeni, da bi večja vlaganja omogočila zmanjšanje te vrzeli (OECD, 2013; Powell and Snellman, 2004 v EC, DG RESEARCG, Aiming for more: R&D investment scenarios for the next decade, 2020).

Za doseg cilja moramo izvesti naslednje konkretne aktivnosti/korake:

1. Sprejeti je treba Zakon o znanstveno raziskovalni in inovacijski dejavnosti in vzpostaviti **Razvojni svet**, da se bo zagotovila ustrezna usklajenost in zastopanost različnih deležnikov na področju RRI dejavnosti,

2. Vzpostaviti je treba **sistem skupnega spremljanja uresničevanja Raziskovalno inovacijske strategije RS**, vključno z evalvacijo in prilagajanjem ukrepov glede na izvedene evalvacije, spremljanje trendov in strateško načrtovanje,

3. Vzpostaviti je treba skupni **Programski odbor, ki ga bodo sestavljali predstavniki** Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Javne Agencije RS za raziskovalno dejavnost (ARRS) ter Javne agencije za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije (SPIRIT), ki bo pripravil skupna izhodišča za usklajeno/povezano delovanje in izvajanje RR instrumentov ter letno spremljal uresničevanje RISS ter Programa razvoja inovacijske dejavnosti.

4. **Okrepiti je treba izvajalski agenciji ARRS in SPIRIT** za bolj učinkovito in uspešno izvajanje instrumentov RR dejavnosti ne glede na vir financiranja, krepitev sodelovanja med javnimi raziskovalnimi organizacijami in podjetji, spremljanje izvajanja ukrepov ter za izvajanje drugih nalog povezovanja znanstveno-raziskovalnega in inovacijskega sistema:

- kadrovska okrepitev za izvajanje usklajenih RR programov in drugih ukrepov, povezovanje in izvajanje aktivnosti za izboljšanje usklajenosti ter učinkovitosti znanstveno-raziskovalnega inovacijskega ekosistema;
- zagotovitev rednega spremljanja izvajanja instrumentov in delovanja izvajalskih agencij.

5. **Okrepiti in povezati je treba podporno okolje** že vzpostavljenih subjektov in mrež na nacionalni ravni in v mednarodnem prostoru z namenom izboljšanja internacionalizacije:

- povezovanje obstoječih mrež in subjektov podpornega okolja na nacionalni in mednarodni ravni.
- kadrovska okrepitev medresorske mreže NCP in projektnih pisarn na JRO za krepitev kompetenc ter sposobnosti za izvajanje aktivnosti povezanih s prijavi na razpise centraliziranih programov EU, mreženja partnerjev, izmenjave znanj in dobrih praks, prenos dobrih praks iz in v Slovenijo ter priprave analitičnih podlag in vzpostavitev spremljanja učinkov mednarodnega sodelovanja.
- okrepitev izvajalskih agencij ARRS in SPIRIT za izvajanje nalog povezovanja, izvajanja javnih razpisov, svetovanja deležnikom, ki potrebujejo podporo pri prijavi na centralizirane programe EU, izvajanja podpore pri krepitvi mednarodnega sodelovanja, krepitvi kompetenc podjetij, sodelovanja s podpornim okoljem v tujini in prenosom znanja in dobrih praks v Slovenijo.
- Okrepiti delovanje sistema AKIS za uspešnejšo izmenjavo in prenos znanja v kmetijstvu, od znanosti, preko javnih služb, ki izvajajo strokovne naloge, do javne službe kmetijskega svetovanja pridelovalcem in podjetjem ter živilsko predelovalni industriji.

6. Vzpostaviti je treba **shemo mednarodnih strokovnjakov** na področju raziskav in razvoja, ki bo enkrat letno podala oceno stanja in predloge za izboljšave RR sistema.

7. Spremeniti je treba **javno finančno zakonodajo**, ki bo omogočila javnim raziskovalnim organizacijam ustanovitev podjetij. Na ta način se bo povečalo ustanavljanje spin-off in spin-out podjetij.

8. Za povečanje deleža inovacijsko aktivnih podjetij so ključne spodbude za začetno delovanje inovativnih podjetij, kar bi dosegli z davčnimi olajšavami za start up podjetja v prvem letu delovanja (vključeno v predlog reforme na finančno fiskalnem področju).

V okviru strukturne reforme bo potrebno za okrepitev izvajalskih institucij in povezovanje podpornega okolja nameniti sredstva v okvirni višini 10,29 mio EUR in 5 mio EUR.

V okviru Mehanizma za okrepanje in odpornost bomo s strukturno spremembo vzpostavili projekt krepitve agencij ARRS in SPIRIT ter medresorske mreže nacionalnih kontaktnih točk v Sloveniji. To pomeni, da bomo v okviru strukturne reforme sredstva namenili za kadrovske okrepitve (dodatne projektne zaposlitve) za izvajanje nalog:

- izvajanje javnih razpisov (izvedba javnih razpisov, ki izhajajo iz opredeljenih naložb RRF),
- svetovanje deležnikom, tudi preko NKTjev za podporo pri prijavah na centralizirane programe EU,
- izvajanje aktivnosti krepitve mednarodnega sodelovanja in komercializacije znanja in inovacij,
- krepitev kompetenc podjetij za učinkovitejšo komercializacijo inovacij na globalnem nivoju,
- sodelovanje z deležniki podpornega okolja doma in v tujini in prenosom znanja in dobrih praks v Slovenijo,
- organizacija dogodkov, mreženja partnerjev ter druge promocijske aktivnosti.

Projekt krepitve agencij in medresorske mreže je nujen za uresničevanje aktivnosti ključnih izzivov in odpravljanja ovir za razvoj slovenskega znanstveno raziskovalnega in inovacijskega sistema, za povečanje vlaganj in vzpostavitev sistema upravljanja, krepitve vloge Slovenije v procesu internacionalizacije ter povezovanjem med javnimi raziskovalnimi organizacijami in gospodarstvom.

Projekt krepitve agencij se navezuje in bo izveden tudi na podlagi usmeritev in rezultatov Študije "Strengthening the innovation ecosystem in Slovenia" - REFORM/SC2020/100.

(2) Ciljne skupine

Reforma je namenjena izboljšanju učinkovitosti in usklajenosti sistema upravljanja znanstveno raziskovalne in inovacijske dejavnosti za spodbujanje raziskav in inovacij v Sloveniji ter okrepitvi podpornega okolja za spodbujanje znanstveno raziskovalnega, inovacijskega ter podjetniškega ekosistema.

Ciljna skupina v okviru reforme so predvsem upravljavski in izvajalski nivoji izvajanja RRI aktivnosti in sicer: Ministrstvo, pristojno za znanost, Ministrstvo, pristojno za tehnološki razvoj in inovacije, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Javna Agencija za raziskovalno dejavnost RS, Javna agencija pristojna za tehnološki razvoj (SPIRIT), podporne strukture v okviru nacionalnih kontaktnih točk za program Obzorje Evropa, javne raziskovalne organizacije ter posamezniki (raziskovalci).

Izvedba reforme bo imela vpliv na gospodarstvo (predvsem MSP) in JRO, saj se bo z okrepitvijo agencij in večjo koordinacijo upravljanja ter izboljšanimi podpornimi ukrepi omogočilo bolj stabilno financiranje, večjo internacionalizacijo, povečano število in kakovost inovacij in prenosa tehnologij ter s tem vplivalo na inovativnost podjetij in kmetijskih gospodarstev, hkrati pa se bo okrepilo povezovanje z JRO in spodbujalo start up podjetništvo.

(3) Izvedbena določila

Reforma se bo izvajala na dveh ravneh, na ravni ministrstev, ki se bodo morala tudi dodatno kadrovske okrepiti (iz integralnih sredstev proračuna), na ravni krepitve usposobljenosti in povezovanja medresorskih Nacionalnih kontaktnih točk za večje vključevanje slovenskih prijaviteljev in uspešnost projektov v okviru programov EU (preko sredstev RRF), na ravni krepitve podpornega okolja izvajalskih agencij za izvajanje aktivnosti za večjo usklajenost in učinkovitost sistema upravljanja na področju raziskav in inovacij (preko sredstev RRF) ter v določeni meri preko javnih raziskovalnih organizacij za krepitev njihovih znanj in spretnosti za večjo vpetost v mednarodni prostor (preko sredstev RRF).

Cilj reforme je ravno izboljšanje koordinacije in usklajenega delovanja ključnih akterjev na področju upravljanja sistema raziskav, razvoja in inovacij, ki se bo zagotavljal preko vzpostavljenega skupnega programskega odbora, v katerem bodo sodelovala tako ministrstva, kot

izvajalski organi, kot tudi preko skupnega spremljanja uresničevanja nove RISS. Usposobljenost izvajalskih agencij bo zagotovljena, tudi preko dodatnih sredstev iz RRF. Javne raziskovalne organizacije bodo, tako kot Nacionalne kontaktne točke, vključene v okviru spodbujanja podpornega okolja za večje vključevanje v mednarodni raziskovalni prostor, pri čemer se bo vzpostavil sistem redne koordinacije, izmenjav praks, izkušenj z ministrstvi ter z izvajalskimi organizacijami. Brez posebne dodatne okrepitve izvajalskih agencij ter podpornega okolja za večje vključevanje v mednarodni prostor strukturne spremembe ni mogoče izpeljati.

Načelo enakih možnosti

Pri izvajanju reforme se bo pri relevantnih aktivnostih upoštevalo načelo enakih možnosti in enakosti spolov (npr. pri sestavah članic/članov programskega odbora, javno-političnih strokovnjakinj/strokovnjakov). Pri zaposlitvah se bo upoštevalo načelo odprtosti, dostopnosti ter zagotavljal načelo nediskriminatornosti. Prav tako bo načelo odprtosti vključeno v pravila državnih pomoči za zagotovitev enakih možnosti kandidiranja na razpisana finančna sredstva.

Sodelovanje zainteresiranih deležnikov pri reformi:

V sodelovanju s **zunanji strokovnjaki** so bila pripravljena izhodišča za pripravo nove Raziskovalne in inovacijske strategije (RISS), ki ga je obravnaval **Svet za znanost in tehnologijo**. Svet za znanost in tehnologijo sestavljajo, poleg predstavnikov Vlade RS tudi **predstavniki raziskovalcev, predstavniki nosilcev tehnološkega razvoja in gospodarskih družb, predstavniki javnosti ter predstavniki reprezentativnih sindikatov**. Prav tako so bili cilji in aktivnosti spodbujanja raziskav in inovativnosti usklajevane s **predstavniki gospodarstva** v okviru priprave nove **Slovenske industrijske strategije (SIS)**. Priprava nove strategije RISS, SIS in ukrepov so neposredno povezani s predlogi potrebnih strukturnih sprememb in izzivi v Evropskem semestru.

Iz **izhodišč za RISS** je razvidno, da je Svet za znanost in tehnologijo med nekaterimi sistemskimi zadevami identificiral naslednje izzive, ki jih je MIZŠ vključil v predloge strukturne spremembe:

- financiranje raziskav in razvoja v Sloveniji je treba izboljšati,
- na področju sodelovanja med RO in gospodarstvom ni optimalnega dialoga, Slovenija mora **vzpostaviti dobro sodelujočo mrežo univerz, javnih raziskovalnih inštitutov in zasebnega sektorja**, v kmetijstvu dobro delujoč AKIS, z novimi mehanizmi je treba vzpodbujati izmenjavo raziskovalcev in profesorjev med univerzami in inštituti ter akademsko sfero in gospodarstvom,
- potrebne so spremembe v zakonodaji, ki se nanašajo na spin out in spin off podjetja,
- treba je vzpostaviti mehanizem za podporo razvoju izdelkov, nastajajočim tehnologijam in visokotehnološkim podjetjem,
- področja raziskav, razvoja in inovacij so v pristojnosti različnih ministrstev, zaradi česar nad njimi ni dobrega pregleda, načrtovanje pa ni optimalno,
- ni ustreznika agenciji, ki je odgovorna za zagotovitev sredstev za tehnološki razvoj (nekdanja Javna agencija za tehnološki razvoj Republike Slovenije (TIA),
- več pozornosti je treba nameniti človeškemu virom (Slovenija se spoprijema z begom možganov, slabo internacionalizacijo raziskav in visokega šolstva in neoptimalnimi delovnimi pogoji),
- Slovenija mora postati narod zagonskih podjetij (*a start-up nation*),
- Slovenija mora postati bolj uspešna pri uporabljanju mehanizmov EU za raziskave in razvoj, slovenska znanost bi morala postati konkurenčna na mednarodni ravni na vseh ključnih področjih,
- **Slovenija mora vzpostaviti uspešen sistem prenosa znanja**. Javne agencije (npr. agencija za tehnologijo in inovacije ali del Javne agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije) morajo vzpodbujati prenos znanja na podlagi dobrih praks v EU (Belgija, Švedska, itd.). Potrebno bo opraviti analizo in pripraviti strategijo, kako prenesti najboljše prakse v slovenski sistem.

Iz predlaganih **ciljev in aktivnosti za SIS** izhaja nujnost naslavljati naslednje izzive, ki jih je MGRT vključil v predloge strukturne spremembe:

- Nujna **okrepitev izvajalskih agencij** ali vzpostavitev nove agencije za tehnološki razvoj,

- Zagotovitev **povezovanja deležnikov in vzpostavljenih mrež inovacijskega ekosistema** na nacionalni in mednarodni ravni za zagotovitev povezanosti in sodelovanja raziskovalnega in inovacijskega sistema, ki bo vključeval vse deležnike,
- Vsi **ukrepi usmerjeni v spodbujanje vlaganj v RRI bi morali biti izvajani kontinuirano vsako leto z zadostno alokacijo finančnih sredstev** za zagotavljanje zadostnih vlaganj v RRI na javni in poslovni ravni glede na zastavljene cilje,
- Ohranitev vzpostavljene davčne olajšave za vlaganja v raziskave, razvoj in inovacije,
- Sprememba **zakonodaje za olajšanje sodelovanja in ustanavljanja inovativnih podjetij**, ter krepitev podpornega inovacijskega okolja.

Resolucija o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021« (UL RS št. 8/20) naslavlja pomen izgraditve učinkovitega kmetijskega sistema znanja in inovacij (AKIS) s primernimi vlaganji, organiziranostjo in okrepitevijo sodelovanja ter povezanosti vseh deležnikov.

MKGP je vključeval ključne deležnike v okviru svojega delovnega področja v sam proces identifikacije, predstavitve in tudi usklajevanja vsebin projektov. Prvi sestanki so potekali v začetku avgusta 2020 (4.8.2020), sledili so sestanki 24.9.2020, kjer smo v Hiši EU pripravili širok posvet z vsemi ključnimi deležniki (reprezentativni predstavniki v kmetijstvu, fakultete, srednje šole, instituti). Takrat smo tudi deležnike povabili k oddaji projektnih predlogov. Dne 2.10.2020 smo organizirali posvet, na katerem so deležniki predstavili svoje projektne predloge. Sledilo je delo v ožjih skupinah, kjer se je izkazala potreba, da se podrobneje opredeli vsebina, kazalniki in mejniki ter finančna konstrukcija projektov. Takšni sestanki so potekali v novembru (4.11.2020 in 17.11.2020 ter 26.11.2020). Dne 9.12.2020 je načrtovana izvedba poglobljene predstavitve vseh predlaganih projektov s področja kmetijstva, živilstva in gozdarstva.

V okviru priprave Načrta za okrevanje so bili predlagani ukrepi komponente RRI predstavljeni tako članom Ekonomsko – socialnega sveta kot Svetu za znanost in tehnologijo.

Člani **Ekonomsko – socialnega sveta so se 27.11.2020** seznanili s predlogi strukturnih sprememb in naložb na področju RRI. Poudarili so pomen povezovanja ukrepov v okviru celotne lestvice TRL, komercializacije novih znanj ter investicije v raziskovalno infrastrukturo. Pojasnjeno je bilo, da je zaradi omejenih sredstev nakup raziskovalne opreme v okviru javnih raziskovalnih organizacij predviden v okviru sredstev evropske kohezijske politike in da bo treba za izpeljavo strukturnih sprememb kombinirati načrtovane vire financiranja.

Svet za znanost in tehnologijo se je 2.12.2020 seznanil s predlaganimi strukturnimi spremembami in naložbami. Ugotovljeno je bilo, da so predlogi skladni s predlaganimi izhodišči, hkrati pa so izpostavili potrebno ambicioznost glede dodatnih javno-finančnih vlaganj, povezovanje med različnimi viri financiranja, pomen sodobne raziskovalne infrastrukture za krepitev sposobnosti organizacij, digitalizacijo na področju raziskav, razvoja in inovacij ter še dodatno ambicioznost pri davčnih stimulacijah na področju raziskav, razvoja in inovacij. Pojasnjeno je bilo, da je cilj, da se različne vire financiranja (tudi s sredstvi Obzorje Evropa in evropske kohezijske politike) čimbolj povezuje s ciljem večje učinkovitosti in uspešnosti. Prav tako je bilo pojasnjeno, da želi MIZŠ preko načrta financirati tudi področje digitalizacije za odprto znanost, ki pa bo podprta v okviru razvojnega stebra Digitalna Slovenija.

(4) Možne ovire in rešitve (strategije reševanja)

V kolikor Zakon o znanstveno-raziskovalni in inovacijski dejavnosti ne bo sprejet, bi se morale okrepati koordinacijo (namesto novega Razvojnega sveta) na ravni Sveta za znanost in tehnologijo. Prav tako se bo področje stabilnega financiranja moralo urejati z vsakokratnim sprejemanjem proračuna oziroma spremembami proračunov ter drugimi evropskimi sredstvi, kar pomeni, da bo treba zagotoviti politično podporo za povečanje javnofinančnih vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije iz različnih potencialnih virov financiranja. Brez politične podpore in zavedanja o pomenu vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije v sistemu javnih politik strukturnih sprememb, ki bodo omogočile večjo učinkovitost RRI, ter posledično večjo produktivnost gospodarstva, ne bo mogoče doseči.

V kolikor javno-finančna zakonodaja, ki bi omogočila, da javne raziskovalne organizacije lahko ustanovijo podjetja, ne bo sprejeta, se bo rešitev iskala v okviru novega Zakona o znanstveno raziskovalni in inovacijski dejavnosti.

V kolikor ne bo bistvenih sprememb pravil na področju državnih pomoči, za katere mora poskrbeti Evropska Komisija (sprememba uredbe GBER) ter na nacionalni ravni tudi Ministrstvo za finance (priglasitev shem pomoči ključnih resorjev), bo nekatere ukrepe spodbujanja dolgotrajnejšega sodelovanja med javnimi raziskovalnimi organizacijami in gospodarstvom praktično nemogoče izvajati. Če želimo doseči ključni cilj, ki je spodbujanje komercializacije in prenosa znanja ter dolgoročnega sodelovanja (ne le kot sedaj odnos naročnik –izvajalec). V kolikor se bo javne raziskovalne organizacije postavljalo v enak položaj kot gospodarske družbe, tudi z vidika stopnje sofinanciranja, bo praktično nemogoče zapreti finančno konstrukcijo, saj te organizacije ne bodo imele dovolj tržnih sredstev za kritje lastne udeležbe. Na drugi strani je potrebno v okviru GBER povečati možnosti spodbud za naložbe v opremo, stroje in ostala osnovna sredstva za potrebe komercializacije raziskav, razvoja in inovativnosti. Potrebujemo enostavnejša pravila in enake možnosti spodbud, kot se izvajajo v okviru Programov EK, kot je Obzorje.

Ostale aktivnosti, ki so povezane s ključnimi aktivnostmi na ravni strukturne reforme, so izvedljive brez večjih tveganj.

Časovnica reforme:

Aktivnosti povezovanja in okrepitve ekosistema v okviru reforme bodo večinoma izvedene do konca leta 2022 (takrat bodo doseženi ključni mejniki), le v manjšem obsegu bodo mejniki oziroma rezultati doseženi kasneje.

Nekateri stroški bodo nastajali do konca leta 2026. Gre za stroške, ki jih je nujno potrebno pokriti oziroma so sestavni del reforme in ključni za izvedbo naložb/investicij, saj brez njih ne bo mogoče izpeljati niti reformnega niti investicijskega dela. Po zaključku financiranja v okviru Načrta za okrevanje in odpornost se bodo ti stroški krili iz integralnih sredstev proračuna, kar bo omogočil novi Zakon o znanstveno raziskovalni in inovacijski dejavnosti, ki predvideva povečanje javno finančnih vlaganj v znanstveno raziskovalno in inovacijsko dejavnost. S tem prehodom se bo zagotovilo ustrezno trajnost izvedene reforme.

Stroškov reforme se ne obravnava kot stroškov, ki so ponavljajoče narave, temveč kot stroške, ki jih je v začetni fazi potrebno pokriti s ciljem, da se zagotovi bolj učinkovit sistem upravljanja na področju raziskav, razvoja in inovacij ter okrepi podporno okolje za spodbujanje razvoja znanstveno raziskovalnega, inovacijskega ter podjetniškega ekosistema.

INVESTICIJE

Analitični del

Priporočilo EK – CSR 2020 (prav tako Poročilo o razvoju, UMAR 2020) naslavlja izzive Slovenije, da mora vzpostavljenemu upravljanju in povezovanju inovacijskega okolja, ki je zajeto v reformi slediti tudi povečanje vlaganj v RRI za doseganje znanstvene odličnosti, ter razvoj in širjenje inovativnih poslovnih procesov in rešitev, ki so potrebne za premagovanje krize zaradi COVID-19 in vzpostavitve odpornosti gospodarstva.

Investicije, ki jih bomo izvajali, so skladne s predlagano strukturno reformo oziroma jih dopolnjujejo in rešujejo zastavljene izzive:

- Slovenija je, kot smo že izpostavili v reformnem delu, zdrsnila v skupino držav zmernih inovatorok Evropskega inovacijskega indeksa (EII). Pomembno za izpolnitev cilja vrnitve med države močne inovatorke je nujno povečanje obsega naložb v znanost in spodbud podjetniških vlaganj, kar je potrebno zagotoviti s kontinuiranim izvajanjem ukrepov.
- Javnofinančni odhodki za raziskave in razvoj se morajo iz skromnih 0,5% BDP povečati na najmanj 1% BDP, zato moramo vlagati v raziskave in razvoj, vključno s tehnološkimi in uporabnimi raziskavami s poudarkom na krepitvi sodelovanja med akademsko sfero in podjetji, ki je sedaj večinoma omejeno na srednje- in visokotehnološke sektorje.
- Z ukrepi moramo krepiti vlaganja v sodelovalne projekte med akademsko sfero in gospodarstvom, od stopnje tehnološke razvitosti TRL 3 dalje, hkrati pa se moramo osredotočiti na ključne vrzeli, ti. dolino smrti, ki se izkazuje med aplikativnimi raziskavami oziroma med

pridobljenim znanjem in višjimi nivoji raziskav, ki se usmerjajo v komercializacijo produktov in storitev.

- S povečanjem naložb v znanost bomo morali izboljšati tudi situacijo znanstvene odličnosti (merjeno z deležem objav med 10 % najpogostejše navajanimi objavami po svetu), Slovenija zaostaja za povprečjem EU in je med državami članicami EU šele na 17. mestu.
- Upadanje števila raziskovalcev v javnem sektorju in prepolovitev sredstev za financiranje mladih raziskovalcev v obdobju 2012–2017 je prizadelo pretežno mlajše kadre na začetku kariere, kar ne krepi potenciala za sodelovanje s poslovnim sektorjem in prenosa znanja mlajših raziskovalcev z doktoratom na najnovejših področjih raziskovanja. Okrepiti torej moramo kadrovske potencial in kapacitete, tudi preko spodbujanja mednarodne in medsektorske mobilnosti in reintegracije raziskovalcev v slovenski raziskovalno- razvojni- inovacijski prostor, kar bomo naredili s predvidenimi investicijami. Pri tem bomo zagotovili ustrezno komplementarnost in sinergije z aktivnostmi v okviru Marie Skłodowska Curie v okviru programa Obzorje Evropa.
- S povezovanjem in spodbudami vlaganj v RRI moramo vplivati na nizke stopnje inovacij v malih in srednjih podjetjih in pospešiti razvoj in širjenje inovativnih poslovnih procesov in rešitev, ki so potrebne v razmerah krize zaradi COVID-19, hkrati pa moramo le-te izboljšati ter preko strukturne reforme dati prednost zrelem javnim naložbenim projektom, zelenemu in digitalnemu prehodu, krepitvi odpornosti in spodbujati zasebne naložbe v podporo gospodarskemu okrevanju.

Ključno za usklajeno in ciljno izvajanje naložb/ukrepov je izboljšanje sistema upravljanja in sodelovanja inovacijskega sistema na področju raziskav, razvoja in inovacij, ki bo izveden v okviru reforme. Z usklajenim in povezanim sistemom in izvajanjem naložb bo zagotovljena ustrezna koherentnost RRI instrumentov, ki jih bomo izvajali preko sredstev RRF, pa tudi preko sredstev evropske kohezijske politike in integralnih sredstev proračuna. Ključne cilje in rezultate, ki smo si jih zastavili na ravni komponente, bomo namreč dosegli s kombinacijo različnih virov in oblik financiranja (subvencij in dolžniških oblik financiranja s povratnimi viri), pri čemer je ključni cilj okrepitev javnofinančnih vlaganj v RR aktivnosti, izboljšanje upravljanja in učinkovitosti javnih naložb ter več in boljše sodelovanje raziskovalnih organizacij med seboj in z gospodarstvom za boljši prenos znanj ter digitalni in zeleni prehod.

Prav tako bomo v okviru strukturne reforme okrepili podporno okolje, ki bo omogočilo večjo internacionalizacijo ter večjo uspešnost slovenskih prijaviteljev na centralizirane programe EU, predvsem na program Obzorje Evropa. Na ta način se bo spodbujalo internacionalizacijo, kroženje znanja ter izboljšanje učinkovitosti znanstveno raziskovalne in inovacijske dejavnosti tako raziskovalnih organizacij kot podjetij, hkrati pa zagotavljajo dodatne javne naložbe v znanstveno raziskovalne in inovacijske dejavnosti.

Državne pomoči:

Naložbe se bodo, kjer je relevantno, izvajale v skladu s potrjenimi programi/shemami na področju državnih pomoči, pri čemer se bo v okviru sodelovalnih projektov med javnimi raziskovalnimi organizacijami in gospodarstvom zagotovilo enoten pristop na ravni vseh ministrstev. Pri izvajanju se bo upoštevalo Uredbo Komisije št. 651/2014 z dne 17. junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive z notranjim trgom pri uporabi členov 107 in 108. V okviru naložb, ki nimajo tržnega značaja, bodo le-te izvzete iz pravil državnih pomoči.

Ciljna skupina v okviru predvidenih investicij so gospodarstvo in kmetijstvo (predvsem MSP), javne raziskovalne organizacije ter posamezni raziskovalci, rezultati raziskovalno-razvojnih aktivnosti pa bodo imeli vpliv tudi na družbo (digitalni in zeleni prehod).

V okviru sofinanciranja projektov sodelovanja med raziskovalnimi organizacijami in gospodarstvom se bo spodbujalo dolgoročneje konzorcijsko sodelovanje raziskovalnih organizacij, velikih podjetij in MSP na področjih zelenega in digitalnega prehoda, skupno vizijo in močno mednarodno vpetost na nivoju TRL 3-6. Podprlo se bo programe, ki bodo izkazovali koncentracijo znanja, kompetenc, znanstveno in tehnološko odličnost, tržni potencial, sposobnost vlaganja zasebnih sredstev ter trajnost po zaključku financiranja.

V okviru sofinanciranja projektov mladih raziskovalcev na začetku kariere bodo ciljna skupina tako raziskovalci na začetku kariere kot javne raziskovalne organizacije, v okviru katerih bodo raziskovalci

zaposleni ter gospodarstvo, ki bo sodelovalo pri raziskovalno razvojnih projektih. S projekti bomo spodbujali sodelovanje z gospodarskimi subjekti s ciljem dolgoročnejšega vključevanja v sooblikovanje raziskovalne dejavnosti raziskovalcev v raziskovalnih organizacijah ter spodbujali prenos novo ustvarjenega znanja v nadaljnje raziskave, kot tudi v gospodarsko raziskovalno/inovacijsko okolje, v katerem bodo gospodarski subjekti nadalje izvajali razvojno-raziskovalne aktivnosti na podlagi novih izkušenj in na ta način vplivali na povečanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva.

V okviru sofinanciranja projektov in programov za krepitev mednarodne mobilnosti slovenskih raziskovalcev in raziskovalnih organizacij ter za spodbujanje mednarodne vpetosti slovenskih prijaviteljev bodo ciljna skupina raziskovalci kot tudi javne raziskovalne organizacije. Na ravni raziskovalcev se bodo z mednarodno mobilnostjo izboljšala znanja, spretnosti za izvajanje raziskovalne dejavnosti, izboljšal se bo učinek v raziskovalno- inovacijskih rezultatih, prav tako se bo povečal obseg novih znanj, ki se bodo izrazile v novih storitvah in produktih. Na ravni raziskovalnih organizacij pa se bo izboljšalo sodelovanje z drugimi organizacijami ter okrepilo potenciale za izvajanje raziskovalnih in inovacijskih dejavnosti.

V okviru sofinanciranja projektov podjetniških vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije RRI MOST in investicij v raziskovalno razvojne in inovacijske demonstracijske in pilotne projekte za spodbujanje podjetniških vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije bodo podprta podjetja (velika in MSP), ki bodo vlagala v raziskave in razvoj za zeleni in digitalni prehod, ter sodelovala z drugimi podjetji in raziskovalnimi organizacijami.

Izvedbena določila

Koordinacija aktivnosti naložb v okviru RRF se bo izvajala na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo in Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki zagotavljajo v okviru svojih pristojnosti finančna sredstva ter nadzor nad izvedenimi aktivnostmi v skladu z javno finančno zakonodajo, medtem ko bodo izvajalske agencije, ki jih je ustanovila Republika Slovenija (Javna Agencija za raziskovalno dejavnost RS, Javna agencija SPIRIT, Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja), izvajale investicijski del v celoti in usklajeno v skladu s predvidenimi koraki v okviru opisane reforme.

Pri izvajanju oziroma sofinanciranju projektov bodo izvajalske agencije izvajale finančni ter vsebinski nadzor nad izvedenimi aktivnostmi in doseganjem rezultatov. Zagotovljen bo ustrezen način poročanja med izvajalskimi agencijami in resornimi ministrstvi, ki ne bo administrativno obremenjujoč in se bo prilagodil obstoječemu načinu poročanja glede na javno finančno zakonodajo ob upoštevanju zagotavljanja ustreznih revizijske sledi. Izvajalske agencije bodo tudi intenzivno vpete v strukturne spremembe za izboljšanje sistema upravljanja na področju raziskav in razvoja, tj. izboljšanju učinkovitosti in usklajenosti sistema upravljanja znanstveno raziskovalne in inovacijske dejavnosti za spodbujanje raziskav in inovacij, ter okrepitvi podpornega okolja za spodbujanje znanstveno raziskovalnega, inovacijskega ter podjetniškega ekosistema, ki se bodo izvajale vzporedno.

Navedena ministrstva potrebujejo dodatne kadre za koordinacijo in nadzor nad aktivnostmi izvajalskih agencij, vendar pa je usposobljenost obstoječih kadrov zagotovljena, saj se bo sistem prilagodil izvajanju raziskovalno-razvojnih aktivnosti, ki jih že izvajajo izvajalske institucije iz integralnih sredstev proračuna in evropskih kohezijskih sredstev. Izvajalske agencije se bodo za izvajanje aktivnosti usklajenih instrumentov in strukturnih sprememb za izboljšanje sistema upravljanja tudi dodatno kadrovske okrepile.

Za izvedbo strukturne reforme, še posebej na strani gospodarstva, je nujno potrebno nepovratnemu delu sredstev, za potrebe ukrepov v gospodarstvu dodati še dodatne povratne RRF vire v višini 105 mio EUR. Te vire bo upravljala predvidoma Slovenska nacionalna razvojna banka (SID banka), ki bo skupaj s finančnim vzvodom v višini 105 mio EUR zagotovila ugodna posojila za izvedbo RRI naložb. Ti viri bodo komplementarni in bodo na voljo za zapiranje finančnih konstrukcij projektov, ki bodo podprti z nepovratnimi spodbudami. Tako nepovratne, kot povratne spodbude (skupaj s finančnim vzvodom), bodo sinergične ter bodo skupaj prispevale k enotnemu cilju reforme dviga vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije.

Vrste investicij:

1. Sofinanciranje znanstveno raziskovalnih projektov za preseganje t.i. »doline smrti« v prehodu pridobljenega znanja h komercializaciji (12,7 mio EUR)

- Sofinanciranje projektov raziskovalcev na začetku kariere in njihovega povezovanja z gospodarstvom (MIZŠ, ARRS)
- Nadgradnja aplikativnih projektov, ki jih sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS (TRL 4-6) (MIZŠ, ARRS)

Oba ukrepa bosta krepila raziskovalni potencial, po eni strani mladih raziskovalcev ter njihovega sodelovanja z gospodarstvom, po drugi strani pa se bo z nadgradnjo aplikativnih projektov raziskovalnih organizacij omogočilo nadaljevanje odličnih aplikativnih projektov v smeri komercializacije za potrebe gospodarstva. Gre predvsem za sofinanciranje stroškov izvajanja raziskovalno razvojnih aktivnosti. Z ukrepoma se bo naslovilo naslednje izzive, ki izhajajo iz Evropskega semestra: več in boljše sodelovanje med akademsko sfero in podjetji, spodbujanje mobilnosti raziskovalcev med akademsko sfero in industrijo, izboljšanje javnih naložb v raziskave in razvoj, izboljšanje znanstvene odličnosti, izboljšanje povezanosti med znanstveno- raziskovalno in inovacijsko dejavnostjo, bolj enakomeren prenos in izmenjava znanja. Glede na omejen obseg sredstev iz RRF načrtujemo iz sredstev Evropske kohezijske politike 2021-2027 dodatno financirati projekte mladih raziskovalcev na začetku kariere in njihovega povezovanja z gospodarstvom ter nadgradnjo aplikativnih projektov ARRS, saj moramo bistveno okrepiti sodelovanje oziroma medsektorsko mobilnost. Pri tem se bo zagotovilo, da ne bo prišlo do dvojnega financiranja.

2. Sofinanciranje raziskovalno inovacijskih projektov v podporo zelenemu prehodu in digitalizaciji (20 mio EUR in 58 mio EUR):

- Sofinanciranje dolgoročnejših velikih raziskovalno-inovacijskih sodelovalnih programov na lestvici od TRL 3-6 (MIZŠ, ARRS)
- Sofinanciranje projektov za spodbujanje podjetniških vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije RRI MOST na lestvici TRL 6-9 (MGRT, SPIRIT)

Ukrepa sta komplementarna in bosta zagotovila skladnost in koherentnost spodbujanja raziskovalnih oziroma raziskovalno- inovacijskih projektov sodelovanja med raziskovalnimi organizacijami in gospodarstvom na različnih nivojih stopnje tehnološkega razvoja. Na ta način se bo zagotovila stabilnost in večja predvidljivost RR instrumentov. Gre za sofinanciranje stroškov raziskovalno razvojnih aktivnosti na različnih nivojih tehnološkega razvoja.

Ukrepa bosta skladna tudi s Strategijo pametne specializacije, osredotočena pa bosta na zeleni in digitalni prehod. Z ukrepoma se bo naslovilo naslednje izzive, ki izhajajo iz Evropskega semestra: več in boljše sodelovanje med akademsko sfero in podjetji, izboljšanje javnih naložb v raziskave in razvoj ter okrepitev zasebnih naložb v raziskave, razvoj in inovacije, izboljšanje znanstvene odličnosti, izboljšanje povezanosti med znanstveno- raziskovalno in inovacijsko dejavnostjo, večja usklajenost sistema upravljanja ter nizka stopnja inovacij v MSP, bolj enakomeren prenos in izmenjava znanja. Izvedba ukrepov je odvisna od uspešne izvedbe reformnega dela okrepitve izvajalskih agencij in izvajanja nalog povezovanja znanstveno-raziskovalnega in inovacijskega sistema. Del spodbud za sofinanciranje projektov podjetniških vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije na lestvici TRL 6-9 bo povezanih z izvajanjem Celovitega strateškega projekta razogljčenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo. V okviru sredstev EKP 2021-2027 se prav tako načrtuje sofinanciranje dolgoročnejših velikih raziskovalno inovacijski sodelovalnih programov oziroma projektov za spodbujanje podjetniških vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije, pri čemer se bo spodbujalo vsa prioriteta področja Strategije pametne specializacije ob upoštevanju potrebne diverzifikacije glede na potrebe in absorpcijske zmožnosti kohezijskih regij (velikost projektov, vstopni pogoji ipd). Na ta način se bo dodatno okrepilo javno finančna vlaganja v raziskave in razvoj, prav tako pa se bo dodatno spodbujalo sodelovanje med gospodarstvom in raziskovalnimi organizacijami.

3. Sofinanciranje projektov in programov za krepitev mednarodne mobilnosti slovenskih raziskovalcev in raziskovalnih organizacij ter za spodbujanje mednarodne vpetosti slovenskih prijaviteljev (17,2 mio EUR)

Spodbujalo se bo predvsem povezovanje z Obzorjem Evropa, saj se bo financiralo projekte slovenskih raziskovalnih organizacij in raziskovalcev, ki bodo dobro ocenjeni v okviru mednarodne evalvacije,

vendar zaradi omejenosti sredstev ne bodo prejeli sofinanciranja iz sredstev Marie Curie Skodlowska. Prav tako se bo podpiralo reintegracijske aktivnosti po zaključku mobilnosti odličnih raziskovalcev, ki so sicer prejeli sredstva Marie Curie Skodlowska. Z ukrepom se bo naslovilo naslednje izzive, ki izhajajo iz Evropskega semestra: izboljšanje javnih naložb v raziskave in razvoj, razvoj in inovacije, izboljšanje mednarodne mobilnosti raziskovalcev, izboljšanje znanstvene odličnosti, izboljšanje povezanosti med znanstveno- raziskovalno in inovacijsko dejavnostjo, bolj enakomeren prenos in izmenjava znanja. Gre za sofinanciranje stroškov izvajanja raziskovalno razvojnih aktivnosti. Iz sredstev evropske kohezijske politike 2021-2027 načrtujemo financiranje dodatnih komplementarnih ukrepov z Obzorjem Evropa, saj želimo okrepiti mednarodno vpetost slovenskih raziskovalnih organizacij in raziskovalcev s ciljem večjega učinka na znanstveno odličnost in izmenjavo znanja, pri čemer se bo to okrepilo predvsem z boljšim podpornim okoljem, ki ga želimo izboljšati v okviru reformnega dela.

Glede na omejena sredstva Sklada za okrepanje in stabilnost bomo prioriteto z investicijami naslovili zgoraj navedena področja, ki pa se bodo povezovali in bodo komplementarni sredstvom evropske kohezijske politike ter integralnim sredstvom proračuna (aktivnosti 1-3). S sredstvi evropske kohezijske politike 2021-2027 želimo dodatno okrepiti in izboljšati učinkovitost pisarn za prenos tehnologij, zagotoviti dodatna sredstva za projekte spodbujanja dolgoročnejšega sodelovanja raziskovalnih organizacij in SME, ki bodo izkazovali koncentracijo znanja, kompetenc, znanstveno in tehnološko odličnost, tržni potencial, sposobnost vlaganja zasebnih sredstev ter trajnost po zaključku financiranja na vseh področjih Strategije pametne specializacije, dodatna sredstva za spodbujanje človeškega kapitala, tj. mobilnosti raziskovalcev v javnih raziskovalnih organizacijah za krepitev njihovega sodelovanja z gospodarstvom ter predvsem vlagati v raziskovalno infrastrukturo (nacionalnega in regijskega pomena, vključno z infrastrukturo za razvoj kvantnega računalništva, infrastrukturo za razvoj umetne inteligence, investicije v nujno potrebne objekte za izvajanje raziskovalne dejavnosti) ter hkrati bistveno spodbujati sinergije med različnimi viri financiranja, predvsem s programom Obzorje Evropa (scale-up, partnerstva, pečat odličnosti, prilagojene ukrepe ERC, projekte širjenja odličnosti- Teaming, Excellence Hubs ipd.).

Z integralnimi sredstvi proračuna se bo še naprej financiralo ukrepe, ki jih v skladu s pristojnostmi izvaja Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS, (v sedanjem sistemu financirani kot raziskovalni programi, temeljni in aplikativni projekti, doktorski projekti, infrastrukturni programi, program mladih raziskovalcev, program raziskovalne infrastrukture, informacijsko-komunikacijskih sistemov, program znanstvenih in poljudnoznanstvenih publikacij ter program mednarodnega sodelovanja. Ukrepov, ki so predvideni iz sredstev RRF ali evropske kohezijske politike 2021-2027, ARRS še ne izvaja.

4. Sofinanciranje investicij v RRI in pilotni programi mednarodnih RRI (40 mio EUR)

- Sofinanciranje investicij v raziskovalno razvojne in inovacijske demonstracijske in pilotne projekte za spodbujanje podjetniških vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije (MGRT, SPIRIT)

Investicije v raziskave, razvoj in inovacije so ključne za preboj na višjo raven izvajanja raziskovalno-razvojnega procesa, pri čemer bo poudarek na vlaganjih v zelene in digitalne rešitve kot so pametna mesta in e-mobilnost. Podprti bodo tudi mednarodni RRI projekti, ki bodo prispevali k zelenemu in digitalnemu prehodu Evrope in hkrati krepili odpornost le-te. Izvedba ukrepa je odvisna od uspešne izvedbe reformnega dela okrepitve izvajalskih agencij in izvajanja nalog povezovanja znanstveno-raziskovalnega in inovacijskega sistema. Investicije v raziskavah, razvoju in inovacijah bodo izvedene v obliki pilotnih in demonstracijskih projektov, ki so ključni za doseganje večje produktivnosti, konkurenčnosti na mednarodnem trgu in gospodarske rasti. Pri spodbujanju investicij v raziskave, razvoj in inovacije gre za dvig podjetniških vlaganj v RRI z namenom vzpostavitve infrastrukture, ki omogoča preizkus novih razvitih rešitev in osnovo za komercializacijo oz. prodor na trg. Ukrep bo usmerjen v področja pametne specializacije in osredotočenost bo na zeleni in digitalni prehod. V okviru sredstev EKP 2021-2027 se načrtuje dopolnjevanje ukrepov s spodbujanjem raziskovalno inovacijskih projektov za spodbujanje podjetniških vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije, pri čemer se bo spodbujalo vsa prioriteta področja Strategije pametne specializacije ob upoštevanju potrebne diverzifikacije glede na potrebe in absorpcijske zmožnosti kohezijskih regij (velikost projektov, vstopni pogoji ipd). S tem bo dan prispevek k izvedbi reforme za dvig vlaganj v RRI in dvig inovacijske aktivnosti. Prav tako se bo dodatno okrepilo javno finančna vlaganja v raziskave in razvoj in spodbujalo sodelovanje med gospodarstvom in raziskovalnimi organizacijami.

5. AKIS (Agriculture Knowledge and Innovation System) 10 mio EUR

Obstoječi sistem AKIS (Agriculture Knowledge and Innovation System) – sistem za prenos znanja in inovacij od izobraževalnih in strokovno znanstvenih institucij, preko javnih služb in različnih oblik izmenjave znanja in sodelovanja do kmetovalcev, je potrebno nadgraditi in okrepiti, tako na področju infrastrukture kot tudi povezovanja in sodelovanja med vsemi deležniki AKIS. Delujoči in posodobljen sistem AKIS je pogoj za izvajanje ukrepov Skupne kmetijske politike po letu 2020.

Potrebno je vzpostaviti oziroma nadgraditi infrastrukturne razvojne centre v kmetijstvu v okviru obstoječih institucij, ki izvajajo raziskave, izobraževanje, naloge javnih služb v kmetijstvu, za okrepitev kreiranja, prenosa in izmenjave znanja, raziskav in inovacij. Za nemoteno preskrbo z varno, zdravo in kakovostno hrano, ob upoštevanju podnebnih sprememb in varovanja okolja, so ključnega pomena znanje in inovacije. Z modernizacijo infrastrukture in vzpostavitvijo oziroma nadgradnjo infrastrukturnih razvojnih centrov bo omogočen večji tehnološki napredek, okrepila se bo inovativnost v kmetijski pridelavi ter predelavi in razvoj novih proizvodov, storitev, praks in procesov, kar bo prispevalo tudi k dvigu produktivnosti in dodane vrednosti proizvodov ter trajnosti v kmetijstvu.

Predlagani projekt se osredotoča na vzpostavitev mreže infrastrukturnih razvojnih centrov, ki preko investicij v njihovo posodobitev nadgrajuje obstoječe strukture v sistemu AKIS (fakultete, svetovalno službo, javne službe, inštituti, srednje šole...). Namenjen je izboljšanju in krepitvi sodelovanja deležnikov v sistemu AKIS in njihove specializacije s ciljem boljše uporabe obstoječe infrastrukture (laboratoriji, preizkusna polja, poligoni, človeški viri ipd.) in zagotavljanja ciljno usmerjene podpore in prenosa znanja kmetijskim gospodarstvom na določenem geografskem območju Slovenije. Mrežo bo sestavljalo pet glavnih infrastrukturno razvojnih centrov, ki bodo geografsko locirani na način, da bo pokrito celotno ozemlje države in najširši možni nabor proizvodnih usmeritev. Vsak izmed petih glavnih infrastrukturno razvojnih centrov bo na svojem območju združeval vse ključne deležnike AKIS iz tega območja ter s tem čim širši nabor proizvodnih usmeritev, kar bo omogočalo ciljno usmerjeno podporo, dostopnost, bližino in ažurnost pri prenosu znanja do kmetijskih gospodarstev. Mreža infrastrukturnih razvojnih centrov v okviru sistema AKIS bo tako povezovala vse panoge v rastlinski proizvodnji za področje poljedelstva, vrtnarstva in semenarstva in trajne nasade (sadjarstvo, vinogradništvo in oljkarstvo ter hmeljarstvo).

Infrastrukturni razvojni centri v kmetijstvu bodo izvajali raziskovalno, izobraževalno, svetovalno in inovativno funkcijo v sodelovanju z vsemi deležniki sistema AKIS (na območju, katerega bodo pokrivali, in širše), še posebej z javno službo kmetijskega svetovanja in kmetijskimi gospodarstvi, kmetijskimi in živilskimi podjetji ter ostalim gospodarstvom.

Cilj projekta je okrepiti sistem AKIS v Sloveniji, ki je trenutno še vedno razdrobljen, in izboljšati dostop kmetov do znanja. Projekt zajema tako naložbe v fizična sredstva kot tudi naložbe v opremo in splošne stroške (dokumentacija). Z investicijami v izgradnjo novih oziroma posodobitvijo obstoječih objektov, v njihovo sodobnejšo opremljenost ter mrežno povezanost bo zagotovljena ustrežnejša infrastruktura za delovanje sistema AKIS v Sloveniji.

Prehod k bolj zdravemu in trajnostnemu prehranskemu sistemu EU, ki temelji na Evropskem zelenem dogovoru, ne bo mogoč brez izrazito pospešenih vlaganj v znanje in kompetence v kmetijskem in živilskem sektorju. Zato bodo aktivnosti infrastrukturnih razvojnih centrov v kmetijstvu usmerjene v ustvarjanje, prenos in izmenjavo znanj in novih tehnologij v okviru sistema AKIS v smislu prilagajanja in okrevanja sektorja zaradi Covid-19. Te aktivnosti bodo temeljile na trajnostnem kmetovanju, v povezavi z EU strategijo »Od vil do vilic«, za zagotavljanje in povečanje lokalne oskrbe z zdravo in kakovostno hrano.

Časovnice investicij:

Izvajalo se bo ločene javne razpise oziroma javne pozive za sofinanciranje, v okviru katerih se bodo projekti izvajali v spodnjem časovnem okviru. Časovni okvir izvajanja naložb je usklajen in logično sledi izvedbi reforme:

- Sofinanciranje projektov raziskovalcev na začetku kariere in njihovega povezovanja z gospodarstvom (od leta 2022 do 2025, projekti bodo trajali tri leta)
- Nadgradnja aplikativnih projektov, ki jih sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS (TRL 4-6) (od leta 2022 do 2026, projekti bodo trajali eno leto),

- Sofinanciranje dolgoročnejših velikih raziskovalno-inovacijskih sodelovalnih programov na lestvici od TRL 3-6 (od leta 2022 do 2026, projekti bodo trajali najmanj štiri leta),
- Sofinanciranje projektov za krepitev mednarodne mobilnosti slovenskih raziskovalcev in raziskovalnih organizacij (od 2021 do 2026, projekti bodo trajali od dveh let (reintegracija) do treh let (mobilnost in reintegracija)).
- Sofinanciranje projektov za spodbujanje podjetniških vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije RRI MOST na lestvici TRL 6-9 (od leta 2022 do 2026, projekti bodo trajali 1-3 leta),
- Sofinanciranje investicij v raziskovalno razvojne in inovacijske demonstracijske in pilotne projekte za spodbujanje podjetniških vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije (od leta 2022 do 2026, projekti bodo 1-3 letni),
- Financiranje investicij in opreme v Infrastrukturne razvojne centre za okrepitev delovanja sistema AKIS - raziskav, strokovnih nalog v okviru javnih služb v kmetijstvu in demonstracijskih dejavnosti (od leta 2022 do 2025, projekti bodo 1-3 letni).

4. Zelena in digitalna dimenzija komponente

V okviru strukturne reforme in predlaganih investicij se bo zagotavljalo skladnost z okoljskimi cilji, kot so navedeni v Uredbi EU 2020/852 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe EU 2019/2088. Ključni okoljski cilji so: blažitev podnebnih sprememb, prilagajanje podnebnim spremembam, trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov, prehod na krožno gospodarstvo, preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja, varstvo in obnova biotske raznovrstnosti in ekosistemov. Prav tako bodo strukturna reforma in ukrepi skladni s Celovitim nacionalnim energetske in podnebnim načrtom Republike Slovenije (35400-18/2019/22 z dne, 28.2.2020), ki na področju raziskav, razvoja in inovacij med drugim izpostavlja naslednje cilje:

- povečati vlaganja v raziskave in razvoj – najmanj na 3 % BDP do leta 2030 (od tega 1 % BDP javnih sredstev),
- povečati vlaganja v človeške vire in nova znanja, potrebna za prehod v podnebno nevtralno družbo,
- podpirati podjetja za učinkovit in konkurenčen prehod v podnebno nevtralno in krožno gospodarstvo,
- spodbujati ciljne raziskovalne projekte in multidisciplinarne razvojno-raziskovalne programe ter demonstracijske projekte s ciljem doseganja podnebno nevtralne družbe, za katere obstaja neposredni interes gospodarstva ali javnega sektorja, ter izpolnjujejo cilje glede razvoja države, zlasti na področjih energetske učinkovitosti, krožnega gospodarstva in zelenih energetskih tehnologij,
- pripraviti novo Raziskovalno in inovacijsko strategijo Slovenije (RISS) ob upoštevanju doseganja ciljev podnebno nevtralne družbe,
- usmerjati podjetja k financiranju in vključevanju v razvojno-raziskovalne programe in demonstracijske projekte z aktivno davčno politiko,
- spodbujati nove in okrepiti obstoječe razvojno-raziskovalne programe v skladu s cilji NEPN in Dolgoročne podnebne strategije,
- spodbujati uporabo digitalizacije pri podnebnih ukrepih in povečati kibernetsko varnost v vseh strateških sistemih,
- spodbujati razvojno-raziskovalno sodelovanje javnega in zasebnega sektorja,
- vzpostaviti konkurenčne pogoje za raziskovalno inovativno delo v javnih podjetjih.

Med ključnimi aktivnostmi v Celovitem nacionalnim energetske in podnebnem načrtu Republike Slovenije, ki so relevantne za strukturne spremembe in ukrepe v Načrtu za okrevanje in odpornost, je med drugim navedena prioritizacija določenih področij, ki so usklajene s potrebami SI in gospodarstva, zlasti na področju podnebno nevtralne družbe, pospešeno sodelovanje razvojno-raziskovalnih institucij in gospodarstva, skupno vključevanje v mednarodne projekte, vpeljava digitalizacije pri implementaciji ukrepov, spodbujanje uporabe naprednih tehnologij ter aktivno vključevanje Slovenije v evropske pobude za spodbujanje inovacij in v projekte centraliziranih EU-skladov na področju podnebno nevtralne družbe in krožnega gospodarstva. Del spodbud za sofinanciranje projektov podjetniških vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije bo povezanih z izvajanjem Celovitega strateškega projekta razogljičenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo.

V okviru predlagane strukturne reforme se bo pri izboljšanju sistema upravljanja na področju raziskav, razvoja in inovacij med drugim osredotočilo tudi na vzpostavitev usklajenega delovanja

znotraj sistema upravljanja raziskav, razvoja in inovacij preko skupnega programskega odbora in spremljanja uresničevanja nove RISS strategije, ki bo vključevala tudi področje dvojnega (zelenega in digitalnega) prehoda ter usklajenega izvajanja instrumentov na področju RR, ki bodo osredotočeni tudi na zeleni in digitalni prehod. Hkrati pa se bo vzpostavil sistem spremljanja doseganja učinkov in rezultatov na področju znanstveno-raziskovalne in inovacijske politike, v okviru katerega bo velik poudarek tudi na ključnih prioritetah EU in SI v okviru vlaganj na področju RRI in prispevka k doseganju okoljskih ciljev.

V okviru investicij se bo tako spodbujalo tudi sodelovalne projekte med raziskovalnimi organizacijami in gospodarstvom na TRL 3-6 (20 + 24 mio EUR), ki bodo omogočile razvoj novega znanja na področjih, ki so relevantne za doseganje okoljskih ciljev ter ciljev v celovitem nacionalnem energetske in podnebne načrtu. Sodelovalni raziskovalno razvojno in inovacijski projekti z gospodarstvom bodo usmerjeni v razvoj novih storitev, produktov, ki bodo prispevali k enemu ali več okoljskim ciljem, pri čemer ne bodo bistveno škodovali ostalim okoljskim ciljem v okviru celotnega življenjskega cikla.

Načelo trajnosti reforme in naložb (Do-No-Significant Harm)

V skladu z Zakonom o raziskovalni in razvojni dejavnosti raziskovalna in razvojna dejavnost temelji na načelih etičnosti in odgovornosti za uresničevanje ciljev, zapisanih v Raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije, tudi ob spoštovanju okoljevarstvenega in trajnostnega vidika družbenega razvoja. Nobena naložba, tudi ob upoštevanju stopnje razvoja na ravni lestvice tehnološkega razvoja, ne bo škodovala okoljskim ciljem, ravno obratno.

Vlaganja v RRI direktno in posredno pripomorejo k izboljšanju uporabe surovin in energije in nikakor ne povzročajo pomembne škode. Celotna strukturna reforma s povezovanjem deležnikov inovativnega okolja in aktivnosti iz navedenih naložb so usmerjene v promocijo in vpeljevanje uporabe zelenih rešitev, kjer je večji poudarek na izboljševanju snovne produktivnosti/učinkovitosti in energetske učinkovitosti, ki izhajajo iz znanstvenih in industrijskih raziskav in eksperimentalnega razvoja.

V okviru komponente bo dosledno izvajanje direktive o strateški presoji vplivov na okolje in direktive o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje. Obe direktivi sta bili preneseni v slovenski pravni red, zato se pred izvedbo posegov v okolje zahteva pridobitev ustreznih dovoljenj in soglasij na podlagi vseh področnih zakonov, ki kakorkoli urejajo posege v prostor, kot npr. zakon, ki ureja graditev objektov, varstvo okolja, varovanje voda, narave itd. Mehanizmi presoje vplivov na okolje so integrirani v postopke pridobivanja upravnih dovoljenj in soglasij, zato ocenjujemo, da bo načelo »Do-No-Significant Harm« v celoti spoštovano.

Z namenom okrepitve pozitivnega okoljskega vidika smo v predlagane vsebine v največji meri vključili usmeritve, ki omogočajo zeleno transformacijo, prehod v krožno, pametno in podnebno nevtravno gospodarstvo. Kriteriji iz Uredbe (EU) 2020/852 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2020 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe (EU) 2019/2088 ("taxonomy regulation") so bili upoštevani in v največji možni meri "vgrajeni" v predlagane projekte.

Pregled po Seznamu okoljskih ciljev, kot so opredeljeni v členu 17 uredbe o taksonomiji je za celotno komponento pri vseh ciljih odgovor "ne". Nova znanstvena dognanja, raziskave, razvoj in inovacije so z razvojem družbenih potreb usmerjene v veliki meri v rešitve, ki pripomorejo k blažitvi in prilagajanju podnebnim spremembam. Z izvedbo reforme, predvsem s krepitvijo izvajalskih agencij in povezovanjem vseh deležnikov raziskovalno inovacijskega sistema predvidevamo velik prispevek k reševanju okoljskih ciljev.

Investicije bodo prispevale k intervencijskim kodam 022 in 023 Priloge I Uredbe CPR (raziskovalni in inovacijski procesi, prenos tehnologije ter sodelovanje med podjetji s poudarkom na nizkoogljičnem gospodarstvu, odpornosti in prilagajanju podnebnim spremembam; raziskovalni in inovacijski procesi, prenos tehnologije ter sodelovanje med podjetji, ki se osredotočajo na krožno gospodarstvo).

V skladu z metodologijo za določanje relevantnih področij investicij iz Priloge III Uredbe RRF bodo investicije prispevale k intervencijski kodi 016 (razvoj kompetenc in veščin za spodbujanje pametne specializacije, industrijsko tranzicijo in podjetništvo), saj se bo v okviru investicij financiralo tudi

projekte na področju z digitalizacijo povezanih raziskovalno-inovacijskih aktivnosti, ki vključujejo industrijske raziskave, eksperimentalni razvoj, študije izvedljivosti ipd.

Strukturna reforma in investicije bodo glede na navedeno pomembno prispevale (40 %) k spodbujanju zelenega prehoda, prav tako pa bodo pomembno prispevale (40%) k digitalnemu prehodu. V okviru strukturne spremembe in projektov bodo tako podprti projekti in inovativne rešitve na področju digitalizacije in zelenih rešitev, kar pomeni direkten prispevek k dvojnemu prehodu.

Pri zagotavljanju zdrave, kakovostne in varne hrane smo pred izjemnimi izzivi udejanjanja okoljskih in podnebnih zahtev. Zato se bo v okviru projekta AKIS oblikovala Mreža infrastrukturnih razvojnih centrov v kmetijstvu, ki bodo preko investicij v njihovo nadgradnjo temeljili na trajnostnem kmetovanju s poudarkom na zelenem kmetijstvu. Z vzpostavitvijo Mreže infrastrukturnih razvojnih centrov v panogah poljedelstva, vrtnarstva, semenarstva ter trajnih nasadov (sadjarstvo, vinogradništvo, oljkarstvo, hmeljarstvo) bomo prispevali k trajnostnemu upravljanju z vodnimi viri, ohranjanju rodovitnosti tal, zmanjševanju odvisnosti kmetijske pridelave od rabe fitofarmaceutskih sredstev, ohranjanju biotske raznovrstnosti, zmanjševanju onesnaževanja okolja, povečanju ekološke pridelave, kar je skladno s Strategijo »od vil do vilic«. Z okrepitvijo digitalizacije poslovnih procesov in kompetenc pri uporabi digitalnih tehnologij in procesov bo pospešen prenos raziskovalnih dosežkov v kmetijsko prakso. Poseben poudarek bo na razvoju novih tehnologij v pridelavi hrane s ciljem povečati oskrbo z lokalno pridelano hrano in dvig dodane vrednosti kmetovalcev v verigi vrednosti preskrbe s hrano.

Z usmeritvijo v pametno kmetijstvo, ki ima velik potencial za doseganje bolj produktivne in trajnostne kmetijske proizvodnje, bomo v veliki meri prispevali k digitalizaciji slovenskega podeželja in kmetijstva. Digitalizacija bo vključena v različne aktivnosti vezane na izboljšanje informacijskega sistema (npr. rodovitnost tal, onesnaženost tal, vlaga v tleh, varstvo rastlin, sledljivost pridelave), na aktivnosti s področja preciznega kmetijstva pridelave gojenih rastlin (npr. uporaba GPS, droni, specialna kmetijska tehnika, ...) ter aktivnosti pri izmenjavi in prenosu znanja do končnih uporabnikov (digitalen dostop do informacij, digitalne svetovalne storitve).

Tabela 1: Vpliv na zeleni in digitalni prehod

Krajši naziv	Cilji: »Zeleno«				Cilji »Digitalno«	Izzivi prehoda	
	Podnebni	Okoljski	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Vrednost	Tag					
1: Reforma 1: Delovanje in upravljanje RRI sistema	0%/	0%	016	yes	40%		
2: Projekt 1:Sofinanciranje znanstveno raziskovalnih projektov za preseganje t.i. »doline smrti« v prehodu pridobljenega znanja h komercializaciji	0%/	0%		yes	0%		
2: Projekt 2: Sofinanciranje raziskovalno inovacijskih projektov v podporo zelenemu prehodu in digitalizaciji	40%/	40%	022 023 016	yes	40%		

2: Projekt 3: Sofinanciranje projektov in programov za krepitev mednarodne mobilnosti slovenskih raziskovalcev in raziskovalnih organizacij ter za spodbujanje mednarodne vpetosti slovenskih prijaviteljev	0%/	0%		yes	0%		
2: Projekt 4: Sofinanciranje investicij v RRI in pilotni programi mednarodnih RRI	40%/	40%	022 023	yes	40%		
2: Projekt 5: Agriculture Knowledge and Innovation System	40%/	40%	022 023 016	yes	40%		

5. Mejniki, cilji in časovnica

Ključni cilj strukturne reforme in investicij: Okrepitev javnofinančnih vlaganj v RR aktivnosti, izboljšanje upravljanja in učinkovitosti javnih naložb v RR ter več in boljše sodelovanje raziskovalnih organizacij z gospodarstvom za boljši prenos znanj ter digitalni in zeleni prehod

Ključni cilji na ravni SI, ki jih želimo doseči do konca leta 2026, so:

- Izboljšati status SI v okviru EII oziroma posameznih kazalnikov v okviru EIS: cilj je Močna inovatorica,
- Povečati javnofinančna vlaganja v RR na najmanj 0,8% BDP,
- Povečati delež inovacijsko aktivnih podjetij na 55% ,
- Povečati delež objav med 10% najpogostejše navajanimi objavami po svetu vsaj na povprečje EU,
- Povečati delež uspešnosti prijav slovenskih prijaviteljev na program Obzorje Evropa vsaj na povprečje EU.

Mejniki so podrobneje opisani v prilogi v Tabeli 3

6. Financiranje in stroški

1. Stroški strukturne reforme

Celotni stroški za reformo znašajo 10,29 mio EUR + 5 mio EUR in predstavljajo:

- stroške dela in drugih stroškov, povezanih z delom, ki so nujno potrebni za izvedbo strukturne reforme za okrepitev javnofinančnih vlaganj v RR, izboljšanje upravljanja in učinkovitosti javnih naložb,
- posredne stroške za delovanje in
- stroške za organizacijo dogodkov, povezovanja, mreženja in tesnejšega sodelovanja deležnikov in podpornih mrež ter druge promocijske aktivnosti.

Stroški dela in drugi stroški, povezani z delom so nujno potrebni in neposredno povezani z izvedbo strukturne reforme. Ne gre za stroške, ki so povezani z upravljanjem, temveč za stroške krepitev sistema upravljanja in učinkovitosti javnih naložb v raziskave, razvoj in inovacije ter usklajenega izvajanja javno- finančnih naložb v raziskave, razvoj in inovacije. Stroški dela in drugi stroškov, povezani z delom, so izračunani ob upoštevanju obstoječih zakonskih podlag, kolektivnih pogodb (za javni sektor, vzgojo in izobraževanje ter za raziskovalno dejavnost), deloma zgodovinskih podatkov ter povprečnih statističnih podatkov MIZŠ in MGRT. Pri izračunih smo upoštevali, da se bodo zaposlitve realizirale najkasneje do Q4 2021 (verjetno kvartal prej), kar pomeni, da smo upoštevali stroške 5 let in 3 mesecev za 10 zaposlitev za krepitev podpornega okolja NKT točk, 10 zaposlitev na izvajalski agenciji ARRS, 15 na agenciji za tehnološki razvoj in 20 zaposlitev za krepitev podpornega okolja na javnih raziskovalnih organizacijah.

Stroški dela in drugi stroški povezani z delom so izračunani na podlagi obstoječe nacionalne zakonodaje in kolektivne pogodbe za državno upravo (tarifni del) za delovna mesta, na katerih se pričakuje nove zaposlitve (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=KOLP235>). V okviru krepitve podpornega okolja za NKT se je za izračun uporabilo izračune za tipsko delovno mesto podsekretar z upoštevanjem enega višjega/napredovanega plačnega razreda, ki se bo realiziralo v času trajanja aktivnosti. Naloge zaposlenih bodo ustrezale zahtevnosti delovnih nalog, ki se opravljajo na tem delovnem mestu v skladu Uredbo o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in v pravosodnih organih (priloga: opis tipskih delovnih mest), ki je na razpolago. V okviru krepitve podpornega okolja na javni raziskovalnih organizacijah so stroški dela in drugih stroški povezani z delom izračunani na podlagi obstoječe nacionalne zakonodaje, Kolektivne pogodbe za raziskovalno dejavnost (Uradni list RS, št. 18/18) za delovna mesta ter Aneksa h kolektivni pogodbi za raziskovalno dejavnost (Uradni list RS, št. 18/18), na katerih se pričakuje nove zaposlitve. Za izračun se je uporabilo delovni mesti koordinator mednarodnih projektov (VIII in IX), pri čemer se je v izračun upošteval za en plačni razred višji izračun (napredovanja v času izvajanja aktivnosti). V okviru izračunov za krepitev izvajalske agencije so stroški dela in drugi stroški povezani z delom izračunani na podlagi obstoječe nacionalne zakonodaje, predvsem Uredbe o razvrstitvi delovnih mest v javnih agencijah, javnih skladih in javnih zavodih v plačne razrede (Uradni list RS, 88/18), pri čemer se glede na naravo delovnih nalog, pričakuje zaposlitve na dveh različno zahtevnih delovnih mestih. Pri izračunih so upoštevana tudi napredovanja (višji plačni razred za izračun).

Pavšal za posredne stroške izhaja iz primerljivih EU metodologij na področju evropske kohezijske politike. V skladu z 68. členom Uredbe Sveta 1303/2013 se lahko za izračun posrednih stroškov neposredno na podlagi omenjene uredbe uporabi pavšal v višini 15% od vseh neposrednih stroškov dela, pri čemer ni potrebno pripraviti metodologije za izračun. Gre za primerljivo metodologijo, ki se jo uporablja na EU ravni, zato menimo, da je njena uporaba smiselna in utemeljena.

Stroški za mreženje, organizacijo dogodkov in promocijske aktivnosti znašajo 80.000 EUR/leto. Vključujejo stroške najema prostorov za organizacijo dogodkov, stroške pogostitev, IT podpore izvedbi dogodkov ipd. Skupna vrednost stroškov za krepitev podpornega okolja NKT in javnih raziskovalnih organizacij znaša 7,9 mio EUR in za izvajalsko agencijo ARRS 2,3 mio EUR.

2. Stroški investicij/projektov

Ocenjeni stroški za investicijski del znašajo: 49,7 mio EUR + 98 mio EUR + 10 mio EUR

Vključujejo stroške za:

- Stroške dela in stroškov povezanih z delom za izvajanje raziskovalno-razvojnih aktivnosti ter materialnih stroškov, povezanih z izvajanjem raziskovalno-razvojnih aktivnosti,
- Stroškov zunanjih storitev v okviru izvajanja raziskovalno-razvojnih aktivnosti,
- Stroški nakupa in/ali amortizacije raziskovalno, razvojne opreme,
- Posrednih stroškov (izraženih v pavšalu vseh neposrednih stroškov v skladu z metodologijo Obzorje 2020),
- Stroškov izvajanja mobilnosti (stroški dela in stroškov povezanih z delom ter drugih stroškov) ob upoštevanju že določenih stroškov v okviru programa Marie Curie Skodłowska.
- Stroške izgradnje oziroma nadgradnje infrastrukturnih razvojnih centrov v kmetijstvu, vključno s stroški ureditve objektov, nakupa raziskovalne in razvojne opreme, specialne mehanizacije in opreme za kmetijsko proizvodnjo, ki omogoča razvojno raziskovalno in strokovno delo ter demonstracijske aktivnosti v okviru centrov oziroma sistema AKIS.

Sofinanciranje projektov raziskovalcev na začetku kariere in njihovega povezovanja z gospodarstvom

Sofinanciralo se bo okvirno 47 raziskovalnih projektov, ki bodo trajali 3 leta (2023-2025) in v okviru katerih bodo sodelovali raziskovalci na začetku kariere. Pri izračunu finančne vrednosti je upoštevana mesečna vrednost 5000 EUR (v programskem obdobju 2014-2020 je mesečna vrednost znašala 4.070 EUR, v okviru javnega razpisa Raziskovalci 2.0 in 4.769 EUR v okviru javnega razpisa Raziskovalci 2.1). Natančna višina vrednosti bo opredeljena v času priprave javnega razpisa, izračun bo temeljil na takrat veljavni nacionalni metodologiji Javne Agencije za raziskovalno dejavnost RS. Pri izračunih FTE je upoštevano 47 projektov, ki trajajo 3 leta, kar je letno 47 FTE oziroma 141 FTE v treh letih. Upravičen strošek je mesečni strošek na enoto za mladega raziskovalca in je višja kot je

dejansko strošek zaposlitve raziskovalca, saj je razlika namenjena kritju ostalih spremljajočih stroškov na projektu, ki so nujni za izvedbo, npr. manjši material za izvedbo projekta stroški povezani s konferencami v okviru projekta itd.

Nadgradnja aplikativnih projektov, ki jih sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS (TRL 4-6)

Sofinanciralo se bo okvirno 40 raziskovalnih projektov, ki bodo trajali eno leto (100.000 EUR/projekt). Poziv bo objavljen 2022, odpiranja bodo vsako leto do leta 2024. Projekti se bodo izvajali v obdobju 2023-2025. Pri načrtovanju števila sofinanciranih projektov na letni ravni smo izhajali iz predpostavke, da je na letni ravni na ARRS v financiranje izbranih cca 25 aplikativnih projektov²⁷, pri čemer jih je po zaključku samo del primeren za nadaljevanje na višjih stopnjah TRL (4-6). V štirih letih se bo tako izvedlo 40 projektov NAP 4-6 v skupni vrednosti 4 mio evrov, kar predstavlja 40 FTE v štirih letih. V okviru projektov se pričakuje sodelovanje več raziskovalcev (več kot ena oseba), osnova za izračun vrednosti je 1,5 osebe *70.000 EUR (vrednost 1 FTE po metodologiji ARRS). Upravičen strošek je mesečna vrednost standardnega stroška na enoto, ki je določena na podlagi nacionalne metodologije ARRS cenovne kategorije C. Mesečna vrednost je višja, kot je dejansko strošek zaposlitve raziskovalca, saj je razlika namenjena kritju ostalih spremljajočih stroškov na projektu, ki so nujni za izvedbo (npr. stroški povezani s konferencami v okviru projekta, manjši material za izvedbo projekta itd). Standardni strošek na enoto (cena raziskovalne ure) je določena kot konstantni strošek za stroške dela ter variabilni del za amortizacijo in materialne stroške, ki variira glede na področje raziskave (kategorije od A do F). Cenovna kategorija C je povprečna kategorija in je zato uporabljena kot kalkulativen element. V okviru nadgradnje aplikativnih projektov

Sofinanciranje raziskovalno inovacijskih programov v podporo zelenemu prehodu in digitalizaciji

Višina sofinanciranja programov bo znašala največ 5 mio EUR/program, saj se pričakuje konzorcijsko ter dolgoročno sodelovanje raziskovalnih organizacij. Programi bodo trajali najmanj 4 leta. Glede na razpoložljiva sredstva se bo predvidoma podprlo 4 večje programe.

Vrednost programov izhaja iz primerljivih raziskovalno- inovacijskih programov TRL 3-6, ki so se financirali iz sredstev EKP 2014-2020. Pričakuje se tudi zasebni vložek gospodarstva, kar pomeni, da bo skupna vrednost programov okvirno 7 mio EUR. Sofinanciralo se bo istovrstne stroške kot raziskovalno-razvojnih programih TRL 3-6, ki so se financirali iz sredstev EKP 2014-2020, pri čemer se med stroški upoštevalo tudi vodenje in koordinacijo :

- stroški dela, ki bodo izraženi v urni postavki, kot je določena na nacionalni ravni (metodologija ARRS) in na podlagi cene ekvivalenta polne zaposlitve na leto, pri čemer se bo za osnovo vzelo podatke za plače in prispevke delodajalca, preračunane na vrednost ure raziskovalcev in strokovno-tehničnega osebja; upoštevali se bodo raziskovalci in strokovno tehnično osebje z najmanj 10% prerazporeditvijo za delo na projektih,
- pavšal posrednih stroškov v višini 25% vseh neposrednih stroškov v skladu z metodologijo Obzorje 2020 oziroma Obzorje Evropa,
- stroški zunanjih izvajalcev v omejeni višini do 20% upravičenih stroškov.

Glede na primerljive podatke z izvedenimi TRL 3-6 programi, ki so se financirali iz sredstev evropske kohezijske politike v programskem obdobju 2014-2020 se pričakuje, da bo v okviru predlaganih programov izvedenih okvirno 600 FTE (33.000 EUR/FTE), pri čemer se glede na izkušnje upošteva, da bo na 1 mio EUR vloženih sredstev izvedenih cca 30 FTE. V izračun FTE so seveda vključeni vsi stroški, poleg stroškov dela tudi pavšal posrednih stroškov v skladu z metodologijo Obzorje 2020 (25% vseh neposrednih stroškov, razen stroškov storitev in tretjih strank) ter stroški zunanjih izvajalcev.

Bolj podrobnejši podatki o stroških in vrednosti primerljivih projektov, ki se financirajo iz sredstev evropske kohezijske politike 2014-2020 so v prilogi. Seznam upravičencev in vrednost operacij pa se nahaja tudi na <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-izobrazevanje-znanost-in-sport/o-ministrstvu/sluzba-za-izvajanje-kohezijske-politike/#e33081> (prednostna os 1).

Ciljne vrednosti (števila FTE, ki so osnova za izračun višine stroškov) so določene tudi na podlagi vmesne evalvacije, ki je bila opravljena v sodelovanju MIZŠ ter z domačimi in tujimi strokovnjaki (povzetek vmesne evalvacije je objavljen na: <https://www.gov.si/novice/2019-10-17-vmesna->

²⁷ Podatki o izboru aplikativnih projektov dostopni na: <https://www.arrs.si/sl/progproj/rproj/pregled.asp>

Sofinanciranje projektov spodbujanja mobilnosti raziskovalcev

Vrednost FTE za posameznega raziskovalca na leto znaša 84.000 EUR, podprlo se bo 83 raziskovalcev. Vrednost stroška mobilnosti ali reintegracije enega raziskovalca izhaja iz metodologije oziroma višin standardnih stroškov na enoto v okviru programa Obzorje 2020 (Marie Curie Skodlowska Curie).

Financiralo se bo mobilnost in reintegracijske aktivnosti za tiste raziskovalce, katerih projekti so bili sicer pozitivno ocenjeni (okvirno 50 raziskovalcev, največ 3 leta), vendar niso bili izbrani v okviru javnih razpisov programa Obzorje Evropa (v okviru MSCA) ter reintegracijske aktivnosti (okvirno 33 raziskovalcev, največ 2 leti) za tiste raziskovalce, katerih projekti so bili sicer izbrani in so prejeli sredstva za mobilnost v okviru javnih razpisov programa Obzorje Evropa, pri čemer se jim bo s ciljem dolgoročnejšega in stabilnega izvajanja raziskovalnih aktivnosti v Sloveniji po zaključku mobilnosti financiralo še reintegracijske aktivnosti za vrnitev nazaj na slovenske raziskovalne institucije.

Izračun je pripravljen ob upoštevanju metodologije programa Obzorje 2020 (Marie Curie Skodlowska), v okviru katere so že izračunani standardni stroški na enoto, ki vključujejo stroške za raziskovalca (dodatek za življenje, dodatek za mobilnost, dodatek za družino) ter za institucijo (upravljanje in posredni stroški, stroški za raziskave, usposabljanje in mreženje). Informacije o vrstah in vrednosti posameznih stroškov so dosegljive v Priročniku za prijavitelje: https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/other/guides_for_applicants/h2020-guide-appl-msca-if-2018-20_en.pdf (str. 21).

Spodbujanje podjetniških vlaganj v RRI MOST na lestvici TRL 6-9 raziskovalno razvojnih projektov 2022-2026

Sofinanciralo se bo okvirno 120 raziskovalno razvojnih projektov v gospodarstvu, ki bodo trajali do tri leta. Javni razpis bo objavljen v 2022 in bo imel največ do tri odpiranja, ki bodo poleg 2022 tudi v 2023 in 2024. Projekti se bodo izvajali v obdobju 2022-2026.

Planirana vrednost programa izhaja iz izkušenj preteklih primerljivih RRI programov TRL 6-9, ki so se financirali iz sredstev EKP 2014-2020. Sofinanciranje projektov bo v skladu s pravili EU in državnih pomoči za raziskave in razvoj ter investicije ob upoštevanju velikosti podjetij prijaviteljev in partnerjev na projektih. Večji del raziskovalno razvojnih projektov bo zasebni vložek gospodarstva v raziskave in razvoj. Sofinanciralo se bo upravičene stroške raziskovalno-razvojnih projektov, ki so se financirali tudi iz sredstev EKP 2014-2020:

- Stroški osebja (raziskovalci, strokovni in tehnični sodelavci), kjer se za uveljavljanje upravičenih stroškov uporablja Standardna lestvica stroška na enoto predstavlja strošek dela na ravni ure (Smernice o poenostavljenih možnostih obračunavanja stroškov za evropske strukturne in investicijske sklade (skladi ESI), Uredba o normativih in standardih za določanje sredstev za izvajanje raziskovalne dejavnosti, financirane iz Proračuna Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 103/11, 56/12, 15/14 in 103/15), izračun cene ekvivalenta polne zaposlitve Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.
- Stroški storitev zunanjih izvajalcev: stroški pogodbenih raziskav, ki so bile kupljene od zunanjih izvajalcev po običajnih tržnih pogojih ter stroški svetovalnih in drugih ustreznih storitev, uporabljenih izključno za RRI projekt.
- Investicije v neopredmetena sredstva: stroški znanja in patentov, ki so bili kupljeni ali je bilo zanje pridobljeno licenčno dovoljenje od zunanjih virov po običajnih tržnih pogojih, uporabljenih izključno za RRI projekt.
- Stroški nakupa in/ali amortizacije raziskovalno, razvojne opreme.
- Posredni stroški v okviru dodatnih režijskih stroškov in drugih stroškov poslovanja, vključno s stroški materiala, zalog in podobnih izdelkov, ki so nastali kot posledica izvajanja RRI projekta. Uveljavljajo se v obliki pavšalnega financiranja s pavšalno stopnjo v višini do 15 % upravičenih neposrednih stroškov plač in povračil v zvezi z delom za osebe, ki dela na RRI projektu.

Spodbujanje investicij v RRI za spodbujanje podjetniških vlaganj v raziskave, razvoj in inovacije 2023-2026

Sofinanciralo se bo okvirno 35 raziskovalnih demonstracijskih projektov v gospodarstvu, ki bodo trajali do tri leta. Poziv bo objavljen 2023, dve odpiranji bosta v 2023 in 2024. Projekti se bodo izvajali v obdobju 2023-2026.

Planirana vrednost programa izhaja iz izkušenj preteklih primerljivih raziskovalno razvojnih programov z investicijami v postavitve demonstracije RRI rešitve, ki so se financirali iz sredstev EKP 2014-2020. Sofinanciranje projektov bo v skladu s pravili EU in državnih pomoči za raziskave in razvoj ter investicije ob upoštevanju velikosti podjetij prijaviteljev in partnerjev na projektih. Večji del raziskovalno razvojnih projektov bo zasebni vložek gospodarstva v raziskave in razvoj. Sofinanciralo se bo upravičene stroške raziskovalno-razvojnih projektov, ki so se financirali tudi iz sredstev EKP 2014-2020:

- Stroški osebja (raziskovalci, strokovni in tehnični sodelavci), kjer se za uveljavljanje upravičenih stroškov uporablja Standardna lestvica stroška na enoto predstavlja strošek dela na ravni ure (Smernice o poenostavljenih možnostih obračunavanja stroškov za evropske strukturne in investicijske sklade (skladi ESI), Uredba o normativih in standardih za določanje sredstev za izvajanje raziskovalne dejavnosti, financirane iz Proračuna Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 103/11, 56/12, 15/14 in 103/15), izračun cene ekvivalenta polne zaposlitve Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.
- Stroški storitev zunanjih izvajalcev: stroški pogodbenih raziskav, ki so bile kupljene od zunanjih izvajalcev po običajnih tržnih pogojih ter stroški svetovalnih in drugih ustreznih storitev, uporabljenih izključno za RRI projekt.
- Investicije v neopredmetena sredstva: stroški znanja in patentov, ki so bili kupljeni ali je bilo zanje pridobljeno licenčno dovoljenje od zunanjih virov po običajnih tržnih pogojih, uporabljenih izključno za RRI projekt.
- Stroški investicije v opredmetena osnovna sredstva za postavitve demonstracije rešitev raziskav in razvoja.
- Posredni stroški v okviru dodatnih režijskih stroškov in drugih stroškov poslovanja, vključno s stroški materiala, zalog in podobnih izdelkov, ki so nastali kot posledica izvajanja RRI projekta. Uveljavljajo se v obliki pavšalnega financiranja s pavšalno stopnjo v višini do 15 % upravičenih neposrednih stroškov plač in povračil v zvezi z delom za osebje, ki dela na RRI projektu.

Investicije v infrastrukturne razvojne centre v kmetijstvu 2022-2026

Sofinanciralo se bo okvirno 5 projektov investicij. Financiralo se bo investicije v infrastrukturne razvojne centre v kmetijstvu v okviru AKIS. Izveden bo predvidoma en javni razpis v letu 2022. Projekti se bodo izvajali do 2025.

Financirani bodo stroški izgradnje oziroma nadgradnje infrastrukturnih razvojnih centrov v kmetijstvu, vključno s stroški ureditve objektov, stroški nakupa raziskovalne in razvojne opreme, specialne mehanizacije in opreme za kmetijsko proizvodnjo, ki omogoča razvojno raziskovalno in strokovno delo ter demonstracijske aktivnosti v okviru centrov oziroma sistema AKIS.

Vrednost

Projekt/Ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Strukturne spremembe za izboljšanje upravljanja in učinkovitosti javnih naložb v RR (MIZŠ+ MGRT)	10,29 mio EUR 5 mio EUR	10,29 mio EUR 5 mio EUR	
Investicije v RRI, več in boljše sodelovanje RO in gospodarstva za boljši prenos znanj ter digitalni in zeleni prehod (MIZŠ)	49,92 mio EUR	49,92 mio EUR	
RRI MOST za gospodarstvo (MGRT)	58 mio EUR	58 mio EUR	
Investicije v RRI in pilotni programi mednarodnih RRI (MGRT)	40 mio EUR	40 mio EUR	
AKIS (MKGP)	10 mio EUR	10 mio EUR	
Skupaj	173,21 mio EUR	173,21 mio EUR	
Finančni instrument SID			105 mio EUR

Tabela 3: Ocenjeni stroški načrta

Finančna dinamika izvajanja po letih:

Tabela 27 Ocenjeni stroški načrta

Predvideni stroški načrta											
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)	Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
				2021	2022	2023	2024	2025	2026		
Reforma	Reformna sprememba za izboljšanje upravljanja in učinkovitosti javnih naložb v RR (MIZŠ+ MGRT)	2021-2026	10,29 mio EUR 5 mio EUR	491.000 350.000	1.960.000 930.000	1.960.000 930.000	1.960.000 930.000	1.960.000 930.000	1.960.000 930.000		
Naložbe JRO	Naložbe v več, več in boljše sodelovanje RO in gospodarstva za boljši prenos znanj za digitalni in zeleni prehod, spodbujanje mobilnosti raziskovalcev(MIZŠ)	2021-2026	49,92 mio EUR	0	1.428.000	10.360.000	14.208.000	14.068.000	9.856.000		
RRI MOST	RRI MOST za gospodarstvo (TRL 6-9)	2021-2026	58 mio EUR nepovratna sredstva (MGRT-SPIRIT)	0	0	12.000.000	16.000.000	16.000.000	14.000.000		
RRI Investicije	RRI Investicije za gospodarstvo	2021-2023	40 mio EUR nepovratna sredstva (MGRT-SPIRIT)	0	0	0	12.500.000	15.000.000	12.500.000		
AKIS	Vzpostavitev oziroma nadgradnja Mreže infrastrukturnih razvojnih centrov v okviru obstoječih institucij znanja v kmetijstvu z modernizacijo infrastrukture.	2021-2025	10 mio EUR	0	2.000.000	0	4.000.000	4.000.000	0		
	RRI za gospodarstvo (povratna sredstva)	2021-2026	105 mio EUR povratna sredstva RRF (MGRT-SID)	105.000.000						105 mio EUR povratna sredstva SID banke	
SKUPAJ			278,21 mio EUR	105.841.000	6.318.000	25.250.000	49.598.000	51.958.000	39.246.000		

*nepovratni del

7. Utemeljitev zahteve po povratnih sredstvih

S projektom Posojilni sklad finančnega inženiringa za RRI 3 se naslavlja reformni del, ki se nanaša na FINANČNI IN FISKALNI SISTEM, vezano zlasti na zagotavljanje likvidnosti podjetij s financiranjem obratnih sredstev na RRI področju. S projektom se naslavlja razvojni steber Na znanju temelječa družba,

in sicer v okviru področja Raziskave, Razvoj, Inovacije, Inovacijski Ekosistem – investicije v raziskave in razvoj s čimer prispeva k ciljem komponente in reforme RRI.

Podrobnejši opis finančnega instrumenta je v Prilogi 3 k temu dokumentu.

2.9 TURIZEM IN KULTURA

2.9.1 KOMPONENTA: Preoblikovanje slovenskega turizma za doseganje razvojnega preboja ter Investicije v infrastrukturo na področju kulture in kulturne dediščine – obnova in ohranjanje kulturnih spomenikov

1. Opis komponente

Kratek povzetek:

Komponenta: Preoblikovanje slovenskega turizma za doseganje razvojnega preboja ter Investicije v infrastrukturo na področju kulture in kulturne dediščine – obnova in ohranjanje kulturnih spomenikov

Cilj: Investicije v razvoj zelene turistične ponudbe in digitalne transformacije slovenskega turizma za okrepanje slovenskega turizma v post-Covid-19 obdobju ter investicije v infrastrukturo na področju kulture in kulturne dediščine – obnova in ohranjanje kulturnih spomenikov z namenom vključitve v turistično ponudbo.

Reforme in/ali investicije, vključno s COFOG (splošni izdatki države po funkcijah) klasifikacijo::

Strukturne spremembe in investicije se nanašajo na turizem in kulturno dediščino, COFOG: 04.9, 08.2

Epidemija Covid-19 je imela izjemno negativen vpliv na slovenski turizem, ki je v veliki meri odvisen od tujih turistov (75,5% prihodov turistov ter 72% turističnih prenočitev so v letu 2019 ustvarili tuji turisti). Zaradi velikega upada mednarodnih potovanj in sprejetih restriktivnih ukrepov za zajezitev pandemije Covid-19 je slovensko turistično gospodarstvo utrpelo ogromno finančno izgubo, ogrožena so številna delovna mesta v tem sektorju ter obstoj mnogih podjetij (predvsem mikro in malih podjetij).

V Sloveniji predstavlja turizem velik potencial, ki pa zaradi pomanjkanja investicijskih vlaganj v turistično infrastrukturo in s tem dviga kakovosti turistične ponudbe ni realiziran v zadostni meri. Z načrtovanimi vlaganji v turistično infrastrukturo, ki bo hkrati energetske učinkovita in zeleno naravnana ter bo z uporabo sodobnih digitalnih orodij zagotavljala dobro uporabniško izkušnjo, bo prišlo do krepitve potenciala rasti slovenskega turizma in izboljšanja njegove konkurenčnosti v mednarodnem prostoru. Investicije v turistično infrastrukturo, ki jih načrtujemo, bodo vplivale na desezonizacijo turistične ponudbe (zagotavljale celoletni turizem), dvig dodane vrednosti v turizmu, razvoj personaliziranje, butične turistične ponudbe, na ohranitev in ustvarjanje novih delovnih mest, tako v turizmu kot s turizmom povezanih dejavnostih (trgovina, kmetijstvo, prevoz idr.). Slovenski turizem temelji na trajnostni razvojni komponenti, kar bomo upoštevali pri vseh investicijah in razvoju produktov.

Slovenija bo poskušala spodbuditi razvojni preboj turizma in posledično gospodarsko rast tudi prek trajnostnih naložb v kulturne spomenike in javno kulturno infrastrukturo z velikim multiplikativnim učinkom. Ob tem se ustvarjajo nova delovna mesta in ugodno poslovno okolje za gospodarski razvoj, hkrati pa preprečuje oz. zmanjšuje negativni vpliv na okolje in izboljšuje kakovost bivanja. Kulturna dediščina namreč bistveno dopolnjuje kakovost življenjskega okolja, enega od ključnih ciljev trajnostnega razvoja. Največja kakovost tradicionalnih stavb so premišljena umeščenost v okolje, uporaba naravnih materialov, funkcionalnost ter domiselnost gradnje in oblikovanja, kar vse prispeva k učinkovitejšemu spopadanju s podnebnimi spremembami.

Vlaganja v regeneracijo mestnih in podeželskih območij, kjer je vloga dediščine nepogrešljiva, omogočajo in krepijo socialno in gospodarsko okrevanje. Na ta način se ohranjajo številna obstoječa delovna mesta in z njimi povezana znanja ter ustvarjajo nova delovna mesta, od specializiranih obrti preko turizma do izpopolnjene uporabe digitalnih in drugih novih tehnologij.

Predvsem razvoj novih, inovativnih vsebin in pristopov (storytelling kot pomembna oblika približevanja kulture deležnikom s področja turizma, vključevanje digitalnih vsebin v turistično ponudbo turističnih destinacij, ipd.), ki se danes posredujejo do uporabnikov preko novih medijev in tehnologij in nagovarjajo zainteresirano javnost, odpirajo možnosti za zaposlitev novih profilov strokovnjakov in tako spodbujajo zaposlitev in ustvarjanje novih delovnih mest ter krepitev digitalnih kompetenc in veščin vseh ciljnih skupin.

Z obnovo, oživljanjem in promoviranjem kulturnih spomenikov in javne kulturne infrastrukture (JKI) se bo izboljšala kulturno-turistična ponudba na vodilnih destinacijah, opredeljenih v Strategiji trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021.

Ocena stroškov: 140 mio EUR (nepovratna sredstva: turizem 93 mio EUR, kultura 47 mio EUR) + 200 mio EUR (povratna sredstva)

2. Glavni izzivi in cilji

a) Glavni izzivi

Turizem je med najbolj prizadetimi gospodarskimi dejavnostmi zaradi pandemije Covid-19. V odprtem in izvozno usmerjenem gospodarstvu, kakršno je slovensko, je turizem v veliki meri odvisen od tujega povpraševanja, posledično pa je med najbolj prizadetimi sektorji. Prihodek v tem sektorju naj bi se v letu 2020 skrčil za 70%, to krčenje ima velik vpliv na zmanjšanje BDP v letu 2020. Ob negotovosti glede gospodarskih gibanj je bilo veliko naložbenih odločitev v zasebnem sektorju odloženih.

Izzivi zaradi posledic pandemije Covid-19:

- Od začetka januarja do konca oktobra 2020 je bilo v Sloveniji zabeleženih 45,7 % manj prihodov turistov ter 36,6 % manj turističnih prenočitev kot v istem obdobju 2019.
- Upad števila tujih turistov je bil zelo visok, saj smo zabeležili 71,9 % manj prihodov tujih turistov in 68,5% manj prenočitev s strani tujih turistov.
- Priliv iz naslova mednarodnih potovanj je v 9 mesecih 2020 upadel za 56,2% glede na enako obdobje 2019.
- Zaradi sprejetih ukrepov na nacionalni ravni se je število domačih turistov v 10 mesecih 2020 v primerjavi z enakim obdobjem lani povišalo za 39,3%, prenočitve domačih turistov so se povišale za 49,2% v primerjavi z enakim obdobjem 2019,
- Izgube zaposlitev v gostinstvu in turizmu: Po ocenah se napoveduje za 15 – 30% znižanje števila zaposlenih v turizmu zaradi epidemije. Po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje (podatki za marec in april 2020) kažejo, da je epidemija najbolj prizadela gostinstvo, turizem, promet, industrijo srečanj, trgovino, predelovalne dejavnosti, kar kažejo tudi podatki o dejavnostih, v katerih so največ odpuščali. Največji porast brezposelnih je imelo gostinstvo: marca in aprila 2020 se je iz te dejavnosti na Zavodu prijavilo 4.015 brezposelnih, kar je 457 % več kot lani v tem času. V oktobru 2020 je bilo med brezposelnimi osebami prijavljenih kar 6000 oseb iz gostinstva in turizma, v maju 2020 kar 7214 oseb iz tega sektorja. V te podatke še niso zajete izgube zaposlitev zaradi zaprtja gostinsko-turističnih obratov v novembru in decembru.
- Okrevanje turizma bo brez izvedenih strukturnih sprememb dolgotrajno; nekonkurenčnost na mednarodnem trgu bo naraščala.
- Posledice izpada prihodkov v turističnem gospodarstvu so ogromne in jih ne bo mogoče nadoknaditi brez pomoči države in strukturnih sprememb.

Prav tako so izzivi slovenskega turizma naslednji:

- Nizka doba bivanja turistov (se letno še zmanjšuje).

- Število prihodov in prenočitev tujih turistov je doslej naraščalo po bistveno višjih stopnjah kot prilivi iz naslova izvoza potovanj, kar pomeni, da je nizka turistična potrošnja ali prodaja po neustreznih cenah.
- Pri zasedenosti nastanitvenih zmogljivosti je opazen sezonski značaj (večja zasedenost v poletnih mesecih in v času zimske turistične sezone).
- Slovenija ima vse možnosti za razvoj celoletnega turizma glede na raznoliko strukturo svoje ponudbe in pokrajinskih značilnosti (aktivni oddih, smučanje, MICE, močna zdraviliška ponudba in ponudba dobrega počutja), a potenciali niso dovolj izkoriščeni.
- Podatki analize ključnih finančnih kazalnikov poslovanja dejavnosti hotelov in podobnih nastanitvenih obratov kažejo, da se v Sloveniji prodaja več storitev, vendar ne po dovolj visokih cenah na prodano enoto.
- Pomanjkanje investicij v slovenski turizem.
- Nastanitvene zmogljivosti se ne razvijajo v skladu z mednarodnimi standardi kakovosti, primanjkuje ponudba hotelov višje kategorije v ključnih turističnih destinacijah, prav tako primanjkuje specializirane in nove oblike nastanitve, na primer družinski hoteli, planinske vile, visoko razredni kamp objekti (glamping).
- Sloveniji primanjkuje turistične infrastrukture, ki bi odražala vizijo Slovenije kot butične turistične destinacije z vrhunskimi izkušnjami za obiskovalca, ki gradi na raznolikosti naravnega in kulturnega okolja.
- Turistična infrastruktura v Sloveniji je zastarela in potrebna posodobitve (plaže, smučišča, žičniška infrastruktura, kolesarske poti, sprehajalne poti in infrastruktura za različne adrenalinske in doživljajske dejavnosti na prostem). Enako velja za slovenske kulturne in naravne znamenitosti, ki so turistično premalo valorizirane in niso vključene v proces ustvarjanja novih in inovativnih turističnih doživetij.
- Za dohitevanje konkurence in s ciljem trajnostne oživitve turizma na srednji rok sta potrebna hitra modernizacija in prestrukturiranje obstoječe verige vrednosti v turizmu.
- Kulturni turizem je eno izmed temeljnih področij turistične ponudbe, vendar mu v primerjavi z razvitimi državami EU še ni dodeljenega ustreznega mesta in podpore. Kulturni in dediščinski turizem hkrati pripomore k znatnemu podaljšanju turistične sezone.
- Zadnji večji investicijski cikel na področju kulturne dediščine in v javno kulturno infrastrukturo je bilo obdobje sofinanciranja naložb iz sklada ESRR 2007-2014, po tem letu pa je vidno strmo padanje naložb, kar že vodi do primerov trajne izgube posameznih objektov kulturne dediščine oziroma njihovih spomeniškovarstvenih lastnosti. To bistveno zmanjšuje možnosti za njihovo aktivacijo v okviru turistične ponudbe.

b) Cilji

Cilji, ki jih zasledujemo, sledijo priporočilom CSR, ki se nanašajo na vlaganja v zrele javne naložbene projekte in spodbujanje zasebnih naložb v podporo gospodarskemu okrevanju. Sledili bomo priporočilom k usmeritvi v zeleni, digitalni prehod, učinkovito rabo energije, trajnostni promet, inovacije, spodbujanje digitalnih zmogljivosti podjetij ter krepitvi digitalnih znanj in spretnosti.

Ključni cilji, ki jih zasledujemo v zvezi z implementacijo vlaganj za prestrukturiranje slovenskega turizma:

- Povečanje števila prihodov in prenočitev turistov,
- Podaljšanje povprečne dobe bivanja,
- Dvig prilivov iz naslova izvoza potovanj,
- Višji delež učinkov turizma v BDP,
- Razvoj turistične infrastrukture za doseganje vizije Slovenije kot zelene, butične destinacije za zahtevnega gosta, ki išče raznolika in aktivna doživetja,
- Ohranitev kulturne dediščine, celostna revitalizacija in modernizacija javne kulturne infrastrukture ter krepitev potencialov kulture in dediščine za pospešitev gospodarskega in turističnega okrevanja in trajnostnega razvoja,
- Ohranitev delovnih mest v gostinstvu in turizmu ter odpiranje novih delovnih mest,

Krepitev potenciala rasti: V Sloveniji predstavlja turizem velik potencial, ki pa zaradi pomanjkanja investicijskih vlaganj v turistično infrastrukturo in s tem dviga kakovosti turistične ponudbe ni realiziran v zadostni meri. Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021 opredeljuje, da so za doseganje rasti slovenskega turizma potrebna vlaganja v 18.000 turističnih sob (8.500 prenovljenih in 6.500 novih), poleg tega so potrebna vlaganja v ostalo turistično infrastrukturo, da bi dosegli zastavljene

cilje, opredeljene v strategiji ter dosegli strukturno reformo slovenskega turizma – **dvig dodane vrednosti oz. prilivov iz naslova izvoza potovanj na 3,7 – 4 milijarde evrov**. Z načrtovanimi vlaganji v turistično infrastrukturo, ki bo hkrati energetska učinkovita in bo z uporabo sodobnih digitalnih orodij zagotavljala dobro uporabniško izkušnjo, bo prišlo do krepitev potenciala rasti slovenskega turizma.

Ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih mest: Turizem je velik generator delovnih mest. V slovenskem turizmu je bilo pred pandemijo Covid-19 zaposlenih preko 52.000 oseb (največ v gostinstvu). Več kot 6% vseh delovnih mest je v sektorju gostinstva in turizma. Mnogo delovnih mest je s turizmom še posredno povezanih (dobavitelji, kmetijstvo, prevoz, idr.). Po ocenah se napoveduje za 15 – 30% znižanje števila zaposlenih v turizmu zaradi epidemije Covid-19, kar je zaskrbljujoče. Že v prvem valu epidemije je bilo s področja gostinstva in turizma na novo registriranih 457% več brezposelnih oseb kot v enakem obdobju lani. Kljub izboljšanju stanja zaposlenosti v panogi Gostinstva v poletnih mesecih letošnjega leta je bilo konec novembra 2020 v tej panogi preko 9000 brezposelnih oseb. Investicije v turistično infrastrukturo, ki jih načrtujemo in posledično dvig dodane vrednosti v turizmu bodo imele neposreden vpliv na ohranitev delovnih mest in ustvarjanje novih, tako v turizmu kot s turizmom povezanih dejavnosti (trgovina, kmetijstvo, prevoz idr.). Študija Kulturna dediščina je pomembna za Evropo (Cultural Heritage Counts for Europe), prinaša zanesljive dokaze o jasnih koristih naložb v dediščino za obnovo mest in regij, tako na ravni posameznika kot na ravni skupnosti. Vlaganja v regeneracijo mestnih in podeželskih območij, kjer je vloga dediščine nepogrešljiva, omogočajo in krepijo socialno in gospodarsko okrevanje. Na ta način se ohranjajo številna obstoječa delovna mesta in z njimi povezana znanja ter ustvarjajo nova delovna mesta, od specializiranih obrti preko turizma do izpopolnjene uporabe digitalnih in drugih novih tehnologij. Predvsem razvoj novih, inovativnih vsebin in pristopov (storytelling kot pomembna oblika približevanja kulture deležnikom s področja turizma, vključevanje digitalnih vsebin v turistično ponudbo turističnih destinacij ipd.), ki se danes posredujejo do uporabnikov preko različnih vrst novih medijev in tehnologij in nagovarjajo zainteresirano javnost, odpirajo možnosti za zaposlitev novih profilov strokovnjakov in tako spodbujajo zaposlitev in ustvarjanje novih delovnih mest v širokem spektru kulturnega in kreativnega sektorja, kot tudi prispevajo k razpršitvi lokacij ponudbe zunaj turističnih središč in podaljšujejo obdobje turistične sezone. Primerjalna analiza davčnih in finančnih mehanizmov na področju kulturne dediščine med Slovenijo in državami članicami Evropske unije, ki jo je Ministrstvo za kulturo pridobilo konec leta 2018, je pokazala, da država lahko pri vzdrževanju nepremične kulturne dediščine s 16,4 milijoni subvencij spodbudi gospodarsko dejavnost z neposrednim in zlasti močnim posrednim vplivom na 137 milijonov evrov ustvarjenega prihodka, 61 milijonov evrov dodane vrednosti ter 1800 angažiranimi zaposlenimi. Neto javnofinančni učinek je pozitiven za 6 milijonov evrov.

Zmanjšanje ekonomskih in socialnih učinkov krize: Epidemija Covid-19 je imela izjemno negativen vpliv na slovenski turizem, ki je v veliki meri odvisen od tujih turistov (75,5 % prihodov turistov so v letu 2019 ustvarili tuji turisti ter 72% vseh turističnih prenočitev). Prilivi iz naslova izvoza potovanj v prvih 9 mesecih 2020 dosegajo le 44 % višine prilivov iz leta 2019. Turistično gospodarstvo bo po ocenah potrebovalo pet let, da doseže stanje iz leta 2019. Kriza je v panogi gostinstva povzročila v prvih dveh mesecih trajanja (marec in april) kar 457% več brezposelnih kot lani v tem času. Načrtovani ukrepi bodo zmanjšali ekonomske in socialne učinke krize, saj bodo imeli pozitiven vpliv tako na dvig prilivov kot na število zaposlenih v turizmu. Zaradi močne vpetosti turizma v lokalna okolja, razvoj turizma visoke dodane vrednosti pozitivno vpliva tudi na sodelovanje in povezovanje ljudi v lokalnem okolju, ohranjanje kulturne dediščine, širjenje znanj in spoznavanje drugih kultur ter tako pozitivno prispeva h krepitevi miru, tolerantnosti in psihofizičnega zdravja prebivalcev

Večja konkurenčnost: z vlaganji v turistično infrastrukturo, v katero se ni intenzivno vlagalo že 10 – 15 let, saj je bil zadnji močnejši investicijski cikel zagnan v obdobju med leti 2004 – 2006, bo prišlo do dviga konkurenčnosti slovenske turistične infrastrukture. Ta se bo še izboljšala z uporabo naprednih digitalnih tehnologij z namenom personalizacije turistične ponudbe oz. oblikovanje ponudbe po meri gostov. Ker je turizem velik porabnik energentov, bodo vse investicije izvedene na način, da se bo izboljšala energetska učinkovitost sektorja ter spodbudil nadaljnji trajnostni razvoj.

Cilji so skladni s Strategijo trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021 in Strategijo kulturne dediščine 2020-2023.

Načelo nediskriminacije in enakih možnosti

Skladno z določili ZJN bodo izvedena javna naročila za investicije v lasti RS, ki že v svoji konceptualni osnovi predvideva nediskriminatorno izbiro skladno s 7. členom, kjer je navedeno, da mora naročnik zagotoviti, da med ponudniki na vseh stopnjah postopka javnega naročanja in glede vseh elementov ni razlikovanja, upošteva vzajemno priznavanje in sorazmernost zahtev naročnika glede na predmet naročila. Naročnik mora zagotoviti, da ne ustvarja okoliščin, ki pomenijo krajevno, stvarno ali osebno diskriminacijo ponudnikov, diskriminacijo, ki izvira iz klasifikacije dejavnosti, ki jo opravlja ponudnik, ali drugo diskriminacijo. Za občinske investicije bo pri načrtovanju, izvedbi in spremljanju javnega razpisa vsem lokalnim skupnostim skladno z ustavnim redom Republike Slovenije in področnimi zakoni, zagotovljena enaka možnost sodelovanja oz. dostopa.

3. Opis strukturnih sprememb in investicij komponente

REFORMA

(1) Analitični del

Zaradi izbruha epidemije Covid-19 in ukrepov za omejitev gibanja je turizem, ki je eden od najpomembnejših sektorjev slovenskega gospodarstva, doživel velik padec. Posledice bodo dolgotrajne.

V odprtem in izvozno usmerjenem gospodarstvu, kakršno je slovensko, je turizem v veliki meri odvisen od tujega povpraševanja, posledično pa je med najbolj prizadetimi sektorji.

Strukturni izzivi slovenskega turizma:

Število prihodov se povečuje po višji stopnji kot število nočitev, kar pomeni, da se vsako leto kontinuirano zmanjšuje povprečna doba bivanja.

Od leta 2010 se je število obiskov povečevalo hitreje kot število prenočitev, kar je pomaknilo povprečno dobo bivanja navzdol s 3 dni v 2010 na 2,5 dni v letu 2019.

Število prihodov in prenočitev raste po bistveno višjih stopnjah kot prilivi iz naslova izvoza potovanj, kar pomeni, da imamo več obiskovalcev, prodamo več, vendar po nižjih cenah. Podatki analize ključnih finančnih kazalnikov poslovanja dejavnosti hotelov in podobnih nastanitvenih obratov kažejo, da se v Sloveniji proda več storitev, vendar ne po ustreznih cenah na prodano enoto.

Podatki analize ključnih kazalnikov poslovanja dejavnosti hotelov in podobnih nastanitvenih obratov v slovenskem turizmu v obdobju 2007-2017 (Hosting) kažejo, da kazalnik RevPAR (prihodek iz prodaje sob na razpoložljivo sobo) za hotelski sektor v zadnjih treh letih naraščal zaradi rasti zasedenosti in v letu 2017 dosegel 32 evrov (+ 8,3%), TRevPAR (celotni prihodek na razpoložljivo sobo) pa je v letu 2017 dosegel 20.850 evrov, kar je najvišja vrednost v zadnjih desetih letih, a s tem je slovenski turizem zgolj dosegel stanje iz leta 2007, medtem, ko se je ARR/ADR v letu 2017 zvišal zgolj za 1% v primerjavi z 2016. Podatki kažejo, da se v Sloveniji proda znatno več storitev, vendar ne po višjih cenah na prodano enoto. Kljub povečanim prihodom in prenočitvam predvsem tujih gostov, dosežene cene kažejo na problematiko usmerjanja trženja in prodaje slovenskih hotelskih zmogljivosti na tržne segmente z nižjo kupno močjo oz. segmente, ki ne priznavajo povečanja cen za kakovost storitev, ki jih ponuja slovenski nastanitveni sektor.

Naložbe v slovenski turizem: Po podatkih analize, izvedene v okviru Strategije trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021, v zadnjih 25 letih turizem ni bil med razvojnimi prednostnimi nalogami države. Rezultat tega je skromna naložbena politika v turizmu, premalo valorizirana naravna in kulturna dediščina ter zaostajanje za konkurenco. Zadnji večji investicijski cikel v turistično infrastrukturo je bil v obdobju 2004-2006 (obdobje sofinanciranja naložb iz skladov EU) in strmo padanje bruto naložb od leta 2009 naprej. Te po letu 2011 dosegajo že skrb vzbujajoče nizke ravni in predstavljajo veliko nevarnost za upadanje infrastrukturne in tehnične konkurenčnosti slovenskega turizma v prihodnjih letih. Analiza makroekonomskega okolja in fizičnih kazalnikov hotelskih in podobnih nastanitvenih obratov v Sloveniji (Hosting, 2007-2017)

kaže, da Slovenija v primerjavi z drugimi državami Evrope zaostaja v rasti naložb v turizmu. Podatki o bruto investicijah v sektorju Gostinstvo kažejo, da so investicije v letu 2017 obsegale zgolj polovico vrednosti investicij v letu 2007.

Veriga vrednosti v slovenskem turizmu ima zgodovinsko premalo kapitala v vseh treh ključnih stebrih razvoja: **nastanitvenih zmogljivostih, turistični infrastrukturi in turističnih znamenitostih**. Rezultat so turistični produkti in izkušnje, ki so na globalni ravni premalo prepoznani in konkurenčni. Rast števila nočitev ne prispeva dovolj k povečanju zasedenosti nastanitvenih zmogljivosti, še posebej ne izven sezonskih mesecev, čeprav ima Slovenija glede na raznoliko strukturo svoje ponudbe in pokrajinskih značilnosti (aktivni oddih, smučanje, MICE, močna zdraviliška ponudba in ponudba dobrega počutja) vse sposobnosti za to. Rezultati primerjalne analize Slovenije s sosednjimi državami (Avstrija, Italija, Hrvaška, Madžarska) po ključnih kazalnikih (dolžina bivanja, zasedenost hotelov, dosežena cena na sobo, RevPAR, vir: Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2007-2017) kažejo, da je Slovenija še daleč od doseganja svojih potencialov.

Kulturni turizem je eno izmed temeljnih področij turistične ponudbe, vendar mu v primerjavi z razvitimi državami EU še ni dodeljenega ustreznega mesta in podpore. Kulturni in dediščinski turizem hkrati pripomore k znatnemu podaljšanju turistične sezone. Zadnji večji investicijski cikel na področju kulturne dediščine in v javno kulturno infrastrukturo je bilo obdobje sofinanciranja naložb iz sklada ESRR 2007-2014, po tem letu pa je vidno strmo padanje naložb, kar že vodi do primerov trajne izgube posameznih objektov kulturne dediščine oziroma njihovih spomeniškovarstvenih lastnosti. To bistveno zmanjšuje možnosti za njihovo aktivacijo v okviru turistične ponudbe.

Trajnostni razvoj turizma in poudarjanje zelene komponente:

- Čeprav je Slovenija zadnjih nekaj let zavezana k razvoju zelenega in trajnostno naravnega turizma, je analiza, izvedena v okviru priprave *Strategije trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021* pokazala, da Slovenija premalo izkorišča zeleni (trajnostni) konkurenčni gospodarski potencial turizma iz naslova prostora, zelenega in ohranjenega naravnega in avtentičnega kulturnega okolja ter kulturno ustvarjalnost. Prepoznano zeleno (trajnostno) politiko razvoja turizma je treba bolje izkoristiti za povečanje konkurenčnosti slovenskega turizma. Potrebno je zmanjšanje razkorak na področju zelenega turizma. Obljubi zelenega turizma nezadostno sledi zelena kakovost slovenske turistične ponudbe, ki ne izkorišča dovolj zelenega (trajnostnega) razvojnega potenciala, ob tem močno zaostaja na področju zelenih produktov, ki jih je mogoče kupiti oziroma ponuditi različnim ciljnim skupinam. Politika razvoja turizma je zato usmerjena v trajnostno (zeleno) rast in premagovanje dveh razkorakov: razkoraka med turističnim zelenim potencialom in njegovo gospodarsko realizacijo ter razkoraka med zeleno obljubo in dejansko kakovostjo turistične izkušnje.
- Gorske občine ustvarijo največje število prihodov turistov. Slovenske gore letno obišče okoli 1,7 milijona obiskovalcev. Planinska društva skrbijo za več kot 2.000 planinskih poti v skupni dolžini več kot 10.000 kilometrov. Rezultati študije ekonomskih in družbenih učinkov planinskih poti ter planinstva (Inštitut za ekonomska raziskovanja, avgust 2018) kažejo, da planinstvo v Sloveniji ustvarja pomembne ekonomske in družbene učinke. Celotni ekonomski učinki z upoštevanjem multiplikativnih učinkov znašajo med 34 in 37 milijoni EUR. Posredni ekonomski učinek pa predstavlja 131 milijonov EUR (219 milijonov EUR, če upoštevamo še multiplikativne učinke) ustvarjenega BDP oziroma 121 milijonov EUR potrošnje turistov. Ker slovenske gore vsako leto privabljajo več obiskovalcev, v Sloveniji pa obnova planinskih poti temelji predvsem na prostovoljnem delu markacistov Planinske zveze Slovenije, stanje ni več vzdržno. Za ohranitev kakovosti planinskih poti in izboljšanje izkušnje in varnosti obiskovalcev so nujna vlaganja v infrastrukturo planinskih poti in druge spremljajoče infrastrukture. Prav tako je potrebno v večji meri razvijati različne produkte outdoor turizma. Ob različnih pohodniških poteh je potrebno zagotoviti ustrezno infrastrukturo za uporabnike, tudi ustrezne nastanitvene kapacitete kot so planinski domovi, glamping, kampi, idr.

Ponudba kulturne dediščine v Sloveniji in povezanost s turizmom

- Ponudba kulturne dediščine in kulturnih vsebin v Sloveniji je lokalno zelo bogata, žal pa premalo poznana in povezana s turističnim gospodarstvom. Povezave med kulturno dediščino in ustvarjalci turističnih programov so najpogostejše na lokalni ravni, njihove nadgradnje pa je malo oz. je ni. Dediščina podeželja je premalo celostno povezana med regijami in turističnimi ponudbami. Obstoječe pobude povezav so trenutno slabše prilagojene in dostopne mladim. Raznolika kulturna dediščina Slovenije je razpršena po območju celotne države, zato je lahko povezovalka in orodje za desezonalizacijo in dekoncentracijo turističnega obiska. Butičnost kulturnega turizma omogoča večjo prilagodljivost, kar je v aktualnih razmerah primerjalna prednost. Prav tako je v turističnih destinacijah pomembna vsebina kulturnih dogodkov, ki poleg vpetosti v kontekst kulturne dediščine omogočajo dodatne vsebine in neposredni stik med turistično ponudbo in kulturno ponudbo. Ohranjanje in oživljanje kulturne dediščine, še zlasti skozi danes že prepoznane inovativne IKT pristope predstavlja, potencial za trajnostno in okoljsko vzdržen turizem kot tudi potencial za generiranje ne le novih delovnih mest, temveč celo novih profilov delovnih mest oz. poklicev v turizmu.
- Primerjalna analiza davčnih in finančnih mehanizmov na področju kulturne dediščine med Slovenijo in državami članicami Evropske unije, ki jo je Ministrstvo za kulturo pridobilo konec leta 2018, je pokazala, da država lahko pri vzdrževanju nepremične kulturne dediščine s 16,4 milijoni subvencij spodbudi gospodarsko dejavnost z neposrednim in zlasti močnim posrednim vplivom na 137 milijonov evrov ustvarjenega prihodka, 61 milijonov evrov dodane vrednosti ter 1.800 angažiranimi zaposlenimi. Neto javnofinančni učinek je pozitiven za 6 milijonov evrov. Tudi Evropsko Računsko sodišče v svojem poročilu »Naložbe EU v kulturne objekte: tema, pri kateri je potrebne več osredotočenosti in usklajenosti« (EU, 2020) priporoča Komisiji, naj sprejme bolj specifične ukrepe za ohranjanje objektov dediščine.
- Kultura predstavlja produkt, s katerim je mogoče naslavljalati zahtevne goste, ki iščejo posebna doživetja, ki bi obogatila njihova življenja, obenem prispeva k desezonalizaciji in usmerjanju turističnih tokov.

(2) Ciljne skupine

Organi državne uprave (ministrstva, javni zavodi), lokalne skupnosti, državljani, turisti (domači in tuji), turistično gospodarstvo, vodilne destinacije slovenskega turizma, turistična društva in zveze (civilna družba), različni ponudniki turističnih produktov, ostali deležniki s področja turizma in kulturne dediščine.

(3) Izvedbena določila

Strukturna sprememba bo izvedena z uporabo postopkov javnega naročanja in z izvedbo javnih razpisov za sofinanciranje projektov. Relevantni ministristvi bosta v sodelovanju s svojimi izvedbenimi institucijami in drugimi javnimi organi ter predstavniki lokalnih skupnosti vodili in koordinirali izvajanje posameznih investicij v sodelovanju z izbranimi zunanjimi izvajalci.

Nosilca ukrepov za program Turizem in kultura sta Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo in Ministrstvo za kulturo.

Ukrepi:

- Priprava Načrta okrevanja slovenskega turizma 2020-2023,
- Priprava in sprejem uredbe, s katero se določijo podrobnejši pogoji, merila in vrste razvojnih spodbud za turizem za dodelitev razvojnih spodbud,
- Izvedba analiz za pripravo Strategije razvoja slovenskega turizma 2022-2028,
- Usklajevanje z deležniki in sprejem Strategije razvoja slovenskega turizma 2022-2028.

Okrevanje slovenskega turizma bomo dosegli z vlaganji v:

- javno turistično infrastrukturo za boljšo dostopnost in doseganje višje dodane vrednosti,
- zasebno turistično infrastrukturo v podporo gospodarskemu okrevanju in dvigu izvoza potovanj ter hkratnemu doseganju strukturnih sprememb v slovenskem turizmu,
- razvojno prestrukturiranje zasebne turistične infrastrukture, ki bo vključevalo sodobna digitalna sredstva in stremelo k energetske učinkovitosti,

- trajnostno prestrukturiranje kulturne dediščine in njeno valorizacijo v turizmu
- posodobitev obstoječih nastanitvenih kapacitet in spodbujanje razvoja inovativnih oblik nastanitve,
- spodbujanje razvoja turistične ponudbe za zahtevne goste,
- digitalizacijo in razvoj brezstičnega poslovanja v gostinstvu in turizmu,
- razvoj novih turističnih produktov s poudarkom na zelenem turizmu,
- razvoj novih turističnih produktov z uporabo novih tehnologij (virtualizacija in digitalizacija turistične ponudbe),
- prenovu planinskih poti, vključno s spremljajočo infrastrukturo,
- prestrukturiranje slovenskih zimskih gorskih centrov v celoletne gorske destinacije za aktivni turizem,
- razvoj ustreznih kompetenc zaposlenih v gostinstvu in turizmu (znanja s področja trajnostnega turizma, digitalizacije, kriznega upravljanja, destinacijskega managementa, oblikovanja produktov).

(4) Možne ovire (dejavniki tveganja) in rešitve (strategije reševanja)

Morebitna tveganja se kažejo v nepravočasnem sprejemu uredbe vlade za določitev meril in pogojev za dodeljevanje razvojnih spodbud, ki je osnova za izvedbo javnih razpisov za dodelitev sredstev.

Naslednja možna ovira je dolg postopek izbora izvajalca strategije razvoja turizma za naslednje strateško obdobje, zaradi česar bi prišlo do zamika pri začetku izvajanja strategije, le-to pa bi vplivalo na pozno izvedbo analitičnega dela strategije in delavnic s ključnimi deležniki, posledično pa bi prepozno prišli do ključnih ugotovitev, vezanih na izvajanje tega ukrepa.

Navedena tveganja bomo omejili s hitrim začetkom izvajanja aktivnosti za pridobitev uredbe vlade in s postopki za pridobitev nove strategije turizma. Budno bomo spremljali izvajanje obeh aktivnosti in veliko pozornosti namenili njihovi pravočasni izvedbi. Po potrebi bomo prerazporedili dodatne kadre za delo na tem področju, da bi zmanjšali tveganja zamud, pri izvedbi obeh aktivnosti.

Možne druge ovire – dejavniki tveganja iz okolja so:

- Nadaljevanje pandemije,
- Nadaljevanje ukrepov za zaježitev pandemije, ki vplivajo na poslovanje turističnega gospodarstva,
- Gospodarska kriza
- Pomanjkanje resursov na strani deležnikov

Strategije reševanja:

- Jasno določena časovnica izvajanja aktivnosti,
- Budno spremljanje izvajanja aktivnosti,
- Preprečevanje zamud s prerazporeditvijo dodatnih kadrov za delo na tem področju,
- Pomoč turističnemu gospodarstvu s strani države za reševanje likvidnostnih težav,
- Usposabljanje deležnikov s področja kriznega managementa,
- Usposabljanje s področja digitalizacije,
- Spodbujanje boljšega upravljanja s kadri,
- Promocija Slovenije kot zelene, privlačne in varne turistične destinacije
- Promocija Slovenije kot privlačne destinacije za investiranje v turizem
- Spodbujanje turistične potrošnje domačega prebivalstva
- Spodbujanje povezovanja turističnih deležnikov (javni, zasebni sektor in civilna družba na lokalni in nacionalni ravni) ter krepitev javno-zasebnega partnerstva.

Opis vključevanja deležnikov

K oblikovanju ukrepov za okrevanje in nadaljnji razvoj slovenskega turizma smo povabili ključne deležnike slovenskega turizma, to so: **turistično gospodarstvo** (predstavniki različnih združenj: Turistično-gostinska zbornica, Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, Združenje turističnih agencij Slovenije, Kongresni urad Slovenije, Skupnost slovenskih naravnih zdravilišč, Združenje žičničarjev

Slovenije (gorski centri), Zbornica gorskih centrov, Združenje hotelirjev Slovenije, Giz Outdoor Slovenija), **Slovensko turistično organizacijo, lokalne skupnosti (Skupnost občine Slovenije, Združenje mestnih občin Slovenije, Združenje občin Slovenije), predstavnike civilne družbe (Turistična zveza Slovenije, Planinska zveza Slovenije),** idr. K pripravi ukrepov s področja kulturne dediščine smo povabili ključne deležnike s tega področja, to so: **Združenje zgodovinskih mest, Zavod za varstvo kulturne dediščine, Skupnost občin Slovenije in Združenje občin Slovenije, Združenje mestnih občin Slovenije** (lokalne skupnosti).

Deležnike smo pozvali k pripravi ustreznih projektov ter k povezovanju in sodelovanju z namenom doseganja zastavljenih ciljev strukturnih sprememb.

INVESTICIJE

1. Preoblikovanje slovenskega turizma za doseganje razvojnega preboja

Analitični del

V Sloveniji turizem beleži konstantno rast od 1992 leta dalje, število prenočitev se je od takrat povečalo kar trikrat. Posebej visoko rast beležimo v zadnjih petih letih, Slovenija se je uveljavila kot atraktivna zelena destinacija in tudi za letos smo napovedovali rast mednarodnih prihodov med 3 in 5%, v skladu z napovedmi UNWTO o umirjanju rasti mednarodnega turizma na 3 – 4% rast .

Slovenski turizem je leta 2019 zabeležil več kot 6,2 milijona turističnih prihodov in 15,7 milijona turističnih prenočitev, kar pomeni za 5 %več prihodov kot v letu 2018. Turistični prihodi in prenočitve so beležili visoke rasti že četrto leto zapored.

Večino povpraševanja so doslej ustvarili gostje iz tujine. Število tujih gostov se je od leta 2010 konstantno povečevalo in v letu 2019 doseglo dobrih 11 milijonov vseh turističnih prenočitev (72 % vseh) in 4,7 milijona prihodov (75,5 % vseh prihodov). Ključni trgi, od koder so prihajali turisti, ki so v letu 2019 ustvarili največ prenočitev tujih turistov pri nas, so bili: Nemčija (13 % ali 1,5 milijona prenočitev), Italija (11 %), Avstrija (9 %), Nizozemska (5 %) in Hrvaška (skoraj 5 %). Največ prenočitev iz neevropskih držav ustvarili turisti iz Združenih držav.

Največ prenočitev je bilo v letu 2019 zabeleženih v gorskih občinah, več kot 4,6 milijona (29 % vseh prenočitev) ali 3 % več kot v letu 2018. Sledile so zdraviliške občine; tam je bilo v letu 2019 zabeleženih skoraj 3,5 milijona prenočitev turistov (22 % vseh) ali odstotek manj kot v letu 2018. V obmorskih občinah je bilo zabeleženih 19 % vseh prenočitev (približno toliko kot v 2018), v občini Ljubljana pa 14 % vseh prenočitev (ali 2 % več kot v 2018). V hotelih so turisti v 2019 ustvarili več kot 7,3 milijona prenočitev (46 % vseh turističnih prenočitev). Prilivi iz naslova izvoza potovanj so v letu 2019 dosegli 2,75 milijard evrov (1,8 % rast v primerjavi z letom 2018), ključni cilj, ki ga opredeljuje strategija turizma je 3,7 – 4 milijarde evrov v letu 2021. Prilivi iz naslova izvoza potovanj v prvi polovici leta 2020 dosegajo zgolj 41% višine prilivov iz leta 2019. Do zastavljenega cilja smo še zelo oddaljeni, tako zaradi padca prilivov iz naslova izvoza potovanj v letu 2020 zaradi epidemije Covid-19, kot zaradi pomanjkanja intenzivnih vlaganj v turistično infrastrukturo, ki bi vplivala na kakovost turistične ponudbe in dvig dodane vrednosti.

V Sloveniji je turizem med panogami, ki so zaradi krize najbolj na udaru, v prvem valu pandemije tudi zaradi lege ob kriznem žarišču; zaradi visokega deleža tujih turistov pa je naša izpostavljenost še večja (v letu 2019 so tuji turisti ustvarili kar 75% vseh turističnih prihodov in 72% prenočitev). Trenutne številke turističnega prometa lahko primerjamo s stanjem pred 10 leti.

Uradni statistični podatki kažejo, da je bilo od januarja do oktobra 2020 zabeleženih 36,6 % manj prenočitev kot v istem obdobju leta 2019. V 10 mesecih leta 2020 zaznan upad prenočitev tujih turistov znaša kar 68,5 %. Ta izredno visok upad prenočitev tujih turistov pa je ublažilo povečano število prenočitev domačih turistov v poletni sezoni, ki se je podaljšalo še v oktober (v mesecu juliju 2020 v primerjavi z julijem 2019 smo zabeležili kar 155 % rast prenočitev domačih gostov, v mesecu avgustu 2020 v primerjavi z istim obdobjem leta 2019 pa 164 % rast prenočitev, v mesecu septembru 2020 v primerjavi z istim obdobjem leta 2019 pa 218 % rast prenočitev, v mesecu oktobru 2020 v primerjavi z istim obdobjem leta 2019 pa 25 % rast prenočitev domačih gostov). Predvidevamo, da bi bila rast v

mesecu oktobru še višja, če ne bi prišlo do ponovnega uvajanja ukrepov zaradi 2. vala epidemije. Domači turisti so v 10 mesecih leta 2020 opravili za kar 49,2 % več prenočitev kot v istem obdobju lani. Povečanje števila domačega turističnega povpraševanja je posledica ukrepov sprejetih na nacionalni ravni.

Prihodek v tem sektorju naj bi se v letu 2020 skrčil za 50 - 70%, to krčenje ima velik vpliv na zmanjšanje BDP v letu 2020. Število brezposelnih oseb s področja gostinstva in turizma je v letu 2020 precej naraslo, saj je bilo do konca novembra 2020 iz te panoge na novo prijavljenih 9000 oseb. Ob negotovosti glede gospodarskih gibanj je bilo veliko naložbenih odločitev v zasebnem sektorju odloženih.

Ciljne skupine

Z naložbami bomo nagovarjali različne ciljne skupine, kot so gorski centri, lokalne skupnosti, turisti (domači in tuji), različni deležniki s področja turizma (turistično gospodarstvo, javni sektor, civilna družba – društva in zveze društev),

Upravičenci do sredstev: gospodarski subjekti s področja gostinstva in turizma, gospodarska interesna združenja, vodilne turistične destinacije, lokalne skupnosti, zbornice, upravljavci objektov naravne in kulturne dediščine ter zveze društev (Planinska zveza Slovenije, idr.),

Izvedbena določila

Naložbeni projekt bo izveden z uporabo postopkov javnega naročanja in z izvedbo javnih razpisov za sofinanciranje projektov. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo bo v sodelovanju s svojimi izvedbenimi institucijami in drugimi javnimi organi ter predstavniki lokalnih skupnosti vodili in koordiniral postopke za izbor in spremljanje projektov.

Vrste investicij

Projektni del, ki se nanaša na preoblikovanje slovenskega turizma, vključuje investicije v javno in zasebno turistično infrastrukturo z namenom doseganja višje kakovosti storitev in dostopnosti. Predvidene so investicije v razvoj zelene turistične ponudbe in digitalizacijo. Gre za zrele javne naložbene projekte in spodbujanje zasebnih naložb za pospešitev gospodarskega okrevanja.

Spodbude se bodo izvajale po sklopih (korakih), ki prispevajo k preoblikovanju te panoge z namenom doseganja strateških ciljev: dvig dodane vrednosti, višja mednarodna konkurenčnost, dvig energetske učinkovitosti panoge, trajnostni razvoj ter krepitev kulturnih in naravnih potencialov.

Z izvedenimi investicijami, posodobitvijo turistične ponudbe, uvedbo digitalizacije v turistično ponudbo ter z razvojem novih turističnih produktov bomo prispevali k višji dodani vrednosti in razvoju celoletnega turizma v Sloveniji. Slovenski turizem je trajnostno naraven, pri čemer izpostavlja zeleno komponento. S takšno usmeritvijo bomo nadaljevali in jo nadgradili. Uvajali bomo oblike personalizacije turistične ponudbe, butično ponudbo in upoštevali nosilno zmogljivost posameznih turističnih destinacij. V turistično ponudbo bomo na vseh ravneh uvedli sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo. Odpirali bomo nova delovna mesta. V vseh nastanitvenih obratih in pri ostalih ponudnikih so uvedeni visoki higienski standardi z namenom varovanja zdravja gostov in zaposlenih, ki bodo tudi v prihodnje obvezen sestavni del za delovanje.

Gre za naložbene projekte in spodbujanje zasebnih naložb v turistično infrastrukturo za pospešitev gospodarskega okrevanja. Osrednji poudarki so: ohranjanje trajnostnega razvoja slovenskega turizma, zelene komponente in digitalizacije v turizmu. Spodbujali bomo vlaganja v posodobitev turistične infrastrukture in kreiranje novih turističnih produktov z namenom doseganja višje kakovosti storitev. Predvidene so investicije v razvoj zelene turistične ponudbe in digitalizacijo. Cilje bomo lahko dosegli z ustrezno usposobljenim kadrom, zato bomo spodbujali tudi usposabljanja s področja digitalizacije, zelenega turizma, kriznega upravljanja in destinacijskega managementa. Digitalizacija je že uvedena na področju promocije, izvajamo projekt digitalizacije kulturne dediščine, na osnovi tega programa bomo uvedli digitalizacijo tudi na drugih področjih turistične ponudbe ter kot del turističnih produktov.

V projekt bodo vključeni deležniki z lokalne, regionalne in nacionalne ravni ter vseh treh stebrov: turistično gospodarstvo, javni sektor in civilna družba.

Merila

- Za predlagane projekte bo izdelana projektna dokumentacija.
- Nekateri projekti so v fazi priprave ali že v fazi »ready to go«
- Zagotovljeni bodo vsi potrebni resursi in zaključena finančna konstrukcija.
- Projekti bodo imeli multiplikativni učinek na gospodarstvo, tako na lokalni kot državni ravni (prispevali bodo k ustvarjanju novih turističnih produktov, večjemu številu turistov in višji turistični potrošnji ter prispevali k desezonalizaciji turistične ponudbe Slovenije).
- Projekti bodo prispevali k uresničevanju ciljev Strategije trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021 in Akcijske načrta okrevanja slovenskega turizma 2021-2023.
- Projekti bodo prispevali k ohranitvi delovnih mest in odpiranju novih.

Komplementarnost

V okviru OP 2014-2020 smo izvedli javni razpis, s katerim smo v turističnih destinacijah spodbujali digitalizacijo kulturne dediščine kot del turistične ponudbe. Prav tako smo spodbujali razvoj kompetenc v turističnih destinacijah in razvoj turističnih produktov. V okviru kohezijske politike VFO 2021-2027 nameravamo nadgraditi projekte podprte na osnovi RRF za zagotavljanje socialne vključenosti, spodbujati inovativnost in kreativnost ter poskrbeti za digitalno transformacijo MSP v turizmu. Načrtovani so tudi ukrepi za razvoj in pametno upravljanje makro destinacij (4) in vodilnih destinacij (35) slovenskega turizma s ciljem doseganja visoke dodane vrednosti in razvoja trajnostnega, inovativnega ter butičnega turizma ter personalizirane turistične ponudbe.

2. Investicije v infrastrukturo na področju kulture in kulturne dediščine – obnova in ohranjanje kulturnih spomenikov

Analitični del

Investicije v infrastrukturo na področju kulture in kulturne dediščine - obnova in ohranjanje kulturnih spomenikov ter obnova JKI – ustrezajo zrelim javnim naložbenim projektom za pospešitev gospodarskega okrevanja. Gre za sanacijo stavbne kulturne dediščine na celotnem teritoriju Republike Slovenije s ciljem oživljanja starih mestnih jeder in kulturnih središč v turistične namene, z multiplikativnim učinkom na gospodarstvo, tako na lokalni kot državni ravni, in z namenom spreminjanja strategij Slovenije v post-covid realnosti iz množičnega v individualni turizem.

Slovenija bo poskušala spodbuditi razvojni preboj turizma in posledično gospodarsko rast prek trajnostnih naložb v kulturne spomenike in javno kulturno infrastrukturo z velikim multiplikativnim učinkom (osnova: Raziskava EIPF, Ekonomski institut, d.o.o. - Primerjalna analiza davčnih in finančnih mehanizmov na področju kulturne dediščine med Slovenijo in državami članicami EU, oktober 2018).

Ob tem se ustvarjajo nova delovna mesta in ugodno poslovno okolje za gospodarski razvoj, hkrati pa preprečuje oz. zmanjšuje negativni vpliv na okolje in izboljšuje kakovost bivanja. Kulturna dediščina namreč bistveno dopolnjuje kakovost življenjskega okolja, zato enega od ključnih ciljev trajnostnega razvoja -večje kakovosti okolja - ni mogoče doseči brez ustreznega vključevanja dediščine. Največja kakovost tradicionalnih stavb so preiščena umeščenost v okolje, uporaba naravnih materialov, funkcionalnost ter domiselnost gradnje in oblikovanja, kar vse prispeva k učinkovitejšemu spopadanju s podnebnimi spremembami.

Vpliv vlaganja v kulturne spomenike v višini 32,7 mio EUR letno (15,6 milijona evrov dodatnega prihodka slovenskega turizma (merjeno v cenah 2017) – glede na oportunitetni letni strošek morebitnega zanemarjanja (opustitve obnovitvenih investicij)) poveča na 137 milijonov evrov prihodka, na 61 milijonov evrov dodane vrednosti, na 1.800 novih delovnih mest ter izkoristek 178 milijonov evrov osnovnih sredstev. Uvoz blaga in storitev se bo povečal za skoraj 26 milijonov evrov, javnofinančni prihodki pa za 22,4 milijona evrov. Če upoštevamo, da je država za spodbudo investicijam v vzdrževanje nepremične kulturne dediščine porabila 16,4 milijona evrov, je neto fiskalni učinek pozitiven v višini 6

milijonov evrov. In pri tem še vedno ne upoštevamo celotnega multiplikativnega učinka povečane dejavnosti prometa, sektorja nepremičnin in trgovine, povezano s povečano dejavnostjo turizma.

Vlaganja v regeneracijo mestnih in podeželskih območij, kjer je vloga dediščine nepogrešljiva, omogočajo in krepijo socialno in gospodarsko okrevanje. Na ta način se ohranjajo številna obstoječa delovna mesta in z njimi povezana znanja ter ustvarjajo nova delovna mesta, od specializiranih obrti preko turizma do izpopolnjene uporabe digitalnih in drugih novih tehnologij. Predvsem razvoj novih, inovativnih vsebin in pristopov (storytelling kot pomembna oblika približevanja kulture deležnikom s področja turizma, vključevanje digitalnih vsebin v turistično ponudbo turističnih destinacij, ipd.), ki se danes posredujejo do uporabnikov preko različnih vrst novih medijev in tehnologij in nagovarjajo zainteresirano javnost odpirajo možnosti za zaposlitev novih profilov strokovnjakov in tako spodbujajo zaposlitev in ustvarjanje novih delovnih mest v širokem spektru kulturnega in kreativnega sektorja, kot tudi prispevajo k razpršitvi lokacij ponudbe zunaj turističnih središč in podaljšujejo obdobje turistične sezone. Vlaganja v decentralizacijo, ki so nujna v post covid razmerah bodo namenjena individualizaciji v preusmeritev turizma iz strategije množičnega turizma v turistično ponudbo z dodano kulturno vrednostjo.

Z obnovo, oživljanjem in promoviranjem kulturnih spomenikov in JKI se bo izboljšala kulturno-turistična ponudba na vodilnih destinacijah, opredeljenih v Strategiji trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021.

Tabela: Neposreden in posreden vpliv na slovensko gospodarstvo – letna rast prihodka gradbeništva za vzdrževanje nepremične kulturne dediščine v višini 32,7 milijona evrov ter letna rast prihodka turizma v mestih (z Ljubljano) nad rastjo ostalega prihodka v turizmu – 15,6 milijona evrov. Upoštevan je nadaljnji posreden vpliv povečanja prejemkov zaposlenih, amortizacije, poslovnega presežka in posrednih davkov

		V milijonih evrov	Delež na makroekonomski ravni (%)
1	Produkcija	136.7	0.19
2	Dodana vrednost	60.9	0.16
3	Sredstva za zaposlene	33.6	0.18
4	Poraba stalnega kapitala	11.6	0.15
5	Poslovni presežek, neto	13.1	0.20
6	Delovno aktivni (število v tisočih)	1.8	0.19
7	Osnovna sredstva	177.8	0.14
8	Sredstva za R&D	0.6	0.08
9	Uvoz blaga in storitev	25.7	0.12
10	Javnofinančni prihodki	22.4	0.13

V tabeli je prikazan vpliv vlaganja v kulturne spomenike v višini 32,7 mio EUR letno (15,6 milijona evrov dodatnega prihodka slovenskega turizma (merjeno v cenah 2017) - oportunitetni letni strošek morebitnega zanemarjanja (opustitve obnovitvenih investicij)).

V Tabeli vidimo, da se vpliv letnega investiranja v obnovo kulturnih spomenikov poveča na 137 milijonov evrov prihodka, na 61 milijonov evrov dodane vrednosti, na 1.800 novih delovnih mest ter izkoristek 178 milijonov evrov osnovnih sredstev. Uvoz blaga in storitev se bo povečal za skoraj 26 milijonov evrov, javnofinančni prihodki pa za 22,4 milijona evrov. Če upoštevamo, da je država za spodbudo investicijam v vzdrževanje nepremične kulturne dediščine porabila 16,4 milijona evrov, je neto fiskalni učinek pozitiven v višini 6 milijonov evrov. In pri tem še vedno ne upoštevamo celotnega multiplikativnega učinka povečane dejavnosti prometa, sektorja nepremičnin in trgovine, povezano s povečano dejavnostjo turizma. (Raziskava EIPF, Ekonomski institut, d.o.o.: Primerjalna analiza davčnih in finančnih mehanizmov na področju kulturne dediščine med Slovenijo in državami članicami EU, oktober 2018).

Podpora naložbam v kulturne spomenike in JKI spodbuja uravnoteženo rast in konkurenčnost z odgovornostjo do prihodnjih generacij in njihovega naravnega in družbenega okolja. Osnovni cilj je spodbujanje investiranja v obnovo in ohranjanje kulturnih spomenikov državnega in lokalnega pomena ter s tem doseganje gospodarskega in trajnostnega razvoja

Merila

- Gre za skupino izvedljivih, »ready to go« projektov na področju kulturnih spomenikov in JKI z multiplikativnim učinkom na turizem in gospodarstvo, tako na lokalni kot državni ravni, in z namenom spreminjanja strategij Slovenije v post-covid realnosti iz množičnega v individualni turizem. Kulturni spomeniki in JKI v lasti RS so eksplicitno navedeni v programu aktivnosti MK, mehanizem izbora kulturnih spomenikov v lasti občin pa je javni razpis.
- Za predlagane projekte je izdelana projektna in investicijska dokumentacija, gradbeno dovoljenje je pridobljeno ali v pridobivanju, Za predlagane projekte je določena namembnost
- Projekti prispevajo k ciljem in predvidenim ukrepom Strategije kulturne dediščine in Strategije trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021
- Projekti imajo multiplikativni učinek na turizem/gospodarstvo (povečano število obiskovalcev, uporaba digitalnih sredstev za povečanje prepoznavnosti in promocijo KD..).

Ciljne skupine

Organi državne uprave (ministrstva, javni zavodi), lokalne skupnosti, državljani, turisti (domači in tuji), gospodarski subjekti, ostali deležniki s področja turizma in kulturne dediščine.

Upravičenci: lastniki oz. upravljavci državne JKI ter kulturnih spomenikov v lasti države in občin.

Izvedbena določila

Naložbeni projekt bo izveden z uporabo postopkov javnega naročanja in z izvedbo javnih razpisov za sofinanciranje projektov. Ministrstvo za kulturo bo v sodelovanju s svojimi izvedbenimi institucijami in drugimi javnimi organi ter predstavniki lokalnih skupnosti vodilo in koordiniralo izvajanje posameznih investicij v sodelovanju z izbranimi zunanjimi izvajalci.

Komplementarnost

Strategija kulturne dediščine in Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021 poudarjata pomen obnove in oživljanja kulturne dediščine. Skladno z obema strategijama bodo izvedene investicije v kulturne spomenike in javno kulturno infrastrukturo, hkrati pa bo to komplementaren ukrep tudi z ukrepi, ki jih bo Ministrstvo financiralo iz VFO 2021-27, saj RRF ne more zagotoviti vseh potrebnih sredstev na tem področju.

Sodelovanje ključnih deležnikov:

Ukrep je bil dne 26. 11. 2020 predstavljen na Ekonomsko-socialnem svetu, ki se je s projektnim predlogom strinjal. Prav tako je bil ukrep predstavljen lokalnim skupnostim, in sicer Združenju zgodovinskih mest, Skupnosti občin Slovenije in Združenje občin Slovenije, Združenju mestnih občin Slovenije ter drugim zainteresiranim občinam ter Zavodu za varstvo kulturne dediščine, kjer so prisotni poudarili pomembnost investicij v kulturno dediščino.

4. Zelena in digitalna dimenzija komponente

Referenca na digitalno:

Strukturna sprememba prispeva k digitalnemu konceptu preobrazbe turističnega sektorja, s tem pa tudi k njegovi konkurenčnosti. Sektor turizma v svetu pospešeno uporablja nove IKT rešitve za optimizacijo poslovanja, temu mora slediti tudi slovenski turizem. Vsa nadaljnja vlaganja bodo vključevala uporabo naprednih digitalnih rešitev, tako pri razvoju k uporabniku usmerjenih, personaliziranih produktov in storitev kot pri digitalnih rešitvah v komunikaciji s turisti. Ukrep, ki ga načrtujemo, je posodobitev nastanitvenih kapacitet v smislu brezstičnega poslovanja in digitalizacije turistične ponudbe. Prav tako smo že pričeli s procesom digitalizacije kulturne dediščine kot visoke dodane vrednosti v turistični ponudbi. S tovrstnimi projekti bomo nadaljevali. Vlaganja bodo potekala v nove, inovativne turistične produkte, ki bodo vsebovali digitalne komponente in bodo vključevali story-telling in igrifikacijo. V sklopu spodbujanja digitalizacije turistične ponudbe bomo vlagali tudi v usposabljanje kadrov s tovrstnimi znanji ter odpirali nova delovna mesta, na katerih bodo zahtevana specifična znanja s področja poznavanja informacijsko-komunikacijskih tehnologij.

Referenca na zeleno:

Slovenija je za razvoj in upravljanje trajnostnega turizma prejela že številna ugledna priznanja in nagrade. Slovenija je bila leta 2016 na 'Global Green Destinations Day' razglašena za prvo Zeleno državo na svetu; Ljubljana, slovenska prestolnica, je bila leta 2016 razglašena za zeleno prestolnico Evrope, 2017 je Slovenija prejela ugledno priznanje World Legacy Destination Leadership Awards Winner s strani National Geographic za trajnostno upravljanje destinacije; 2018 je Slovenija prejela priznanje Sustainable Destinations 2018 v kategoriji Best of the Planet – Best of Europe, destinacije, ki v okviru č sheme slovenskega turizma nosijo znak Slovenia Green Destination so zmagovalke kategorije Best of Europe (najboljše v Evropi) v okviru izbora Global Top 100 Sustainable Destinations Awards.

Turizem je velik uporabnik okolja, hkrati pa je ohranjenost okolja za razvoj turizma ključnega pomena. Konkurenčna prednost slovenskega turizma je ravno dobro ohranjeno naravno okolje, zato je pomembno, da k ohranjanju in skrbi za okolje turizem tudi prispeva. Strateški dokumenti slovenskega turizma v zadnjih nekaj letih temeljijo na trajnostnem razvoju, z osrednjim poudarkom na zelenem turizmu. Na nacionalni ravni imamo uspešen projekt Zelena shema slovenskega turizma, ki ga vodi Slovenska turistična organizacija in temelji na evropskih eko standardih ETIS. Je celosten sistem, ki je oblikovan tako, da omogoča spremljanje, upravljanje in izboljševanje trajnostnega delovanja destinacij. Sistem je bil razvit na podlagi kazalnikov GSTC (C-D) ter vključuje 27 osnovnih in 40 izbirnih, prostovoljnih kazalnikov. Zelo dobro so ta projekt sprejeli vsi deležniki slovenskega turizma in v njem sodelujejo ter pridobivajo certifikat »Slovenia Green«. V letu 2020 ima certifikat že 55 turističnih destinacij, 54 nastanitvenih kapacitet, 4 naravni parki, 3 turistične agencije in 2 turistični znamenitosti. To shemo sproti nadgrajujemo. Zaradi spodbujanja razvoja zelenih turističnih produktov razmišljamo o nadgradnji tudi s certifikatom "Slovenia Green Tourist product". Zaradi prizadevanja razvoja zelene in okolju prijazne turistične ponudbe že nekaj let spodbujamo uvajanje okoljskih znakov (Eco label, Travellife, Green Key, Eco Camping, etc.) v turistične nastanitvene kapacitete, s čimer bomo nadaljevali tudi v prihodnje. Prav tako spodbujamo energetske sanacije turistične infrastrukture. Z vlaganji v tehnološke rešitve za trajnostno rabo virov, energetske sanacije turistične infrastrukture, ki vključuje trajnostno ureditev turistične infrastrukture, bo turizem prispeval k nižanju ogljičnega odtisa in bolj zeleni Evropi. Turistični deležniki sodelujejo tudi v okviru projekta krožnega gospodarstva. Izvedli smo tudi dva projekta za izračun nosilnih zmogljivosti turističnih destinacij, ki ju bomo implementirali na lokalni ravni (en projekt je bil podprt v okviru ESPON, drugi iz nacionalnega proračuna). Ugotovitve in priporočila obeh projektov bodo v pomoč destinacijskemu managementu turističnih destinacij za uravnavanje turističnih tokov. V Sloveniji razmišljamo o uvedbi EU znaka za zeleno, varno in pametno kakovost turističnih storitev ("EU Green&Safe.(Smart) label) po vzoru EU ECO label za zeleno kakovost turističnih namestitev.

Nova vlaganja v turizmu bodo usmerjena v razvoj novih produktov zelenega turizma. Gorska središča bomo z vlaganji v turistično infrastrukturo razvili v turistična središča celoletnega turizma. Posodobili bomo planinske poti in spodbujali razvoj in ureditev tematskih poti v turistične namene. Prav tako bomo posodobili in nadgradili kolesarske poti ter jih opremili z ustrezno turistično infrastrukturo. Spodbujali bomo razvoj manjših kapacitet butičnega turizma, kot so glamping, sodobno opremljeni kampi, manjše inovativne turistične nastanitve, turistične nastanitve na podeželju, ipd.. Spodbujali bomo razvoj produktov zelenega turizma (outdoor, pohodništvo, adrenalinski parki v naravi, vodni športi, kolesarjenje idr.). Prav tako bomo spodbujali razvoj produktov v naravi za družine in druge ciljne skupine, ki bodo vključevali elemente igrifikacije in storytellinga. Slovenija se je zavezala k butični in personalizirani turistični ponudbi in ne k masovnemu turizmu. Razvijamo turistične produkte, ki se ponašajo s certifikatom »Slovenia Unique Experience«, ki zagotavljajo 5-zvezdično doživetje v smisli novega luksuza.

V nastanitvenih kapacitetah smo uvedli visoke higienske standarde, ki bodo obvezen sestavni del tudi v prihodnjih letih. Prav tako jih bomo prestrukturirali v smislu bolj personalizirane ponudbe ter individualni obravnavi gostov. Razmišljanja potekajo o uvedbi drugačnega način ponudbe hrane in drugih storitev, ki bo varoval zdravje gostov in zaposlenih.

Pri naložbah v kulturne spomenike in javno kulturno infrastrukturo gre za trajnostne naložbe za krepitev rasti gospodarstva in spodbujanje okrevanja na trgu dela, ki hkrati preprečujejo oz. zmanjšujejo negativni vpliv na okolje in izboljšujejo kakovost bivanja. Da obnova stavbne dediščine in JKI lahko pomembno prispeva k EU Green Deal, utemeljuje tudi poziv vodilnih evropskih združenj

s področja gradbene industrije, ki opozarja, da brez zadostnih vlaganj v gradbeni sektor tako s strani EU kot držav članic, ne bo mogoče doseči ciljev glede gospodarskega okrevanja, konkurenčnosti, zaposlovanja mladih, digitalnega gospodarstva, energetske učinkovitosti, dostopnosti stanovanj. V pripravi (ICOMOS in Europa Nostra) je Zelena knjiga o evropski dediščini, ki se bo osredotočila na vlogo in potencial kulturne dediščine pri doseganju ambicij evropskega zelenega dogovora. Na tem mestu omenimo še prelomno študijo *The Greenest Building: Quantifying the Environmental Value of Building Reuse*, ki jo je leta 2011 izdelal Preservation Green Lab Nacionalnega sklada za zgodovinsko ohranjanje iz ZDA, ki ugotavlja, da če primerjamo zgradbe enake velikosti in funkcije ponovna uporaba zgradb skoraj vedno prinese večje koristi za okolje kot pa v primeru rušenja in novogradnje. Ključne ugotovitve poročila ponujajo oblikovalcem politik prepričljive dokaze o prednosti ponovne uporabe obstoječih stavb v primerjavi z rušenjem in gradnjo novih stavb. Ponovna uporaba zgradb običajno pomeni večje prihranke za okolje kot rušenje in nova gradnja. Študija ugotavlja, da čeprav je nova stavba 30% bolj energetske učinkovita kot dediščinska stavba, traja med 10 in 80 let (odvisno od vrste stavbe), da dediščinski objekti dosežejo emisije ogljika, povzročene pri rušenju in novogradnji. Traja torej lahko od 10 do 80 let, da nova energetske učinkovita stavba z učinkovitimi operacijami premaga vplive podnebnih sprememb, ki jih povzroči njena gradnja. Po mnenju Svetovalnega sveta za zgodovinsko ohranjanje nadomestna gradnja stavbe s 4645 m² sprosti enako količino ogljika v ozračje kot vožnja z avtomobilom 4,5 milijonov kilometrov.

Tabela 1: Vpliv na zeleni in digitalni prehod

Krajši naziv	Cilji »zeleno«				Cilji »digitalno«	Izzivi prehoda	
	Podnebno	Okoljsko	Polje intervencije	DNSH		Zeleno	Digitalno
	Tag	Tag					
Komponenta: Preoblikovanje slovenskega turizma ter investicije na področju kulture in kulturne dediščine	40 %	40%	Kode, ki so opredeljene v prilogi skupne uredbe za sklade niso ustrezne.	da	0%	Investicije v turizem in kulturo bodo prispevale k doseganju okoljskih ciljev. Pri vseh investicijah bo potrebno upoštevati načela varovanja okolja, prav tako snovno in energetske učinkovitost.	Investicije v turizem in kulturo bodo prispevale k cilju digitalizacije, in sicer v višini od 5 – 10 %.

5. Mejniki, cilji in časovnica

Mejniki za reformni del:

- Načrt okrevanja slovenskega turizma 2020-2023 (Q4 2020)
- Uredba Vlade RS za določitev pogojev in meril za dodelitev razvojnih spodbud (Q1 2021)
- Identifikacija potreb po vlaganjih (Q1 2021)
- Identifikacija potreb in izdelava seznama projektov (Q1 2021)
- Analize ob pripravi Strategije razvoja slovenskega turizma 2022-2028 (Q2 2021)
- Identifikacija potreb in izdelava programa investicij v kulturne spomenike in JKI v lasti RS (Q4 2021)

- Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma (Q1 2022)

Mejniki za naložbena/investicijska dela:

- Objava javnega razpisa za investicije v slovenski turizem (vključno z vlaganji v prestrukturiranje gorskih centrov in vlaganji v obnovo izjemnih naravnih in kulturnih znamenitosti državnega pomena) – javni razpis bo kot pogoj vključeval, da so investicije trajnostne (zelene), da so podprte z digitalnimi rešitvami poslovanja in obravnave turistov, prispevajo k dvigu kompetenc kadrov ter predstavljajo inovativno in kakovostno oblikovan turistični produkt (Q3 2021)
- Objava javnega razpisa za prenovu planinskih poti, vključno s spremljajočo infrastrukturo (Q2 2021)
- Izvedba javnega razpisa za investicije v obnovo kulturnih spomenikov, ki niso v lasti RS ter izbor projektov (Q4 2022)
- Izbor projektov javnega razpisa za investicije v slovenski turizem (Q2 2022)
- Izbor projektov javnega razpisa za prenovu planinskih poti, vključno s spremljajočo infrastrukturo (Q4 2021)
- Izplačila zahtevkov javnega razpisa za investicije v slovenski turizem (Q4 2022 – Q4 2026)
- Izplačila zahtevkov javnega razpisa za prenovu planinskih poti, vključno s spremljajočo infrastrukturo (Q1 2022 – Q4 2026)
- Izvedene investicije v prenovu planinskih poti in spremljajoče infrastrukture (Q4 2026)
- Izvedene investicije v slovenski turizem (Q4 2026)

Cilji za naložbena/investicijska dela:

- Prenova vsaj 3.000 km planinskih poti,
- Trajnostna prenova vsaj 50 planinskih koč z namenom dviga kakovosti turistične ponudbe v gorskem svetu,
- 30 zaključenih projektov vlaganj v investicije višje kakovosti v slovenski turizem, vključno z vlaganji v prestrukturiranjem gorskih centrov v letošnje gorske destinacije za aktivni turizem in vlaganji v izjemne naravne in kulturne znamenitosti državnega pomena.
- Vlaganja v vsaj 100 turističnih podjetij letno (povratna sredstva)
- Ohranitev (v primeru financiranja obratovalnih stroškov) oziroma rast (v primeru naložb) števila zaposlenih v turističnem sektorju za vsaj 0,5 zaposlenega na odobren kredit
- 15 prenovljenih objektov kulturne dediščine

6. Financiranje in stroški

Stroški reforme:

Reformni del se nanaša na vzpostavitev ustreznega implementacijskega in zakonodajnega okvira. Ne vsebuje konkretnih stroškov, pač pa so le-ti vključeni v investicije, ki so povezane z reformnim delom.

Stroški investicij:

- **Preoblikovanje slovenskega turizma za doseganje razvojnega preboja**

Opredelitev višine načrtovanih nepovratnih sredstev (subvencije): 93 mio EUR

Opredelitev višine povratnih sredstev: 200.000,00 EUR (posojilni sklad za turizem)

Metodologija stroškov: Stroški so ocenjeni na osnovi stroškov že izvedenih podobnih investicij in projektov, financiranih iz kohezijskih sredstev ali državnega proračuna. Prav tako temelji izračun načrtovanih stroškov na osnovi analize stanja in potreb na terenu, ki so jih na ministrstvo posredovali deležniki.

- **Investicije v infrastrukturo na področju kulture in kulturne dediščine – obnova in ohranjanje kulturnih spomenikov**

Ocena stroškov projekta/investicije: 50,3 mio EUR Opredelitev višine načrtovanih nepovratnih sredstev (subvencije): 47 mio EUR

Metodologija stroškov: Stroški so ocenjeni na osnovi izdelanih projektnih dokumentacij za spomenike v lasti RS in državno JKI ter na osnovi stroškov že izvedenih obnov primerljivih objektov, financiranih iz kohezijskih sredstev. Stroških občinskih projektov so ocenjeni na osnovi analize stanja in potreb na terenu, ki so jih na ministrstvo posredovale lokalne skupnosti (seznam »ready to go« projektov z izdelano projektno dokumentacijo).

Predvidene vrste stroškov ter njihov prispevek k rasti in delovnim mestom:

- Stroški investicij v opredmetena sredstva (investicije v gradnjo, obnovo, opremo, žičniško infrastrukturo, informacijsko infrastrukturo, energetska sanacija).
- Stroški dela (pri investicijah v turistično infrastrukturo),
- Stroški storitev zunanjih izvajalcev.

Te investicije bodo prispevale k rasti novih, sodobnih delovnih mest v gostinstvu in turizmu v skladu s sodobnimi trendi.

Vrednost:

Projekt/Ukrep	Skupaj	Nepovratni del	Povratni del
Preoblikovanja slovenskega turizma za doseganje razvojnega preboja	93 mio EUR	93 mio EUR	
Investicije v infrastrukturo na področju kulture in kulturne dediščine – obnova in ohranjanje kulturnih spomenikov	47 mio EUR	47 mio EUR	
Skupaj	140 mio EUR	140 mio EUR	
Finančni instrument preko institucij SID banka in Slovenski podjetniški sklad			200 mio EUR

Finančna dinamika izvajanja po letih:

Tabela 28 Ocenjeni stroški načrta

Predvideni stroški načrta		Ustrezno časovno obdobje	Skupni ocenjeni stroški iz RRF	Skupni ocenjeni stroški po letih						Drugi viri financiranja	Kategorija COFOG Nivo 2
Naziv komponente	Investicija/reforma (kratka obrazložitev)			2021	2022	2023	2024	2025	2026		
Turizem in kultura	Investicije v turizem in kulturo za doseganje razvojnega preboja slovenskega turizma	2021-2026	140.000.000	10.000.000	20.000.000	25.000.000	25.000.000	30.000.000	30.000.000	221.250.000	7047 OTHER INDUSTRIES /70473 Tourism and 7082 CULTURAL SERVICES /70820 Cultural services
SKUPAJ			140.000.000	10.000.000	20.000.000	25.000.000	25.000.000	30.000.000	30.000.000	140.000.000	

*nepovratni del

7. Utemeljitev zahteve po povratnih sredstvih

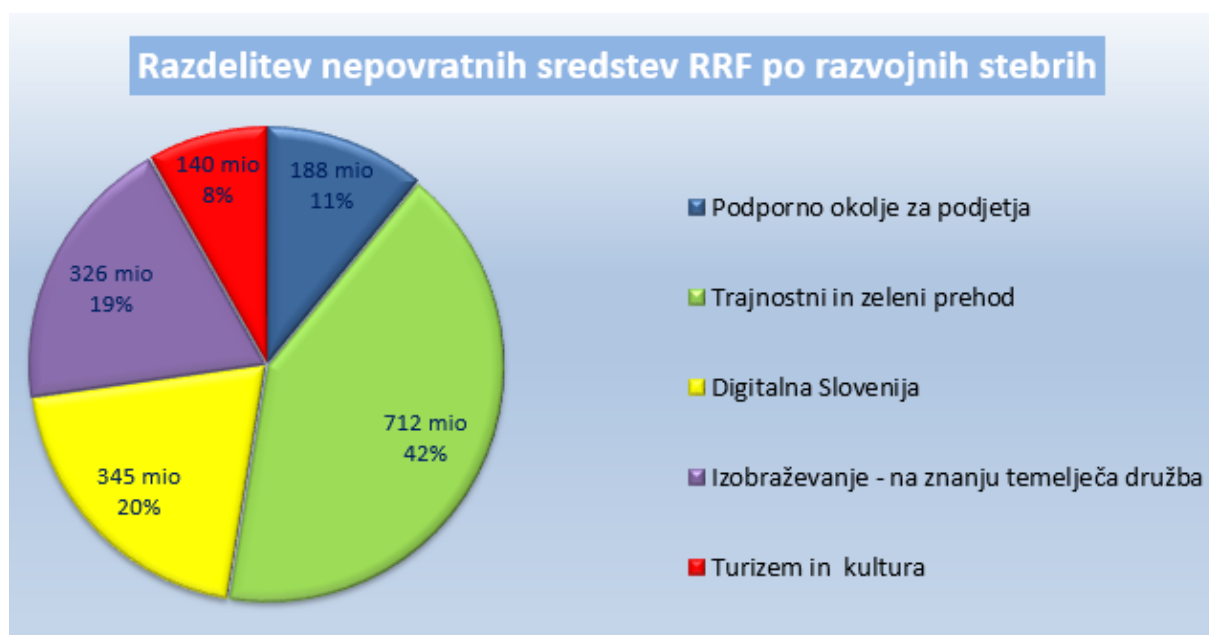
S projektom **Posojilni sklad za turizem** se naslavlja reformni del, ki se nanaša na zagotavljanje likvidnosti podjetij s financiranjem investicij in obratnih sredstev na področju turizma. Za večje investicijske projekte in prestrukturiranje turistične infrastrukture in turističnih kapacitet bodo na voljo tudi povratna sredstva (ponekod kot nadgradnja projektov podprtih z nepovratnimi sredstvi – za večje projekte).

3 FINANČNI OKVIR

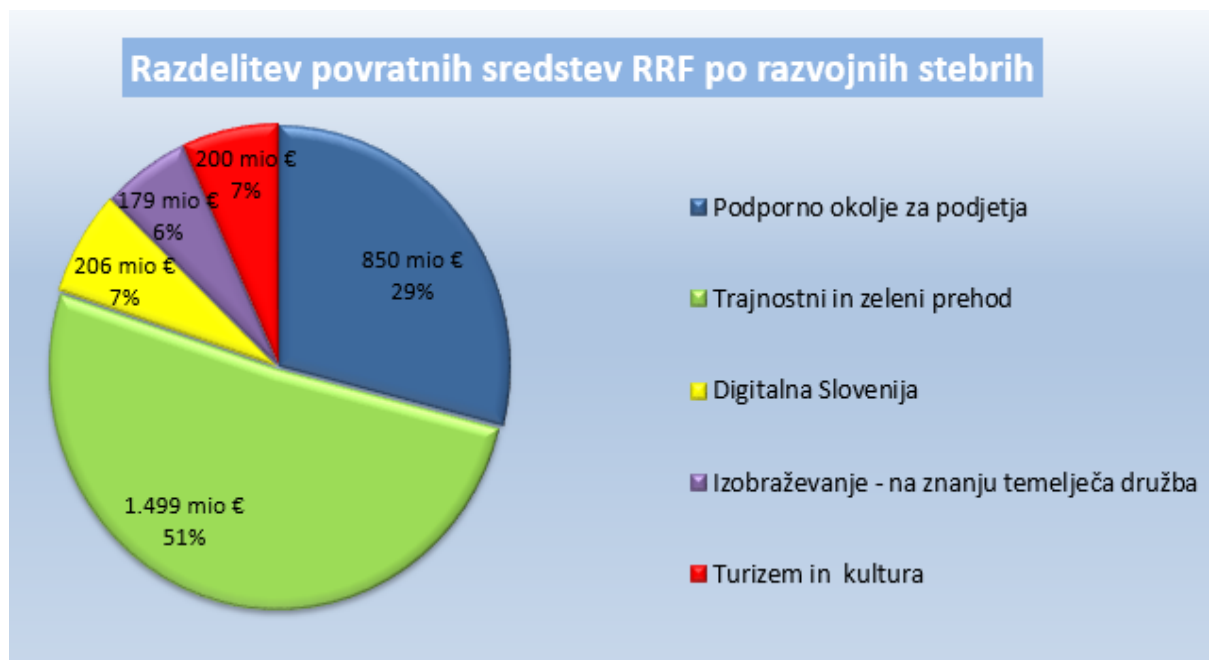
Tabela 29 Finančni okvir RRF za nepovratna in povratna sredstva

Področje	Komponenta	Nepovratna sredstva (mio EUR)	Povratna sredstva (mio EUR)
Trg dela		29,00	
Zdravstveni sistem		202,00	
Socialno varstvo in dolgotrajna oskrba		99,00	
Finančni in fiskalni sistem		0,00	
Podporno okolje za podjetja	Investicije v podjetjih	161,40	849,70
	Podporno okolje za podjetja	26,30	0,00
Trajnostni in zeleni prehod	Obnovljivi viri energije in učinkovita raba energije v gospodarstvu	15,00	100,00
	Trajnostna prenova stavb (energetska učinkovitost)	91,00	606,60
	Prilagajanje na podnebne in podnebno pogojene nesreče	110,00	250,00
	Ravnanje z vodo	70,00	70,00
	Krožno gospodarstvo	88,20	125,00
	Trajnostna mobilnost	174,70	0,00
	Povezljivost	162,65	347,30
Digitalna Slovenija	Digitalna transformacija podjetij/industrije	55,00	120,00
	Digitalna transformacija države	254,50	0,00
	Digitalna transformacija družbe (lokalnih skupnosti)	35,00	85,80
Izobraževanje - na znanju temelječa družba	Krepitev znanja in kompetenc, zlasti digitalnih in kompetenc, ki jih zahtevajo novi poklici prihodnosti	152,36	74,20
	Raziskave, razvoj in inovacije, inovacijskega ekosistema, vključno z internacionalizacijo	173,21	105,00
Turizem in kultura	Turizem in kultura	140,00	200,00
Skupaj		2.039,32	2.933,60

Slika 4 Grafični prikaz razdelitev nepovratnih sredstev

Slika 5 Grafični prikaz razdelitev povratnih sredstev

4 POSVETOVANJA Z DELEŽNIKI

Javna posvetovanja z deležniki so se začela izvajati v avgustu 2020.

- Predsednik vlade Janez Janša se je 20. avgusta 2020 skupaj z ožjimi člani delovne skupine za načrtovanje porabe sredstev instrumenta »Next Generation EU«- #NGS1 srečal z župani in direktorji razvojnih agencij na posvetu o črpanju evropskih sredstev na Brdu pri Kranju.
- 18. septembra 2020 je bilo v okviru Državnega sveta in Službe Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko organizirano srečanje z regionalnimi razvojnimi agencijami in župani slovenskih občin na Brdu pri Kranju.
- V času zaostritve ukrepov zaradi Covid-19 pa se je novembra nadaljevalo s posvetovanji s predstavniki svetov in razvojnih svetov regij, tako da se je izvedlo »webinarje«.

Tabela 30 »Webinarji« po regijah in kohezijskih regijah

Datum	Regija ali KR	Število udeležencev
3.11.	Pomurska	34
5.11.	Podravska	26
6.11.	Koroška	31
6.11.	Savinjska	40
9.11.	Posavska	19
9.11.	Zasavska	29
10.11.	Jugovzhodna Slovenija	40
12.11.	Osrednjeslovenska	55
16.11.	Gorenjska	34
17.11.	Obalno-kraška	24
18.11.	Goriška	24
18.11.	Primorsko-notranjska	15
20.11.	KR Vzhodna Slovenija	48
23.11.	KR Zahodna Slovenija	33
	Skupaj	452

- 13. novembra in 11. decembra 2020 je potekala seja Ekonomsko-socialnega sveta.
- 25. novembra 2020 je potekal spletni strokovni posvet »Kje bodo sredstva v 2021–2027?«, na katerem sta sodelovala Služba Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko ter Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Dogodek je spremljalo več kot 1.300 udeležencev, po večini podjetij.
- Ločeni sestanki s socialnimi partnerji po posameznih področjih so potekali: 23., 24., 26. in 27. novembra.
- 25. novembra je bil izveden sestanek z nevladnimi organizacijami.

V zadnjih štirih mesecih so bile vsebine NOO in VFO predstavljene več kot 2.000 sodelujočim deležnikom. Teme, ki so bile najpogostejše izpostavljene, so naslednje:

- Vsebine financiranja iz ReactEU, RRF, VFO.
- Trije operativni programi za kohezijsko politiko 2021-2027.
- Zagotavljanje nacionalnega sofinanciranja projektov v manj razvitih območjih zahodne kohezijske regije in v okviru evropskega teritorialnega sodelovanja.
- Načini izvajanja teritorialnih mehanizmov v VFO 21-27 (CTN, CLLD, Dogovori za razvoj regij).
- Nameni uporabe sredstev Sklada za pravični prehod in razširitev upravičenih regij.
- Investicije, ki jih lokalne skupnosti in regije vidijo kot prioritete.
- Debikratizacija in poenostavitve postopkov na področju črpanja evropskih sredstev.
- Decentralizacija.

5 ČASOVNICA PRIPRAVE IN IZVAJANJA

21. julij 2020	Voditelji držav članic so na Evropskem svetu sprejeli dogovor glede Večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 in Instrumenta za okrevanje. Slovenija bo do leta 2029 upravičena do okvirno 10,2 milijarde evrov, od tega gre za 6,6 milijarde evrov nepovratnih sredstev in 3,6 milijarde evrov posojil. V okviru Instrumenta za okrevanje »NextGenerationEU« bo Slovenija lahko izkoristila okvirno 5,7 milijard evrov, od tega je 3,6 milijard evrov posojil in 2,1 milijarde evrov nepovratnih sredstev.
24. julij 2020	Vlada RS je sprejela sklep glede časovnice in aktivnosti priprave Nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost, ki bo podlaga za koriščenje sredstev iz naslova instrumenta »Next Generation EU«. S tem namenom sta bili oblikovani dve delovni skupini. Prvo (#NGS1) vodi predsednik vlade, drugo na operativni ravni (#NGS2) pa državna sekretarka Službe Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK). V okviru delovne skupine #NGS2 so bile zaradi bolj učinkovite koordinacije dela pri pripravi NOO ustanovljene podskupine po posameznih razvojnih stebrih oz. vsebinskih področjih.
20. avgust 2020	Posvet v organizaciji KPV z župani in direktorji RRA.
27. avgust 2020	Vlada RS je na redni seji obravnavala in potrdila izhodišča za pripravo NOO, ki so opredelila okvirne vsebine oziroma razvojne prioritete.
17. september 2020	Evropska komisija (EK) je objavila konkretnjša navodila (predlogo za pripravo dokumenta).
18. september 2020	Posvet z župani v organizaciji Državnega sveta.
24. september 2020	Potekala je prva videokonferenca z EK, na kateri so sodelovali SVRK, ministrstva, Kabinet predsednika vlade ter SPBR. Evropska komisija je predstavila normativne podlage za pripravo načrtov za okrevanje in odpornost. SVRK je na kratko predstavila osnutek dokumenta in zastavila številna vprašanja v zvezi z njegovo pripravo.
1. oktober 2020	Osnutek NOO je bil obravnavan na delovni skupini #NGS1.
8. oktober 2020	Osnutek NOO je bil obravnavan in potrjen na seji Vlade RS.
19. oktober 2020	Osnutek NOO je bil predložen v neformalno usklajevanje na EK (pogajanja z DG ECFIN oz. Projektno skupino za okrevanje in odpornost).
November, december 2020	Posveti z deležniki in tehnični sestanki z uradniki EK.
23. december 2020	Ponovna obravnava predloga NOO na vladi ter seznanitev z izvedenimi aktivnostmi v okviru njegove priprave.
1. četrtoletje 2021	Sprejeta naj bi bila normativna podlaga (RRF uredba), na podlagi katere bo mogoče v formalno potrditev predložiti nacionalne načrte za okrevanje in odpornost. Po predložitvi v potrditev pa ima EK še štiri mesece časa za potrditev NOO.
2. polovica 2021	Izvedba prvih javnih razpisov in projektov.

6 SHEMA IZVAJANJA

Skladno s predlogom Uredbe o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost bo treba EK letno poročati o napredku pri izvajanju NOO, spremljati izvajanje po ciljih in mejnikih, pošiljati zahteve za plačilo ali tranše v primeru posojil na EK ter skrbeti za aktivnosti informiranja in komuniciranja. S tem namenom je treba določiti vodilno ministrstvo/institucijo, ki bo odgovorna za NOO in bo kontaktna točka z EK (koordinator). Zaenkrat je to SVRK.

7 ZAKLJUČEK

NOO bo zagotovil obsežno finančno podporo reformam / strukturnim spremembam in naložbam, s ciljem ublažiti gospodarski in socialni učinek pandemije koronavirusa ter narediti gospodarstvo bolj trajnostno, odporno in bolje pripravljeno na izzive, ki jih predstavljajo zeleni in digitalni prehodi.

Namen NOO-jev je državam članicam pomagati pri reševanju izzivov, opredeljenih v evropskem semestru, na področjih, kot so konkurenčnost, produktivnost, okoljska trajnost, izobraževanje in spretnosti, zdravje, zaposlovanje ter ekonomska, socialna in teritorialna kohezija. NOO-ji bodo zagotovili ustrezen poudarek naložb in reform, ki temeljijo na zelenem in digitalnem prehodu, da bi pomagali ustvarjati delovna mesta in trajnostno rast ter izboljšali odpornost Unije. Pri tem pa je pomembno, da EK prisluhne različnim potrebam držav članic, ki same najbolje vedo, kateri ukrepi bodo v posamezni državi najbolj učinkovito pripomogli v procesu okrevanja in zagotavljanja odpornosti.

8 PRILOGE:

Priloga 1: MEJNIKI IN CILJI

Priloga 2: DIGITALNA TRANSFORMACIJA JAVNE UPRAVE

Priloga 3: FINANČNI INSTRUMENTI